

I. RÉSZ.

A BÁNYATÖRVÉNY ÉRVÉNYESSÉGE.

1. 1854-diki május 23-án kelt császári nyíltparancs, mellyel a birodalom egész területére egy általános bányatörvény bocsáttatik ki.

Birodalmi törvénylap 1854. LIII. darab. 146 szám. Kiad. 1854. aug. 22-én.

MI, ELSŐ FERENC JÓZSEF,

Isten kegyelméből ausztriai császár; Magyarország stb. királya stb. az egyes koronaországokban lényegesen különböző s a törvényhozás más ágai-
val összhangzásban nem álló jelenlegi bányatörvények elégtelenségéről meggyőződve, azoknak érett vizsgálat alá vételét, s egy a bányauizlet saját-
ságainak megfelelő, egyszersmind pedig a törvényhozás többi ágaival is
összhangzó ausztriai általános bányatörvény szerkesztését szükségesnek
találtuk.

Midőn Mi az e tárgyban készült tervezetre, minisztereink és birodalmi
tanácsunk meghallgatása után, császári jóváhagyásunkat adjuk, e részben
következendőket rendeljük:

1. cikk. Az ide mellékelt bányatörvény birodalmunk minden korona-
országaira nézve kötelező erejű, s 1854 november 1-jén lépend hatályba.

Lombardia, Velence és Dalmátországainkban, továbbá a katonai határ-
országban azonban ezen törvény hatályba léptének időpontja külön rende-
letek által fog meghatározatni és közzhírré tétetni.

2. cikk. Ezen naptól fogva egyszersmind az ezen bányatörvény tár-
gyaira vonatkozó minden előbbi törvények, akár a különböző korona-
országokra szóló régibb bányarendtartásokban, akár pedig más rende-
letekben, bárki által és bármilyen alakban bocsátattak legyen is ki azok, vala-
mint minden régibb szokások, hatályon kívül tétetnek.

3. cikk. Az előbbi törvények szerint a bányauizlet tekintetében szerzett
minden jogok főtartatnak.

Mikép kelljen azonban a régibb törvények szerint szerzett bányászati
jogosítványokat az új bányatörvény rendeleteivel összhangzásba hozni, s
ez utóbbiaknak a már létező ilyen jogoknál alkalmazásánál jövődőre mi-
kép kelljen eljárni, közelebből a jelen törvényhez mellékelt átmeneti sza-
bályok által határozatnak meg.

4. cikk. A régibb bányatörvényekben foglalt határozatok, az erdőségek
s más oly tárgyak tekintetébeni fejedelmi jog iránt, melyekre nézve jelen
törvény szabályokat nem tartalmaz, ezen törvény által változást nem szen-
vednek.

Hasonlókép a bánya- vagy hutabirtokosokat, avagy más személyeket
szerződések, a régibb bányatörvények szerinti adományozások folytán,
vagy más jogérvényes címeken az erdők vagy erdőrészek birtoka vagy
haszonvétele, az erdei szolgalmak, a bányák fölötti legelők, a bányatör-

vény tárgyát nem képező más viszonyok tekintetében illető jogok is, amennyiben azok egyébkénti intézkedések által időközben változásokat nem szenvedtek, ezen törvény által érintetlenül maradnak.

5. cikk. Mindazon huták és más vállalatok, melyeknek föllállítására az engedélyek eddigelé a bányahatóságok által adattak ugyan, melyek azonban az új törvény szerint a bányahatóság általi adományozás alá többé nem tartoznak, ezen törvény hatályosságának kezdetétől fogva, mind az azok felállítására adandó engedelem, mind pedig az azok üzlete fölötti örökös tekintetében, az iparügyek s gyárak vezetésére általában kirendelt hatóságok alatt állanak.

Az ilyes vállalatok iránt a háromrendtartásokban, céhszabályokban és más törvényekben foglalt határozatok azonban, más intézkedéseknek az ipar- és gyártörvények általi kibocsátásáig, egyelőre hatályban maradnak.

Ezen birtokoknak a telek- vagy más nyilvánkönyvekbe átírása mikép eszközlendő, külön rendeletek által határozatik meg.

6. cikk. A jelen törvény által behozott mértékilleték fizetése mikor kezdődjék, ellenben az évnegyedpénzek vagy más ilyenmü mértékpénzek fizetésére kötelezettség mikor szűnjék meg, különös szabály által határozatik meg.

A haladék-pénzek és a bányakamarai díjak nevezete alatt fönnálló adózások jövedőre is fizetendőek, mindaddig, míg azok helyébe egy új törvény által más határozatok nem léptetnek.

7. cikk. A bányahatóságok kirendelése iránti határozatok külön rendeletek által fognak közzététetni.

8. cikk. Jelen nyiltparancs végrehajtásával pénzügyminiszterünk bizon-
títtatik meg.

(Az ezen cikk értelmében kibocsátott végrehajtási szabályokat lásd az általános bányatörvény egyes §-ainál.)

Jegyzet.

Az általános bányatörvény, melyet az 1854. évi május hó 23-án kelt császári nyiltparancssal hirdettek ki, az alkotmány helyreállítása óta kötelező erejét az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok VII. része 15. §-ának rendelkezésében s annyiban bírja, amennyiben maguk az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok vagy újabban hozott törvények meg nem változtatták.

Magának az Országbirói Értekezletnek erre vonatkozó intézkedéseit az igazságügyi miniszter az 1868. évi LIV. tc. záróhatározataiban nyert meghatalmazás alapján 1869. évi március hó 30-án kelt rendeletével tartotta érvényben.

2. 1868. évi LIV. tc. (Záróhatározatok.)

Az igazságügyi minisztérium felhatalmaztatik:

b) hogy az időpontot, melyben a jelen törvénykezési rendtartás hatályba lép, valamint az ennek életbeléptetésére szükséges átmeneti intézkedéseket meghatározza,

3. Igazságügyminiszteri rendelet, kelt 1869. március 30-án.

Az 1868. évi LIV. tc. folytán ugyanezen t.-cikk életbeléptetése s az erre szükséges átmeneti intézkedések tárgyában nyert felhatalmazás erejénél fogva rendelem, amint következők:

Az ideiglenes törvénykezési szabályokban foglalt egyéb intézkedések iránt a következők rendeltetnek:

1. . . . . a bányauügyekre s az ügyvédkezés ideiglenes szabályozására vonatkozó intézkedések, valamint az ezek által fenntartott korábbi törvények és rendeletek érintetlenül maradnak.

4. Ahol ezen intézkedésekben, valamint az ezek által fenntartott korábbi törvényekben és rendeletekben akár az osztrák polgári perrendtartásra, akár az Ideiglenes törvénykezési szabályokra, vagy az ezek által fenntartott alaki törvényekre történik hivatkozás: az 1868. évi LIV. tc. határozatait alkalmazandók.

4. Az 1861. évi országbírói értekezlet által javaslatba hozott ideiglenes törvénykezési szabályok. (Szentelést nyert 1861 július 21-én. Kihirdette: tett 1861 július 23-án.)

VII. Bányáügy.

15. §. A hatályban ideiglenesen meghagyott általános osztrák bányatörvény anyagi része, a bányajognak törvény általi végleges megállapításáig az annak előtte is fennállott, a közönséges törvénytől eltérő következő intézkedésekkel kiegészítettik.

Jegyzet.

Az I. T. Sz. intézkedései a bányatörv. megfelelő fejezeteiben találhatók.

II. RÉSZ.

ÁLTALÁNOS BÁNYATÖRVÉNY.

ELSŐ FEJEZET.

Általános határozatok.

A bányatörvény fogalma.

1. §.

A bányatörvény meghatározza, hogy mely ásványok, s mily föltételek alatt kerestethetnek föl és műveltethetnek, nemkülönben meghatározza a bányauzlettel különösen egybekapcsolt jogokat és kötelezettségeket.

2. §.

Amennyiben a bányatörvény különös határozatokat nem tartalmaz, a bányászati ügyekre is az általános polgári, büntető, politikai, ipar- és kereskedelmi törvények alkalmazandók.

Ha valaki, valamely a bányatörvénnyel ellenkező cselekvény által egyszersmind valamely általános büntető törvényt is áthágott, úgy ellene, az utóbbi tekintetben kiérdemlett büntetésen kívül, a bányatörvényben határozott büntetés is kiszabandó.

Jegyzet:

A „polgári törvények”-nek, illetve a magánjognak, valamint a büntető-sib. törvénynek a bányászatra vonatkozó része a bányatörvény megfelelő szakaszánál, a kereskedelmi és ipartörvénynek a bányászatra vonatkozó §-ai pedig a fejezet végén találhatók.

Bányaúrjog.

3. §.

A bányaurjog alatt azon fejedelmi jog értetik, melyhez képest bizonyos, természeti telepeken előforduló ásványok a fejedelem kizáró rendelkezése alá tartatnak fenn.

A bányaurjog alá tartoznak mindazon ásványok, melyek fém, kén, timsó, gálie vagy konyhasó tartalmuk miatt használhatók, továbbá a gálievíz, rajzla és földszurkok, végre mindennemű kő- és barnaszén.

Az ilyen ásványok föntartott ásványoknak nevezetnek.

Jegyzet.

A természetes településben előforduló ásványolajfélék, i. m. az ásványolaj (kőolaj, petróleum, nafta) és földkátrány, valamint az ásványolaj-

jellekkel együtt előforduló földviasz (ozokerit), végül a természetes településben előforduló égethető földgázak tekintetében a kutatási és bányaművelési jog az 1911:VI. tc. szerint az állam részére van fenntartva. A törvényt és a végrehajtási utasítástervezetet lásd az I. fejezet végén.

A bányaurjog.

V. sz. 1. §. Az á. b. t. 3. §-a a bányaurjog fogalmát akként magyarázza, hogy a tovább megnevezettek mellett mindazon ásványok, melyek fém-, kén-, timsó- stb. tartalmuknál fogva *használhatók*, a bányaurjog tárgyait képezik, azaz *fontartott ásványok*.

A bányahatóságok mindenekelőtt ezen törvényes fogalommal kell, hogy tisztába jöjjenek; mert a legtöbb, — különösen a színes kőzet és földnemek, — továbbá sok úgynevezett ásványviz stb. efféle, nagyobb-kisebb mennyiségben tartalmaznak fémeket, kén, sókat stb., — sőt ép ezen alkatrészüknél köszönik a legtöbb ilyen kőzet földnemek és vizek ama tulajdonságokat, melyek miatt a közéletben különös értékkel bírnak. Mindazonáltal nem tekinthetők *fontartott* ásványoknak, mert eme alkatrész műtani úton, nagyban való előállítására *nem használhatók*.

Ezen *használatosság* megbírálására szolgáló mércét a gyakorlati kohászat képezi. Ásványok, melyeknek alkatrészei eddigelé nagyban nem állítottak elő, a *fontartott* ásványok sorából mindaddig kihagyandók, míg a tudomány haladása folytán meg nem találtattak az arra szolgáló módok és eszközök, s míg ilyeszerű nagyban való előállításuk a gyakorlati kohászat terére nem lépett.

Azon körülmény, hogy valamely fém-, kén-, timsó-, gálictartalmánál fogva nagyban használható ásvány, eme egyes alkatrész előállítására valóban használható-e vagy sem, nem változtatja semmi tekintetben ama ásványnak *fontartott* minőségét.

Aziránt fölmerülő kételyek esetében, ha vajjon valamely ásvány a *fontartottak* csoportjába sorozandó-e vagy sem, eme körülmények jól figyelembe veendők, szakértők meghallgatandók, — vagy felsőbb helyre kérdés intézendő. Ha pedig a bányahatóságok megbízható adatokat szereztek, ásványok vagy vizek fentemlített alkatrészeinek eddig nem divott új előállítási módjáról, úgy előjáró hatóságukhoz eziránt azonnal jelentést tenni tartoznak, — ez pedig a minisztérium utasításait kikérni köteles.

Jegyzet.

Annak a kérdésnek eldöntése, hogy valamelyik ásványt a törvény 3. §-a alapján fenntartott ásványnak kell-e tekinteni, a pénzügyminisztérium mint főbányahatóság jogkörébe tartozik.

Joggyakorlat.

1. A *magnezit* nem tartozik a fenntartott ásványok közé. (F. I. és K. M. 18.546/1870.)

2. A *salak* a benne lévő vastartalom miatt nem áll a földtulajdonos kizárólagos rendelkezése alatt, hanem mint fenntartott ásvány adományozható. (F. I. és K. M. 57.078/1888.)

3. Az *aszbeszt* nem fenntartott ásvány. (P. M. 11.235/1892.)

4. A *kénsavas vaslápöld* adományozás tárgyát akkor képezheti, ha a feltárás szerint az illető ásvány vas, kén, vagy vasgálic nagyban való előállítására alkalmas. (P. M. 16.279/1897.)

5. A *grafit* fenntartott ásvány. (P. M. 2.805/1902.)

6. A *földpát* nem fenntartott ásvány. (P. M. 97.425/1905.)

7. A *bauxit* fenntartott ásvány. (P. M. 8.175/1913.)

8. Fenntartott ásványnak e jellegét nem a felhasználás módja, hanem a felhasználás lehetősége adja meg. *Vasérc* akkor is fenntartott ásvány, ha nem kohósításra, hanem festékgyártásra használják fel. (P. M. 14.810/1926.)

Az 1861-iki országbírói értekezletnek a bányáügyre vonatkozó határozatai.

„Ideiglenes törvénykezési szabályok.”

VII. RÉSZ.

I. fejezet.

A kőszénről.

1. §. Az általános osztrák bányatörvény 3., 284. és 285. §-ai a kőszénre nézve Magyarországot illetőleg következőképpen módosítottak:

a) az állami kincstárba fizetendő bányavám (Frohne) a kőszéntől, jövő törvényhozási intézkedésig, egyáltalában megszüntetetik;

b) a más földjén, vagy földjének gyomrában kőszénet bányajogilag kiaknázó iparos, — amennyiben közte és a földbirtokos között e tekintetben külön szerződés nem kötött, — az eddig a kincstárnak fizetett bányavámot ezentúl a földbirtokosnak bér gyanánt kiszolgáltatni tartozik;

c) az 1859. október végéig a földbirtokosok javára s mások kizártaival kiszabott kőszénbányanyithatási s felkérhetési idő akkép élesztetik fel, hogy a törvényhozás máskénti rendelkezéséig, a földbirtokos beleegyezése nélkül kőszénkutatásra való engedély, annál kevésbbé bányászati adomány, a bányahatóságok részéről senkinek ne adassék;

d) földbirtokos nevezete alatt mindazon helyeken, hol a szabályozás és összesítés már megtörtént, vagy hol annak be nem hozhatása bíróilag kimondatott, szóval, hol a volt úrbéri birtok már véglegesen meg van alapítva; az illető tulajdonos tekintendő földbirtokos gyanánt, legyen az akár volt földesúr, akár volt úrbéres. Hol azonban az összesítésnek még helye van; ott a bármely földön fölfedezendő kőszéntelep a volt földesúri birtok tartozékának nyilatkoztatik.

e) A jövő törvényes rendelkezésig is nyerhetők a kőszénre nézve bányajogosítványok, mielőtt az illető föld tulajdonosának beleegyezése igazoltatik.

f) Aki 1859. november első napja előtt más birtokán bányajogias kutatás mellett kőszén fedezett fel, ugyanazon időben pedig a tulajdonos is kőszénre turzott és magának bányahatósági engedélyt is adatott; ez esetben az idegen turzó a fölfedezett kőszéntelepet a földbirtokosnak átengedni köteles; viszont a mondott időben turzott földbirtokos által netalán mellékesen fölfedezett más királyi adomány tárgyát tevő ásványtelep, az egy időbeli idegen turzónak leszen átengedendő.

g) Az újonnan kiterjesztendő kedvezményi idő alatt idegen turzó által mellékesen, egyéb ásvány kísérete nélkül fölfedezendő kőszéntelepek szintén a földbirtokosnak lesznek, — egyesség nem sikerülte esetében, — átengedendők; ha pedig a turzó vagy az adományozott bányatulajdonos másnemű ásvány termesztése mellett kőszén is állítana elő; ez utóbbit az általános bányatörvény 124. §-a értelmében, a termesztési költség aránylagos megtérítése mellett, a földbirtokosnak odaengedni köteles.

Jegyzet.

1. Az ideiglenes törvénykezési szabályok 1861. évi július hó 21-én szentesítették s július hó 23-án hirdeltettek ki. Hatályukat a polgári törvénykezési rendtartásról szóló 1868: LIV. tc. záróhatározatai alapján kibocsátott 1869. évi március hó 30-án kelt I. M. rendelet fenntartotta.

2. Az ideiglenes törvénykezési szabályoknak a kőszénre (barnaszénre és lignitre) vonatkozó határozmányai a mai Magyarország egész területére kiterjednek.

3. A közzén 1854. évi november hó 1-ig — a bányatörvény életbelépésének napjáiig — a földtulajdon tartozékát képezte. Az ideiglenes törvénykezési szabályok 1861. július hó 23-tól kezdődően ezt az állapotot állították vissza. 1854. november 1-je és 1859. évi október hó 31-e közti időt illetően lásd a bányatörvény 284. és 285. §-át, 1859. november hó 1-je és 1861. július 23-a közt a közzén fenntartott ásvány volt.

4. A bányavám fizetési kötelezettsége csak akkor állhat fenn, ha az adományozás 1859. évi november hó 1-je és 1861. évi július hó 23-a között történt. A bányavámot illetően lásd az 1862. évi 13.622. sz. udvari rendelet 5. pontját.

5. Az ideigl. törv. szabályok b) pontjában említett «földbirtokos» kifejezésre nézve lásd az 1857. március 19-én kelt császári rendeletet a bányatörvény 285. §-ánál.

6. A m. kir. Curia P. V. 9394/1926. sz. ítélete a d) pont második mondatát így értelmezi:

az e §. d) pontjával nem irányult az értekezlet szándéka arra, hogy azt mondja ki, hogy:

a volt jobbágyságot csakis ott illeti az 1848. évi törvények szerint tulajdonukká váló ingatlanok alatt lévő közzén, ahol az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok életbelépése napjáiig a volt úrbéreségek birtoka már végleg megállapított, — ellenben, ahol addig a volt úrbéri birtok még nem állapított meg véglegesen, ott a volt jobbágyságot az 1848. évi törvények szerint nekik jutó ingatlanok alatt lévő közzén nem fogja megilletni, hanem a volt földesurakat fogja illetni; . . . . .

csak arra irányult az értekezlet szándéka ezzel a d) ponttal, hogy:

arra vonatkozó értelmezési szabályt kívánt megállapítani, hogy

kit kelljen annak a földbirtokosnak a nevezete alatt érteni, aki jogosítva van:

a bányavám fölrvételére (1. §. b) pont),

továbbá a közzénkutatási engedély iránti, meg a közzénbányászati adomány iránti kérelmek előterjesztéséhez szükséges földbirtokosi bejegyzés megadására (1. §. c) és e) pontja),

végül az idegen turzó által fölfedezett közzéntelepek átengedésének a követelésére (1. §. f) és g) pontjai).

Hogy ebben a d) pontban csak ilyen értelmezési szabályt kívánt az értekezlet kimondani:

erre vonatkozóan különösen fontos Melczér István . . . . . felszólalásának az a része, amely szerint:

a szóbanforgó 4-ik (azaz d) pont) az ausztriai bányatörvény kiegészítésül 1857-ben kiadott felvilágosító rendeleten alapszik, tehát e részben sem új, csak azon rendelkezés precizáltabb fogalmazása.

(Melczér István felszólalása az országbírói értekezlet ülésén történt. — Az 1857-ben kiadott rendelet a 285. §-nál található.)

Függelék az ideiglenes törvénykezési szabályokhoz. A bányajogi ügyekre vonatkozó rész.

I. XXV. 1862-iki szeptember hó 3-án 13.622. sz. a. kelt udvari rendelettel helybenhagyott utasítás, mellyel a bányahatósági eljárás, az országbírói értekezleti határozatok VII. fejezetéhez képest szabályoztatik.

1. Az országbírói értekezlet határozatainak szentesítése előtt hatóságilag adományoztatni kért, illetőleg a hatóságnál e célból bejelentett közzéntelepnyitásokra nézve, az ezen bejelentések folytán a bejelentő felek által szerzett bányajogosítványok ezentúl is teljes épségükben és az általános bányatörvény rendelkezéseihez képesti egész terjedelmükben fenntartandók.

2. Minden ezután kiadandó kutatási vagy adományozási okmányba felveendő azon záradék, miszerint a közzénbányák művelése az országbírói

értekezlet határozatainak VII. részéhez, jelesen annak 1-ső §-ához képest csak az illető földbirtokos előleges beleegyezése mellett történhetik, szabadságában állván az illető földbirtokosnak még akkor is, midőn maga a köszönet termelni nem kívánja, kizárni saját földbirtokában a köszönbánya-nyitástól minden idegen bányamivelőt, amennyiben az az országbírói értekezlet határozatainak kihirdetése előtt vagy 1861-ki július hó 28-áig nem nyert szabad kutatási engedélyt vagy bányászati adományt.

3. Ki saját földjén vagy a földbirtokos beleegyezésével idegen földön kíván köszönbányát nyitni vagy művelni, az mint bármely más bányavállalkozó köteles maga számára turzási vagy adományozási okmányt az illetékes bányahatóságnál kieszközölni; tisztében állván ezen utóbbinak a meglevő törvényes kellékekről meggyőződni s ezáltal a bányászatnak a törvényszerű oltalmát biztosítani.

Jegyzet.

Főkellék, hogy a köszönbányák mindenki által szabályszerűleg műveltessenek, mert voltak példák arra külföldön, sőt Magyarországon is, különösen a pécsi kerületben, hol például egy ember szőlőjében talált köszönteletet, ott egy gödröt ásott, s amit talált, eladta; s a gödör mellett ismét másikat s harmadikat vajt, mit szomszédai látván, hasonlókat tettek, a földet felturkálták, s ennek következtése az lett, hogy ily helyiségen a rendes bányászat üzlete csaknem lehetetlenné vált, mert csak nagy költséggel lehet ilyesmit annyira helyrehozni, hogy a még ott létező többi ásványt pazarlás nélkül felhasználni lehessen! Azért szükségesnek találta az albizottmány kimondani, hogy mindenki, még a földtulajdonos is, köszönbányáját a bányászati szabályok szerint tartozik művelni. (Kiconat az Országbírói Értekezletnek az értekezlet jegyzője által közzétett jegyzőkönyvei, nevezetesen az értekezlet bányügyi albizottmányának 1861. évi jan. 27–30. és febr. 1–7. napjain tartott tanácskozásai tárgyában felvett jegyzőkönyvből.)

4. Ha szabad királyi, vagy XVI. szepesi, hajdú, jászkun vagy más ilyféle kiváltságos városok és általában oly községek területén szándékolatik a köszönbánya-nyitás, melyekben az úrbéri szabályozás vagy már végbement, vagy annak épen helye nincs és nem is lehet, és ha az ilyféle nem földesúri vagy az igen sok részre osztott közbirtokossági területeken a kért vájnamérték vagy vájnatételek több birtokos földje alatt húzódik el, melyek mindegyike különvéve kisebb, hogysen a bányatörvény 42. és 46. §-ai értelmében törvényes vájnamértéket befedhessen; akkor az országbírói értekezlet VII. részének 1-ső fejezetében, jelesen annak 1-ső §-ában c) alatt említett földbirtokosi beleegyezés megadottnak tekintendő, mihelyt az a városok és más községek törvényes képviselői vagy előjáróságai, illetőleg a közbirtokossági képviselőségek által írásban nyilvánítottatott.

5. Az ideiglenes törvénykezési szabályok 15. §-a által ideiglenesen hatályban meghagyott általános osztrák bányatörvény XI. fejezete értelmében, az adományozás alá eső bárminemű bányatelkek után fizetendő mértékilleték, az eddig dívatozott törvényes szokás szerint eszentül is, ellenben az általános osztrák bányatörvény 219. §-a értelmében járt, de Ő cs. s ap. királyi Felségének f. é. Szentgyörgy hó 28-án kelt legmagasabb határozmányával Magyarországra nézve is megszüntetett bányavám, a köszönbánya utáni vám kivételével, csak az 1862-ik évi pünkösdi hó 1-ig terjedő időszakra lesz beszedendő.

A köszön után járó bányavámnak az államkinestár javára leendő beszedése pedig az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 1. §-ának a) pontja értelmében csak annyiban eszközölendő, amennyiben az érintett bányavám az 1861/2. közigazgatási évnél az idézett törvénykezési szabályok kihirdetését követő negyedik évnegyed előtti időszakából volna hátralékban.

8. Az országbírói értekezleti határozatok 53. 54. §-ai által az általános bányatörvénynek a földterületeknek és vizeknek a bányászat érdekében

szükségparancsolta átengedéséről szóló IV. fejezete változást nem szenvedett.

Jegyzet.

1. Az utasítás 1. pontjának utolsó mondatában az eredeti németszövegű előadmány magyar fordításának tisztázatába helytelenül a «közirtokossági» szó helyett «közirtokossági» került.

2. Bányahatósági gyakorlat szerint a községi beleegyező nyilatkozat alapján csak akkor van adományozásnak helye, ha a felkérő igazolja, hogy a felkért bányatelekkel fedett ingatlanokra vonatkozó ásványászati jogok több mint fele részének jogosítottja.

3. Az utasítás 4. pontjában említett közirtokossági terület csak nemesi birtok lehet.

4. Községi beleegyező nyilatkozat mintája:

Községi beleegyező nyilatkozat.

Alulirott községi előjáróság ezennel beleegyezését adja ahhoz, hogy azon községi lakosok telkére, akiknek . . . . . község határában fekvő földirtoka egyenként kisebb, semhogy a bányatörvény 42. és 46. §-ai értelmében azokra egy törvényes bányamérték volna fektethető, az 1862. évi 13.622. sz. a. kelt udvari rendelet 4. pontja értelmében . . . . . felkérő részére ásványászati, bányatelek adományoztassék.

Kelt . . . . .

bíró.

jegyző.

esküdtek.

Joggyakorlat.

1. A községiaknázhatásra szükséges földtulajdonosi beleegyezést az 1862. évi szept. hó 3-án 13.622. sz. a. kiadott udvari rendelet értelmében pótló községi beleegyező nyilatkozat kiállítására a községi előjáróság tekintendő jogosultnak, mert eltekintve attól, hogy az említett rendeletnek 4. pontjában a község törvényes képviselőiségének vagy előjáróságának nyilatkozatáról van szó, az 1886:XXII. tc. 32. és 62. §-ában foglalt határozatok értelmében is a kérdéses nyilatkozatok kiállítása csakis a községi előjáróság hatásköréhez tartozhatik, mivel az a törvény vagy törvényerejű rendelet által nincs a képviselőtestületi közgyűlésnek fenntartva. (P. M. 34.176/1895.)

2. Az 1862. évi 13.622. sz. udvari rendelet 4. pontjában szabályozott községi beleegyező nyilatkozat kiállítására a főszolgabíró nem illetékes. (P. M. 83.741/1901. sz.)

3. Az 1862. évi 13.622. sz. udvari rendelet az igen sok részre osztott úrbéres területekre nézve engedi meg a földirtokosi beleegyezés pótlását a község törvényes képviselőisége vagy előjáróságának nyilatkozata által, ellenben a volt közirtokossági területekre vonatkozólag, amennyiben a közirtokossági képviselőiségek szervezve nincsenek, az egyéni tulajdonnak az udvari rendeletben foglalt korlátozása, illetőleg a már említett földtulajdonosi beleegyezésnek a közirtokossági képviselőiségek nyilatkozatával való pótolhatása önmagától megszűnő, minden egyes tulajdonos korlátlanul rendelkezik a maga szénjogával. (P. M. 2.111/1911.) (V. ö. 13.622/1862. sz. udvari rendelet 4-ik pontjának 4-ik jegyzetével és az 1894: XII. tc.-hez és az 1913: X. tc.-hez fűzött «Jegyzet»-tel és «Joggyakorlat»-tal.)

4. I. Ásványászati vonatkozó adományozásoknál oly kisebb területekre nézve, amelyek együttvéve kisebbek, mintsem azokon egy egyszerű bányamérték fektethető volna, a községi beleegyező nyilatkozat még akkor is pótolja a földtulajdonosi beleegyezést, ha azon területekre nézve más a

köszénkutatási stb. jogot a maga javára telekkönyvileg biztosította. II. A községi beleegyező nyilatkozat megszerzésének, azon kisebb területekre nézve, amelyek együttvéve kisebbek egy egyszerű bányamértéknél, nem előfeltétele azon körülmény, hogy a szénjog a földtulajdonostól nem volt megszerezhető. (P. M. 2.126/1911.)

5. Községi beleegyező nyilatkozat alapján a köszénkutatási, köszénbányányitási és kiaknázási jog telekkönyvi bekebelezésének helye nincs. (Gy. T. 3.306/1903.)

6. Bár az adománykérő vállalatnak a város főrézsvényese s a részvénytársaság alapszabályai értelmében az igazgatóságnak a város mindenkor polgármestere hivatalból tagja s így nagy fokban érdekelt fél, az 1862. évi 13.622. sz. alatti kelt udvari rendelet 4. pontjában előírt, a földbirtokosi beleegyezőt pótló községi beleegyező nyilatkozatot a községi előjáróság (polgármester) kiállíthatja, mert sehol kimondva nincs, hogy a községi előjáróság (polgármester) a most ismertetett keltől tevékenységet nem gyakorolhatna. A községi előjáróság a felsőbbség jóváhagyása mellett szerződéses viszonyba léphet oly ügyekben, melyekben a község, mint vagyonszerző jogi személy van érdekelve, de egyszersmind hatóságként is működhet, mikor az ügyek ebbeli működését igénylik. (P. M. 62.033/1923.)

1862. évi 41.335. számú helytartótanácsi rendelet.

7. Áttérve a bányakapitányság jelentésének azon részére, melyben az országbírói értekezlet határozatainak VII. részét, jelesen annak a köszénről szóló 1-ső fejezetét tüzetesen értelmezte, kéri, további rendelkezésig mindenekelőtt figyelmeztetik a kir. bányakapitányság, hogy az annak 1. §-ához bevezetése szerint nem az általános bányatörvénynek 284. §-ában foglalt kedvezmények feltétlen meghosszabbítása, hanem egyenesen a bányatörvény 284. és 285. §-ának kizárólag a magyarországi köszén tekintetéből szükségesnek ismert módosítása céloztatott s hogy ezen módosítás lényege abban áll, miszerint az államkincstárba a köszénből fizetendő bányavám (Frohne) egyáltalában megszüntetett, illetőleg az államnak ebbeli jövedelme a földbirtokosra ruháztatott, az állam által gyakorlandó köszéntelepadományozás pedig a földbirtokos beleegyezéséhez, mint melőzhetelen feltételhez kötött.

Ezen legfelsőbb királyi szentesítéssel ellátott, tehát törvényerejű módosításnak akármilyen tekintetbeni mellőzése vagy változtatása a törvényhozás jövő rendelkezéséig megengedhető nem lévén, világos:

A) hogy midőn az országbírói értekezlet 15. §-a értelmében is fennálló általános bányatörvény tartalmához képest nemcsak a mindennemű bányatelek után járó mértékilleték, hanem a köszénen kívül mindennemű más, az állam adományozásának fenntartott ércék és ásványok után járó bányavám is az eddig divatozott törvényes szokás szerint ezentúl is beszedendő; a köszén után járó bányavámnak az állami kincstár részére leendő beszedése, az országbírói értekezlet VII. részének 1-ső §-ában jelesen A) betű alatti határozathoz képest csak annyiban rendelő el, amennyiben az ugyanazon országbírói értekezlet határozatainak kihirdetése után beállott 1860/61. év negyedik negyede előtti időre, tehát az államot, miután bármi törvénynek visszaható erőt tulajdonítani nem lehet, jogosan illető jövedelmi hátralékokra vonatkozik;

B) hogy habár a köszénben fekvő jelentékeny állami kincs elpazarlásának, vagy más szomszédok megkárosíthatásának és a közbiztonság veszélyeztetésének megelőzése tekintetéből az országbírói értekezlet VII. rész 1-ső §. c) és g) pontja értelmében, bárkinek is bányahatósági adományozás nélkül az általános bányatörvény 237. §-ához képest köszénbányát művelni nem szabad; mégis e tekintetben az országbírói értekezlet VII. rész 1. §. B) határozatánál fogva az illető földbirtokos és más bányaművelő között azon lényeges különbség áll fenn, miszerint a földbirtokosnak egyedül a hatósági adományozásra van szüksége, mely tőle a bányatörvény határai

között meg sem tagadható, míg más bányamivelőnek a hatóság nem is adhat köszénkutatásra engedélyt, annál kevésbé bányászati adományt a földbirtokos előleges beleegyezése nélkül; teljes szabadságában állván ezen utóbbinak még akkor is, midőn maga a köszén termelni nem kívánja, kizárni maga földbirtokában a köszénbánya nyitástól minden idegen bányaművelőt, amennyiben az országbirói értekezlet határozatainak kihirdetése előtt, vagyis 1861. évi július hó 28-ig nem nyert szabadkutatási engedélyt vagy bányászati adományt.

Egyébként az országbirói értekezlet VII. rész 1. §. D) betűje alatt tüzetesen meg lévén határozva, ki értendő minden egyes esetben a földbirtokos nevezete alatt e k. Helytartótanács, elosztására azon több oldalról felmerült aggálynak, mintha a sz. kir. jáász, kún és hajdu városokban, vagy apróbb közbirtokosok által lakott úgynevezett kuriális és más községekben, hol vagy az úrbéri rendezésnek helye nincs, vagy az már befejezve van, a tűrzási engedélyek, illetőleg a bányászati adományok megszerzéséhez szükségelt számos apró földbirtokos beleegyezésének kieszközölése a bányamivelő minden igyekezetét meghiusítani képes lenne, arra figyelmezteti ezen kir. bányakapitányságot, miszerint a nevezett községekben amúgy is azok törvényes képviselőiségei, illetőleg előljáróságai határozván, az apróbb birtok után járó közös használatok iránt; a köszéntűrzáshoz, illetőleg a bányászati adományozásokhoz szükségelt földbirtokosi beleegyezés is csak az említett közbirtokossági vagyis községi képviselőiségeket, illetőleg előljáróságokat illetheti.

1871: LIII. tc. az 1848. évi törvények által megszüntetett úrbéri kapcsolatból fennmaradt jog- és birtokviszonyok rendezéséről.

2. §. Az úrbéri kapcsolatnak az 1848-iki törvények által lett megszüntetése következtében, a volt jobbágyok a kezükön levő úrbéri földbirtokban (úrbéri, jobbágy- és zsellértelkek) teljes tulajdoni és szabad rendelkezési joggal bírnak.

83. §. Mindazon birtokra nézve, melyek a volt jobbágyoknak törvény szerint tulajdonává váltak, a jobbágyi és nemesi birtok közötti különbség teljesen megszűnik.

84. §. A 2. és 83. §-ok alapján mindazon jogok, amelyek a bányatörvény értelmében a volt földesurat illetik, a volt jobbágyoknak jutott, vagy jutandó területeken az utóbbiakat fogják illetni.

Azonban ily jogokra nézve a birtok rendezése előtt a volt földesurak részéről kötött és a rendezés alkalmával kimutatott vagy már foganatba vett szerződések és a bányatörvények értelmében eddig szerzett bányajogok, eddigi joghatályukkal érintetlenül maradnak.

Jegyzet.

A 84. §-nak csak az az értelmezése lehet helyes, mely szerint ez a szakasz azt akarja rendelni: A 2. és 83. §-ok alapján (vagyis ezen §-okban kifejezően) mindazon jogok, amelyek a bányatörvény értelmében a volt földesurakat illetik, a volt jobbágyoknak (bármilyen áton) jutott, vagy jutandó (összes) területeken az utóbbiakat fogják illetni. (Sz. . . . . törv. sz. 8.608/1911. sz. a. Curia által 3.971/1913. sz. alatt jóváhagyott ítéletéből.)

A P. M. 1931. évi 6.082. sz. r. az állam, mint földtulajdonos szénjogainak hasznosításánál követendő eljárás szabályozása tárgyában.

Az állam földtulajdonát képező földterületek helyenkint széntelepeket is foglalnak magukban, melyek hazai viszonylatban számottevő szénvagyonot képviselnek.

A szénbányászattal kapcsolatos nagyfontosságú közgazdasági érdekek megkövetelik, hogy az ily területeken már ismeretessé vált, valamint a jövőben még felfedezendő újabb szénelőfordulásokat a kíváncsalomhoz képest állami vagy magánvállalkozás keretében és a legalkalmasabbnak

látszó időpontban történő hasznosítás útján úgy lehessen közgazdaságunk szolgálatba állítani, amint az az előrelátó gazdasági politika céljainak a legjobban megfelel.

Mint hogy a széntermeléssel kapcsolatos ezen közérdekű szempontok érvényre juttatásáról elsősorban a pénzügyminiszter, mint a bányászati közigazgatás főhatósága hivatott gondoskodni, a minisztertanács f. évi február hó 13-án úgy határozott, hogy az egyes tárcák kezelésében levő ingatlanok tekintetében az államot mint földtulajdonost megillető szénjogokat csakis a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával lehet hasznosítani, — hasznosítás alatt értve a szénjogok átruházását, szénjogok átruházásáról szóló szerződések megújítását vagy meghosszabbítását és azt az esetet, midőn az állam vagy valamely intézménye szándékozik az állam, mint földtulajdonos szénjogán bányászatot indítani.

Joggyakorlat.

1. Az úrbéri elkülönzési ítéletnek 1868. évi június hó 27-én befejezett végrehajtásával a volt úrbéreszek tulajdonává vált legelő alatt levő kőszén tulajdonjogának megszerzését nem akadályozhatta meg az a körülmény, hogy a volt földesúrral szerződött bányavállalkozó kilene nappal előbb, vagyis 1868. évi június hó 18-án erre a területre határközők adományozásáért folyamodott. (B. T. 311/1890.)

2. Kőszénkutatási és szállítási jog haszonbérletére vonatkozó az a szerződés, amelyben a haszonbérli kötelezte magát, bizonyos időn belül a kutatást megkezdeni és folytatni, úgy értelmezendő, hogy a kutatási munkálatok a kikötött időn túl nem terjedhetnek és hogy amennyiben a kutatás kedvező eredményre vezet s a bérlet területek alatt kiaknázásra alkalmas szénrétegre akadnak, haszonbérli a kiaknázásra irányuló munkálatokat is folytatni köteles. (C. 8.174/1905.)

3. Az 1871: LIII. tc. 84. §-a nem érinti a földesúrnak 1874. évben létrejött úrbéri egyezségben fenntartott kőszénjogát. Az úrbéri egyezség azon kitételével, hogy a földesúri jogok, ú. m. halászat, italmérési jog és minden egyéb, bármilyen néven nevezendő tulajdon- és birtokjogok eddigi érvényükben és joghatályukban a földesúr részére fenntartatnak, a földesúr részére a kőszénbányászat joga a volt úrbéres területre is biztosított. (C. 8.188/1906.)

4. I. Joghatályosan rendezi a kőszénhez való jogot a birtokelkülönítési eljárás folyamata alatt egyrészt a földesúri jogok gyakorlója, másrészt a jobbágyság elnevezése alá tartozó összes jogosultak képviselői között létrejött és az úrbéri bíróság által érvényesnek elismert szerződés. II. A bányászati jog rendezése tárgyában a volt földesúr s jobbágyság között a birtokrendezés előtt létrejött szerződések érvényességét a későbbi törvényeink meg nem szüntették, sőt az 1871: LIII. tc. 84. §-a kimondja, hogy az ily szerződések érintetlenül maradnak. III. Az a körülmény, hogy a volt földesúr ezt a jogot a volt jobbágyság birtokain a szerződés kelte óta tényleg nem gyakorolta, reá nézve jogelenyésztető és másfelől a volt jobbágyság javára jogszerző hatással nincs, mert azt a jogot azóta az utóbbiak sem gyakorolták és lemondásuk után a másik szerződő fél hozzájárulása nélkül, rájuk újból vissza nem szállhatott. (C. 2.007/1909.)

Indokolás: A . . . . . község birtokrendezése tárgyában 1853. évi december hó 23-án létrejött örök elkülönítési és tagosítási szerződés 5. pontja szerint a földesúri jogok akkori gyakorlója, ... kőszénásás jogát . . . . . község egész területére és így a volt jobbágyságnak kiosztott összes ingatlan részletekre nézve is, magának tartotta fenn és a volt jobbágyságok erről a jogról örökre lemondottak. Ez a szerződés a birtokelkülönítési eljárás folyamata alatt egyrészt a földesúri jogok gyakorlója, másrészt a jobbágyság elnevezése alá tartozó összes jogosultak képviselői közt jövőre létre és az úrbéri bíróság által érvényesnek s a további intézkedések alapjául elfogadtatván, az annak joghatályossága ellen alperesek részéről a perben emelt kifogás annyival inkább figyelmen kívül volt hagyandó, mert a szerződés tartalma szerint a kőszéntele-

pek is az úrbéri rendezés körébe bevonattak és mert egyéb tartalmára vonatkozóan a szerződés érvényességét maguk az alperesek is elismerték. A köszénbányászatra vonatkozó jog kérdése az összes érdekelték közt a fentebbiek szerint még az 1853. évben végleg rendezetett, miért is melőzve annak a vizsgálatát, hogy ez a jog törvény szerint a földesúri, vagy a jobbágyi birtok tartozékát képezi-e, a peres ügy megbírálásánál egyedül a fenti szerződés rendelkezése volt irányadónak tekintendő, mert a bányászati jog rendezése tárgyában a volt földesúr és jobbágyok közt a birtokrendezés előtt létrejött szerződések érvényességét későbbi törvényeink meg nem szüntették, sőt az 1871: LIII. tc. 84. §-a kimondja, hogy az ilyen szerződések érintetlenül maradnak. Minthogy pedig a többször említett szerződés világos és határozott tartalma szerint a kérdéses jog a község egész területén kizárólag a földesúr tulajdonának ismertetett el és a volt jobbágyok saját birtokaik tekintetében ennek a jognak gyakorlásáról végleg lemondottak: ennél fogva kétségtelen az, hogy ez a jog a szerződés kelte óta . . . . . község volt úrbéreseinek birtokán is egyedül a földesúr, illetve annak jogutódait illette meg és hogy az úrbéresék a köszénbányászati jog tekintetében rendelkezni többé jogosítva nem voltak. Az a körülmény, hogy a volt földesúr ezt a jogot a volt jobbágyok birtokain a szerződés kelte óta tényleg nem gyakorolta, még ha ez valóban bizonyított volna is, reá nézve jogellenyesztető és másfelől a volt jobbágyok javára jogszerű hatással nem bírhatott, mert azt a jogot azóta az utóbbiak sem gyakorolták és az lemondásuk után, a másik szerződő fél hozzájárulása nélkül, rájuk újból vissza nem szállhatott.

5. Valamely területen található kőzeteknek bányászatiilag kizárólagos kiaknázási joga iránt létrejött haszonbérleti szerződés önmagában véve a szerződés szerződés jogi természetével bír; az ilyen szerződésnél tehát, külön kikötés nélkül a haszonbérbeadót az illető fajta kőzetek létezése iránt általában véve, úgyszintén erre vonatkozóan a hely és idő tekintetében szavatosság nem terheli. (C. 4.427/1910.)

6. I. A megváltott szőlők a volt jobbágyokat tulajdoni joggal illetvén, őket hacsak az 1871: LIII. tc. 85. §-a annak útját nem állja, a köszénre vonatkozó s a tulajdonjogban benne foglalt jogosítványok is megilletik. Ha tehát az úrbéri egyesség a szőlőkre ki nem terjedt, hanem a köszénhez való jogot a volt földesúr részére csak az úrbéri szántókra, erdőkre és legelőkre tartja fenn, a földesúrnak a szőlők alatt levő köszénre joga nincs. II. A telekkönyvi bejegyzés, vagy a köszénkutatási engedély nyerése és a kutatási és kiaknázási jogok haszonbérbeadása nem szolgálhat a földesúr kereseti jogának megállapítására. (C. 4.498/1910.)

7. A ki nem bányászott köszén az ingatlannak nem tartozéka, hanem annak alkotó része, amely tehát az érvényben levő magyar jog szerint, eltekintve most a bányajog szabályaitól, az ingatlan eladása esetén az ingatlanral együtt ruháztatik át. De az érvényben levő magyar jog szerint nincs kizárva sem az, hogy a köszén kutatásához, a köszénbánya nyitásához és a kiaknázásához való jog az ingatlanra vonatkozó tulajdonjog átruházása alkalmával a tulajdonjogtól külön választassék és a vevővel szemben az eladó javára szerződésileg fenntartassék, sem az, hogy a köszénhez való fent körülírt jog az ingatlanra vonatkozó tulajdonjogtól elválasztva, a forgalomnak külön tárgyát képezze. (C. 2.986/1911.)

8. I. A köszénhez való jog, mint az ingatlanra vonatkozó tulajdonjogban bennrejlő jogosultság, dologi jog, amelynek bírói úton való elismertetését mindenkivel szemben kérni lehet, aki azt a jogot megsértette, s az elismerésnek bírói úton való kieszközlése végeredményben nem egyéb, mint az abszolút hatályú dologi jognak az azt megsértővel szemben bírói megállapítása. II. Mivel Krassó vármegyében, eltérőleg az ország többi részétől, az úrbéri teleknek külső tartozmányát képezte a közös legelő is, az azon vármegye területén az úrbéresék az egész telki állománynak, tehát a közös legelőnek is tulajdonosává váltak, kivéve azt az esetet, ha a közös legelő a törvény meghozatala idejében még kezükön nem volt. (C. 3.971/1913.)

9. A bányavállalkozó a haszonbérbe vett területek után az egyenértékű megállapított bányabért, tekintet nélkül a kiaknázott szénmennyiségre, ellenkező kikötés hiányában mindaddig fizetni tartozik, míg a bérlet területen a kereskedelmi viszonyoknak megfelelőleg kibányászható és használnál értékesíthető szén van és a bányailüzem vis major által akadályozva nincs, még akkor is, ha szénét egyáltalán nem termel. (C. 397/1915.)

10. Jó erkölcsökhöz nem ütközik a főszolgabírónak az a közvetítő tevékenysége, amellyel mint magánszemély járásában köszönkutatási jogosítványok megszerzését megbízója részére lehetővé tette. (C. 2.011/1918. Bp. VIII.)

11. I. A bírói gyakorlatban elfogadott jogszabály szerint az olyan szerződés, amelynek értelmében a bányavállalkozó addig, ameddig az illető területen a szerződésben megnevezett ásványokból termelésre érdemes mennyiségű és mennyiségű ásványt talál — az ásványt a maga költségén állítja elő, azaz bányászta ki és évenként a meghatározott legkisebb összeget ellenértékül még akkor is köteles megfizetni a telekkönyvi tulajdonosnak, ha abban az évben megfelelő mennyiségű ásványt nem állított is elő — jogilag nem adásvételi szerződés, hanem haszonbéri szerződés, habár azt a szerződő felek adásvételi szerződésnek és a bányavállalkozó által fizetendő ellenértéket vételárnak nevezték is. II. A szerződéseknek jogi minősítése nem az azokban olvasható kifejezéseknek, hanem az azokban foglalt rendelkezéseknek megfelelően eszközözendő. III. A haszonbérlet a haszonbért erre való felhívás nélkül tartoznak kellő időben megfizetni és a haszonbér megfizetésének elmulasztása külön kikötés nélkül is szerződést megszüntető ok. (C. 2.468/1923.)

12. I. Nincsen olyan jogszabály, amely szerint valamely ingatlannak közös tulajdonosai a közös ingatlanok alatt esetleg található kőszénre vonatkozó jogukat csakis együttesen ruházhatnak át másokra. II. A bánya megnyitására vonatkozó szerződéses határidő meg nem tartása a szerződés hatálytalanságára okul szolgál. (C. 4.563/1927. P. V.)

13. A m. kir. Kúria P. V. 8.111/1929—22. sz. végzése.

.... felperesnek .... alperes ellen tulajdonjog törlése és jár. iránt a .... kir. törvényszék, mint bányabíróság előtt indított és ugyanott az 1929. évi május hó 27. napján P. 15.120/12/1928. sz. a. hozott ítélettel, felperesnek fellebbezése folytán pedig a .... kir. ítélőtábla által az 1929. évi november hó 26. napján P. IV. 9.016/16/1929. sz. alatt hozott ítélettel elintézt perében felperesnek az 1929. évi november hó 19. napján 19. sorszám alatt beadott felülvizsgálati kérelme folytán, az ügynek az 1930. évi január hó 23. napján befejezett szóbeli tárgyalása alapján az alul megjelölt napon meghozta a következő végzést:

A m. kir. Kúria a fellebbezési bíróság ítéletét felperes felülvizsgálati kérelme következtében feloldja és a fellebbezési bíróságot további eljárásra ..... utasítja.

Indokolás. I. A fellebbezési bíróság ítélete szerint: az Y.) alatti pótszerződésben foglalt nyilatkozat érvénytelensége a bányaadomány megtámadására jogos alapul nem szolgálhat, mert felperes már a 3. alatt csatolt haszonbérleti szerződésben feljogosította a vagyonbukott .... céget (igazabban annak jogelődjét, a .... céget) arra, hogy a szóbanforgó területre a bányaműveléshez szükséges hatósági engedélyt a maga nevére kieszközölhesse és a maga nevére adományt nyerhessen, valamint az adományozott jogot a bányatelekkönyvben a maga nevére bekebeleztesse; a 3. alatti haszonbérleti szerződést pedig felperes nem eredetileg érvénytelennek, — hanem csak az abban kikötött kötelezettségek nem teljesítése, különösen pedig a haszonbérlet elmulasztása miatt hatálytalanná válnak mondja és a fellebbezési bíróság jogi álláspontja szerint a haszonbérleti viszonyoknak fennállása vagy fenn nem állása a vagyonbukott részére ettől a földtulajdonossal való haszonbérleti viszonyától függetlenül adományozott bányatulajdon nem érinti és a haszonbérleti szerződésnek állítólagos megsértése az adomány hatály-

talanságának kimondására és ennek következményeként a vagyonbukott tulajdonjogának törlésére alapul nem szolgálhat.

II. Felperesnek a fellebbezési bíróság e jogi álláspontja elleni támadása alapos.

Ugyanis III. mindenekelőtt is bizonyos ellenmondás foglaltatik abban, hogy míg egyfelől a fellebbezési bíróság annak az indokolásaképpen, hogy az Y.) alatti pótszerződésben foglalt nyilatkozat állítólagos érvénytelensége nem szolgálhat jogos alapul a peres bányaadomány megtámadására, arra hivatkozik, hogy felperes már a 3. alatti haszonbéri szerződésben feljogosította a bukottat (igazabban annak jogelődjét) arra, hogy a szóbanforgó területre nézve a maga nevére adományozást kérhessen, addig másfelől a fellebbezési bíróság a bányaadományt a bukottnak a földtulajdonossal való haszonbérleti viszonyától függetlenül adományozottnak mondja. De téves is — az alább kifejtendők értelmében — az az álláspont, mintha az akkor még kényszerre kényszerítési eljárás alatt állott részvénytársaság a megtámadott bányaadományt a felperes földtulajdonossal való haszonbérleti jogviszonyától függetlenül kapta volna, — a 3. alatti haszonbérleti szerződésben foglalt beleegyező nyilatkozatot pedig a jelen esetben maga az adományt kérő sem tartotta — az ugyancsak alább kifejtettek szerint — kérelme teljesítésének alapjául.

Ugyanis: IV. A jelen ügyben köszön (ásványszén) feltárására vonatkozó bányaadományozás forog szóban.

A köszénre vonatkozóan az Országbírói Értekezlet Ideiglenes Törvénykezési Szabályai VII. Címe I. Fejezete 1. §-ának c) és e) pontjai akként rendelkeznek, hogy «... a törvényhozás máskénti rendelkezéséig, a földbirtokos beleegyezése nélkül köszénkutatásra való engedély, annál kevésbbé bányászati adomány, a bányahatóságok részéről senkinek se adassék;» — és hogy «a jövő törvényes rendelkezésig is nyervek a köszénre nézve bányajogosítványok, míhelt az illető föld tulajdonosának beleegyezése igazoltatik.»

Az Országbírói Értekezletnek az értekezlet jegyzője: Ráth György országbírói elnöki titkár által közzétett jegyzőkönyvei, — nevezetesen az értekezlet bányügyi albizottmányának 1861. évi január 27–30. és február 1–7. napjain tartott tanácskozásai tárgyában felvett jegyzőkönyv szerint a köszénről szóló, most hivatkozott VII. Cím I. Fejezete 1. §-ában foglalt rendelkezéseknek — az általános osztrák bányatörvény 3., 284. és 285. §-ai módosításainak — az volt a céljuk, hogy azokon a §-on olyan módosítások eszközöltessenek, — «mik mellett a birtokosok számára a tulajdoni jogból folyó jövedelem biztosítva legyen», mert, — miként ennek az értekezlet 1861. február 18-án tartott ülésén is kifejezés adatott: «nálunk eddig a köszén a birtok tartozéka volt, így hát a jövedelemnek is a tulajdonosának kell lenni.»

Az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok VII. Cím I. Fejezete 1. §-ának imént hivatkozott c) és e) pontjaiban foglalt rendelkezésekkel és e §. megalkotásának most ismertetett indokolásával és illetőleg céljával ellentét, tehát helytelen a fellebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja, mintha a peres köszénbánya adományozás és bányatulajdon függetlenné volna tekinthető az utóbb esőbe került ... eég, meg a felperes földtulajdonos közötti haszonbérleti viszonytól, különösen az ebből a haszonbérleti viszonyból folyó haszonbérleti kötelezettség teljesítésétől.

A köszénbányaadományozásnak a földtulajdonos beleegyezésétől függő voltából kifolyóan a 33.769/1889. számú földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszeri rendelet ki is mondotta, hogy: «Oly szerződés alapján, amellyel a földtulajdonos a köszénhez való jogosultságát csak korlátozott időre ruházza át más vállalkozóra, ennek nevére bányaadomány nem szerezhető, mert a bányaadomány által a bányatelekkönyv tárgyát képező korlátlan tulajdonjog szereztetik és így az adomány tárgyát képező köszéntelep határidőhöz kötött használatának átbocsátása az adományozás feltételét képező földbirtokosi beleegyezésnek annál kevésbbé

tekinthető, mivel a bányatörvény határidőhöz kötött adományt nem ismer.»

Igaz, hogy viszont a 60.291/1905. számú pénzügyminiszteri rendeletben az mondatott ki, hogy a bányakapitányságoknak «köszénbánya-adományozásoknál az ausztriai általános bányatörvényben meghatározott feltételeken kívül csak azt kell vizsgálni, hogy vajjon felkérők kimutatták-e az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok értelmében megkívántató földtulajdonosi beleegyezést: — annak a vizsgálata, hogy mi képezi a felkérők és földtulajdonosok között létrejött megállapodás magánjogi háttérét, a bányakapitányságra egyáltalán nem tartozik,» és: «ha megvan a földtulajdonosi beleegyezés és az adományozás egyéb feltételei is fennforognak, akkor az adománylevél a felkérők nevére minden egyéb vonatkozás és megszorítás nélkül állítandó ki.»

Azonban ez a pénzügyminiszteri rendelet csak azt jelenti, hogy felkérők, meg a földtulajdonosok között kötött magánjogi megállapodás a bányakapitányságok által nem vizsgálható, de nem jelenti:

sem azt, hogy a felkérők (utóbb adományosok) meg a földtulajdonosok között kötött magánjogi megállapodás — ha vitássá vált — ne vizsgálathassék meg az arra illetékes bíróság által, sem pedig azt nem jelenti, hogy ha a vitássá vált magánjogi megállapodás vizsgálatának eredményeképpen a bíróság jogerejűleg azt mondotta ki, hogy ez a megállapodás és a földtulajdonosnak ebből a megállapodásból kifolyóan tett beleegyező nyilatkozata eredetileg érvénytelen, vagy, bár eredetileg érvényes volt a megállapodás és az abból kifolyóan tett beleegyező nyilatkozat, de utóbb — a földtulajdonosnak a megállapodás nem teljesítése (különösen a haszonbérfizetés elmulasztása) miatti jogos elállása következtében — hatálytalanná vált: ezt a körülményt ne kelljen figyelembe vennie a bányakapitányságnak, hiszen a földtulajdonos beleegyezésének mind eredetileg érvénytelennek kimondása esetében, mind pedig utólag hatályát veszítettnek kimondása esetében hiányzik az adományozásnak az a feltétele, amit a most szóbanforgó 60.291/1905. P. M. sz. rendelet akként fejezett ki, hogy «megvan a földtulajdonosi beleegyezés». Ezért még abban az esetben is alapos volna felperesnek az alperesi szerződésszegésre vonatkozóan felajánlott bizonyítás mellőzése miatt panasza, ha az 1926. évi április hó 12-én tartott bányajárásról felvett 1.256/1926. sz. jegyzőkönyvben foglalt beleegyező nyilatkozatának a 3. alatti, 1925. évi február hó 19-én a vagyonbukott rt. jogelődjével kötött haszonbérleti szerződés volna az egyedüli és módosítatlan alapja, pedig a . . . . . m. kir. bányakapitányságtól beszerzett iratok szerint a dolog nem így áll, hanem úgy áll, hogy felperes földtulajdonos az 1926. évi április 12-én tartott bányajárási jegyzőkönyvében foglalt beleegyező nyilatkozatát a 3. alatti haszonbéri szerződésből és az azt nagyon jelentékeny mértékben módosító Y.) alatti pótszerződésből kifolyóan tette, amihez képest felperesnek amiatti panasza is alapos, hogy nem állapítottatott meg tényállás arra az állításra vonatkozóan sem, hogy az 1926. évi április 12-i jegyzőkönyvben foglalt beleegyező nyilatkozata az Y.) alatti foglalt pótszerződés megkötésével kapcsolatban történt megtévesztésének a folyománya. Ugyanis a beszerzett iratok szerint: az akkor még csak kényszeregyességi eljárás alatt állott . . . . . cégnek 1926. évi január 20-ikán 262. sz. a. beadott, bányatelek és határköz adományozása iránti kérvénye folytán bányajárási határnapul 1926. évi március hó 5-ik napja tűzött ki, azonban ennek a határnapnak ugyanazon év és hó utolsó napjaira leendő elhalasztása iránt a nevezett rt. 1926. évi február hó 21-én 661. sz. a. kérvényt adott be a bányakapitánysághoz, mégpedig azzal az indoklással, hogy «Kényszeregyességi ügyünkben ugyanis még nem történt meg a bírói döntés és éppen folyó évi március 6-ra van kitűzve a bírósági tárgyalás». Minthogy pedig ezen döntés előtt vállaltunk újjászervezése végett szükséges pénzüsségeket nekünk nem folyósítják, e nélkül pedig a földtulajdonossal végleges rendet teremteni nem

tudunk, csak 1926. március 6-a után tudnánk . . . . -al véglegesen megállapodni, illetve neki fizetni.» Tehát magának a nevezett rt.-nak e szerint a nyilatkozata szerint sem volt akkor még végleges megállapodása a földtulajdonos . . . . -al, a jelen perbeli felperessel. Az 1926. évi március hó 29-ére halasztott bányajárás alkalmával, az erről felvett 1.104/1926. számú jegyzőkönyvben az adományt kérő rt. hivatkozott ugyan a bányakapitánysághoz bemutatott és záradékolt szénjogi szerződésre, amely szerint . . . . -tól az ennek földbirtokára vonatkozó ásványszénjogot megszerezte; azonban ezt az előadását ekként folytatta: «Jelenlegi helyzet azonban az, hogy az adományt kérő vállalat a földtulajdonossal szemben fennálló fizetési kötelezettségének a kényszeregyességi eljárásból folyóan csak a f. é. április hó 8-ika táján tehet eleget. Amennyiben tehát a jelenlevő földtulajdonos ebből folyóan az adományozás ellen kifogást tenne, kéri adománykérő képviselője a bányajárási tárgyalás folytatására a f. é. április hó 12-ik napját kitűzni, amikor a vállalat ásványszénjogát érvényesíteni már módjában lesz», mire . . . . . ugyanebben a jegyzőkönyvben azt a kijelentést tette, hogy «a tervezett adományozás ellen földbirtokára vonatkozólag mindaddig tiltakozik, míg az adománykérő bányavállalat szerződésileg elvállalt kötelezettségét vele szemben nem rendezi», a bányakapitányság pedig a bányajárás befejezésére 1926. évi április hó 12-ére újabb határnapot tűzött. Ezt a határnapot megelőző napon: 1926. évi április hó 11-ik napján . . . . . ügyvéd, mint az akkor kényszeregyességi eljárás alatt álló . . . . . cég vagyonfelügyelője, az 1926. évi április hó 9-én kelt X.) alatti meghatalmazás alapján megkötötte felperessel az Y.) alatti pótszerződést, amely pótszerződésben . . . . . kijelentette, hogy a . . . . . m. kir. bányakapitánysághoz bemutatott «bányabérleti szerződést» az ebben az Y.) alattiban kikötött «korlátozásokkal» fenntartja, nevezetesen azokkal a «korlátozásokkal», — igazabban: jelentékeny módosításokkal, — hogy a kényszeregyességet jóváhagyó bíról végzés jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül a szerződő felek az alapszerződést hatályon kívül helyezik, új bányahaszonbérleti szerződést fognak kötni, amelyben . . . . . biztosítékot kap arra nézve, hogy a bányánál alkalmazott munkások munkabére pontosan fog fizettetni, hogy a bányajog . . . . . beleegyezése nélkül sem átruházható, sem bérbeadható nem lesz, új területeken a haszonbérletnek . . . . . engedélye nélkül új tárnákat nyitni nem szabad, 3 havi üzemszünet esetén a szerződés felbontható, a terrágium 3½%-ról 4%-ra fölemeltetik, a bánya csak lefejtés útján lesz művelhető. A másnap, 1926. évi április hó 12-én tartott bányajárási befejező tárgyaláson, az 1.256/1926. számú jegyzőkönyv szerint . . . . . kinyilatkoztatta, hogy «. . . . . engedélyt ad arra, hogy az . . . . . részére a fent jelölt» (T. i. 262/1926. sz. a. iktatott) «adomány-kérvény mellékletét képező fektetési térképnek megfelelő, saját földbirtokán bányatelek adományoztassék.» Ezek szerint magukból az iratoknak most ismertetett tartalmából nyilvánvaló, hogy felperes az 1926. április 12-i bányajárási jegyzőkönyvben foglalt beleegyező nyilatkozatát nem egyedül a 3. alatti haszonbéri szerződésből kifolyóan, hanem ebből a 3. alatti haszonbéri szerződésből és az azt jelentékenyen módosító Y.) alatti pótszerződésből kifolyóan tette.

V. A fellebbezési bíróság, a fentebbiek szerint téves álláspontjához képest nem állapítván meg a per végeldöntésének alapjául szolgálható tényállást: a fellebbezési bíróság ítéletét az 1911. I. tc. 543. §-ának második bekezdése alapján fel kellett oldani és a fellebbezési bíróságot további eljárásra és új határozat hozatalára kellett utasítani.

Az új eljárás során ki kell deríteni azt, hogy az 1926. évi március 29-i bányajárási jegyzőkönyvben a bányahatósághoz bemutatott gyanánt említett szénjogi szerződés azonos-e a 3. alatt egyszerű másolatban csatolt haszonbéri szerződéssel és ha nem azonos: akkor a bányahatóságához bemutatott szénjogi szerződést eredetiben vagy legalább hiteles másolatban be kell szerezni.

Kiderítendő továbbá, hogy felperes az itt szóbanforgó haszonbérleti szerződésből kifolyóan a haszonbérelő bányavállalat ellen mikor, mi iránt és minő eredménnyel indított pereket és azoknak az iratai, amennyiben már jogerejűleg befejeztettek; beszerzendők; amennyiben pedig netán még nem fejeztettek be jogerejűleg; az azokban eddig keletkezett ítéleteket kell hiteles alakban beszerezni.

Ki kell deríteni azt is, hogy a 3. alatti haszonbéri szerződés alapján — továbbá esetleg az Y.) alatti pótszerződés alapján is — mikor, mely összegnek és ki által és illetőleg kinek a részéről fizetettek felperesnek és hogy ezek az összegek mi címen nyugtattattak?

Kiderítendő végül az is, hogy a bánya albére volt-e adva, ha igen: mely időponttól mely időpontig és kinek, és hogy nem volt-e műveletlenül hagyva a bánya? és ha igen: mikortól meddig.

14. A m. kir. Kúria P. M. V. 8.148/1928. sz. végzése. A m. kir. Kúria . . . . . felperesnek . . . . . : csődtömegének gondnoka ellen bányatulajdonjog telekkönyvi kitörlése iránt indított pere bányatelekkönyvi feljegyzése iránti ügyben a . . . . . kir. törvényszéknek, mint bányatelekkönyvi hatóságnak, 1928. évi november hó 5. napján 104/1928. bányatelekkönyvi szám alatt hozott végzése ellen az alperes csődtömeggondnok részéről 1928. évi november hó 23-án 121/1928. bányatelekkönyvi szám alatt beadott felfolyamodás folytán a . . . . . kir. ítélőtábla által 1929. évi szeptember hó 23. napján P. XIV. 719/1929—8. sz. alatt hozott végzést felperesnek az 1929. évi november hó 1. napján 135/1929. . . . . illetőleg 149/1929. bányatelekkönyvi sz. a. beadott felfolyamodása folytán 1930. évi február hó 6. napján tartott nyilvános ülésében vizsgálat alá vette és meghozta a következő végzést: . . . . . a m. kir. Kúria a másodbírószág P. XIV. 719/1928—8. számú végzésének az másodbírószági végzés megváltoztatásával a perfeljegyzési kérelmet elutasító részét megváltoztatja és az elsőbírószágnak a per feljegyzését elrendelő végzését hagyja helyben. . . . .

Indokolás. Felperes a feljegyeztetni kért pert folyamatba tevő keresetlevelében azt kérte megállapítani, hogy az ingatlana alatt található kőszéntelepek felkutatására és bányászatilag leendő kiaknázására vonatkozóan a vagyonbukott . . . . . cég jogelődjével 1925. évi február hó 14-én, illetőleg 19-én 25 évre kötött «haszonbérleti szerződésben kikötött bérfizetési kötelezettség elmulasztása folytán hatálytalanná váló haszonbérleti szerződés folyományaképpen» (helyesebben: a haszonbérleti szerződésnek a bérfizetési kötelezettség elmulasztása folytán hatálytalanná válása következtében) «hatálytalan az . . . . . által szerzett és a . . . . . kir. bányakapitányság által 1.742/1926. szám alatt kiadott adományozási okmány is, ennek következtében érvénytelenné vált a budai bányakönyv V. kötetének 268. lapján B. 1. sorszám alatt az . . . . . javára «Andor» védnevű bányatelekre és határközre bekebelezett tulajdonjog is és ennek következtében az időközben csődbe jutott . . . . . csődtömeggondnokát «annak tüzésére» kérte kötelezni, hogy a nevezett rt. javára «B. 1. sorszám alatt bekebelezett tulajdonjog töröltessék». Igaz ugyan, hogy ez a kereseti kérelem a bekebelezett jog elenyészése alapján előterjesztett kereseti kérelem, és igaz ugyan az is, hogy annak a kérdésnek az eldöntésénél, hogy ennek a keresetlevélnek az alapján a per feljegyezhető-e, — nem lehet figyelembe venni azt a felperes felfolyamodásában felhozott körülményt, hogy felperes a per folyamán olyan kérelmet is terjesztett elő, hogy miután az . . . . . javára leendő bányaadományozásba való földbirtokosi beleegyező nyilatkozatát a nevezett rt. részéről történt megtevéstetése folytán tette: az adományozásba történt beleegyezése és az annak alapján az . . . . . javára kieszközölt bányaadományozás és az adományozás alapján eszközölt bányatelekkönyvi tulajdonjogbekebelezés mondassék ki eredetileg érvénytelennek, mindazonáltal a másodbírószág végzésének a per feljegyzése iránti kérelmet elutasító rendelkezését megváltoztatva: a per följegyzését elrendelt elsőbírószági végzést kellett helyben hagyni, a követ-

kezőkben kifejtetteknél fogva, úgymint: A bányatelekkönyvek vezetésére, — külön kifejezetten erre vonatkozó törvény vagy rendelet útján való szabályozás még mindezideig hiányozván, — a közönséges telekkönyvekre vonatkozó szabályok alkalmazandók ugyan, de nem minden eltérés nélkül, mereven betűszerinti értelmükben, hanem a bányajogi szabályokkal összhangzásba hozott, — azaz a bányajog szabályainak megfelelő értelmükben. Ez nemcsak a dolog természetéből, hanem abból is nyilvánvaló, hogy az 1886: XXIX. tc. 79. §-ában az igazságügyi, meg a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterek arra hatalmaztattak fel, hogy «a bányatelekkönyveknek (bányatelekkönyveknek) a bányajog szabályai szerint a közönséges telekkönyvi szabályok megfelelő alkalmazása mellett leendő átalakítása és vezetése iránt rendeleti úton intézkedjenek.»

Nyilvánvaló, hogy a közönséges telekkönyvi szabályoknak csak olyan értelmezése felel meg a bányajog szabályainak, amely értelmezés a feleket a bányajog szabályai szerint illető jogoknak védelmére, nem pedig ártalmára alkalmas.

A bányajognak a köszénbányászatra vonatkozóan egyik alapvető fontosságú szabálya az, amit az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok VII. címe I. fejezete 1. §-ának c) és e) pontjai akként fejeznek ki, hogy: «a törvényhozás máskénti rendelkezéséig, a földbirtokos beleegyezése nélkül köszénkutatásra való engedély, annál kevésbé bányászati adomány, a bányahatóságok részéről senkinek se adassék» és: «a jövő törvényes rendelkezésig is nyerhetők a köszénre nézve bányajogositványok, mihielyt az illető föld tulajdonosának beleegyezése igazoltatik».

Az Országbírói Értekezletnek az értekezlet jegyzője: Ráth György országbírói elnöki titkár által közzétett jegyzőkönyvei, — nevezetesen az értekezlet bányajogi albizottmányának 1861. évi január 27—30. és február 1—7. napján tartott tanácskozásai tárgyában fölvetett jegyzőkönyv szerint a köszénről szóló, most hivatkozott VII. Cím I. Fejezet 1. §-ában foglalt rendelkezéseknek, — az általános osztrák bányatörvény 3., 234. és 285. §-ai módosításainak — az volt a céljuk, hogy azokon a §§-on olyan módosítások eszközöltessenek. «mik mellett a birtokosok számára a tulajdoni jogból folyó jövedelem biztosítva legyen», mert — miként ennek az értekezlet 1861. évi február hó 18-án tartott ülésén is kifejezés adatott — nálunk eddig a köszén a birtok tartozéka volt, így hát a jövedelemnek is a tulajdonosának kell lenni.

Az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok VII. címe I. fejezete 1. §-ának imént hivatkozott c) és e) pontjaiban foglalt rendelkezésekkel és a §. megalkotásának most ismertetett indokolásával és illetőleg céljával, — a köszénbányából eredő jövedelemnek a föld tulajdonosa részére leendő biztosításával ellentétben — ennek a célnak az elérését megnehezítő, esetleg megghiúsító volna a telekkönyvi rendtartás 155. §-ának olyan értelme alkalmazása, hogy a jelen perfeljegyzés iránti ügyben szóbanforgó per nem jegyezhető fel, holott ennek a pernek az alapja a keresetlevél szerint az, hogy: az a haszonbérleti szerződés, amelynek folyamán adta meg a felperes földtulajdonos az alperes bányavállalkozó részére leendő köszénbányaadományozásba és így az alperes bányavállalkozó javára leendő bányatelekkönyvi tulajdonjog bekebelezésbe beleegyező nyilatkozatát, — a felperes tulajdonosnak a haszonbérleti szerződés nem teljesítése, különösen pedig a haszonbérletetés elmulasztása miatti jogos elállása következtében hatálytalanná vált és így most már hiányzik az adományozásnak az a föltétele, amit a 60.291/1905. sz. pénzügyminiszteri rendelet akként fejezett ki, hogy «megvan a földtulajdonosi beleegyezés».

Igaz ugyan, hogy e szerint a 60.291/1905. sz. pénzügyminiszteri rendelet szerint a bányakapitányságnak a köszénbányaadományozásoknál csak az adományozás iránti határozat meghozatalakor kell azt vizsgálnok, hogy megvan-e ez a földtulajdonosi beleegyezés? és hogy ekkor sem kell, sőt nem is tartozik a hatáskörébe vizsgálni azt a földtulajdonos meg a köszénbányaadományozást kérő bányavállalkozó közötti magánjogi, azaz köztör-

vényi viszonyt, amely köztörvényi viszonyból kifolyóan teszi meg a földtulajdonos a köszénbányaadományozásba való beleegyező nyilatkozatát, —

azonban nem jelenti ez a pénzügyminiszteri rendelet azt, hogy: ha a földtulajdonos meg az adományt nyert bányavállalkozó közötti köztörvényi viszonyt az arra illetékes bíróság megvizsgálta és vizsgálata eredményeül jogerős ítéletben azt mondta ki, hogy a földtulajdonos beleegyező nyilatkozatának alapjául szolgált haszonbérleti szerződés a földtulajdonosnak a haszonbérlet által vállalt kötelezettségek nem teljesítése, különösen a haszonbérfizetés elmulasztása miatti jogos ellátása következtében hatálytalanná vált: ezt a hatálytalanná válást ne kelljen figyelembe venni a bányakapitányságnak, mert ennek figyelembe nem vétele ellenében állana az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok VII. címe I. fejezete 1. §-ának főtebb ismertetett céljával: — hogy a köszénből eredő jövedelem a földtulajdonos javára «mint a tulajdoni jogból folyó jövedelem biztosítva legyen».

Es minthogy az ilyen per folyamatbanlétének a bányatelekkönyvben való följegyzése nélkül a földtulajdonos, habár a pert megnyerné is: a reá nézve kedvező ítéletnek fogantatásában harmadik jóhiszemű személyeknek a bányatelekkönyvben időközben szerzett jogai által megakadályoztattnak, — mely eredmény szintén ellenkezik az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok VII. címe I. fejezete 1. §-ának céljával, a köszénből eredő jövedelemnek a földtulajdonos javára való biztosításával: annál fogva a másodbíróság végzése erre vonatkozó részének megváltoztatásával az elsőbíróságnak a per följegyzését elrendelő végzését kellett helybenhagyni, nem állhatván ennek ellene az a körülmény, hogy felperes a bányatelekkönyvben nincsen tulajdonosként és illetőleg korábban volt tulajdonosként bejegyezve, mert az alperes a peres kérdésre vonatkozóan felperessel szemben nem jóhiszemű harmadik személy, hanem a bányaadományozás vételét képező földtulajdonosi beleegyező nyilatkozat megtétele végett felperessel szerződő fél. A per telekkönyvi följegyzése iránti ügy telekkönyvi perenkívül, a telekkönyvi rendtartás szerint elintézendő ügy és ezért abban az esetben javára költségben való marasztalásának nem lévén helye: a másodbíróság végzésének felperest az alperes javára az elsőbírósági végzés elleni felfolyamodásért felfolyamodási költségben marasztaló részét hatályonkívül kellett helyezni és alperest a felperes ellen felfolyamodási költségben leendő marasztalás iránti kérelmével el kellett utasítani.

15. I. A köszén az ingatlanok alkotó része, ami — eltekintve a bányajog szabályaitól — a tulajdonjog szempontjából az ingatlannak sorsát követi. — II. Nincs kizárva, hogy a köszénkutatáshoz, köszénbányanyitáshoz és a köszénkiaknázáshoz való jog az ingatlan átruházásakor az ingatlan tulajdonától elválasztassék és az ingatlan megszerzőjével szemben az ingatlan átruházója javára visszatartassék. — III. Nincs kizárva, hogy ez a köszénhez való jog az ingatlan átruházása nélkül az ingatlanra vonatkozó tulajdonjogtól elválasztva, a forgalomnak külön tárgyává tétessék. — IV. A köszén alkotórészi minősége és a reá vonatkozó tulajdonjog azonban csak a kiaknázással szűnik meg. (C. 1931. P. V. 1891/1930.)

Indokok: A fellebbezési bíróság helyesen idézett törvényes szabályok alapján foglalta el azt a jogi álláspontot, hogy (. . . Mint a fejben I. alatt . . .) és, hogy habár sem az (. . . Mint a fejben II. alatt . . .) sem pedig (. . . Mint a fejben III. alatt . . .) a jelen esetben A. % alatti szerződésnek 1869. évi július hó 15-én történt megkötésétől az ingatlanoknak 1902. évi július hó 21-én és 22-ikén történt elárvereztetéséig azoknak tulajdonában élők közötti jogügylettel nem történt változás, az árverési föltételek megállapításánál pedig a P. családnak végrehajtást szenvedő tagjai nem kérték olyan föltétel fölvetését, de a «K. V.» javára bekebelezett köszénbányászati kiaknázhatás és az erre vonatkozó bányaműveletekhez megkívántató térségek használhatása iránti hasznélvezeti szolgalmi jogra és a bejegyzett jelzálogos hitelezőkre való tekintettel nem is kérheték volna, hogy részükre a köszénre vonatkozó jogok fönntartassanak; az

ingatlan tulajdonjától elválasztva csak a kiaknázhatás joga lehet önálló forgalom tárgya, az pedig a jelen esetben a telekkönyvi bejegyzés szerint a nevezett céget illette és a kiaknázási jognak az árverési föltételek értelmében történt fenntartása a P. család tagjai részére az ingatlantól elválasztott szénjogot nem létesített.

Az ingatlanok elárvereztetésekor tehát a köszénhez való jog az ingatlanoktól el nem választatott és a P. család tagjai részére fenn nem tartatott.

De nem történt meg a szénjognak a P. család javára az ingatlanok tulajdonjától való különválása az A. §-alatti szerződés megkötésével sem.

Ugyanis, ha a földtulajdonos az ingatlan tulajdonjától elválasztva a köszénkutatási, köszénbányányítási és köszénkiaknázási jogot külön forgalom tárgyává teszi, ezáltal a köszénnek alkatrészi minősége és ezen az alapon az ingatlan tulajdonosának a köszénre vonatkozó tulajdonjoga — köztörvényi szempontból — addig, amíg azt a kiaknázásra jogosult az ingatlantól el nem választja, meg nem szűnik; a kiaknázás megtörténteig a köszénre vonatkozólag a földtulajdonos tulajdonjogában egyedül az a változás történik, hogy a tulajdonjog teljességéhez tartozó jogait nem gyakorolhatja, — hanem tulajdonjoga a kiaknázásra jogosítottnak joga által korlátozást szenved — mégpedig a kiaknázásra jogosítottnak bányaadományban részesülése esetében annak bányajogi tulajdonjoga által, egyébként pedig a megadott földtulajdonosi beleegyezés alapján bányaadomány kérésére vonatkozó kizárólagos joga által szenved korlátozást.

Ugyancsak helyes a fellebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy az 1869. évi július hó 15-én kelt A. §-alatti szerződéssel, amellyel néhai özv. P. Dánielné, P. Gyula meg N. Tamásné földbirtokosok a szerződésben körülírt birtokuk területén található valamennyi köszéntelepet a harmad- és negyedrendű alperesek jogelődjeinek okszerű bányászati köszén kiaknázás céljából átengedtek oly módon, hogy azok az értékesítendő köszén minden bécsi mázsája után 1 krajcár terragiumot, a szerződésben használt kifejezés szerint «bányavámot» tartoznak fizetni, ezzel a szerződéssel a felek között a haszonbérleti szerződéshez hasonló jogviszony keletkezett, ami lényegileg az Ideiglenes Törvénykezési Szabályoknak a birtokosok, azaz a földtulajdonosok számára a tulajdoni jogból folyó jövedelem biztosítását célzó rendelkezés értelmében a bányaadomány elnyeréséhez szükséges földtulajdonosi beleegyezést foglalta magában, és helyes a fellebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja is, hogy az A. §-alatti szerződésben kikötött ellenszolgáltatások a földtulajdonosi beleegyezésnek és a földtulajdonosi jogok annak eredményeképpen beálló korlátozásának az ellenértékei, tehát nem olyan jogoknak az ellenértékei, amelyek a földtulajdonost ebbeli jogától függetlenül vagy attól elválasztva illetik, amit a jogviszonynak a haszonbérleti jogviszony szerint elbírálandó minősége kizár, amiből következik, hogy: miután a kikötött ellenszolgáltatások a P. család szerződő tagjait a földtulajdonban foglalt és attól külön nem vált jogosultság alapján illették, annál fogva ezek a jogok őket csakis addig illethették, amíg ők, illetőleg jogutódaik a földtulajdonukat el nem veszítették, aminthogy az A. §-alatti szerződésben kikötött «bányavám»-követelésüket biztosító zálogjog részükre a bányatelekkönyvben, «mint földtulajdonosok részére», bekeleztetett be.

1898: XIX. tc. a községi és némely más erdők és kopár területek állami kezeléséről, továbbá a közbirtokosságok és a volt úrbéreszek osztatlan tulajdonában lévő közösen használt erdők és kopár területek gazdasági ügyvitelének szabályozásáról.

1. §. A következő a)–g) pontok alatt felsorolt erdők és kopár területek, azoknak az erdőgazdasági teendőknek az ellátása végett, melyek szakértő erdőtisztek által végzendők (1879: XXXI. tc. 21. §-a), az állam kezelésébe adandók át, u. m.: . . .

b) az úrbéri rendezés alkalmából erdőilletőség fejében a volt úrbéreszek tulajdonába átment közösen kezelt erdők;

c) az úrbéri rendezés alkalmából legelőilletőség fejében a volt úrbéreszek tulajdonába átment, közösen kezelt erdők, amennyiben az 1879. évi XXXI. tc. 2. vagy 4. §-ának hatálya alá esnek;

d) a volt úrbéreszeknek ajándékozás, vétel, csere útján, vagy más jogcímen birtokába jutott, közösen kezelt erdők, amennyiben az 1879. évi XXXI. tc. 2. vagy 4. §-ának hatálya alá esnek; . . . . .

f) . . . . . közbirtokossági erdők . . . . .

g) a . . . . . beerdősítésre kijelölt kopár területek közül azok, amelyek a jelen §. a)–f) pontjainak hatálya alá eső erdők birtokosainak tulajdonát képezik . . . . .

25. §. A közbirtokosságok és a volt úrbéreszek osztatlan tulajdonában levő közösen használt erdők és kopár területek gazdasági ügyeit, a jelen törvény értelmében készült szabályzat szerint, a közös birtokosok gyűlése intézi.

A közös birtokosok gyűlésének határozatait a közös birtokosok által választott elnökök és végrehajtó közegek, (választmány, erdőgazda, pénztárnokok, stb.) hajtják végre. . . . .

Jegyzet.

A törvény 25. §-ában foglalt rendelkezés ellenére még ma is vannak olyan közbirtokosságok és úrbéres birtokosságok, amelyeknek nincs a jelen törvény értelmében készült szabályzatuk. — Ásványszénjogot tárgyzó szerződések megkötésénél ez esetben is e törvény rendelkezései szerint kell eljárni.

28. §. A gyűlésen szavazásra a tényleges birtokosok jogosultak.

A határozatok hozatalánál, amennyiben a jelen törvény másként nem intézkedik, a közös birtokosoknak az arányrészek szerint számított többsége dönt.

A gyűlésen meg nem jelentek úgy tekintendők, mint akik a jelenlevők többségének határozatához hozzájárultak.

Fontosabb esetekben a közös birtokosoknak fejenként számított egy-negyed része a határozat hozatalának felfüggesztését kívánhatja és a gyűlés vezetésére kivételesen hatósági kiküldöttet kérhet.

Amennyiben a közös birtokosok tulajdonát képező erdő és kopár terület állami kezelés alatt áll, a közös birtokosok gyűlésén a m. kir. állami erdőhivatal közegei is részt vehetnek, de szavazati joggal nem bírnak.

31. §. (2) Ha azonban a közösen használt erdőkben és kopár területeken a gazdasági üzemtervtől eltérő rendkívüli használatok gyakoroltattak, a földművelésügyi miniszter elrendelheti, hogy a rendkívüli használatból befolyó jövedelemből a közös terhek és költségek fedezésére szükséges összeg gyümölcsözőleg helyeztessék el, a jövedelemnek ezenfelül megmaradó része pedig annyi évre felosztva használtassék fel a jelen szakasz első bekezdésében meghatározott célra, ahány évi rendes használatnak a rendkívüli használat megfelelt; — vagy pedig hogy a rendkívüli használatból befolyó jövedelem gazdasági beruházásokra, ingatlan birtok vásárlására, vagy adósságok törlesztésére fordítottassék.

44. §. A 25 §-ban említett szabályzatot a közös birtokosok a 27. §. értelmében összehívott gyűlésen a határozatok hozatalára megszabott módon állapítja meg.

A szabályzatban az erdő és kopár terület szabatos megjelölésén kívül meg kell állapítani: . . . . .

f) az eredeti termékek és más haszonvételek értékesítésének szabályait;

49. §. A telekkönyvben fel kell jegyezni, hogy a 25. §. hatálya alá tartozó erdő és kopár terület közös használatát a jelen törvény értelmében alkotott szabályzat rendezi.

54. §. A közös birtokosok gyűlésének határozatai ellen, a határozat kihirdetésétől számított 15 nap alatt, a közigazgatási bizottsághoz panasznak van helye.

Panasszal élhet minden érdekelt fél és a közös birtokosok gyűlésének elnöke, habár nincs érdekelve.

A közös birtokosok gyűlésének határozata ellen emelt panasz egy-magában nem akadályozza a határozat végrehajtását; de a közigazgatási bizottság olyan esetekben, midőn a panasz értelmében azonnal nem határozhat, a megtámadott határozat végrehajtását előzetes intézkedéssel megtilthatja.

..... A közigazgatási bizottság határozatai ellen, továbbá a földmivelségi miniszternek a 31., 46., 47. és 51. §-okban említett határozatai ellen a közigazgatási bírósághoz panasznak van helye.

Joggyakorlat.

1. A közös erdőben való köszénbányászás útján elérhető haszonvételek értékesítésének szabályait az idézett törvény (1898: XIX. tc.) külön nem határozza meg s arra sincs adat, hogy e részben a közös birtokosok által megállapított szabályzat rendelkeznek. Különös rendelkezés hiányában tehát megfelelően alkalmazandó az idézett törvényben a fatermékek értékesítése iránt való rendelkezéseknél nyilvánuló az az elv, hogy nagyobb értékű termény rendszerint nyilvános árverésen értékesítendő. Minthogy pedig a köszén kitermelése iránt hozott gyűlési határozat ettől az elvtől eltért és minthogy a vállalkozó által fizetendő összeg nem a kitermelendő köszén mennyisége szerint, hanem minden tényleges alapot nélkülöző általánosságban határozatott meg s ekkép az sem állapítható meg, hogy a célba vett értékesítés az adott körülmények között a nyilvános árverésnél előnyösebb: a közigazgatási bizottság törvényszerűen határozott, midőn a közös birtokosok gyűlésének számos birtokos által megtámadott határozatát megsemmisítette. (K. B. 3.403/1903.)

2. Az üzemtervben engedélyezett rendes mellékhaszonvételek értékesítése tekintetében az eljárási szabályokat a közös birtokosok gyűlése belátása szerint állapítja ugyan meg, de a szóban levő értékesítési szabályok is a hatóság felülvizsgálata alá tartoznak a hatóság jóváhagyása alá tartozó ügyviteli szabályzatok révén, melyekbe a mellékhaszonvételek értékesítésének szabályai is beveendők (V. R. 182. §-ának első bekezdése); a hatóság tehát szóban levő szabályokat, — az ügyviteli szabályzat felülvizsgálása alkalmával — ha azok a birtokosság érdekeivel ellentétben állanak, meg is változtathatja. — Lásd a V. R. 182. §-ának második bekezdését. (F. M. 14.536/1910.)

3. A törvény 31. §-ának második bekezdésében említett üzemtervtől eltérő használatok közé az üzemtervben elő nem írt mellékhasználatok (pld. kőbányászás, szénbányászás) is tartoznak; ebből következik, hogy a F. M.-nek a törv. 31. §-ának második bekezdésében biztosított joga a rendkívüli mellékhasználatokra is vonatkozik, vagyis a F. M. a rendkívüli mellékhasználatok értékesítésének módját és feltételeit az engedélyezés alkalmával megállapíthatja, illetőleg a közös birtokosok gyűlésének idevonatkozó határozatát az engedélyezés alkalmával figyelmen kívül hagyhatja, ha az a birtokosság érdekeibe ütközik. (F. M. 14.536/1910.)

4. I. A volt úrbéres telkes gazdák és zsellérek tulajdonát képező osztatlan, közös erdő- és legelőterületet érintő, ásványász-jog-haszonbérli szerződés érvényességéhez a földmivelségi miniszter jóváhagyása szükséges. II. Az F. M. által jóvá nem hagyott ily szerződés alapján adományozásnak helye nincs, miután a szerződés jóváhagyás előtt csak feltételesen érvényes jogügylet. III. A jóváhagyás hiányát a bányakapitányság adományozás alkalmával hivatalból tartozik figyelembe venni. (I. M. 19.779/1927.)

5. A volt úrbéres telkesgazdák, illetve a volt úrbéres zsellérgazdák erdőterülete alatt található köszéntelepek értékesítése nem tartozik a közös erdőbirtokosok gyűlésének hatáskörébe, ha az 1898: XIX. tc. 44. §-ának f) pontja szerint a 25. §. rendelkezéséhez képest készített szabályzatban e haszonvétel értékesítésének módja nem vételezt fel. (C. 9.394/1926. P. V.)

Indokolás. I. A . . . 1752. sz. tjkvben foglalt 2.944. hrszámú legelőre,

az ugyanottani 1.753. sz. tjkvben foglalt 1.584. hrsz. erdőre,

meg az ugyanottani 1.754. sz. tjkvben foglalt 1.572. hrsz. erdőre, meg 1.581/a. és 1.581/c. hrsz. legelőkre,

föl van jegyezve, hogy ezeknek a birtokrészleteknek a «használatát» az 1898 : XIX. tc. értelmében alkotott szabályzat rendezi,

és így erre az öt birtokrészletre nézve már ebből a feljegyzésből kitűnik, hogy ennek az öt birtokrészletnek (amelyek közül a telekjegyzőkönyvekben legelőterületek gyanánt feltüntetett 2.944., 1.581/a. és 1.581/c. hrszámú birtokrészletek is erdők gyanánt mivelletnek a beszerzett telek-könyvi iratok között levő szabályzatok szerint) a gazdasági ügyeit ennek az 1908 : XIX. tc.-nek az értelmében készített szabályzat szerint a közös birtokosok gyűlése intézi.

Minthogy azonban az 1898 : XIX tc.-nek «A közbirtokosságok és a volt úrbéresesek osztatlan tulajdonában levő, közösen használt erdő és kopár területek gazdasági ügyvitelének szabályozásáról» szóló Második Címében foglalt rendelkezéseknek a törvényjavaslat indokolásából kitetszően csak az a céljuk, hogy a közbirtokosságok és a volt úrbéresesek osztatlan tulajdonában levő erdők gazdasági ügyvitelét szabályozza és ezáltal ezen erdők kezelése körül tapasztalt rendezetlen és káros állapotokat megszüntesse és hogy az okszerű erdőgazdasághoz szükséges munkálatok, különösen az erdő-sítések kellő időben és a követelményeknek megfelelően teljesíthetők legyenek;

és minthogy ebből a célból ez a törvény nem akként rendelkezik, miként az 1913 : X. tc. 1. §-a, t. i. hogy a közös legelőben részes tulajdonos-társak a közösségből folyó ügyek vitele végett azon törvény (az 1913. évi X. tc.) értelmében társulattá alakuljanak,

hanem csak annyit rendel, hogy a közös erdők és kopár területek birtokosai gazdasági ügyeik vitelére nézve ezen törvényeikk (az 1898 : XIX tc.) értelmében szabályzatot készítsenek és ennek az 1898 : XIX. tc.-nek 25. §-a szerint nem valamely társulatnak, hanem csak a közös birtokosoknak részére választandó elnök és ez az elnök ugyanezen tc. 26. §-a szerint nem valamely társulatnak, hanem csak a közös birtokosok gyűlésének a képviselője a bírósággal meg a közigazgatási hatósággal szemben (ez utóbbi-hoz érte az ebben a §-ban említett a m. kir. Állami Erdőhivatalt is), a 30. §. szerint pedig a közös birtokosok gyűlésének ebben a törvényben meghatározott hatásköre a közösen használt erdők és kopár területek állagának elidegenítésére, egyénenként való felosztására és megterhelésére nem terjed ki és sem a beszerzett telekkönyvi iratok között levő szabályzatok-nak a közös birtokosok gyűlésének hatásköréről szóló 21. §-a, sem pedig az ennek a 21. §-nak 18-ik pontjában hivatkozott 1898 : XIX. tc. és az annak végrehajtása tárgyában kiadott rendeletek nem utalják a gyűlés ha-táskörébe a közös birtokosok ingatlannál alatt netalán található közsénte-lepek felett akár végleges elidegenítés útján (minőnek szövegezett a B) alatti szerződés-tervezet), akár ideiglenes kihasználási jog engedése útján való rendelkezhetést, a gyűlés hatáskörébe nem tartozó kérdésekre vonatko-zóan pedig az elnök a közös birtokosok gyűlését a bírósággal szemben nem képviselheti és így nem képviselheti e törvény alapján a közös birto-kosokat sem, annál fogva a volt úrbéres telkesgazdák képviseletében I. r. alperes gyanánt perbe idézett . . . és a volt úrbéres zsellérek képvise-letében II. r. alperes gyanánt perbe idézett . . . , a most szóban forgó 2.944., 1.584., 1.572., 1.581/a. és 1.581/c. hrszámú ingatlanokra vonatkozóan is tévesen tekintette a fellebbezési bíróság azok közös birtokosai, azaz a most szóban forgó öt birtokrészlet telekkönyvi tulajdonosai törvényes képvise-lőinek abban a kérdésben, hogy az ezek alatti az ingatlanok alatt talál-ható közsénteletek földesúri jogán felperest illetik-e és ennél a felperes által állított földesúri jognál fogva felperes javára ezekre a közsénte-lepekre vonatkozóan közszenkutatási, közszenbányanyitási és közszenkiaknázási jog telekkönyvi bekebelezésének türéseben a közös birtokosok, azaz a most

szóbanforgó 2.944., 1.584., 1.572., 1.581/a. és 1.581/c. hrsz. birtokrészletek tulajdonosai (a fellebbezési bíróság ítéletének indokolásában használt kifejezés szerint a birtokosok összessége) marasztalhatók-e és így a fellebbezési bíróság ítéletét abban a részében, amely szerint ezekre a 2.944., 1.584., 1.572., 1.581/a. és 1.581/c. hrszámú ingatlanokra vonatkozóan a . . . . . volt úrbéres telkesgazdák I. r. alperes és az ugyanottani volt úrbéres zsellérgazdák II. r. alperes nevezete alatt a birtokosok összességét felperes javára közszolgáltatási, köszönbányanyitási és köszönkiaknázási jog földesúri jogon leendő telekkönyvi bekebelezésének tükrében marasztalta, az 1911: I. tc. 180. §-ának 6-ik pontjában meghatározott és az eljárás bármely szakában hivatalból is figyelembe veendő (de a 31. sorszám felülvizsgálati kérvényben is említett) pergátló körülménynél fogva, az 1911: I. tc. 505. §-ának 1-ső pontja és az 542. §-ának második bekezdése értelmében szintén hatályon kívül kellett helyezni és a pert erre a kereseti kérelemre vonatkozóan is egyfelől felperes, másfelől pedig I. és II. r. alperesek között meg kellett szüntetni.

II. Az I. alatt kifejtettekből, nevezetesen az ott hivatkozott §-nak egymással egybevetett értelmében nyilvánvaló, hogy a volt úrbéres telkes gazdák meg a volt úrbéres zsellér gazdák erdeje alatt található közszentelepeknek sem végleges elidegenítés útján, sem pedig ideiglenes kihasználási jog engedése útján való értékesítése nem tartozik a közös erdőbirtokosok gyűlésének hatáskörébe, amit még a következő körülmények is támogatnak, úgymint:

Jóllehet az 1898: XIX. tc. 44. §-ának f) pontja szerint a 25. §. rendelkezéséhez képest készítendő szabályzatban az erdő és kopár terület szabatos megjelölésén kívül meg kellett állapítani «az erdei termékek és más haszonvételek értékesítésének szabályait».

mégsem foglaltatik a beszerzett telekkönyvi iratok között található szabályzatoknak «VII. Erdei termékek és más haszonvételek értékesítése» címfelirat alatti 60—86. §-ában arra vonatkozó szabályozás,

hogy a közös erdőterületek alatt levő közszentelepek értékesítése miként történjék;

hogy pedig az erre vonatkozó szabályozás nem tévedésből foglaltatott a szóbanforgó szabályzatokba,

az nyilvánvaló abból, hogy:

ezeknek a szabályzatoknak 60. §-a szerint «a birtokossági erdőterület-ről nyerhető, erdei termékek és más haszonvételek kihasználásának mértékét, helyét, idejét és módját a rendszeres gazdasági üzemterv szabályozza»; és a rendszeres gazdasági üzemterv szerint a birtokossági erdőben a következő használatok gyakorolhatók:

1. tűzifa és kisebb méretű épületfa és szerszámfa termeltetik . . . . .
2. gally és egyéb hulladéka adatik ki . . . . .
3. legeltetés gyakoroltatik . . . . .
4. fűhasználat gyakoroltatik . . . . .
5. gubaesszedés gyakoroltatik . . . . .
6. vadászat gyakoroltatik . . . . .

az erdőterület alatt található közszentelepek kiaknázása pedig nem tartozik az erdőgazdaság rendszeres üzemtervének a keretébe.

Ha pedig az erdőterület alatti közszentelepre vonatkozó kutatási, bányanyitási és kiaknázási jognak akár véglegesen, akár ideiglenesen történő átengedése nem tartozik a közös erdőbirtokosok gyűlésének a hatáskörébe, akkor nem sérített jogszabályt a fellebbezési bíróság azáltal, hogy az E) alatti jegyzőkönyv szerint tartott gyűlés összehívásának szabályszerűsége és e gyűlés határozatképessége kérdésében való bizonyítás lefolytatása nélkül helybenhagyta az elsőbíróság ítéletének azt a részét, amely szerint az elsőbíróság az E) alatti jegyzőkönyvben foglalt gyűlési határozatra alapított vétel címén előterjesztett kereseti kérelemnek az erdőterületek alatt levő közszentelepekre vonatkozó részét a volt úrbéres telkes gazdákkal és a volt úrbéres zsellér gazdákkal szemben elutasította.

6. A közös erdőterületre vonatkozó szénkutatási és kiaknázási jog bérbeadása a közös birtokosok gyűlésének hatáskörébe tartozik (K. B. 714/1929.)

Indokolás. A m. kir. közigazgatási bíróság a panasznak helyet adva, kimondja, hogy a . . . . . volt úrbéres birtokosság közös használatában levő erdőterületre vonatkozólag a panaszos cég és a közös birtokosok gyűlése által megkötött, szénkutatásokra és kiaknázásra vonatkozó haszonbéri szerződésnek az összes jogosult birtokosok által való egyénenkénti aláírására szükség nincs, s ennél fogva az egyénenkénti aláírás hiánya nem akadályozza annak, hogy a szerződés jóváhagyásához szükséges intézkedések megtételessenek. *Indokok:* Az iratokból megállapítható tényállás szerint a panaszos cég és a . . . . . volt úrbéres birtokosság gyűlése a volt úrbéresek osztatlan tulajdonában levő és általuk közösen használt erdőterület alatt foganatosítandó szénkutatásra és kiaknázásra nézve haszonbéri szerződést kötött, amely jóváhagyás végett a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságához terjesztetett fel. A gazdasági albizottság azonban, a szerződést visszaadta a volt úrbéres birtokosság elnökségének azzal a felhívással, hogy azt az összes jogosult birtokosokkal egyénenként írassa alá, a kiskorú jogosultakra nézve pedig szerezzze meg a gyámhatósági jóváhagyást és csak ezek megtörténte után terjessze újból be az iratokat.

Ez ellen a határozat ellen irányul a panasz, amelyben panaszos cég azt vitatja, hogy a szerződésnek az összes jogosult birtokosok által való egyénenkénti aláírására szükség nincs.

Az 1898 : XIX. tc. 25. §-a szerint a volt úrbéresek osztatlan tulajdonában levő, közösen használt erdők gazdasági ügyeit, a közös birtokosok gyűlése intézi. Ez a rendelkezés annyit jelent, hogy a közösen használt erdők kihasználása céljából, a közös birtokosok gyűlése által kötött jogügyletek érvényességéhez nem szükséges az, hogy az arra vonatkozó írásbeli szerződést, a közös birtokosok mindegyike elfogadja és alá is írja, mert ez rájuk nézve, a gyűlés által elfogadott határozat folytán, e nélkül is érvényessé és kötelezővé válik. Az a kérdés, hogy a közös erdőterületen foganatosítható szénkutatási és kiaknázási jog bérbeadás útján értékesíthet-e, vagy sem, kétségtelenül a közös erdőterület gazdasági ügyei közé sorolandó. Ennek intézése tehát a közös birtokosok gyűlésének hatáskörébe tartozik. Ezért a rendelkező rész értelmében kellett határozni.

1894 : XII. tc. a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről.

8. §. A 2-ik, 3-ik, 4-ik, 5-ik, 6-ik és 7-ik §-ban elsorolt ügyekben az érdekelte birtokosok birtokossági gyűlése határoz.

E közgyűlés tagjai mindazok, kik a közös gazdálkodásban résztvesznek. Ezek szavazati jogukat személyesen, vagy igazolt meghatalmazottjaik által illető birtokuk arányában gyakorolják.

A közgyűlés elnöke rendszerint a községi bíró (polgármester), azonban valahányszor szükségét látja, azon a járási főszolgabíró vagy helyettese elnökölhet, az 51. §. esetén pedig elnökölni tartozik. . . . .

Határnapja a tárgyalásra kerülő ügyek kitüntetése mellett legalább 15 nappal előre kihirdetés, a távol lakó birtokosok levélbeni értesítése által közhírré teendő s a főszolgabírónak bejelentendő.

Jegyzet.

A törvény 2-7. §-a nyomásos gazdálkodási rendszer fenntartásáról, megszüntetéséről és megváltoztatásáról és a gazdálkodással összefüggő egyéb kérdésekről intézkedik.

9. §. A birtokossági közgyűlés oly határozatai ellen, melyek annak hatáskörét túllépik, törvénybe ütköznek, vagy egyesek jogait sértik, fellebbezésnek van helye.

E fellebbezések felett első fokon a közigazgatási bizottság, második és végső fokon a földművelésügyi miniszter határoz.

10. §. A birtokossági közgyűlés határozatait a községi előjáróság hajtja végre.

11. §. A birtokossági közgyűlésnek jogában áll a 10. §-ban említett teendőket saját közegeire bízni s a célból külön tanácsot és végrehajtó közegeket választani.

Ez azonban csak a törvényhatóság által jóváhagyott szervezési szabályok alapján eszközölhető.

Ez esetben a községi előjáróságnak és képviselőtestületnek a 10. §-ban körülírt jogai és kötelességei ezen tanácsra és végrehajtó közegekre mennek át s ezek intézkedései is a 10. §. értelmében fellebbezhetők.

Jegyzet.

1. Ezen törvény és azt kiegészítő miniszteri rendeletek szerint kell eljárni azokra az osztatlan közös tulajdont képező közlegelőkre vonatkozó ásványszénjogok megszerzésénél, amelyek az 1913 : X. tc. szerint legelőtársulattá még nem alakultak.

A törvény nem rendelkezik ugyan az abban érintett közös legelőknél előállható rendkívüli haszonvételek miként való értékesítéséről, de a gyakorlat a birtokossági gyűlés hatáskörét az ásványszénjogokat tárggyazó szerződések megkötésére is kiterjesztette s a F. M. az ily szerződésekkel — ha egyébként anyagi és alaki vonatkozásban a kívánalmaknak megfelelnek — jóváhagyja.

A telekkönyvi hatóság a jóváhagyott szerződések alapján az ásványszénkutatási jogosultságokat a birtokosságok tulajdonát képező ingatlanokra bekebelezheti.

Ha a birtokosságnak van szervezeti szabályzata, akkor az alakítások tekintetében ennek a rendelkezései irányadók, ha pedig ilyen nincs, akkor a törvény s az alább közölt rendeletek és a helyenként kifejlődött gyakorlat szerint kell eljárni.

2. Lásd még az 1913 : XII. tc. 85. §-át és e §. jegyzetét.

A F. M. 1894. évi 48.000. sz. r. a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894 : XII. tc. végrehajtása iránt.

11. §. A birtokossági közgyűlés által választott birtokossági tanács áll: elnökből, jegyzőből, pénztárosból és a birtokossági közgyűlés által megállapított számú, de legalább 4 tagból.

A községi előjáróság tagjai a tanács tagjaiul megválaszthatók; a községi vagy körjegyző a jegyzői tiszte, a község pénztárosa a pénztárosi tiszte, az esetre, ha a községi képviselő-testület megengedi, elfogadni köteles.

A községi képviselő-testület tagadólagos határozata ellen a törvényhatósági közgyűléshez lehet fellebbezni.

A törvény 11. §-a szerint az esetben, ha a birtokosság az ügyvitelre külön tanácsot választ, szervezési szabályokat kell alkotni.

A szervezési szabályzat megalkotásánál a következő minta használható:

Minta.

A . . . . . i birtokosság szervezési szabályai.

. . . . . községben a nyomásos gazdálkodás fenntartatván, a nyomásokba eső földeket bíró birtokosok az 1894 : XII. tc. 11. §-a alapján a következő szervezési szabályokat alkották:

1. §. A birtokosság ügyeinek intézése céljából összehítt közgyűléseken szölds- és szavazati joggal bír minden a községi határ . . . . . részében bíró birtokos.

Kivéve a következőket: (Föl sorolandók itt a törvény 2. §-a értelmében a nyomásos gazdálkodásból kivett birtokok és azok tulajdonosai.)

Minden birtokosnak jogában van magát a közgyűléseken meghatalmazott által képviseltetni. A képviselő neve a közgyűlés megnyitásáig a birtokosság elnökének írásbelileg bejelentendő.

2. §. A közgyűlések rendszerint évenként . . . -szer, és pedig . . . . . hóban tartatnak. Rendkívüli közgyűlés a birtokossági tanács határozatából, vagy a birtokosság birtokarány szerint számított $\frac{1}{10}$ részének kiválatára bármikor összehívandó.

3. §. A rendes közgyűlések határnapja legalább 30, a rendkívülieké legalább 15 nappal előbb, hirdetés útján, a községben nem lakó érdekelttel pedig levél útján közzétendő.

A közgyűlés határnapja 8 nappal előbb a járási főszolgabírónak bejelentendő.

4. §. A közgyűlésen a szavazatok birtokarány szerint gyakoroltatnak, mégpedig akként, hogy úgy az igennel, mint a nemmel szavazók birtoka külön-külön összegeztetik és a határozat a szerint mondatik ki, amint az igennel vagy nemmel szavazók birtokának összege nagyobb.

Hogy a közgyűlés határozatképes legyen, a jelenlevők birtokának az összes birtokossági tagok birtoka legalább ($\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$) részét kell kitenni.

Ha az első ízben összehívott közgyűlés határozatképes nem lenne, 15 napi határidőre újabb közgyűlés hívandó egybe. Ezen közgyűlésen a jelenlevők határoznak.

5. §. A közgyűlésen csak önjogi személyek szavazhatnak; kiskorúak, gyámság vagy gondnokság alatt levők helyett gyámjuk vagy gondnokuk szavaz.

15. §. Ha a birtokossági közgyűlés vagy tanács az alapszabályokban megállapított hatáskörét túllépi, szervezete a hatóság által felfüggeszthető vagy megszüntethető. Ez esetben a birtokosság ügyeinek vitelét a községi elöljáróság veszi át.

A szervezési szabályzat a járási főszolgabíró útján jóváhagyás végett a törvényhatósághoz terjesztendő.

Amennyiben a törvényhatóságnak a jóváhagyásra vonatkozó határozata ellen föllebbezés nyújtatnék be, a szabályzat érdemleges felülbírálat végett, egyébként pedig tudomásulvétel és a vezetésem alatt álló tárcát illető kormányzati főfelügyelet gyakorlása céljából hozzám fölterjesztendő.

A F. M. 32.222/IV—1917. sz. r. a közös legelőknek rendeltetésétől való elvonása tárgyában.

Az osztatlan közös legelőkről szóló 1913. X. tc. 85. §-a szerint a közös legelőt vagy annak egy részét az idézett törvényszakaszban említett időpontig is csak előzetesen kikért jóváhagyással lehet haszonbérbe adni, elidegeníteni (eladni) vagy gazdasági rendeltetésében megváltoztatni (feltörni, beépíteni), ennél fogva tilos az ilyen (tehát többek között az idézett törvény 1. §-a szerint a volt úrbéreszek részére úrbéri elkülönítés vagy tagosítás útján kiadott) közös legelőket vagy legelőrészeket engedélyem (jóváhagyásom) nélkül az elsorolt módon értékesíteni vagy használni.

Szükséges azonban, hogy az engedélyem elnyerése végett az idézett törvény alapján legelőtársulattá még nem alakult birtokosság részéről előm terjesztett kérvények elbírálásra alkalmas módon legyenek előkészítve, evégből felkérem alispán urat, figyelmeztesse az ily ügyekben eljáró szerveket, hogy az érvényben levő szabályok értelmében a következők szerint járjanak el.

1. A közlegelőben részes birtokosok (társtulajdonosok) a kérdés tárgyalása végett a járási főszolgabírónak nyolc nappal előbb bejelentendő közgyűlést tartanak s ha az szabály szerint határozatképes, határoznak. A közgyűlés napját a községben lehetőleg 15 nappal előbb kihirdetni kell. A községi tisztviselőtestület tekintettel az 1894. XII. tc. 10. §-ára is, ezeket az ügyeket nem illetékes tárgyalni.

2. Ha a birtokosok közgyűlésén nem a főszolgabíró vagy helyettese akar elnökölni, úgy — ha a birtokosság nincs szervezkedve, a községi bíró az elnök, ha pedig a birtokosság szervezve van (id. törv. II. §.), úgy a birtokossági elnök vezeti a közgyűlést.

3. Ha a közgyűlés a legelő egy részének bérbeadását határozza el, úgy az iránt is határozzon, hogy névszerint kiket biz meg a bérleti szerződésnek teljes joghatállyal való megkötésével és aláírásával.

A határozatot pontosan jegyzőkönyvbe kell foglalni és abban meg kell említeni azt is, hogy hány társtulajdonos mennyi tulajdoni vagy használati illetőség képviselőjében volt jelen a közgyűlésen s a közgyűlés határozatképes volt-e, valamint azt is, hogy mekkora legelőterület marad meg a legeltetésre.

4. Az ekként megszerkesztett jegyzőkönyvet a község legutolsó állat-összeírásai lapjával együtt az 1913: X. tc. 85. §-a értelmében szükséges jóváhagyásom kieszakölése céljából a járási főszolgabíróhoz kell beterjesztetni, aki az iratokat az előbb megszabott törvényes alaki szempontokból felülvizsgálja s ha pótlásra nem szorulnak, a járási mezőgazdasági bizottsághoz késedelem nélkül eljuttatja.

5. Ez a bizottság van most már arra hivatva, hogy a véleményével kiegészített iratokat elnöklileg azonnal terjessze be a vármegye alispánjához. Az alispán a vármegyei m. kir. gazdasági felügyelőségtől soronkívül megszerzendő vélemény alapján az iratokat elem terjeszti, de egyúttal az ügy lényegét a vármegye közigazgatási bizottságának is bejelenteni köteles.

Alispán úr gondoskodjék, hogy ez a rendelet az illetékes hatóságoknak és a birtokosságoknak azonnal tudomására jusson.

Önként értetődik, hogy ez a rendelet — amint az a bevezető sorokból kitűnik — az ott idézett tc. alapján időközben netán társulattá alakult legelő-birtokosságokra már nem alkalmazható.

Joggyakorlat.

1. A közbirtokosság, ha kellő szervezettel bír, jogi személynek tekintendő s a közös vagyon kezelése s afelett való rendelkezés tekintetében kormányhatósági jóváhagyás nélkül is a jogi személyt megillető jogokkal, tehát egyebek közt a perelési joggal is bír. (C. 2.801/1907. VIII. P. t.)

2. Ha a közbirtokosság egyesületi szervezettel bír és ekként önképviselői jogosultsága van, az egyesület tagjai rendszerint nincsenek jogosítva arra, hogy az egyesület javára és érdekében saját személyükben pereljenek. (C. 4.943/911. I. P. t.)

3. I. Az 1913: X. tc. alapján szabályszerűen megalakult legelőtársulatok az alapszabályok földművelésügyi miniszteri jóváhagyásának közzétételétől kezdve feltétlenül jogképesek, ellenben az ilyen legelőtársulattá nem alakult úrbéres közbirtokosság és zsellérbirtokosság, amelynek szervezetét az 1894: XII. tc. szabályozta, egyedül csak a most idézett törvényeink 6. §-a szerint az érdekelte birtokosok közgyűlésének hatáskörébe utalt kérdésekre (legelőrendtartás, legeltetés, állattenyésztés és apaállattartás módjainak megállapítása) vonatkozó perekben bír perképeséssel. II. Az 1913: X. tc. szerint alakult legeltetési társulat képviselői annak elnökét illeti meg.

A legelőtársulattá nem alakult szervezetlen, felperesi minőségben felépő, úrbéres közbirtokosságot vagy a községi bíró, vagy a volt úrbéres szabályszerűen összehívott közgyűlése által erre a célra kijelölt egy vagy több úrbéres van hivatva képviselni (IV. 95.), azonban a legelőtársulattá nem alakult zsellérbirtokosság alperesként a zsellérbirtokosság elnöke útján is joghatályosan vonható perbe. (Gy. T. 1225.)

4. I. Közbirtokoságnak jogi személyő szervezésénél az alapszabályokat, illetőleg a társasági szerződést pótolja az érdekesopornak az az állandóan követett eljárása, mely szerint előforduló lényeges kérdésekben a helyi szokás szerint előzetesen meghirdetett és a megjelent tagok részvételével meghozott határozataikkal rendelkeztek. II. Nem terjed ki az ily határo-

zat arra a közbirtokosra, aki az érdekesoportba mint tag, be nem lépett. (C. 557/1918. P. III.)

5. Az állandóan követett bírói gyakorlat a volt úrbéreseknél és illetőleg azok jogutódainak egyetemét — tehát mint jogi személyt — általában jogok megszerzésére, megváltoztatására, valamint megszüntetésére képes olyan jogalanyok tekinteti, melynek csakis cselekvési, nem pedig jogképesége van közérdekből korlátozva. (C. 4794/1919. P. III.)

6. A m. kir. Kúria ..... lakosok, mint meghatalmazottak képviselője alatt álló ..... volt Úrbéres és Zsellér Község alperesnek ..... Kőszénbánya vállalat ..... ellen haszonbéri viszony megszüntetése és jár. iránti perében ..... az alul megjelölt napon meghozta a következő *ítéletet*: A m. kir. Kúria a fellebbezési bíróság ítéletét megváltoztatja, az általa észlelt pergátló körülményt megállapíthatóan nem találja s a fellebbezési bíróságot további törvényszerű eljárásra ..... utasítja. *Indokok*. Nem vitás, hogy a ..... sz. telek-jegyzőkönyvből a 123. sz. tkvi betétbe átvitt közös legelő- és erdőingatlanok a 13. sor 2 NB. jelű hitelesített másolatban csatolt 123. sz. tkvi betétben a «..... volt Urbéres Telkesek és Zsellerek Összessége» néven vannak és hogy a jelen perbeli keresettel megszüntetni kívánt szerződés ezekre az ingatlanokra vonatkozik. A keresetet a «..... volt Urbéres és Zsellér Község» képviselőjében ..... lakosok indították, illetve az erre vonatkozó ügyvédi megbízást ők állították ki. A fellebbezési bíróság azt állapította meg, hogy az 1926. június 18-án tartott és 10. sor NB. jelű jkv. szerint lefolyt rendkívüli közgyűlés nem a volt úrbéres és zsellerek, hanem a nyomásos gazdák közgyűlése volt, mely az előbbiektől tulajdonát tévő ingatlanokra vonatkozóan jogérvényesen nem rendelkezhetett és ezért a jelen per vitelére meghatalmazást nem adhatott; e tényállás alapján hivatalból észlelte a törvényes képviselő igazolásának és felhatalmazásának a hiányát és a pert a Pp. 180. §-a 6. pontja alapján megszüntette. A kir. Kúria alaposnak találta a felperes felülvizsgálati kérelmét és a pergátló körülmény megállapítását mellőzte a következő okokból: A jelen per útján megszüntetni célozott 13. sor NB. jelű szerződés akként jött létre, hogy a felperes által a felülvizsgálati kérelemhez csatolt, az alperes által a válasziratban tartalmi hűség tekintetében nem kifogásolt, a Pp. 555. §-a I. bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban is felhozható volt jegyzőkönyv által bizonyítottan az 1921. szeptember 21-én tartott «birtokossági közgyűlés» határozta el az úrbéres és zsellerek tulajdonát tévő erdő- és legelőterület alatt lévő szénjogának bérbeadását az alperes jogelődének és utasította a ..... gazdasági elnököt, hogy a szénbérleti szerződést az úrbéres telkes gazdák és zsellerek nevében és megbízásából kösse meg; ami ez alapon meg is történt úgy, hogy ebben (13. sor NB.) bérbeadóként ..... község úrbéres telkesgazdák és zsellerek közönsége van megemlítve és a szerződést a bérbeadó részéről a megbízott ..... elnök, mint gazdasági elnök írta alá. A m. kir. földművelésügyi minisztériumnak az alább említett 1926. június 16-i közgyűlési határozat helybenhagyása tárgyában hozott, 1927. január 19-én 109.735/1926. VI. 4. szám alatt kelt határozatában nem tesz kifogást a szerződésnek a fentebb jelzett módon megbízott útján történt megkötése tárgyában; ellenkezően, amikor a szerződés szükséges jóváhagyása tekintetéből bizonyos, ott megjelölt más irányú pótlásokat rendel el azzal, hogy ezek teljesítése után a szerződés jóváhagyása alá terjesztessék, a szerződésnek a jelzett módon történt megkötését nem találta helytelennek. Ha azonban a felperes közönség ilyen módon a szerződést megkötötte, hasonló módon, vagyis közgyűlési határozattal megbíztattak által a szerződés megszüntetésére és e végből per indítására is jogosultnak tekintendő. Továbbá: a volt úrbéres és zsellerek közönségét az általános magánjogi szabályok értelmében a közös tulajdont tévő vagyon tekintetében a kezelés és hasznosítás joga megilleti és amennyiben ebben a tekintetben meg egyezni nem tudnak, a birtokarány szerinti többség határozata irányadó. A közönség, mint ilyen, és különösen ennek, mint ilyennek, saját akaratá-

ból az egyes hatáskörébe tartozó ügyek elintézése végett összeülő közgyűlése élesen megkülönböztetendő az 1894: XII. tc. 6., 7. és az 1898: XIX. tc. 25. §-a alapján a törvény rendeleténél fogva kényszerűen alakítandó és csak körülírt hatáskörű legelő-erdőérdekeltségi közgyűléstől. Az utóbbi közgyűlés a közönségnek egyáltalában nem képviseleti szerve a közönség hatáskörében megmaradt ügyekben, hanem csak az utóbbi közgyűlés intézése körébe tartozó ügyekben. A közönségnek fenntartott ügyekben az úrbéres (telkesgazda, zsellér) közönségnek esetenként a saját elhatározásukból összeülő közgyűlése jogosult határozni. A közönség jogát az osztatlan legelőre nézve az 1894: XII. tc. 6. 7. §-ai csak annyiban korlátozták, hogy az érdekelt birtokosok közgyűlése állapítja meg a legelő rendtartását (6. §.), a legelőre hajtható állatok számát és az idegenek kötelezettségeit (7. §.). Az 1913: X. tc. 1. §-a a hasonló legelőkire felállítja a társulatalakítás kényszerét. De nem vitás, hogy az itt szóban lévő legelőre nézve a társulat valóban még nem alakult meg. Eufémizálva a jelen esetben a jogképességre és képviselőre nem alkalmazhatók az 1913: X. tc. 18. és 45. §-ai. De alkalmazandók az 1894: XII. tc. 6—11. §-ai, mert az előbb említett tc. 80. §-a értelmében a 6—11. §. csak a megalakult társulatok kötelekékébe tartozó legelőkire nem nyer alkalmazást. Mégis az utóbbi törvény 85. §-a értelmében, amíg a társulat meg nem alakul, az elidegenítéshez, megterheléshez, bérbe- és haszonbérbeadáshoz, felosztáshoz és a rendeltetés megváltoztatásához a m. kir. földművelésügyi miniszter jóváhagyása szükséges. A magánjogon alapuló említett kezelési jogot a birtokosági és volt úrbéres erdőkire nézve az 1898: XIX. tc. 25. §-a annyiban érinti, hogy az ilyen közösen használt erdők gazdasági ügyeinek intézését a törvény értelmében készült szabályzat szerint a közös birtokosok által választott elnök és végrehajtó közegek hajtják végre. A közös tulajdonból folyó egyéb jogok érintetlenek. A törvény 30. §-a külön ki is mondja, hogy a közösen használt erdők . . . . állagának az elidegenítésére, egyénenkénti felosztására és megterhelésére a közös birtokosok gyűlésének a hatásköre nem terjed ki. Az 1913: X. tc.-hez tartozó miniszteri megokolásból (dr. Térfi Gyula, «Magyar Törvénytár» 86. lap, II. bekezdés és 115. lap, 42. §. 2. jegyzet) az tűnik ki, hogy a szén is a legelő rendkívüli haszonvételei közé tartozik. A legelő alatti szén hasznosítása azonban kétségtelenül nem tartozik az 1894: XII. tc. 6. §-ában említett legelőérdekeltségi közgyűlés hatáskörébe. (E törvény 6. és 7. §.) Tehát a legelővel kapcsolatos szénhasznosítás joga és az e feletti rendelkezés az úrbéres, illetve zsellérközönséget illeti az általános magánjog szabályai értelmében. Tekintve azonban azt, hogy a legelő és erdő alatti szén kutatási és bányászati jogának bérbeadása egységes elintéztést kíván és kétség esetén a tulajdonostársak jogkörébe tartozást kell vélelmezni (mert minden abból kétségtelenül ki nem vett jogosultság az utóbbiak általános hatáskörében marad), az úrbéresek és zsellérek, mint tulajdonostársak úgy az erdő, mint a legelő alatti szénre vonatkozó jogok együttes bérbeadására jogosítottaknak tekintendők. Ez állásponthoz képest ezúttal nem kellett dönteni abban a kérdésben, hogy az erdő alatti széntermelés állagelidegenítés vagy rendkívüli haszonvétele tekintete alá esik-e és ehhez képest annak bérbeadás útján hasznosítása egymagában (a legelő alatti széntől önállóan) a közönség összességének közgyűlése vagy az 1898: XIX. tc. 25. §-ában említett közgyűlés hatáskörébe tartozik-e! Az általános magánjogi szabályok szerint a közös dolog tekintetében a kezelés és haszonvétel módját a részesek szótöbbséggel is meghatározhatják. Ebből folyóan a jelen esetben a felperes közönség részesei többségi határozattal rendelkezhetnek a per megindítása és a keresetet indítóknak megbízása kérdésében. Ha tehát az 1926. június 18-i határozathoz az úrbéres és zsellér-birtokosok birtokarány szerint való többsége hozzájárult, közömbös az, hogy a gyűlés a nyomásos gazdák részére alkotott szervezeti szabályokban (19. sor, 5. és 20. sor, 4. NB.) megszabott módon hivatkozott-e össze, a szolgabíró jogosan elnökölt-e, helyesen döntött-e harmadfokon a földművelésügyi minisztérium és hogy a hatóságok helyesen hivatkoztak-e a tör-

vényekre. Mert a határozat ez esetben is megáll, mint a tulajdonostársakból álló közönség akaratnyilvánítása. Ámde a 10. sorsz. NB. jelű, hiteles másolatban csatolt s a közgyűlés lefolyásáról felvett jegyzőkönyv alapján megállapítható, hogy a közgyűlést a ..... volt úrbéres- és zsellérközönség tartotta és a közgyűlésen jelen voltak többsége elismerte a perindításra megbízást adók meghatalmazását és a ..... ügyvéd által a perben már végzett pereslelményeket jóváhagyta. A közigazgatási bizottságnak az 1926. évi június 16-i határozatot változatlanul hagyó határozata (16. sorsz. 1.405/kb. 1926.) és a m. kir. földművelésügyi minisztérium már említett helybenhagyó határozata, mint a ..... volt úrbéres- és zsellérközönség határozatát említik és hagyják helyben az alaki és anyagi érvénytelenségi okokat vitató panaszok elvetésével a határozatot. Az alperesnek ezzel az okirattal szemben az ellenbizonyítás szabadságában állott, de megfelelő ellenbizonyítékot fel nem hozott. Ellenbizonyítékul nem szolgálhat az, hogy a felsőbb közigazgatási hatóságok a határozat helybenhagyásában az 1894: XII. tc.-re és különösen ennek 8. §-ára hivatkoztak, mert e törvény 6–10. §-ai éppen az osztatlan közös tulajdonban lévő legelőkre vonatkoznak, a jelen esetben pedig nem vitás, hogy a szóban lévő osztatlan közös legelő a volt úrbéres- és zsellérközönségé, tehát az idézett törvényhelyre való hivatkozás nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a kérdéses közgyűlést az úrbéresek és zsellérek tartották. Továbbá a 20. sor 4. NB. jelű szervezési szabályrendelet 6. §. 3. pontjában és 9. §-ában a közös legeltetésre is kiterjed, tehát nem kizárólag a nyomásos gazdálkodásra vonatkozik; és az idézett törvény 8. §. III. bekezdése kifejezetten megengedi, hogy a legelőérdekeltségi közgyűlésen a főbíró vagy helyettese elnökölhessen. Ebből az elnöklésből sem következik tehát az, hogy a gyűlést a nyomásos gazdák tartották; de az sem, hogy a gyűlés nem lehetett az úrbéres közönség gyűlése, mert a legelő az úrbéreseké. Végül nincs azt kimondó jogszabály, hogy az úrbéres- és zsellérközönség az 1898: XIX. tc. értelmében megalakult közgyűlés által határozhatna csupán, mert ez csak a törvény 25. §-ában meghatározott erdei gazdasági ügy intézésére vonatkozik, nem pedig a többi erdei ügy intézésére is, a legelőkre pedig egyáltalában nem terjed ki. Azt, hogy a határozat mellett szavazók birtokarány szerint az összesség felét meg nem haladták, az alperes nem állítja és jogszabálysértés panaszolása nélkül nincs is ez megállapítva. Minthogy ezek szerint a kereset megindítására az abban megnevezettek jogosítva voltak és az általuk adott ügyvédi meghatalmazás is törvényszerű, következésképp a fellebbezési bíróság által észlelt pergátló körülmény meg nem állapítható: ennél fogva a felperes felülvizsgálati kérelmére a rendelkező rész értelmében kellett határozni. (C. 4.084/1927. VI.)

7. A bírói gyakorlatban elfogadott az a jogszabály, hogy a szervezetlen volt úrbéreseket, amennyiben valamennyien személyesen perben nem állanak, oly tárgyú perekben, amelyekbe a nekik jutott közös ingatlanokra vagy ezekkel kapcsolatos kérdésekre vonatkoznak, vagy a községi bíró, vagy a volt úrbéresek szabályszerűen összehívott közgyűlése által erre a célra kijelölt egy vagy több úrbéres, esetleg az új közgyűlésen kijelölt közbirtokossági elnök van hivatva képviselni. Ily esetben a képviselői jogosultságot a volt úrbéresek összességének kellő módon egybehívott közgyűlésen kapott felhatalmazás adja meg. (C. 9.067/1927. P. V.) Indokolásból: A fennforró esetben tisztázást igényel az a körülmény, hogy a volt úrbéresek közönségének kik a tagjai? hogy minden tag a közgyűlés helyének, idejének és céljának előzetes közlésével meghívott-e a közgyűlésre? Hogy továbbá az ennek folytán megtartott közgyűlésen hozott-e egyhangúan, vagy a szavazók úrbéri birtokai mennyiségének alapulvételével számított többséggel oly irányú határozat, amely a közbirtokossági elnököt a kereseti igény érvényesítésére feljogosította?

1913 : X. tc. az osztatlan közös legelőkről.

1. §. Az alább felsorolt osztatlan közös legelőkben részes felek (tulajdonostársak) a közösségből folyó ügyek vitele végett kötelesek a jelen törvény értelmében társulattá alakulni.

E rendelkezés alá esnek:

1. a volt úrbéresök közös legelői, amelyeket részükre úrbéri elkülönítés; vagy tagosítás útján adtak vagy adnak ki;

2. a közbirtokosságok közös legelői, amelyek még arányosítás alá esnek, vagy arányosítás alkalmával közössben maradtak vagy maradnak;

3. a tagosítás alkalmával egység vagy az 1908 : VII. tc. IV. 8. §-ának negyedik bekezdése és az 1908 : XXXIX. tc. 2. §-ának negyedik bekezdése alapján osztatlan közös tulajdonul kihasított legelők;

4. azok a közös legelők, amelyeket közbirtokosság, a volt úrbéresök közössége, vagy más tulajdonostársaknak jogi személyiséggel nem bíró összessége az 1908 : XLIII. tc. 1. §. 8. pontjában megállapított állami segéllyel szerzett vagy szerez, létesített vagy létesít, javított vagy javít;

5. azok a közös legelők, amelyeket az 1—4. pontok valamelyike alá eső legelő részesei a közös legelő helyébe vagy kiegészítésére szereztek vagy szereznek.

A volt úrbéresök és közbirtokosságok közös legelői e rendelkezés alá esnek akkor is, ha tulajdonosaik a közösségből folyó ügyek vitelére oly szabályzatot állapítottak meg, amelyben a tulajdonostársak összessége jogi személynek van nevezve, vagy amely szerint a közös legelő tulajdona a tulajdonostársak összességét mint ilyen illeti.

2. §. A földművelésügyi miniszter rendeletére társulattá kötelesek alakulni az oly közös legelő tulajdonosai is, amelyet majorsági zsellérségek megváltása, telepítés vagy földeldarabolás (parcellázás) alkalmával közös használat céljára hasítottak vagy hasítanak ki.

6. §. Az 1. §-ban meghatározott ingatlanok tulajdonosai kötelesek a társulatot a jelen törvény életbelépésétől számított egy év alatt megalkotítani.

Jegyzet.

1. A legelőtársulatok a törvény rendelkezése ellenére sem alakultak meg a mai napig mindenütt. (V. ö. jelen törvény 85. §-ával és az 1894. évi XII. tc.-hez fűzött jegyzettel.)

2. . . . . az 1894 : XII. tc. sem a legelőrendtartás, sem a birtokosságok ügy- és vagyonkezelését illetőleg nem biztosított a közigazgatási hatóságoknak megfelelő felügyeleti jogkört. Ennek eredménye sok esetben a birtokosságok vagyoni romlása lett, különösen pedig a hatósági felügyelet alatt alkotott legelőrendtartások hiánya a legelőnek okszerűtlen kihasználását és pusztulását eredményezte. . . . .

E mellett a birtokosságok a legelőről értékesíthető rendkívüli haszonvételeket, mint . . . . . az ott termelt követ, mezset, kavicsot, esetleg szénét, kellő felügyelet hiján — potom drón dobta oda a vállalkozónak s ezáltal gyakran százazrekre menő károkat szenvedtek. . . . .

. . . . . Az 1894 : XII. tc. 6—11. §-aiban a törvényhozás az osztatlan közös tulajdonban álló legelő birtokosainak szervezésére tett ugyan némi kísérletet, ez a szervezés azonban sokkal kezdetlegesebb volt, semhogy a célnak megfelelhessen. Ezidőszent ugyanis a legelők tekintetében fennálló ezek a jogközüösségek egyes, ... külön szabályokra nem tekintve, különleges jogi szabályozás hiányában a magánjogi tulajdonközösségek általános szabályai alá esnek. . . . .

Mai magánjogunknak a közös tulajdonra vonatkozó szabályai azonban, minthogy a többségi elv érvényesülésének főként a jogi rendelkezés tekintetében nem engednek tért, az itt szóbanforgó tulajdonközösségek céljainak nem felelnek meg. . . . .

Az eredményes működést gátló ez akadályok okainak felismerése az érdekelteket több esetben arra indította, hogy a szükséges szervezetet

autonóm jogkörükben maguk létesítsék. A rendes eljárás e részben az volt, hogy a közös legelőben részes felek a legkülönbözőbb elnevezések alatt egyesültek (társulattá) alakultak, alapszabályaikban kijelentvén, hogy a közös legelő a részesek egyetemét, mint quasi jogi személyt, az egyes részes feleket pedig csak a szabályszerű használat illeti. Ezzel az illető közösségekben nagyrészt sikerült a fent vázolt gyakorlati nehézségeknek elejét venni. A törvényhozási rendezést azonban az a tény, hogy a felek az esetek egy részében maguk igyekeztek a hiányokon segíteni, feleslegessé nem teszi egyrészt azért, mert aránytag csekély száma esetén sikerült ez a rendezés, másrészt azért, mert az ily rendezés érvényéhez jogi szempontból kétség férhet, különösen abból a szempontból, vajon az ily szervezet szótöbbséggel megvalósítható-e. (Törv. jav. ind.)

18. §. A társulat az alapszabályok földművelésügyi miniszteri jóváhagyásának vagy megállapításának közzétételétől kezdve jogképes és mint ilyen, e törvény korlátai között saját neve alatt jogokat szerezhet, kötelezettségeket vállalhat, a bíróságok előtt pert indíthat és perbe fogható.

19. §. A társulat célja a legelő közösségéből folyó ügyeknek ellátása és a tagok közös állattenyésztési érdekeinek előmozdítása. . . . .

23. §. A társulat megalakulásával a közös legelő tulajdona a társulatra száll át és az egyes tagokat csupán a legelőnek az 1913. X. tc.-ben szabályozott közös használata és az ezzel járó jogok illetik meg. . . . . (1930. XXXIV. tc. 99. §.)

42. §. (3) . . . . . Ha . . . a társulatnak rendkívüli bevételei vannak, a földművelésügyi miniszter elrendelheti, hogy ez az összeg vagy egy része megfelelő számú évekre felosztva fordíttassék a társulati kiadások fedezésére, vagy pedig, hogy ez az összeg, vagy egy része gazdasági beruházásokra, állattenyésztési célokra, ingatlan szerzésére, vagy társulati tartozások törlesztésére fordíttassék és addig, míg ez megtörténik, külön alakpént gyümölcsözően kezeltessek.

Jegyzet.

. . . . . rendkívüli bevételeknek kell tekinteni a legelőn levő kő- és kavicsbányáknak, homoknak, mésznek és ásványoknak értékesítéséből befolyó összegeket stb. (Törv. jav. ind.)

49. §. A tagok a társulat ügyeiben közgyűlésen határoznak . . . . .
A közgyűlés hatáskörébe tartozik különösen: . . . . .

7. a társulat kötelekébe tartozó ingatlanok tekintetében a 21—23. §. és a 24. §. első bekezdése szerint megengedett ügyletek és az ingatlanokra rendeltetésüktől eltérő vagy más rendkívüli használatok és haszonvételek (bérlet, haszonbérlet, kő- és kavicsbányák nyitása, fakihasználás fás legelőkön stb.) megengedése. . . . .

52. §. A közgyűlés napját a tárgyalás alá kerülő ügyek megjelölésével legalább tízenöt nappal előre, hirdetmény kifüggesztése útján és a helyben szokásos más módon közhírré kell tenni. Ez a határidő a közigazgatási bizottság engedélyével halaszthatatlanul sürgős esetekben megrovidíthető, de három nappal rövidebb nem lehet. Az alapszabályok megállapíthatják, hogy a közhírrététel más módon is történjék.

54. §. A tagok a szavazati jogot illetőségeik aránya szerint gyakorolják.

60. §. A közgyűlésen, amennyiben a törvény vagy az alapszabályok nagyobb többséget nem kívánnak, a megjelentek illetőségeik szerint számított általános többsége határoz.

A 49. §. 5—9. pontjában említett határozatokhoz az összes társulati tagokat megillető szavazatoknak több mint fele, azonban ingatlanok elidegenítéséhez, valamint a 15. pontban említett határozathoz a szavazatoknak több mint kétharmada szükséges, ha csak az alapszabályok a szavazatoknak nagyobb hányadát nem kötik ki.

A 49. §. 1., 2., 5—10. . . . . pontjában említett közgyűlési határozatok érvényességéhez a földművelési miniszternek, a 13. pontban említett

közgyűlési határozat érvényességéhez pedig a közigazgatási bizottságnak jóváhagyása szükséges. A jóváhagyás bekövetkeztéig ezeket a határozatokat végrehajtani nem szabad.

62. §. A társulat közgyűlésének határozatai ellen a határozat kihirdetésétől számított 15 nap alatt a közigazgatási bizottsághoz panasznak van helye.

Panasszal élhet minden érdekelt fél és a társulat elnöke, valamint az, aki a közgyűlést mint elnök vezette, úgyszintén a törvényhatóság tisztí ügyésze, a gazdasági felügyelőség és az erdőfelügyelőség.

63. §. A közigazgatási bizottság határozatai közlésüktől számított tizenöt nap alatt, amennyiben a törvény ki nem zárja, a földművelésügyi miniszterhez fellebezhetők.

65. §. A társulat a közigazgatási bizottság és a földművelésügyi miniszter felügyelete alatt működik.

85. §. A jelen törvény alá eső ingatlanok ügyeinek intézése addig, amíg a társulat a jelen törvény értelmében megalakul és alapszabályait életbeléptetik (16. §.), a fennálló szabályok szerint történik; de az 1. §. alá eső ingatlanokat, valamint azokat az ingatlanokat, amelyekre nézve a földművelésügyi miniszter a társulattá alakulást a 2. vagy a 3. §. alapján elrendelte, — avagy területüknek egy részét — az említett időpontig is csak a földművelésügyi miniszter jóváhagyásával lehet jogügylettel elidegeníteni vagy megterhelni és csak ily jóváhagyással szabad bérbeadni, haszonbérbeadni, felosztani vagy gazdasági rendeltetésükben megváltoztatni.

Ez a rendelkezés az 1. §. alá eső ingatlanok tekintetében a törvény kihirdetésének napján lép életbe, azonban alkalmazást nyer az ezt megelőzően létrejött jogügyletekre is, amennyiben azokhoz a földművelésügyi miniszter jóváhagyása az eddigi szabályok szerint is szükséges volt (1894: XII. tc. 12. §.) vagy e nélkül is, ha a jogügylet a törvény alapjául szolgált törvényjavaslatnak az országgyűlés elé terjesztése, azaz 1912. évi november hó 29. napja után jött létre.

Jegyzet.

Ez a §. részben a közös legelők ügyeinek a társulat megalakulásáig való intézését szabályozza, részben pedig az alkotandó törvény hatálybalépésének idejéről rendelkezik. Az első vonatkozásban tekintettel arra, hogy a közös legelők ügyeinek intézésére nézve a mezőrendőri törvényben bizonyos szabályok már ma is állanak fenn, a §. zavarok elhárítása érdekében a társulat megalakulásáig és az alapszabályok életbeléptetéséig (16. §.) az ügyeknek az eddigi szabályok szerint leendő vitelét rendeli, de nehogy ez alatt az idő alatt a társulajdonosok a közös ingatlanokkal oly rendelkezéseket tessenek, amelyek a törvény célját azok tekintetében meghiúsítanak, a §. — tekintettel az ebben az irányban kifejlődött gyakorlatra is — mintegy az 1894: XII. tc. 12. §-ában kifejezett jogelv hiteles magyarázatul kijelenti, hogy a közös ingatlanok elidegenítéséhez, megterheléséhez vagy haszonbérbeadásához, felosztásához és általában gazdasági rendeltetésüknek megváltoztatásához a társulat megalakulásáig és az alapszabályok életbeléptetéséig is a földművelésügyi miniszter jóváhagyása kívántatik meg. (Törv. jav. ind.)

A F. M. 1929. évi 79.999. sz. r. a közös legelők alatt található ásványszénre vonatkozó kutatási stb. jog bérbeadásáról.

Az utóbbi időben mind gyakrabban fordul elő, hogy közös legelőben érdekelt egyes birtokosságok, illetve legeltetési társulatok haszonbérbe adják a tulajdonukat képező közös legelő alatt található ásványszénre vonatkozó kutatási, bányanyitási és kiaknázási jogot.

Az erre vonatkozó szerződések fölfüggelési jogkörömben jóváhagyásomat igénylik és ennek során azokat sok esetben jóváhagyásra alkalma-

soknak nem találtam és így pótlásukat, kiegészítésüket kellett elrendelni abból a célból, hogy a szerződések a birtokosságok és társulatok érdekeinek védelmét kellően biztosítsák. Az ezzel járó késedelmes eljárás elkerülése végett a pénzügyminiszter úrral egyetértve általános mintául szolgálható szerződés-tervezetet állítottam össze, melynek egy példányát alkalmazkodás és adott esetekben az érdekeltekkel közlés végett kiadom.

Jegyzet.

A haszonbéri szerződés mintáját ajánlatos megfelelő módosítással a közbirtokosok és volt úrbéresok osztatlan tulajdonában lévő közösen használt erdőkre és kopár területekre vonatkozó ásványszénjogok megszerzésénél is alkalmazni. Természetes, hogy indokolt esetekben szerződő felek a minta szövegétől eltérhetnek.

Szükséges megemlíteni, hogy a minta szövegében nincsen intézkedés aziránt, hogy a szerződés a XII. pontban említett esetet kivéve mikor szűnhetik meg a bérleti időn belül.

Haszonbéri szerződés minta

mely egyrészről . . . . . legeltetési társulata
(alább röviden bérbeadó) másrészről . . . . .
mint bérlő között, a m. kir. földművelésügyi miniszter úr jóváhagyásának fenntartásával az alul kitett helyen és napon kötött, mint következők:
I. . . . . legeltetési társulat a m. kir. földművelésügyi miniszter úr jóváhagyásának fenntartásával ezennel bérbeadja bérlőnek. . . . . azaz . . . . . egymásután következő évre*) a tulajdonát képező és a . . . . . számú telekkönyvi betétben . . . . . sorszám alatt felvett . . . . .
hrszámú, összesen . . . . . kh. . . . . négyszögöl kiterjedésű közös legelő alatt található ásványszénre vonatkozó kutatási, bányanyitási és kiaknázási jogot.

Jegyzet.

*) A szerződés 70, 90 évre vagy a széntelep kiaknázásáig terjedő időre szokott köttetni.

II. Bérbeadó ezennel megengedi bérlőnek, illetve jogutódainak, hogy a bérbeadó tulajdonát képező fentkörülírt ingatlanokon ásványszén után kutathasson, bányát nyithasson, a talált ásványszénre kiaknázhassa, azt értékesíthesse és a kutatás, bányanyitás és adományozáshoz a bányatörvényben előírt összes törvényes intézkedéseket az illetékes bányakapitányságnál a (volt úrbéres birtokosság) legeltetési társulata nevében, de a saját költségén megtehesse. Ha a bányanyitás a közös legelőn történne, úgy bérlő erre a célra a közös legelőnek legfeljebb . . . . . kiterjedésű részét veheti igénybe.

III. A szerződés jóváhagyásától számított . . . . . év, vagyis a bérleti idő első . . . . . éve kutatási időt képez. A kutatás engedélyezéséért bérlő (a község egész határterülete után) . . . . . pengőt fizet (melyből bérbeadói birtokarány szerint . . . . . pengő illeti meg). A kutatási díj a szerződés jóváhagyásától számított 30 napon belül esedékes.

IV. Az előbbi pontban kikötött kutatási idő elteltétől számított 30 napon belül bérlő nyilatkozni tartozik aziránt, hogy a jelen szerződést hatályában fenntartani kívánja-e, vagy attól visszalép. Ha a bérlő a szerződést hatályában fenntartja, úgy őt illeti a bérleti idő tartama alatt a szerződés I. pontjában megjelölt ingatlanokra vonatkozó ásványszénkutatási, bányá-

nyitási és kiaknázási jog. Ha a bérlo visszalép, vagy a kiszabott határidő alatt nem nyilatkozik, úgy a szerződés hatálytalanná válik.

A haszonbérleti idő leteltével a szerződés meghosszabbítására nézve bérbeadók bérloének egyenlő feltételek mellett minden más ajánlattevővel szemben előjogot adnak.

V. Bérlo köteles (a község határterülete és így) a szerződés 1. pontjában körülírt ingatlanok alól (is) kiaknázott és elszállított, illetve értékesített szén minden métermázsája után helyt, bányatelep számított eladási árnak . . . . . azaz . . . . . százalékát haszonbér (terragium) címen (a község határában érdekelt földtulajdonosoknak és így) bérbeadónak (is) megfizetni. Ha a bérlo esetleg már a kutatási idő alatt is kiaknázna és elszállítana, illetve értékesítene szenet és az ezen elszállított, illetve értékesített szén után számított %-os haszonbér összege a kutatási időre a bérbeadót illető kutatási díj értékét meghaladná, a különbözet a bérbeadót illeti.

A bérbeadó jövedelmének biztosítása céljából tartozik bérlo bérminimum címen a kutatási idő elteltét követő

első évben	.....
a második évben	.....
a harmadik évben	.....
a negyedik s többi évben	.....

pengőt fizetné, mely bérminimum természetesen az első bekezdés alapján járó terragiumba betudandó.

Ezen minimális bérösszeg akkor is fizetendő lesz, ha az illető évben termelt szénmennyiség után az ezen pont első bekezdése szerint számított . . . . . %-os bányabér ezen minimális összeget nem érne el vagy, ha az illető évben a szerződés tárgyát képező terület alól bármely ok miatt ásvány-szén nem is bányásztatnák.

(Az ezen pont alapján járó szolgáltatás birtokarány szerint bérbeadót megilleti, akkor is, ha a község határterületének bármely más része alól bányásztatik is ki a bérköteles szénmennyiség.) A bányabérhaszon évenként kétszer és pedig minden év február és július 15-ig utólagosan számolandó el és fizetendő ki.

Bérlo köteles lesz a kiaknázott és értékesített szénmennyiségekről pontos feljegyzéseket és kimutatásokat készíteni és úgy ezekbe, valamint a termelési könyvekbe bérbeadó megbízottjának, szakértőjének, vagy bérbeadó felettes hatóságának betekintést engedni. A megbízott vagy szakértő más bányavállalat alkalmazottja nem lehet.

(A községi határterületbe számítódnak a . . . . . tulajdonát képező területek.)

A . . . . . bányauzem fenntartásához szükséges bányagépek és irodák fűtésére felhasznált, valamint a bányamunkásoknak és bányatisztviselőknek kiadott szén terragiummentes. E terragiummentes mennyiség azonban a (község határterülete alól) kitermelt szénmennyiség . . . . . %-át meg nem haladhatja. E százalékon túlmenő szénmennyiség terragium-köteles. Abban az esetben, ha a jelen pontban megjelölt célra felhasznált szénmennyiség kevesebb lenne . . . . . %-nál, úgy a felhasznált mennyiség és a . . . . . % közötti különbség is terragium-köteles.

Jegyzet.

1. A zárójelben kötött szövegrészt abban az esetben kell felvenni a szerződésbe, ha a bérlo a legelőtársulaton stb. kívül még a község egy vagy több földtulajdonosával is kötött szerződést és ezek egymással a bányászatra lekötött területek tekintetében függenek össze.

2. A község határterületébe nem számítódik be a község belterülete és azok a területek, amelyekre vonatkozó ásvány-szénjogokat bérlo külön szerződéssel szerzte meg.

VI. Bérlo köteles mindazon években, amelyekben (a község határterülete alatt) széntermelést folytat, a legeltetési társulatnak évenként . . . . . métermázsza szent helyt bányatelep önköltségi árban kiszolgáltatni. Ezen szén a legeltetési társulati elnök által kizárólag a társulati tagok részére kiállított utalvány alapján, vagy pedig a legeltetési társulat alkalmazottainak háztartási céljaira, ugyancsak a legeltetési társulat elnökének utalvénya alapján adandó ki a kívánt részletekben. Az önköltségi árban kiszolgáltattott szén mennyiség terragiummentes és a legeltetési társulat alkalmazottai, illetőleg tagjai részéről további adásvétel tárgyát nem képezheti.

VII. Amennyiben a bérlo a község határában a széntermelést tényleg megkezdendő és a bánya üzemét elektromos energiával látná el, köteles megengedni, hogy minden legeltetési társulati tag és alkalmazottjai az elektromos áram vezetékeibe saját költségükön bekapcsolódhassanak.

Bérlo köteles jelen szerződésben érdekelt legeltetési társulati tagoknak és alkalmazottainak háztartásonként és évenként legfeljebb . . . . . láng erejéig az elektromos áramot önköltségi áron szolgáltatni.

VIII. A bérbeadott területen sem munkástelep, sem hányó, sem akna, sem bármely más üzemi berendezés el nem helyezhető. Amennyiben ez fontos bányászati érdekből mégsem volna elkerülhető és bérloének erre a célra vagy bármely más üzemi célra a kizárólag a bányanyitáshoz már a jelen szerződéssel a II. pont szerint engedélyezett . . . . . kiterjedésű területen felül a (birtokossági) legeltetési társulati közös legelő egy részére szüksége volna, úgy azt a (birtokosság) legeltetési társulat csak a m. kir. földművelésügyi miniszter úrtól külön kieszközölendő jóváhagyásával engedheti át. Különösen is kikötöttik, hogy bérlo köteles a kutatások helyén kiásott köveket, feltárt földet és termelékét gondosan kiegyenlítani, hogy a legeltetés ne akadályoztassék.

Annak elkerülése céljából, hogy a kibányászott meddő közet a bánya körül elterülő gazdaságilag művelt területeken, vagy az ott foglalkozó járókelő emberekben, továbbá állatokban és egyéb javakban kárt ne okozhasson, köteles bérlo ott, ahol szükséges lesz, olyan védőberendezéseket létesíteni és a bányaművelés egész tartama alatt jókarban tartani, amelyek a szomszédos gazdaságilag művelt területeket és az ott foglalkozó embereket, állatokat és egyéb javakat minden károktól megvédik.

IX. A jelen szerződés másra csak a m. kir. földművelésügyi miniszter úrnak jóváhagyásával ruházható át. A szerződés átruházásának jóváhagyása azonban nem tagadható meg olyan jogutódtól, aki a szerződésben vállalt kötelezettségek pontos teljesítésére kellő biztosítékot nyújt.

X. Ha az ásványászatkutatás, illetőleg kiaknázás joga jelen szerződés tartama alatt a törvényhozás által szabaddá tétetnék is, bérlore, illetve jogutódaira ennek a szerződésnek határozmányai kötelezők maradnak.

XI. Bérbeadó ezennel beleegyezését adja ahhoz, hogy az ásványászatkutatási, bányanyitási és kiaknázási jog az I. pontban megjelölt ingatlanokra a bérlo javára, jelen szerződés tartamára bérbeadó minden további megkérdezése nélkül haszonbérlo költségén bekebeleztesse. Felhatalmazza bérlot arra is, hogy a bányatelekadományozást az I. pontban megjelölt ingatlanokra a bérbeadó legeltetési társulat (vagy község) mint jogi személy nevére kérhesse.

Haszonbérleti jogosultságát köteles lesz bérlo a szerződés megszűntétől számított 6 hónapon belül ugyancsak saját költségén töröltetni. Ha a bérlo törlési kötelezettségének eleget nem tenne, úgy szavatol a bérbeadót ebből ért minden kárért és költségért.

XII. A bérlo által a VIII. pont alattiak alapján igénybevenni szándékolt terület ellenértékét a helyi forgalmi értéknek megfelelően a bérbeadó és bérlo közös egyetértéssel állapítja meg.

XIII. Bérlo a bérbeadó tulajdonát képező utakat szabadon használhatja, de köteles használat fejében azok fenntartási költségeihez az igénybevétel arányában hozzájárulni.

Ha a bérlo a bérbeadó hozzájárulásával a közös legelőn új utakat létesítene, az ily utakat a legeltetési társulat tagjai bármikor díjtalanul használhatják, de oly módon, hogy a szénbányaüzemmel kapcsolatos munkálatok zavartalanul teljesíthetők legyenek.

Bérlo fuvarozásainál és egyéb munkáknál a legeltetési társulat tagjait előnyben részesíteni tartozik.

XIV. Bérlo felelős az alkalmazottai vagy azok hozzátartozói által a bérlet területén okozott károkért.

Az elhagyott, művelés alatt nem álló aknákat és tárnákat, úgyszintén a kutatás, vagy bányászás által okozott földszüllyedéseket köteles bérlo a bányatörvény szerint kezelni.

Amennyiben az ásványász-bányászás folytán a legelőn lévő kutak vize kiapadna, vagy a legelőnek vízzel való ellátása megnehezítetté, úgy tartozik haszonbérlo az okozott kárt megtéríteni, illetve a vízellátásban előálló hiányokat a saját költségén pótolni, amit ha teljesíteni elmulasztana, a szükséges munkákat a legeltetési társulat fogja haszonbérlo költségére eszközölni. Ezen kötelezettségek biztosítására tartozik bérlo a legeltetési társulat pénztárába . . . . . pengőt készpénzben biztosíték (óvadék) gyanánt letétbe helyezni. Abban az esetben, ha a haszonbérlo által letett biztosíték az előbb említett okokból megcsönkítetté, avagy egészen felhasználattá, úgy köteles haszonbérlo a biztosítékot szerződésszegés terhe alatt a felszólítástól számított 14 nap alatt ismét teljes összegére kiegészíteni.

XV. Ha bérlo művelésre méltó széntelepet talál, úgy köteles a község határában a kutatási idő lejártától számított . . . . . éven belül a bányanyitási munkálatokat megkezdni.

Ha bérlo ezen kötelezettségének eleget nem tenne, vagy a megnyitott bányákat . . . . . át indokolatlanul a termelő munkát megfelelő mértékben nem folytatná, úgy bérbeadónak jogában lesz a jelen szerződést felmondani.

XVI. Bérlo kötelezi magát arra, hogy a szerződés megszűntekor a bányászati célokra bérbeadóktól a m. kir. földművelésügyi miniszter jóváhagyásával haszonbérlet, vagy vásárolt területeket bérbeadó tulajdonába teljesen ingyen visszabocsátja, az ezen területen esetleg fennálló épületeket bérlo ugyancsak ingyen engedi át.

XVII. Jogában áll bérbeadónak a szerződést egyoldalúlag felbontani az esetben, ha a bérlo fizetési kötelezettségeinek a bérbeadó által történt felszólítástól számított 30 napon belül eleget nem tenne.

XVIII. Bérbeadó javára bármely eimen teljesítendő fizetések bérbeadó pénztárába fizetendők be.

Bérbeadó köteles a bányászás folytán előálló jóvedelmének 50%-át legelőalapként kezelni, mely legelőalapból a vármegyei m. kir. gazdasági felügyelőség utasítása szerint a legelőjavítási és állattenyésztési kiadásokat kell fedezni. A jóvedelemnek másik 50%-a a tagok között igényjogosultságuk arányában felosztandó.

XIX. Ha a kutatás vagy bányászás közben bérlo más anyagra vagy fenntartott ásványra akad, azt köteles bérbeadónak bejelenteni és ezek felett bérbeadó rendelkezik. Ezek kiaknázása és termelése tekintetében a földművelésügyi miniszter úr jóváhagyásának fenntartásával külön szerződést kell kötni. A bérbeadásnál bérbeadó bérloének egyenlő feltételek mellett előjogot biztosít.

XX. Jelen szerződés megkötésével és a bányajogosítványok megszerzésével járó költségek, valamint az összes illetékek (ideértve a szénjogi térilletéket és az adományozott bányatelek után járó bányamértékilletéket is) kizárólag bérlo terhelik.

XXI. Jelen bérleti szerződésből származó peres esetekben felek alávetik magukat a . . . . . kir. járásbíróság kizárólagos hatáskörének és illetékességének, kivéven azokat az eseteket, amelyekben a törvény szerint a bányabíróság illetékes.

Jelen szerződés két eredeti példányban állítottatott ki, melyek közül az egyik példány bérbeadó, másik példány pedig bérlo tulajdonát képezi.

Jelen szerződés a bérbeadó legeltetési társulat közgyűlésén felolvasztatott, megmagyaráztatott és . . . . . szám alatt kelt közgyűlési határozata alapján aláíratott.

1927 : V. tc. az egyes adók és illetékek mérsékléséről és a pengőértékben való számításról kapcsolatos rendelkezésekről, továbbá az önkormányzati testületek háztartásának hatályosabb ellenőrzéséről.

60. §. Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy a vagyonváltságról szóló II. törvény, az 1921 : XLV. tc. I. és III. fejezetének rendelkezései alapján az állam tulajdonába jutott vagyonváltságföldekkel kapcsolatos szénjogokat (kutatási, bányanyitási és kiaknázási jogokat) a vagyonváltságföldeknek a földbirtok helyesebb megoszlását szabályozó rendelkezésekről szóló 1920 : XXXVI. és az ezt kiegészítő 1924 : VII. tc. rendelkezései alapján folyamatba tett eljárás keretében való elidegenítése esetében az állam javára fenntartsa, vagy hogy ezeket a jogokat külön értékesítse.

Jegyzet.

Természetes, hogy abban az esetben, ha a vagyonváltságföld tulajdonjogának az államra való áthárulása előtt valamely területen a szénjogot örökön már eladták, a régebben szerzett jogokat nem érinti ez a rendelkezés. (Törv.-jav. ind.)

1886 : XXIX. tc. a telekkönyvi betétek szerkesztéséről.

76. §. Az igazságügyi miniszter felhatalmaztatik, a telekkönyvi rendeleteket ideiglenesen, a törvényhozás további intézkedéseig, rendeleti úton módosítani a következő irányban:

3. hogy az ország azon részében, amelyekben az Ideigl. törvénykezési szabályoknak a bányauügyekre vonatkozó VII. része érvényben van, a köszénkutatási, a köszénbányanyitási és köszénkiaknázási jogosultság a telek-jegyzőkönyvek, illetőleg telekkönyvi betétek B) lapjaira bekebelezhető vagy előjegyezhető jogok közé soroztassék; amely bekebelezés vagy előjegyzés azonban a volt földesurak részéről kötött és az 1871 : LIII. tc. 84. §-ának második bekezdése szerint a birtokrendezés alkalmával kimutatott vagy már fogamatba vett szerződéseken alapuló jogoknak és a bányatörvények értelmében mások által a telekkönyvi bekebelezés vagy előjegyzés előtt szerzett bányajogoknak sérelmére nem szolgálhat.

Az I. M. 1888. évi 2.819. sz. r. a köszénkutatási, köszénbányanyitási és köszénkiaknázási jog bekebelezése és előjegyzése tárgyában.

Az 1886 : XXIX. tc. 76. §-ának 3-ik pontjában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §. Az országnak azon részében, melyben az Ideiglenes törvénykezési szabályoknak a bányauügyekre vonatkozó VII. része érvényben van, a földtulajdonost megillető és általa másra átruházott köszénkutatási, köszénbányanyitási és köszénkiaknázási jogosultság a köszénséges telek-jegyzőkönyvben, illetőleg telekkönyvi betétben a B) lapon az illető birtokrészletekre a telekkönyvi hatóság által bekebelezhető, vagy előjegyezhető jogok közé soroltatik.

E bekebelezés vagy előjegyzés által a bányajogok megszerzésére nézve a bányatörvényekben előírt szabályok nem érintetnek, hanem a bekebelezésnek vagy előjegyzésnek csak az a hatálya van, hogy a bekebelezett, vagy előjegyzett jog a bányatörvényekben előírt feltételek mellett a föld-

tulajdonos személyében történt változástól függetlenül érvényesíthető. (6. §.)

2. §. Az 1. §-ban említett jogok bekebelezésére és előjegyzésére nézve, amennyiben a jelen rendelet kivételt nem tartalmaz, a telekkönyvi rendeleteknek a dologi jogok telekkönyvi bejegyzésére vonatkozó intézkedései megfelelően alkalmazandók.

3. §. A köszénkutatási, köszénbányanyitási és köszénkiaknázási jognak a közönséges telekjegyzőkönyvben vagy telekkönyvi betétben való bekebelezése, vagy előjegyzése a bányatörvények értelmében mások által a telekkönyvi bekebelezés vagy előjegyzés előtt szerzett bányajogoknak és amennyiben a bejegyzés volt úrbéres birtokra vonatkozik, a volt földesurak részéről kötött, az 1871: LIII. te. 84. §-ának második bekezdése szerint a birtokrendezés alkalmával kimutatott vagy már foganatba vett szerződésekben alapuló jogoknak sérelmére nem szolgálhat.

4. §. A bekebelezett vagy előjegyzett köszénkutatási, köszénbányanyitási és köszénkiaknázási jogra zálogjogi bejegyzések nem eszközölhetők.

Ennek a jognak élők közti jogügylet vagy öröklés alapján való további átruházása azonban a telekjegyzőkönyvbe, illetőleg a telekkönyvi betétbe bejegyezhető. E bejegyzésre nézve telekkönyvi rendeletek szabályai megfelelően alkalmazandók.

5. §. Ha akár az eredeti bejegyzés, akár a későbbi átruházás valamely telekkönyvi birtokrészletnek egy meghatározott részére vonatkozik, szabályszerű vázlatrajz mutatandó ugyan be (telekk. rend. 56. §. d) pont), de a birtokrészlet szétदारabolása és lejegyzése mellőzendő és csupán a vázlatrajzra való utalással tüntetendő ki, hogy a bejegyzett jog a telekkönyvi birtokrészletnek melyik részére vonatkozik.

6. §. Ha az ingatlan, melyre a köszénkutatási, bányanyitási és köszénkiaknázási jogosultság bekebeleztetett vagy előjegyeztetett, bírói árverés alá kerül, az árverésnek az érintett jogosultság fenntartásával vagy anélkül való elrendelésére és az utóbbi esetben e jogosultság egyenértékének a sorrendi tárgyaláson való felszámítására nézve az 1881: LX. te. 163. és 191. §-ainak a szolgálatra vonatkozó rendelkezései a dolog természetének megfelelően alkalmazandók.

Telekkönyvi rendelet (1855. dec. 15. I. M. sz. r.)

56. §. A le- és hozzájegyzések csak következő feltételek alatt engedtetnek meg: . . . . . d) ha a telekkönyvi jószágtest, melyből lejegyzésnek kell történnie, terhelve van, e végre a nyilvánkönyvi hitelezők beleegyezése igazolandó; kivéden, ha a lejegyzés azok biztosságára nézve sérelemmel nincs egybekapcsolva, mi fölött a bíróság, a hitelezők előleges meghallgatása mellett, saját belátása mellett határoz; . . . . .

Jegyzet.

E rendelet hatályát fenntartja az Orsz. bír. értekezlet Id. törv. szab. 145. §-a.

Az I. M. 1928. évi 47.800. sz. r. a földbirtokrendezésről szóló törvények alapján megváltott ingatlanok telekkönyvi lejegyzésének szabályozásáról.

A földbirtokrendezés befejezése végett szükséges rendelkezésekről alkotott 1928: XLI. te. (Fht.) 9. §-ának második bekezdése elrendeli, hogy megváltás esetében a telekkönyvi hatóság az Országos Földbirtokrendező Bíróság ítélete, a kiosztásról készült hitelesített műszaki munkálat, avagy az Országos Földbirtokrendező Bíróság egyéb rendelkezése alapján a megváltott ingatlanrészt újonnan nyitott telekkönyvi betétbe (telekjegyzőkönyvbe) minden külön megkeresés nélkül is, a bejegyzett szénjogok átvitelével, de egyébként tehermentesen lejegyezze. E lejegyzés végrehajtásá-

hoz szükséges telekkönyvi szabályokat az idézett törvényeikk 17. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőkben állapítom meg. . . . .

9. §. A megváltott telekkönyvi részleteket az újonnan nyitott telekkönyvi betétbe (telekjegyzőkönyvbe) tehermentesen kell átjegyezni. Átjegyzendők azonban az esetleg bejegyzett köszönkutatási, köszönbányanyitási és köszönkiaknázási jogok. . . . .

Az alapbetétben jogérvényesen fennálló telekkönyvi jogokon pusztán a lejegyzés által változás nem történik. Ezek azonban csak a megváltási jog korlátai között gyakorolhatók.

1881: LX. tc. a végrehajtási eljárásról.

163. §. Ha az elárverezendő ingatlanra szolgálmi jog van telekkönyvileg bejegyezve: az árverés azon feltétellel rendelő el, hogy az árverés által a bejegyzett szolgálmi jog nem érintetik.

Ha azonban a szolgalmom bekebelezését megelőző követelés van az ingatlanra bekebelezve: az árverés elrendelésével egyidejűleg megállapítandó azon összeg is, mely a szolgalmat megelőző jelzálogos követelések teljes kielégítésére szükségesnek mutatkozik; s az árverési feltételekben kimondandó az is, hogy amennyiben az ingatlan a szolgálmi jog fenntartásával olyan árban adatnék el, mely a szolgalmom telekkönyvi bejegyzését megelőző tehertételek fedezete szempontjából megállapított összeget meg nem éri: az árverés hatálytalanra válik és az ingatlan a szolgálmi jog fenntartása nélkül, a kitűzött határnapon újabban elárvereztetik.

191. §. Ha az elárverezett ingatlanra valakinek javára haszonvételi jog van bejegyezve: a vételár, illetőleg annak a haszonélvezeti jogot megelőző jelzálogos követelések kielégítése utáni maradványa bírói letétbe helyezendő, vagy a 202. §. értelmében gyümölcsöztetendő és a kamatjövdelem a haszonélvezeti jog tartama alatt a haszonélvezetre jogosítottnak kiadandó.

Más szolgalmom esetében, ha az ingatlan a 163. §. értelmében, a szolgalmom fenntartása nélkül árvereztetett el: a szolgálmi jog egyenértékűl fizetendő összeg . . . . . a hitelező által felszámított mennyiségben veendő számításba. . . . .

194. §. A sorrendi tárgyalást a (kiküldött) bíró vezeti s erről a tárgyalás menetét kitüntető jegyzőkönyvet vesz fel.

A tárgyalás azzal veszi kezdetét, hogy a vételárnak bírói letétbe helyezett és még a vevőnél fizetetlen része, folyó kamataival együtt, megközelítőleg kiszámíttatik; és e kiszámítás eredménye a jegyzőkönyvben kitüntetik.

Ezután az érdeklettek meghallgatásával a követelések felszámíttatnak, illetőleg megállapíttatik a kifizetési sorrend tervezete. Ezen tervezetbe a netáni kifogásokra való tekintet nélkül, folyó szám alatt vétetnek fel a felszámított tételek, úgy azonban, hogy a kifogás alá vett tételek külön rovatba, a kifogás alá nem vett tételek ismét külön rovatba, részben való kifogás esetében pedig a kifogás alá nem vett rész a fizetendő rovatába, a kifogás alá vett rész pedig a kifogás alá vett tételek rovatába iktattnak.

A felszámítás addig folytattnak, míg a kifogás alá nem vett tételek által a vételár kimerítve nincs, vagy az összes jelzálogos követelések fel nem számíttatnak.

196. §. A telekkönyvi hatóság a bemutatott jegyzőkönyv alapján a kielégítési sorrendet akként köteles megállapítani, hogy az legkésőbb a sorrendi tárgyalás napjától számított 15 nap alatt elkészítve, az érdeklített felek által leendő megszemlélésére kitétethessék.

197. §. . . . . Hasonlóképpen a hitelező utasítandó perre akkor, ha a 191. §. eseteiben felszámított követelése akár az adós, akár más jelzálogos hitelező által kifogásoltatik. . . . .

A perre utasított köteles a végzés jogerőre emelkedésétől számított 30 napi zárhatáridő alatt az illetékes bíróságnál keresetet indítani, és ennek

megtörténtét ugyanazon határidő alatt a telekkönyvi hatósághoz bejelenteni.

Ha valamely telekkönyvi bejegyzés érvényessége vétetik kifogás alá: a kifogást tevő utasítandó perre.

A telekkönyvi bejegyzés érvényessége ellen azonban csak az tehet kifogást, aki a bejegyzést a telekkönyvi rendeletek értelmében keresettel megtámadni jogosítva van.

4. §.

A só tekintetében főnálló államegyedáruság külön törvények által szabályoztatik.

Az állam só-egyedárusága.

V. sz. 2. §. Vonatkozással az á. b. t. 4. §-ára, — magánfeleknek konyhasót tartalmazó telepek és források felkeresésére és feltárására kutatási engedélyek, — azok lefejtésére vagy kihasználására adományozások a bányahatóságok részéről nem adhatók. Sőt inkább kötelezve van minden bányahatóság, mihelyest kőso vagy sóforrások új lelhelyéről tudomást szerez, ezen új leletről a legközelebbi illetékes pénzügyi hatósághoz körülményes jelentést tenni, hogy ez az államegyedáruság károsítását megfelelő intézkedések által megakadályozza.

Az államnak a konyhasónak mint az államegyedáruság tárgyának, — jövesztésére irányuló vállalatai ellenben, sem kutatási engedélyeknek, sem adományoknak nem tárgyai, — és adózás vagy felügyelet tekintetében nem állanak a bányahatóságok alatt, — hanem kizárólag a pénzügyi hatóságok és sóbányahivataloknak vannak alárendelve, melyeknek köztekinteteből vagy rendőri szempontból való ellenőrzésére csak a politikai hatóságok hivatvák.

Jegyzet.

A végrehajtási szabályok 2. §-ának második bekezdését a káliumsókról szóló 1911: VII. tc. 4. §-a hatályon kívül helyezte s a bányatörvény rendelkezéseit a kősóhányászatra is kiterjesztette.

1911: VII. törvényekik a káliumsókról.

1. §. A kőson (chlornatrium) kívül a káliumsók (kálium- és magnéziumsók s az azokkal előforduló más sók) is mind szilárd, mind oldott állapotban az állami sójövédék tárgyai, de a sójövédékről szóló 1868: XI. tc. és 1875: L. tc. rendelkezései, valamint a sójövédékre vonatkozó egyéb jogszabályok a káliumsókra ki nem terjednek.

2. §. Azt a fennálló jogszabályt, amely szerint a kőso kutatásához és kiaknázásához az államnak sem kutatási engedélyre, sem bányaadományozásra szüksége nincs, a káliumsókra is alkalmazni kell, de úgy a kőso, mint a káliumsókra nézve a kutatásnak, úgyszintén a kiaknázásnak megkezdéséről a pénzügyi hatósághoz és a bányahatósághoz jelentés teendő, s a kutatás idegen területen csak akkor kezdhető meg, ha a telekhasználat joga az érdekelt földtulajdonostól békés egység útján, vagy ennek nem sikerülte esetében a bányatörvény negyedik fejezete szerinti kisajátítási eljárás útján már megszerezetett.

3. §. A pénzügyminiszter a káliumsók kutatására és kiaknázására vonatkozó jogot meghatározott területre és időtartamra a bányatörvény 7. és 8. §-ának alkalmazásával, a hazai ipar és mezőgazdaság érdekeinek kellő biztosítása mellett és különös figyelemmel arra, hogy a szükségelt káliumsót a fogyasztók minél előnyösebb módon és minél olcsóbban szerezhessék meg, másra is átruházhatja.

A káliumsók kiaknázási jogának átruházásáról az országgyűlésnek a költségvetés előterjesztése során, vagy esetleg esetről-esetre előzetes jelen-

tés teendő, és az ily átruházás csak akkor válik jogérvényessé, ha az arra vonatkozó jelentést az országgyűlés mindkét háza tudomásul vette.

Az átruházás megtörténtéről köteles a vállalkozó az arra vonatkozó okirat bemutatásával a bányahatóságnak 15 nap alatt jelentést tenni.

Ha a vállalkozónak képviselője van, a vállalkozó nevén (cégén) és lakóhelyén (székhelyén) felül a képviseletére jogosított nevét és lakóhelyét is be kell jelenteni a bányahatóságnál.

A magyar szent korona országainak területén kívül lakó vállalkozó köteles az országban lakó meghatalmazottat állítani s annak nevét és lakóhelyét a bányahatóságnak bejelenteni.

Az e §-ban meghatározott bejelentések elmulasztása a bányatörvény 238. §-a szerint büntetendő.

A bányahatóság a káliumsóra irányuló kutatásokról, a káliumsóbányákról, a bejelentett jogátruházásokról és a rendeleti úton megállapítandó egyéb adatokról külön nyilvántartást vezet.

A káliumsók kutatásának és kiaknázásának átruházott joga a pénzügyminiszter engedélye nélkül el nem idegeníthető és meg nem terhelhető.

4. §. A bányatörvénynek és a kapcsolatos jogszabályoknak rendelkezéseit, amennyiben a jelen törvényből és a kősóra nézve a fennálló sójövédéki törvényekből és szabályokból más nem következik, a kősó- és káliumsóbányászatra is megfelelően alkalmazni kell.

5. §. Aki akár bányászati kutatás, akár bányaművelésben, akár más módon káliumsóra bukkán, köteles erről a pénzügyi hatóságnak haladéktalanul jelentést tenni és a sótelepben minden munkát beszüntetni.

A káliumsótelepek véletlen feltalálásaért ellenszolgáltatásra senki igényt nem tarthat, és a végzett munkálatok költségeinek megtérítését is csak abban az esetben követelheti, ha a létesített feltáró művet az állam elveszi.

A költségek összegét bármely fél kérelmére a bányahatóság határozza meg a törvény rendes útjának fenntartása mellett.

6. §. A kősóbányák vagy a káliumsóbányák területén s mindazokon a helyeken, ahol a kősó vagy káliumsó előfordulása meg van állapítva, a bányászati kutatás és a bányaművelés korlátozható, vagy a kutatási és bányaművelési munkálatokra nézve különyszerű módozatok állapíthatók meg.

E részben a bányahatóság a sóbányászatot képviselő állami hivatal meghallgatása után esetről-esetre határoz.

7. §. A kősóra vagy a káliumsókra irányuló kutatás idegen zártkutatmányban vagy bányatelekben is végezhető, de e munkálat a zártkutatmányos vagy a bányatulajdonos üzemét nem háborgathatja.

Ha ilyenkor az állam, vagy átruházott joggal harmadik személy fenntartott ásványokra talál, azokat a zártkutatmányosnak vagy a bányatulajdonosnak minden ellenszolgáltatás nélkül átengedni tartozik.

8. §. E törvény hatálya a káliumsókat is tartalmazó ásványvizekre ki nem terjed, de az ily vizekből káliumsót előállítani tilos.

9. §. A káliumsók hasznosításából eredő állami tiszta jövedelem 10%-a a mezőgazdasági érdekelttség javára fordítandó.

E célból a földművelésügyi minisztérium kezelésében külön közalap szervezendő, amelybe a 10%-os járulékot minden üzleti év lezárása után be kell szállítani.

Az alap rendeltetése: mezőgazdasági érdekek előmozdítása elsősorban azokon a vidékeken, ahol káliumsók kiaknázása folyik.

Más, de szintén mezőgazdasági érdekek előmozdítására ez az alap csak annyiban használható fel, amennyiben az előző bekezdésben említett célra igénybe nem vették.

Az alapba a Horvát-Szlavonországok területén folytatott káliumsóbányászat jövedelme után befizetett járulékokat ki kell adni a Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bányájának.

Felhatalmaztatik a földművelésügyi miniszter, hogy az alap szerveztét, kezelését, amire nézve a mezőgazdasági érdekképviseleti szervezetek

megfelelő befolyás biztosítandó, valamint az alap felhasználásának irányelveit a mezőgazdasági érdekképviselői szervek meghallgatása után a pénzügyminiszterrel egyetértőleg rendeleti úton szabályozza.

10. §. Aki a káliumsóeletről az 5. §-ban előírt jelentést 8 nap alatt nem teszi meg, vagy pedig a sótelepben a munkát meg nem szünteti, a bányahatóság által 10–100 P-ig (K-ig), ismétlés esetében 20–200 P-ig (K-ig) terjedhető pénzbírsággal büntetendő, és a kitermelt káliumsó értékének megtérítésében a bányahatóság által elmarasztalandó.

Jegyzet.

A pénzbírság összege az 1928 : X. tc. 15. §-a szerint módosul. A törvény eredeti szövege zárójelben van feltüntetve.

11. §. E törvény kihirdetésekor azonnal életbe lép: végrehajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg, ki Horvát-Szlavónországra nézve az ottani önkormányzatot érintő kérdések tekintetében Horvát-Szlavón- és Dalmátországek bányával egyetértőleg jár el.

A P. M. 1912. évi 26.482. sz. r. a káliumsókról szóló 1911. évi VII. t.-e. végrehajtása és részletes utasítás kiadásának tárgyában.

A káliumsókról szóló 1911. évi VII. t.-e. (=T.) 11. §-ában nyert felhatalmazás alapján a törvény végrehajtása tárgyában és egyszersmind részletes utasításképen a következőket rendelem:

1. §. A törvény a kősó (Chlornatrium) tekintetében már meglévő állami bányamonopóliumot a káliumsókra, vagyis mindazokra a sókra is kiterjeszti, melyek egyes beszáradt tengeröblök sós anyalúgijából lerakódás, illetve kijeggeedés útján többnyire (az eddigi tapasztalás szerint) a kősóval együtt jöttek létre.

A «káliumsók» gyűjtőelnevezés alatt tehát nemcsak a szorosabb értelemben vett tiszta (csak káliumfémeket tartalmazó) káliumsókat, amilyen pl. a tiszta állapotban csak gyéren előforduló Szilvin (Chlórkalium) kell érteni, hanem ezeken kívül egyes más sókat, különösen magnéziumsókat, bórsavas sókat, vagy az ezekkel közös településben netalán előforduló más egyéb sókat is, amelyek többnyire káliumot is tartalmaznak és amelyeket a származás és az előfordulás azonosságánál, valamint a vegyi összetétel hasonlóságánál fogva egy és ugyanazon anyagesoportba tartozóknak kell minősíteni. (T. I. §.)

A T. által állami bányamonopólium tárgyává tett káliumsók előfordulása hazánkban eddig még ismeretlen; a külföldi, különösen a németországi előfordulások szerint a káliumsók ismertebb alakjai a következők:

1. Karnallit = $KCl + MgCl_2 + 6H_2O$.
2. Kainit = $KCl + MgSO_4 + H_2O$.
3. Szilvin = KCl .
4. Szilvinit = Szilvin és a kősó keveréke.
5. Kizerit = $MgSO_4 + H_2O$.
6. Keménysó + a kősó, a szilvin és az anhidrit keveréke.
7. Polihalit = $2CaSO_4 + K_2SO_4 + MgSO_4 + 2H_2O$.
8. Boracit vagy Stassfurtit = $2Mg_3B_2O_{11} + MgCl_2$.

De nem minden káliumsó az állami bányamonopólium tárgya. Jelesül nem terjed ki a T. hatálya a természetállapotban előforduló káliumsókra, mert a bányatörvény 3. §-a a timsót a szabad bányászkodásra fenntartott (bányaszabad) ásványok közé sorozza s mert a T. csak azon sók államosítását veszi célba, melyek egyes beszáradt tengeröblök sós anyalúgijából lerakódás, illetve kijeggeedés útján a kősóval együtt jöttek létre.

A természetben előforduló timsó egészen más eredetű lévén, nem tartozik a T. értelmében az állam részére fenntartott ásványok körébe.

2. §. A T. 2. §-a szerint a kősóra vagy a káliumsókra irányuló kutatási munkálatok megkezdéséről az illetékes elsőfokú bányahatósághoz (bányakapitányság, bányabiztosság) haladéktalanul jelentést kell tenni.

A jelentésbe felveendő:

1. a kutatási terület megjelölése (megye, járás, község, dűlő, vidék);
2. a földbirtokos neve és lakóhelye;
3. a kutatási munkálatok mibenlétének leírása.

Ha a kutatási munkálatokat az állam átruházott jogán (T. 3. §.) más végzi, a kutatásra jogosult a munkálatok megkezdését az illetékes pénzügyi hatóságnak (pénzügyigazgatóságnak) s amennyiben a kutatás helye valamely állami sóbányamű közelében fekszik, az illető m. kir. sóbányavállalatnak is bejelenteni köteles.

3. §. A bányakapitányság a kősó- és a káliumsó-kutatásokról, úgyszintén kősó- és káliumsó-bányaművekről külön nyilvántartást vezet.

I. A *«Kősó- és káliumsó-kutatások könyvé»*-be, amelyben minden kutatási vállalat számára külön lapot kell nyitni, feljegyzendő:

1. a kutató (kincstár, vagy a törvény 3. §-a szerinti átruházás esetében a magánkutató) neve (cége), lakóhelye (székhelye);
2. a meghatalmazott egyén (hivatal) neve (címe) és lakóhelye (székhelye);

3. a kutatás megkezdéséről szóló jelentés beérkezésének időpontja és iktatói száma;

4. a kutatás megkezdésének ideje, a kutatási munkálatok mibenlétének megjelölése;

5. a kutatási terület megjelölése (megye, járás, község, dűlő, vidék);

6. a kutatások bányahatósági ellenőrzésére, a végzett kutatási munkálatokra, a kutatási munkálatok eredményére stb. vonatkozó megjegyzések.

II. A *«kősó- és káliumsóbányaművek nyilvántartási könyvé»*-ben, ahol minden bányamű (bányatelep) számára külön lapot kell nyitni, feljegyzendők:

1. a bányaművelő (kincstár vagy magánvállalkozó) neve (cége) és lakóhelye (székhelye);

2. a meghatalmazott egyén (hivatal) neve (címe) és lakóhelye (székhelye);

3. a bányamű fekvése (megye, járás, község, dűlő, vidék);

4. a bányamű jellege (kősóbánya, káliumsóbánya, vegyes sóbánya);

5. a főfeltárási mű (akna, tárna) neve;

6. a bányaműnél létező üzemi épületek és gépberendezések, valamint a netán létező bányászati segédművek;

7. megjegyzések, különösen az előfordult nevezetesebb események, tárgyalások, bányarendészeti és büntető intézkedések stb.

Mihelyt a kősó- vagy káliumsókutatásban a sótermelés és a forgalombahozatal megkezdődött, az illető kutatómű a kősó- és káliumsóbányaművek nyilvántartási könyvébe vezetendő át.

4. §. A kősó vagy a káliumsó bányászásának (termelés, forgalombahozatal) megkezdéséről a bányaművelő (kincstár vagy magánvállalkozó) a bányahatósághoz azonnal jelentést tenni köteles.

Ehhez a jelentéshez a bányatörvény 50. §-ában előírt mértékarány szerint készült térkép is csatolandó, amelyen ki kell tüntetni a bányaművelés területének külszínét és a bevadások fekvését.

E térkép a bányahatóság térképgyűjteményében helyezendő el.

Új bevadás létesítésekor a térképet a bányaművelő megfelelően kiegészíteni köteles.

5. §. A T. 4. §-ában foglalt általános rendelkezés értelmében a kősó- és káliumsóbányászatra az általános bányatörvénynek különösen a következő fejezetekben és szakaszokban foglalt rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni:

1. a bányatörvény első fejezetében foglalt általános határozatok közül a bányatörvény és más törvények közötti viszonyt megállapító 2. §-t, a bányajogosítványok szerzésére való képességről szóló 7. és 8. §-okat, az állam bányászati vállalatainak a törvényhez való viszonyát megállapító 12. §-t;

2. a kutatásról szóló második fejezetben foglalt rendelkezések közül csak a kutatási tilalmakat és korlátozásokat meghatározó 17—18. §-okat;

3. a teleknek és víznek bányászati célokra való átengedéséről és a bányákárok megtérítéséről szóló negyedik fejezetből: a) a telekátengedésről és a bányászati kisajátítási eljárásról szóló 98—103. §-okat azzal, hogy a telekhasználat kérdése a T. 2. §-a értelmében mindenkor még a kutatási munkálatok megkezdése előtt tisztázandó; b) a külvizek átengedéséről szóló 105. §-t, illetve a vízjogról szóló 1885:XXIII. tc. megfelelő rendelkezéseit és c) a bányákárok megtérítéséről szóló 106. §-t; Horvát-Szlavónországok területén pedig az 1891. dec. hó 31-én kelt és a vízjogról szóló törvény idevonatkozó határozmányait is;

4. a bányatulajdonról és a bányaadományozással egybekapcsolt jogokról szóló ötödik fejezetből a bányák tartozékáról szóló 121. §-t, a fenn nem tartott ásványok tekintetében fennálló jogról és kötelességről szóló 124—127. §-okat, a bányavizekről szóló 128—130. §-okat és a bányaműveléssel kapcsolatos jogokról szóló 131—133. §-okat;

5. a bányák munkában tartását s a bányaművelési haladékokat szabályozó hetedik fejezetből a biztonság megóvását célzó 170. §. a) pontját, továbbá a 171. és 173. §-okat, a bányatérképekről szóló 185. §-t és a statisztikai kimutatásokról szóló 186. §-t;

6. a bányavállalkozók egymás közötti viszonyát szabályozó nyolcadik fejezetből csak a kölesönös segedelem nyújtásáról szóló 190. §-t;

7. a bányabirtokosoknak hivatalnokaihoz és munkásaikhoz való viszonyt szabályozó kilencedik fejezetet egész terjedelmében;

8. a társpénztárakról szóló tizedik fejezetet egész terjedelmében;

9. a bányahatósági bányafelügyeletről szóló tizenkettedik fejezetet egész terjedelmében;

10. a büntetésekről szóló tizenharmadik fejezetből a 238., 239., 240., 245., 247., 248., 249. és 250. §-okat;

11. a bányákra és tartozékaikra vonatkozó zálog- és előjogokról szóló tizenötödik fejezet 268. §-ának, illetve a bányatörvény 269. §-át helyettesítő 1881: XVII. tc. (esődtörvény) 58. §-ának, Horvát-Szlavónországokban pedig az 1897. évi március 28-án kelt esődtörvény 46. §-ának azt a rendelkezését, mely a munkabéreket és a társpénztári illetékeket a kielégítésnél előnyben részesíti.

6. §. A T. 5. §-a véletlen káliumsótelekekről szól.

Az idézett törvényszakasz első bekezdésében megszabott bejelentés kötelezettsége arra az esetre, midőn valaki az állam átruházott jogán (T. 3. §.) káliumsókra kutat és káliumsóra talál, ki nem terjed. Ebben az esetben az illető magánvállalkozónak az állammal, illetve a pénzügyi hatósággal szemben fennálló kötelezettségei tekintetében az átruházásról szóló okiratban foglalt határozmányok mérvadók.

A pénzügyi hatóság (pénzügyigazgatóság) a káliumsóteletről a T. 5. §-a értelmében érkezett jelentést haladéktalanul a m. kir. pénzügyminiszterhez terjeszti fel.

A T. 5. §-ának a 6. §-szal való egybevetéséből következik, hogy a jogosult bányászati munka (kutatás vagy bányaművelés) közben előforduló káliumsótelep nem zárja ki feltétlenül a felfüggesztett munka további folytatásának megengedhetőségét, nem zárja ki különösen akkor, ha a lelet jelentéktelen és az állam a feltáró művet át nem veszi.

A feltaláló a bejelentés kapcsán a munka folytatásának megengedését is kérheti.

A kérelem felett a pénzügyminiszter határoz.

A káliumsó államtulajdoni jellegéből következik, hogy a munka folytatásának megengedése esetében is a káliumsótelepen legfeljebb csak áthatolni szabad, s hogy az áthatolásnál termelt káliumsó az állam tulajdona marad.

A pénzügyminiszter a T. 3. §-ában meghatározott korlátok között és feltételek mellett a feltalált káliumsótelep kiaknázásának jogát is átruháztatja a feltalálóra, — amire azonban a feltalálónak igénye nincsen.

7. §. A T. 5. §-a szerint véletlen káliumsólelet esetében az állam a feltalától, az egész feltáró művet tulajdonilag átvetheti, de ebben az esetben a végzett munkálatok költségeit a feltalálónak megtéríteni tartozik.

Átvétel esetében a költségek megállapításánál számításba veendő:

- a) a telekhasználatért járó kártalanítás,
- b) a feltáró mű létesítésének költsége (kifizetett munkabérek és más díjak, a felhasznált anyagok önköltsége),
- c) a netán létesített üzemi berendezések (felszerelések) költsége, amennyiben az állam ezeket is átvenni akarja és a fél azokat az állam rendelkezésére bocsátja.

A költségek összegét a T. szerint bármelyik fél kérelmére a bányahatóság (bányakapitányság) határozza meg a törvény rendes útjának fenntartása mellett.

A költségek megállapítása iránti kérelem a bányahatóságnál szóval is előterjeszthető.

A kérelem szóbeli tárgyalására a bányahatóság határnapot tűz ki s arra az államkincstár képviselőjében a legközelebbi állami bányahivatalt (lehetőleg sóbányahivatalt) és az illetékes pénzügyigazgatóságot, vagy a képvisellel megbízott más állami hivatalt, úgyszintén a feltárómű létesítőt is megidézi.

A mű létesítője tartozik a tárgyalásnál a létesítés költségeinek részletes jegyzékét s az egyes kiadási tételekre vonatkozó meglévő bizonyítékokat bemutatni.

A bányahatóság megkísérli a felek közt az egység létrehozását.

Ha az egység létre nem jön, a bányahatóság a létesítés költségeit az előterjesztett számadások, számadási okiratok és egyéb feljegyzések alapján az összes körülmények figyelembevételével a legjobb belátása szerint állapítja meg.

A bányahatóság, ha szükségesnek látja, a költségek megállapítása céljából helyszíni szemlét tarthat, tanukat eskü alatt kihallgathat, szakértőket alkalmazhat s bármely irányú hivatalos tudakozódást fogunatosíthat.

A tanuk és szakértők mentessége és megeskütése, valamint általában a velük szemben követendő eljárás tekintetében, ideértve a tanúzási könszert is, a bányahatóság a polgári perrendtartásnak az eljárás idejében és helyén fennálló rendelkezéseit megfelelően alkalmazza.

A költségek megállapítására vonatkozó eljárás menetét jegyzőkönyvbe kell foglalni s a hozott határozatot a feleknek írásban kell kiadni.

A határozattal meg nem elégedő félnek jogában áll a határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül igényeit a törvény rendes útján érvényesíteni, de a létesített feltáróművet az állam a per folyamatba tétele esetében is azonnal átvetheti.

Az átveendő feltárómű létesítési költségeinek bányahatósági megállapításánál felmerülő eljárási költség az államkincstárt terheli.

8. §. A T. 6. §-ának rendelkezése szerint a sóbányászathoz fűződő s más bányászati ágakhoz viszonyítva túlsúlyban levő közgazdasági érdek követelményeinnél fogva a különböző ágazatú kutatások vagy bányászatok összehangolása esetében a kőso- vagy káliumsóbányászat biztonsága és zavartalan menete, nemkülönben a sótestek épsége és háborítatlansága minden más fenntartott ásványra (á. b. t. 3. §.) irányuló kutatással vagy bányaműveléssel szemben feltétlenül megóvandó.

Evégből mindazokon a helyeken, ahol kőso- vagy káliumsóbányászat (káliumsóbányászat) folyik, valamint azokon a területeken is, ahol a kőso (káliumsó) előfordulása kibúvások alapján, avagy fúrás, vagy más kutató művelet által határozottan meg van állapítva, habár ottan a bányaművelés még nem is indult meg: a másnemű fenntartott ásványokra irányuló idegen kutatás vagy bányaművelés bányahatósági határozattal a szükséghez mérten korlátozható, sőt részben vagy egészben meg is szüntethető.

Az idegen kutatás vagy bányaművelés közérdekből történő korlátozásáért vagy megszüntetéséért kártalanítás nem jár.

Mivel a geológia tanítása és a gyakorlati tapasztalás szerint a sóképződmények területén más, a bányatörvény szerint a szabad bányászkodásra fenntartott ásványok előfordulása alig tételezhető fel, s mivel az ásványolaj és a földgáz bányászata, amely anyagoknak a sóképződménnyel kapcsolatos előfordulása teljesen kizártnak nem tekinthető, az 1911. VI. tc.-kel szintén kizárólag az állam részére van fenntartva: a sóbányászat a bányatörvény alá eső más bányászattal a gyakorlati életben alig fog összefüggésbe kerülni.

De ha ily eset mégis felerősülne, akkor a bányahatóságnak az idevonatkozó határozatában a viszonyok és körülmények körültekintő és tárgyilagosszerű mérlegelése mellett arra az elvi álláspontra kell helyezkednie, hogy az idegen kutatásnak és bányaművelésnek minden fölösleges és az állami sóbányászat érdekeinek sérelme nélkül elkerülhető megszorítása mellett tessék.

A sóbányászathoz való viszony tekintetében a földbirtokos jogán folytatott kőbányászat is a fenntartott ásványok bányászataival egy tekintet alá esik, illetve tekintettel az á. b. t. 125. §-ának rendelkezésére, a kőbányászat még kevésbé gátolhatja az állami sóbányák üzemét.

Hogy a sóbányák vagy sóképződmények területén üzhető-e kőbányászat s ha igen, mily feltételek mellett: ebben a kérdésben az á. b. t. 125. §-ának analógiája szerint a bányahatóság és a politikai hatóság egyetértőleg közösen határoznak.

A kőbányászattal szemben is csak a sóbányászat biztonsága és zavartalan menete, a sócsempészet megakadályozása, avagy pedig a sótest építésének megóvása szempontjából elkerülhetetlenül szükséges korlátozások állapítandók meg.

A T. 6. §-a szerinti korlátozások ügyében a bányahatóság rendszerint a sóbányászatot képviselő állami hivatal megkeresésére jár el.

9. §. A T. 7. §-a a kőszóra vagy káliumsóra irányuló kutatások idegen zártkutatómánsához vagy idegen bányatelekhez való viszonyát szabályozza.

A sókutatómáns a bányajogilag akár zártkutatómánsnyal, akár bányatelekkel (külmértékekkel) lefoglalt területen is szabadon üzhető, de addig, amíg valamely területen a só előfordulása megállapítva nincsen, a sóra irányuló kutatómáns a zártkutatómánsyos vagy bányatulajdonos üzemét nem hábor-gathatja.

Tekintettel arra, hogy a sóképződmények felkutatómánsa leginkább mély-fúrással történik, az ily kutatómáns és a zártkutatómánsy vagy bányatelek (külmértékek) üzem egymás mellett szépen megférhet.

Ha az idegen zártkutatómánsyban vagy bányatelekben eszközölt sókutatómáns eredményre vezet, akkor a sóképződmény előfordulatómáns területén a sóbányászati érdek lép előtérbe, s a sóbányászat és a más fenntartott ásványok kutatómánsa és bányászata (idegen zártkutatómánsy és idegen bányatelek) közötti további viszony a törvény 6. §-a értelmében bírálandó el.

10. §. Káliumsók és főképpen magnéziumsók kisebb mértékben egyes hazai ásványvizekben is előfordulnak.

Ezeket a káliumsókat a T. 9. §-a kifejezetten kiveszi a törvény hatálya alól.

A káliumsóoldatok közül csak a tömény káliumsóoldatok, illetve azok a sóoldatok vannak az állam részére fenntartva, amelyek a sótelepeknek a víz által való megtámadása folytán keletkeznek s melyekből a bennük levő nagyobb mennyiségű szilárd só a víz lepárolgatómánsa által könnyen kinyerhető.

11. §. A T. 9. §-ában foglalt rendelkezés alapján létesítendő «Országos káliumsó-alap» szervezetét, kezelését és felhasználatómánsának irányelveit külön rendelet fogja szabályozni.

12. §. Mivel a T. 4. §-a a bányatörvény rendelkezéseit a már létező állami kőbányászatra is kiterjeszti, önként érthető, hogy a T. életbe lépte óta az állami sóbányák is bányahatóságai felügyelet alatt állanak, s hogy a bányahatóságnak úgy a preventív, mint a represszív irányú

bányarendészetet a sóbányákkal szemben is éppen oly módon s éppen oly terjedelemben kell gyakorolnia, mint a bányatörvény alá eső többi bányauzemek tekintetében.

Továbbá, mivel a bányatörvénynek s a vele kapcsolatos jogszabályoknak a munkásügyre vonatkozó rendelkezései (munkarend, társpenztár stb.) most már az állam létező sóbányáinál is hatályosak: a változott helyzet, különösen pedig a bányászati közigazgatásnak, az állami sóbányászatra történt kiterjesztése a sóbányák kezelésére hivatott m. kir. sóbányahivatalokat egyes elkerülhetetlen átmeneti intézkedések sürgős foganatosítására kötelezi.

A bányakapitányságok hatáskörének mai területi beosztása mellett a létező állami sóbányák közül a sóvári sóbánya az iglói bányakapitányságnak, az aknaszlatinai, a sugatagi és a rónaszéki sóbányák a nagybányai bányakapitányságnak, a marosújvári, désaknai, parajdi, vizaknai és tordai sóbányák a zalatnai bányakapitányságnak felügyelete és joghatósága alá tartoznak.

Az állami sóbányák kezelésére hivatott m. kir. sóbányahivatalok (sóvári m. kir. főbányahivatal) a törvény végrehajtása érdekében különösen a következő átmeneti intézkedések foganatosítására kötelezve:

1. Minden bányaműre (bányatelepre) vonatkozólag közölni kell az illetékes bányakapitánysággal a «kőso és a káliumsóbányák nyilvántartási könyvé»-be leendő bejegyzéshez szükséges és a jelen végrehajtási utasítás 3. §-ának II. részében felsorolt adatokat.

2. Ugyancsak minden bányaműre vonatkozólag be kell terjeszteni az illetékes bányakapitánysághoz a jelen végrehajtási utasítás 4. §-ában megszabott átnézeti térképet.

3. Amennyiben ezidőszent valahol kősóra vagy káliumsóra irányuló kutatási munkálatok vannak folyamatban, ezekre nézve közölni kell az illetékes bányakapitánysággal a kőso- és káliumsókutatások könyvébe leendő bevezetéshez szükséges s a jelen végrehajtási utasítás 3. §-ának I. részében felsorolt adatokat.

4. Valamennyi m. kir. sóbányahivatal (sóvári m. kir. főbányahivatal) köteles jóváhagyás végett bemutatni az illetékes bányakapitányságnak az á. b. t. 200. §-ában közkötelezőleg megszabott szolgálati és munkarendszabályokat.

5. Hasonlóképpen be kell terjeszteni a létező társpenztárak alapszabályait s a netán fennálló vállalati élelmi táruk szervezeti és ügyviteli szabályait.

A m. kir. sóbányahivatalok (sóvári m. kir. főbányahivatal) kötelesek a fentebbi 1—5. pontban foglalt meghagyásoknak a jelen végrehajtási utasítás közzétételétől számított három hónap alatt eleget tenni.

Akadály esetében halasztást kell kérni az illetékes bányakapitányságtól.

13. §. Hogy a bányahatóságok a törvényes hatáskörükbe tartozó bányászati közigazgatást, különösen pedig a bányászat feletti állami felügyeletet a kinstári sóbányászat terén is megfelelően gyakorolhassák, evégből a m. kir. sóbányahivatalok a bányahatósággal szemben pontosan és lelkiismeretesen tartoznak teljesíteni mindazt, amit a bányatörvény, vagy más ezzel kapcsolatos jogszabályok a bányabirtokosokra nézve kötelezőleg megszabnak.

E tekintetben különösen a következőkre kell figyelmet fordítani:

1. Baleset vagy más veszélyes események előfordulásakor erről a bányakapitányságnak is haladéktalanul jelentést kell tenni (á. b. t. 223. §.).

2. A bányaműnél (bányatelepen) létesített minden új építményről vagy új üzemi berendezésről és segédműről is jelentést kell tenni a bányakapitánysághoz, ha pedig valamely gépszerkezet földalatti felállítását véteik célba, erről még a felállítás előtt kell a bányakapitánysághoz jelentést tenni, az üzembehelyezéshez pedig a gép felállítása után azonnal bányahatósági engedélyt kell kérni.

3. A sóbányászatra vonatkozó statisztika egyelőre az eddigi keretben

marad, de a m. kir. sóbányahivatalok (sóvári m. kir. főbányahivatal) az évi statisztikai kimutatásokat és üzemi jelentést egy példányban a bányakapitányságnak is megküldeni tartoznak.

4. A m. kir. sóbányahivatalok (sóvári m. kir. főbányahivatal) a bányahatóság által saját törvényes hatáskörében kiadott minden rendeletet pontosan és lelkiismeretesen végrehajtani kötelesek.

A m. kir. sóbányahivatalok a bányakapitánysággal rendszerint a felettes főbányahivatalok útján érintkeznek, de bányaszerencsétlenségek alkalmával vagy másnemű sürgős hatósági beavatkozást igénylő ügyekben az erről szóló jelentést közvetlen küldik meg az illetékes bányakapitányságnak.

14. §. A bányakapitányságoknak a T. alkalmazásánál, ami a káliumsóbányászati hiányában egyelőre csak a kincstári kősóbányászatra szorítkozik, azt az általános elvet kell követniök, hogy a bányaműveléshez fűződő közérdekek, különösen a személy- és vagyonbiztonság lehető megóvása mellett a bányatörvény szellemében a bányaművelés előmozdítása és a bányaműveléshez fűződő közgazdasági érdekek istápolása is elsődrendű bányahatósági feladat.

A sóbányászatra való állami felügyelet gyakorlásánál a bányakapitányságnak tartózkodnia kell minden fölösleges, indokolatlan beavatkozástól, hatósági gyámkodástól. Hatósági beavatkozásnak, valamely kötelező hatósági rendelkezésnek csak ott és annyiban lehet helye, ahol és amennyiben azt a közérdek védelme megköveteli. Itt azonban indokolt esetekben a bányakapitányságnak az állami sóbányászattal szemben is éppen úgy kell eljárnia, mint amiként a bányatörvény és a kapcsolatos jogszabályok értelmében a fenntartott ásványok bányászatával szemben eljárni köteles.

Egyes részletkérdéseket tekintve, a bányahatósági eljárásnál, a jelen végrehajtási utasításban, különösen annak 5. §-ában foglaltakon felül még a következőket kell szem előtt tartani:

1. A kőso- és a káliumsóbányászati különyszerű jogállásából következik, hogy e bányászati ágak körében az üzemi kényszernek az á. b. t.-be befektetett elve (á. b. t. 170. §. b), 174. §.) sem a kutatás, sem a bányaművelés stádiumában nem érvényesül.

2. A kőso-ra vagy káliumsóra irányuló kutatásnál a bányatörvény 20. §-a szerinti értékesítési engedélyre szükség nincsen.

3. Mivel a sóbányászathoz bányaadományozásnak s ezzel kapcsolatban a telektulajdontól független s önálló bányatulajdon alapításának helye nincsen, a sóbányák a bányatelekkönyvi bejegyzésnek (á. b. t. 109. §.) nem tárgyai. Nincsen itt helye továbbá sem a bányatörvény 112—114. §-ai szerinti összesítésnek, sem a 115. §. szerinti eldarabolásnak.

Hasonlóképpen a dolog természeténél fogva tárgyaltalanok itt a bányatörvény 117—120. §-ainak rendelkezései is, amelyek a bányaműveknek a bányaműveléshez szükséges külszíni ingatlanokkal való szoros kapcsolatáról szólnak.

4. A kőso és a káliumsó államtulajdoni jellegéből következik, hogy e bányászati ágaknál a végleges (tulajdonjogi) kisajátítást a bányaművelő is mindenkor kérheti. (V. ö. á. b. t. 100. §.) A kisajátítás a kiaknázási jog átruházása (T. 3. §.) esetében is a kincstár javára történik.

5. Mivel a sóbányák a kiaknázási jog átruházása esetében is állami tulajdonban maradnak, sóbányára a bányatörvény VI. fejezete szerinti bányatársulat nem alakítható.

6. A T. 6. §-ának elvi rendelkezéséből folyik, hogy a sóbányák területén áthaladó segédvázás (á. b. t. 85—89. §§.) vagy megvetárna (á. b. t. 90—97. §§.) csak a sóbányászati háborítatlanságának kellő biztosítása mellett engedélyezhető.

7. Hasonlóképpen a dolog természetéből, illetve az állami bányamonoopólium jogi jelentőségéből következik, hogy a kőso- vagy káliumsóbánya terhére bányaszolgálatom (á. b. t. 191. §. a) pont) nem alapítható.

Bányamívelési jogosítványok.

5. §.

A fönttartott ásványok fölkeresése vagy művelése csak jogosítvány nyerése után kezdethek el.

Ezen jogosítványok vagy kutatási térek (kutatási telkek 15–22. §§.) kijelöléséből, vagy bányamértékek (vájna- vagy külmértékek) adományozásából vagy bányászati engedélyekből (40–97. §§.) állanak.

6. §.

Az ilyes jogosítványok adására s a bányaművelés törvényszerű üzlete fölötti örökösre a bányahatóságok rendelvek. Ezen törvényben ott, hol egyszerűen bányahatóságokról van szó, csak az első bíróságú bányahatóságok értetnek.

Első folyamodású bányahatóságok.

V. sz. 3. §. Az á. b. t. 6. §-a rendeli, hogy a törvényben, igen gyakran előforduló ezen kifejezés: bányahatóságok alatt mindig csak az elsőfolyamodású bányahatóságok értendők; — az á. b. t. 225. §-a pedig megjegyzi, hogy a bányatörvény elsőfokú végrehajtására a bányakapitányságok rendelvek, mégpedig vagy közvetlenül, vagy közvetve a kirendelt bányabiztosok által.

Ebből következik, hogy a bányakapitányság az első felelős hatóság azon hivatalos hatáskör foganatosításánál, melyet a bányatörvény a bányahatóságoknak általán előszab, a bányabiztosok pedig csak a bányakapitányság kirendelt közegeinek tekintendők, kiknek hivatalos eljárásukért utóbbi mindig felelős marad.

Feleknek vagy más hatóságoknak a bányabiztosok hivatalos eljárása elleni panaszai úgy tekintendők és azok elbírálása körül oly eljárás követendő, mintha ama panaszok a bányakapitányság székhelyén működő bányahatósági tisztviselők ellen emeltetnek volna.

Mintán a bányakapitányságok felelőssége — addig míg ezekre az ügyeknek testületi kezelése és eljárásukért való testületi felelőssége ki nem szabatik, — a bányakapitány személyében összpontosul, a bányakapitány kötelessége marad alárendeltjeinek, tehát a bányabiztosoknak is, hivatalos működését szigorúan ellenőrizni, ezek iktató könyveinek rendes és azonnali betérjesztése és megvizsgálása által hivataloskodásukról meggyőződést szerezni, — törvényellenes eljárásokat megróni vagy módosítani, még akkor is, ha a felek részéről panasz nem emeltetett is, és a szabályszerű fegyelmi felügyeletet a bányabiztosok fölött is gyakorolni.

Habár a bányabiztosok célja nem volna elérhető, ha azoknak egy bizonyos hatáskör ki nem szabhatnék, és habár ezen végrehajtási szabályokban többször lesz szó azon hivatalos teendőről, melyek külön a bányabiztosok kötelességévé tétetnek, ezen körülmény mégis csak az előljáró bányakapitánnyal szemben ró hivatalos felelősséget a bányabiztosra, — míg szolgálati kötelességeinek teljesítéséért, mint államhivatalnok, a bányabiztos más felelősséggel nem bír, mint a bányakapitányság más tisztviselője. Erre vonatkozólag később kibocsátandó szolgálati szabályzatokban fognak a közelebbi határozatok foglaltatni.

A bányabiztosok hivatalos intézkedései, rendelkezései és nyilvános okmányai tehát első folyamodású bányahatóságok intézkedéseinek lévén tekintendők, ugyanazon idő alatt válnak jogerejüvé, mint maguk a bányakapitányságokéi, ha csak utóbbiak által időközben hivatalból, vagy az érdekelt felek kérelmére, meg nem változtatnak; és a bányabiztosok ily intézkedései ellen épűgy lehet másod- vagy harmadfokúlag felfolyamodni, mintha közvetlenül a bányakapitányságok által adattak volna ki.

Ha a bányabiztos hivatalos hatáskörét, jelen végrehajtási szabályokat, általános szolgálati utasításait, vagy az előjáró bányakapitány által adott különös utasításokat túllépte, jogtalan eljárásért felelős, és a körülményekhez képest az államtisztviselők számára előírt fegyelmi eljárás alá vonatik.

Bányamívelési jogosítványok szerzéseire való képesség.

7. §.

Aki törvény szerint ingatlan tulajdont szerezhethet és bírhat, az bányamívelési jogosítványok nyerésére és bányák birtokának szerzésére is képes.

Bányabirtok bírására való képesség.

V. sz. 4. §. Ingatlan tulajdon bírásának a 7. §-ban előre feltételezett képességének megítélésénél a bányahatóságok figyelmeztetnek, hogy ezen bírási képesség jogi és politikai szempontból bírálendő meg.

Mennyiben támadhatnak jogi szempontból kételemek oly ingatlan szerzése körül, mellyel bizonyos kötelezettségek járnak, az általános polgári törvénykönyv (különösen kiskorúaknál, gyámkorúaknál és gondnokság alatt lévőknel) határozza meg.

Hogy az állam alattvalók, vagy idegenek bizonyos osztályai (p. o. papi rendek, szerzetesek, izraeliták, törökök stb.) mennyiben és mely koronaországokban vannak eltiltva ingatlan vagyron szerzésétől, — azt a politikai törvények szabják meg.

Kötelessége e szerint a bányahatóságoknak, a főnálló, vagy jövőendőben hozandó ez irányú törvényekkel és szabályokkal megismerkedni, s törvénytelen eljárás kikerülése végett, kétséges esetekben az illetékes hatóságokhoz felvilágosítás végett fordulni.

Joggyakorlat.

1. Külföldi cégek bányajogosítványokat kereskedelmi cégjegyzés nélkül is szerezhethetnek és ez okból cégbejegyzésre nem kényszeríthetők. (P. M. 76.534/1900.)

2. I. Annak a kérdésnek az elbírálása, hogy bányajogosítványok szerzésénél a jogszerezőképeség megvan-e, kizárólag a bányahatóság hatáskörébe tartozik. II. Bányajogosítványok szerzésénél mi akadály a sínes annak, hogy a kiskorú kérelmező a törvény által megkívánt gyámhatósági jóváhagyást utólagosan pótolhassa. (P. M. 48.342/1908.)

8. §.

Azon hivatalnokok, kik oly hatóságnál alkalmazvák, melyet a bányaművelésrei közvetlen nyilvános felügyelet, vagy a bányai ügyek fölötti első határozás illeti, továbbá az ilyes hivatalnokok feleségei, és atyai hatalom alatt álló gyermekei, ezen hatóság járásában sem bányát nem művelhetnek, sem pedig bányatulajdont nem szerezhethetnek, s nem bírhatnak.

Bányabirtoktilalom.

a) Első folyamodású bányahatóságoknál alkalmazottakra nézve.

V. sz. 5. §. Az á. b. t. 8. §-ában kimondott azon tilalom, hogy első folyamodású bányahatóságoknál alkalmazottak, és azoknak a törvényben megjelölt hozzátartozói — azon bányakapitányság kerületében, melynél alkalmazva voltak, bányabirtokot nem szerezhethetnek és bányaművelést nem üzhetnek, általános és kivétel nélküli, és épügy vonatkozik a bányakapitányságnál, mint az alája rendelt bányabiztosságoknál alkalmazott tisztviselőkre. Ennek alapján

ezen tisztviselők, azok nejei és atyai hatalom alatt levő gyermekei nemcsak hogy el vannak tiltva azon bányahatóság kerületében, melyben elsőszolgálnak, a bányajogosítványok szabad szerzésétől, hanem az első folyamodású bányahatóságoknak tiltva van ezeknek kutatási engedélyek, zártkutatmányok, bánya- és kültelek, bányarészek és részvények közvetett vagy közvetlen szerzését megengedni, mert ellenesetben ily eljárás — mint törvényellenes, — semmisnek nyilváníthatnák és következményeiért a bányakapitány vonatnék felelősségre.

Ha ily tisztviselők, vagy azoknak az á. b. t. 8. §-ában megnevezett hozzátartozói, bányatulajdont bírnak, úgy azok azon bányakapitányságnál, melynek hivatali kerületében az illető bányabirtok létezik, semmi esetben sem alkalmazhatók vagy oda át nem helyezhetők, és minden bányakapitány, — ha ily törvényellenes birtokviszonyról tudomást szerez, — köteles azt azonnal a minisztériumnak bejelenteni.

Azon esetben, midőn fentnevezett tisztviselők, vagy azoknak a törvényben megnevezett hozzátartozói, öröklés, ajándékozás, vagy más módon jutnak ily egész bányabirtokok, részek vagy részvények birtokához, és ezeknek tárgyai azon bányahatóságok kerületében fekszenek, melynél az illető tisztviselő alkalmazva van, az köteles, ezen birtokbajutás idejétől számított egy év alatt ezen birtok elidegenítését fogatosítani, ellenkező esetben az érdekelt hivatalkerületből elhelyezendő, vagy ha az áthelyezésnek magát alávetni nem akarja, a szolgálattól elbocsátandó.

Minden bányakapitány köteles ily közvetett szerzés eseteit azonnal a minisztériumnak bejelenteni, és ha az előírt elidegenítés idejekorán nem történik meg, jelentését az érdekelt tisztviselő elleni további eljárás megindítása végett beterjeszteni.

Az elidegenítés vagy áthelyezés bekövetkeztéig, az érdekelt tisztviselő, saját vagy hozzátartozói bányabirtokára vonatkozó hivatalos eljárásokra, hivatalos befolyást nem gyakorolhat.

Ha ezen §-ban felsorolt törvényellenes birtokszerzés esetei magára a bányakapitány személyére vonatkoznak, úgy a rangban a bányakapitány után következő bányakapitánysági tisztviselő, az ez irányú jelentést a főbányahatósághoz köteleztetik megtenni.

Jegyzet.

Ezen §. utolsó kikezdése akként módosult, hogy a főbányahatósághoz való jelentés elesik, — és a kérdéses felterjesztés egyenesen a pénzügy-minisztériumhoz intézendő.

b) Bányászati állami tisztviselőknél és szolgáknál általában.

V. sz. 6. §. a 925/1900. P. M. számú rendelet hatályon kívül helyezte.

Mérték és súly.

9. §.

Minden bányáknál és hutáknál s minden bányászati és hutászati tárgyakra vonatkozó ügyekben egyforma mérték és súly behozatala rendelő, és pedig:

- a) hosszmértékül, a bécsi öl.
- b) térmértékül, a bécsi négyszögöl;
- c) test- vagy űrmértékül, a bécsi köb-öl;
- d) kereskedelmi mértékül, a bécsi mázsa, hol a különös vámtörvények mást nem rendelnek;
- e) pénzmértékül, a bécsi mark.

Ott, hol a metre-mérték és súly be van hozva, ez marad érvényes.

10. §.

Ha bányászati és hutászati ügyekben más mértékekre vagy súlyokra történik hivatkozás, ezeknek az előadott alapmértékhezí számszerű aránya hozzá melléklendő.

Törvényes mérték és súly.

V. sz. 7. §. Hogy az á. b. t. 9. és 10. §-ainak kellő érvény szereztessek, a bányakapitányságok kötelessége, ezen szabályzatok többszöri kihirdetése által oda hatni, hogy a törvényesen előírt mértékek és súlyok a kerületükhöz tartozó bányaműveknél lassanként foganatba vétessenek. Hogy azonban egyes bányakerületek, vagy az egész kerületre vonatkozólag azoknak törvényes úton való behozatala akadályokba ne ütközzék, a bányahatóságok előljáró főbányahatóságukhoz ez íránt oly célból kötelesek ajánlatokat tenni, hogy ezek azután a további intézkedéseket megtehessek.

Az első folyamodású bányahatóságoknak ellenben jogában áll a törvény értelmében odahatni, miszerint az eddig divatozott, a törvényes mértékek és súlyoktól eltérő, mértékek és súlyok változtatása, melyek helyi, gazdasági vagy más, politikai viszonyoknál fogva még meg nem változtathatók, akként egyenlítették ki, hogy a divatozó mértékek és súlyok mellé a törvényes mértékek hozzáesatoltassanak, mire a bányavállalkozóknak kellő határidő szabandó. Ezen határidő betartására az á. b. t. 224. és 225. §-ai értelmében kell törekedni.

Ha végre a bányahatóságokhoz, bányavállalkozók oly beadványai érkeznek, melyek helyi, a törvényes mértékek és súlyoktól eltérő adatokra vonatkoznak, a nélkül, hogy ezeknek a törvényes alapmértékekhez való aránya határozottan kitüntetve lenne, — ily beadványok előleges érdemleges elintézés nélkül visszautasítandók.

Joggyakorlat.

Egy bányául hossza pontosan 2'0258 méterrel egyenlő. A negyedik tizedes használat a bányahatóság belátásától függ. (F. I. és K. M. 18.984/1875.)

1907: V. tc. a mértékekről, ezek használatáról és ellenőrzéséről.

1. §. A magyar szent korona országainak területén a közforgalomban, vagyis szolgáltatások terjedelmének megállapítása céljából a jelen törvényben megengedett kivételektől eltekintve, csakis az ezen szakaszokban megállapított mértékegységek, valamint azoknak, azok felének, kétszeresének, ötszörösének, tízszeresének vagy húszszorosának megfelelő mértékek és csakis oly mérőeszközök használhatóak, amelyek a mért mennyiséget a jelen törvényben megállapított egységekben fejezik ki.

Ezen mértékek a közforgalomban az alábbi 2—12. szakaszokban megjelölt elnevezéssel és jelzéssel használándók.

2. §. A törvényes hosszúság-mértékegység a méter.

A törvényes hosszúság-mértékek a következők:

- a méter, mint a hosszúság mértékegysége, jelzése: m.,
- a méter tizedrésze, deciméter elnevezéssel, jelzése: dm.,
- a méter századrésze, centiméter elnevezéssel, jelzése: cm.,
- a méter ezredrésze, milliméter elnevezéssel, jelzése: mm.,

3. §. A törvényes területmértékek általánosságban a hosszúság-mértékekből alkotott négyzetek. Egységük a négyzetméter, jelzése: m².

Különös elnevezéssel, illetve jelzéssel a következő, a földterület kifejezésére szolgáló területmértékek használhatók:

száz négyzetméter ár elnevezéssel, jelzése: a.,

tízezer négyzetméter hektár elnevezéssel, jelzése: ha.

4. §. A törvényes térfogatmértékek általánosságban a hosszúságmértékekből alkotott köbök. Egységük a köbméter, jelzése: m^3 .

5. §. A tömeg mértékegysége a kilogramm. . . . .

A törvényes súlyok a következők:

a kilogramm, mint a tömeg mértékegysége, jelzése: kg,

száz kilogramm métermázsa elnevezéssel, jelzése: q,

ezer kilogramm, tonna elnevezéssel, jelzése: t.

6. §. A törvényes űrmértékek egysége a liter.

A liter 1 kilogramm víznek a normális légköri nyomás alatt (12. §.) és a víz legnagyobb sűrűségének megfelelő hőmérsékletnél mért térfogata.

A közforgalomban ez a térfogat a köbdeciméterrel egyenlőnek tekinthető.

A liter jelzése: l.

7. §. A sűrűségmérték egysége oly anyag sűrűsége, amelynek 1 köbdeciméterében 1 kilogramm tömeg foglaltatik.

A közforgalomban a 4 °C hőmérsékletű tiszta víz sűrűsége, a sűrűség egysége gyanánt használható.

8. §. Az erő közforgalmi mértékegysége az erőkilogramm, vagyis 1 kilogramm tömeg normális nehézsége. (9.80665 10^4 c. g. s. erőegység; 12. §.)

9. §. A munka közforgalmi mértékegysége a méterkilogramm, vagyis az a munka, amelyet 1 erőkilogramm saját hatásának irányába eső 1 méternyi úton végez.

Ez a munka 9.80665 Joule egységgel egyenlő. (11. §.)

A munkabírás (effektus) közforgalmi mértékegysége a lóerő, vagyis az a munkabírás, amely másodpercenként 75 méterkilogrammmnyi munkát létesít. Ez a munkabírás 75/9.80665 Wattal egyenlő. (11. §.)

10. §. A felületi nyomás közforgalmi mértékegysége az a nyomás, amellyel 1 erőkilogramm egyenletesen elosztva 1 négyzetcentiméter területre hat.

Ez a nyomás 735.5 milliméter magas, 0 °C hőmérsékletű és a normális nehézség hatása alatt álló higanyoszlop nyomásával egyenlő.

Ez az egység a közforgalomban az ipari légköri nyomás nevét is viseli és a 12. §. 4. pontjában megállapított normális légköri nyomásnak 0.9678-szerese.

11. §. 1. Az elektromos ellenállás mértékegysége az Ohm, vagyis a centiméter-gramm-másodperc (c. g. s.) rendszerben meghatározott elektromágneses ellenállás egység ezermilliomszorosa; jelzése: Ω .

Az Ohm közforgalmi mértéke egy 0 °C hőmérsékletű 106.3 centiméter hosszú 14.4521 gramm tömegű, egyforma keresztmetszetű higanyszál ellenállása.

2. Az elektromos áramerősség mértékegysége az Ampère, vagyis a c. g. s. rendszerben meghatározott elektromágneses áramerősségegység tizedrésze; jelzése: A.

Az Ampère közforgalmi mértéke az oly változatlan áram erőssége, mely salétromsavas ezüstnek (ezüstnitrátnak) vizes oldatából a rendeletileg adandó műszaki utasításban megállapított módzatok mellett másodpercenként 0.001118 gramm ezüstöt választ ki.

3. Az elektromotoros erő vagy potenciál-különbség, vagy köznyelven elektromos feszültség mértékegysége a Volt, vagyis az az elektromos erő, mely az egy Ohm ellenállású vezetőben egy Ampère erősségű állandó áramot létesít; jelzése: V.

4. Az elektromos munka mértékegysége az a munka, melyet egy Volt elektromotoros erő egy Ampère erősségű állandó áram létesítése közben egy másodperc alatt végez; elnevezése a Joule (9. §.); jelzése: J.

Az elektromos munkabírás mértékegysége az a munkabírás, amely másodpercenként egy Joule-munkát létesít; elnevezése a Watt (9. §.); jelzése: W.

Egyszáz Watt, a hektowatt; jelzése: hW.

Egyezer Watt, a kilowatt; jelzése: kW.

Közforgalomban kerek számban hétszázharminchat (736) Watt (9. §.) egyenértékűnek veendő egy lóerővel.

5. Az elektromos munka közforgalmi egysége a Wattóra, vagyis a Wattnak 3600 másodperceel való szorzata; jelzése: Wo.

Egyszáz Wattóra, a hektowattóra; jelzése: hWo.

Egyezer Wattóra, a kilowattóra; jelzése: kWo.

Közforgalomban kerek számban 736 Wattóra egyenlőnek veendő egy lóerőrával.

6. Az elektromos mennyiség egysége a Coulomb, vagyis a c. g. s. rendszerben meghatározott elektromágneses egység tizedrésze.

A Coulomb közforgalmi mértéke az elektromos mennyiség, amely egy Ampère-erősségű állandó áramot vivő elektromos vezető bármely keresztmetszetén egy másodperc alatt áthalad; jelzése: Cb.

Az elektromos kapacitás egysége azon vezető kapacitása, melyben egy Coulomb-töltés egy Volt-potenciált létesít. Elnevezése Farad; jelzése: F.

Milliomodrésze a mikrofara, jelzése: μ F.

Az indukció-együttható mértékegysége a c. g. s. rendszerben meghatározott elektromágneses egység ezermilliomszorosa. Elnevezése Henry; jelzése: H.

7. A váltakozó áram hatásos (effektív) erősségeül a közforgalomban a pillanatnyi erősségek négyzeteinek időbeli középértékéből vont négyzetgyök veendő.

A váltakozó áram hatásos (effektív) feszültségeül a közforgalomban a pillanatnyi feszültségek négyzeteinek időbeli középértékéből vont négyzetgyök veendő.

12. §. A hőmérséklet egy foka az állandó térfogatú hidrogénhőfokmérő százszoros osztású léptékének egy foka, közhasználatban neve Celsius-fok; jelzése: C°.

E hőfokmérőben a hidrogén kezdeti feszültsége, az olvadó tiszta jég hőmérsékleténél mérve 1 méter magas higanyoszlop nyomása, vagyis

$$\frac{1000}{760} = 1.3158 \text{ normális légköri nyomás.}$$

A lépték alappontjai a 0 C°, vagyis a hőfokmérő állása az olvadó tiszta jégben és a 100 C°, vagyis a hőfokmérő állása a forrásban lévő tiszta víz telített légmentes gőzében, mind a kettőt a normális légköri nyomás alatt mérve.

A normális légköri nyomás egy 760 milliméter magas 0 C° hőmérsékletű és a normális nehézség hatása alatt álló tiszta higanyoszlop nyomásával egyenlő.

A normális nehézség az a nehézség, amelynek méterre és középideő-másodpercre vonatkoztatott gyorsulása 9.80665 m/sec^2 .

13. §. A jelen törvényben meghatározott törvényes mértékek használata alól a következő kivételek állapíthatnak meg:

1. A földterület mennyiségének kifejezésére az alábbi 14. §. értelmében átszámított régi mértékek használata érintetlenül marad mindaddig, amíg az adókataszterben és a telekkönyvben az ingatlanok területe a jelenleg alkalmazásban lévő mértékegységekben fejeztetik ki.

4. felek ügyleteikben az eddigi mértékek mellett a jelen törvény 3. §-ában meghatározott új mértékeket is használhatják.

14. §. A jelen törvény 2–12. §-aiban meghatározott mértékeknek, illetőleg mértékegységeknek az 1874. VIII. tc. hatályba lépte előtt használatban volt régi mértékekhez való számszerű viszonya a következő:

a) Hosszmértékek:

1 méter annyi mint 0'52729: ötvenkétezerhétsszázhuszonkilenc százezredrész bécsi öl.

1 méter annyi mint 3'16375: három egész tizenhatezerháromszázhetvenöt százezredrész bécsi láb.

1 méter annyi mint 37'965: harminchét egész kilenceszázhatvanöt ezredrész bécsi hüvelyk.

1 bécsi öl annyi mint 1'89648: egy egész nyolevankilencezerhatszáznegyvennyole százezredrész méter.

1 bécsi láb annyi mint 0'31608: harmincegyezerhatszáznyole százezredrész méter.

b) Térmértékek:

1 négyszögméter annyi mint 0'27804: huszonhétkezernyoleszáz négy százezredrész bécsi négyszögöl.

1 négyszögméter annyi mint 10'00931: tíz egész kilenceszázharmincegy százezredrész bécsi négyszögláb.

1 ár annyi mint 27'804: huszonhét egész nyoleszáz négy ezredrész négyszögöl.

1 hektár annyi mint 2'317: két egész háromszáztizenhét ezredrész magyar hold (1200 négyszögölével).

1 hektár annyi mint 1'738: egy egész hétszázharminnyole ezredrész kataszteri hold.

1 bécsi négyszögöl annyi mint 3'5966: három egész ötezerkilenceszázhatvanhat tízezredrész négyszögméter.

1 bécsi négyszögláb annyi mint 0'0999: kilenceszázkilenevenkilenc tízezredrész négyszögméter.

1 bécsi négyszöghüvelyk annyi mint 6'9379: hat egész kilencezerháromszázhetvenkilenc tízezredrész négyszögecentiméter.

1 magyar (1200 négyszögöles) hold annyi mint 0'4316: négyezerháromszáztizenhát tízezredrész hektár.

1 kataszteri hold annyi mint 0'5755: ötezerhétsszázötvenöt tízezredrész hektár.

Jegyzet.

1 négyszögöl	3-59665 négyszögméter
100	359-66520
1200	4315-98240
1600	5734-64320

15. §. A jelen törvény előző szakaszaiban említett mértékekkel való mérésre a közforgalomban, vagyis szolgáltatások terjedelmének megállapítása céljából csakis hitelesített mértékek és mérőeszközök használhatók.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi miniszter, hogy rendeletileg állapítsa meg azon mértékeket és mérőeszközöket, amelyek hitelesítése még nem eszközölhető.

16. §. Minden, a jelen törvény 15. §-a értelmében hitelesítendő mérték és mérőeszköz csakis hitelesítve hozható forgalomba és használható szolgáltatások terjedelmének megállapítására.

21. §. Annak ellenőrzése, vajjon a közforgalomban használatban lévő mértékek és mérőeszközök a jelen törvény 16. §-ában előírt hitelesítési béléggel el vannak-e látva, rendőrhatóságnak képezi feladatát.

Jegyzet.

A mértékek ellenőrzéséről a B. M. 1910. évi 14.615. sz. utasítás intézkedik. (R. T. 346. old.)

40. §. E törvény életbeléptével az 1874: VIII., 1875: LVIII. és az 1891 VI. tc. határozmányai hatályon kívül helyeztetnek.

Jegyzet.

A földgázmérők és az elektromos fogyasztásmérők hitelesítése — a szükséges berendezéseknek és eszközöknek hiánya miatt — ezidőszert még nem eszközölhető s ehhez képest ezek a mérőeszközök újabb intézkedésig hitelesítés nélkül is forgalomba hozhatók, illetőleg a közforgalomban szolgáltatások terjedelmének a megállapítására használhatók.

A földgázt és az elektromos áramot termelő, illetőleg szolgáltató vállalatok kötelesek minden egyes földgázmérőnek és elektromos fogyasztásmérőnek a vezetékbe való be- és kikapcsolását a m. kir. Központi Mértékügyi Intézetnek az Intézet által megállapított adatokat tartalmazó és ugyancsak az Intézet által rendelkezésre bocsátott nyilvántartási lapokon a változás megtörténte után egy (1) hónapon belül pontosan bejelenteni. (K. M. 49.768/1917.)

Bányamegyék.

11. §.

Oly bányák, melyek helyekvésüknél és hasonló birtok üzleti vagy más viszonyoknál fogva természetes összeköttetésben állanak, egy bányamegyévé egyesíthetnek.

A bányamegyék területének meghatározása, s az azok alakítása iránti intézkedés, az érdekeltekkel egyetértőleg a bányahatóságokat illeti.

Minden bányamegye meghatározott névvel jelölendő meg.

Bányamegyék alakítása.

V. sz. 8. §. Az á. b. t. 11. §-ában előszabott alakítása a bányamegyéknek a bánya- és kohóművek lendületének, hatalmas fejlődésének és áldásos felvirágzásának esiráját hordja magában, és azért a bányahatóságok által ezen jelentőségteljes értelemben felfogandó, hogy arra a törvény valódi szellemében hathatósan befoly hassanak.

Az á. b. t. 31., 43., 44., 64., 74., 91., 274., 280. stb. §-ai, vonatkozással a bányamértékek legcélszerűbb alakjára és nagyságára, a művelőiség meghatározására, a megyetárnákra, a kutató vajúsokra stb. zárt bányamegyék alakítását feltételezik. Ezenkívül nagyszámú közhasznú vállalatok, főfeltárások, segédvájások, tavak, vízvezetékek, utak, szállítópályák, gépek, előkészítő és kohóművek, segélypénztárak, kórházak, iskolák stb. teremthetők zárt bányakerületek bányavállalkozóinak egyetértő összműködése által. Vállvetett együttműködés által a legőbb oly akadály elhárítható, melyek súlya alatt az elszigetelt bányaművek elvesznek. Ezen egyesülés által a közszellem felébresztetik, mely közös támogatásra és a közjólét emelésére minden irányban áldásosan hat.

A bányahatóságok tehát hivatalos kerületükben a bányamegyék alakításával azonnal kell hogy foglalkozzanak, — és eme feladatára, mihelyt valamely vidéken a bányászat, több önálló bányabirtok keletkezése által terjeszkedni kezd, továbbra is kellő figyelmet fordítani kötelesek.

Hogy a bányamegyének alakítása, több önálló bányavállalatnak egy és ugyanazon völgyben, hegyoldalban stb. hasonló üzemszervezetek között való létezését föltételezi, magától értetik.

Minden bányakapitányság köteles lesz tehát hivatalos kerü-
letére vonatkozó lehetőleg tökéletes átnézeti térképet (táborkari
térképeket stb. e. f.) beszerezni, az annak területén létező fennálló
bányászatok berajzolása által az abban folytatott bányászat képét
megalkotni és ezen vázlat nyomán azután az alakítandó bányame-
gyék tervezetét elkészíteni.

Ezen tervezetek az illető területek kiválóbb bányabirtokosai-
nak azon felhívással küldendők meg, hogy azok tárgyában a kér-
déses területek minden bányabirtokosával tanácskozzanak, a kitű-
zött határidő lejártával pedig egy kijelölendő helyen közös tanács-
kozássra összeüljenek, mely tanácskozásban lehetőleg a bányakapi-
tány, vagy a bányakapitányság egy jártas és bizalomra méltó
kiküldöttje tárgyalást vezető biztos minőségben résztvenni tarto-
zik, mely alkalommal, az ilyszerű egyesülés előnyeinek kifejtése
mellett, a bányamegyék alakítására és azok névválasztására hatni
köteles.

Minden ily tanácskozásról jegyzőkönyv veendő fel és a szük-
séges véleményes jelentés kíséretében a főbányahatóságnak bete-
jesztendő. Utóbb fog azután a fölött határozni, vajjon a bányamegye
ajánlott alakítása megerősítendő-e, vagy mily további tár-
gyalások veendők még ez irányban fogamatba, vagy végre, hogy —
a bányabirtokosok bele nem egyezése esetében, — a bányamegye
uralgó köztekintetek indokából nem mondandó-e ki hivatalból
megalakultnak. A bármely módon megalakult és a főbányahatósá-
g által megerősített bányamegyékről a bányakapitányság a II.
minta szerinti följegyzést köteles vezetni, — és eme följegyzésbe
az egész bányamegyét érdeklő fontosabb eseményeket időről időre
beiktatni tartozik.

A megerősített bányamegyék, nevük, fekvésük és kiterjedésük
megjelölése mellett, azon koronaországban, melyben léteznek, köz-
hírré teendők, és egy jól rendezett jegyzékben a pénzügyminiszté-
rium tudomására hozandók.

Ugyanazon eljárás követendő, ha idők folytán, egy vidéken ke-
letkezett új vállalatok által új bányamegyék alakításának felté-
telei jelentkeznek.

II. minta.

A . . . . . m. kir. bánya . . . . . ság kerületében
létező bányamegyék feljegyzési könyve.
(lap 1.)

BÁNYAMEGYE.

(. . . . .)

. . . . . országban, ... megyében, ...
. . . . . járásban, ... községben.

Határai:

Keletről . . . . .
Délről . . . . .
Nyugatról . . . . .
Északról . . . . .

Tartalmaz: . . . . .

bányászatosokat.

Legnevezetesebb bányavállalatok: . . . . .

(lap 2.)

Nevezetes események.

A bányamegye alakult 1 . . . évi . . . sz. jegyzőkönyv szerint, megerősített 1 . . . évi . . . sz. bányakapitánysági jóváhagyással stb., stb.

Joggyakorlat.

A bányamegyei alapszabályok, mint partikuláris jog alkalmazása tekintetében elvi követelmény, hogy ennek hatályossági területén első-sorban ennek rendelkezései a mérvadók s a bányatörvény rendelkezéseit csak ott és annyiban lehet alkalmazni, ahol és amennyiben a bányamegyei alapszabály eltérő rendelkezést nem tartalmaz. (P. M. 28.416/1905.)

Az állam bányászati vállalatai.

12. §.

Az álladalom bányászati vállalatai ugyanazon határozatok alá vetvék, mint a magánosokéi. (V. ö. á. b. t. 278. §-ával.)

Az állam bányászati vállalatai.

V. sz. 9. §. Habár az á. b. t. 12. §-a azt határozza, hogy az államnak bányászati vállalatai ugyanazon határozatok alá esnek, mint a magánosokéi, úgy ezen intézkedések, amennyiben a közvetlen új szerzésekre (az á. b. t. 278. §-ában jelzett megszorítással), a bányatulajdonra és az azzal kapcsolatos jogokra, a munkában-tartás és haladékokra és az adózásokra nézve úgy értendő, hogy e tárgyban a közvetlen kincstári művezetőségek a törvényben előírt szabályoknak föltétlenül megfelelni tartoznak.

A bányatörvény által előírt bányahatósági működés minden más esetben, — ha csak a késedelemmel veszély nem jár, — a bányakapitányságok mindig átiratok által a főbányahivatalok (bányaigazgatóságok) elnökségeihez fordulni tartoznak ama intézkedések keresztülvitelére, melyek a törvényes szabványok kezelésére szükségeseeknek mutatkoznak. Csak ezen felszólítás figyelmen kívül hagyása esetében léphetnek fel, — vagy közvetlenül, vagy közvetve, — a pénzügyminisztériumhoz intézett felterjesztés útján.

1911 : VI. te. az ásványolajfélékről és a földgázakról.

1. §. A természetes településben előforduló ásványolajfélék, úgymint az ásványolaj (kőolaj, petróleum, nafta) és földkátrány, valamint az ásványolajfélékkel együttesen előforduló földviasz (ozokerit), végül a természetes településben előforduló égethető földgázak tekintetében a kutatási és bányaművelési jog az állam részére tartatik fenn.

2. §. A bányatörvény és a kapcsolatos jogszabályok a jelen törvénybe foglalt módosításokkal az ásványolajfélékre és a földgázakra is alkalmazandók.

3. §. Az állam az ásványolajfélék és a földgázak kutatásának jogát csak a bányatörvény szerinti kutatási engedély alapján, a bányaművelési jogot pedig csak bányaadományozás alapján gyakorolhatja.

4. §. A pénzügyminiszter az ásványolajfélék és a földgázak kutatásának meghatározott területre vonatkozó jogát és az állam részére adományozott bányatelkeken belül az ottan előforduló ásványolajfélék és a földgázak bányaművelésének jogát az általános bányatörvény 7. és 8. §-ának alkalmazásával meghatározott időre, a hazai ipar- és mezőgazdaság érdekeinek kellő biztosítása mellett, és különös figyelemmel arra, hogy szükségelt ásványolajfélék és földgázak a fogyasztóknak minél előnyösebb módon és minél olcsóbban engedtesse át, másra is átruházhatja.

A szerződésben a fogyasztóval szemben érvényesíthető legmagasabb árat meg kell állapítani.

Minden ilyen átruházásról a pénzügyminiszter tartozik az országgyűlésnek esetről-esetre jelentést tenni, az átruházás pedig csak akkor válik jogérvényessé, ha az arra vonatkozó jelentést az országgyűlés tudomásul vette.

Az így átruházott bányaművelési jog is bányatelekkönyvi bejegyzés tárgya, de a pénzügyminiszter hozzájárulása nélkül sem el nem idegeníthető, sem meg nem terhelhető.

Az átruházás megtörténtéről, vagy a kiaknázási jog elidegenítéséről köteles a jogszerző fél a bányahatóságnak a szerzési okirat bemutatása mellett 15 nap alatt jelentést tenni. Ennek elmulasztását az általános bányatörvény 238. §-a szerint kell büntetni.

Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy az ásványolajfélékre és a földgázakra vonatkozó átruházott kiaknázási jogok tekintetében a bányatelekkönyvi szabályokat az igazságügyminiszterrel, Horvát-Szlavonországekban a bánnal egyetértőleg rendeleti úton állapítsa meg.

Az ipari vállalatoknak segélyképen adott földgáz engedélyezéséről, — az engedélyezett mennyiségeknek és az engedélyezés feltételeinek közlésével — a pénzügyminiszter évenként a költségvetés kapcsán részletes jelentést köteles az országgyűlés elé terjesztetni.

5. §. Aki akár bányászati kutatás (mélyfúrás) közben, akár a már adományozott bányatelek feltáró vagy remény-vágatában, akár pedig más földmunka, például kút-fúrás közben az állam részére fenntartott ásványolaj-félet vagy földgázot talál, köteles erről a bányahatóságnak haladéktalanul jelentést tenni és a munka folytatását további intézkedésig megszüntetni.

A bányahatóság a leletről haladéktalanul értesíti az állami bányászat képviselőit a felfedezett hivatalt.

A találat a munka további folytatásától, ha az illető kutatómű, bánya, vagy más létesítmény ásványolaj-félék vagy földgázak kinyerésére alkalmas, és az állam azt használatba akarja venni, a bányahatóság az állami bányászatot képviselő hivatalt kérelmére, mely kérelem az értesítés vételétől 15 nap alatt előterjesztendő, végleg eltilthatja.

Ebben az esetben az állam a végzett munka költségeit a találatnak megtéríteni tartozik.

A költségek összegét bármelyik fél kérelmére a bányahatóság határozza meg a törvény rendes útjának fenntartása mellett.

Ha az állam a munka további folytatásának megszüntetését és a kutató mű, bánya, vagy egyéb létesítmény átadását a fenti időben nem szorgalmazza, a vállalkozó szabadon dolgozhatik tovább, de az ásványolaj-féleket vagy földgázot tartalmazó rétegen legfeljebb csak áthatolnia szabad.

Ebben az esetben az állam az üzem szünetelése következtében felmerült költségeket a találatnak megtéríteni tartozik. A költségek összegét itt is a bányahatóság határozza meg a törvény rendes útjának fenntartása mellett.

Az ásványolaj-félék vagy a földgáz megtalálásáért ellenszolgáltatásra senki igényt nem tarthat.

6. §. Az állam ásványolaj-félékre vagy földgázakra idegen zártkutatóműben és magántulajdont képező bányamérték (határköz) vagy kültelek területén is kutathat.

Ha ilyenkor az állam, vagy az, akire az állam a felkeresés jogát átruházta, ásványolaj-félékre vagy földgázakra talál, arra az állam már adományozott területén is bányaadományt nyerhet. Idegen zártkutatóműben vagy bányatelekben történő ily adományozás azonban csak az ásványolaj-félék és a földgázak kinyerésére és hasznosítására jogosít fel. Ezek a szabályok alkalmazandók akkor is, ha az idegen zártkutatóműben vagy magántulajdont képező bányatelek tulajdonosa bukkan munka közben ásványolaj-félékre vagy földgázakra. (5. §.)

Ha az idegen zártkutatómánya vagy bányatelek idő folytán megszűnik, az eredetileg csak ásványolaj-félékre vagy földgázakra korlátozott tulajdonjog az általános bányatörvény 123. §-ának megfelelően teljessé válik.

Ha az állam az első bekezdésben megjelölt kutatás közben fenntartott ásványra talál, azt a zártkutatómánynak vagy a bányatulajdonosnak minden ellenszolgáltatás nélkül átengedni tartozik, a kutatást azonban akadálytalanul folytathatja.

7. §. Az ásványolaj-félékre vagy földgázak feltárására adományozható bányamérték nagysága a kő- és barnaszénre vonatkozó rendelkezés szerint (általános bányatörvény 47. §.) bírálandó el.

Fűréssal eszközölt feltárásnál a fűrélyuk középpontja tekinthető feltárási pontnak.

8. §. Az állam részére történt bányaadományozás az ásványolaj-félék és a földgázak kiaknázására is jogot ad, ellenben másnak részére történt bányaadományozás által a bányaadomány birtokosa nem szerez jogot az ásványolaj-félék és a földgázak kiaknázására.

9. §. A kő- és barnaszénre adományozott bányatelkekben a széntelep-ből fejlődő gázzal (methán) a magán-bányatulajdonos is szabadon rendelkezhetik. (26. §.)

10. §. Az ásványolaj-félékre és a földgázra vonatkozó kutatási és bányaművelési jog átruházásának esetében (4. §.) a bányatörvények megtartásáért az felelős, akit e jog az átruházás vagy elidegenítés következtében megillet.

11. §. Ásványolaj-félékre adományozott bányatelkek elvonása esetében jogosult az állam az általános bányatörvény 261. §-a első bekezdésében megnevezett dolgokat a bírósággal megállapított becsáron (általános bányatörvény 254. §. 2-ik bekezdése) magához váltani. A megváltásnak az általános bányatörvény 260. §-ában meghatározott bányatelekkönyvi törlés után két hónapon belül kell megtörténnie, mert különben az állam igénye megszűnik. E határidő lejártáig a szóban levő dolgok elidegenítési tilalom alatt állanak. Az államkincstár, mielőtt a becsértéket letétbe helyezi, kérelemre a közigazgatási hatóság birtokba vezeti.

Az államot ez a megváltási jog az ásványolaj-félékre adományozott bányák elhagyása esetében is megilleti. Ha a bírói becsü fogantatására iránt intézkedés nem történt (általános bányatörvény 263., 265. §§.), az államkincstár a megváltandó dolgok becsértékének az elvonásnál érvényes szabályok szerinti bírói megállapítását kérheti. Az eljárás költségeit ebben az esetben az államkincstár viseli.

12. §. Az állam köteles a kezelésében levő földgázkútból a földgázkút hét kilométernyi körzetében fekvő mezőgazdasági ingatlanok birtokosai részére a saját háztartási, saját mezőgazdasági és saját mezőgazdasági-ipari céljakra szükséges földgázmennyiséget önköltségen átengedni, amennyiben a szükséges földgázmennyiség a jelentkezés időpontjában még rendelkezésre áll.

Ha valamely mezőgazdasági ingatlanak legalább a felerésze a hét kilométernyi körzetbe esik, a birtokost a földgázhoz való jog az egész ingatlan tekintetében megilleti.

Hogy a jelen törvény szempontjából mit kell mezőgazdasági iparnak tekinteni, a pénzügyminiszter a kereskedelemügyi és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szalovországekban a bánnal egyetértőleg állapítja meg.

A földgáz vezetésének költségei a földbirtokost terhelik.

Az állam a földgázkút szolgáltatóképességének csökkenése esetében a földgázszolgáltatás állandóságáért nem felelős.

A földgázszolgáltatásért fizetendő díjakat a közadók módjára kell behajtani.

Egyebekben a földgáz szolgáltatásának módozataira, az érte járó díjak meghatározására, kivetésére és beszedésére vonatkozó részletes szabályokat a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg.

13. §. Oly földbirtokosokból alakult társaságok, amelyek a földgázat a 12. §-ban megjelölt célra a társaság tagjainak birtokában álló, legalább négyezer kataszteri hold kiterjedésű, nagyobb részében összefüggő mezőgazdasági ingatlanaik érdekében akarják felhasználni: a társasági tagok valamelyikének földbirtokán a legközelebbi földgázkúttól legalább hat kilométer távolságban földgázkutat létesíthetnek.

A társaságokra a bányatörvény 136. és 188. §-ait megfelelően kell alkalmazni.

Ha az érdekelt vidék földbirtokosai ily célból társaságot nem alakítanak, az a jog azt a földbirtokost is megilleti, akinek legalább háromszáz kataszteri hold összefüggő földbirtoka van.

Ha többen akarnak egymást kizáró földgázkutat létesíteni, a korábban jelentkezőt illeti meg az elsőbbség.

Kivételesen, ha a hat kilométer távolságra eső kút mélyítése előreláthatólag műszaki nehézségekbe ütköznék, vagy ha a gázfelhasználás lehetősége különben meghiúsulna, a pénzügyminiszter egyes kutaknak a hat kilométer távolságon belül való létesítését is megengedheti, de ez esetben az ezentúl létesítendő földgázkutak távolsága attól a ponttól is számítandó, amely pontra a hat kilométer távolságon belül elhelyezett kutat az első bekezdés értelmében el kellett volna helyezni.

Indokolt esetben a pénzügyminiszter azt is megengedheti, hogy a jelen szakasz rendelkezéseinek egyébként megfelelő módon olyan földbirtokos is létesíthessen földgázkutat, akinek földbirtoka háromszáz összefüggő kataszteri holdnál kisebb.

Nem létesíthető gázkút, ha az állam a szükséges földgázmennyiséget akként bocsátja a társaság (földbirtokos) rendelkezésére, hogy a földgáz kiszolgáltatásának helye a tervezett földgázkút helyétől legfeljebb két kilométerre esik. Ebben az esetben új földgázkút létesítése szempontjából az első bekezdésben meghatározott hat kilométer távolságot a földgáz állami kiszolgáltatásának helyétől kell számítani.

Engedélyezett földgázkút helyének hat kilométeres körzetében a mélyfúrás befejezése előtt a társaság (földbirtokos) új földgázkutat nem létesíthet.

Ha a földbirtokosokból alakult társaság a megengedett célra földgázkutat akar létesíteni, e szándékát az állami bányászatot képviselő hivatalnak az üzemterv (15. §.) bemutatása mellett bejelenteni tartozik.

Ha a társaság a földgázkutat bányajogilag még szabad területen, vagy idegen zártkutatmányban, vagy pedig magántulajdont képező bányamérték vagy külmérték területén tervezi, az állami bányászatot képviselő hivatal közbenjár a bányahatóságnál a megfelelő kutatási engedély kiadása és az üzemterv jóváhagyása érdekében, gázfeltárás esetében pedig kieszközli az állam részére a bányaadományozást.

Ha pedig a társaság a földgázkutat az állam részére már adományozott területen tervezi, az állami bányászatot képviselő hivatal erről a bányahatóságot értesíti és közbenjár az üzemterv jóváhagyása érdekében.

Az előző három bekezdésben foglalt rendelkezések alkalmazandók akkor is, ha földbirtokos akar földgázkutat létesíteni; de ebben az esetben a létesítendő kút körzetébe eső földbirtokosok a bányahatóság részéről fölszólítandók, nem kívánnak-e a jelen szakasz első bekezdésében foglalt rendelkezéseknek megfelelő társaságot alakítani; és az eredetileg kérelmezőnek az engedély csak akkor adható meg, ha a társaság a bányahatóság által kitűzendő záros határidő alatt megalakulását e hatóságnál be nem jelenti. Ebben az esetben a létesítendő földgázkút körzetének azokat a földbirtokosokat kell tekinteni, amelyek a létesítendő földgázkút helyétől három kilométer távolságon belül fekvő községi határokhoz tartoznak.

A földgázkút létesítésénél, valamint annak üzeménél a bányatörvények megtartásáért a társaság (földbirtokos) felelős.

A társaság (földbirtokos) az általa létesített földgázkútból csak annyi földgázt használhat fel, amennyi az előbbi §-ban meghatározott célra szükséges. Ha a földgázkút gázszolgáltató képessége ennél nagyobb, a föld-

gáz-többletet felett az állam rendelkezik. Ebben az esetben az állam a földgáz kezelését is átveheti.

Ha az állam a földgáz-többletet felhasználja vagy értékesíti, vagy pedig az egész földgázkutat a saját kezelésébe veszi át, a kút-fúrás és felszerelés költségének aránylagos részét a társaságnak (földbirtokosnak) megteríteni tartozik.

A költségek aránylagos részét bármelyik fél kérelmére a bányahatóság állapítja meg a törvény rendes útjának fenntartása mellett.

14. §. Ásványolaj-féléknek vagy földgázaknak már létező feltárása mellett új, hasonló feltárást csak oly távolságban szabad telepíteni, ahol az új feltárás a létező feltárás szolgáltatóképességét már nem befolyásolja.

A legkisebb távolságot esetről-esetre a bányahatóság határozza meg.

15. §. Az ásványolaj-félék és a földgázak felkeresését és feltárását, különösen a mélyfúrást, valamint a feltárt anyag szállítását (vezetését) csak a bányahatóság által jóváhagyott üzemterv szerint szabad végezni.

Az üzemterv megvizsgálásánál arra kell a főszólyt fektetni, hogy a kutatási és feltérési művelet, valamint az egész kihasználási üzem akként legyen berendezve, és oly módon kezeltesék, hogy az ásványolaj-félék vagy a földgázak kárba ne vesszenek.

A szükséges vázlatrajzokkal felszerelendő üzemtervbe fel kell venni különösen:

1. a fúróluk fekvését, tervezett mélységét és átmérőjét,
2. az alkalmazandó mélyfúrési szerkezet és fúrési mód leírását,
3. a fúróluk kibélelésének és elzárásának módját,
4. a vezetés (csövek anyaga, méretei, kapcsolás, tömítés stb.) részletes ismertetését.

A bányahatóság az üzemtervet kiegészítheti, megváltoztathatja, és ha az egyáltalán meg nem felelő, a félnek átdolgozás végett visszaadhatja.

Az üzemterv jóváhagyása előtt a bányahatóság az állami bányászatot képviselő hivatal véleményét meghallgatja.

Egyebekben az üzemtervre vonatkozó részleteket a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg.

16. §. Az ásványolaj-félék és a földgáz vezetésére szolgáló csövek és a bitumenre alapított villamos erőátvitelnél a villamárám-vezetékek és más készülékek elhelyezésére a közutak, utcák és terek a közlekedés akadályozása és a forgalom biztonságának veszélyeztetése nélkül igénybevehetők.

Az igénybevétel módozatait a kereskedelemügyi miniszter esetről-esetre állapítja meg.

Az eljárás tekintetében az 1888:XXXI. tc. 6. §-ának rendelkezései megfelelően alkalmazandók azzal a kiegészítéssel, hogy a bejáráshoz az illetékes elsőfokú bányahatóságot is meg kell hívni.

17. §. A földbirtokosok kártérítés nélkül eltérni tartoznak az ásványolaj-félék és a földgáz vezetésére szolgáló csöveknek a föld alatt az ingatlan korlátlan használatának akadályozása nélkül való elhelyezését; azonban az elhelyezés alkalmával vagy később okozott kárak megtérítését, illetve az előbbi állapot helyreállítását követelhetik.

A kártalanítást, ha az érdekeltek között egységessé nem jön létre, a bányahatóság állapítja meg a törvény rendes útjának fenntartása mellett.

Beépített ingatlan alatt csővezeték el nem helyezhető.

18. §. A földgázak hasznosításából eredő állami tiszta jövedelem tíz százalékát a mezőgazdasági érdekelttség javára kell fordítani. E végből a földművelésügyi minisztérium kezelésében külön közalap szervezendő, amelybe a 10 százalékos jutalékot minden üzleti év lezárása után be kell szállítani.

Az alap rendeltetése: mezőgazdasági érdekek előmozdítása elsősorban azokon a vidékeken, ahol a földgázak kiaknázása folyik.

Más, de szintén mezőgazdasági érdekek előmozdítására ez az alap csak annyiban használható fel, amennyiben az előbbi bekezdésben említett célra igénybe nem vétetik.

Az alapba a Horvát-Szlavonországok területén folytatott földgázbányá-

szat jövedelme után befizetett járulékokat ki kell adni Horvát-Szlavon- és Dalmátországek bánjának.

Felhatalmaztatik a földmívelésügyi miniszter, hogy az alap szervezetét, kezelését, amire nézve a gazdasági érdekképviselőti szerveknek megfelelő befolyás biztosítandó, továbbá az alap felhasználásának irányelveit, valamint az e szakasz harmadik bekezdésében említett vidékek határait a gazdasági érdekképviselőti szervek meghallgatása után a pénzügyminiszterrel egyetértéssel rendeleti úton szabályozza.

19. §. Azok a büntető rendelkezések, amelyeket a büntető törvények a táviradók vagy tartozékaik megrongálására megállapítanak, az ásványolaj-félék és a földgázak kiaknázása vagy vezetése céljából létesített berendezések megrongálására is kiterjesztetnek.

20. §. A bányahatóság 10 pengőtől (koronától) 100 pengőig (koronáig), ismétlés esetében 20 pengőtől (koronától) 200 pengőig (koronáig) terjedhető pénzbírsággal bünteti:

1. azt a vállalkozót vagy társaságot (földbirtokost), aki a jóváhagyott üzemtervtől (15. §.) hatósági engedély nélkül eltér;

2. azt a vállalkozót vagy társaságot (földbirtokost), akinek gondatlansága folytán ásványolaj-félék vagy földgázak a feltárásnál, a kiaknázásnál, vagy a vezetésnél kárba vesznek;

3. azt a társaságot (földbirtokost), aki a földgázat nem a 12. és 13. §-okban meghatározott célra használja, vagy a megengedett mértéken felül használja fel, vagy pedig akár díjtalanul, akár ellenszolgáltatás mellett másnak engedi át.

A 2. pont esetében a vállalkozó vagy társaság (földbirtokos), a 3. pont esetében pedig a társaság (földbirtokos) az államnak okozott kárt is megtéríteni köteles. A kártérítés kérdésében a bányahatóság határoz a törvény rendes útjának fenntartása mellett.

A 2. és 3. pont esetében, ha a többször alkalmazott büntetés sikertelen maradt, és az okozott kár nagyobb, a bányahatóság a földgáz használatját a társaságtól (földbirtokostól) időlegesen vagy véglegesen elvonhatja.

Jegyzet.

A pénzbírság összege ebben és a következő §-ban az 1928 : X. tc. 15. §-a szerint módosul. A törvény eredeti szövege zárójelben van.

21. §. Aki ásványolaj-félék vagy földgázak feltárása esetében az 5. §-ban előírt jelentést 8 nap alatt nem teszi meg, vagy pedig a munkát hatósági engedély nélkül folytatja, a bányahatóság által 10—100 P-ig (K-ig), ismétlés esetében 20—200 P-ig (K-ig) terjedhető pénzbírsággal büntetendő, és a kitermelt anyag értékének megtérítésében a bányahatóság által elmarasztalendő.

22. §. Az 1901:XXIV. tc. 5. §-ában foglalt összeférhetetlenségi tilalom nem terjed ki azokra, akik ezen törvény értelmében a kormánnyal vállalkozási (4. §.) haszonbérleti, bérleti vagy szállítási szerződéses viszonyban állanak; valamint azokra sem, akik az ásványolaj-féléket és a földgázakat az államtól ipartámogatási segély fejében kapják.

Átmeneti intézkedések.

23. §. A jelen törvény hatálybalépte előtt bejelentett, jogérvényesen fennálló zártkutatómányok az alábbiakban foglalt korlátozásokkal az ásványolaj-félék tekintetében is a bányatörvény szerinti teljes jogerővel bírnak.

A zártkutatómányos a 24. §-ban megszabott záros határidőn belül akár az állam, akár más zártkutatómányos által ásványolaj-félékre eszközölt felkérésnél a fenntartott bányamérték fektetését a kő- és barnaszénre engedélyezett törvényes terjedelemben (ált. bányatörvény 34. §.) gyakorolhatja.

Ellenben a csak magában (ásványolaj vagy más fenntartott ásvány nélkül) előforduló földgázak tekintetében a zártkutatómány semmiféle jogot vagy jogigényt sem biztosít; ezekre az állam fenntartott joga a törvény hatálybalépte után azonnal az ország egész területén érvényesül.

24. §. A törvény életbelépte után ásványolaj-félékre való adományozás magánszemélyeknek csak akkor engedhető meg, ha a feltárás a törvény életbelépte előtt bejelentett zártkutatómánnyal az alább meghatározott záros határidőn belül létesített és ez a körülmény a bányajárásnál hivatalosan megállapított.

E határidő az 1910. év október hó 5-ik napja után bejelentett zártkutatómányokra nézve három hónapban, az előbb bejelentettek nézve két évben állapíttatik meg e törvény életbeléptétől számítva.

E kétévi határidőt a pénzügyminiszter kérelemre még három ízben egy-egy további évre meghosszabbíthatja, ha a kutató beigazolja, hogy az addig lefolyt idő alatt megfelelő munkát végzett.

Az adományozható tértagság tekintetében e felkérésekre nézve is a 7. §. szabálya áll.

25. §. Az ásványolaj-félék kutatási és bányaművelési jogának átruházásánál (4. §.) az a kutató, aki az ásványolaj-félék felkeresése és feltárása érdekében valamely kutatási területen már nagyobb áldozatot hozott, az illető területre nézve másokkal szemben előjoggal bír.

26. §. Az e törvény hatálybalépte előtt adományozott bányatelkeknel, valamint azoknál, melyek az előző szakasz értelmében ásványolaj-félék feltárására e törvény életbelépte után adományoztatnak, a bányatulajdonosnak a fenntartott ásványokhoz való joga az ált. bányatörvény 123. §-a szerint bírálendő el.

E bányák tulajdonosait az 5. §-ban megszabott bejelentési kötelezettség csak a magában előforduló földgáz tekintetében terheli.

E bányák birtokosai az ásványolaj-félékkel együtt fellépő földgázakkal is szabadon rendelkezhetnek.

A jelen törvény életbelépése előtt ásványolaj-félék feltárására adományozott bányatelek a 7. §-nak megfelelően kiegészíthető.

27. §. A 9. §. hatálya a törvény életbelépte előtt kő- és barnaszénre adományozott bányatelkekre is kiterjed.

28. §. A jelen törvény életbelépte előtt létesített és használatban lévő földgázkutak számára a bányahatóság kérelemre védőterületet engedélyez.

A kérelmet e törvény életbelépte után három hónapon belül kell előterjeszteni.

A védőterület 300 méter sugárral vont kör, melynek középpontja a földgázkút (fúrólyuk) középpontja.

E védőterületen belül annak érvényességéig alatt a gázvezető rétegig lehatoló mélyfúrás csak a gázkút tulajdonosa, ő is csak az eddigi gázfelhasználás céljaira végezhet.

A védőterületi engedély erejét veszti, ha a tulajdonos a gáz felhasználását egy éven át szünetelteti, vagy ha földgáz-kút kiapadása után egy év alatt új gázkutat nem létesít.

A védőterületi engedélyeket a bányahatóság tartja nyilván s közvédelmük iránt is intézkedik.

29. §. E törvény kihirdetésekor azonnal életbe lép; végrehajtásával a pénzügyminiszter bízati meg, aki Horvát-Szlavonországra nézve az ottani önkormányzatot érintő kérdések tekintetében Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértőleg jár el.

Jegyzet.

1. Az ásványolaj-félékről és a földgázokról szóló 1911. VI. tc. 5. §-ának rendelkezései szempontjából az állami bányászat képviseletére jogosított hivatal teendőivel a Nagysármáson székelő m. kir. bányászati kutató kirendeltség (M. kir. Bányászati Kutató Hivatal, Kolozsvár) bízati meg. (P. M. 10.196/1911.)

2. Ő Császári és Apostoli Királyi Felségének folyó (1918) évi július 31-én Reichenauban kelt legfelső elhatározásával nyert felhatalmazás alapján a m. kir. bányászati monopóliumok és bányászati kutatások központi igazgatóságát felállítottam.

A nevezett központi igazgatóság közvetlenül a vezetésem alatt álló m. kir. pénzügyminisztérium alá van rendelve és hatásköre a Magyar Szent Korona Országainak egész területére kiterjed.

A központi igazgatóság feladata: hasznosítható ásványelőfordulások bányageológiai felkutatása, megvizsgálása és azoknak bányászati átkutatása, amennyiben nem meglevő állami érc- és szénbányákkal közvetlen kapcsolatban és azok közvetlen környékén végzendő kutató munkálatokról van szó. Hatáskörébe tartozik a földgáz, ásványolaj és kősó (káliumsók) bányászata és ezen anyagok értékesítése, — ideértve a sójővedék ügyeinek intézését is, — továbbá a magán földgáz- vagy ásványolajbányászat műszaki ellenőrzése és minden adminisztratív teendők végzése, amelyeket az 1911:VI. tc. az állami bányászatot képviselő hivatal hatáskörébe utalt.

További rendelkezésemig egyelőre átmenetileg azonban a sótermeléssel összefüggő ügyek továbbra is a vezetésem alatt álló pénzügyminisztérium (VII. főosztálya) által intézendők.

A központi igazgatóság hatáskörébe utalt ügyekre vonatkozó felterjesztések — további rendelkezésemig a sótermeléssel szorosan összefüggő ügyek kivételével — a hivatalos út betartásával a nevezett központi igazgatósághoz intézendők és a borítékon a következő cím irandó: M. kir. állami bányászati monopóliumok és bányászati kutatások központi igazgatósága Budapest, I., Vár, Pénzügyminisztérium. (P. M. 109.240/1918.)

3. A kolozsvári kutatóbányahivatal megszűnése következtében a földolaj és földgáz tekintetében a m. kir. állami bányászati monopóliumok és bányászati kutatások központi igazgatósága az állami bányászat képviselőjére jogosított hivatal, jövőben tehát az 1911:VI. tc. 5. §-a szerinti jelentések ezen hivatalhoz küldendők. (P. M. 14.263/1923.)

Joggyakorlat.

1. A földgáz vezetése minden körülmények között, a bányatörvény 131. §-a b) pontjának rendelkezése alá eső, tehát a gázkút birtokosa által a bányatulajdonban nyert jog alapján gyakorolható földgázsűrítés, illetőleg ennek eszközlése céljából felállítandó szűrőtelep azonban csak akkor tartozik a bányahatóság felügyeleti hatáskörébe, ha azt a bánya, illetőleg a gázkút birtokosa, nevezetesen az állam, vagy annak engedélyese létesítette. (P. M. 130.261/1915.)

2. Földgázvezeték létesítésére, ha az 500 méternél rövidebb, külön engedély nélkül csak az engedélyezett fővezeték engedményese jogosult. (P. M. 40.373/1917.)

3. Az állami bányászatot képviselő hivatal véleményének az 1911:VI. tc. 15. §-ában előírt meghallgatása azon esetben, ha a földgázra, illetve petróleumra történő fűrésok üzemterveit valamely közvetlenül a pénzügyminisztériumnak alárendelt állami közeg (kirendeltség) nyújtja be, mellőzendő. (P. M. 52.997/1918.)

A m. kir. pénzügyminiszter 1911. évi . . . . . rendelettervezete az ásványolajfélékről és a földgázokról szóló 1911:VI. tc. végrehajtása és részletes utasítások kibocsátása tárgyában.

Az ásványolajfélékről és a földgázokról szóló 1911:VI. törvényeink (=T.) 29. §-ában foglalt általános és a 12. és 15. §-okban foglalt részleges felhatalmazás alapján a törvény végrehajtása tárgyában és egy-szersmind részletes utasításként a következőket rendelem:

I. FEJEZET.

Általános rendelkezések. (T. 1—2. §§.)

1. §. A hatályban lévő általános ausztriai bányatörvény 3. §-a szerint egyebek közt a «földszurkok» (Erdharze) is ki vannak véve a földbirtokos szabad rendelkezése alól és mint szabad bányászkodásra fenntartott ásványok a bányatörvény jogalapját képező bányaszabadság körébe tartoznak.

Mind a tudomány tanítása-, mind az eddigi törvényes gyakorlat szerint a bányatörvény 3. §-ában foglalt «földszurkok» elnevezés alatt az összes úgynevezett bitumenes ásványokat kell érteni. Jelesül e fogalmi körbe tartoznak:

1. a szilárd bitumenek, ú. m. a földviasz (Ozokerit), mely többnyire a kőolajból (petróleum) válik ki, de kőolaj nélkül is előfordul; a földszurok és a termés aszfalt;

2. a folyékony bitumenek, ú. m. a kőolaj (földolaj, ásványolaj, nyersolaj, petróleum, nafta) és a gyéribben előjövő földkátrány (Erdteer, Bergteer, Maltha), ami nem más, mint sűrűbb, tapadósabb és gyulékony nyersolaj;

3. a más anyagokkal keverten előjövő bitumenek, mint a bitumenes palák (olajpalák), a bitumenes homokkővek (olajhomokkő), aszfalthomokkő, a bitumenes mészkővek (aszfalmészkő);

4. a gáznemű bitumenek vagyis az éghető földgázok, melyeket a földolajjal való szoros genetikai kapcsolatnál és a vegyi alkat hasonlóságánál fogva szintén ezen anyagesoportba kell sorozni.

A törvény a most elősorolt ásványok közül

a) földolajra,

b) a földkátrányra,

c) a földolajjal vagy földkátránnyal együttes településben fellépő földviaszra és

d) a földgázra nézve állami bányamonopóliumot létesít, ellenben a többi bitumenes ásványok, nevezetesen a magában (földolaj, vagy kátrány nélkül) előforduló földviasz, a földszurok, a termésaszfalt, a bitumenes pala, a bitumenes mészkő, a bitumenes homokkő, továbbra is a szabad bányászkodásra fenntartott ásványok körében maradnak, s mint ilyenek, a bányatörvény szabályai szerint és annak korlátai között ézentúl is bárki által lefoglalhatók.

2. §. A T. 2. §-ának általános (elvi) rendelkezése szerint a bányatörvény hatálya a törvényből és az állami bányamonopólium jogi természetéből folyó kivételekkel és módosításokkal az ásványolajfélék és földgázak bányászatára is kiterjed.

A törvény különös rendelkezéseinél és az állami bányamonopólium jogi természeténél fogva az ásványolajfélék és a földgázak bányászatára a bányatörvénynek különösen a következő rendelkezéseit nem lehet alkalmazni:

1. a bányajogszerzési képességről szóló 7. §-;

2. a kutatási engedély tartamát meghatározó 16. §-;

3. az általános kutatási engedelmelek nem kizárólagossági jellegét megállapító 21. §-;

4. a szabadkutatásokról (zártkutatmányokról) szóló 22—25., 28. és 37. §-ok;

5. a kutatási jogok átruházására vonatkozó 38. §-;

6. az adományozásra vonatkozó törvényszakaszok közül a 43., 52., 53., 58—62., 73., 74., 76—84. §-ok, s a legutóbbiakkal összefüggésben a 107. §-;

7. a közös bányaművelésről szóló egész 6. fejezet (134—169. §-ok);

8. az üzemi kényszerre vonatkozó 170. §. b) pont 174—184. és az ezekkel kapcsolatos 241—244. büntető szakaszok;

9. az áttöréseknél való találkozásról szóló 198—199. §-ok és az ezekkel kapcsolatos 246. büntető szakasz;

10. a bányászati jogositványok elenyészéséről és elvonásáról szóló 251–262. §-ok rendelkezéseit.

II. FEJEZET.

Kutatás. (T. 3. §., 6. §. első bekezdés.)

3. §. Az általános bányatörvény 14. §-a alapján kiadott kutatási engedély az ásványolajfélék és a földgázak kutatására nem jogosít fel.

Ez a megszorítás a kutatási engedélyt tartalmazó okiraton is kifejezésre hozandó, még pedig a következő záradék alakjában:

«Jelen kutatási engedély az ásványolajfélék és a földgázak kutatására nem jogosít fel (1911: VI. tc.).»

4. §. Az ásványolajfélék és a földgázak kutatására külön engedélyt kell kérni a bányahatóságtól. E rendelet alkalmazásánál «bányahatóság» kifejezés alatt az illetékes m. kir. bányakapitányságot kell érteni.

E kutatási engedély más fenntartott ásványok kutatására nem jogosít fel. Ily kutatási engedély akár idegen bányatelepen, akár idegen zártkutalmánnyal már lefoglalt területre is kiadandó, kivéve az ásványolajra adományozott idegen bányatelek területét.

Magánvállalkozónak, legyen az természetes vagy jogi személy, bel-földi vagy idegen honos, csak akkor adható ily engedély, hogyha az ásványolajfélék és a földgázak kutatásának az illető területre vonatkozó jogát a pénzügyminiszter a vállalkozóra átruházta és a jogszerező fél a jogérvényessé vált átruházásról (T. 4. §. második bekezdés) szóló okiratot a bányahatóságnak bemutatta. A kutatási engedély az átruházásról szóló okirat bemutatásakor is kérelmezhető.

Az átruházásról szóló okirat bemutatására a T. 4. §-ában megszabott 15 napi határidő attól a naptól számítandó, amely napon az országgyűlés az átruházásról szóló jelentést tudomásul vette.

5. §. Az ásványolajfélék és a földgázak kutatásának megengedése iránti kérvény tartalmára nézve az általános bányatörvény 15. §-ában foglalt rendelkezések irányadók azzal a kiegészítéssel, hogy a kérvényhez kutatási üzemterv (T. 15. §.) is csatolandó.

A kutatási munkálatokat, különösen a mélyfúrást, csak az üzemterv jóváhagyása után szabad megkezdeni.

Az üzemtervre vonatkozó részletes intézkedéseket e rendelet 58–59. szakaszai tartalmazzák.

Mind az engedélyokirat címében («Kutatási engedély ásványolajfélék és földgázak kutatására»), mind annak szövegében, úgyszintén a kutatási könyvben (általános bányatörvény 39. §.) is megfelelően kifejezésre kell hozni, hogy az engedély ásványolajfélék és földgázak kutatására szól.

A T. 13. §-a alapján a földbirtokosi érdekeltségnek kiadandó külön-szerű «földgázkutatási» (mélyfúrási) engedélyről és annak feltételeiről és megszerzési módjáról e rendelet 34–47. szakaszai intézkednek.

6. §. Az állami bányamonopólium természetéből és jogi jelentőségéből folyik, hogy az ásványolajfélékre és földgázakra szóló kutatási engedély érvényességének tartamát abban az esetben, ha az állam az engedélyt a maga számára kéri, nem lehet meghatározott időhöz kötni.

Az ily kutatási engedély tehát az általános bányatörvény 16. §-ának rendelkezésétől eltérőleg az érvényesség tartamának meghatározása nélkül állítandó ki, minélfogva az ily kutatási engedélyeknél az évről-évre való meghosszabbítás szorgalmazásának a szükségessége is elesik.

Ellenben az állam kizárólagos jogának átruházása esetében (T. 4. §.) a magánkutatónak szóló engedélyt a jogátruházás időtartamára kell kiállítani s az évenkénti meghosszabbítás itt is tárgytalan.

Az ásványolajfélékre és a földgázakra vonatkozó kutatási engedély tekintetében a bányatörvény 16. §-ával kapcsolatban a törvény 251. §-a is odamódosul, hogy az államnak szóló ily engedély érvényessége csak

lemondás esetében, a magánkutatóké pedig vagy lemondás esetében vagy a jogátruházás időtartamának lejártával szűnik meg.

III. FEJEZET.

Az ásványolaj- vagy földgázleletekről. (T. 5. §.)

7. §. A törvény 5. §-a a véletlen ásványolaj- vagy földgázleletekről szól s az ily lelet folytán a feltaláló és az állam között támadt jogviszonyt szabályozza.

Feltaláló lehet:

a) bányászati kutató (zártkutatmányos),

b) bányatulajdonos (bányaművelő),

c) földbirtokos (vállalkozó) mélyebbre ható talajbontás, különösen artézikútúrás esetében.

Bányahaszonbérlet vagy földhaszonbérlet esetében a bejelentési kötelezettség a haszonbérlet terhére.

Nem esnek a törvény 5. §-ában előírt bejelentési kötelezettség alá:

a) a külső talajbontás nélkül, pl. árkokban, medrekben, mocsarakban, meglévő kutakban stb. észlelhető földolaj- vagy földgáznyomok,

b) a földmunka közben, pl. mélyfúrásnál tapasztalt földolaj- és földgáznyomok, valamint azok az időnként mutakozó földolaj- és földgázkitörések sem, amelyek csak rövid ideig tartanak,

c) azok az ásványolaj- vagy földgázfeltárások, melyeket az állam vagy az állam átruházott jogán (T. 4. §.) más vállalkozó eszközöl kutatás közben; az ily feltárásokra bányaadományozást kell kérni;

d) azok a földgázfeltárások, melyeket a mélyfúrásra jogosult földbirtokos vagy földbirtokos-társaság (T. 13. §.) létesít;

e) azok a földgázfeltárások, melyek ásványszénre adományozott bányatelekben mélyfúrás, vagy más bányászati munka közben eszközöltek, végül

f) azok az ásványolaj- vagy földgázfeltárások, melyeket ásványolajra magánszemélyeknek adományozott bányatelek üzemre létesít.

E kivételek a 83. §-ban előírt bejelentési kötelezettség alól nem mentesítetnek.

A leletről szóló jelentést ahhoz a bányahatósághoz kell intézni, melynek hatósági kerületében a feltárás történt.

A jelentésben felemlítendő különösen:

a) a lelet helye;

b) a végzett munka neve;

c) a földolaj- vagy földgázelőfordulás milyensége (bősége).

A bányahatóság a jelentést soron kívül elintézte azonnal közölni tartozik a ..... m. kir. bányászati kutató hivatallal, mely a földolaj és földgáz tekintetében az államot az egész országban képviseli.

A földolaj és földgáz természetbeni előfordulása és települési viszonyai arra mutatnak, hogy a gyakorlatban leginkább, de sőt lehet mondani: kizárólag csak a mélyfúrás (artézi kútúrás) lesz az a munka, mely esetleg földgáz feltárására is fog vezetni.

A földolaj és földgáz tekintetében létező állami bányamonopólium a földbirtokost a közönséges, vagy artézi kutak létesítésében, vagy más földmunka végzésében legkevésbé sem korlátozhatja. De viszont a monopólium jelentőségéből következik, amit különben a törvény kifejezetten is meghatároz, — hogy az állam az ily gázfeltárásokat is birtokba veheti s a bányaadományozás kieszközlése után hasznosíthatja is, de a mélyfúrás létesítójét a végzett munka költségei tekintetében teljesen kártalanítani tartozik.

Mivel a gázkihasználás és a vízhasználat egymás mellett akadály és hátrány nélkül megférhet, a földgázt is szolgáltató artézi kutat az államnak nem kell épen mindenkor birtokba vennie, hanem a szerzett

gyakorlati tapasztalás szerint a legtöbb esetben akként fog alakulni a helyzet, hogy az ily kút megmarad a földbirtokos tulajdonában, aki a vizet szabadon és korlátlanul használhatja, az állam pedig csak az elvezetésre és értékesítésre érdemes mennyiségben jelentkező földgázt fogja hasznosítani.

De megtörténhetik, hogy a mélyebb vízrétegek feltárására irányuló artézi kútfúrás még a vizet vezető réteg elérése előtt feltárja a földgázt.

Ilyenkor is — ha csak igen bőséges gázfeltárás esete nem forog fenn — lehetőleg meg kell engedni a mélyfúrás folytatását, hogy a kút létesítője a kitűzött célját elérhesse.

Ha az állami bányászat képviselője az átvétel tekintetében 15 nap alatt nem nyilatkozik, a munka tovább folytatható, de a monopólium tárgyát tartalmazó rétegeken csak áthatolni szabad és szigorúan tiltva van a mű létesítőjének a feltárt földolaj vagy földgáz értékesítése.

Az artézi kutak mélyítésénél jelentkező gázfeltárás esetében a kútfúrás munkáját a feltárás bejelentésével kapcsolatban csak akkor kell beszüntetni, ha a kútból kiáramló földgáz napi mennyisége a kétszáz (200) köbmétert meghaladja. A feltárt földgáz értékesítésére vonatkozó törvényes tilalom azonban ebben az esetben is fennáll.

8. §. A törvény 5. §-a megállapítja az állam teljes kártalanítási kötelezettségét a kutatómű, bánya, vagy egyéb létesítmény tulajdonosával szemben.

a) a végzett munka költségei tekintetében arra az esetre, ha az állam a feltáró művet tulajdonilag átveszi;

b) az üzem kényszerű szünetelése közben felmerült költségek tekintetében arra az esetre, ha az állam a feltáró művet át nem veszi.

A feltáró mű átvétele esetében a költségek megállapításánál számításba veendő:

1. a telek használatért járó kártalanítás;

2. a feltáró mű létesítésének költségei (kifizetett munkabérek és más díjak, a felhasznált anyagok önköltsége);

3. a netán létesített üzemi berendezések (felszerelések) költsége, amennyiben az állam ezeket is átvenni akarja és a fél azokat az állam rendelkezésére bocsátja.

Az üzem kényszerű szünetelése miatti kártalanításra a fél csak akkor tarthat igényt, ha az üzem szünetelése nélküli tényleg költséget okozott és azt hitelt érdemlően igazolni tudja.

A költségek összegét bármelyik fél kérelmére a bányahatóság (bányakapitányság) állapítja meg, a törvény rendes útjának fenntartása mellett.

A költségek megállapítása iránti kérelem a bányahatóságnál szóbelileg is előterjeszthető.

A kérelem szóbeli tárgyalására a bányahatóság határnapot tűz ki s arra az államkincstár képviseletében a ..... m. kir. bányászati kutatóhivatal, úgyszintén a feltáró mű létesítőjét is megidézi.

A mű létesítője tartozik a tárgyalásnál a létesítés költségeinek részletes jegyzékét, illetve üzemszünetelési kártalanítási igény érvényesítése esetében a szüneteléssel járó tényleges kiadások jegyzékét és az egyes kiadási tételekre vonatkozó meglévő bizonyítékait előmutatni.

A bányahatóság megkísérli a felek között az egység létrehozását. Ha az egység létre nem jön, a bányahatóság a létesítés költségeit az előterjesztett számadások, számadási okiratok és egyéb feljegyzések alapján az összes körülmények figyelembe vétele mellett a legjobb belátása szerint állapítja meg.

A bányahatóság, ha szükségesnek látja a költségek megállapítása céljából helyszíni szemlélt tarthat, tanukat eskü alatt kihallgathat, szakértőket alkalmazhat, bármely irányú hivatalos tudakozódásokat fogadtathat. A tanuk és szakértők mentessége és megeskütése, valamint általában a velük szemben követendő eljárás tekintetében, ideértve a

tanúzási kényszert is, a bányahatóság a polgári perrendtartásnak az eljárás idejében és helyén fennálló rendelkezéseit megfelelően alkalmazza.

A költségek megállapítására vonatkozó bányahatósági eljárás menetét jegyzőkönyvbe kell foglalni s a hozott határozatot a feleknek írásban kell kiadni.

A határozattal meg nem elégedő félnek jogában áll a határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül igényeit a törvény rendes útján érvényesíteni, de a létesített feltáró művet az állam a per folyamatba tétele esetében is a bányahatóság által megállapított kártalanítási összeg bírói letétbe helyezése után azonnal átveheti.

Az átveendő feltáró mű létesítési költségeinek bányahatósági megállapításánál felmerülő eljárási költség az államkinestárt terheli.

IV. FEJEZET.

Az ásványolaj- és földgázfeltárások adományozásáról és az ily bányatelkeknek más bányatelkekhez való viszonyáról. (T. 6–11. §§.)

9. §. Ásványolajfélékre vagy földgázra bányatulajdonjogot csak az államkinestár szerezhethet.

Az ily feltárásokra felkért bányamértékek oly esetben is az állam részére adományozandók, amidőn nem maga az állam, hanem az állam átruházott jogán más vállalkozó (T. 4. §.) vagy véletlen feltaláló (T. 5. §.), avagy pedig a törvény szerint jogosított földbirtokos vagy földbirtokosokból alakult társaság (T. 13. §.) létesítette a feltárást.

10. §. Ásványolaj- vagy földgázfeltárást a T. 7. §-a szerint bányamértékek idegen zártkutatómánya vagy a törvény hatálybalépte után magántulajdonként adományozott bányamérték (határköz) területén is adományozandó, kivéve a magánszemélyeknek ásványolajfélék feltáráására adományozott bányamértékek területét.

11. §. Az adományozási kérvények alakja, tartalma és felszerelése tekintetében az ásványolajféléknél és a földgáznál is a bányatörvény 49–51. §-aiban foglalt rendelkezések mérvadók azzal a bányamonopólium jelentőségéből folyó eltéréssel, hogy az adományozási kérvényt nem szükséges a feltárás próbadarabjával ellátni.

12. §. Az általános bányatörvénynek a bányajárásról szóló rendelkezései közül az 54. és 55. §-ok az előbbi szakasz *b)* pontjának kivételével az ásványolaj- vagy földgázfelkérésnél is hatályosak.

A T. 6. §-a szerint az ásványolaj- vagy földgázfeltárás idegen zártkutatómánya is korlátlanul adományozható lévén, a zártkutatómányos az ily felkérésnél fenntartott bányamértéket (ált. bányatörvény 36., 37. §-ai) nem fektethet.

13. §. A bányatörvénynek az adományozásra vonatkozó 56–62. §-ai az ásványolaj- vagy földgázfelkéréseknél is megfelelően alkalmazandók.

Mivel az ily bányatelkek a T. 6. §-a szerint idegen zártkutatómányaiban vagy bányatelekekben is minden joghatály nélkül adományozhatók, a bányahatóság (bányakapitányság) az ásványolaj- vagy földgázfelkérésre csak abban az esetben hozhat elutasító határozatot, ha a vájástérdemlőség (ált. bányatörvény 44. §. és 54. §. *a)* pont) nem volt megállapítható.

Ugyanezen okból az ily felkéréseknél a perre utasító határozat (ált. bányatörvény 61., 62. §-ok) is kizártnak vehető.

14. §. A törvény 6. §-ának végső bekezdése szerint az állam az ásványolajfélékre vagy földgázra idegen zártkutatómányaiban végzett kutatás közben talált fenntartott ásványokat a zártkutatómányosnak ellenszolgáltatás nélkül átengedni tartozik.

A dolog természetéből következik, hogy a zártkutatómányos az ily ásványtelepre adományt is nyerhet, ha az adományozás törvényes feltételei fennforognak.

Ily módon oly eset is beállhat, hogy a földolaj- vagy földgázbányászat mellett ugyanazon adományozott térben másnemű magánbányászat is keletkezik.

A bányahatóság feladata, hogy az ily térbelileg összeeső bányászatok egymáshoz való viszonyát úgy az élet és vagyonbiztonság megóvásának, mint az egyes üzemek zavartalan menete lehető biztosításának követelményéhez képest esetről-esetre a szükséghez képest rendeletileg szabályozza.

V. FEJEZET.

A földbirtokosokat a földgáz tekintetében megillető kedvezményekről.
(T. 12., 13. és 18. §§.)

15. §. A törvény a földbirtokosok, de csak mezőgazdasági ingatlanok birtokosai számára kétféle (vagylagos) kedvezményt állapít meg.

Egyik: az állami gázkutakból önköltségen való gázszolgáltatás (T. 12. §.), másik a külön gázkút létesítésének joga. (T. 13. §.)

E kedvezményeket kiegészíti az országos földgázalap létesítéséről szóló törvényes rendelkezés. (T. 18. §.)

A) Önköltségen való gázszolgáltatás az állami gázkutakból.

16. §. A törvény 12. §-a szerinti gázszolgáltatás kötelezettsége szempontjából földgázkútnak csak az állam által létesített, földgázt szolgáltató oly fűrólyukat lehet tekinteni, melyben a fűrómunka már abban van hagyva, melyből a földgáz nyomás alatt magától jön és amely kifogástalanul működő elzárószervezettel van ellátva.

Amíg a fűrás beszüntetve nincsen, vagy amíg a fűrólyuk lezárása tökéletesen nem sikerül, vagy ahol a gáztermelés szivattyúüzemet tételez fel, a kedvezményezett mezőgazdasági ingatlanok birtokosai a gáz átengedését nem igényelhetik. Jelentkezni is csak az önműködő gázkút teljes felszerelése és elzárása után lehet.

17. §. Önköltségen való gázszolgáltatásra csak az állami gázkút 7 kilométeres körzetében (a gázkúttól, mint központtól 7 kilométeres sugárral vont körben) fekvő mezőgazdasági ingatlanok birtokosai tarthatnak igényt.

E kedvezmény a 7 kilométeres körzetben fekvő mezőgazdasági ingatlanok haszonbérlelt is megilleti.

A fentebbiek szerint igényjogosult földbirtokosok is csak a saját háztartási, saját mezőgazdasági és saját mezőgazdasági ipari céljaikra és csak a 7 kilométeres körzetben fekvő ingatlanok műveléséhez szükséges és ott tényleg felhasználandó gázmennyiség kiszolgáltatására tarthatnak igényt.

Ha az igényjogosult birtokos a gázkút 7 kilométeres körzetén kívül más vidéken is bír mezőgazdasági ingatlannal, a kedvezményes gázszolgáltatásra való igényt az utóbbi ingatlan tekintetében meg nem illeti.

Ha a mezőgazdasági ingatlan csak részben esik a 7 kilométeres körzetbe és a ha a körzetbe eső rész kisebb, mint az egész ingatlan fele, a kedvezményes gáz szolgáltatásához való igény az érdekelt földbirtokost csak a körzetbe eső ingatlanrész tekintetében illeti meg.

Ha pedig a mezőgazdasági ingatlannak legalább a fele, vagy a felénél nagyobb része esik bele a 7 kilométeres körzetbe, akkor a kedvezményes gázszolgáltatáshoz való igény az érdekelt földbirtokost az egész ingatlan tekintetében megilleti.

Saját háztartás alatt a törvény 12. §-ában foglalt rendelkezés szempontjából az igényjogosult birtokos mezőgazdasága vagy kedvezményes mezőgazdasági iparvállalata körében alkalmazottak háztartását is kell érteni.

Ami a törvény szempontjából a mezőgazdasági cél terjedelmét illeti az önköltségen való gázszolgáltatás s mezőgazdasági termelésen kívül a mezőgazdasági termények forgalomba való hozatalának céljaira is igényelhető.

Hogy a törvény szempontjából mit kell mezőgazdasági iparnak tekinteni, erről külön rendelet intézkedik.

18. §. Az a földbirtokos, aki a törvény 12. §-ában meghatározott kedvezményben részesülni kíván, tartozik annak elnyerése végett ikenként 1 P 60 f (1 K) béléggel ellátott kérvényben folyamodni.

A kérvény a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalhoz nyújtandó be.

19. §. A kérvénynek tartalmaznia kell:

a) a kedvezményezésre való jogosultság (földtulajdonosi, haszonbérleti minőség) igazolását,

b) azon állami gázkút megjelölését, melyből folyamodó a földgázt kiszolgáltatni kívánja,

c) a mezőgazdasági ingatlanok helyi fekvésének (megye, járás, község, dűlő) és mezőgazdasági művelési jellegének (szántóföld, rét, legelő stb.) megjelölését, melyre nézve folyamodó a kedvezményt igénybe venni akarja; az ingatlanok telekkönyvi és helyrajzi száma és területét,

d) a szükséges gáz mennyiségét és a cél részletes megjelölését, amire a földgázt felhasználni akarja.

Ha a folyamodó a földgázt többféle megengedhető célra akarja fordítani, az egyes célokra szükséges gáz mennyisége külön megjelölendő.

20. §. A kérvényhez a kedvezményre való jogosultságot igazoló okiraton (telekkönyvi kivonat, vagy helyhatósági bizonyítvány, haszonbérleti szerződés stb.), kívül helyszíni vázlatrajz, lehetőleg 1 : 14.400 méretű kataszteri térképmásolat csatolandó, melyen az illető állami gázkút helyi fekvése is kitüntetendő.

Ha a folyamodó az önköltségi földgázt mezőgazdasági ipari célra akarja felhasználni, a kérvényhez az illető mezőgazdasági ipartelep részletes leírását is mellékelni kell.

E leírásban ki kell terjeszkedni különösen a mezőgazdasági ipartelep műszaki ismertetésére, a feldolgozandó mezőgazdasági terményeknek, azok mennyiségének és termelési helyének megjelölésére s a nyerendő mezőgazdasági ipari termények felsorolására.

21. §. A . . . . . m. kir. bányászati kutató hivatal köteles a kérvényre azonnal feljegyezni a beérkezés (benyújtás) időpontját és gondosan megvizsgálni, hogy a kérvény megfelel-e tartalom és a felszerelés tekintetében az előző szakaszokban megszabott követelményeknek.

22. §. Az állami gázkút elzárása előtt benyújtott kérvény, mint idő előtti, a folyamodónak egyszerűen visszaadandó.

Hiányosan szerkesztett, vagy hiányosan felszerelt kérvények megfelelő részletes utasítás mellett pótlásra visszaadandók. Ha a fél a hiányokat a felhívásban megszabott záros határidőn belül pótolja, a gáz kiszolgáltatásához való előjog az alakérvény benyújtásának napjától illeti meg őt.

23. §. A megfelelően szerkesztett és kellően felszerelt kérvényeket a m. kir. bányászati kutatóhivatal véleményes jelentéssel a m. kir. pénzügyminiszterhez terjeszti fel.

E jelentésben ki kell terjeszkedni különösen:

1. az önköltségen való gázszolgáltatásra vonatkozó igény törvényes jogalapjának elbírálására,

2. az állami gázkútban még rendelkezésre álló gázmennyiség feltüntetésére,

3. a kérvényező tényleges gázszükségletének megállapítására, illetve annak a megvizsgálására, hogy vajon a jelentkező földbirtokosnak az adott viszonyok között s a bejelentett és a törvény szerint megengedhető célokra szüksége van-e az általa kiszolgáltatni kért egész gázmennyiségre.

24. §. A földgáz önköltségen való kiszolgáltatásáért jelentkező igény-jogosult földbirtokosokat a jelentkezés sorrendjében kell kielégíteni.

Annak a földbirtokosnak kérvénye, akinek kérelme szabad rendelkezésre álló földgáz hiányában nem volt teljesíthető, a m. kir. bányászati kutató hivatalnál nyilvántartandó, s mihelyt az illető állami gázkútnál akár szerződés, akár engedély alapján lekötve volt gázmennyiség valakinél akár a gázhasználat önkéntes megszüntetése, akár a gázhasználati jog megszűnése (29. §.) vagy tényleges elvonása (T. 20. §. végső bekezdés) folytán felszabadul, avagy pedig a kút gázszolgáltató képessége bármily oknál fogva pl. a fűrés folytatása következtében meggyarapodik, az illető kérvény az önköltségű gáz kiszolgáltatásának elrendelése végett újból a m. kir. pénzügyminiszter elé terjesztendő.

25. §. Az a földbirtokos, kinek a földgáz önköltségen való átengedése iránti kérelme átengedhető földgáz felesleg hiányában csak részben teljesített, a kút gázszolgáltató képességének növekedése, vagy a használatra lekötött gázmennyiségek felszabadulása esetében az ő teljes gázszükséglete kielégítéséig a földgáz további átengedése tekintetében másokkal szemben előjoggal bír.

Az ily esetben ki nem elégített gázigényeket a . . . . . m. kir. bányászati kutató hivatal külön nyilvántartja és a kiegészítés lehetőségének esetében a pótengedély kiadása céljából az ügyiratok felterjesztése mellett azonnal indokolt jelentést tesz a pénzügyminiszternek.

26. §. Ha a földgáz önköltségen való kiszolgáltatását egy és ugyanazon állami kútból egyidőben, egy napon több igényjogosult földbirtokos kéri, de az illető gázkútban annyi földgáz már nem áll rendelkezésre, hogy az összes kérelmeket kielégíteni lehessen, akkor a még rendelkezésre álló gázmennyiség a jelentkezők között a tényleges szükségletek arányában osztandó fel.

27. §. Ha valamely állami gázkútból az önköltségű gáz kiszolgáltatásáért jelentkező igényjogosult földbirtokosokkal egyidőben ipari vagy más vállalkozók ellenszolgáltatás mellett kérnek földgázátengedést, ily esetben elsősorban a földbirtokosi érdekeltséget kell kielégíteni.

28. §. A törvény szerint a földgáz vezetésének költségei a földbirtokost terhelik.

Vezetés alatt nemcsak a gázcsövek és azok kapcsolórészei, valamint a szükséges elzáró tolattyúk és szelepek, hanem a gázmérő órák és az illető csővezetékkel kapcsolatos mindazok a szerkezetek is értendők, amelyek a gáznyomás szabályozására, jelesül a kisnyomású gáz továbbszorítására, vagy a nagy gáznyomás apasztására szükségesek, nemkülönben azok a berendezések is, amelyek a gáz vezetése esetleg a sós víz, vagy homok kiválasztása vagy lecsapolása céljából szükségeltetnek.

29. §. A földbirtokos köteles a vezetési üzemtervet (86. §.) a gázhasználati engedély kiadása után 30 nap alatt a bányahatóságnak bemutatni, avagy az üzemterv elkészítését és jóváhagyásának kiszököltését a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalnál kérelmezni és magát a gázvezetéknek minden hozzátartozó felszereléssel együtt a hatóságilag jóváhagyott üzemterv kézbesítésétől számított egyévi határidőn belül elkészíteni és üzemképes állapotba helyezni.

A földbirtokosi vezetéknek az állami vezetékbe való bekapcsolása iránt a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal intézkedik.

A bekapcsolás költsége az érdekelt földbirtokost terheli.

A földbirtokosi vezeték létesítésének és felszerelésének az első bekezdésben megszabott határidejét a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal egy fél évvel meghosszabbíthatja, a pénzügyminiszter pedig még egy félévi haladékot engedélyezhet.

E határidő elmulasztása a gázhasználati engedély megszűnését vonja maga után.

30. §. A földbirtokos köteles a gázvezetékét és az ahhoz tartozó összes berendezéseket állandóan jókarban tartani. A gázvezetékét e tekintetben a

bányahatóság és a . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal saját személynéje, vagy e célból alkalmazott felvigyázók által bármikor megvizsgálthatja.

Ha ilyenkor a vezetéken olyan hiány észleltetik, mely gázvesztiséget von maga után, az illető vezeték azonnal hivataltól elzárandó, lepecsételendő és a kijavításig lezárva tartandó.

Az ilyenkor a vezeték kinyitása céljából tartandó ellenőrző szemle költségét a földbirtokos tartozik megfizetni.

31. §. Az állami gázkútból a földgáz az igényjogosult földbirtokosnak a törvény szerint önköltségen szolgáltatandó ki.

Az egy köbméter földgázra eső önköltség a földbirtokosi érdekeltség által igénybe vett mindegyik önálló állami gázkútra nézve külön-külön, az összekapcsolt gázutakra pedig együttvéve a következő módon állapítatik meg:

Az illető gázkút évi rendes üzemi kiadásainak (személyi járandóságok és dologi kiadások) összege, hozzáadva az illető gázkút létesítésére és felszerelésére fordított összes költségeknek, mint állami befektetéseknek évi törlesztési hányadát (amortizációját), elosztandó az illető gázkútból az év folyamán felhasznált (elvezetett) gázmennyiséggel köbméterekben kifejezve; a nyert hányados adja a földbirtokosi érdekeltség által a felhasznált (elvezetett) földgáz minden köbméteréért az illető üzemi évben fizetendő önköltséget.

A több gázkútra vonatkozó közös üzemi kiadások, mint pl. a kezelő- vagy felügyelőszemélyzet illetményei az önköltség kiszámításánál a gázfelhasználás arányában osztandók meg az egyes gázutak között.

A gázkút létesítési és felszerelési költségeinek évi törlesztési hányada az illető kút gázszolgáltató képessége valószínű időtartamának és a befektetés 4%-os kamatozásának számításba vételével állapítandó meg.

Ahol a gázszolgáltatás valószínű időtartamának meghatározására megbízható tapasztalati adatok még nem állnak rendelkezésre, ott az évi törlesztési hányad 20 év számításbavételével állapítandó meg.

Ha a kút gázszolgáltatása a számításba vett idő előtt megszűnik, az állam ez alapon az önköltség kiegészítését utólagosan nem követelheti.

Ha pedig a gázszolgáltatóképeség a számításba vett időnél tovább tart, a későbbi években az önköltség megállapításánál már csak a rendes üzemi kiadások vehetők számításba.

Az önköltséget a fenti határozmányok figyelembevételével a . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal állapítja meg, amely megállapítás ellen az érdekeltek a fizetési meghagyás (32. §.) vételétől számított 15 nap határidőn belül a pénzügyminiszterhez felfolyamodhatnak.

A földbirtokosoktól önköltség címén követelhető köbméterenkénti földgázdíj nem lehet nagyobb annál a legkisebb gázárnál, melyet az ipari vállalatok vagy más magánfogyasztók a nekik az illető gázkútból (gázutakból) átengedett földgáz köbméteréért megállapítás szerint fizetni tartoznak.

32. §. Az önköltségen kiszolgáltató földgázért járó díjakat az érdekeltektől földbirtokosok utólagos évnegyedi részletekben kötelesek megfizetni.

Mivel azonban a valódi önköltség az első szakasz szerint csak az üzemi év lejártával állapítatik meg, a fizetendő évnegyedes díjrészletek egyelőre az előző üzemi év önköltség, új gázkútnál pedig a valószínű önköltség számításba vételével állapítandók meg.

A fizetendő díjrészletek előírását évnegyedenként és utólagosan a . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal eszközli; nevezetesen az A) jegyű minta szerint készített előírási kimutatásba az esedékes díjakat egyenként bevezeti s a lezárt kimutatást a földgázkút fekvése szerint az illetékes m. kir. adóhivatalnak megküldi az előírás foganatosítása, a fizetési meghagyás kibocsátása és a beszédés céljából szükséges további intézkedések megtétele végett.

A m. kir. adóhivatal a hozzá beérkezett egyenkénti előírási kimutatásnak kézhez vételétől számított 8 napon belül köteles a megállapított

negyedévi földgázdíjrészleteket az e célra (a bányailletékek számftejtőkönyve című nyomtatvány felhasználásával) már előzetesen berendezett «Önköltségen kiszolgáltató földgázért fizetendő díjak» címfelirattal ellátott számftejtőkönyvben minden egyes fizetőköteles fél részére nyitandó elkülönített számlakönyvi lapokon az évnegyedi részleteket személynként és tételenként előírni és az előírás fogatosítása után legott a megállapított földgázdíjakról ezeknek 8 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett befizetésére minden fizetni köteles felet fizetési meghagyás kiadásával felhívni, azzal a figyelmeztetéssel, hogy az ezen határidőn belül nem fizetett díjak után 5%-os késedelmi kamat lesz fizetendő.

Tartozik továbbá a m. kir. adóhivatal a fizetési meghagyás gyors kézbesítéséről gondoskodni, a kézbesítést igazoló vétbizonyítvány alapján a kézbesítés napját a számftejtőkönyv jelzett hasábjában pontosan feljegyezni, ezeket a vétbizonyítványokat a számftejtőkönyv kiegészítő részeként megőrizni, a záros határidőn belül be nem fizetett földgázdíjrészleteket az esedékesség beállta után — további intés teljes mellőzésével — a közadók behajtására illetékes közigazgatási közegnek végrehajtás útján való azonnali behajtás végett kimutatni.

A felek által teljesített fizetések elszámolására addig, míg e célra netán szükségesnek mutakozó új napló nyomtatvány elkészülhet, a «Bányamérték és felügyeleti illetékek segédnaplója» című nyomtatvány lesz használandó, amelynek hűségvéli eredménye az «Önköltségen kiszolgáltató földgázért fizetett díjak» felirattú külön tárcza alnaplóba, ennek végeredménye pedig közvetlenül a forgalmi naplóba veendő fel.

Egyebekben, ezeknek a közadók módjára behajtandó földgázdíjaknak további adóhivatali kezelésénél, a bányailletékek kezelésére vonatkozó s az 1894. évi Pénzügyi Közlöny 9. számában is megjelent ugyanezen évi 781. számú körrendelettel kiadott utasításban körülírt szabályok alkalmazandók és így az ezen számadási ág naplóinak szigorlata és sommás könyvelése a pénzügyminiszteri számvevőség jövedéki csoportjának feladatát fogja képezni.

33. §. Az egész üzemi évre vonatkozó önköltség megállapítása után a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal haladéktalanul megállapítja az illető üzemi évben a kedvezményre jogosult földbirtokosnak önköltségen kiszolgáltató földgázért járó díjak valódi (végleges) összegét és az egyénekenkénti leszámolás fogatosítása céljából megküldi az illető adóhivatalnak a B) minta szerint készített végleges évi előírási kimutatást.

Ha a fizetendő földgázdíj évi végleges összege nagyobb az illető üzemi évi évnegyedes előírások összegénél, akkor a többlet az előző szakaszban megállapított módon mint pótdíj újabb fizetési meghagyás kibocsátásával bekövetelendő és szintén az érdekelt féltől esetleg a közadók módjára behajtandó.

Ha pedig a díjak évi véglegesen megállapított összege kisebb a fél által az évnegyedes előírások alapján teljesített fizetések összegénél, ez a befizetett többlet túlfizetésként viendő át a következő évi számlára és a legközelebbi évnegyedben esedékessé váló díjrészletbe, mint teljesített fizetés be tudandó lesz.

B) A földbirtokosi érdekelttség által létesíthető földgázutakról. (T. 13. §.)

34. §. A T. szerint a földbirtokosi érdekelttség körében földgázkutat a megengedett célokra (17. §.) saját birtokán minden földbirtokos létesíthet, aki legalább négyezer kat. hold kiterjedésű, nagyobb részen összefüggő mezőgazdasági ingatlanal bir és a földgázt ezen ingatlan érdekében akarja felhasználni.

Eppen így létesíthetnek önálló földgázkutat a kisebb terjedelmű, de együttvéve legalább 4000 kat. holdat kitevő és nagyobb részben összefüggő mezőgazdasági ingatlanok birtokosaiból alakult társaságok is a tagok valamelyikének birtokán.

Az a földbirtokos, akinek ingatlana 4000 kataszteri holdnál kisebb, csak abban az esetben létesíthet önálló gázkutat, ha az érdekelt vidék földbirtokosai ily célból társaságot nem alakítanak. A T. szerint megkívánatik azonban, hogy az illetőnek legalább 300 kat. hold összefüggő birtoka legyen. Indokolt esetben, különösen akkor, ha az illető körzetben nagyobb (legalább 300 holdas) ingatlanok nincsenek, vagy ha a nagyobb mezőgazdasági ingatlanok birtokosai a gázkút létesítése iránt nem érdeklődnek, a pénzügyminiszter az oly földbirtokosnak is megengedheti a gázkút létesítését, akinek birtoka 300 összefüggő kataszteri holdnál kisebb. A földbirtokosi gázkút létesítésének joga a törvényes feltételek fennforgása mellett a haszonbérelőket is megilleti.

35. §. A meglévő és gázt még szolgáltató gázkutak hat kilométeres körzetében, vagyis a meglévő földgázkutaktól, mint központoktól, hat kilométeres sugárral vont körben nem lehet földbirtokosi földgázkutat létesíteni.

A tilalom szempontjából a meglévő földgázkúttal egyenlő megítélés alá esnek a mélyítés alatt álló földgázkutak, nemkülönben a már bejelentett földgázkutak is, a bejelentés hatályosságának időtartamán belül. (45. §. e) pont.)

Ha valamely földgázkút végleg kiapadt, vagy ha a földgázra irányuló mélyfúrás sikertelen marad, végül ha az előjoggal bíró bejelentő a mélyfúrást kellő időben meg nem kezdi: az illető földgázkút (mélyfúrás), illetve a bejelentett földgázkút nem tekinthető többé a törvényben megszabott hat kilométeres tilalmi körzet középpontjának.

36. §. Az előző szakaszban foglalt tilalom alól a pénzügyminiszter kérelemre felmentést adhat:

a) ha a tervezett földgázkútnak a hat kilométeres körzeten kívül való létesítése előreláthatólag műszaki nehézségekbe ütköznék, nevezetesen, ha a külső terepviszonyok (pl. tavak, mocsaras helyek előfordulása stb.) a közelebb eső telepítés mellett szólnak;

b) ha a gázfelhasználás lehetősége különben meghiúsulna, nevezetesen ha olyanok a helyi geológiai viszonyok, hogy a gázfeltárást célzó mélyfúrás a hat kilométeres körzeten kívül eredménnyel már nem kecsegtet.

Az engedély megadásánál azonban szigorúan szem előtt kell mindenkor tartani a T.-nek azon rendelkezését, mely szerint a már létező földgázfeltárást mellett új feltárást csak oly távolságban szabad telepíteni, ahol az új feltárást a létező feltárást szolgáltatóképességét már nem befolyásolja. (T. 14. §.)

37. §. A T. szerint nincsen helye a tervezett földbirtokosi földgázkút létesítésének, ha az állam a szükséges földgázmennyiséget akár új gázkút mélyítése, akár pedig megfelelő gázvezeték lefektetése útján akként bocsátja az érdekeltség rendelkezésére, hogy a földgáz kiszolgáltatásának helye a tervezett földgázkút helyétől legfeljebb két kilométerre esik.

Ebben az esetben az új gázkút létesíthetése szempontjából a gázkiszolgáltatás helyét kell a hat kilométeres sugárral vont tilalmi körzet középpontjának tekinteni.

38. §. A gázkút létesítése céljából alakult földbirtokosi társaságokra a bányatörvény 136. és 138. §-ait kell megfelelően alkalmazni.

E szerint az ily társaságok tagjainak jogai és kötelességei úgy egymás között, mint harmadik személyek irányában, a tulajdonközösségről és a szerződésekről szóló általános magánjogi szabályok szerint ítélendők meg, minél fogva a gázkút létesítése céljából egymással társult földbirtokosok az e vállalkozásból folyó kötelességek teljesítéséért egyetemlegesen felelősek.

A tagok a gázkút létesítése és fentartása s a gázfelhasználás módzatai tekintetében egymással társasági szerződést köthetnek, de az ily szerződések érvényességéhez bányahatósági jóváhagyás szükséges.

A társaság tagjai kötelesek az illetékes elsőfokú bányahatóság kerületében lakó közös meghatalmazottat választani, aki az egész gázüzemet igazgatni és a társaságot a hatóságok s harmadik személyek előtt képviselni

fogja. A meghatalmazott neve a bányahatóságnak és a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalnak bejelentendő és ugyanott az illetőnek a szolgálati szerződése is bemutatandó.

A meghatalmazott bejelentésének elmulasztása az ált. bányatörvény 239. §-a szerint büntetendő, s ha az egyízben alkalmazott pénzbüntetés sikertelen marad, a bányahatóság az érdekelt földbirtokosok költségére és veszélyére hivatalból köteles az ily gázüzemhez érto közös meghatalmazottat kinevezni és a kinevezésről s a megbízás elfogadásáról a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalt is értesíteni.

39. §. A földbirtokosokból földgázkút létesítése céljából alakult társaság tagjait a gázkút létesítésének és üzemben tartásának költségei, amennyiben a társasági szerződés más megállapodást nem tartalmaz, a gázfelhasználás arányában terhelik.

A közös vezetés költségei is más megállapodás hiányában közösen a gázfelhasználás arányában viselendők, az egyes birtokosok érdekében szükséges részleges vezetékét azonban mindegyik tag a maga költségén köteles elkészíttetni.

40. §. Ha valamely földbirtokos vagy földbirtokosokból alakult társaság a T. 13. §-a alapján földgázkutat akar létesíteni, köteles e szándékát a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalnak írásban bejelenteni.

A bélyegkötelezettség [ivenkint 1 P 60 f (1 K)] alá eső bejelentésnek tartalmaznia kell:

- a) az érdekelt földbirtokos (földbirtokosok) nevét és lakóhelyét;
- b) a mezőgazdasági ingatlanok helyi fekvésének (megye, járás, község, dűlő) és mezőgazdasági művelési jellegének (szántóföld, rét, legelő stb.) megjelölését, amely ingatlanok érdekében a gázkút létesítése, illetve a gáz felhasználása tervezetik; az ingatlanok telekkönyvi és helyrajzi számait és területét;
- c) a tervezett gázkút helyének megjelölését, az illető földrészlet kataszteri vagy telekkönyvi helyrajzi számát és tulajdonosának nevét;
- d) a gázszükséglet mennyiségének és a felhasználásnak a cél megjelölésével való egyénekenkénti részletes kimutatását;
- e) a mélyfúrás szándékolt megkezdésének időpontját és a vállalkozó megnevezését.

41. §. A bejelentéshez csatolnia kell:

- a) helyszíni vázlatrajzot és pedig lehetőleg 1:14.400 méter arányban készített kataszteri térrajzmásolatot, amelyen a tervezett gázkút helye és az annak körzetében fekvő mezőgazdasági ingatlanok s a netán már létező gázkutak kitüntetendők;
- b) helyhatóságilag hitelesített kimutatást a tervezett gázkút körzetében fekvő ingatlanok helyrajzi számairól, tulajdonságairól és területéről;
- c) a gázkút üzemtervét és
- d) abban az esetben, ha az illető földbirtokos vagy földbirtokosokból alakult társaság a feltárandó földgázt mezőgazdasági ipari célra is fel akarja használni, az illető mezőgazdasági ipartelepnek a 20. §. szerinti részletes leírását.

Az a) alatti térrajzon a létesítendő gázkút körzetéhez tartozó összes mezőgazdasági ingatlanokat, vagyis mindazokat az ingatlanokat ki kell tüntetni, melyek érdekében a tervezett gázkút által szolgáltatott földgáz fel fog használtatni.

Ha a földgázkutat oly földbirtokos tervezi, akinek legalább négyezer kataszteri hold kiterjedésű, nagyobb részében összefüggő mezőgazdasági ingatlana, melynek érdekében a földgázt felhasználni akarja, nincsen, ez esetben a vázlatrajzon mindazon községek határában fekvő összes mezőgazdasági ingatlanokat ki kell tüntetni, amely községek határa részben vagy egészen a tervezett földgázkút három kilométeres körzetére kiterjed. (T. 13. §. 12. bekezdés).

Amely területre nézve az 1:14.400 méretarányban szerkesztett kataszteri térrajzmásolat még meg nem szerezhető, ott a vázlatrajz a hitelesített birtokrendezési (tagosítási) térképek alapján is elkészíthető. Ahol pedig ilyen

hiteles térkép sinesen, ott az 1:14.400 méretű vázlatrajzot egy az 1908: VII., illetve XXXIX. tc. alapján működő földmérővel kell elkészíttetni.

42. §. Ha többen akarnak egymást kizáró, vagyis valamely földgázkút hat kilométeres körzetében tervezett földgázkutat létesíteni, a korábban jelentkezőt illeti meg az elsőbbség, de közös megegyezéssel a többiek is csatlakozhatnak az elsőbbséggel bíró földbirtokoshoz (társasághoz).

Erre a később jelentkezőket a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal figyelmeztetni tartozik.

Ha több egymást kizáró földgázkútra vonatkozó bejelentés egyidőben (egy napon) érkezik be a m. kir. bányászati kutatóhivatalhoz, az a bejelentés bír elsőbbséggel, amelynél a mélyfúrás sikere valószínűbb, illetve amelynél gazdagabb gázfeltárás remélhető.

A bejelentések ily összetalálkozása esetében a bányahatóságilag engedélyezendő mélyfúrást geológus szakértők meghallgatása után a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal előterjesztése alapján a pénzügyminiszter jelöli ki.

A mellőzött jelentkezők ebben az esetben is megkísérélhetik társasági alapon az engedélyeshez való csatlakozást, amire a m. kir. bányászati kutatóhivatal által megfelelően figyelmeztetendők.

43. §. A . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal köteles a gázkút létesítését tárgyzó bejelentésre azonnal feljegyezni a beérkezés (be nyújtás) időpontját és gondosan megvizsgálni, hogy a bejelentés megfelel-e a tartalom és a felszerelés tekintetében az előző szakaszokban (40–41. §§.) megszabott követelményeknek.

Hiányosan szerkesztett vagy hiányosan felszerelt bejelentések megfelelő részletes utasítás mellett pótlásra visszaadandók. Ha a fél a hiányokat a felhívásban megszabott záros határidőn belül pótolja, a kút létesítésére vonatkozó törvényes előjog az alapbejelentés beérkezésének napjától fogja őt megilletni.

Ha a tervezett gázkút helye a bejelentés adatai alapján meg nem határozható, a bejelentés, mint tárgyalásra alkalmatlan, a félnek egyszerűen visszaadandó.

Hasonlóképen visszaadandó a félnek az oly bejelentés is, amelyből megállapítható, hogy a tervezett gázkút és a legközelebbi földgázkút között nincsen meg a törvényben meghatározott legkisebb (hat kilométer) távolság.

Kivételt képez az előző bekezdésben foglalt szabály alól az oly bejelentés, amely indokolt kérelmet is foglal magában arra nézve, hogy a bejelentő a gázkutat a hat kilométernél kisebb távolságban létesíthesse.

Az ily bejelentést a kérelem feletti határozás végett a bányahatósági eljárás megindítása előtt véleményes jelentéssel a pénzügyminiszterhez kell felterjeszteni.

Hasonlóképen előzőleg a pénzügyminiszterhez kell felterjeszteni a törvényben előírt engedély megadása végett a földgázkutat létesíteni szándékozó oly földbirtokos bejelentését is, akinek földbirtoka háromszáz összefüggő kataszteri holdnál kisebb.

44. §. A földbirtokosi gázkút létesítésére vonatkozó s a törvény követelményeinek megfelelő bejelentést a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal az illetékes bányahatósághoz teszi át az üzemterv jóváhagyása, illetve a megfelelő kutatási engedély kiadása végett.

Ha a gázkút már az államkinestárnak adományozott területeken tervezetik, akkor a bányahatósági eljárásnak csak az üzemterv felülvizsgálatára és jóváhagyására kell szorítkoznia; más esetben, jelesen ha a földgázkút bányajogilag szabad területen, vagy magántulajdonban levő zártkutatmány, vagy bányatelek területén létesül: a bányahatóság a félnek a földgázra vonatkozó és csak egy mélyfúrásra korlátozott, kutatási engedélyt ad ki s az engedély keretében a bemutatott üzemterv jóváhagyása iránt is határoz.

Ha a földgázkutat nem a törvény szerint jogosult földbirtokos vagy földbirtokos-társaság, hanem olyan földbirtokos akarja létesíteni, akinek a

gázkút létesítésére vonatkozó törvényes jogosultság elbírálásánál figyelembe vehető legalább négyezer kataszteri hold kiterjedésű, nagyobb részében összefüggő mezőgazdasági ingatlana nincsen, ebben az esetben a bányahatóság az üzemterv jóváhagyása, illetve a megfelelő kutatási engedély kiadása előtt köteles felszólítani a tervezett gázkút körzetében (41. §. hetedik bekezdés; T. 13. §. tizenkettedik bekezdés) eső mezőgazdasági ingatlanok tulajdonosait, hogy a gázkút felhasználása céljából nem kívánják-e a földgázkút tervezőjével társaságba lépni.

E felhívásban a társaság megalakulására és a bányahatóságnál való bejelentésére záros határidőt kell kitűzni, mely a kihirdetéstől számítandó három hónapnál kevesebb és hat hónapnál több nem lehet.

A bányahatóság a felhívást a kút tervezőjével és a m. kir. .... bányászati kutatóhivatallal közli és szabályszerű meghirdetés végett az illetékes járási (városi) közigazgatási hatóságnak megküldi. E hatóság megfelelően intézkedik az iránt, hogy a felhívás tartalma az érdekelt községekben a helyi szokás szerint közhírre tétessék és hogy az a tervezett gázkút körzetében fekvő ötven kataszteri holdnál nagyobb mezőgazdasági ingatlanok tulajdonosainak külön írásban is kézbesítettessék.

A társaság csak akkor tekinthető megalakultnak, ha a gázkút tervezőjéhez csatlakozó földbirtokok a gázkút törvényes körzetében (T. 13. §. tizenkettedik bekezdés) legalább négyezer kataszteri hold kiterjedésű, nagyobb részében összefüggő mezőgazdasági ingatlanokkal bírnak a gázkút tervező földbirtokos ingatlanát is beleértve.

A társaság megalakulásáról szóló jelentés kapasan a tagokra vonatkozólag a 41. §. b) pontjában előírt hitelesített kimutatást is be kell a bányahatósághoz terjeszteni.

45. §. A bányahatóság által a T. 13. §-a alapján kiadandó földgázkutatói (mélyfúrási) engedélynek tartalmaznia kell:

a) bejelentő földbirtokos (földbirtokosok) nevét és lakhelyét, földbirtokosi társaság esetében a meghatalmazott igazgató nevét és lakóhelyét;

b) a tervezett földgázkút helyét a megye, járás, község, dűlő, kataszteri vagy helyrajzi szám és a telektulajdonos megjelölésével;

c) annak okadatolt megállapítását, hogy a bejelentő a földgázkút létesítésére az 1911. évi VI. tc. 13. §-a értelmében jogosult;

d) a mélyfúrásnál követendő eljárást és a betartandó főbb szabályokat az egyidejűleg a T. 15. §-a és az 58-59. §-okban foglalt rendelkezések tekintetbe vételével megvizsgált és jóváhagyott üzemterv alapján;

e) annak kijelentését, hogy az engedély csak a jelzett egyetlen mélyfúrásra jogosít és hogy az engedély hatályát veszti, ha a mélyfúrás az engedély kézbesítésétől számított félévi határidő alatt meg nem kezdetik;

f) végül azt az általános figyelmeztetést, hogy az engedélyes köteles a bányatörvény, az 1911. évi VI. tc. és az azok alapján kibocsátott rendelkezésekhez szigorúan alkalmazkodni.

A bányahatósági engedély «Földgázkutatói (mélyfúrási) engedély az 1911. évi VI. tc. 13. §-a alapján» címen a . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal útján kézbesítendő a félnek.

46. §. Ha a földbirtokosi földgázkút valamely kincstári bányatelek területén tervezetik, akkor a bányahatósági intézkedés: «Határozat kincstári bányatelekben földgázfeltárás céljából az 1911. évi VI. tc. 13. §-a alapján tervezett mélyfúrásra vonatkozó üzemterv jóváhagyása tárgyában» cím alatt adandó ki és a . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalnak küldendő meg.

E határozat szerkesztésénél is a megkívántató lényeges tartalom tekintetében az előző szakaszban foglalt határozmányok irányadók.

A . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal a bányahatóság határozatát a félnek azzal az értesítéssel köteles haladéktalanul kézbesíteni, hogy a földgázfeltárást célzó mélyfúrás az államkincstár bányatelekén a bejelentett helyen azonnal megkezdhető és a hatóságilag jóváhagyott üzemterv szigorú betartása mellett szakadatlanul üzemben tartandó.

47. §. A T. 13. §-a alapján kiadott földgázkutatási engedélyekről, úgyszintén az e törvénytörvény szakasz alapján kincstári bányatelekben tervezett földgázkutakról a bányahatóságnál külön nyilvántartás vezetendő.

48. §. A társaság (földbirtokos) a mélyfúrás megkezdéséről, valamint annak bármely okból történő beszüntetéséről mind a bányahatóságnak, mind a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalnak azonnal jelentést tenni köteles.

Az e rendelet VI. része B. fejezetében foglalt általános intézkedések a társasági (földbirtokosi) mélyfúrásoknál is kötelezők.

49. §. A . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal a társasági (földbirtokosi) mélyfúrással eszközölt gázfeltárás esetében a haladéktalanul bejelentendő feltárás megvizsgálása után, ha az illető terület még adományozva nincsen, az államkincstár, mint felkérő képviselőjében beadja a bányahatósághoz a bányatelek adományozása iránti kérvényt.

Az adományozási eljárás költségei az államkincstárt terhelik.

Az adományozás megtörténte után az a körülmény, hogy a bányatelekben társasági (földbirtokosi) gázkút létezik, az adományozási könyvben feljegyzendő.

A kincstári bányatelekben utólag létesített társasági (földbirtokosi) földgázkutak is feljegyzendőek az adományozási könyvben.

50. §. A mélyfúrás mindaddig folytatható, míg a kút gázszolgáltatóképessége a társaság (földbirtokos) szükségletét teljesen nem fedezi.

Ha a teljesen elkészült kút gázszolgáltatása az érdekeltség bejelentett (40. §. d) pont) gázszükségletének fedezésére nem elegendő, a társaság (földbirtokos) a T. 14. §-ában és az előző szakaszokban foglalt rendelkezések betartása mellett a lemellyített gázkút közelében új gázkutat létesíthet.

Ez a jog az érdekeltséget abban az esetben is megilleti, ha a kút kiapad, illetve gázszolgáltatóképessége annyira megcsappan, hogy az érdekeltség szükségletét már nem fedezi.

51. §. Ha a földgázkút gázszolgáltatóképessége a társaság (földbirtokos) által igénybevehető mennyiséget felülmúlja, a földgáztöbblet felett az állam rendelkezik.

A kút gázszolgáltatóképessége alatt a teljesen nyitott kútból meghatározott időn belül, pl. egy perc vagy egy óra alatt a szabad levegőbe kiáramló gáz mennyisége értendő.

Ha ez a gázmennyiség a társaságnak (földbirtokosnak) ugyanazon időegységre vonatkoztatott gázszükségletét felülmúlja, a különbözet az a többlet, mely felett az állam rendelkezik.

A társaság (földbirtokos) kérheti, hogy a jelentkező gáztöbbletet az állam ne értékesítse, hanem hogy az érdekeltség gázszükséglete jövőbeni fedezésére tartalékol szolgáltasson.

A kérelem felett a pénzügyminiszter határoz és ha a pénzügyminiszter a kérelmet teljesíti, ebben az esetben a gázkút mindenkor a társaság (földbirtokos) kezelésében hagyandó.

52. §. Ha az állam a mutatózó földgáztöbblet felhasználását, vagy értékesítését határozza el, ebben az esetben a törvény szerint a gázkút kezelését is átveszi a társaságtól.

De ilyen esetben akár átveszi a kezelést az állam, akár nem, köteles a kutatás és felszerelés költségeit a társaságnak (földbirtokosnak) abban az arányban megtéríteni, amely arányban áll az állam által fogyasztott vagy értékesített földgázmennyiség a társaság (földbirtokos) által igénybevehető földgázmennyiséghez.

A költségek aránylagos részét bármelyi fél kérelmére a bányahatóság állapítja meg a törvény rendes útjának fenntartása mellett.

A megállapításnál a hatóság a 8. §. szerint jár el.

A társaság megalakításával és bejelentésével, továbbá a kutatási engedély, illetve az üzemterv jóváhagyása kieszárlásával járó kiadások a költségekhez hozzá nem számíthatók.

53. §. Ha a pénzügyminiszter a társasági (földbirtokosi) gázkút üzeménél jelentkező földgáztöbblet értékesítését határozza el, az értékesítés-

nél a gázkút 7 kilométeres körzetében fekvő mezőgazdasági ingatlanok tulajdonosai, ha a földgázt mezőgazdasági ingatlanuk érdekében, a törvényben megengedett célokra akarják használni, más jelentkezők előtt elégtendőek ki.

54. §. Ha valamely társasági (földbirtokosi) földgázkútnál eredetileg földgáztöbblet volt, melyet az állam felhasznált vagy értékesített; és ha időközben a kút gázszolgáltató képessége alászáll; ebben az esetben első sorban azoknak a gázfogyasztása korlátozandó, illetve megszüntetendő, akik az állam rendelkezése alatt állott gáztöbbletből nyertek gázhasználatot.

55. §. A társasági (földbirtokosi) földgázkutató és gázvezetéseket mind a létesítés alatt, mind a rendes üzem idejében úgy a bányahatóság, mint a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal bármikor megsemmisítheti.

A hatóság és a hivatal ellenőrzési joga a gázhasználat módozataira is kiterjed.

A 30. §-ban foglalt intézkedések a társasági (földbirtokosi) földgázvezetésekre is kötelezők.

56. §. A T. 18. §-ában foglalt rendelkezés alapján létesítendő «Országos földgázalap» szervezetét, kezelését és felhasználásának irányelveit külön rendelet fogja szabályozni.

VI. FEJEZET.

Az ásványolajfélék és földgázak kutatása-, feltárása- és vezetéséről (szállításáról). (T. 14—17. §§.)

A. Ásványolaj- vagy földgázfeltárások viszonylagos fekvéséről.

57. §. Ásványolajféléknek vagy földgáznak már létező feltárása, nevezetesen már létező ásványolajkút (ásványolajakna) vagy földgázkút mellett új ásványolaj vagy földgázkutató (aknát) csak oly távolságban szabad telepíteni, ahol az új feltárás a létező feltárás szolgáltatóképességét már nem befolyásolja. (T. 14. §.)

A legkisebb távolságot, amely azonban 30 m.-nél mélyebbre tervezett fúrólukáknál (aknáknál) 30 m.-nél kevesebb nem lehet, esetről-esetre a bányahatóság állapítja meg; de ha a már létező és a tervezett kút közötti szintes távolság az ötszáz métert meghaladja, ebben az esetben a hatóság a tervezett kút telepítési helye tekintetében esak a létező kút tulajdonosának elfogadható szakértői véleménnyel támogatott kérelmére állapíthat meg nagyobb viszonylagos távolságot.

B. A kutatósi (feltáró) üzemtervről, berendezésekről és munkálatokról. (T. 15. §.)

58. §. Bányahatóságilag jóváhagyott üzemterv szükséges:

1. az ásványolajfélék és a földgázak felkeresését és feltárását célzó munkálatokhoz, így különösen a mélyfúráshoz, tekintet nélkül arra, hogy a mélyfúrás még nem adományozott területen, vagy pedig bányatelekben a már ismert előfordulás kihasználására tervezetlik, úgyszintén tekintet nélkül arra, hogy a kutatósi, illetve feltáró művet maga az állam, vagy az állam átruházott jogán (T. 4. §.) más vállalkozó, vagy a törvény szerint jogosult földbirtokosi társaság, illetve földbirtokos (T. 13. §.) akarja létesíteni (kutatósi, illetve feltáró üzemterv) és

2. a feltárt ásványolajfélék vagy földgázak vezetésére (szállítására) szolgáló berendezések létesítéséhez (vezetési üzemterv).

A bányahatóság az üzemtervet jóváhagyás előtt a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalnak véleményezés végett kiadni köteles.

A bányahatóság a lényegesen hiányos üzemtervet a hiányok megjelölésével visszaadja a félnek.

A bányahatóság a bemutatott üzemtervet módosíthatja, vagy kiegészítheti.

A jóváhagyott üzemterv csak a bányhatóság előzetes engedélyével módosítható.

Ha előre nem látott körülmények folytán a bányahatóságilag jóváhagyott üzemtervtől eltérő és halasztást nem tűrő intézkedés válik szükségessé, úgy ezt a kutató (üzemvezető) 3 napon belül a bányahatóságnak bejelenteni köteles.

59. §. A kutatási üzemtervet a kutatási (mélyfúrási) engedély iránti kérvényhez, illetve megkereséshez (4-5. 44. §§.) kell mellékelni.

A kutatási üzemtervbe, amennyiben a kutatás mélyfúrással tervezetik, fel kell venni különösen

1. a fúrólyuk helyének megjelölését, tervezett mélységét és átmérőjét,
2. az alkalmazandó mélyfúrási szerkezet és fúrási mód leírását.
3. a fúrólyuk kibélelésének és elzárásának módját, valamint a szükségesnek mutató vizelzárások keresztülvitelénél követendő eljárást.

Az üzemtervhez csatolandó vázlatrajzon méret szerint megjelölendő az egymástól és a fúrólyuktól való távolságok pontos kitüntetésével mindazok az építmények, berendezések, (fúróaknak, ásványolaj-, gáz- és víztartályok, csövezetékek, iszap és olajgödörök stb.), úgyszintén az utak, vasutak, folyók, esztornák, melyek a fúrólyuk középpontjából száz (100) m. sugárral vont kör területén fekszenek, illetve tervezetnek.

A bányahatóság, ha szükségesnek találja, az egyes szerkezetekről, vagy eljárási módokról megfelelő vázlatrajzokat is kívánhat.

A kutatási üzemterv elkészítésénél és hatósági felülvizsgálatánál, valamint az ásványolajfelékre vagy földgázakra irányuló kutatási (mélyfúrási) munkálatok berendezésénél és keresztülvitelénél a következő 60-85. §-okban foglaltakat kell szem előtt tartani.

60. §. A fúrólyuk mélysége geológiai szakvélemény alapján állapítandó meg, de földgázfeltárási irányuló mélyfúrási esetében a fúrási tervezett mélység elérése előtt is abbahagyandó, mielőtt a gázkút a szükséges földgáznyomást már önműködőleg kiszolgáltathatna.

A fúrólyuk kezdő átmérője akként választandó meg, hogy abban a mélységben, amelyben a gázfeltárási várható, a beléscső külső átmérője ne legyen nagyobb 137 mm.-nél (5 1/4 angol hüvelyk), mert nagyobb átmérőjű csőveknél a nagyobb nyomású gáz elzárása kevésbé sikerül.

61. §. A fúró módszer tetszés szerint választandó.

Vízöblítéssel dolgozó mélyfúrási berendezések akként szerelendők fel, hogy a fúrólyukban előálló vízvesztés pontosan megállapítható legyen; e célból az öblítővizet csakis vízhatlan tartályokból szabad a fúrólyukba szivattyúzni, úgyszintén a kifolyó vizet is vízhatlan tartályokba kell vezetni.

Ha oly fúrólyukokban észlelhető jelentékeny vízvesztés, amelyekben, vagy amelyeknek szomszédságában ásványolajfelék vagy földgázak tárolnak fel, úgyszintén mindenkor, amikor a fúrásnál ásványolaj- vagy földgáznyomok mutatkoznak, a fúrást azonnal be kell szüntetni, a fúrólyukban lévő vizet ki kell kanalazni, s ha megállapított, hogy a vizet elnyelő, illetve ásványolaj- vagy földgáznyomokat mutató réteg termelésre érdemes ásványolajfeléket vagy földgázakat nem szolgáltat, a vizet elnyelő réteg elcsövezendő és a fúrási öblítéssel folytatható.

Termelésre érdemes ásványolajat vagy földgázt szolgáltató rétegben vízöblítéssel fúrni nem szabad.

62. §. A fúrólyuk kibélelésére légmentesen záró és elegendő szilárdságú patent forrasztású hengerelt, vagy varrat nélküli folytvascsöveket kell használni.

A beléscsövek falvastagsága akként választandó, hogy a csövek a fúrólyuk tervezett mélységének megfelelő hydrostatikai nyomást (annyi atmosféra, ahány 10 m. mély lesz a fúrólyuk) legalább kétszeres biztonsággal bírják; de az ez alapon szilárdságtani számítással nyert falvastagság, a csövek várható rozsdásodására való tekintettel, két (2) mm.-rel nagyobbítandó.

Öt (5) mm.-nél kisebb falvastagságú csövek — a közvetlenül a felszín

alatt elhelyezett irányesővektől eltökintve — egyáltalában nem használhatók.

63. §. A gázvezető rétegbe érő összes csőszakaszokat lehetőleg közvetlenül a gázvezető réteg fölött gumi- vagy jutahengeres tömítő szerkezetekkel (parkerekkel) akként kell tömíteni, hogy a fűrőlyuk és a bélése közötti hézagokon földgáz fel ne szállhasson.

Ha a gázvezető rétegsorozatba több csőszakaszt kerül, akkor mindegyik csőszakaszt külön-külön kell tömíteni és a bélése közötti összegyülemelő gázokat akként kell elzárni, hogy a csőszakaszok közel a felszínen zárószeleppel felszerelt tömítő szelencékkel legyenek lefajtva.

A tömítés módja az üzemtervben részletesen ismertetendő, s a tömítéshez szükséges anyagokat és eszközöket különösen az ismert gázterületeken eszközölt mélyfúrásoknál a helyszínen készletben kell tartani.

64. §. Az előző szakaszban előírt tömítéseken kívül a csakis földgázt (ásványolaj nélkül) szolgáltatató fűrőlyukat a mélyfúrás befejezése után a külszínen öntött acélból készült szelepes zárószerkezettel is el kell látni.

E zárószerkezet akként méretezendő, hogy a fűrőlyuk mélységének megfelelő hidrosztatikai nyomást (annyi atmoszférát, ahányszor 10 méter mély a fűrőlyuk) legalább kétszeres biztonsággal kibírja.

A zárószerkezet szelepeit felszerelés előtt a kút mélységének megfelelő hidrosztatikai nyomásra ki kell próbálni és csak oly szelepet szabad használni, mely a próbanyomásnál egyáltalában nem szelel.

A zárószerkezetet manométer felerősítésére szolgáló csappal és kifogástalanul működő manométerrel kell ellátni.

65. §. Ásványolajféléknek, vagy földgáznak mélyfúrással való kutatásánál vagy feltárásánál nagy gondot kell fordítani az átfúrt víztartalmú rétegek elzárására.

A fúrással feltárt vizeket elegendő szilárdságú vízáthatlan esővekekkel kell elzárni, hogy azok az ásványolajféléket vagy földgázt tartalmazó rétegekbe ne juthassanak.

Az a vízelzárási mód, melyet a kutató a mélyfúrásnál alkalmazni akar, az üzemtervben részletesen ismertetendő.

A fogantatott vízelzárásokról és azok eredményéről a bányahatóság-nak azonnal kimerítő jelentést kell tenni.

A bányahatóságon kívül a . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalnak is jogában áll a vízelzárás mikénti fogantatásáról és annak eredményéről meggyőződést szerezni.

66. §. Az ásványolajfélék vagy földgázak kutatásával, termelésével és vezetésével foglalkozó összes, akár kincstári, akár magán vállalatok, a T. 13. §-a alapján jogosított földbirtokosi érdekeltségeket is ideértve, kötelesek a vállalatot képviselő és a bányakapitányságnak a meghatalmazás bemutatása mellett bejelentendő üzemvezetőn (műszaki igazgatón) kívül gyakorlatilag képzett felügyelőszemélyzetet (fűrőmester, munkavezető) a vállalat terjedelméhez képest oly számban alkalmazni, hogy a vállalat összes üzemágai éjjel-nappal állandó és szorgos felügyelet alatt álljanak.

67. §. Ha az üzemvezető feadatanak képtelen megfelelni, nevezetesen, ha magatartásával vagy intézkedéseivel a kutatási munkálatok biztonságát, vagy sikerét, illetve a reábizott földolaj- vagy földgázkihasználási üzemek biztonságát vagy fennmaradását veszélyezteti, ez esetben a bányahatóság a bányatörvény 224. §-ának rendelkezése alapján az ily üzemvezető eltávolítását és más alkalmas egyénnel való helyettesítését követelheti és ha a vállalat az idevonatkozó bányahatósági felhívásnak a kitűzött határidőben nem tesz eleget, a bányahatóság jogosítva van a vállalkozó költségére és veszélyére más alkalmas üzemvezetőt ki-rendelni.

68. §. Fűrőmesterek és munkavezetők gyanánt csak oly írni-olvasni tudó egyének alkalmazhatók, akik az illető üzemág körében hasonló minőségben, habár megszakitásokkal is, legalább három évi időtartamon át

gyakorlatilag működtek és az alájuk tartozó munkások által ismert valamelyik nyelvet beszélnek.

A bányahatóság engedélyével oly ügyesebb munkások is alkalmazhatók fűrómesterek és munkavezetők gyanánt, akik írni és olvasni tudnak, az alájuk rendelt munkások által ismert valamelyik nyelvet beszélnek és az alkalmaztatásuknak megfelelő üzemág körében, mint munkások már legalább három éven át dolgoztak.

69. §. Az ásványolaj- vagy földgázbányászat körében minden kutató vagy feltáró művet a külszínen akként kell telepíteni és berendezni, hogy az üzem az élet- és vagyonbiztonságra veszélyessé ne váljék és hogy netán mégis bekövetkező veszélyes események alkalmával a munkások menekülése és a szükséges mentési munkálatok fogantatása lehetőleg megkönnyíthessék és akadályba ne ütközzék.

E célból a külszíni berendezések körében különösen a következő óvintézkedések kötelezők:

1. Azokat a területeket, amelyeken a fűrótornyok, üzemi gépek, kazánházak stb. állanak, csak bányahatósági jóváhagyással szabad bekeríteni. A kerítés felállításánál arra kell ügyelni, hogy veszély esetén a személyzet elegendő szabad útát találjon a menekülésre.

2. Nehogy a munkások veszély esetén a menekülésben akadályozva legyenek, a fűrótorony tíz (10) méteres körzetében egy iszapgödörön kívül semmiféle nyílt mélyedésnek nem szabad lennie, s az iszapgödört nem szabad a toronyba szolgáló ajtó elé telepíteni.

3. Minden a telepen lévő kút, akna iszapgödör, olajgyűjtésre szolgáló vagy bármely más gödör a beesés veszélye ellen kellőleg biztosítandó; a szükséges csővezetékek pedig a földbe helyezendők, vagy pedig a föld felszínétől 2'5 m. magasságban vezetendők.

4. Ásványolajat tartalmazó gödröket és az olyan iszapgödöröket, melyekbe ásványolaj is jut, tűzbiztonság szempontjából, tömör és teherbíró befödéssel kell ellátni. A befödésben hagyott üzemnyílások jól elzárhatók legyenek.

5. Az üzemterek tisztán tartandók, a talajnak ásványolajjal való elrontítása lehetőleg kerülendő; ásványolajjal itatott talajra elegendő száraz földet kell szórni.

6. Oly ásványolajkút körzetében, melynél a nyomás alatt felszökellő olaj megfelelő zárószervezettel le nem fojtható, vagy el nem vezethető, kellő irtartalmú gödröket kell létesíteni, amelyekbe tűzbiztosan fődött árkokon, esatornákon vagy csöveken át oly módon folyhasson az olaj, hogy a külszín megrendítése elkerülhető legyen. E gödröket a 4. pontban vázolt módon kell befödni és a kazánházától a gödrökbe gőzvezetékkel kell fektetni, hogy tűz esetén a gödör befödése alá gőz legyen vezethető.

7. Aknába, fűrótoronyokba, az azokhoz tartozó építményekbe, valamint mindazon helyiségekbe, amelyekben ásványolaj vagy földgáz előfordul, gyűjtőszereket, nyílt lángú lámpákat, vagy izzó tárgyakat bevenni tilos; a tulajdonképeni akna- és fűróteren (az irodán és munkaszobán kívül) dohányozni, tűzveszélyes anyagokat felhasználni, vagy tüzet gyújtani szigorúan tilos.

A tilalom megfelelő helyen táblákon kifüggesztendő. Áthágása fegyelmi úton szigorúan (ismétlés esetében felmondás nélküli elbocsátással) büntetendő.

8. A netán fellépő tűzveszély elleni védekezés céljára a fűrótoronyba külön csővezeték vezetendő, melynek nyílása a torony tetején a kötélátárasa csapágyának és a csapágyak tartóinak legyen irányítva. Ezt a csővezetékkel akként kell gőzkazánál vagy annak tápszivattyújával összekötni, hogy veszély esetén gőz vagy víz legyen a tűz eloltására a fűrótoronyba vezethető. E csővezeték zárószelepe a fűrótoronyon kívül könnyen hozzáférhető s biztos helyen feküdjék. Ha a telepen vízvezeték nincsen, úgy tűzoltási célokra megfelelő mennyiségű vizet kell állandóan készletben tartani. Hasonlóképpen készletben tartandók a szükséges tűzoltószerszámok

(vedrek, kampók, lapátok, szivattyú) valamint a tűzoltásra használandó homok.

70. §. Az ásványolaj és a földgáz kutatására és feltárására szolgáló fúrólyukakat (aknákat), valamint az oly épületeket, melyekben ásványolajat nyitott edényekben mérnek, a kovácsműhelyektől, kazánházaktól, dinamógépektől és más üzemi építményektől, továbbá az irodáktól, munkásbarakkoktól vagy más lakóházaktól és a közforgalmi utaktól (az út tengelyvonalától mérve) legalább harminc (30) méter, a templomoktól és más nyilvános épületektől legalább negyven (40) méter, gőzmozdonyú vagy villamos mozdonyú vasutaktól és gőzhajózásra szánt vízi útaktól a legközelebb eső sínvágány tengelyétől, illetve a legközelebb eső hajózható vízfolyás határvonalától mérve legalább ötven (50) méter távolságban szabad csak telepíteni.

Más itt fel nem sorolt kültárgyak tekintetében a betartandó legkisebb távolságot esetről-esetre a bányahatóság állapítja meg a netalán még érdekelve levő más hatósággal egyetértőleg..

Húsz (20) vagónnál nagyobb ürtartalmú ásványolajtartályoknak vagy gödröknek az ásványolajat vagy gyúlékony gázokat szolgáltató aknáktól és fúrólyukaktól, a közforgalmú utaktól és mindazon épületektől való távolsága, amelyekben tüzelés van, nem lehet kevesebb negyven (40) méternél. Kisebb tartályoknál a megengedhető legkisebb távolság húsz (20) méter.

Öt (5) köbméternél nagyobb ürtartalmú gáztartályoknak az ásványolajat vagy gyúlékony gázokat szolgáltató aknáktól és fúrólyukaktól, a közforgalmi utaktól és mindazon épületektől való távolsága, amelyekben tüzelés van, nem lehet kevesebb harminc (30) méternél. Kisebb gáztartályoknál a megengedhető legkisebb távolság tizenöt (15) méter.

A gőzmozdonyú vagy villamosmozdonyú vasutaktól és a gőzhajózásra szánt víziutaktól sem ásványolajtartályt, sem gáztartályt nem szabad ötven (50) méternél kisebb távolságban elhelyezni.

71. §. Az ásványolajfőlék vagy földgáz kutatására vagy feltárására szolgáló mélyfúrási berendezéseket (fúrótorony és fúrási szerkezetek) akként kell létesíteni és felszerelni, hogy azok kellő szilárdság és állékony-ság, valamint a szabad és biztos mozgathatóság lehetővé tétele mellett a tűzbiztonság követelményeinek is minden tekintetben megfeleljenek.

E célból a mélyfúrási berendezéseknél különösen a következő óvintézkedések kötelezők:

1. A fúrótoronynak s a vele összefüggő építményeknek, valamint a fúráshoz szolgáló gépeknek és egyéb berendezéseknek megfelelő szilárdsággal kell bírniuk és kifogástalan jó anyagból kell készülniök. A fúrótoronnyal csak a fúródaru és a fúráshoz szolgáló gépek fölé emelt építmények hozhatók közvetlen összeköttetésbe.

2. Nyomás alatt felszökellő ásványolajat szolgáltató fúrólyukak fölé emelt s az ily olajkútak szomszédságában felállítandó fúrótoronyoknak és a velük összefüggő építményeknek csakis a váza készülhet fából; tetejüknek befödésére és oldalainak beborítására ellenben mindenkor tűzálló anyag használandó.

3. A fúrótoronyokat erős sodronykötelekkel, vagy más megfelelő módon kell az eldőlés ellen biztosítani. Sem a fúrótorony és az azzal összefüggésben lévő építmények padozatára, sem a padozat felé nem szabad csöveket vagy más berendezési tárgyakat olymódon szerelni, hogy azok a szabad és biztos járást akadályozzák.

4. A fúrótoronyokban mindazon emeleteken, ahol a munkásoknak állandó vagy gyakori munkájuk akad, szilárd és korlátal ellátott padozatokat kell létesíteni s odavezető, szilárdan megerősített és kényelmesen járható létrákat állandóan jókarban kell tartani és gondoskodni kell arról, hogy a fúrótorony legfelső padozatáról kifelé nyíló kellő nagyságú ajtó vezessen a fúrótorony külső oldalán elhelyezett és korlattal védett erkélyre, mely megfelelő hosszúságú és vastagságú, nem sodronyból készített, mentőkötéllal is felszerelendő.

5. A fűródaru és a fűráshoz szükséges gépek fölé emelendő építményeket akként kell méretezni, hogy az összes gépek kényelmesen és biztosan legyenek kezelhetők.

6. A fűrótoronyt és a vele összefüggő épületeket megfelelő számú és kifelé nyíló ajtókkal kell felszerelni, melyeket üzemből retesszel vagy zárral becsukni tilos.

7. A tisztítókötelet úgy kell elhelyezni, hogy az tisztítás közben ne súrolja a beléscsőveket. A kötéldob féktárcsái nem készülhetnek kovácsolt vasból vagy acélból, hanem csakis öntöttvasból; a fékszalagoknak egymással összekötött két részből kell állaniuk: egy feszítő- és egy dörzsölőrészből, és a fékszalag akként alkalmazandó, hogy a féktárcsának legalább $\frac{3}{4}$ részét átfogja; a fékezésnél vasnak vassal nem szabad érintkeznie.

8. Gondoskodni kell az összes csapágynak híg kenőanyaggal való állandó kenéséről.

72. §. A mélyfűrási berendezéshez tartozó kazánház telepítésénél, felszerelésénél és üzembentartásánál különösen a következő övrendszabályokhoz kell alkalmazkodni:

1. A kazánháznak oly tágasnak kell lennie, hogy a kazán minden oldalról könnyen hozzáférhető legyen. A kazánház beborítása tömött legyen; a falak és ajtók házaini lécekkal átfödendők. Ha a kazánt nyersolajjal vagy gázzal fűtik, akkor a kazánháznak a kazán tűzhelyével szemben fekvő oldala vaslemezzel borítandó.

2. Ásványolajat vezető csatornákat vagy árkokat tilos a kazánház közelében vezetni.

3. A kazánház ajtaját nem szabad arra az oldalra helyezni, mely a fűrólyuk felé tekint. Ettől a szabálytól csak a csoportos fűrásoknál s ott is csak ekerülhetetlen szükség esetében lehet eltekinteni.

4. A kazánház padlóját nem szabad fával borítani.

5. A kazánház födelének a kéménykörüli részét a kémény körül 70 cm-es körzetben, vaslemezről kell készíteni.

6. A kéményeket szikrafogóval, valamint a korom kifújására szolgáló gözvetőcsővel kell felszerelni, és gondoskodni kell a kéménynek, a szikrafogónak és a kazánház födelének a koromtól való gyakori megtisztításáról.

7. A gőzkazánok vizmutató üvegeit megfelelő védőburkolattal kell ellátni.

8. A hamuláda és a légvezetőnyílások ajtóit lehetőleg légmentesen zárjanak.

9. A hamutartóból kihúzott hamu a kazánházból való kivitele előtt mindenkor vízzel tökéletesen eloltandó.

10. A kazánok kezelését csakis vizsgázott fűtőkre szabad bízni; a fűtőnek a kazánházban üzemből nem szabad elhagynia.

11. Veszedelemes ásványolaj- vagy gázkitörések esetében a fűtőnek elsősorban be kell csukni a kazánház ajtaját; aztán a tüzelést kell beszüntetnie, illetve a tüzelés céljára szolgáló gáz- vagy nyersolajvezetékét kell elzárni; köteles továbbá a kazán fűtő-, léghúzó- és hamuajtóit becsukni, a kazán tüztérébe gőzt vezetni és a kazánházban lévő közönséges (nem biztosító, se nem villamos) lámpákat eloltani.

73. §. Azon időponttól kezdve, amikor a fűrólyukból ásványolaj vagy földgáz tör elő, a következő övrendszabályokat kell foganatosítani:

1. A beléscső felső pereme rézlemezborítással akként biztosítandó, hogy vastárgyaknak (sodronykötél, fűrórudazat stb.) a beléscső pereméhez való ütődése lehetetlenné váljék.

2. A rudazatfogó villákat oly fémbélelettel kell ellátni, hogy sem a rudazat hirtelen ráütődésekor, sem pedig annak lecsúszásakor szikra ne keletkezhessek.

3. Csavarmenetek drótkéfékkel való tisztítása csak a fűrótornyon kívül végezhető.

4. A fűrótornyon és a vele összefüggő épületeken belül vastárgyakra vaskalapáccsal súlyos ütések mérni nem szabad.

5. A fúróasztal tetejét oly anyaggal kell beborítani, mely a szikraképződést kizárja.

6. A fúrólyukból kiszökellő ásványolajat és földgázát csövekben vagy csatornáknak a meggyulladás vagy felrobbanás veszélyét kizáró módon kell a fúrótoronyból kivezetni. Ha a fúrólyukból kiömlő gáz mennyisége percenként egy (1) m^3 -nél kevesebb, akkor az elvezetés nem kötelező.

7. Kanalizás közben a tisztítókanálnak minden harmadszori kihúzása után 10 perces szünetet kell tartani, hogy a fék és szíjak lehűljenek.

8. A fúrómesteren és a feltétlenül szükséges munkásokon kívül a fúrótoronyban senkinek sem szabad tartózkodnia.

9. A mentőrudazatnak vagy béléscsőeknek azokra erősített több rúd vagy kules segítségével való forgatása tilos.

74. §. Amennyiben az ásványolajfélék kutatása, illetve feltárása valahol nem mélyfúrással, hanem az olajvezető rétegek kisebb mélységben való előfordulásánál vagy más helyi körülményeinél fogva aknával eszközöltetnek, a kutató-, illetve feltárási létesítésénél és üzemeltetésénél a bányatechnika szabályainak betartásán kívül a bányarendészet követelményeinek teljesítésére is nagy gondot kell fordítani, jelesen mindazt meg kell tenni, amit az élet- és vagyonbiztonság lehető megóvásához fűződő közérdek feltételez és megkíván.

A vállalkozó gondoskodni köteles különösen:

1. az akna kellő kiácsolásáról és az ácsolatnak a felszínen oly magasra való felemeléséről, hogy a felszíni vizek a legmagasabb vízállás esetén se juthassanak az aknába;

2. a feltárt összes víztartórétegek gondos elzárásáról;

3. húsz méternél mélyebb aknáknak mesterséges (ventillátorral vagy fújtatókkal való) és eléggé hatályos szellőztetéséről;

4. bányahatóságilag engedélyezett biztonsági lámpákkal való világításról;

5. a harminc méternél mélyebb aknáknak jól működő jelzőkészülékkel való ellátásáról;

6. az akna alján dolgozó munkásoknak védelmére elegendő erős mentőpadozat létesítéséről;

7. ásványolajos vagy földgázos rétegeken már áthatolt aknáknak a robbantómunka feltétlen mellőzéséről;

8. legalább két, jókarban lévő hordozható mentőkészülék állandó készenlétben tartásáról s legalább négy mentőmunkásnak megfelelő gyakorlati kiképzéséről;

9. az aknában külön járóosztály létesítéséről és megfelelő felszereléséről és az ötven (50) méternél mélyebb aknáknak a kötélben való biztonságos személyszállításáról.

Ez utóbbinál különösen a következő biztonsági óvintézkedések kötelezők:

a) A személyszállítás vödörben is, de mindig csak egy külön kötélehez erősített biztonsági öv alkalmazása mellett történhetik; a biztonsági övet erős bőrből úgy kell készíteni, hogy a vele szállított személy függélyes helyzetben tartassék s belőle ki ne eshessék.

b) A kötélinek a vödörrel és a biztonsági övvel való összeköttetése olyan legyen, hogy annak véletlen megoldása be ne következhessek.

c) A kötélinek legalább hétszeres biztonságot kell a legnagyobb megterhelésnél nyújtania.

d) A munkavezető tartozik a köteleket minden műszakban a munkások leszállítása előtt gondosan megvizsgálni; hibás kötelek azonnal kicserélendők; tartalékkötelek állandóan készenlétben tartandók.

e) A szállítóberendezést csakis erős és gyakorlott munkásokkal szabad kezelteni, kik közül legalább négy a szállítóvitlánál, kettő pedig a biztonsági öv kötélinek vitlánál alkalmazandó.

f) A szállítóberendezést jól működő fékkel kell ellátni, azonkívül úgy kell a vitlát berendezni, hogy annak tengelye a csapágyából ki ne ugorhassék, vagy esetleges csapóréskor el ne mozdulhasson; a dob végén oly

készülék alkalmazandó, mely a szállítókötelnek a tengelyesapra való lecsúszását megakadályozza.

g) A szállítás csak egy vödörrel történhetik.

h) Az aknanyílást akként kell berendezni, hogy a vödörbe való beszállás és az onnét való kiszállás és teherszállításnál a szállítóedény átvétele és leboesátása veszély nélkül legyen eszközölhető.

i) Száz méternél mélyebb aknában a vödörben biztonsági övvel való személyszállítás csak külön bányahatósági engedély mellett történhetik.

75. §. Az ásványolaj- és földgázbányászathoz tartozó egyes üzemi telepítmények fűtésénél a következő óvőrendszabályok szerint kell eljárni:

1. Fűrotornyok (aknaházak), az azokkal közvetlenül összefüggő épületek, az ásványolajat és földgázt szállító szivattyú- vagy kompresszorházak s mindazon épületek fűtése, melyekben nagyobb mennyiségű ásványolajat vagy földgázt kezelnek vagy raktároznak, csakis gőzüzemű fűtőtestekkel történhetik.

2. Ha ásványolajjal együtt előforduló gázok használatnak fel fűtésre, nevezetesen gőzkazánok tüzelésére, az e célra használt gázoknak teljesen száraznaknak, azaz ásványolajtól menteseknek kell lenniök. A gázvezetékét állandóan jókarban kell tartani, és úgy a kazánházban, mint azon kívül, annak közvetlen közelében, valamint közvetlenül a gázgyűjtő mellett is jól záró szelepekkel kell ellátni. A gázgyűjtőből kiágazó minden egyes gázvezeték, a kazánház előtt, külön szelencében, két, egymástól tíz (10) mm. távolságban engedélyezett, négyzetcentiméterenként száznegyvennégy (144) csokorral ellátott biztonsági dróthálóval kell felszerelni. A szelencének olyannak kell lennie, hogy a dróthálók megvizsgálása és kicserélése véget könnyen hozzáférhető legyenek. A szelence mindkét oldalán záróesapok vagy szelepek iktatandók a gázvezetékbe.

Ásványolajjal együtt előforduló gázokat a fűrólyukból közvetlenül nem szabad a tüzelőhelyre vezetni.

Magában (ásványolaj nélkül) előforduló földgázzal való tüzeléseknél az ezen 2. pontban előírt óvőrendszabályok nem kötelezők.

3. Bármilyen gázzal való tüzelésnél a gőzkazán tűzhelyének nyílásait be kell tömni, a hamutartó nyílását pedig akként kell vaslemezzel ellátni, hogy az esetleg kiesapó láng a fűtőt ne érhesse.

A tüzelésre használt gáz meggyújtása oly módon eszközölendő, hogy a fűtőtestben veszélyes robbanó gázkeverék ne képződhessenek.

4. Ásványolajjal való tüzelésnél a következő óvőrendszabályok kötelezők:

a) Csakis porlasztó tüzelőszerkezeteket szabad használni.

b) A tüzelésre használt olaj raktározására a kazánháztól legalább tíz (10) méter távolságban egymásra helyezett két tartályt kell használni, melyek együttesen legalább száz (100) métermázsza ásványolaj befogadására alkalmasak. A felső tartálynak, melyből az olaj önműködőleg a tüzelőhöz folyik, tömörnek, és tűzbiztosnak kell lennie és tetején drótszítával védett nyílással kell bírnia. E tartályt csakis csővezeték segítségével szabad megtölteni. S nehogy az olaj a netaláni túlságos töltésnél a környezetet berondítsa, a tartály felső széléhez közel az alsó tartályba torkoló átfolyási csövet kell alkalmazni. A felső tartály tisztítása céljából annak fenekére záró szeleppel vagy csappal ellátott csövet kell szerelni. A tartály tisztán tartandó, úgyhogy a tüzelőhöz csak tiszta vízmentes ásványolaj juthasson.

c) A tüzelőhöz vezető cső a felső tartály feneké fölött helyezendő el és a tartályon kívül biztonsági drótszítával szerelendő fel. Közvetlenül a tartály mellett zárószelepet vagy csapot kell a vezetékbe iktatni.

d) A porlasztó tüzelőhöz gőzt és ásványolajat vezető két csővezeték a kazánnak ugyanazon oldalára kell szerelni s az olaj- és gőzáramlás szabályozása céljából könnyen és biztosan kezelhető szelepekkel kell ellátni. A kétféle csővezeték szerelése és egymáshoz való kapcsolása akként eszközölendő, hogy az ásványolajvezetékét mindenkor gőzzel át lehessen fűtatni. A vezetékét gondosan kell tömíteni.

e) A kazán tűzhelyének nyílásait be kell tömni, a hamútartó nyílását pedig akként kell vaslemezzel ellátni, hogy az esetleg kiesapó láng a fűtőt ne érhesse.

f) A kazánház közelében homokkészletről kell gondoskodni, mellyel a véletlenül kiömlött ásványolaj beszórható.

g) Gözzel való porlasztás nélkül az ásványolajtüzelőt fűtésre használni nem szabad: amíg tehát a kazánház üzembehelyezésénél a porlasztáshoz szükséges gőz nem áll rendelkezésre, addig a kazán fűtését fával vagy szénrel kell eszközölni.

76. §. Az ásványolaj- és földgázbányászathoz tartozó egyes üzemi telepítményeknek, nevezetesen a fűró- vagy aknatornyoknak, azok közvetlen környékének, az összes gép- és kazánházaknak, valamint a műhelyeknek az éjjeli üzem alkalmával szükséges világításánál a következő óvórendszabályok szerint kell eljárni:

1. Petróleum- vagy olajlámpák a fűrótoronyokban s a velük közvetlenül összefüggő épületekben csak addig használhatók, amíg a fűrásnál sem ásványolaj, sem földgáz nem mutatkozik, de addig is kellő vastagságú üveggel elzárt tűzbiztos szekrényekben kell a lámpákat elhelyezni.

2. Mihelyt a fűrólyukban ásványolaj vagy földgáz mutatkozik, a fűrótoronyt s a vele közvetlenül összefüggő épületeket, úgyszintén mindazokat az épületeket, amelyekben nagyobb mennyiségű ásványolajat kezelnek vagy raktároznak, csakis villamos izzólámpákkal szabad világítani.

3. Az ásványolaj- és földgázbányászat körében a villamos világítóberendezések felszerelésénél és üzeménél a nagyfeszültségű elektromosberendezésekre nézve előírt biztonsági óvintézkedéseken kívül még különösen a következő óvintézkedéseket kell alkalmazni:

a) Az elektromosságot fejlesztőgépek (dynamók), elektromotorok, transzformátorok, úgyszintén a szabályozó ellenállások az ásványolajat vagy földgázt szolgáltató aknáktól, fűrólyuktól, ásványolaj- vagy gáztartályoktól legalább negyven (40) m-nyi távolságban helyezendők el, vagy pedig oly tömött burkolatba foglalandók, hogy sem levegő, sem pedig por ne férhessen hozzájuk.

b) A világítóberendezés üzemfeszültsége a fogyasztás helyén legfeljebb százharminc (120) Volt lehet.

c) Fűrólyukak vagy aknák, úgyszintén az ásványolaj- vagy gáztartályok harmine (30) méteres körzetben csakis jól izolált elektromos vezetőket használhatók. A vezetőket elszigetelésére impregnált dupla gyapotfonadékot, vagy aszbeszittel borított gyapotfonadékot kell használni. Gumival izolált drótok használata tilos. Falak áttörésénél a körzeten belül a vezetőket szilárdan megerősített tűz- és vízálló izolált csövekben kell elhelyezni. A vezetőkdrótok egymással való kapcsolása a leggondosabb forrasztással vagy más oly biztos módon eszközölni, melynél a kapcsolat felbomlása kizártnak vehető.

d) Az áramkapcsolóknak, kommutátoroknak, fali kontaktusoknak és biztosítékoknak a fűrótoronyban (aknaházban) és az azzal közvetlen összefüggésben álló épületek belsejében való elhelyezése tilos; azok az áramkapcsolók, kommutátorok és biztosítékok, melyek a fűrótoronytól (aknaháztól, illetve aknától) tizenöt (15) méternél kisebb távolságra fekszenek, légmentes szekrényekbe vagy szelencékbe szerelendők.

e) A fűrótoronyban (aknaházban) lévő áramvezetőket az áramerősségnek megfelelő biztosítékokkal kell ellátni; s e biztosítékok úgy szerkesztendők, hogy azoknak más, nagyobb áramerősségre szerkesztett biztosítékokkal való kicserélése lehetetlen legyen. Egyszerű ólomdrótot biztosítékul használni tilos. Mind a biztosítékok, mind az áramkapcsolók külön szekrényekbe helyezendők. A biztosítékok szekrényei csakis az üzemi vezetőnek vagy felvigyázonak, a kapcsolók szekrényei ellenben a munkásoknak is hozzáférhetőkké teendőek.

f) A fűrótorony (aknaház) és a vele szorosan kapcsolatos épületek izzólámpáit tápláló vezeték utolsó oszlopát a fűrótoronytól öt (5) méternél

kisebb és tíz (10) méternél nagyobb távolságban nem szabad felállítani; a fűrótoronyon és a vele közvetlenül összefüggő melléképületeken pedig csakis legalább száz (100) mm magas izoláló harangok segítségével erősíthető meg az áramvezeték.

g) Oly vezetékek, amelyek különböző feszültségű áramot vezetnek, legalább harminc (30) cm távolságra helyezendők egymástól; fémesövekben elhelyezett vezetékeknek egymástól való legkisebb távolsága két (2) cm, — a szabadon kifeszített vezetékdirók legkisebb keresztmetszete hat (6) mm² legyen.

h) A fűrótoronyban (aknaházban) s a vele közvetlenül kapcsolatos épületekben, továbbá a fűrólyukak (aknák), ásványolaj- és földgáztartályok ötven (50) méteres körzetében s mindazon épületekben elhelyezett izzólámpákat, melyekben nagyobb mennyiségű ásványolajat vagy földgázt kezelnek vagy raktároznak, vastag üvegből készült, az egész lámpát légmentesen körülfogó burkokkal kell ellátni s akként kell elhelyezni, hogy azoknak megsérülése még kitörések alkalmával is lehetőleg elkerültesse. A két méternél alacsonyabban lógó lámpákat üvegburkolatukon kívül még védő dróthálóval is el kell látni.

i) Az áramvezetékek egymástól elkülönítve vezetendők a lámpa köpönyegébe.

j) Az áramkapcsolókat nem szabad közvetlenül a lámpákra szerelni.

k) A fűrótorony legfelső padozatát megvilágító lámpát külön áramkapcsolóval kell ellátni.

l) Az áramvezetékekhez kapcsolt hordozható izzólámpák használata tilos.

m) Ivlámpákat csak a h) pontban meghatározott ötven méteres körzeten kívül szabad alkalmazni; az ivlámpák csak Volta-ívrendszerű zárt lámpák lehetnek és a talajfelszíne felett legalább tizenkét (12) méter magasságban helyezendők el.

n) A villamos világítási berendezések jókarban tartására nagy gondot kell fordítani, a fűrótoronyban és a vele közvetlenül kapcsolatos épületekben elhelyezett világító berendezéseket legalább hetenként egyszer s azonkívül minden hevesebb gáz- vagy olajkitörés után alaposan meg kell vizsgálni. Az elektromos berendezések felügyelete csakis szakavatott gépészre vagy felvigyázóra bízható.

o) A megrongált óvóburkolatokat azonnal ki kell cserélni; elhasznált izzólámpákat csak az áram kikapcsolása után szabad kicserélni. Az elektromos berendezéseken javítás csak nappal eszközölhető.

p) Munkaszünet idején az egész világítási berendezés árama kikapcsolandó; veszedelmes ásványolaj- vagy földgázkitörések alkalmával a fűrótorony világítási berendezésének áramát kell azonnal kikapcsolni.

77. §. A feltárt ásványolajnak műúton (szivattyúzással vagy dugattyúval) való kitermelésénél a következő óvórendszabályokhoz kell alkalmazkodni:

1. A szivattyúk hajtására használt lokomobilokra nézve azok az óvintézkedések mérvadók, melyek a 72. §-ban a gőzkazánokra vonatkozólag előírva. Az ily szivattyúk hajtására használt elektromotorok, benzín-, nyersolaj-, vagy gázmotorok legalább harminc (30) méternyi távolságban helyezendők el az ásványolajat termelő fűrólyukaktól (aknáktól).

2. A fűróberendezéseknek kanalizásra szolgáló kötéldobjait csakis ideiglenesen, legfeljebb 14 napig tartó kísérletezésnél szabad a dugattyúval való ásványolajtermelés céljára felhasználni, amikor is a dugattyúnak minden egyes kihúzása után öt (5) perces szünetet kell tartani a fék és a szíjak lehűtése céljából.

3. Állandó dugattyúzás céljaira a fűrólyuktól legalább tizenkét (12) méternyi távolságban külön berendezést kell létesíteni; a berendezés befogadására szolgáló önálló épületet a fűrótoronytól és az azzal összefüggő épületektől legalább egy (1) méter széles köz kell, hogy elválassza.

A dugattyúzási szerkezeteknél és azok üzeménél különösen a következő óvintézkedések kötelezők:

a) A dugattyúzó vitlát kezelő fűrómasternek be kell látnia a fűrótorony belsejébe, amiért is a szükséges helyeken ablakok alkalmazandók.

b) Állandó dugattyúzásnál oly berendezésekről kell gondoskodni, amelyek a térnek a dugattyú kötéléről lefolyó olajjal való berondítását lehetlenné teszik.

c) A dugattyúzó vitla gőzbeocsátó szelepét, — és amennyiben a fékezéshez levegő használatnak, — a légbeocsátó szelepet, továbbá a fékező és a reverzáló emeltyűt úgy kell felszerelni, hogy a gépész azokat a rendes helyéről könnyen és kényelmesen kezelhesse.

d) A kötéldob fékezésére lábfék használendő, melynek kivételére vonatkozólag a rendelet 71. §-ának 7. pontja mérvadó. Ha a fékezés levegővel történik, úgy minden egyes henger tolókaszekrényére oly, legalább harminc (30) mm. átmérőjű szelep szerelendő, mely önműködőleg nyílik, mihielyt a henger belsejében a gép üzemben tartására használt gőz rendes üzemi nyomásánál nagyobb nyomás keletkezik.

e) A dugattyúzógépek kenésére csak tisztá gépolaj használható; a gépek legalább egyszer hetenként az üzemvezető jelenlétében pontosan átvizsgálandók.

f) Hogy a dugattyú a fűrótorony tetejében elhelyezett kötélkorongig fel ne húzassék, a dugattyúzó vitlát mélységjelzővel és oly készülékkel kell ellátni, mely abban a pillanatban, amikor a dugattyú a fűrólyuk szájából kijön, önműködőleg elzárja a vitla gőzbeocsátó szelepét.

g) Dugattyúzás közben a fűrótoronyban csakis a dugattyúnak a fűrólyukba való beirányításához szükséges munkások tartózkodhatnak.

h) A dugattyúzásra szolgáló berendezéseket üzem közben is gyakran meg kell vizsgálni és gondoskodni kell az észlelt hiányok haladék nélküli pótlásáról.

i) Az ásványolajnak dugattyúzás segélyével való kitermelése a bányahatóságknak a dugattyúzás üzembe helyezésekor bejelentendő.

E szakasz 1. pontjának rendelkezései a földgáz-kutakban működő szivattyúk telepítésére, felszerelésére és üzemére is kiterjednek.

78. §. Minden földolajfeltárási telepen megfelelő földolajtartályok létesítéséről kell gondoskodni.

A földolajtartályok elhelyezése és felszerelésénél különösen a következő biztonsági rendszabályokhoz kell alkalmazkodni:

1. Minden a telepen elhelyezett ásványolajtartálynak izolálnak kell lennie.

2. Minden szabadon álló, vagy részben a földbe süllyesztett ásványolajtartályt a felső pereme alatt az olaj- vagy iszapgödörbe vezető csővel kell ellátni, nehogy az esetleg túlságosan megtöltött tartályból kiesorduló ásványolaj a talajt berondítsa.

3. A fából készült tartályok vagy a földbe süllyesztendő, vagy pedig teljes magasságukat elföldő földhányással veendő köröl; tetejük pedig húsz (20) cm. vastagon beföldelt földővel látandó el.

4. A vastartályok megfelelő magasságú és szélességű földgáttal veendő köröl. A gát és a tartály közötti ür legalább félakkora legyen, mint a tartály ürtartalma. A gáton belül a legnagyobb tisztaságról kell gondoskodni.

5. Úgy a vasból, mint a fából készült ásványolajtartályok födelét — amennyiben a tartályban összegyűlemlő gázok más megfelelő módon nem vezetnek el — legfeljebb huszonöt (25) cm. átmérőjű és négyzetcentiméterenként legalább 144 csokorral bíró sodronyszítával védett szellőztető nyílással kell ellátni, amelyen át a gázok elillanhatnak.

6. A földtartályokat (ásványolajgödröket) a bennük összegyűlemlő gázok elvezetése céljából legalább két (2) m. magas vaskürtővel kell ellátni, melynek felső nyílása cm²-ként legalább 144 csokorral bíró sodronyszítával védendő.

7. Húsz (20) vagónnál nagyobb ürtartalmú ásványolajtartályok lecsapoló szepei és csapjai öntött acélból vagy fémből készítenők; a minden tartályra nézve kötelező villámhárítón kívül az ily nagy tartályokat még oly berendezéssel is el kell látni, hogy a lecsapoló csövet a tartály belsejében is el lehessen zárni.

8. Valamennyi tartály lecsapoló szepei és csapjai tűzbiztos és lezárható szekrényekkel biztosítandók.

9. Minden öt (5) méternél magasabb vastartályt külső oldalán szilárdul megerősített vaslétrával kell ellátni, amelyen a tartály fedelére lehesse jutni.

10. Minden ásványolajtartályba közvetlenül a fedő alatt gőzvezeték vezetendő, hogy tűz esetén gőzt lehessen a tartályba boesájtani.

11. A tartályokban megfagyott ásványolajt azakis gőzzel szabad felmelegíteni.

12. Égő ásványolajtartályokat vízzel oltani tilos. Égő tartályban lévő olajt csővezetékén más tartályokba vagy gödrökbe lehet vezetni. Kisebb tartályok vizes ponyvával boríthatók; égő ásványolajos hordók homokkal, földdel vagy ponyvával olthatók.

13. Az ásványolajtartályok tisztítását a következőképen kell eszközölni:

a) Fából készült tartályok födele az olaj lecsapolása után eltávolítandó és a tartály legalább 24 órán át gondosan kiszellőztetendő s ha vizgöz áll rendelkezésre, azzal is jól kitisztítandó.

b) Ha a tartály kitisztítása kívülről nem foganatosítható, úgy a tartályon belül végzendő tisztítási munkánál legfeljebb egy embert szabad foglalkoztatni. A tisztogató munkást mentőkötéllal kell ellátni és állandó felügyelet alatt kell tartani.

c) Hasonlóképen tisztítandók a vastartályok is, melyeket akként kell felszerelni, hogy oldalukon, közel a fenékhez egy búvónyílás, födelükön pedig egy szellőztetőnyílás legyen. A vastartályokban lévő olaj lecsapolása után e két nyílást ki kell nyitni és ily módon azt oly sokáig kell szellőztetni s ha lehet, gőzzel is kifújtatni, hogy annak megtörténte után a munkás veszély nélkül dolgozhassék a tartályban.

d) Az olajgödrök kiszellőztetésük után egyszerre több munkással is tisztíthatók. Minden egyes, a gödör fenékén dolgozó munkásra két, a felszínen elhelyezett munkásnak kell ügyelnie s ha a gödör két (2) méternél mélyebb, úgy a tisztító munkások mentőkötéllal látandók el.

e) A tartályok és gödrök tisztításánál nyert maradványokat iszapgödrökbe, vagy külön e célra készült befödött gödrökbe kell hányni. Ezen maradványoknak a külszínen való elszórása vagy patakokba való beeresztése tilos.

14. Hogy mily távolban kell az ásványolaj- és gáztartályokat az ásványolaj- vagy földgázkutaktól, épületektől, utaktól, vasutaktól stb. elhelyezni, ez iránt a 70. §. rendelkezik.

79. §. Minden ásványolaj vagy földgáz kutatására és feltárására szolgáló mélyfúrásról a C) alatti minta szerinti fúrási napló és 1:1000 méretarányú szelvény készítenők.

A fúrási napló másolatát havonként be kell küldeni a bányahatóság-hoz és a . . . . . m. kir. bányászati kutató hivatalhoz.

A szelvényeket akként kell készíteni, hogy rajtuk a fúrólyuk kibélelésének módja, az egyes csőszakatok átmérője és hossza, a vizelzárások, tömítések, tömítő és zárószelepek helye, a feltárt rétegek minősége, vastagsága és dölése, az ásványolajféléket, földgázt vagy vizet szolgáltató rétegek fekvése és vastagsága pontosan kitüntetve legyen.

A szelvények felírásában ki kell tüntetni a fúrólyuk számát vagy nevét, megkezdésének és befejezésének idejét. A szelvények egy-egy példányban a mélyfúrás befejezése után négy héten belül beküldendők a bányahatósághoz és a . . . . . m. kir. bányászati kutató hivatalhoz, egy példányban pedig a vállalati irodában megőrzendők.

A beküldendő szelvényhez a fúrólukra vonatkozó rövid leírást is kell csatolni, melyben a fontosabb üzemi események, eredmények, balesetek leírandók és az esetleg feltárt ásványolajfélék minősége, fajsúlya, mennyisége, illetve a feltárt gázok minősége, nyomása és mennyisége feljegyzendő.

A kutató aknáról is a D. alatti minta szerinti munkanapló és 1:1000 méretarányú geológiai szelvény készítenendő, és a bemutatási kötelezettség erre is kiterjed.

80. §. Ha az üzemtervhez mellékelt vázlatrajzon (59. §.) feltüntetett külszín időközben akár változtatások, akár új létesítmények folytán átalakul, a kutató (bányaművelő) köteles a fúróluk (akna) körzetéről új vázlatrajzot készíteni és a történt változtatásokra, illetve új létesítményekre való utalással a bányahatóságnak és a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalnak betérjeszteni.

A vázlatrajz egy példánya a vállalati irodában is készen tartandó.

81. §. A kutatók (bányaművelők) kötelesek a fúrásokkal vagy aknákkal áthatott rétegekből megfelelő mintákat szedni és azokat a származási hely és mélység pontos megjelölésével a fúrás, illetve aknamélyítés befejezéséig gondosan megőrizni.

Kívánatra köteles a kutató ily mintát, vagy mintákat a bányahatósághoz és a . . . . . m. kir. b. k. hivatalhoz is beküldeni.

82. §. A kitermelt, elraktározott és elvezetett ásványolajfélék és földgázok mennyiségéről a minőséget is feltüntető pontos lajstromok vezetendők, melyeknek a havi eredményeket feltüntető kivonatos másolatai évnegyedenkint a bányahatóságnak és a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalnak megküldendők.

83. §. A veszedelmes olaj- és földgázkitöréseket a kutató (bányaművelő) a bányahatóságnak és a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalnak azonnal bejelenteni köteles.

84. §. Minden, az ásványolajfélék kutatására és feltárására szolgáló telepen a szükséges kötőszerekkel és orvosságokkal felszerelt mentőszereknek kell lennie.

Az üzemvezető és felvigyázók orvosilag kellőképpen kioktatandók az első segélynyújtás módzataiban.

85. §. A bányahatóság a 60–78. §-okban foglalt kötelező intézkedésekkel szemben indokolt kérelemre kivételeket vagy eltéréseket engedélyezhet, ha azok a fennforgó különös helyszíni viszonyok vagy egyéb körülmények folytán elkerülhetetleneknek mutatkoznak és ha kért kivételek vagy eltérések sem mások jogaiba vagy jogos érdekeibe, sem pedig a biztonság követelményeibe nem ütköznek.

C. A vezetési (szállítási) üzemtervről és a vezetékmű felszereléséről.

(T. 15–17. §.)

86. §. Az ásványolajfélék és földgázok vezetésére (szállítására) szolgáló mindennemű, akár az állam által, akár az állam átruházott jogán más vállalkozó által (T. 4. §.), akár a földbirtokosok vagy a földbírókoksokból alakult társaságok által (T. 12. és 13. §.) tervezett csővezetékek létesítéséhez, felszereléséhez és üzemben tartásához bányahatóságilag jóváhagyott üzemterv (vezetési üzemterv) szükséges.

A földbirtokosoknak és a földbirtokosokból alakult társaságoknak kérelemre a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal eszközli ki a bányahatóságnál a vezetési üzemterv jóváhagyását, de a szükséges előkészítési munkálatok költségeit (utiköltségek, napidíjak stb.) az érdekeltek a hivatalnak megtéríteni tartoznak.

87. §. A T. 16. §-a szerint az ásványolajfélék és földgáz vezetésére szolgáló csövek és más készülékek elhelyezésére a közutak, utcák és terek a közlekedés akadályozása és a forgalom biztonságának veszélyeztetése nélkül igénybevehetők. Az igénybevétel módzatait esetről-esetre a kereskedelmiügyi miniszter állapítja meg.

Ily esetben köteles a vezeték létesítője a kereskedelemügyi miniszter engedélyét az egész vezetési üzemterv bemutatása előtt kieszközölni.

Az idevonatkozó folyamodvány szerkesztése-, felszerelése-, benyújtása-, tárgyalása- és érdemleges elintézésénél az 1888. évi XXXI. tc. megfelelő rendelkezései és az e törvény végrehajtása tárgyában 1892. évi július hó 2-án 41.215. sz. a. kiadott rendelet megfelelő intézkedéseit kell mérvadóknak tekinteni.

88. §. Abban az esetben, ha a vezeték iránynyoma hatósági rendelkezés alatt álló vizet érint, a csőfektetés ezen részéhez a vízjogi hatóság (1885. évi XXIII. tc. 157. §.) előzetes engedélye kikérendő.

Ebben az engedélyben a hatósági rendelkezés alatt álló víz (meder) e célra való igénybevételeinek feltételeit és módozatait tüzetesen meg kell jelölni.

89. §. Minden földtulajdonos köteles a földolaj- vagy földgázvezetéshez tartozó szivattyú-(kompresszor) állomások és más külszíni berendezések elhelyezésére szükséges telkeket a vezeték létesítőjének megfelelő kártalanítás mellett használat végett átengedni. (Bányatörvény 98. §.)

Ha az érdekelt felek a telekátengedés iránt békés úton nem tudnak megegyezni, ez esetben a bányatörvény 99–103. §§. szerinti kisajátítási eljárásnak van helye.

A bányatörvény szerinti kisajátítási eljárást az oly területre nézve is meg lehet indítani, amelyek a vezetéknek a külszínen szándékolt elhelyezése céljából szükségesek.

Ebben az esetben azonban a telektulajdonos követelheti a vezetéknek földalatti elhelyezését és ilyenkor a telek kényszerű átengedésének csak akkor van helye, ha a vezeték földalatti elhelyezése aránytalanul nagyobb költséggel járna, vagy pedig, ha jelentős üzemtechnikai okok, vagy figyelmen kívül nem hagyható biztonsági tekintetek kívánják az illető helyen a vezeték külszíni elhelyezését.

A bányatörvény szerinti kisajátítási eljárás megindításának csak a vezetési üzemterv hatósági jóváhagyása után van helye.

Ellenben a vezeték földalatti elhelyezése esetében a bányatörvényen alapuló kisajátítási jog érvényesítésére szükség nincsen, mert az ásványolajfélék és a földgáz vezetésére szolgáló csöveknek a föld alatt, az ingatlan korlátlan használatának akadályozása nélkül való elhelyezését az érdekelt földbirtokokok a T. 17. §-a értelmében minden ellenszolgáltatás nélkül kötelesek eltérni és csak az elhelyezés alkalmával vagy később okozott kárnak megtérítését, illetve az előbbi állapot helyreállítását követelhetik.

90. §. A vezetési üzemtervnek tartalmaznia kell:

1. a vezeték létesítésére vonatkozó jogalap (bányatulajdon, állami jogátruházás, állami gázátengedés, az állami kútból önköltségen való gázszolgáltatásra vonatkozó jogosultság, földbirtokosi vagy földbirtokostársasági földgázkútjog) megjelölését;

2. a bányatelek és a feltárás (mélyfúrás, akna stb.) megjelölését, melyből a szállítandó ásványolaj vagy földgáz nyernei fog;

3. a csővezeték hosszát, kezdő-, elágazási- és végpontjainak megjelölését és az e pontokon létesítendő berendezések leírását;

4. a felállítandó szivattyú-(kompresszor) állomások helyeit és az egyes állomások berendezéseinek részletes leírását és az alkalmazandó szelepek, nyomásszabályok (regulátorok), gázmérő és gáztisztító berendezések számának, alkalmazási helyeinek és szerkezetének ismertetését;

5. a vezetékcsövek anyagára, belső átmérőjére, falvastagságára és szilárdságára vonatkozó adatokat a legnagyobb üzemnyomás megjelölésével;

6. az alkalmazandó csökapcsolások leírását;

7. a csővezeték lefektetésének módját, az egyes földalatti és külszíni vonalszakaszok kezdő- és végpontjainak megjelölésével;

8. a szállítandó ásványolaj vagy földgáz mennyiséget óra-köbméterben kifejezve, a gáznál 760 mm. higanynyomás és 15° C. hőmérséklet mellett.

91. §. A vezetési üzemtervhez csatolni kell:

1. a csővezetés tervezett iránynyomát feltüntető 1:75.000 méretarányban készített általános átnézeti térképet (részletes katonai térkép);

2. a kompresszor-állomások épületének, berendezésének és 50 méteres körzetének 1:100 méretarányú helyszíni alaprajzát;

3. az alkalmazandó csőkapcsolások szerkezeti rajzát, valamint a nyomákszabályozók, szelepek, tolattyúk, gázmérő és gáztisztító berendezések, gépek és egyéb üzemi készülékek rajzát 1:10 méretarányban;

4. abban az esetben, ha a vezetéki csövek elhelyezésére a T. 16. §-a alapján közutak, utcák, vagy közterek is igénybevételeknek, a kereskedelemügyi miniszternek idevonatkozó s az igénybevétel módozatait is megállapító engedélyét, illetve annak hiteles másolatát;

5. abban az esetben, ha a vezetéki csövek elhelyezésére hatósági rendelkezés alatt álló víz, illetve vízmeder is igénybevételeknek, a vízügyi hatóságnak idevonatkozó engedélyét vagy annak hiteles másolatát;

6. abban az esetben, ha a vezetéket az állam átruházott jogán (T. 4. §.) magánvállalkozó létesíti, a jogátruházásról szóló okirat hiteles másolatát, önköltségű gáz szállítására vonatkozó földbirtokosi vezetéknel a . . . . . m. kir. bányászati kutató hivatalnak a jogosultságot igazoló bizonyítványát, ipari vállalkozóknak vagy más személyeknek történt gázátengedés esetében az idevonatkozó miniszteri rendeletnek hiteles másolatát.

Az általános átnézeti térképet 21 cm. széles és 34 cm. magas alakban összehajtva vagy ily nagyságú lapokra osztva kell az üzemtervhez mellékelni.

Amennyiben az engedélyezni kért vezeték közelében akár állami, akár magánvállalati vagy földbirtokosi vezetékek fekszenek, ezeknek az iránynyomát is jelezni kell az átnézeti térképen.

92. §. Az ásványolaj- vagy földgáz vezetésére szolgáló berendezések jogosult létesítője, — legyen az akár maga az állam, akár az állam átruházott jogán más vállalkozó (T. 4. §.), akár a földgáznak az állami földgázkútból önköltségen való átengedésére igénnyel bíró földbirtokos (T. 12. §.), akár önálló földgázkút létesítésére jogosult földbirtokos, vagy földbirtokosokból alakult társaság (T. 13. §.), akár pedig oly ipari vállalkozó vagy más személy, aki a földgázt az állami földgázkútból segélyképen külön pénzügyminiszteri engedéllyel kapja. (T. 4. §. utolsó bekezdés), — jogosítva van a vezetési üzemterv előkészítéséhez megkívántató munkálatokat, jelesül az iránynyom kitűzése céljából szükséges bejárásokat és mérnöki felvételeket úgy a közutakon, utcákon és köztereken, mint akár állami, akár magántulajdonban lévő bármely földbirtokon a bányatörvény alapján a bányaadományozással kapcsolatos jogok folyományaként minden különös hatósági engedély nélkül elvégeztetni.

93. §. Ha az ásványolaj- vagy földgázvezeték több bányahatóság kerületében lesz lefektetve, akkor a vezetési üzemtervet ahhoz a bányahatósághoz kell benyújtani, amelynek kerületében a létesítendő vezetéknek aránylag a legnagyobb része esik.

Ha a tervezett ásványolaj- vagy földgázvezeték egész terjedelmében csak egy bányahatóság kerületében lesz lefektetve, akkor a vezetési üzemtervet mellékleteivel együtt három (3) példányban kell beterjeszteni.

Ha pedig a tervezett vezeték iránynyoma több bányahatósági kerületet érint, ebben az esetben a vezetési üzemtervet kettővel több példányban kell beterjeszteni, mint ahány bányahatósági kerületben lesz a vezeték lefektetve.

94. §. A bányahatóság a lényegesen hiányos vezetési üzemtervet a hiányok megjelölésével visszaadja a félnek.

A bányahatóság a 90–91. §-okban foglalt követelményeknek megfelelő üzemterv egyik példányát műszaki felülvizsgálás és véleményezés végett a . . . . . m. kir. bányászati kutató hivatalnak küldi meg.

Ha a vezeték más bányahatósági kerületeket is fog érinteni, az üzemterv egy-egy felszerelt példánya az illető bányahatóságoknak is megküldendő netaláni észrevételeik közlése végett.

A bányahatóság a bemutatott vezetési üzemtervet módosíthatja, vagy kiegészítheti; a határozattal meg nem elégedő fél pedig a bányahatósági rendelkezés ellen felfolyamodással élhet.

A jóváhagyási záradékkal ellátott vezetési üzemtervnek egy-egy felszerelt példánya kiadandó a félnek, a . . . . . m. kir. bányászati hivatalnak és a neetán érdekelt más bányahatóságnak, egy példánya pedig az eljáró bányahatóság irattárában nyer elhelyezést.

Közutak, utcák, közterek és hatósági rendelkezés alatt álló vizek (vízmedrek) igénybevétele esetén a jóváhagyási záradékban külön is figyelemztetni kell a vezeték létesítójét, hogy az igénybevétel módozatai tárgyában kiadott kereskedelmi miniszteri, illetve vízügyi hatósági rendelethez szigorúan alkalmazkodni köteles.

A vezetési üzemterv elkészítésénél, hatósági felülvizsgálatánál és a vezeték lefektetésénél, felszerelésénél és üzemben tartásánál különösen a következő 95–104. §-okban foglaltakat kell szem előtt tartani.

95. §. A két (2) atmoszféránál nagyobb nyomású földgáz-, vagy ásványolaj vezetésére szolgáló csővezetékek csakis paténforrasztású hengerelt, vagy varrat nélküli folyt vascsővekből készülhetnek.

A csővek falvastagsága akként választandó, hogy a várható legnagyobb belső nyomást is legalább kétszeres biztonsággal kibírják; de a tényleges falvastagság a szilárdságtani számításal nyert falvastagságnál a csővek várható rozsdásodásának tekintetbe vételével legalább két (2) mm.-rel nagyobbra veendő.

A csővek átmérője az üzemnyomásnak és a szállítandó mennyiségnek megfelelően választandó.

96. §. Az ásványolaj- és földgázcsővek összeköttetése száz (100) mm. külső átmérőig miniummal vagy kőccal tömített csavarmentekkel is történhetik, de száz (100) mm.-nél nagyobb átmérőjű csőveknél már hüvelyből, szorító karimából, tömítő gyűrűkből és szorító csavarokból álló külön csőkapcsoló szerkezeteket kell használni.

A csőkapcsolók alkalmaztatásuk előtt a legnagyobb üzemnyomásra kipróbálandók.

A kompresszorokhoz közvetlenül kapcsolt hűtőrendszer csőveinek illesztésénél használt csőkapcsolókban csakis fémből készült tömítőgyűrűket szabad használni.

97. §. Hogy az ásványolaj és földgázvezetékekben az üzem nyomása a megengedett mértéknél nagyobbra ne emelkedhessék, megfelelő helyeken kifogástalanul működő nyomásszabályozókat (regulátorokat) kell alkalmazni.

Ugyanily nyomásszabályozók alkalmazandók a csőelágazásoknál is mindenütt, ahol a fővezetékhez kisebb üzemnyomással dolgozó mellékvezetéseket kell kapcsolni.

A fő nyomásszabályozók külön zárt helyiségekben helyezendők el.

Az üzem biztonsága érdekében nyomásszabályozó tartalék-készülékekről is kell gondoskodni.

98. §. Az oly gázakat, amelyek az illető feltáróműben ásványolajjal együtt fordulnak elő, felhasználásuk, illetve a szállítási vezetékekbe való beboesátásuk előtt mindenkor gáztartályokon kell átvezetni, hogy ott az ásványolaj, amit a gáz magával ragadott, leülepedjék és lecsapolható legyen.

Ezen gáztartályokat, illetve olajlecsapolókat a gáz mennyiségének és nyomásának megfelelően kell szerkeszteni és biztosítószelleppel kell ellátni, hogy a gáz nyomása a tartályban a megengedettnél nagyobb ne lehessen. A biztosítószelep működő felülete nem lehet kisebb a gázvezető cső belső keresztmetszetének területénél.

A gáztartályokat manometerrel kell felszerelni.

A gáztartályba vezető csőeknek úgy a gáztartály közvetlen közelében, mint a fűrólyuknál, záró szelepekkel kell bírniok.

99 §. Földalatti vezetésnél az ásványolaj és földgáz vezetésére szolgáló csöveket legalább egy (1) méter mélyen kell a földbe süllyeszteni és beföldelés előtt köteles a vezeték mű létesítője a megfelelő nyomáspróbát fogatatosítani, amikor is minden csökapcsolás külön vizsgálandó meg.

100 §. Az ásványolaj vagy földgáz szállítására szolgáló szivattyú- (kompresszor) állomások épületét a lakóházaktól, kovácsműhelyektől, kazánházaktól, közforgalmú utaktól az egymáshoz legközelebb eső pontokon mérve legalább tíz (10) méter, a gőz- és villamosüzemű vasutak tengelyvonalától legalább húsz (20) méter távolságban kell telepíteni.

101 §. Az ásványolaj és földgáz földfeletti vezetésénél is lehetőleg be kell tartani az előző 100. §-ban megállapított legkisebb távolságokat; az eltérésekhez külön bányahatósági, illetve a közutak és vasutak tekintetében kereskedelemügyi miniszteri engedély szükséges.

Hasonlóképpen külön engedélyt kell kérni a kereskedelemügyi minisztertől abban az esetben is, ha a vezeték mű létesítője a csővezetékkel a vasúti pályatestet akarja érinteni.

102 §. Az ásványolajnak és a földgáznak a vezetékben való továbbnyomására szolgáló kompresszorok csakis tűzbiztos épületekben helyezhetők el.

A kompresszorokat megfelelő hűtőszervezetekkel kell ellátni és a komprimálást az elérendő nyomásnak megfelelően egy vagy több fokozatban akként kell elvégezni, hogy a komprimált ásványolaj vagy földgáz túlságosan föl ne melegedjék.

Földgáznál a komprimálás mindaddig egy fokozatban történhetik, amíg a komprimált gáz nyomása legfeljebb húszszor akkora, mint a kompresszorba vezetett gáz nyomása közvetlenül a kompresszor előtt.

A komprimált ásványolajat vagy földgázt oly berendezésű hűtőrendszerbe kell vezetni, hogy abban a komprimált ásványolaj vagy földgáz megközelítőleg a levegő hőmérsékletére hűljön le.

103 §. A szivattyú (kompresszor) állomások épületét tisztán kell tartani és állandóan jól kell szellőztetni és vagy bányahatóságilag engedélyezett biztosítólámpákkal vagy villamos izzólámpákkal szabad csak megvilágítani.

A villamosvilágítási berendezés tekintetében itt is a 76. §. intézkedéseit kell megfelelően alkalmazni s gondoskodni kell arról, hogy a világításra szolgáló izzólámpák légmentesen körülforgó, vastag üvegből készült burokkal legyenek ellátva.

104 §. A földgázvezetékben minden fogyasztási helyen jól működő és legalább +2% mérési pontosságot biztosító gázórát kell alkalmazni.

D. Az ásványolajfélék és földgázak szállítására szolgáló csővezetékek lefektetéséről, felszereléséről és üzeméről.

105 §. A vezetési (szállítási) üzemterv jóváhagyása után jogosítva van az állam vagy az illető megánvállalkozó (földbirtokos, földbirtokosokból alakult társaság) az üzemterv tárgyát képező vezetési berendezést az üzemtervben kijelölt területen és az üzemtervben s a közutak, utcák és köztérek igénybevételére nézve a kereskedelemügyi miniszteri engedélyben megszabott módon létesíteni, nevezetesen a csővezetékeket a jóváhagyott iránynyom szerint lefektetni, a szükséges szivattyú- (kompresszor) állomásokat az üzemtervben megjelölt helyeken fölépíteni és az üzemtervhez csatolt helyszínrajznak megfelelően felszerelni és az elkészített vezetési berendezést használatba venni.

106 §. A jóváhagyott üzemterv alapján csak az üzemtervben meghatározott berendezéseket szabad létesíteni.

A vezetés által érintett közutak, utcák és terek tekintetében a kereskedelemügyi miniszter részéről már jóváhagyott iránynyomnak és berendezéseknek bármily szempontból kívánt, vagy szükségesnek mutakozó megváltoztatásához, kiegészítéséhez vagy áthelyezéséhez a nevezett mi-

niszter engedélyét, illetve jóváhagyását kell előzetesen kieszaközölni és az engedélyt, illetve jóváhagyást a létesítés előtt a bányahatóságnak is be kell mutatni.

A vezetési üzemterv egyéb részeiben kívánt vagy szükségesnek mutakozó bármínemű változtatásokhoz előzőleg a bányahatóság jóváhagyását kell kieszaközölni.

A csővezeték lefektetésénél az eredeti iránynyomtól való eltéréshez oly esetben, midőn a módosított iránynyom az eredetileg igénybe venni szándékolt földrészteléken, de azoknak más részében fog haladni, hatósági jóváhagyás nem szükséges.

Ellenben a vezetési berendezés létesítője köteles a vezeték építése közben vagy bármikor azután is a közutak, utcák és közterekre nézve a kereskedelemügyi miniszter által, — a vezeték egyéb részeire nézve pedig a bányahatóság által közérdekből kívánt és esetleg az előzetesen jóváhagyott iránynyomtól eltérő módosításokat, kiegészítéseket vagy áthelyezéseket bármily kárpótlási vagy egyéb igény kizárásával foganasítani.

107. §. A vezetési berendezések létesítője az előzetes bejelentés kötelezettsége, illetve miniszteri (bányahatósági) jóváhagyás nélkül lefektetheti, felszerelheti és üzembe helyezheti a jóváhagyott iránynyomon lefektetett csővezetékéből kiágazó azon mellékvezetéseket, amelyeknek hossza az ötszáz (500) métert meg nem haladja.

A vezetési berendezések létesítője azonban köteles az ily mellékvezetékek telepítésénél, felszerelésénél és üzembetartásánál is az előirt, illetve a jóváhagyott vezetési üzemtervben foglalt általános érvényű szabályokhoz alkalmazkodni. Köteles továbbá a vezetési berendezések létesítője az ily mellékvezeték lefektetését utólag a bányahatóságnak bejelenteni; s ha az ily mellékvezeték közutat, utcát vagy közteret érint, a bányahatóság a kiegészítésről jelentést tesz a kereskedelemügyi miniszternek.

108. §. A csővezetékek lefektetésénél, javításánál, átalakításánál vagy felszedésénél a munkálatok oly módon hajthatók végre, hogy azok által a közforgalom lehetőleg zavartatást ne szenvedjen.

E tekintetben köteles a vezetési berendezések létesítője az útrendőri, illetve városrendőri, valamint a vízrendőri határozmányok pontos megtartására.

109. §. A vezetékű létesítéséhez, felszereléséhez és üzeméhez szükséges összes anyagokat, gépeket, felszerelési, berendezési és használati tárgyakat, amennyiben ezeket a magyar szent korona országainak területén megfelelően készítik, illetve termelik, hazai gyárból, ipartelepről, iparostól vagy termelőtől kell beszerezni, s amennyiben külföldi termék használata, illetve ilyenek beszerzése mellőzhetetlen volna, erre a m. kir. kereskedelemügyi miniszter előzetes engedélyét kell kikérni.

110. §. A szivattyú (kompresszor) telepek vagy a netán szükséges más épületek létesítésénél köteles a mű létesítője az üzemtervben foglaltakon kívül az általános építésrendőri szabályokat is betartani (építési engedély).

111. §. A vezetési berendezés létesítője köteles mindazoknak az ingatlanoknak tulajdonosait és birtokosait, amely ingatlanokon a T. 17. §-a alapján a csővezetéket a föld alatt lefektetni akarja, a szándékolt esőfektetésről a munkálat megkezdése előtt legalább 15 nappal írásban értesíteni.

Az értesítés vagy írásbeli vevény mellett kézbesítendő, vagy a postán tértívevényvel ajánlott levélben küldendő meg.

Ha az ily értesítés tartalmazó s a postára feladott levél borítékának hátoldalára ezen megjegyzés íratik: «Értesítés ásványolaj (földgáz) szállítására szolgáló csővezeték lefektetéséről», akkor az ekképen megjelölt levelekre nézve kényszerkézbesítésnek van helye.

112. §. Ha a földtulajdonosok és földbirtokosok a csővezetékek az ingatlan korlátlan használatának akadályozása nélkül való földalatti le-

lektetését az előző szakaszban előírt értesítés dacára vonakodnának megengedni, akkor a vezetési berendezések létesítőjének, illetve az üzemi-vezetőnek kérelmére köteles a közigazgatási hatóság a csőfektetési munkálatok zavartalan fogamosíthatása céljából a szükséges karhatalmat a helyszínére haladéktalanul kirendelni.

113. §. A bányahatóság és a . . . . . m. kir. bányászati kutató-hivatal a vezetékmű létesítésének és felszerelésének folyamatban lévő munkálatait bármikor megsemlélheti. Ez a jog azokra a vezetékszakaszokra nézve, amelyek közutat, utcát vagy közteret, hatósági rendelkezés alatt álló vizet vagy vasúti területet érintenek, az illetékes m. kir. államépítészeti hivatal, az illetékes vízügyi hatóságot (1885: XXIII. tc. 177. §.), a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőiséget, illetve az érdekelt vasút igazgatóságát is megilleti.

A vezetékmű létesítője és alkalmazottjai kötelesek a szemléltartó közegeknek segítségét nyújtani és nekik a kívánt felvilágosításokat megadni.

114. §. Az elkészült vezetékmű használatbavételéhez külön bányahatósági engedély szükséges.

A bányahatóság a vezetékmű elkészüléséről szóló jelentés vétele után haladéktalanul intézkedni köteles a vezeték és tartozékainak felülvizsgálata iránt.

A felülvizsgálathoz, ha a vezeték közutat, utcát, közteret, vasutat, hatósági rendelkezés alatt álló vizet nem érint, a mű létesítőjén kívül csak a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatalt kell meghívni; ellenkező esetben a felülvizsgálathoz a m. kir. államépítészeti hivatal, az illetékes vízügyi hatóság, az esetleg érdekelt vasút vagy egyéb közlekedési vállalat igazgatósága, az illetékes járási (városi) közigazgatási hatóság és ennek útján az illető községi eljáróságok is meghívandók.

Ha a vezeték több bányahatósági kerületet érint, akkor a felülvizsgálatra az a bányahatóság illetékes, amelyik az üzemterv jóváhagyása iránt intézkedett (93. §.); a bejáráshoz azonban a többi érdekelt bányahatóság is meghívandó.

Ha a létesített vezetékmű a jóváhagyott üzemtervnek, illetve a közutak, utcák és közterek hatósági rendelkezés alatt álló vizek igénybevétele tekintetében a kereskedelemügyi miniszteri engedélyben, illetve az 1885: XXIII. tc., 177. §-ában megjelölt vízügyi hatóság engedélyében megszabott feltételeknek megfelel és ha a vezetékmű üzemé a létező berendezések és felszerelések mellett sem biztonsági tekintetből, sem pedig az ásványolaj-, illetve földgáz szállítása körüli veszteségek elkerüléséhez fűződő közgazdasági érdekkövetelménye szempontjából nem esik indokolt kifogás alá, akkor a bányahatóság a vezetékmű üzembehelyezéséhez az engedélyt megadja.

Ha pedig a felülvizsgálat alkalmával a vezeték lefektetésében és felszerelésében hiányok, vagy az üzemtervtől, illetve a m. kir. kereskedelemügyi miniszter vagy a vízügyi hatóság engedélyében foglalt feltételektől eltérések állapíthatnának meg, akkor a bányahatóság a mű létesítőjét a hiányok megfelelő kiegészítésére záros határidő kitűzése mellett felhívja.

Utóbbi esetben újabb felülvizsgálatnak van helye.

A 107. §. értelmében lefektetett mellékvezetékek hatósági felülvizsgálat nélkül is használatba vehetők.

A felülvizsgálat költségeit a vezetékmű létesítője köteles megfizetni.

115. §. Az ásványolaj- és a földgázvezetékét állandóan szorgos felügyelet alatt kell tartani s a vezetékmű létesítője gondoskodni köteles különösen arról, hogy a fővezeték a felügyelő személyzet minden nap bezárja.

A felügyelet gyakorlásáról külön napló vezetendő, amelybe a bányahatóság és a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal kiküldöttje bármikor betekinthet.

E. A ki nem sajátított ingatlanokon a vezeték lefektetésénél okozott károk megtérítéséről.

116. §. A földbirtokosok az ásványolajfélék és a földgázak vezetésére szolgáló csöveknek ingatlanaikon a földalát való elhelyezése által okozott károk megtérítését, illetve az előbbi állapot helyreállítását követelhetik.

A kártalanítást, ha az érdekelték között egyesség nem jön létre, a bányahatóság állapítja meg a törvény rendes útjának fenntartása mellett. (T. 17. §.)

117. §. A kártalanítás bányahatósági megállapítását akár a vezetékmű létesítője, akár az érdekelt földbirtokos kérelmezheti.

A kérelem a bányahatóságnál szóval is előterjeszthető.

A kártalanítási eljárásra az a bányahatóság illetékes, amelynek kerületében a megrongált ingatlan fekszik.

Ha a kártalanítás bányahatósági megállapítását több érdekelt földbirtokos kéri, a kérelmek községenként csoportosítandók és az egy községi határbeli ingatlanokra vonatkozó kártalanítási kérelmek együtt tárgyalandók.

118. §. A bányahatóság a kártalanítás megállapítása iránti kérelemnek a helyszínén a községházánál leendő szóbeli tárgyalására határnapot tűz ki, a tárgyalás vezetésére egy fogalmazási tisztviselőt s mellé egy tollvivőt küld ki s a feleket, jelesül a vezetékmű létesítőjét és az érdekelt földbirtokost a tárgyalásra azzal a felhívással idézi meg, hogy ott egy-egy szakértő becsüssel jelenjenek meg.

A harmadik szakértőt a bányahatóság nevezi ki és hívja meg a tárgyaláshoz.

Ha valamelyik fél nem választ, illetve a tárgyaláson nem állít elő szakértőt, a kinevezés iránt szükség esetében (120. §.) helyette a bányahatósági kiküldött intézkedik a helyszínén.

A szakértők mentessége és megeskötése, valamint általában a velük szemben követendő eljárás tekintetében a bányahatóság a polgári perrendtartásnak az eljárás idejében és helyén fennálló rendelkezéseit megfelelően alkalmazza.

119. §. A tárgyalási határnapon a bányahatósági kiküldött mindenekelőtt a vezetékmű létesítője és a megjelent földbirtokosok közt egyénenként barátságos egyesség létrehozását kíséri meg. Ha az sikerül, a létrejött valamennyi egyességet ugyanazon jegyzőkönyvbe foglalja és a jegyzőkönyvet felolvasás után a felek által aláírattja.

120. §. Ha a felek közt a megkísérlett barátságos egyesség nem jön létre, a bányahatósági kiküldött a szakértő becsületeket a kárnak a helyszínén való megbecsülése és a teljesített becsülről indokolt vélemény előterjesztésére hívja fel.

A nyomban foganatosítandó kárbecslés megtörténte után a bányahatósági kiküldött a szakértők indokolt véleményét, valamint az érdekelt felek részéről a szakértői véleményre esetleg tett észrevételeket jegyzőkönyvbe veszi és a szakértők s a felek által aláírt jegyzőkönyvet az arra vonatkozó összes iratokkal együtt a bányahatóság elé terjeszti, mely a betérjesztett iratok felett 8 napon belül határozni köteles.

121. §. A bányahatóság a kiküldöttje előtt kötött egyességeket (119. §.) csak alaki szempontból teheti bírálattá tárgyává.

A bányahatóság által elfogadott egyesség a kikötött kártalanítási összegre nézve végrehajtási jogot ad.

122. §. Ha a felek között békés egyesség nem jött létre, a bányahatóság a kártalanítás tárgyában a betérjesztett iratok alapján érdemileg határoz.

Az érdemleges kártalanítási határozatnak magában kell foglalnia:

a) a megsérült ingatlanok, illetve az okozott kárnak pontos körülírását;

b) a kártalanítási összegnek pontos meghatározását.

A kártalanítási összeg meghatározásánál a bányahatóság kötvé van a szakértő becsősök indokolt véleményéhez.

A kártalanítás készpénzben állapítandó meg.

A kártalanítási összeg után a károsítás megtörténtének időpontjától kezdve a lefizetésig 6%-os kamat is fizetendő.

123. §. A kártalanítási összeg a bányahatósági határozat jogerőre emelkedése után 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett kifizetendő.

A bányahatósági határozattal meg nem elégedő félnek jogában áll a határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül igényeit a törvény rendes útján érvényesíteni.

124. §. A bányahatósági kártalanítási eljárás folyamán felmerült költségeket, hová a szakértő becsősök díjazása is tartozik, a vezetékmu létesítője köteles előlegezni és viselni.

Az érdekelt felek magán- és esetleges képviseleti költségei felszámításának és a vezetékmu létesítője terhére való megállapításának azontán ennél az eljárásnál helye nincsen.

Az eljárási költségeket a bányahatóság állapítja meg.

VII. FEJEZET.

Büntető határozatok. (T. 19—21. §§.)

125. §. Az ásványolaj és a földgázbányászat körében a T. 4. §-a negyedik bekezdésében, valamint a 19—21. szakaszaiban foglalt büntető rendelkezéseken kívül adott esetben a hatályban lévő ált. bányatörvény 236., 237., 238., 239., 240., 245., 247., 248., 249. és 250. §-aiban foglalt büntető rendelkezéseket is megfelelően alkalmazni kell.

A hatályban lévő általános bányatörvény 241., 242., 243., 244. és 246. büntető szakaszai az ásványolaj- és földgázbányászat körében a dolog természeténél fogva nem nyerhetnek alkalmazást.

A bányajogositvány elvesztése, mint a bányatörvény szerinti harmadfokú büntetés, az ásványolaj- és földgázbányászat körében nem alkalmazható.

A törvényszerű büntető rendelkezéseket az állam ásványolaj- vagy földgázvállalataival szemben is alkalmazni kell.

126. §. A T. 20. §-a szerint a vállalkozó társaság, vagy földbirtokos, akinek gondatlansága folytán ásványolajfélék vagy földgázak kárba vesznek, valamint az a társaság vagy földbirtokos, aki a földgázát nem a megengedett célra, vagy a megengedett mértéken felül használja fel, vagy pedig akár díjtalanul, akár ellenszolgáltatás mellett másnak engedi át, az államnak ezáltal okozott kárt is megtéríteni tartozik.

A kártérítés kérdésében a bányahatóság (bányakapitányság) határoz a törvény rendes útjának fenntartása mellett.

A bányahatósági eljárásnak itt egyrészt a kárbavesztett, vagy a jogtalanul felhasznált, illetve értékesített ásványolaj vagy földgáz mennyiségének meghatározására, másrészt pedig a kinyomozott mennyiség valódi helyi értékének a megállapítására kell kiterjednie.

A kártalanítási igény érvényesítésénél az államot a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal képviseli.

A hivatal idevonatkozó előterjesztése tárgyában a kártevő fél is kihallgatandó; ezenkívül a bányahatóság a károsszeg megállapítása céljából helyszíni szemlét tarthat, tanukat eskü alatti kihallgathat, szakértőket alkalmazhat, bármely irányú hivatalos tudakozódást foganatosíthat.

A kártevő a bányahatósági eljárás költségeiben is elmarasztalandó.

A végrehajtás és jogorvoslat tekintetében e rendelet 123. §-a mérvadó. Az e szakaszban foglalt rendelkezések megfelelően alkalmazandók a T. 21. §-ának esetében is a kitermelt anyag értékének hatósági megállapításánál.

127. §. A T. 20. §. 2. és 3. pontjában megjelölt büntetendő cselekmények többszöri megismétlése esetén a bányahatóság a földgázhasználat

jogát a társaságtól, vagy földbirtokostól időlegesen, vagy véglegesen megvonhatja.

Ily irányban a bányahatóság mindenkor csak a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal indítványára intézkedhetik s az elvonást csak akkor mondhatja ki határozatilag, ha két éven belül legalább háromszor alkalmazott pénzbüntetés sikertelen maradt és ha az addig okozott kár az ezer (1.000) pengőt (koronát) meghaladja.

Elvonás esetében az illető vezeték vagy feltárómu a bányahatóság megkeresésére a közigazgatási (rendőri) hatóság által megfelelően zár alá veendő.

Ha az elvonás végleges és az egész társasági (földbirtokosi) gázkút használatára vonatkozik, akkor az állam a gázkutat saját kezelésébe átvetheti, de ebben az esetben a szerelvények becslés szerinti tényleges értékét a társaságnak (földbirtokosoknak) megtéríteni tartozik.

128. §. Az ezen rendelet VI. fejezetében foglalt bányarendőri szabályok áthágói, amennyiben a cselekmény súlyosabb beszámítás alá nem esik, az ált. bányatörvény 240. §-a alapján 20 pengőtől (kor-tól) 200 pengőig (kor-ig) terjedhető pénzbírsággal büntetendők.

Ha az ismételt büntetés is sikertelen marad, a bányahatóság a bányatörvényben (XII. fejezet) gyökerező bányarendőri hatáskörében a biztonság érdekében sürgősen szükséges intézkedéseket a mű létesítőjének költségén foganatosíthatja s azok költségét közigazgatási úton behajtja, vagy pedig az üzemet a szükséges biztonsági intézkedések végrehajtásáig bezúntatheti.

VIII. FEJEZET.

Átmeneti intézkedések.

129. §. A csak magában (ásványolaj vagy más fenntartott ásvány nélkül) fellépő földgázok tekintetében az állam fenntartott joga a törvény hatályba lépte (1911. január hó 23.) után azonnal az ország egész területén teljes mértékben érvényesült. E szerint az ily földgázfeltárássra csak az államkincstár nyerhet bányaadományt s az idevonatkozó bányatelek szabad fektetésében az államot más bányavállalkozó sem a létező bányatulajdon, sem a jogérvényesen fennálló zártkutatmány alapján kezdettől fogva nem korlátozhatja. E szerint az idegen zártkutatmányost a földgázfeltárássra vonatkozó állami bányatelek-felkéréseknél a fenntartott mérték fektetésének joga (bányatörvény 34., 36., 37. §.) sem illeti meg (T. 23. §. harmadik bekezdés).

130. §. A bányatörvény 123. §-a szerint a bányaadományozás által a bányatulajdonos kizárólagos jogot szerez nemesak a feltáráshoz lévő ásvánnyal azonos ásványok kiaknázására, hanem az összes fenntartott ásványokra, melyek az adományozott bányatelek határain belül előfordulnak, tehát egyebek közt a „földszurkok” anyagcsoportjába (bányatörvény 3. §.) tartozó ásványolajfélékre is.

A bányatörvénynek ezt az elvi rendelkezését a T. 8. §-a a magánbányatulajdon tekintetében megszorítólag módosította, kimondván azt, hogy a bányaadomány a magánbányatulajdonosoknak az ásványolajfélék és a földgázok kiaknázására jogot nem ad.

Ez a megszorítás azonban az ásványolaj tekintetében azokra a magánatulajdonban lévő bányatelkekre, amelyek a T. hatálybalépte előtt adományozottak, ki nem terjed, valamint azokra a bányatelkekre sem, amelyek magánszemélyeknek ásványolajfélék feltáráására a T. 24. §-a szerinti átmeneti időben adományoztatnak.

Ellenben a magában (ásványolajfélék vagy más fenntartott ásvány, nevezetesen ásványszén nélkül) fellépő földgáz tekintetében a T. 8. §-a szerinti megszorítás alól a T. szerint nincsen kivétel; az ily földgáz kihasználása úgy a bányajogilag szabad területeken, mint az akár új (a T. hatálybalépte után adományozott), akár régi (a T. hatálybalépte előtt

adományozott) bányatelkekkel vagy zártkutatmányokkal lefoglalt helyeken kizárólag az állam részére van fenntartva.

Vizont azzal a földgázzal, mely az ásványszénre (kő- és barnaszén) vagy ásványolajfélékre adományozott, akár régi (a T. hatálybalépése előtt adományozott), akár új (a T. hatályba lépése után adományozott) bányatelekben a széntelepből fejlődik, illetve az ásványolajfélékkel együtt lép fel, az illető bányatulajdonos szabadon rendelkezhetik. Az ily földgázra az állam fenntartott joga sehol ki nem terjed. (T. 8., 9., 26., 27. §§.)

131. §. Azok a bányatelkek, amelyek a T. életbelépése előtt ásványolajfeltárássra a bányatörvény 47. §-ában foglalt rendelkezésnél fogva legfeljebb négy egyszerű bányamértékig (180.465-6 m²) terjedhető területtel adományoztattak, a törvény alapján négy kettős mértékre (360.931-2 m²) kiegészíthetők (T. 26. §. negyedik bekezdés).

A telek törvényes kiegészítése csak annyiban engedhető meg, amennyiben azt más vállalkozó korábban vagy időközben szerzett jogai nem gátolják. A kiegészítéshez új feltárás nem szükséges.

Egyébként az ily kiegészítés megengedhető volta akkép nyomozandó ki, mint az új adományozásé (bányatörvény 48. §.).

132. §. Azok a jogérvényesen fennálló zártkutatmányok, amelyek a T-re vonatkozó kormányjavaslatnak az országgyűlés képviselőháza elé történt terjesztése, vagyis 1910. évi október 5. napja után, de még a törvény életbelépése előtt jelentettek be az ásványolajfélék tekintetében, csak a T. életbelépésének napját követő három hónapon át, vagyis 1911. évi április 23-ig bírtak jogerővel.

A T. hatálybalépése után bejelentett zártkutatmányok az ásványolajfélék tekintetében már a kezdettől fogva nem bírnak egyáltalán jogi jelentőséggel.

Azok a jogérvényesen fennálló zártkutatmányok pedig, melyek 1910. október 5-ike előtt jelentettek be, az ásványolajfélék tekintetében a T. életbelépése napjától számított két év leforgásáig, vagyis 1913. évi január hó 23-ig bírnak joghatállyal.

E két évi határidőt a pénzügyminiszter még három ízben egy-egy további évre meghosszabbíthatja, ha a kutató beigazolja, hogy az addig lefolyt idő alatt megfelelő munkát végzett.

133. §. Az 1910. évi október 5-ike előtt bejelentett zártkutatmányok a T. 24. §-ában engedélyezett kedvezményi idő alatt az ásványolajfélék tekintetében is a T. és a bányatörvény szerinti teljes jogi hatállyal bírnak, nevezetesen:

1. a kedvezményi idő lejártáig a zártkutatmány területén ásványolajfélékre mindenkinek (még az államnak is) kizárásával csak az illető zártkutatmányos kutathat, illetve az ő beleegyezése nélkül más nem kutathat;

2. ásványolajfeltárással esetén, ha beigazolja, hogy a feltárás még a kedvezményi idő lejártá előtt létesült, a zártkutatmányos a feltárássra a T. 7. §-a szerinti és a fenntartott ásványokhoz való jog tekintetében a bányatörvény 123. §-a szerint elbírálandó bányatelki adományt nyerhet;

3. abban az esetben, ha a kedvezményi időn belül a zártkutatmány szomszédságában az állam vagy más zártkutatmányos ásványolajfélék feltárássra bányatelek adományozásáért folyamodik, a zártkutatmányos a felkérésekkel szemben a fenntartott bányamérték fektetését a kő- és barnaszénrel engedélyezett törvényes terjedelemben (bányatörvény 34. §.) gyakorolhatja.

134. §. Mivel a zártkutatmány a kutatási jog kizárólagosságát a bányatörvény szerint valamennyi fenntartott ásvány tekintetében biztosítja, a bányahatóság valamely kutatási engedély meghosszabbítását, ha annak törvényes feltételei egyébként fennforognak, a T. alapján nem tagadhatja meg, — de köteles a T. 24. §-ában engedélyezett kedvezményi idő lejártá után történő meghosszabbítások alkalmával a 3. §. szerinti záradékot a T. életbelépése előtt kiadott kutatási engedélyekre is rávezetni.

135. §. A T. 24. §-ában megállapított kedvezményi idő meghosszabbí-

tása iránti kérvényt még a lejárat (1913. január hó 23.), illetve a meghosszabbított kedvezményi idő lejáratá előtt kell az illetékes bányahatóságnál benyújtani.

Az elkészve beadott kérvény a félnek erre a körülményre való utalással visszaadandó.

Hasonlóképen visszaadandó a félnek az oly meghosszabbítási kérvény is, amely akár a kutatási idő lejáratá folytán (bányatörvény 251. §.), akár hatósági elvonás következtében (bányatörvény 241–242. §§.) megszűnt zártkutatmányokra vonatkozik.

A kérvényben a helyi fekvés (megye, járás, község) és a bejelentési bizonyítványok számai szerint meg kell jelölni azokat a zártkutatmányokat, melyekre nézve a kutató a törvényes kedvezményi idő meghosszabbítását kéri, s részletesen ismertetni kell azokat a munkákat, melyeket a kutató az illető zártkutatmányokban eddig, különösen pedig a kedvezményi idő alatt teljesített.

Ha a fennálló szabályok értelmében több zártkutatmánynak egy főbevájás által való üzembentartása hatóságilag engedélyeztetett, a kérvényben erre a körülményre is utalni kell.

136. §. A kérvény felterjesztése előtt köteles a bányahatóság a kutatási területen a fél költségére szemlét tartani és a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal véleményét meghallgatni.

A szemle alkalmával az észleletekről, jelesül a teljesített munkálatokról és a kutatóüzem állapotáról részletes jegyzőkönyvet kell fölvenni.

A szemlére a m. kir. . . . . bányászati kutatóhivatal is meghívandó.

Ha a fél a szemle költségeire a tőle bekívánt előleget a kitűzött határidőben a bányahatósághoz be nem küldi, a meghosszabbítási kérvény neki erre a körülményre való utalással visszaadandó.

137. §. A kedvezményi idő meghosszabbítása iránti kérvényt a bányahatóság a szemle megtartása után indokolt javaslat kíséretében a pénzügyminiszterhez terjeszti fel.

A javaslatban annak kimutatására kell főszólyt fektetni, hogy mily mértékben tett eleget a fél a zártkutatmányok üzembentartására vonatkozó törvényes kötelezettségének.

A felterjesztéshez a szemlejegyzőkönyv és a . . . . . m. kir. bányászati kutatóhivatal véleménye is csatolandó.

138. §. A kedvezményi időnek a T. 24. §-ában megengedett meghosszabbítását nem lehet megtagadni, ha a kutató a zártkutatmányok üzembentartására vonatkozó törvényes kötelezettségeinek teljes mértékben eleget tett.

Nem tagadható meg a kérelem teljesítése akkor sem, ha a bányahatóság megállapítja, hogy a megfelelő kutatási munkálatok teljesítését elháríthatatlan akadályok (vis major) tették lehetetlenné és hogy a kutató az akadályok elhárításának megkísérlésénél mulasztást nem követett el.

139. §. Ha valamely zártkutatmány érvényessége akár a kutatási idő lejáratá (bányatörvény 251. §.), akár hatósági elvonás (bányatörvény 241–242. §§.) következtében megszűnik, ezzel a kedvezményi idő meghosszabbítása tárgyában kiadott pénzügyminiszteri engedély is hatályát veszti.

140. §. Ha oly zártkutatmányok tekintetében, melyeket a kutató ásványolajfélék kutatásának célzatával jelentett be, a kedvezményi időn belül akár a bányatörvény 179. §-a alapján, akár a zártkutatmányoknak a kutatási üzem szempontjából kérelmezett összesítése alkalmából a teljesítendő munkaminimum hatósági meghatározása válik szükségessé, ilyenkor a teljesítendő kutatási munkát mindenütt megfelelő (az összesítendő zártkutatmányok száma szerint növekedő) kiterjedésű mélyfúrásban kell megszabni és a geológiai viszonyok figyelembevételével azt is meg kell állapítani, hogy a fél a kutatási munkánál mily rétegvastagság áthatolására alkalmas mélyfúrási szerkezetet köteles használni.

141. §. A zártkutatmány birtokosa az ásványolajfélékre irányuló kutatási munkálatokat (mélyfúrást) a törvényes kedvezményi időben is csak hatóságilag jóváhagyott üzemterv alapján végezheti.

A fél köteles a folyamatban lévő, eddig üzemterv nélkül végzett kutatási munkálatokra nézve is az üzemtervet utólag e rendelet kihirdetésétől számított 60 nap alatt a bányakapitányságnak bemutatni.

A bányakapitányság a folyamatban lévő kutató munkálatokon az üzemterv jóváhagyására vonatkozó határozata keretében csak abban az esetben rendelhet el valamelyes kötelező módosítást, ha a módosítás nélkül még ásványolaj létezésénél is a munkálat sikertelenségétől kellene tartani.

142. §. Ha a kutató a kedvezményi időben ásványolajfélékre folytatott kutatás (mélyfúrás) közben földgázt tárt fel, köteles ugyan a T. 5. §-ában rendelt bejelentést megtenni, de a mélyfúrást szabadon tovább folytathatja és a feltárt földgázt a kutatási üzem céljaira fel is használhatja.

Ha utóbb a kutatás ásványolajfeltárássá is vezet, a kutató a nyerendő bányaadomány alapján a feltárásból jövő földgázzal is szabadon fog rendelkezhetni.

143. §. A T. 24. §-ában meghatározott kedvezményi időt legfeljebb 1916. évi január hó 23-ig lehet meghosszabbítani.

Ezentúl a kutató már csak az ásványolajfélék kutatási és bányaművelési jogának a T. 4. §-a alapján való átruházását kérheti; s az a kutató, aki az ásványolajfélék felkeresése és feltárása érdekében valamely kutatási területen már nagyobb áldozatot hozott, a jogátruházásnál az illető területre nézve másokkal szemben előjoggal bír. (T. 25. §.)

144. §. Az ásványolajfélék kutatására irányuló magánvállalati oly mélyfúrást, mely a törvényes kedvezményi idő lejártáig befejezéshez nem juthatott, az állam a kutatótól átveheti.

Ebben az esetben az állam a végzett mélyfúrás költségeit a kutatónak megtéríteni tartozik.

A költségek megállapításánál ebben az esetben is a 8. §. határozmányai szerint kell eljárni.

145. §. A meglévő ásványolajkutatási és feltárási telepeken a bányahatóság az ezen rendelet VI. fejezetében előírt óvrendszabályok szoros betartása alól kérelemre felmentést adhat, illetve a meglévő berendezések változtatlanul hagyását, amennyiben azok az élet- és vagyonbiztonságra nézve veszélyeseknek nem látszanak, megengedheti.

Azokat a módosításokat vagy kiegészítéseket azonban, melyek a létező telepek felszerelésénél és üzeménél a biztonság megóvása szempontjából multhatatlanul szükségesek, a bányahatóság által megszabandó határidőn belül foganatosítani kell.

1875 : XXXVII. tc. Kereskedelmi törvény.

3. §. Kereskedőnek a jelen törvény értelmében az tekintendő, ki saját nevében kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik.

4. §. A kereskedőkre vonatkozó határozatok a kereskedelmi térságokra is alkalmazandók. (61. §.)

Az államra, ha ez kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik, az érintett határozatok annyiban nyerne alkalmazást, amennyiben a fennálló törvények és törvényes rendeletek másképp nem intézkednek.

Hogy a kereskedelmi cégek, kereskedelmi könyvek és a cégvezetőkre vonatkozó (3., 4. és 5.) címek az állam kereskedelmi vállalataira miképpen nyerne alkalmazást, külön rendelettel fog megállapítani.

Szabályrendelet a kereskedelmi törvény 3., 4. és 5. címeinek az állam kereskedelmi vállalataira alkalmazása tárgyában.

Az 1875 : XXXVII. tc. I. részében foglalt 3., 4. és 5. címeinek az állam kereskedelmi vállalataira miképpen leendő alkalmazása, az e törvényeink 4. és 566. §-ában nyert felhatalmazás alapján, következőleg szabályoztatik:

1. §. Az államnak kereskedelmi vállalati cégbejegyzésre kötelezvék: ilyenek nevezetesen:

c) a kinestári gyárak, nyomdák, bányák, kohók és terményárudák;

kivéve azokat, melyek egyedárusági cikkekkal foglalkoznak, az állami egyedárusági vállalatok egyáltalában a kereskedelmi cégjegyzékbe be nem jegyeztethetvén; . . . . .

2. §. A cég bejelentése . . . . . a többi állami vállalatoknál ezeknek helybeli üzletvezető főtisztviselője által azon törvényszéknél, melynek kerületében a vállalat telepe létezik, a budapesti és pestvidéki kir. törvényszékek területére nézve pedig a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél eszközöltendő (kereskedelmi törvény 16. és 18. §§.)

Ezen bejelentés az üzletet vezető főtisztviselő által és az illetékes kir. miniszternek elhatározása alapján történik.

Ugyane tisztviselő tartozik minden, a cégre nézve történt változást, bejegyzés végett bejelenteni (kereskedelmi törvény 19. §.).

3. §. Annak eldöntése, vajjon az államnak valamely vállalata kereskedelmi természetű-e és vajjon terjedelménél fogva bejegyzésre alkalmas (kereskedelmi törvény 3. §. és 259. §. 6. pontja), a cégbejegyzésre hivatott törvényszéket illeti.

4. §. A kereskedelmi vállalat cégét az üzlet tárgyától köleszní és a cégben a vállalat állami jellege is mindenestre kitüntendő.

5. §. Cégbirtokosnak mindig a magyar állam jegyzendő be.

6. §. Cégelírásnak vagy annak hitelesítésének (kereskedelmi törvény 16. §.) az állami vállalatoknál helye nincsen.

A cég azon nyilatkozattal jelentendő be, hogy a vállalat üzletvezetése, valamint a cégjegyzés tisztviselők, mint kereskedelmi meghatalmazottak által fog eszközöltetni.

7. §. Az állam kereskedelmi vállalatai az egyéni cégek jegyzékébe vezetendők be.

A 6. §. 2. bekezdése értelmében tett nyilatkozat a »Jegyzetek» rovatában felemlítendő.

8. §. Ha valamely, a bejegyzésre kötelezett állami vállalat bejegyzése elmulasztatott, az illetékes törvényszék az illető előjáró hatóságot figyelmeztetni és a kitűzendő határidő sikertelen lejárta után az esetet az igazságügyi minisztériumnak feljelenteni tartozik.

9. §. Az állam kereskedelmi vállalatainál a könyvek vezetését az illető miniszterek által kiadott ebbeli utasítások szabályozzák. Az ezen utasítások szerint vezetett könyvek hitelességükre nézve olyanoknak tekintendők, mint a kereskedelmi törvény 25. §-a szerint vezetett könyvek.

A kereskedelmi törvény 26., 27. és 28. §-ai az állami vállalatokra alkalmazást nem nyernek.

Az üzleti levelek megőrzése és másolása tekintetében (kereskedelmi törvény 29., 30. §§.) az állami vállalatokra csak az ez iránt fennálló vagy kibocsátandó utasítások kötelezők.

10. §. Cégvezetők az állam kereskedelmi vállalatainál nem rendeltetvén (6. §.), ilyenek a cégjegyzékbe be sem jegyezhetők.

11. §. Az állami vállalatoknál alkalmazott tisztviselők ebbeli minőségüknel fogva, kereskedelmi meghatalmazottnak tekintendők és az aláírást tisztí minőségük megjelölése mellett eszközlik.

Meghatalmazásuk terjedelme hivatalos hatáskörük szerint ítélendő meg.

Ezen hivatalos hatáskör minden érdekelt féllel annak kívánságára közlendő. (K. M. 26.922/1875.)

1875 : XXXVII. tc.

5. §. Jelen törvénynek a kereskedelmi cégekre, a könyvekre és a cégvezetésre vonatkozó intézkedései . . . . . más iparosokra . . . . . csak annyiban nyernek alkalmazást, amennyiben üzletük a kisipar körét meghaladja.

16. §. Minden kereskedő, ki az 5. §-ban érintett kivétel alá nem esik, a 21. §-ban meghatározott pénzbírság terhe mellett, üzlete megkezdésével egyidejűleg, cégét azon törvényszéknél, melynek kerületében kereskedelmi telepe létezik, bejegyeztetni, egyúttal azt ugyanott sajátkezűleg aláírni vagy hitelesített alakban bemutatni tartozik.

Míg a bejegyzés meg nem történt, a kereskedő azon jogokban, melyeket a jelen törvény a kereskedők részére megállapít, nem részesülhet; ellenben elvállalt kereskedelmi kötelezettségeiért harmadik személyek irántában a jelen törvény értelmében felelős.

Jegyzet.

V. ö. 18., 19., 21., 91. §§. 1883 : XXV. tc. 16. §-a. Pénzbírság pengő összege: 1928 : X. tc. 45. §-a.

Joggyakorlat.

Az a kőbányatulajdonos, ki a kőbányájából fejtett követ sem el nem árusítja, sem fel nem dolgozza, hanem azt külföldre szállítva dolgozza fel, s így az országban kereskedelmi ügyletekkel nem foglalkozik, cégét bejegyeztetni nem köteles. (K. M. 74.011. 1892.)

17. §. Minden új cégnek az azon helyen vagy községben már létező és a kereskedelmi cégjegyzékbe bevezetett cégtől világosan különböznie kell.

Ki a kereskedelmi cégjegyzékbe bevezetett valamely kereskedővel egyenlő nevet visel, köteles azt cégtül olyképp használni, hogy az a már bejegyzett cégtől világosan megkülönböztethető legyen. (V. ö. 551. §.)

19. §. Ha a cég megváltozik vagy megszűnik, vagy ha birtokosai személyben változás történik, ezen tény a kereskedelmi cégjegyzékbe leendő bevezetés és kihirdetés végett bejelentendő.

Amennyiben a cég megváltozása vagy megszűnése a kereskedelmi cégjegyzékbe be nem vezetettik és ki nem hirdették, az, kinél az érintett tények bekövetkeztek, azokat egy harmadik ellenében csak annyiban érvényesítheti, amennyiben igazolni képes, hogy azon tények ez utóbbi előtt ismeretesek voltak.

21. §. Ki a jelen törvénynek a cégbejegyzésre vonatkozó rendeleteit meg nem tartja, az erre az illetékes törvényszék által hivatalból 1000 pengőig terjedhető pénzbírsággal szorítandó.

A pénzbírság kiszabásával egyidejűleg az illető félnek a bejegyzés eszközésére 14 napi határidő szabandó, melynek sikertelen lefolyása után a pénzbírság végrehajtás útján behajtatik. A kiszabott, de be nem hajtható pénzbírság fogságra át nem változtatható.

Hasonló eljárásnak van helye azok ellenében is, kik valamely céget jogosulatlanul használnak, épségben maradván emellett a 24. §. intézkedései. (V. ö. 15., 16., 41., 65., 66., 110., 129., 130., 159., 198., 202., 543., 551., 558. §§. A pénzbírság pengőösszege: 1928 : X. tc. 15. §. Eljárás 68.300/1914. I. M. sz. r. 30-33. §§.)

1927 : III. tc. Cég megszűnésének a kereskedelmi cégjegyzékbe hivatalból bevezetéséről.

1. §. Ha a cégbírság arról szerez tudomást, hogy a kereskedelmi cégjegyzékbe bevezetett cég tényleg megszűnt, de a megszűnésnek a fennálló szabályok szerint szükséges bejelentését a kereskedelmi törvény (1875 : XXXVII. törvényeikk) alapján kiroható bírsággal kikényszeríteni nem lehet, a cégbírság hivatalból megindítja az eljárást a végett, hogy a cég megszűnését az egyébként szükséges felszámolási eljárás mellőzésével hivatalból bevezettesse a cégjegyzékbe.

Az előbbi bekezdés rendelkezését külföldi részvénytársaságok vagy szövetkezetek megszűnt belföldi képviselősege, fióktintézete vagy ügynöksége tekintetében is alkalmazni kell.

Ha valamely bíróság vagy közigazgatási hatóság hivatalos eljárásban tudomást szerez valamely bejegyzett cég megszűnéséről, ezt a cégbírsággal közölni köteles.

Jegyzet.

A bejelentési kötelezettség a bányahatóságot is kötelezi.

1875:XXXVII. te.

259. §. Amennyiben iparszerűleg folytattatnak, kereskedelmi ügyleteknek a következők tekintendők: ..... 6. azon termelők ügyletei, kik saját terményeiket át- vagy feldolgozzák és a bányáipar ügyletei, amennyiben ez iparágak a kisipar körét meghaladják;.....

Az érintett ügyletek az esetben is kereskedelmi ügyleteknek tekintetnek, ha azok nem iparszerűleg ugyan, de kereskedő által a kereskedelmi üzlet körében kötöttek.

Joggyakorlat.

Kereskedelmi ügylet, ha a kőbányatulajdonos a nyers kőveket a forgalomba helyezés céljából kifaragtatja. (B. T. 2941/1894.)

560. §. A bányatörvény szabályai szerint alakult vagy a jövőben alakuló bányatársulatoknak belső szervezésére, valamint a társulati tagoknak egymás közt és harmadik személyek iránti jogviszonyaira nézve, jövőre is a bányatörvény határozatai irányadók.

Jegyzet.

Az 1875. évi XXXVII. tc.-nek a részvénytársaságokról szóló X. cime egész terjedelmében (147—222. §§-ban) a bányászati részvénytársaságokra is alkalmazandó.

Joggyakorlat.

A bányatársulatok, amennyiben üzletük a kisipar körét meghaladja, alá vannak vetve a cégbejegyzési kényszernek. (C. 407/1885.)

1884 : XVII. te. Ipartörvény.

1922 : XII. te. az 1884 : XVII. t.-cikkbe iktatott ipartörvény módosításáról.

(Ebben az összeállításban az 1922 : XII. te. §-ait Nov. (= novella) jelzéssel közöljük. Amely §. előtt tehát Nov. jelzés nincs, az a §. az 1884 : XVII. te. §-a.)

Nov. 1. §. A jelen törvény az iparüzés feltételei szerint az iparoknak következő csoportjait különbözteti meg:

- a) képesítéshez kötött iparok,
- b) engedélyhez kötött iparok,
- c) szabad iparok.

Az az ipar, amely kézműves jellegénél vagy a munka természeténél fogva csak megfelelő szakképzés és hosszabb gyakorlás útján sajátítható el s amelynek gyakorlása az ebben a törvényben megállapított szak-képzettség igazolásához van kötve, képesítéshez kötött ipar.

Az az ipar, amelynek gyakorlása közszempontokból külön feltételek igazolásához kötött engedély elnyerésétől függ, engedélyhez kötött ipar.

Az olyan ipar, amelynek gyakorlása sem képesítéshez, sem engedélyhez kötve nincsen, szabad ipar.

Nov. 4. §. Jogi személyek, a részvénytársaságokat és szövetkezeteket is ideértve, képesítéshez kötött ipart a kézműves jellegű iparüzés szokásos keretein belül nem üzhetnek.

Jogi személyek képesítéshez nem kötött ipart, továbbá a kézműves jellegű iparüzés szokásos keretein túl bármely képesítéshez kötött ipart is üzhetnek, ha üzletvezetőt (10. §.) alkalmaznak.

Nov. 9. §. A csődtömegbe átvett iparüzetet a csődtömeggondnok a csődbe jutott iparos iparigazolványa, illetőleg iparendelnye alapján folytathatja, de az üzletnek a csődtömeg részére történt átvételéről köteles az iparhatóságnak az üzlet átvételétől számított harminc nap alatt jelentést tenni és ez alkalommal egyszersmind, amennyiben maga az illető ipar gyakorlásának feltételeit igazolni nem tudja, köteles üzletvezetőt (10. §.) is bejelenteni. ....

Nov. 10. §. Üzletvezető e törvény szempontjából csak az lehet, aki saját személyében mindazokat a feltételeket igazolja, amelyek az illető iparnak önálló gyakorlásához szükségesek.

Amennyiben valaki iparát e törvény rendelkezései értelmében csak üzletvezető alkalmazásával gyakorolhatja, az e törvényben, továbbá az 1884: XVII. törvényekben, valamint az ezek alapján kiadott rendeletekben, nemkülönb az alkalmazottak foglalkoztatása tekintetében hatályban lévő szabályokban megállapított összes kötelezettségek az üzletvezetőt terhelik.

Nov. 39. §. Aki ipart kíván gyakorolni, az iparigazolványt illetőleg iparengedély kiállítását az iparhatósághoz, illetőleg amennyiben az iparengedélyt más hatóság adja (40. §.), ehhez intézett beadványban köteles kérni és ez alkalommal igazolni, hogy az illető ipar üzésének e törvényben megállapított feltételeivel rendelkezik.

A beadványban fel kell tüntetni:

1. az ipart üzni kívánó . . . . . részvénytársaságoknál . . . .
a bejegyzett céget, ...;

2. amennyiben a folyamodó az ipart e törvény rendelkezései értelmében csak üzletvezető alkalmazásával gyakorolhatja, ennek családi és utónévét, valamint életkorát;

3. az iparnak pontos megjelölését, melyre a folyamodó az iparigazolványt, illetőleg iparengedély kiállítását kéri;

4. a községet, az utcát és házszámot, ahol az ipart gyakorolni kívánja.

A beadványhoz mellékelni kell az iparüzés feltételeinek igazolására szolgáló okiratokat, ... engedélyhez, továbbá képzéshoz és engedélyhez kötött iparoknál a megbízhatóságot igazoló rendőrhatalósági okiratokat, valamint az ipardíj befizetését tanúsító pénztári elismervényt.

Az ipardíj összegét a kereskedelemügyi miniszter az üzlet minőségének és helyének figyelembevételével rendelettel állapítja meg.

Az ipardíj címén befolyó jövedelem a község pénztárát illeti és azt az ipari, illetőleg a kereskedelmi oktatás céljára kell fordítani.

Nov. 41. §. Képzéshoz kötött iparra szóló iparigazolvány, illetőleg iparengedély kiállítása előtt az iparhatóság az üzlet helyére illetékes ipartestületet a folyamodó nevének és a gyakorolni kívánt iparnak megjelölésével esetről-esetre értesíti a végből, hogy az ipartestület a szakképzettség igazolására vonatkozó iratokat tizenöt nap alatt az iparhatóságnál kiküldöttje útján megtekinthesse és ezen az időn belül a szakképzettség igazolása tekintetében véleményét nyilváníthassa.

Abban az esetben, ha az iparhatóság a szakképzettséget az ipartestület véleményével ellentétben igazoltnak találja és az iparigazolványt, illetőleg az iparengedélyt a folyamodónak kiadná, erről az ipartestületet egyidejűleg értesíteni köteles, amely az iparhatóság határozata ellen az értesítés kézhezvételét követő naptól számított tizenöt nap alatt fellebbezéssel élhet. Ez a fellebbezés azonban a folyamodót iparának megkezdésében nem akadályozhatja.

Nov. 42. §. Az illetékes hatóság (39. §.) a folyamodót hozott határozatáról a beadvány benyújtásától számított tizenöt, képzéshoz vagy engedélyhez kötött iparoknál harminc nap alatt értesíteni köteles.

Ha a beadvány a megállapított feltételeknek megfelel és a folyamodó személyét, a bejelentett ipart vagy az iparüzés feltételeit illetően a jelen törvényen alapuló akadály nem merül fel, a kért iparigazolványt, illetőleg iparengedélyt ki kell adni, ellenkező esetben folyamodót a hiányok pótlására felhívni, illetőleg kérelmével az okok közlésével el kell utasítani.

Amennyiben az illetékes hatóság folyamodót az első bekezdésben említett idő alatt kérelmének elutasításáról nem értesíti, illetőleg a fennforgó hiányok pótlására fel nem hívja, ha az ipar nem engedélyhez kötött ipar, annak gyakorlását folyamodó, amennyiben valamely törvény más-

ként nem rendelkezik, az első bekezdésben említett idő eltelte után megkezdheti, tanoncot azonban csak az iparigazolvány kézhezvétele után szerződhet.

Engedélyhez kötött ipart csak az engedély kézhezvétele után lehet megkezdni.

Amennyiben az iparhatóság folyamodót a harmadik bekezdés esetében ipara gyakorlásának megkezdése után kérelmével elutasítja, folyamodó iparának gyakorlását az iparhatóság által megállapított idő alatt abbahagyni köteles és az iparhatóság határozata ellen csak bírtonon kívül fellebbezhet.

Nov. 43. §. Az ipar álladékaiban beállott minden változást, ideértve üzletvezetőnek alkalmazásba vételét, valamint az iparüzőnek, illetőleg az üzletvezetőnek személyében beállott változásokat is, amennyiben e törvény egyes esetekre nézve eltérő rendelkezéseket nem tartalmaz, az iparhatóságnak nyolc nap alatt be kell jelentenie.

Amennyiben a bejelentett változás az üzletvezető személyére vonatkozik, az iparhatóság esetről-esetre megállapítja, hogy a bejelentett üzletvezető rendelkezik-e az e törvényben megszabott kellékekkel, igenlő esetben az üzletvezetőt, illetőleg az annak személyében beállott változást nyilvántartásba veszi és erről a bejelentőt, a kereskedelmi és iparkamarát és amennyiben az üzletvezetőt képesítéshez kötött iparban alkalmazták, az illető ipartestületet nyolc nap alatt értesíti. Az ipartestület az üzletvezető képesítésére vonatkozó iratokat az iparhatóságnál megtekintheti és ha az üzletvezető szakképzettségét igazoltnak nem találja, annak nyilvántartásba vétele ellen az értesítés vételét követő naptól számított tizenöt nap alatt fellebbezéssel élhet. Ez a fellebbezés azonban az üzletvezető alkalmazását nem akadályozhatja.

.....

Azokban az esetekben, amelyekben az ipar e törvény rendelkezései értelmében csak üzletvezető alkalmazásával folytatható, az üzletvezető kilépése esetében az ipart üzletvezető alkalmazása nélkül két hónapnál hosszabb időn át nem lehet gyakorolni.

Az iparhatóság a bejelentés adatairól, ha az iparendélyt más hatóság adta ki, ennek az adatok vételétől számított nyolc nap alatt jelentést tenni köteles.

25. §. Ha valamely iparág gyakorlása oly üzlettelepek felállításával jár, melyek fekvésük vagy az üzlet minősége által a szomszéd birtokosokat vagy lakókat, avagy egyáltalában a közönséget háborgatják, megkárosíthatják vagy veszélyeztethetik, ily telepek az alább körülírt eljárás mellett csak iparhatósági telepengedély alapján állíthatnak fel.

Ide tartoznak: ..... ásványolaj-finomítók; ..... fémöntők, amennyiben az olvasztás nem tégelyekben történik, és nyers fémek előállítására szolgáló telepek; ..... hámorművek; ..... kocszgyárak, amennyiben másutt állíttatnak fel, mint ahol az anyag termeltetik; löporgyárak és raktárak; mész-, tégl- és gipszégető kemencék; ..... pörkölkemencék; .....

E lajstrom aszerint, amint az e szakasz elején említett köztekinetnek egyes új iparágak telepeinél felmerülnek, vagy a most fellemlitettek valamelyikére nézve elenyésznek, a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által, a belügyminiszterrel egyetértőleg, módosítható és ezen módosítás a törvényhozásnak bejelentendő.

Jegyzet.

Rendeleti úton a telepengedélyhez kötött ipartelepek lajstromába soroztattak folytatólag:

1. Kőfejtő-telepek és kőbányák (K. M. 7.231/1890);
2. Idetartoznak a gipsz-kőbányák (K. M. 55.490/1897);
3. Az opál-kőbányák a közönséges kőbányák fogalma alá esnek, mi-

után az opálkő nem tartozik az ált. bányatörvény 3. §-ában körülírt úgynevezett fenntartott ásványok közé. (K. M. 17.238/1901);

4. Oly kőbányák, melyek terményei egy közelebb vagy távolabb fekvő kőfaragó-ipartelepre feldolgozás végett szállíttatnak, szintén telepengedély alá esnek (K. M. 39.658/1900);

5. Az iparhatósági telepengedélyezés alá eső üzlettelepek lajstromába a villamos erőt és sűrített levegőt előállító telepek is, amennyiben nem vasúti, hanem ipari célokra szolgálnak, felvették (K. M. 4565/1901);

6. Az összes őrlőmalmok (a vízjog megszerzéséhez kötött vízimalmokat ide nem értve), úgyszintén a motoros erőre berendezett ásvány- (kő-, só- stb.) őrlőmalmok, hajtómotoruk mineműségére való tekintet nélkül (K. M. 18.247/1904);

7. Az iparhatósági telepengedély alapján létesíthető ipartelepek jegyzékébe felvették: . . . . . 17. karbidgyárak, ...
26. rézgálic- és vasgálicgyárak, 27. szénkéneggyárak, . . . 29. tőzeg- és barnaszénleparlótelepek . . . (K. M. 79.884/1923.)

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1930. évi 139.427/XI. számú rendelete az agyag-, homok-, kavics- és palabányáknak az iparhatósági telepengedélyhez kötött ipartelepek közé sorolása és az iparfelügyeletnek ezekre az ipartelepekre kiterjesztése tárgyában.

Az agyag-, homok-, kavics- és palabányáknak az iparhatósági telepengedélyhez kötött ipartelepek közé sorolása és az iparfelügyeletnek ezekre az ipartelepekre való kiterjesztése tárgyában az 1884: XVII. tc. 25. §-ában és az 1893: XXVIII. tc. 17. §-ában nyert felhatalmazás alapján a belügyminiszterrel egyetértően a következőket rendelem:

1. §. Azokat az ipartelepeket, amelyekben agyagot, homokot, kavicsot vagy palát keresetszerűen (értékesítés céljából), vagy valamely ipartelep céljaira való felhasználás végett kívánnak termelni, fejteni, az iparhatósági telepengedélyhez kötött ipartelepek közé sorozom és iparfelügyelői ellenőrzés alá helyezem.

2. §. A telepengedély elnyerése céljából benyújtott beadványhoz az 1884: XVII. tc. 26. §-ában felsorolt rajzokat és iratokat 3-3 példányban kell csatolni. Ezeket a rajzokat és iratokat olyan módon kell szerkeszteni, hogy azokból pontosan kitűnjék a bánya, vagy fejtőtelep helye. A helyszínrajzon pontosan fel kell tüntetni a környező épületeket, nyilvános utakat, vasutakat és villamos vezetékeket.

Ha a telep közúton nem közelíthető meg, a helyszínrajzon fel kell tüntetni, hogy a telepet tengelyen miképpen lehet elérni.

Amennyiben robbantó munkák végezése is terve van véve, 200 méteres körzetben minden műtárgyat feltüntető pontos térképet kell csatolni. Fel kell tüntetni ezenfelül a robbantó anyagraktár és a munkások rendelkezésére bocsátandó helyiség elhelyezését is. Meg kell továbbá említeni azt, hogy az üzem mit fog termelni, hogy az anyagot miként fogják fejteni, szállítani és feldolgozni és hogy hol fogják a termelt anyagot, valamint hulladékokat és törmelékét raktározni.

Ha a föld színe alatt vást, aknaszerű termelés van tervbevéve, úgy a létesíteni kívánt, valamint a netán már meglevő aknákról alap- és metszetrajzot is be kell mutatni, annak feltüntetése mellett, hogy mikép szándékoznak az üzemet folytatni.

3. §. Amennyiben a telepengedélyt kérő az 1. §-ban felsorolt ipartelepek valamelyikét közút mellett kívánja létesíteni, a telepengedély kérelme előtt az 1890: I. tc. 119. §-ában említett hatósági engedélyt kell megszereznie és ezt az engedélyt a telepengedély elnyerését célzó beadványhoz kell csatolni.

4. §. A telepengedélyezési eljáráshoz, amennyiben az 1. §-ban felsorolt ipartelepek valamelyikének létesítéséről van szó, az illető vármegye területén székelő m. kir. államépítészeti hivatalt is meg kell hívni.

Amennyiben az államépítészeti hivatal képviselője a telepengedélyezési eljáráson meg nem jelenik, az eljárást nélküle kell lefolytatni.

Ha a telepengedély megadására vonatkozó iparhatósági véghatározat jogerőssé vált, a 2. §-ban említett rajzok és iratok egy-egy példányát az említett véghatározatnak az engedélyes fél részére, valamint az illetékes kerületi iparfelügyelő részére kiadott példányaihoz, végül az iparhatóság által őrzött példányhoz kell csatolni. Ha a 2. §-ban említett rajzok és iratok szerint megállapított üzemterv később változást szenved, az erre vonatkozó újabb rajzokat és iratokat az iparhatóságnak jóváhagyás végett be kell mutatni, még pedig akkor is, ha az üzemterv változása, az 1884: XVII. tc. 33. §-ában említett lényeges változásnak nem tekinthető s ezért újabb telepengedélyezési eljárásra nincs is szükség. A jelen bekezdés első mondatában foglalt rendelkezést a jóváhagyott újabb rajzokra és iratokra is alkalmazni kell.

5. §. A termelt anyag zavartalan elszállításának biztosítása végett, amennyiben a körülmények megengedik, két irányú közlekedés céljából a bányához két útnak vezetését kell kötelezővé tenni. Ha ez bármiféle okból nem lehetséges s a bányához csak egy út vezethet, annak két koesi közlekedésére elég szélesnek kell lennie s ilyen esetben a bányában a fordulásra megfelelő teret kell hagyni. Amennyiben a telephez vezető utak nagyobb lejtésűek, a koesiknak sarúfékkal ellátását kell kötelezővé tenni.

Ha a telep közúton nem közelíthető meg, a szükséges utak létesítése és ehhez a terület megszerzésére a telepengedélyt kérőt kell kötelezni.

6. §. Amennyiben a telepengedélyért folyamodó telepén robbantással kíván dolgozni, az iparhatóság arra is kötelezheti, hogy a telepétől 200 méternél nagyobb távolságra nem eső, nagy forgalmú utakon sorompókat állítson fel s hogy a robbantás ideje alatt ezeken az utakon a közlekedést zárja el.

7. §. Az 1. §-ban felsorolt ipartelepek közül azokat, amelyeket a vállalkozó a jelen rendelet kelte előtt létesített és a jelen rendelet kelte előtt kapott iparjogosítvány alapján tart fenn, a meglévő keretek között iparhatósági telepengedély nélkül is üzemben tarthatja.

Ha az ilyen ipartelep üzemvitelének módja az 1884: XVII. tc. 36. §-ában foglalt rendelkezések szempontjából kifogás alá esik, az iparhatóság a telep tulajdonosát arra kötelezheti, hogy a jelen rendelet 2. és 4. §-aiban említett rajzok és iratok bemutatásával üzemtervének jóváhagyását kérje az iparhatóságtól és hogy üzemét az iparhatóság által jóváhagyott üzemterv szerint folytassa. Az ilyen üzemterv egy-egy példányát a telep tulajdonosnak és az illetékes kerületi iparfelügyelőnek kell megküldeni, egy példányát pedig az iparhatóság őrzi.

Az első bekezdés első mondatában foglalt rendelkezés nem vonatkozik azokra az agyagbányákra, amelyeket téglagyárakkal kapcsolatosan létesítettek, mert ezeknek felállítása a jelen rendelet kiadása előtt is iparhatósági telepengedélyhez volt kötve.

Az első bekezdésben említett ipartelepek lényeges átalakítása, lényeges kiterjesztése, valamint üzemük módjának lényeges megváltoztatása esetén az 1884: XVII. tc. 33. §-át kell megfelelően alkalmazni.

8. §. Ez a rendelet a kihirdetését követő nyolcadik napon lép életbe. Budapest, 1930. évi december hó 4-én.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszternek 1930. évi 139.428/XI. számú rendelete a kő-, agyag-, homok-, kavics- és palabányákban és fejtőkben foglalkoztatott munkások testi épségének és egészségének védelme tárgyában.

A kő-, agyag-, homok-, kavics- és palabányákban, fejtőkben foglalkoztatott munkások testi épségének és egészségének védelme érdekében az 1893: XXVIII. tc. 1. §-ának utolsó előtti bekezdése és az 1884: XVII. tc. 116. §-a alapján a következőket rendelem.

1. §. A kő-, agyag-, homok-, kavics- és palabányák, fejtők (az alábbiakban: bányák) művelésének megkezdése előtt a felső rétegek szélén legalább két méter szélességben a földet és a laza kőzetet el kell takarítani. Ha a fedőréteg négy méternél magasabb, a letakarítást a fedőréteg anyagára és szilárdságára, valamint egyéb helyi viszonyokra figyelemmel megfelelően nagyobb szélességben kell végezni. A letakarításnak felülről lefelé haladó pásztákban kell történnie, a takaró réteget tehát aláavajás (alábányászás) útján eltávolítani nem szabad. A lefedésből nyert, illetve a bánya művelése közben keletkezett földet, vagy bányatörmelékét nem szabad a bányában hagyni, hanem az erre a célra kijelölt goréltre kell szállítani.

2. §. A bányászást a bánya területének határvonalától csak olyan távolságban szabad megkezdeni, illetőleg a bányát csak annyira szabad kiaknázni, hogy a bánya felső szélén, a bánya területének határvonalától számított legalább két méter széles földszáv maradjon.

Amennyiben a bánya művelés alatt álló, avagy emberek vagy állatok által járt területekkel határos, a bányaterület határvonalán a leesés megakadályozására alkalmas kerítést vagy korlátot kell felállítani.

Amennyiben a bánya közelében útvonal vezet, a bánya területének az útvonal felé eső határvonalán megfelelő hosszúságban szintén kerítést vagy korlátot kell felállítani.

3. §. A kitermelésnek — a geológiai viszonyok, a rétegtelepülések, dűlések figyelembevételével, — úgy kell történnie, hogy a esuszamlások, omlások elkerülhetők legyenek.

Amennyiben a termelendő réteg három méternél magasabb, a termelő munkát csak lépcsőzetesen szabad végezni. Az egyes lépcsőknek olyan széleseknek kell lenniük, hogy azokon veszély nélkül járni lehessen. Az egyes lépcsők magasságát, a termelendő anyag minőségének figyelembevételével, szakértő meghallgatása után az iparhatóság állapítja meg.

Amennyiben a lépcsőzetes művelés akár a kihasználni szándékoltnak anyag elhelyezkedése miatt, akár pedig közlekedési okokból kérésztülvihető nem lenne, ferde bányászás is meg van engedve.

A fejtés általában mindenkor csak felülről lefelé haladó pásztákban történhetik, a fejtendő réteg alábányászása tehát tilos.

A bányaművelésnek a második, harmadik és negyedik bekezdésekben körülírt módjától eltérésnek csak az iparhatóság engedélye alapján van helye. Az iparhatóság ily engedélyt csak megokolt esetekben, kivételesen és csak az illetékes kerületi iparfelügyelő bevonásával tartott helyszíni eljárás alapján adhat.

4. §. A bányákban a csapadékvíz rendes levezetéséről gondoskodni kell. A meglévő vízfolyás útját elvágni, a csapadékvizeket a bányában összegyűjteni, vagy célszerűen levezetésük által a bányában posványok képződését lehetővé tenni nem szabad.

5. §. A bányafalakat naponta, a munka megkezdése előtt, gondosan meg kell vizsgálni. A vizsgálatot esősebb időszakokban és a téli olvadás idején, valamint nagyobb robbantások után, naponta többször is meg kell ismételni.

A meglazult anyagot azonnal le kell takarítani.

Fejtés és letakarítás idején a bányafal tövében vagy a bánya olyan részén, ahol a leomló anyag balesetet okozhat, nem szabad dolgozni.

6. §. Kőbányákban, kőfejtő-, kővágó-, kőzúzó-, kőcsiszoló- és fényszövő üzemekben tizenhatodik életévüket még be nem töltött egyéneket a lefedési, bányatakarítási, kőszállítási (kőhordási), kőrakodási, robbantási munkákkal, továbbá a robbanóanyagok kezelése körüli munkákkal és a kötőre etetése körüli teendőkkel foglalkoztatni nem szabad.

7. §. Eskőrből szenvedő, nagyot halló, nagyfokúán rövidlátó, satnya, vagy aggkori gyengeségben szenvedő egyéneket veszélyes helyeken foglalkoztatni nem szabad.

Az ittas egyéneket a munkahelyről el kell távolítani.

Iszákos munkásokat bányákban foglalkoztatni nem szabad.

8. §. Az olyan munkákat, amelyeknek végzése a szem sérülését vonhatja maga után. (pl. kavicstörőmunkát, kemény közet vésését, formakövek vágását), csak védő szemüveg alkalmazásával szabad végeztetni.

Az ilyen munkánál alkalmazottakat munka közben egymástól olyan távol kell elhelyezni, hogy a kőszilánkok a közelben dolgozókat meg ne sérthessék. Ha ez lehetséges nem lenne, az egyes munkások közé megfelelő válaszfalat kell állítani.

Ha valamely munkánál az előző bekezdésben említett szemüveg elég védelmet nem nyújt, a munkásoknak drótból készült arevédőt is kell adni.

9. §. Azokat a munkásokat, akik a bánya magasabb helyein dolgoznak és a leesés veszélyének vannak kitéve, heveder és kötél alkalmazásával kell a leesés veszélyétől megóvni.

10. §. Az olyan bányákban, melyekben rendszerint öt, vagy ennél több munkást alkalmaznak, a szabadban foglalkoztatott munkások részére, a munkaszünetekben való használatra, padlózott, világos, hideg időben fűtött olyan tágas pihenő helyiséget kell rendelkezésre bocsátani, hogy abban minden munkás részére egy-egy ülőhely jusson.

Lehetővé kell tenni továbbá, hogy a munkások ebben a helyiségben a magukkal hozott ételeket megmelegíthessék és elfogyaszthassák.

Ezeket a helyiségeket naponta takarítani kell és raktár céljaira felhasználni nem szabad.

Amennyiben valamely bánya közelében olyan lakott helyiségek vannak, amelyek lehetővé teszik, hogy a bánya összes munkásai a munkaszüneteket ezekben a helyiségekben tölthessék, az iparhatóság az első bekezdésben említett helyiség létesítésének és berendezésének kötelezettsége tekintetében könnyítéseket állapíthat meg.

11. §. Az olyan bányákban, melyekben rendszerint ötnél kevesebb munkást foglalkoztatnak, a 10. §-ban említett pihenő helyiség tekintetében, a mutatózó szükséghez képest, az iparhatóság esetről-esetre rendelkezik.

12. §. A kőbányákban és kőfejtőkben alkalmazott kőfaragók és kőhasítók részére az időjárás viszonyosságai ellen való védelem céljából fedett vagy zárt munkahelyeket kell rendelkezésre bocsátani.

13. §. Gondoskodni kell arról, hogy a bányákban kellő mennyiségben, egzséges, friss ivóvíz álljon a munkások rendelkezésére.

14. §. A bányákban a közegészség és köztisztaság követelményeinek megfelelő árnyékszékeket kell a szükséges számban felállítani.

15. §. Minden bányában az első segélynyújtás céljaira megfelelő nagyságú és berendezésű mentő szekrényt kell készen tartani. Ezenfelül az ötnél kevesebb munkást foglalkoztató bányákban legalább két könnyű hordágyat kell súlyos sérülés esetén leendő használatra készentartani.

16. §. Az első segélynyújtásra minden bányatelepen két állandó alkalmazottat (művezelőt vagy előmunkást) kell kioktatni. A kioktatást bármely hatósági orvos teljesítheti.

17. §. A m. kir. népjóléti- és munkaügyi miniszter 108.421/1927. számú rendeletével kiadott „Első segélynyújtás” című fali táblának legalább egy példányát minden bányában ki kell függeszteni. A fali táblát azokban a bányákban, ahol a munkásoknak pihenő helyiség (10. §.) áll rendelkezésükre, ebben a helyiségben, azokban a bányákban pedig, ahol ilyen pihenőhelyiség nincsen, erre alkalmas más helyen kell kifüggeszteni.

18. §. Idegeneket a bánya területén megtérni nem szabad.

Ételhordó személyeknek csakis ebéd időben, a munkaszünet alatt szabad a bányákban tartózkodniuk.

A termelt anyagokat szállító fuvarosok részére a felrakodás céljára olyan helyeket kell kijelölni, ahol őket a fejtés folytán veszély nem érheti.

19. §. A robbantóanyagok raktározására és szállítására a 40.302/1890. számú belügyminiszteri szabályrendelet intézkedései mérvadók. Ennek megfelelően három kg-nál nagyobb mennyiségű robbantóanyagot csak olyan külön raktárban szabad raktározni, amely a 10. §-ban említett

pihenőhelyiségtől, valamint a bánya művelés alatt álló részétől legalább ötven méterre esik.

20. §. A robbantószerkek kezelését csak tizennyolcadik életévüket betöltött, hozzáférő, gyakorlott egyénekre szabad bízni.

21. §. A robbantó anyagraktárakban más gyúlékony anyagot, gyutaesot, valamint fémből készült szerszámokat elhelyezni tilos. Ezeknek a raktáraknak jól szellőztethetőknek kell lenniök, azokat kívül szembetűnő helyen: «Tűzveszélyes! Tilos a dohányzás!» felirattal kell ellátni. A raktárakból a robbanóanyagot csak nappal szabad kiszolgáltatni. Mesterséges világítóeszközzel a raktárakba belépni, vagy azokat mesterségesen megvilágítani tilos. A raktár felállítására olyan helyet kell keresni, ahol a robbanóanyag igen nagy hőmérsékleti szélsőségektől meg van óva.

A robbanóanyagot tartalmazó ládákat nem szabad egymáshoz szorosan raktározni s a nedvesedés elkerülése érdekében azokat polcra kell helyezni.

Olyan kartónokat, amelyekben dinamit és hasonló robbantószerkek voltak csomagolva, amelyek robbanóanyaggal rendszerint át szoktak ítatva lenni, félreeső helyen, megfelelő elővigyázattal el kell égetni.

A meg nem felelő robbanóanyagokat legfeljebb 100 gr. súlyú adagokban félreeső helyen el kell égetni.

Miután a dinamit $+8^{\circ}$ hőmérséken megfagy és fagyott állapotában már ütődés következtében is felrobban, használat előtt felmelegítéssel kell felolvasztani. Fagyott dinamitot lörni vagy vágni nem szabad. A felmelegítésnek vagy előzetesen a dinamittól távol eső helyen 40° C-ra felmelegített meleg vízben vagy thermophor-szekerényekben, vagy e célra szolgáló, villamosárammal működő szekrényekben kell történnie. Kályhára való fektetéssel a felmelegítés tilos.

22. §. A különböző robbantó- és gyújtószerkeket a robbantás színhelyére külön-külön faladában kell szállítani. Közvetlenül a robbantás után a fel nem használt robbanóanyagot ismét a robbantó anyagraktárban kell elhelyezni. Azoknak, akik a robbanóanyagokat kezelik, szállítják, stb., munkájukban dohányozni tilos.

23. §. Robbantani nyáron rendszerint csak 12 és 13 óra, továbbá 17 és 18 óra között, télen, a sötétség beállta előtt szabad. A tervbe vett robbantási időbeosztáshoz az iparhatóság hozzájárulását kell kieszközölni. A robbantások rendszeres idejéről a környék lakosságát megfelelően értesíteni kell.

Az iparhatóság a bánya közelében vezető utak forgalmának biztonsága érdekében kötelezheti a vállalkozót, hogy a robbantások tartama alatt az utakon kellő távolságban őrszemeket állítson fel, akik a közlekedést piros zászlók lengetésével megállítják.

24. §. A fúrott lyukakban fojtásképpen mohát, képlékeny agyagos földet, továbbá beöntött vizet, vagy laza, száraz homokot, vagy olyan anyagot kell használni, mely szikraképződést kizár. Fojtást leverni csak fapálcával szabad. Vastrúdnak ily célra való használata tilos.

A gyújtózsínór megfelelő voltát előzetesen meg kell vizsgálni. A töltényeket csak közvetlenül használat előtt szabad gyutacesal vagy gyújtózsínórral ellátni. A gyutaesot a gyújtózsínórhoz csak e célra szolgáló különleges fogóval szabad hozzáerősíteni. A töltéseket csak oly berendezéssel szabad gyújtani, amely a gyújtást úgy végzi, hogy az ezzel megbízott munkásoknak elég idejük legyen a biztosított helyre távozni. Villamosgyújtás esetén a vezetékeket csak közvetlenül a gyújtás előtt szabad a gyújtókészülékkel kapcsolni.

A robbantó töltéseknek a fúrólyukban való elhelyezésekor, a fúrólyuk fojtásakor és az el nem sült töltések eltávolításakor előforduló veszélyek korlátozására biztosító gyújtókészüléket kell használni.

25. §. A töltések meggyújtására csak az üzemvezető munkafelügyelőnek, vagy az ezzel kifejezetten megbízott egyénnek szabad a parancsot kiadni és pedig csak akkor, ha a valamennyi munkás előtt ismeretes kürt, harang, síp, vagy egyéb jelzést háromszor leadatta és ha meg-

győződött arról, hogy valamennyi munkás a menedékhelyre, vagy egyéb biztosított helyre távozott. Az első jelzés után a munkások a részükre kijelölt védett helyre távozni kötelesek, ahol addig kell maradniuk, amíg a robbantás befejezése után újabb jelt nem adnak.

Ha valamely töltés nem robbant fel, vagy kifújt, úgy a védett helyről való távozásra a jelt csak az utolsó gyújtástól számított harminc perc eltelte után szabad megadni. Villamosgyújtás esetén tíz perc várakozási idő kötelező és az ok megvizsgálása előtt a vezetőket az áramforrásból ki kell kapcsolni.

26. §. Fel nem robbant töltéseket általában elveszetteknek kell tekinteni, azokhoz tehát a fojtás vagy a töltés kiszedése, illetve a töltés újbóli felrobbantása céljából hozzányúlni tilos.

Ez a tilalom nem vonatkozik a biztonsági robbantókészülékkel felszerelt töltésekre, amelyeknél a fojtás óvatos eltávolítása után a gyújtótöltést a biztonsági készülékhez erősített sodrony segítségével szabad kihúzni s a töltést új gyújtótöltés bevezetésével újból elrobbantani.

Egyéb esetekben a fel nem robbant töltés mellett, azzal párhuzamosan, új fúrólyukat kell fúrni s a fel nem robbant töltést az új fúrólyuk megtöltése és elsütése útján kell felrobbantani. Az új fúrólyukat a régítől olyan távolságban kell fúrni, hogy a fúrószerszám fúrás közben az el nem robbant töltéshez hozzá ne férjen.

Amennyiben a robbantás az anyagot a fúrólyuk legmélyebb pontjáig el nem távolította volna, gondosan meg kell vizsgálni, hogy a fúrólyuk fenekén a robbantóanyag egy része nem maradt-e vissza, vagyis hogy a töltés egészben elsült-e. Töltés visszamaradása esetén ugyanolyan módon kell eljárni, mint az el nem sült töltényeknél.

27. §. A robbantás után a laza anyagátmozgatást gondosan el kell távolítani.

28. §. Minden bányában a jelen rendelet szövegét szembeötlő és könnyen hozzáférhető helyen ki kell függeszteni. A rendelet egy példányát az üzemvezetők mindegyikének át kell adni.

29. §. A 10. §-ban említett pihenőhelyiséget a jelen rendelet életbelépésétől számított hat hónap alatt, a 14. §-ban említett árnyékszékeket három hónap alatt kell létesíteni. Az iparhatóság előterjesztett kérelemre, indokolt esetben, a hathónapi határidőt egy évre, a háromhónapi határidőt hat hónapra hosszabbíthatja meg.

30. §. Amennyiben a bánya üzemét a vállalkozó nem vezeti személyesen, azt üzemvezető alkalmazásával köteles vezetni.

Üzemvezetőül és akadályoztatása estében annak helyetteseként csak olyan egyént szabad alkalmazni, akinek a bányaművelés kérdéses ágában kellő jártassága és tapasztalatai vannak.

A vállalkozó a hatályban lévő szabályokban megállapított kötelezettségek megtartásáért abban az esetben is felelős, ha üzemvezetőt alkalmaz. Az említett kötelezettségek megszegéseért a vállalkozón felül az üzemvezető is felelős, kivévn azokat az eseteket, amikor a vállalkozó egyenes parancsára cselekedett.

A lefejtés vagy robbantás tartama alatt a vállalkozónak, illetőleg az üzemvezetőnek vagy helyettesének állandóan a bánya területén kell tartózkodnia.

Amennyiben a bánya üzemét a vállalkozó nem vezeti személyesen, a bányában alkalmazott üzemvezetőnek és helyettesének nevét, valamint a személyükben beállott minden változást az elsőfokú iparhatóságnak és az illetékes iparfelügyelőnek be kell jelentenie. A bejelentést az alkalmazásba vétel, illetőleg a beállott változás napjától számított nyolc nap alatt kell megtenni.

A vállalkozó és üzemvezető kötelesek az iparfelügyelőnek, vizsgálatai alkalmával, a helyszínen rendelkezésre állani és az üzemre vonatkozó felvilágosításokat megadni. Ha az üzemvezetőt vagy helyettesét az illetékes kerületi iparfelügyelő feladatának teljesítésére alkalmatlannak találja, erről az üzemvezető terhére megállapított tények közlésével az illetékes

elsőfokú iparhatóságot értesíti. Az iparhatóság megfelelő vizsgálat előrebocsátása után a vállalkozót más üzemvezető alkalmazására kötelezheti.

31. §. Aki a jelen rendelet 1–10. és 12–30. §-aiban megállapított köteleességek vagy tilalmak valamelyike ellen vét, amennyiben eselekménye vagy mulasztása súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és e rendelet alapján kétszáz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

32. §. A 31. §. alá eső kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak hatáskörébe tartozik. Harmadfokon a kereskedelemügyi minisztérium előadójának részvételével a belügyminisztériumban szervezett Kihágási Tanács bíraskodik.

33. §. Amennyiben valamely bányá tekintetében az ebben a rendeletben foglalt rendelkezéseken túlmenő övszabályok megállapítása kívánatos, az illetékes iparfelügyelő ezeknek elrendelése céljából megkeresést intéz az elsőfokú iparhatósághoz.

34. §. Ennek a rendeletnek rendelkezéseit azokra a bányákra is alkalmazni kell, amelyek a rendelet kihirdetése előtt keletkeztek.

35. §. Ez a rendelet a kihirdetését követő harmincadik napon lép életbe. Budapest, 1930. évi december hó 5-én.

Joggyakorlat.

1. Nem iparszerűleg gyakorolt kőfejtéshez sem telepengedély, sem iparigazolvány nem szükséges. (K. M. 87.702/1904.)

2. Kizárólag saját ház építésének céljaira szolgáló kőbánya felállításhoz nem szükséges iparhatósági telepengedély, mert ily esetben valamely iparág gyakorlásának céljaira szolgáló ipartelepről nem lehet szó. (K. M. 87.086/1896.)

3. Ügyszintén nem kell telepengedély azon kavicsbányáknál, amelyekben a laza halmazállapotban lévő úgynevezett gödörkavics vagy folyamkavics termeltetik. (K. M. 7231/1890.)

4. A telepengedély nem magához a pusztá telephez, hanem az üzlettelephez van kötve. (K. M. 36.756/1893.)

5. Valamely ipartelep hovatartozandóságának elbírálásánál az mindenkor mint egységes egész tekintendő és nem választható szét az üzem keretében felkarolt egyes iparágak szerint, ha ezek oly iparágakat képeznek, melyek a gyártás természetével összeegyeztethetők. (K. M. 9484/1898.)

6. A vetett téglának kiegészítés végett vájt üregben való összerakása, a tégláztatásnak ezen kezdetleges módja nem esik az ipartörvény 25.§-ában említett «agyagáru égetőkemencék» felállításának fogalma alá; de az ilyen képpen eszközölt tégláztatáshoz is, ha az nem saját célra, hanem eladás céljából, iparszerűleg történik, iparigazolvány váltandó. (K. M. 22.571/1893. és 61.771/1903.)

7. Katonai robbantóanyagraktár felállításához iparhatósági telepengedély nem kell. A 40.302/1890. B. M. körrendelet 9. és 10. §-a ugyanis előírja a telepengedélyezési tárgyalást, azonban úgy ezen rendelkezések, mint az idézett körrendeletnek mindazon határozmányai is, melyek az iparhatóságok eljárását állapítják meg, csakis azon esetben nyerhetnek alkalmazást, amidőn a robbantóanyagoknak iparszerű előállításáról, raktározásáról vagy forgalombahozataláról, vagyis az ipartörvény alá tartozó gyár vagy üzlettelep létesítéséről van szó. Oly esetekben, amidőn robbantóanyagoknak nem iparszerű előállításáról s raktározásáról van szó, az engedélyezés kérdését az idézett körrendeletben a közbiztonság érdekében megállapított határozmányok szem előtt tartásával nem az iparhatóságok, hanem a közigazgatási hatóságok vannak hivatva tárgyalni. (K. M. 77.957/1898.)

8. A mészéztatásnak hevenyészett katlanokban való folytatása nem esik telepengedély alá, mert a háziipar fogalmához tartozik. (K. M. 62.331/1898.)

9. A tőzegszer és tőzegmalom előállítására szolgáló telepek felállítása nines telepengedélyhez kötve. (K. M. 81.932/1902.)

10. Cementáruk és földfestékek gyártására szolgáló telepek telepengedély nélkül is felállíthatók. (K. M. 5248/1903.)

11. Szénkénegraktárnak felállítása nem esik iparhatósági telepengedély alá. (K. M. 19.337/1905.)

12. Az 1884: XVII. tc.-be foglalt ipartörvény az ipari, kereskedelmi üzletek viszonyainak szabályozásáról szól, e törvény rendelkezései tehát csak az iparosokkal — kereskedőkkel — szemben nyerhetnek alkalmazást; önként következik ebből, hogy a törvénynek ama rendelkezései, melyek üzlettelepekre, s nevezetesen bizonyos telepeknek iparhatósági telepengedély mellett való felállítására vonatkoznak, csakis oly üzlettelepekre nézve nyerhetnek alkalmazást, melyek iparüzés céljából létesítettek, s illetve, melyeknek célja elsősorban az előállított termékeknek üzletszerű eladásában és kereskedelmi forgalomba bocsátásában áll. Az 1884: XVII. tc. 25. §-ában felsorolt, valamint a törvényhozáshoz a §-ában foglalt felhatalmazás alapján a kereskedelemügyi miniszter által a kérdéses telepek sorába pótlólag felvett telepek felállításához, tehát csak abban az esetben szükséges iparhatósági telepengedély, ha e telepek iparüzés céljából létesítettek s ha e telepre nézve az ipartörvény rendelkezései minden tekintetben alkalmazást találnak; ellenben az olyan telepek, melyeknek célja nem az iparüzésben, tehát az előállított termékek keresetszerű eladásában, hanem pl. a házi szükséglet kielégítésében áll, természetesen nem tekinthetők ipartelepeknek, minélfogva azokra az ipartörvény határozmányait egészben vagy részben alkalmazni nem lehet. (K. M. 86.125/1898.)

13. A 25. §. szerint telepengedélyhez kötött üzleteknek telepengedély nélkül való felállítása miatt az üzlettulajdonos a törvény 158. §-a alapján büntethető, de az első büntetés alkalmazásával arra nem kötelezhető, hogy az üzletet beszüntesse. (K. M. 17.302/1899.)

14. Gőzüzemnek villanyerőre való átalakítása telepengedélyhez kötött üzlettelepeknél az iparhatóságnak bejelentendő. (K. M. 6679/1907.)

15. Aki kőbányából kitermelt követ nem saját, hanem az építkezési iparág gyakorlásának céljaira használja fel, az 1884: XVII. tc. 25. és 158. §-ának b) pontja alapján büntetendő. (B. M. 6794/1908.)

16. A m. kir. bányakapitányságnak, Miskolc. A miskolci m. kir. erdőigazgatóságnak a kisgyőri palabánya bányahatósági felügyelet alá vonása iránt a bányakapitánysághoz benyújtott kérelme tárgyában tudomásulvétel és folyamodóval leendő közlés céljából értesítem, hogy a kérelmet teljesíteni nincs módomban, miután a kőbányák, illetve köfajtelepek az ipartörvény rendelkezései alá tartoznak s az ezek feletti felügyelet a törvény szerint az iparhatóságot illeti. Miután a kérelmező erdőigazgatóság bejelentése, de a miskolci járás főszolgabírájának az iratok közt foglalt megállapítása szerint is a palabánya üzembentartása földalatti műveléssel történik és éppen ezért e bányamű az élet- és vagyonbiztonság szempontjából fokozott és szakszerű felügyelet alá kell hogy essék, ami a közérdek szempontjából a bányahatóságnak mint szakhatóságnak a felügyeletnél való közreműködését is kívánatossá teszi, megengedem, hogy a bányakapitányság, amennyiben az iparhatóság ezt szükségesnek tartja, az iparhatóság meghívására, mint szakértő, a kisgyőri palabányánál esetről-esetre a szükséges biztonsági óvintézkedések tekintetében az iparhatóság által eszközölt vizsgálatoknál közreműködjen.

Ez esetben a bányahatósági szakközegnek az állami tisztviselők és egyéb alkalmazottak által a hivatalos kiküldetések alkalmával felszámítható szabályszerű illetményekre van joga. (P. M. 60.888/1928.)

17. M. kir. bányakapitányságnak, Miskolc. A járási főszolgabírónak 1930. évi ad 108. számú megkeresése, valamint a m. kir. kerületi iparfelügyelőnek 1929. évi 6719. számú és a m. kir. államépítészeti hivatalnak 1930. évi M. 7562. számú javaslata alapján megengedem, hogy a szegi-

longi mészkőporbánya földalatti művelésének engedélyezésére vonatkozólag helyszíni szemle alapján szakvéleményt adjon. (P. M. 91.048/1930.)

18. Kaolintermelés nem esik iparengedély alá. (K. M. 58.052/1910.)

19. Kincstári mészkőbánya nem esik iparhatósági telepengedély alá. (K. M. 64.490/1910.)

1884 : XVII. te.

26. §. Aki a 25. §. alá eső üzlettelepek valamelyikének felállítására szükséges iparhatósági telepengedélyért folyamodik, köteles egyúttal a telepek, a rajta felállítandó épületeknek s belső felszerelésüknek pontos rajzát, körülményes leírását és szabatos magyarázatát az iparhatóságnak benyújtani, melynél az érdekeltek azokat a 27. §-ban meghatározott tárgyalás napjáig megtekinthetik.

Joggyakorlat.

Az iparhatósági telepengedélyezésre vonatkozó határozmányok értelmezése.

Tapasztalom, hogy némely iparhatóság az 1884 : XVII. telkbe foglalt ipartörvénynek az iparhatósági telepengedélyezésre vonatkozó határozmányait tévesen értelmezi, amennyiben azon felfogásból indul ki, hogy az, ami a telepengedélyezési eljárás tulajdonképeni tárgyát képezi, nem az üzlettelepek s az ipartelep céljaira szolgáló épületeknek felállítása s azok belső felszerelése, hanem hogy a telepengedélyezési eljárás csakis az üzlettelep üzembe vételének engedélyezésére szorítkozik.

Ezen felfogás azonban sem az ipartörvény világos szavainak nem felel meg, sem pedig azon célszavakkal össze nem egyeztethető, melyek az iparhatósági telepengedélyezési eljárás törvényhozási megállapításának alapul szolgáltak. Az ipartörvény 25. §-a ugyanis világosan rendeli, hogy az ott felsorolt üzlettelepek az alább körülírt eljárás mellett csak iparhatósági telepengedély alapján állíttathatnak fel, s ezen szakasznak a 26. §. határozmányával való összevetéséből pedig kiténik, hogy az üzlettelep felállítása alatt az ipari célokra szolgáló összes építkezések és berendezések értetnek; az utóbb idézett szakasz elrendelvé, hogy a telepek a rajta felállítandó épületeknek s belső felszerelésüknek pontos tervrajza és leírása az engedélyezési tárgyalásnál való felhasználás végett az iparhatóságnak előzetesen benyújtandó.

A törvény idézett rendelkezései tehát, ehhez véve még a 29. §-ban foglaltakat, nemkülönben a 158. §. b) pontjának büntető határozmányát, — melyszerint az, ki a törvény 25. §-ában felsorolt üzlettelepek valamelyikét felállítja, mielőtt a megkívántató jogerejű engedélyt megnyerte volna, megfelelő pénzbüntetéssel sújtandó — kétséget nem engednek arra nézve, hogy aki az ipartörvény 25. §-a alá eső valamely üzlettelepre nézve iparhatósági telepengedélyért folyamodik, a kijelölt helyen az iparüzlet gyakorlása céljából szükséges bármint építkezést, berendezést vagy felszerelést megteremtés nélkül csak akkor fogantathat, illetve kezdhet meg, ha erre az illetékes iparhatóságtól a jogerejű telepengedélyt már megkapta.

Az általam több ízben tapasztalt azon eljárást tehát, melyszerint az iparhatóság az iparhatósági telepengedélyért folyamodónak az építkezést, habár az illető saját veszélyére és felelősségére is, megengedte, vagy hogy más esetekben egyes iparosok az ipartörvény 25. §-a alá eső üzlettelepet felépítették, esetleg teljesen be is rendezték és felszerelték s a telepengedélyezési eljárás folyamatba tétele iránt csak azután tettek lépéseket, a törvénybe ütközik és annál kevésbé engedhető meg, minthogy az üzlettelepek egészben vagy egyes részeiben való felállítása, illetve felépítése a telepengedélyezési ügy végleges eldöntése előtt oly tényleges állapotot teremt, amely a telepengedélyezési ügyben hozandó határozatot és az eljárni illetékes hatóságokat többé-kevésbé befolyásolhatja és

ekként harmadik személyek netán sértett jogainak védelme és érvényesülése is kockára tétetik.

Felhívom ennél fogva a címet, hogy a hatósága alatt álló elsőfokú iparhatóságokat a fentebbiekhez leendő szigorú ahhoz tartás végett azzal utasítsa, miszerint mindazokat, kik iparhatósági telepengedélyért folyamodnak, külön figyelmeztesse arra, miszerint az üzlettelep céljából szükséges bármely építkezés vagy berendezés létesítése csakis a jogerejű telepengedély elnyerése után kezdhető meg; azok ellen pedig, kik az ipartörvény 25. §-a alá eső üzlettelepek valamelyikét — akár részben, akár egészben — felállítják, mielőtt a megkívántató jogerejű telepengedélyt megkapták volna, az idézett törvény 158. §-ának b) pontjához képest az iparkihágási eljárást haladéktalanul tegye folyamatba.

Másfelől azonban intézkedés teendő a tekintetben is, hogy az ily ügyek lehető gyorsassággal és az indokolatlan késedelmzés mellőzésével tárgyalassanak és eldöntessenek. (K. M. 74.134/1890.)

27. §. Az iparhatóság a szándékba vett vállalatot mind falragaszok által és egyéb szokott módon az illető községben, mind a község előljáróságához . . . . . a közelebbi, sőt a szükséghez képest távolabbi szomszédokhoz is intézett külön értesítvényben közhírré teszi, és haladéknélkül, legfeljebb négy heti határidőre, tárgyalást tűz ki a helyszínére, melyen azok, kik a vállalat ellen bármi oknál fogva kifogást akarnak tenni, kifogásukat kötelesek szóval vagy írásban előadni, különben az üzlettelep, — ha csak köztekintetek (. . . . .) nem szolgálnak akadályul — engedélyezendő.

Joggyakorlat.

1. Hogy egyrészt az 1894: XVII. tc. 26. §-ának azon határozománya, mely szerint a felállítandó telep tervrajza és körülményes leírása a telepengedélyezési tárgyalás napjáig az eljáró iparhatóság által közszemlére kitéendő, másrészt pedig az 1893: XXVIII. tc. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 20. §-ának azon rendelkezése, mely szerint az iparhatóság a felállítandó telepre vonatkozó adatokat (tervrajzot, üzemeleirást stb.) az illetékes ker. iparfelügyelővel közölni köteles, egymással összehangba hozassék, s emellett a telepengedélyezési eljárás kívánatos gyors befejezése is biztosíttassék, az elsőfokú iparhatóságok esetről-esetre felhívni tartoznak a telepengedélyt kérelmező feleket, hogy saját érdekükben, illetőleg ügyük gyors elintézése céljából, az általuk felállítani szándékolt telep tervrajzát és leírását két-két példányban mutassák be. Ily esetben az egyik példánnyal az iparhatóság az 1884. évi XVII. tc. 26. §-a értelmében jár el, a másik példányt pedig az illetékes kerületi iparfelügyelő rendelkezésére bocsátja. Amennyiben a fél a tervrajznak s leírásnak két példányban való csatolására hajlandó nem volna, — amire egyébként nem is kötelezhető, — úgy előre is figyelmeztetendő, hogy telepengedélyezési ügyének elintézése néhány napi késedelmet fog szenvedni. Ez esetben a tervrajz és leírás a telepengedélyezési tárgyalás határnapjának kitűzése előtt az illetékes ker. kir. iparfelügyelőnek küldendő meg oly felhívással, hogy azokat legkésőbb négy nap alatt az iparhatósághoz juttassa vissza, amire az iparfelügyelők egyúttal külön is utasítva lettek. Önként érthető, hogy a telepengedélyezési tárgyalás határnapját kitűző iparhatósági határozat az iparfelügyelővel is közlendő. (K. M. 22.676/1904.)

2. Acetylén-gázfejlesztő-telepek telepengedélyezési eljárására a tűzoltó-parancsnok is meghívandó. (B. M. 62.782/1902. és K. M. 48.795/1902. sz. szabályrend. 22. §-a.)

3. Az az egyén, kinek a telepengedélyhez kötött ipartelep céljaira felhasználni kívánt telek közvetlen szomszédságában, sőt attól távolabb sincs ingatlana, a telepengedélyezés kérdésében érdekelt félnek nem tekinthető s mint ilyen a helyszíni tárgyalásról s a hozott iparhatósági határozatokról értesítést nem nyerhet. (K. M. 51.662/1900.)

4. Az 1893:XXVIII. tc. 36. §-a köteleességévé teszi az iparhatóságoknak, hogy mindazon esetekben, midőn az 1884:XVII. tc. 25. és következő szakaszaiban körülírt telepengedélyezési eljárás rendeltetett el, az illetékes iparfelügyelőt a helyszíni tárgyalásra meghívják. A törvény ezen rendelkezéséhez képest az eljáró iparhatóságok minden egyes esetben legalább tizennégy nappal a telepengedélyezési eljárásra kitűzött határnap előtt a tárgyalás helyét és idejét az illetékes iparfelügyelővel közölni s egyúttal azt is határozottan megemlíteni tartoznak, vajjon a telepengedélyt kérelmező fél az iparfelügyelőnek a tárgyaláson való személyes részvételét kívánja-e, vagy nem. Amennyiben pedig folyamodó fél írásbeli beadványában ez iránt nem nyilatkoznék, az iparhatóságok lehetőleg oktatassák ki a feleket — különösen oly esetekben, hol nagyobb ipartelepek felállításáról van szó — az iparfelügyelő személyes megjelenését illetőleg az 1893:XXVIII. tc. 36. §-ának második bekezdésében biztosított jogukra s egyúttal világossítsák fel a feleket az iparfelügyelő személyes megjelenésének fontosságára. A kitűzött telepengedélyezési tárgyalásokról értesítés kapasan az iparhatóság egyúttal megküldi az illetékes iparfelügyelőnek a telepengedély iránti kérelemhez csatolt tervrajzokat s füzemleírást. Ha pedig a fél ilyeneket bemutatni elmulasztott volna, köteles az iparhatóság — még mielőtt a helyszíni tárgyalásra határnapot tűzne — azok pótlása iránt, figyelemmel az 1884:XVII. tc. 26. §-ában foglalt határozmányokra, intézkedni. Az iparhatóság kötelezése végül az iparfelügyelőt, akár vett legyen részt a telepengedélyezési tárgyaláson, akár nem, a telepengedélyezési eljárás során hozott határozatáról, s amennyiben a határozat akár az érdekelt felek, akár pedig az iparfelügyelő részéről megtámadatnék, a fellebbezés során hozandó második, illetőleg harmadfokú határozatokról is, mégpedig az érdekelt felekkel egyidejűleg értesíteni, egyrészt oly célból, hogy az 1893:XXVIII. tc. 36. §-ának utolsó bekezdésében biztosított fellebbezési jogát szükség esetén érvényesíthesse; másrészt, hogy a telepengedélyezési határozatban előírt feltételek betartását a rendes gyárvizsgálatok alkalmával ellenőrizhesse. (K. M. 82.181/1903. sz. körrendelet.)

5. Ha az 1884:XVII. tc. 25. §-a értelmében iparhatósági telepengedélyhez kötött iparvállalatok engedélyezésénél a szándékba vett vállalatnál kapcsolatosan oly építkezések tervezetnének, melyek a vasútra károsak lehetnének, vagy pedig az 1881:XLI. tc. 25. §-ában szabályozott tüftávlatba esnek, akkor az eljáró iparhatóságok a telepengedélyezési eljáráshoz az érdekelt feleken kívül (Ideértve az illető vasútgazgatóságot is) a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőséget is meghívni tartoznak. Az eljáró iparhatóságok a helyszíni tárgyalás eredménye alapján a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség észrevételeinek lehető érvényesítése mellett határozatot hoznak s abban megjegyezni tartoznak, hogy ezen határozat ellen a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség az 1884:XVII. tc. 31. §-ában megállapított határidő alatt felszólalási joggal élhet. Az elsőfokú határozat a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőségnek minden esetben megküldendő s a nevezett főfelügyelőség jogosítva van ezen határozat ellen akkor is felszólalni, ha a helyszíni tárgyalásnál kiküldöttje által részt nem vett volna. A m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség felszólalása, melynek felfüggesztő hatálya van, az elsőfokú iparhatóságnál nyújtandó be s ez által másodfokú elbírálás végett az ipartörvény 166. §-a értelmében az illetékes alispánhoz, illetve városi tanáshoz átteendő. A m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőségnek úgy az ő felszólalása, mint esetleg az érdekelt felek fellebbezése esetén hozott másodfokú határozat is minden esetben megküldendő, mely határozat ellen a fentjelzett határidő alatt a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség szintén felszólalhat; ez esetben az összes ügyiratok végső fokban való döntés végett a kereskedelemügyi m. kir. miniszter elhatározása alá terjesztendők, még az esetben is, ha különben a telepengedélyezésben hozott másodfokú határozat a magánfelek valamelyike által meg nem fellebbeztetnék. (K. M. 62.740/1890.)

6. Tűztávlatokra vonatkozó törvényes intézkedéseket csak a kisajátításról szóló 1881:XLII. teikk tartalmaz s az abban előírt távolságok e törvény 16. §-ának szövegezéséből kitűnőleg mesterségesen szított (forrszirozott) tüzelési berendezésre (vasutakra és hajókra) vonatkoznak, hol a nagy légáram következtében szikrahullás tényleg bekövetkezik és tűzveszély tényleg fennforog. Stabiltárazásra e rendelkezések nem alkalmazhatók, már azért sem, mivel az idézett törvényben kűrtőmagasságokról sehol említés téve nincs, márpedig tűzbiztonsági szempontból nem lehet közömbös, vajjon egy kűrtő 20 vagy pedig 60 méter magasságú-e? De ha az idézett törvényben megállapított tűztávlatokat a tűzveszélyesség kérdésének elbírálásánál alapul is kell venni, amennyiben stabil telepeknél tűztávlat alatt azon utat kell érteni, melyet a kazán rostélyvasából fel-emelkedő szikrának tényleg meg kell tenni, míg a legközelebb eső házat elérheti, a távolságok megállapításánál a kűrtő magassága is számbaveendő. (K. M. 7445/1899.)

7. Iparhatósági telepengedélyezési ügyekben a tárgyaláson megjelent érdekelt felek eljárási költségeit a vállalkozó köteles viselni. (K. M. 18.815/1902.)

28. §. A tárgyaláskor, melyről jegyzőkönyv vezetendő, az érdekelt felek és szükség esetében szakértők s a helyi viszonyok ismeretével bíró egyének jelenlétében és kihallgatása után minden irányadó körülmények megvizsgálándók, a netáni ellenvetések alaposan tárgyalandók és azon esetben, ha oly kifogások tétetnének, melyek magánjogi címeken alapulnak, megkísérlendő a barátságos egyezkedés, mely ha nem sikerülne, a kifogást tevő fél, jogi igényeinek érvényesítése végett, a törvény rendes útjára utasítandó, anélkül, hogy az ez érdemben hozandó bírói határozattól a telep felállításának engedélyezése függővé tétethetnék.

Joggyakorlat.

1. Ami a telepengedélyezési eljárásnál a szakértők igénybevételeét illeti, e tekintetben a közigazgatási eljárás szabályai s az általánosan elfogadott gyakorlat tartandók szem előtt; jelesül műszaki kérdésekben elsősorban az illető államépítészeti hivatal tisztviselői vagy a körülményekhez képest magánmérnökök is, közegészségügyi kérdésekben szintén a tisztli- vagy magánorvosok, végre pedig a munkások életének biztosítására szolgáló intézkedések megállapításánál esetleg az iparfelügyelő igénybe vehető, s ugyancsak a mérnökszakértők vannak hivatva meghatározni azt is, hogy a fél által benyújtott tervek a kellő méret szerint és általában műszaki megbírálásra alkalmas módon készítették-e el. (K. M. 17.681/1891. — Az iparfelügyelőkre nézve l. a 27. §-nál közlötöket.)

2. A telepengedélyezési eljárás során nem lehet oly kérdések elbírálásával foglalkozni, melyek szorosan véve nem a létesítendő objektumokra vonatkoznak. (K. M. 70.566/1899.)

3. Telepengedélyezési tárgyalások alkalmával a bírói ítélettel már eldöntött magánjogi igények újból perre nem utasíthatók. (K. M. 8778/1903.)

29. §. Ha valamely üzletteleppel oly építkezések vannak kapcsolatban, melyeknek létesítése a szabályszerű építési engedélytől függ: az építési tekintetből szükséges tárgyalás is a fentebb említett tárgyalással lehetőleg egy időben tartandó meg.

Joggyakorlat.

1. Telepengedélyhez kötött üzlettelepeknél az építési engedély csak a telepengedélyezésre vonatkozó határozat jogerőre emelkedése után adható ki. (B. M. 91.502/1905.)

2. Annak eldöntése, vajjon telepengedélyezési eljárás esetén a fél tartozik-e a vasútnak szabványnyilatkozatot kiállítani, nem a közigazgatási bizottság, hanem az iparhatóság hatáskörébe tartozik. (K. M. 36.707/1906.)

30. §. Az eljáró iparhatóság a felek kifogásain kívül hivatalból azt is tartozik megvizsgálni, vajjon a tervezett telep által nem fog-e a közönségre nézve jelentékenyebb háborgatás, kár vagy veszély előidézteni, és vajjon megfelel-e az a fennálló tűzrendőri és egészségügyi szabályoknak.

Kiterjesztendő a vizsgálat azon intézkedésekre is, melyek a munkások életének és egészségének megóvására szükségesek.

A vizsgálat eredménye szerint az engedély vagy megtagadandó, vagy a szükségeseknek mutatókozó feltételek alatt megadandó.

A végzés a megszabott feltételek felsorolásával három nap alatt írásban kiadandó, és az engedély megadása vagy feltételek kikötése esetében indokolandó.

A K. M. 1899. évi 59.964. sz. r. a közút mentén fekvő köfajtőtelepek tárgyában.

Közút mentén fekvő köfajtőtelepek engedélyezésének feltételei:

1. Kötelezendők a vállalkozók, hogy a kötermelés tartama alatt a közlekedés zavartalan fenntartásáért minden tekintetben felelősség mellett gondoskodjanak, a felmerülhető út- és korlát-rongálásokért, valamint az esetleges hegycsuszamlás folytán keletkező károkért teljes anyagi felelősséggel tartoznak. (Kötelesek a kitermelt kőanyagot az állami közúton a vasút nyílt vágányán való rakodás céljából akként átszállítani, hogy ezáltal a közlekedés ne zavartassék.) A robbanások folytán esetleg az úttestre hulló kőanyag onnan haladéktalanul eltávolítandó és az úttesten egyáltalán semmiféle anyag nem raktározható.

2. A robbanás az esti órákban akkor eszközölendő, amikor az utolsó vonat elhaladt, illetve amikor a közúti forgalom is minimális.

3. Mielőtt a megállapított időben a robbantás megkezdetné, a termelési hely közelében lévő összes embereknek onnan el kell távozni, a bányától legalább 150—150 méternyi távolságra, ahova a robbantás előre láthatólag már nem hat, mindenesetre azonban a használandó robbanó anyag és egy-egy lövésre alkalmazható maximális mennyiség alapul vétele mellett kísérletileg megállapítandó távolságon túl legalább 100 méter távolra. A környéken tartózkodó emberek, fuvarosok eltávolításra szólítandók fel. A robbantás befejezése után az óvintézkedések beszüntetendők. Ha egy vagy több fűrtlyuk töltése a gyújtás dacára fel nem robbanna, akkor ahhoz csak a gyújtás befejezésének időpontjától számított félóra múlva szabad közeledni és ily esetben a fentebb felsorolt óv- és védőintézkedések mindaddig folytatandók, míg vagy a robbanás tényleg bekövetkezendő, vagy míg arra a bányafelügyelő külön utasítást nem ad.

4. Földcsuszamlás esetében köteles telepengedélyes a netán az államútra vagy árkaikra omlott kő- vagy földanyagot azonnal eltávolítani és hasonló esetek elkerülhetése végett azon óvszereket alkalmazni, melyek az államépítészeti hivataltól követeltetni fognak.

5. A termelési üzem csakis a telepengedélyezési tárgyalás alkalmával megállapítandó területen folytatható, mívégből annak a közúthoz való fekvése és megyevonalai a helyszíni rajzon pontosan feltüntetendők.

6. A robbantáshoz fagyott dinamitot használni tilos.

7. Fűrtlyukak megtöltésénél ügyelni kell, hogy azok lehetőleg szárazok legyenek s az esetben, ha közönséges, tehát nem vízmentes gyújtószinórok alkalmaztatnak, a lyuk betömésére szolgáló anyag szintén száraz legyen.

A K. M. 1900. évi 40.586. sz. r. a benzinmotorral hajtott ipartelepek engedélyezése tárgyában.

A benzinmotorral hajtott ipartelepek telepengedélyezésénél, a benzin tartására nézve a következő szempontok veendő figyelembe:

Benzin avatatlank által hozzáférhetetlen helyen tartandó, zárt edényben (jól záró hordóban). E helynek világosnak és jól szellőztetettnek kel-

lennie. E hely közelében tűzhelynek, világító lámpának lenni nem szabad. Ügyszintén kerülendő a közelében való dohányzás. A tartóból benzint kieresztési lámpa mellett nem szabad, miért is ez a művelet csak nappal végezhető. Ez a pont egyszerű okát adja annak, hogy miért kell a benzint tartó helyiségnek világosnak lennie. Jó a nagy ablaknyílás avégett is, hogyha esetleg a benzin gondatlan kezelés vagy más egyéb okból felrobbanna, a keletkező gőzöket és gázokat, még mielőtt azok nagy feszültségre tehetnének szert, kivezesse. Ugyanez okból szükséges, hogy az ilyen helyiség ajtaja kifelé nyíló legyen. A hatályos szellőztetés a célból szükséges, hogy a helyiség levegője benzingőzzel ne telítődhessen. A szellőző nyílásoknak úgy kell azonban elrendezve lenniök, hogy kéményekből vagy egyébünnen szálló szikrák a helyiségbe ne juthassanak. E célból igen ajánlatos a szellőző nyílásoknak drótrostállyal való elzárása. A lámpák-tól, tüzelő berendezésektől való távolsága mindenkor a helyi viszonyok kellő mérlegelésével állapítandó meg. A túlságos aggályoskodás a hely kijelölésénél és az övrendszabályok megállapításánál kerülendő, minthogy ez az ipar szabad gyakorlásának rovására esik. Ezek figyelembevétele mellett a benzin akár lakóházak pincéjében, vagy akár földszint felett lévő valamely kamrájában is tartható.

Joggyakorlat.

1. Az 1884: XVII. teikk 25. §-a szerint kiadott telepengedélyek nem a személyhez, hanem az üzlettelephez kötött jogok lévén, az üzlettelepek tulajdon- vagy birtokjogával együtt az azokra vonatkozólag érvényben lévő telepengedélyek is akadálytalanul átruházhatók anélkül, hogy az átruházás érvénye szabályszerű, előzetes telepengedélyezési eljárás folyamatbátételétől, illetve annak eredményétől lenne függővé tehető. Az ilyen átruházás, illetve kölesönös telepkicserélés iránti kérelemnek tárgyalásánál tehát csak azt kell vizsgálni, vajjon az illető üzlettelepekre vonatkozólag kiadott telepengedélyek az átruházás időpontjában még érvényben állanak-e, valamint az iránt kell intézkedni, hogy az illető üzlettelepekre kiadott s érvényben álló telepek feltételeit és határozmányait az új üzlettulajdonos is szigorúan betartsa. (K. M. 42.490/1898. és 6184/1899.)

2. Azon esetben, ha a telep nem szüntettetett be, tisztán a telep tulajdonosának személyében beállott változás folytán a telepengedély érvénye nem szűnik meg; amennyiben azonban az ilyen telep lényegesen átalakítatik és kiterjesztetik, az ipartörvény 33. §-ában foglalt rendelkezés folytán újabb telepengedélyezési tárgyalás tartandó. (K. M. 82.420/1898.)

3. A telepengedély nem személyhez, hanem bizonyos helyhez és meghatározott helyi körülményekhez kötött jog lévén, az engedélyes jogán más is jogosítva van azon a területen, melyre a kiadott telepengedély szól, üzletét folytatni. (K. M. 79.238/1902.)

4. Az iparhatósági telepengedély érvénye az ipartörvény rendelkezései értelmében időhöz nem köthető, vagyis telepengedély bizonyos meghatározott időre nem, hanem csak időbeli korlátozás nélkül adható. (K. M. 10.503/1903.)

5. Iparhatósági telepengedélyben eleve kimondható, hogy a szennyvizeknek levezetése bizonyos esatornán csak arra az időre engedtetik meg, amíg e részben az ipartörvény 35. §-a alapján közegészségügyi okokból eltérő feltételek és módok megállapíthatni nem fognak. (K. M. 18.506/1899.)

6. Több év előtt lefolytatott telepengedélyezési eljárás alapján, mely iparhatósági határozattal annak idején befejezve nem lett, az iparhatóság utóbb a telepengedély kiadása kérdésében nem dönthet, hanem az ipartörvény 27. és következő §-ában előírt eljárást újból folyamatba tenni tartozik, mert a több év előtt lefolytatott eljárás alapján a fennálló különös helyi viszonyok és körülmények kellőképpen nem mérlegelhetők. (K. M. 56.001/1900.)

7. Az ipartörvény 28. §-ában felsorolt ipartelepek felállításához a telepengedélyen kívül másnemű engedély nem szükséges. Tűzrendészeti

szabályrendeletekben tehát a telepek felállítása a városi tanács engedélyétől függővé nem tehető. (B. M. 97.934/1899.)

8. A jogerős iparhatósági telepengedély alapján létesített ipartelepek üzembe helyezéséhez semmi további iparhatósági engedély nem kell. Az elsőfokú iparhatóság azonban a telepengedély feltételeinek pontos betartását ellenőrizni, s a telepengedély feltételeinek be nem tartása esetén az ipartörvény 158. §. c) pontja, esetleg a 161. §. alapján eljárni tartozik. (K. M. 15.257/1904.)

9. Az engedélyezett ipartelepre a vízjogi törvény alapján nyert vízhasználati jogosítványok akár terjedelmileg, akár tartalmilag csakis az engedélyező hatóság beleegyezésével változtathatók meg. (K. M. 85.662/1899.)

10. Valamely ipartelepnek létesítése csupán azon indokból, hogy az a nyomásos gazdálkodáshoz tartozó területen tervezetik, indokoltan meg nem akadályozható (K. M. 51.662/1900.)

31. §. Az iparhatósági végzés ellen a feleknek szabadságukban áll a kézbesítéstől számítandó 15 napi határidő alatt felfolyamodással élni. Az ily felfolyamodásnak halasztó hatálya van.

Joggyakorlat.

1. Ha valamely telepengedélynek az abban foglalt feltételekre vonatkozó része felfolyamodással megtámadatik, az engedélynek felfolyamodással meg nem támadott része sem emelkedik jogerőre. (K. M. 28.607/1899.)

2. Abban az esetben, ha a telepengedélyezési eljárásnak jogerős elutasító határozattal történt befejezése után olyan újabb ténykörülmények merülnek fel, melyek az alaptárgyalásnál bírálat alá nem vettek, s melyek alkalmasak arra, hogy kellő mérlegelés esetén eltérő határozatra szolgáljanak alapul, a fél indokolt kérelmére a telepengedélyezési eljárásnak újból való folyamatba tétele az ipartörvény szempontjából nem ütközik akadályokba. (K. M. 40.070/1899.)

3. Azon kérdés tekintetében hozott határozatok ellen, hogy valamely telep felállítása igényel-e iparhatósági telepengedélyt vagy sem, az iparfelügyelőknak nincsen felelősségi joguk. (K. M. 23.444/1906.)

32. §. A hivatalos eljárás költségei végzésileg megállapítandók s azokat a vállalkozó viseli.

Alaptalan kifogások esetében a belőlük származó költségek megtérítésében a kifogást tevő fél marasztaltatik el.

Joggyakorlat.

1. A telepengedély megadásáért külön díj nem fizetendő. (F. I. és K. M. 57.122/1887.)

2. Telepengedélyezési eljárásnál a felsőbbfokú iparhatóság által bekívánt kiegészítő helyszínrajzok költségei a telepengedélyt kérőt terhelik. (K. M. 29.862/1903.)

3. Telepengedélyesnek a helyszíni tárgyaláson részt vett államépítészeti hivatali szakközeg költségének megfizetése ellen tett kifogása figyelembe nem jöhet, mert az 1884. XVII. tc. 32. §-a szerint iparhatósági telepengedélyezési ügyekben az eljárás költségeit a vállalkozó, tehát az viseli, kinek érdekében az eljárás folyamatba tetetett. Az a felfogás, hogy a m. kir. államépítészeti hivatal képviselőjében megjelent segédmérnök nemesak nem volt köteles a telepengedélyezési eljárásnál részt venni, de személyes megjelenésére szükség nem volt, mert kifogásait az 1884. évi XVII. tc. 27. §-a értelmében írásban is megtehetette volna, nem helyes. Az idézett 27. §-ból folyólag ugyanis az iparhatóság köteles a telepengedélyezési eljáráshoz az összes legjobb tudomása szerint érdekelt feleket meghívni. Kötelessége volt tehát az elsőfokú hatóságnak e konkrét esetben a helyszíni tárgyalásra az érdekelt államépítészeti hivatalt is meghívni, nem pedig — mint az alsófokú határozatok indokolásában mondatik — «értesíteni, hogy ott megjelenhet.» Igaz ugyan, hogy a fél

a vállalat elleni kifogásait írásban is előadhatja, a törvény azonban ezen rendelkezést nem imperative, hanem fakultative mondja ki; megengedi, de nem kötelezi a felet, hogy kifogásait írásban adja be, tetszésére bízva, vajjon személyesen jelenjen meg vagy sem. Annak meghatározására pedig, hogy a fél személyes jelenléte szükséges-e vagy sem, nem az eljáró hatóság, hanem maga a fél lehet csak hivatva, önként értetődően, hogy az érdekeit szíven viselő, gondos, lelkiismeretes fél inkább személyesen kíván a tárgyalásnál részt venni, mert csak a helyszínen győződhetik meg igazán, vajjon a tervezett ipartelep érinti-e érdekeit, vagy sem. Nem szenvedhet tehát kétséget, hogy a fennforgó esetben a magyar kir. államépítészeti hivatalt képviselő segédmérnöknek joga, sőt kötelessége is volt a helyszíni tárgyalásnál személyesen részt venni és hogy a megjelenése folytán felmerült költségeit a vállalkozó viselni köteles. (K. M. 18.815/1902.)

33. §. A 25. §. rendelkezése alá tartozó üzlettelepeknek minden lényeges átalakítása avagy lényeges kiterjesztése, valamint az üzem módjának lényeges megváltoztatása is az iparhatóságnak bejelentendő, s ez utóbbi, ha szükségesnek véli, a 27. §-nak határozmányai szerint új s hasonló módon végbeviendő tárgyalást tűz ki.

Joggyakorlat.

1. Az ipartörvény 33. §-a szerint a 25. §. rendelkezése alá tartozó üzlettelepeknek csak lényeges átalakítása vagy lényeges kiterjesztése jelentendő be az iparhatóságnál, mely iparhatóság csak az előbb említett esetekben tűzhet ki új telepengedélyezési tárgyalást. (K. M. 87.192/1894.)

2. Valamely telepengedélyhez kötött üzlettelep céljaira szolgáló, de az üzletteleppel összefüggésben nem álló rakodó állomásnak létesítése nem tekinthető az üzlettelep kibővítésének akkor, ha ott semmiféle ipari művelet nem történik, hanem kizárólag arra szolgál, hogy az áruk a szállítási eszközökből ki- és azokba berakassanak, a továbbszállítás céljából érkezett áruk hordókba átöntessenek és a továbbszállításig raktáron tartassanak, minélfogva az ily rakodó állomás létesítéséhez iparhatósági telepengedély nem szükséges. (K. M. 21.621/1905.)

3. Üzlettelep átalakításánál az átalakítás nemcsak bejelentendő, hanem arra engedély is kérendő, melyet az iparhatóság vagy telepengedélyezési tárgyalás után, vagy anélkül ad ki. (K. M. 52.303/1898.)

4. Részben megsemmisült ipartelep helyreállításához új telepengedély nem kell. (K. M. 45.876/1896.)

5. Valamely gyár pléhkéményének megfelelő méretű téglá- vagy kőkéménnyel való helyettesítése magában véve nem tekinthető az 1884. évi XVII. t.-cikk 33. §-ában említett lényeges átalakításnak, mert ezen helyettesítés folytán nem állhatnak elő olyan viszonyok, melyek a telepengedélyezés alkalmával előre láthatók és figyelembe vehetők ne lettek volna. Maga a helyettesítés természetesen nem tekinthető lényeges kiterjesztésnek, vagy az üzem módja lényeges megváltoztatásának sem s így egy gyár pléhkéményének ugyanolyan méretű téglá- vagy kőkéménnyel való helyettesítése, amennyiben ez más irányú nagyobb átalakítási vagy kiterjesztési munkálatokat nem tesz szükségessé, az 1884. t.-cikk 27. §-a szerinti eljárás mellőzésével engedélyezendő. (K. M. 35.598/1902.)

6. Telepengedélyhez kötött ipartelepnek telepengedély alapján való átalakítása esetén, az átalakítások és bővítési munkák fagonatosítására és az üzem megindítására az ipartörvény 42. §-ának 2. bekezdése alapján a telepengedély kézbesítésétől számítva 3 évi határidő tűzhető ki; ezen idő elteltével a telepengedélyben körülírt átalakítási és kibővítési munkálatok már csak az azokra szabályszerű módon újból nyert telepengedély alapján lesznek foganatosíthatók s az átalakított berendezések üzembe vehetők. (K. M. 16.340/1900.)

34. §. Templomok, iskolák, kórházak és oly középületek szomszédságában, melyeknek kellő használata zaj által megakadályoztatnék, nagy zajt okozó üzletek nyitása megtiltható.

35. §. Ha valamely üzlettelep iparhatóságilag engedélyeztetett és a kiszabott felételek alatt felállított, a szomszédok közül senki sínes többé feljogosítva előre nem látott káros befolyások címe alatt az üzlet megszüntetését követelni, és az iparhatóságtól csakis oly intézkedéseket kérhet, melyek a bebizonyítható káros befolyást elhárítják. Ahol ez nem lehetséges, vagy az üzlettel meg nem egyeztetethető, a káros befolyások miatt panaszt emelő fél a rendes bíróság előtt kárpótlást követelhet.

Joggyakorlat.

Ha telepengedéllyel felállított ipartelepben a közegészségügy tekintetében bizonyos intézkedések megtétele válik szükségessé, ez esetben a közegészségügyi hatóságok hatásköre csak oda terjed, hogy a fennforgó káros befolyások megszüntetése céljából szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslataikat megtegyék, maguknak az intézkedéseknek elrendelése az iparhatóságok hatáskörébe tartozik. (K. M. 82.588/1898.)

36. §. Ha valamely üzlet az egészségre ártalmas, vagy egyébként a közönségre hátrányos, vagy veszélyes hatást gyakorol, vagy a 34. §-ban említett eset áll elő, vagy ha népesebb utcákban nagyobb mennyiségű gyúanyaggal működve, vagy ilyet készítve, könnyen tűzveszélyt okozhatna: az, ha a káros befolyás másképp el nem távolítható, — még az esetben is, ha az a jelen törvény alapján engedélyezett ipartelepen gyakorlatba vétetett, vagy ezen törvény keletkezése előtt érvényben volt rendszabályoknak megfelelőleg üzemelt: — teljes kárpótlás mellett kisasajátítás mellett megszüntethető.

Az ilyen kisasajátítást igénylő vállalat káros volta sohasem magánhanem mindig közérdek szempontjából ítélendő meg.

Joggyakorlat.

1. Amennyiben valamely telepengedélyhez nem kötött üzlettelep az egészségre ártalmas, vagy egyébként a közönségre hátrányos vagy veszélyes hatást gyakorol, a káros befolyások megszüntetése iránt az iparhatóság az ipartörvény 36. §-a alapján járhat el. (K. M. 14.080/1904.)

2. A betiltással szenvedett kár bírói úton követelhető. (C. 2.207/1891.)

42. §. A telepengedélynek érvénye elenyészik, ha annak kézbesítésétől számított két év folyama alatt az üzlet meg nem indíttatik, vagy két éven át egyfolytában szünetel.

Az üzlet megindítására a határidő azonban három évre is kiterjeszthető, ha az üzlettelep nagyobb építkezésekkel van összekötve.

A 42. §. 3. és 4. bekezdését hatályon kívül helyezi a Nov. 135. §-a.

Joggyakorlat.

Az ipartörvény 42. §-ában foglalt az a rendelkezés, hogy a telepengedélynek érvénye elenyészik, ha annak kézbesítésétől számított két év alatt az üzlet meg nem indíttatik, vagy két éven át egyfolytában szünetel, nem vonatkozik arra az esetre, midőn bírói intézkedés, pl. bírói zár alkalmazása folytán kellett az üzemnek szünetelnie; különben is a szóbanforgott két éven belül a zárgondnok kérelmezte, hogy a malmot üzembe vehesse, de a városi tanács az üzembevételi jogot csak az árverési vevőknek tartotta fenn s a zárgondnok kérelmét elutasította. Ez a körülmény tehát nem válhatik a panaszlottak sérelmére. (K. M. 8856/1894.)

158. §. (100 forinttól 300 forintig terjedhető) pénzbüntetésben elmarasztalandó:

.....

b) aki a 25. §-ban előszámlált üzlettelepek valamelyikét felállítja, mielőtt a megkívántató jogerejű engedélyt megnyerte volna;

c) aki a 25. §-ban felsorolt üzlettelepek valamelyikét hatósági engedély nélkül átalakítja, vagy pedig az engedélyező okmányban megállapított feltételeknek meg nem felel;

Joggyakorlat.

1. Az üzlettelep céljából szükséges bármely építkezés vagy berendezés csakis a jogerejű telepengedély elnyerése után kezdhető meg. Azok ellen, kik az ipartörvény 25. §-a alá eső üzlettelepek valamelyikét, akár részben, akár egészben felállítják, mielőtt a megkívántató jogerejű telepengedélyt megkapták volna, a törvény 158. §-ának b) pontjához képest az iparkihágási eljárás haladéktalanul folyamatba teendő. (K. M. 74.134—1890.)

2. Valamely telepengedélyhez kötött telepnek nemcsak üzembevétele, hanem hatósági telepengedély nélküli felállítása, berendezése is kihágást képez. (K. M. 6940/1896.)

161. §. A 25. §-ban említett telepeken, ha tulajdonosuk vagy annak helyettese a 158. §. . . . b) és c) pontjaiban említett kihágás egyikét vagy másikat ismételtelen elköveti, vagy ha többszöri hatósági figyelmeztetés után a közbiztonsági, jelesen a közegészségi és tűzrendőri szabályokat súlyosan megsérti: a közigazgatási hatóság által a . . . b) pont esetében a jogerejű engedély megnyeréséig, a c) pont esetében és az utóbb említett esetben pedig egy évig az üzlet megszüntethető.

Joggyakorlat.

A 25. §. szerint telepengedélyhez kötött üzleteknek telepengedély nélkül való felállítása miatt az illető üzlettulajdonos a törvény 158. §-a alapján büntethető, de az első büntetés alkalmával arra nem kötelezhető, hogy az üzletet beszüntesse. Az ipartörvény 161. §-a ugyanis kimondja, hogy a törvény 25. §-ában említett üzlettelepek megszüntetése csakis a 158. §. b) pontjába ütköző kihágás ismételt elkövetése, vagy azon esetekben rendelkezhető el, ha tulajdonosuk többszöri hatósági figyelmeztetés dacára a közbiztonság, jelesen a közegészségügyi és tűzrendőri szabályokat súlyosan megsérti. Ha ez esetek egyike sem forog fenn, a telepnek engedély nélkül történt felállítása vagy üzemben tartása miatt pénzbüntetés szabandó ki, s a tulajdonos a telepengedély iránti kérelemnek 15 nap alatt leendő benyújtására kötelezendő, minek elmulasztása esetén a kihágási eljárás újból megindítása és újabb pénzbüntetés alkalmazása mellett az üzlet megszüntetése iránt is határozat hozandó. (K. M. 17.302/1899.)

165. §. A pénzbüntetések közigazgatási úton szedetnek be, illetve a közadók módjára hajtatnak be.

Ezen pénzek azon község pénztárába folynak be, hol a kihágás elkövetettét s elsősorban ipari, esetleg kereskedelmi oktatási célokra fordítandók.

A jelen törvény alapján pénzbüntetéssel, vagy elzárással, vagy mindkettővel büntetett kihágásokra a kihágásokról szóló büntetőtörvény általános határozatai is alkalmazandók.

Jegyzet.

A kihágási büntetéspénzek elszámolásáról és felhasználásáról az 1901: XX. tc. 23. és 24. §-ai, melyeket a m. kir. minisztérium 5.200/1903. M. E. sz. rendeletével 1904. évi január hó 1-én léptetett hatályba, tartalmaznak intézkedéseket.

A közigazgatási hatóságok által kiszabott kihágási büntetéspénzek, a megállapított eljárási költségek, kártérítési összegek (a megítélt követe-

lések), az eljárás folyamán kiszabott pénzbírságok, továbbá az elkobzott és gazdátlan jószágok (állatok és tárgyak) értékesítéséből befolyó összegek nyilvántartásáról, kezeléséről és elszámolásáról a 127.000/1903. B. M. szabályzat intézkedik.

176. §. Az iparosok és tanoncok . . . között felmerülő azon surlódások és vitás kérdések, melyek a munka- vagy tanviszony megkezdésére, folytatására vagy megszűnésére, annak tartama alatt fennálló kölcsönös kötelezettségek teljesítésére, a munka- vagy tanviszony megszűnéséből keletkező kártérítési követelésekre vonatkoznak, (az elsőfokú iparhatóság, illetőleg) az ipartestület békéltető bizottsága (141. §.) által minden fellebbezés kizárásával döntenek el.

Az (iparhatóság, illetőleg a) békéltetőbizottság határozatával meg nem elégedő félnek jogában áll, a határozat kihirdetésétől számított nyolc nap alatt, igényeit a törvény rendes útján érvényesíteni, mi által azonban a határozat végrehajtása meg nem gátoltatik.

(Az iparhatóságnak ez a hatásköre a munkaügyi bíráskodás következtében megszűnt; l. alább a bányatörvény 200. §-ánál.)

Joggyakorlat.

Bányamunkás követelésére a 176. §. nem alkalmazható. (C. 10.796/1889.)

177. §. Az iparbejelentések, valamint a telepengedély iránti kérvények azon iparhatósághoz intézendők, melynek területén az iparüzlet megindítandó.

Az iparigazolványba a bejelentés kivonata s annak bizonyítása, hogy az iparlajstromba bejegyeztetett, beiktatandó.

Az igazolványok, illetőleg az iparengedélyek kiadásáról az illetékes adófelügyelőség, valamint az illetékes kereskedelmi és iparkamara és az illető ipartestület azonnal értesítendő.

Joggyakorlat.

Az iparjogosítványokról szóló végzések esetről-esetre, egyenként küldendők be a kamarához. (K. M. 52.756/1896.)

178. §. Az elsőfokú iparhatóságnál iparlajstrom vezetendő, melybe minden iparbejelentés és telepengedély, valamint az ipar állandékában történt minden változás beiktatandó.

Joggyakorlat.

1. Az iparhatóságok az általuk vezetett iparlajstromokban foglalt bejegyzésekről hiteles másolatot bármely magánfél kérelmére akadálytalanul kiszolgáltatni tartoznak. Olyan bizonylatok kiállítása ellenben, melyek azt lennének hivatva igazolni, hogy például valamely cégnek fennállott üzlete ugyanazon helyen, vagy általában bárhol is tényleg létezik, valamint, hogy az illető cég vagyonnal bír vagy sem, feltéve, hogy ilyenek általában kiadhatók, nem az iparhatóságok, hanem az illetékes helyi hatóságok hatáskörébe tartozik. (K. M. 17.210/1904.)

2. A m. kir. igazságügyminiszter az iparlajstromok helyessége, valamint a kereskedelmi és iparkamaráknál vezetett ipari törzskönyvek adatainak teljessége érdekében elrendelte, hogy a bíróságok a esődnítő végzéseket a közadós lakóhelye szerint illetékes elsőfokú iparhatóságnak is megküldjék. (K. M. 3.381/1903.)

179. §. Valamely iparüzletnek betiltása esetében a féllel az indokok is közlendők s ez az ily végzés ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt felfolyamodással élhet.

180. és 181. §. az 1901:XX. t.-c. 12—14. §-ai következtében hatályát veszítette.

183. §. A jelen törvény rendelkezései alá nem esnek:

c) a bányászat és kohászat;

Mindezekre nézve a törvényhozás további rendelkezéséig a fennálló törvények és rendeletek szolgálnak zsinórmértékül.

Joggyakorlat.

1. Az ipar gyakorlását szabályozó 1884: XVII. tc. 183. §. c) pontja szerint a bányászat és kohászat nem esik a törvény rendelkezései alá. Másrészt pedig az általános bányatörvény 131. §-a közelebbről megjelöli a bányászat és kohászat üzleti terjedelmét, illetőleg részletesen felsorolja mindazt, amire a bányaadományozás a vállalkozót feljogosítja. Ameddig a bányászat és kohászat az idézett 131. §. keretében mozog, addig az illető vállalatok csak a bányatörvény rendelkezései alá esnek a bányarendőri, illetőleg bányahatósági felügyelet alatt állanak. A bányatörvény 131. §-a b) pontjából következik, hogy az adományozás a vállalkozót csak nyerstermények előállítására és forgalombahozatalára jogosítja fel, amennyiben tehát a bányászati és kohászati vállalatoknak csak nyers-termények nyérése képezi a feladatát, annyiban az illető vállalatok nem tartoznak az ipartörvény rendelkezései alá. Mihelyt azonban az ily bányá- vagy kohóvállalatok a nyerstermények feldolgozásával is foglalkoznak, ez esetben ezen finomítóműhelyek és feldolgozási üzemágak tekintetében már az ipartörvény rendelkezései alá esnek. Ennélfogva nem esnek az ipartörvény rendelkezései alá: 1. a fenntartott ásványok kutatása, feltárására és lefejtésére szolgáló, vagyis a szó legszorosabb értelmében vett bányaművek; 2. az ércelőkészítő művek, vagyis mindazon telepek, amelyekben a bányából kihozott fejtmények aprítása, osztályozása és töményítése történik; 3. a szénelőkészítő művek, nevezetesen a szén-osztályozó- és szénmosótelepek, de úgy a 2. mint a 3. alattiak csak annyiban, amennyiben még kereskedelmi forgalomba nem került, vagyis közvetlenül a bányából kihozott fenntartott ásványok (érc és szén) aprítását, osztályozását, töményítését, illetve mosását eszközlik; 4. a lúgzás, fonesorozás és villamos kiejtés útján bányaterményekből és kohó közép-termenyekből nyers fémeket előállító művek; 5. a nyers fémek előállítására szolgáló olvasztókemencék és egyéb készülékek; 6. azon pörkölőkemencék, amelyekben a fenntartott ásványoknak a 4. és 5. alatti kohósítás szükségképeni előművelését képező pörkölése eszközölteik; 7. kokszkemencék, amennyiben a szén termelési helyén állíttatnak fel (1884: XVII. t.-e. 25. §.); 8. brikettsajtók, szintén amennyiben a szén termelési helyén állíttatnak fel; 9. a kohóművekkel szoros kapcsolatban álló azok az üzemek, melyek a kohók mellékterményeit dolgozzák fel, avagy a kohósítás, lúgzás stb. céljaira szükséges anyagokat a kohótelepen állítják elő; 10. a bányá- és kohótelepeken lévő kovács-, ács-, asztalos, drótkötél- és gépműhelyek, téglavetők és fűrészek, ha azokban kizárólag a bányá- és kohóüzemhez szükséges eszközök és szerek készíttetnek és javíttatnak. Amennyiben konkrét esetben a fentebbiekből folyólag a bányá-, illetve az ipartörvény alkalmazásának kérdése minden kételet kizáró módon nem volna eldönthető, ilyenkor a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértőleg a kereskedelemügyi miniszter dönti el azt, vajjon az illető műhelytelep vagy üzemág ki van-e véve az ipartörvény rendelkezései alól vagy sem. (K. M. 64.162/1899., P. M. 68.267/1899.)

2. Az 1884: XVII. tc. 183. §-ának c) pontja értelmében a bányászat szintén nem tartozik az ipartörvény rendelkezése alá. Ez az intézkedés azonban csakis a szigorúan vett bányászatra és kohászatra vonatkozik és nem alkalmazható az ezekkel összefüggésben álló iparágakra. Vagyis az ipartörvény nyer alkalmazást e vállalatoknál ott és mindaddig, ahol és amíg kizárólag a nyerstermény képezi az illető vállalat egyedüli feladatát és ez alapon a bányáknál a nyerstermény nyerésén vagy annak mint nyersterményre való feldolgozására szánt kohóknál dolgozó bányászok munkakönyvvvel nem látandók el. Mihelyt azonban e vállalatok a

nyerstermény feldolgozásával is foglalkoznak, vagy műhelyeket tartanak üzemben, elvesztik az említett jellegüket és minden tekintetben az ipartörvény intézkedései alá tartoznak. (F. I. és K. M. 8098/1885.)

3. A bányászattal és kohászattal egybefüggésben lévő házművek az ipartörvény rendelkezései alá tartoznak és e házművekre rendeli az ipartörvény 25. §-a, hogy ezek csak iparhatósági telepengedély alapján állíttathatnak fel. Az idézett 25. §-ban említett házművek alatt azonban nem értetnek a kovácsmesterség gyakorlására szolgáló műhelyek, mivel ezeknek felállítása nincsen iparhatósági telepengedélyhez kötve, ami nem zárja ki azt, hogy az illető iparos, aki kovácsműhelyt nyit, köteleztethessék például a tűzbiztonsági szempontból szükséges óvintézkedések megtételére. (F. I. és K. M. 20.315/1885.)

4. Ha a kénsvagyár nem nyersanyag nyeresével, hanem a nyert nyers-terményeknek kereskedelmi áruvá való feldolgozásával foglalkozik, vagy műhelyeket tart üzemben, mint iparvállalat minden tekintetben az ipartörvény intézkedései alá tartozik. (F. I. és K. M. 63.554/1886.)

5. Az 1884: XVII. tc. 183. §. c) pontjában említett vállalatok útján előállított nyersterményeknek heptiaci árulhatása az ipartörvény alapján nem korlátozható. (F. I. és K. M. 29.353/1887.)

6. Az oly kohászati vállalatok, melyek kizárólag nyerstermények előállításával foglalkoznak és ezen nyersterményeket tovább nem dolgozzák fel, az 1884: XVII. t.-c. 183. §. c) pontja értelmében nem tartoznak az ipartörvény rendelkezései alá, hanem arra nézve csakis a bányatörvény intézkedései mérvadók. Az általános bányatörvény 131. §. d) pontja szerint pedig a bányaadományozás feljogosítja egyebek közt az illető bányatulajdonost, hogy az ércet feldolgozására szükséges érepörkölökemencéket is különös hatósági engedély nélkül és csakis a külépítkezésekre nézve a bányatörvény 133. §-a értelmében a közigazgatási hatóságtól nyerendő építési engedély, valamint a bányahatóságnak való bejelentés feltétele alatt felépíthesse és a bányatörvény 132. §-a szerint a 131. §-ban foglalt jogosítványok terjedelme és gyakorlása iránt keletkező viszályok felett, amennyiben azok a törvény rendes útjára nem tartoznak, a bányahatóság önállólag, vagy a körülményekhez képest az érdekelt politikai, ipari vagy más közigazgatási hatósággal egyetértőleg határoz. (K. M. 14.271. 1893.)

7. A köfejtőtölepek (kőbányák) az ipartörvény rendelkezései alá esnek. (K. M. 11.827/1899.)

8. Bányákból nyert szénnek a bányatulajdonos által, kizárólag a bányák számlájára a bányászati adminisztrációhoz tartozó tisztviselőkkel közvetlenül való forgalombahozatalához, illetve árusításához iparigazolvány nem szükséges. (K. M. 53.830/1902.)

9. A bányavállalatok által úgy a bánya helyén, mint azon kívül létesített és fenntartott elárusító irodák, hivatalok, szénraktárak és szénirodák mindaddig, amíg ezek a saját bányájuk termékét nagyban vagy kiesinyben kizárólag csak a bánya számlájára árusítják el és amíg a bánya az így elárusított termékekből befolyó összeget a bányaadóvallomásban minden levonás nélkül — mint a termékekért bevett pénzértéket — mutatja ki, nem tartoznak az ipartörvény rendelkezései alá és így iparigazolvány váltására sem kötelezhetők. Az adományos ugyanis az adományozás által a bányatelekben előforduló ásványokra tulajdonjogot nyervén, ez magában foglalja a tulajdonfeletti szabad rendelkezést, tehát a forgalombahozatal és elárusítás jogát is. Ezt a jogát a bányavállalkozó kizárólag a bányatörvény alapján is gyakorolhatja vagy gyakoroltathatja és pedig úgy a bányatelepen, mint az azon kívül eső helyeken is. Az elárusítás, értékesítés egyébként szoros kapcsolatban van a bányaművelettel, attól el nem választható, s az értékesítés joga olyan, a bányaadományozással szoros kapcsolatban lévő jog, mely az adományost az általános bányatörvény 131. §-a alapján megilleti. (K. M. 53.083/1902.)

10. A mangánérbányászat a bányatörvény rendelkezései alá tartozik (K. M. 22.157/1906.)

11. A pénzügyminisztérium mint legfőbb bányahatóság és a kereskedelemügyi minisztérium mint legfőbb iparhatóság által egyetértőleg az 1890. évben kiadott körrendelet (68.267. P. M. szám és 64.162. K. M. szám) 9. pontjának analógiája szerint azok a kőbányák, amelyeknek termelése nem kerül forgalomba, hanem kizárólag a tágabb értelemben vett bányaművelés céljaira használtatik fel, bányarendőri felügyelet alatt állanak. (P. M. 62.929/1919.)

MÁSODIK FEJEZET.

A kutatásról.

A kutatás fogalma.

13. §.

Kutatásnak nevezetik a föntartott ásványoknak telepeikbeni felkérésése, s a föltaláltaknak olyan föltárása, hogy azokra a tulajdonjog adományoztathassék.

A kutatás fogalma.

V. sz. 10. §. Az á. b. t. 13. §-a a kutatás fogalmát másképp jellemzi, mint azt a bányaurjogi hivatalos gyakorlat a «kutatás» és «fölkérés» szakaszok alatt értelmezte. Az új törvény valamely ásványos telepen vájástérdemlőségeig eszközölt előmunkálatokat, a kutatás általános fogalma alá vonja össze, és határozza, hogy az ásványos telepek feltárására irányzott előmunkálatok, befejezett feltárásáig, min annak vájástérdemlősége s ennek folytán adományozhatása is alapszik; csakis kutatási engedély védelme alatt kezdhető meg és folytatható.

A kutatás az előmunkálatok két mozzanatát foglalja magában:

a) a terep földtani és bányászati bejárása, árkok ásása, a kőzetek tanulmányozása, kézi fúrások stb. által;

b) reményre jogosító pontoknak bányászati munkálatok, kutató vágatok és aknák hajtása, illetve mélyítése s földfúrások stb. által való feltárása.

Habár ezen kétféle előmunkálat mindegyikéhez bányahatósági kutatási engedély szükséges (á. b. t. 14. §.) az a) alatt nevezettek nem élveznek valamely különös törvényes előjogot, mert azzal egy kizáró terep nincs összekötve, és mert valamely nagy kutató területen, mely egész völgyeket és hegyoldalakat magába foglalhat, több vállalkozó is akadálytalanul kezdhet földtani vizsgálatokhoz.

Az időleges kényszerű telekátengedésnek joga a kutatónak ily-szerű előmunkálatok indokából csak oly föltétel alatt adatik meg, ha a politikai hatóság által e célra megállapított kártalanítási összeget egyelőre biztosítja. Csak ezen esetben engedtetik meg neki a kutatási munkálatok megkezdése (á. b. t. 27. §.). Az időleges kiséjéltítés iránti tárgyalás megindítása — az á. b. t. 28. §-ának értelme szerint — szintén 30 nap alatt igazolandó be, mert ellenesetben a földbirtokos a politikai hatóság által meghatározott és biztosított kártalanítási összeget követelheti. Ezen eset azonban az egyszerű előkutatásoknál valószínűleg csak nagy ritkán fog föllépni, mert az ily-szerű előmunkálatok által előidézett talaj-sértés, a kutatók mérsékelt föllépése mellett oly csekély leendő, hogy, mint azt az eddigi gyakorlat bizonyítja, a földbirtokosok beleavatkozása alig várható. Ily körülmények esetleges beállta alkalmával a bányahatóság a feleket ily értelemben felvilágosítani, — és az előbb elősorolt elvek szerint eljárni tartozik.

Ezen előmunkálatok további védelmet nem igényelnek, mert azokkal különös előjogok biztosítását indokoló nagymérvű költségek összekötve nincsenek. Sőt inkább általános, nyilvános érdek, hogy valamely valóban reményre jogosító vidék egyszerre többek által megvizsgáltassék, mert azáltal a keresők versenye feltételeztetik és eredményes feltárás sokkal hamarabb éretik el, mintha egy egyes háborítlanul és gondtalanul egy nagy területen biztosítva érzi magát. Másképp áll a dolog a *b)* alatt említett kutató munkálatoknál. Ezek már egy előre választott határozott céllal bírnak, nem ritkán tetemes költségekkel vannak kapcsolatban, — és, hogy céljuknak megfelelhessenek, egy bizonyos földterületre van szükségük, miért is törvényes védelmet igényelnek annyiban, hogy egy bizonyos terület az ásványtelepnek jövődő lefejtésére (termelés) kizárólagosan biztosítva maradjon, — és hogy a vállalatukhoz szükséges földterület, a földbirtokos akarata ellenére is (kényszer útján), átengedtessek, — mely jogokkal szemben a törvény azonban a munkának komoly folytatását és határozott üzemi eredményeket kíván. Ezen kívánalmak célja, hogy a meddő és káros *u. n.* hegyzárlatnak eleje vétesse.

Ily kedvezményes kutatóvadások a zártkutatómunkák (szabadkutatások, zártkutatások). Ha már most eme fogalmak helyesen értelmeztetnek, úgy a bányahatóságok azokból a következő végrehajtási elveket vonhatják le:

1. Minden bányászati kutatáshoz, legyen az *a)* szerint általános, vagy *b)* szerint különös, rögzített, — vagy adományozás tárgyát képezhető ásványok véletlenül fölfödött előjövételének (valamely *u. n.* nemes lelménynek) biztosítására és további feltárására, egy bányahatósági kutatási engedélynek kieszközlése szükséges. Ha a kutatási engedélynek kieszközlése valamely már felfedezett nemes lelménynek biztosítása céljából történik, úgy ama lelmény azonnal kutatási jellel jelölendő meg és mint zártkutatómunka a bányahatóságnak bejelentendő.

2. Egy kutatási engedély igen nagy területekre vonatkozhatik, és ezen terület csak annyiban van korlátolva, amennyiben határai csak egy bányahatóság hivatalterületére szorítkozhatnak, — mert az első folyamodású bányahatóságok hatásköre ezen határokon túl nem terjed ki.

3. Kutatási engedély mindazon folyamodóknak kiadandó, kik általában az *a. b. t. 7. §.* szerinti bányamívelésre jogosítvák.

4. Egy és ugyanazon kutatási területre korlátlan számú kutatási engedély adható, mi mellett ezen vidékre (egészben vagy részben) előbb kiadott kutatási engedélyek általában tekintetbe nem veendők.

5. Egy és ugyanazon területen belül, azaz azon területen, melyre kutatási engedély szól, tetszés szerinti számú zártkutatómunka választható és vehető üzembe, ha csak a kutatók az erre vonatkozó törvényes szabályokat (különösen az *a. b. t. 31. §-át*) figyelembe tartják.

6. Oly területeken ellenben, melyekre vonatkozólag sem előbb, sem egyidejűleg kutatási engedély nem állítatott ki, zártkutatómunkai bejelentések nem fogadhatók el. E tárgyú bejelentések jelen indokolás mellett visszautasítandók.

7. Valamely zártkutatómunkának jogérvénye (érvényessége) épígy csak addig tart, míg ama, ezen zártkutatómunka alapját képező kutatási engedély az eredeti szerző jogos tulajdonát képezi, és míg jogérvényesen fennáll, azaz míg a reá vonatkozó eredeti kutatási engedély még nem járt le, vagy míg ezen kutatási engedélynek meghosszabbítása a lejárat előtt egy új időszakra nem eszközöltetett.

8. Ha a zártkutatómunkások ezek szerint tehát az illető kutatási

engedély meghosszabbítását, illetve az ez iránti kérvénynek beadását elmulasztja, úgy előbb fennállott kutatási jogosítványának hatálya megszűnik, az általa a kérdéses kutatási területen birt zártkutatmányok érvényüket veszítik és művelésük tovább folytatása esetében jogosítlan, tehát büntetésre méltó bányászásba (á. b. t. 236. §.) mennek át.

9. Ezen indokokból pusztán zártkutatmányi jogosítványok meghosszabbítása iránti kérvények, egyértelműleg az eddigi felkérési meghosszabbításokkal, mint szabályellenesek visszautasítandók, és a zártkutatmányosok oda utasítandók, miszerint a zártkutatmányok meghosszabbítása helyett megfelelő kutatási engedélyek meghosszabbítását szorgalmazzák.

10. Ha valamely zártkutatmány bejelentetik, és a 19. és 20. §§. szerint megerősítetik, és ezen megerősítés által szerzett kutatási körön belül a főtebb a) pont alatt említett kutatási munkák léteznének, úgy ezek az új zártkutatmányos beleegyezése nélkül nem folytathatók.

Ezen elvek a bányahatóságok által nemesak szemmel tartandók, hanem azokra a kutatók adandó alkalommal figyelmeztetendők.

Joggyakorlat.

1. A földbirtokos, aki saját földjén akar kutatni, mint bármely más kutató, köteles kutatási engedélyt kérni. (F. I. és K. M. 1.753/1877.)

2. A földbirtokosi beleegyezés hézagos igazolása miatt, az ásványszénre nézve kért általános kutatási engedély kiadása meg nem tagadható. (P. M. 20.240/1894.)

Kutatási engedelem.

14. §.

A kutatásra a bányahatóság engedelve kérendő ki. Erre azon földbirtokos is köteleztetik, ki saját földjén szándékozik kutatni.

Jegyzet.

Köszévre nézve l. «1861. évi Ideiglenes törvénykezési szabályok» VII. R. I. f. 1. §-át és «Függelék az ideiglenes törvénykezési szabályokhoz» L. I. XXV. 13.622/1862 sz. udvari rendelet. Lásd a b. törv. 3. §-ánál.

Kutatási engedélyek.

a) Kik által adhatók ki.

V. sz. 11. §. Kutatási engedélyek kiadására, a közvetlenül alájuk rendelt hivatal-kerületeken belül a bányakapitányságok és a kirendelt bányabiztosságok is fel vannak jogosítva. Megjegyzendő azonban, hogy a bányabiztosságok minden hónap végével az alább a kutatási könyvek számára előírt alakban a lefolyt hónapban általuk kiállított kutatási engedélyekről kimeíró jegyzéket beterjeszteni tartoznak.

b) Mely alakban.

Az összes kutatási engedélyek a harmadik minta szerint állítandók ki. Az irománymintákból az első folyamodású bányahatóságok mindig kellő számú példányokkal kell, hogy rendelkezzenek.

A kutatási engedély azon napról keltezendő, amely napon a félnek kiadatik — vagy mely napon annak megküldetik. Minden

elkülönített kutatási területre külön kutatási engedély állítandó ki; különválasztott vidékekre, pl. két különböző völgyre vagy hegyvonulatra, egyes elválasztott rétekre, havasokra stb. szóló egy közös kutatási engedélynek kiállítására tilos.

III. minta.

19 . . évi . . . sz. . . . . kötet . . . . lap.

Kutatási engedély.

A . . . . . m. kir. bánya . . . . . ság által . . . . .
 . . . . . 19 . . . évi . . . . . hó . . . n
 . . . . . számmal jelzett kérvénye folytán engedély adatik, hogy
 ugyanaz . . . . . tájékán, ... község-
 ben, ... járásban, ... megyében, az 1854.
 évi május hó 23-án kibocsátott á. b. t. szabályai szerint, egy év tartá-
 mára a mai naptól, azaz 19 . . . évi . . . . . hó . . . . . nap-
 jától, 19 . . . évi . . . . . hó . . . . . ig kutathasson.

Ezen kutatási terület határos:

Keletről . . . . .
 Délről . . . . .
 Nyugatról . . . . .
 Északról . . . . .

Ezen kutatási engedély gyakorlásánál köteles a kutató magát az em-
 litett bányatörvény szabályaihoz szorosan alkalmazni és az illető bányahatóság e részbeni rendeleteinek vonatkozás nélkül eleget tenni, mint-
 hogy különben a bányatörvényben ezen kötelezettség elmulasztása esetére
 kiszabott következmények helyét foglalnának.

A fentebbi határidő leteltével, mennyiben e határidő meghosszabbí-
 tása a bányahatóságnál nem eszközöltetett volna, jelen kutatási enge-
 dély, az ennek alapján szerzett minden jogokkal együtt, magától el-
 enyészik.

A kutatók nevezetesen következőkre figyelmeztetnek:

1. A nyert ásványokról szabadon rendelkezni az á. b. t. 20. §-ánál
 fogva csak a bányahatóság engedelmével lehet, mert ellenkezőleg az
 á. b. t. 237. §-ában kiszabott következmények foglalnának helyét.

2. Köszérre kutatni vagy bányát nyitni, az 1861-iki id. törv. szab. VII.
 R. 1. §. c) pontja értelmében csakis az illető földtulajdonos beleegyezése
 mellett lehet.

3. Jelen kutatási engedély az ásványolajfélék és a földgázak kutató-
 sára nem jogosít fel (1911: VI. tc.).

. . . . . 19 . . . évi . . . . . hó . . . n.
 m. kir. bánya . . . . .

c) A politikai hatóság értesítése.

V. sz. 12. §. Minden kutatási engedély a bányakapitányság
 által azon legalsóbb politikai hatóságnak (járási, szolgabírói hiva-
 tal, városi tanács stb.) másolatban megküldendő, melynek hiva-
 tal-kerületében azon terület fekszik, melyre a kutatási engedély
 szól.

Ha a kutatási terület több politikai kerületre terjed ki, úgy
 minden ezáltal érintett politikai hatóságnak ily másolat kül-
 dendő. A politikai hatóságok hasonló módon értesítendők kutá-
 tási engedélyek foganatosított átírásáról és törléséről. (A máso-
 latok megküldése a fennálló gyakorlat szerint nem szokásos.)

Jegyzet.

Kutatási engedély iránti kérvényminta:

1 P 60 f

Tekintetes m. kir. Bányakapitányság!

Alulirott tisztelettel kérem, hogy részemre a bányakapitányság egész területére egy általános kutatási engedélyt kiállítani méltóztassék.

Az engedélyre szükséges 1 P 60 f-es okmánybélyeget csatolom.

Budapest, 1931. évi szeptember hó 5-én.

N. N.

kereskedő,

I., Bösörzményi út 10. sz.

Kutatási tér.

15. §.

A kutatás megengedéseért minden kérvénynek a kérvényező vagy meghatalmazottja sajátkezü aláírása mellett, magában kell foglalnia:

1. A kérelmező nevét, polgári állását és lakhelyét; ha meghatalmazott folyamodik, a kérvényhez a meghatalmazvány hozzá melléklendő; továbbá a tartózkodás jogos voltának igazolását;

2. azon tér előadását, melyre az engedelem kiterjesztendő. Ez kutatási térnek neveztetik. Ilyenkép jelölthetnek ki a kérelmező tetszése szerint:

- a) egyes földrészek;
- b) kiterjedtebb terek, azonban határuk pontos előadásával;
- c) bizonyos nevezetek alatt és határok között általánosan ismert földterek, völgyek vagy hegylejtők.

Egyszersmind az adósorozati község és a politikai járás is előadandó.

Kutatási engedélyek iránti kérvények, azok alakja és elintézése.

V. sz. 13. §. Ha a kutatási területek, a folyamodó által, nem az á. b. t. a) pontjában jelzett már meghatározott egyes földrészek által jeleztetnek, úgy azok határolása lehetőleg pontosan és kétséget kizáró módon jelentendő be.

E célra szolgálnak kataszteri vagy más helyes térképek, politikai hatóságok és községi elöljáróságok által kiállított bizonyítványok vagy külön e célra felvett vázlatok, mely utóbbiakban azonban határozott, elmozdíthatlan és általánosan ismert, a természetben előforduló tárgyakkal, házaknak, határcövekeknek, emlékköveknek, útszéli kereszteknek, névvel megjelölt szikláknak stb. a kutatási terület fekvésének rögzítése céljából előfordulni kell.

Ha ezen követelményeknek meg nem felelő írásbeli kérvények érkeznek be a bányahatóságokhoz, úgy azok a szükséges utasítások kíséretében kiigazításra visszaadandók.

Azon esetben, ha ily kérvények a folyamodó által személyesen nyújtatnak be a bányahatóságoknál, vagy ha a kérelem csak szóbelileg adatnak be, úgy az első esetben a netalán hiányos kutatási iránti kérvény kiegészítésére, második esetben pedig az előadott kérés szabályszerű szövegezése végett kimerítő jegyzőkönyv veendő fel, mely alkalmakkor a törvényes szabványok lehető teljesítésére és a kutatási területek minden kétséget kizáró módon való kijelölésére hivatalból a legnagyobb gond fordítandó.

A jövőben előforduló kételyek és surlódások lehető kikerülése végett a kutatni szándékozóknek nemcsak nyilvánított kérésére engedendő meg a hivatalos kutatási könyveknek (á. b. t. 39. §.) és a kerületi térképeknek (á. b. t. 34. §.) betekintése, hanem jegyzőkönyvfelvételek esetében ezen segédeszközök hivatalból is felhasználandók.

Joggyakorlat.

1. A bányatörvénynek a kutatási engedélyek iránti kérvények kellékeit előíró 15. §-a a polgári állásnak csak a megjelölését, de nem az igazolását szabja meg. (P. M. 12.377/1893.)

2. Azon kérelemnek, hogy a kutatási jogban való részesedési arány a kutatási könyvben feltüntetettessék, hely adandó. (P. M. 31.289/1907.)

Jegyzet.

Meghatalmazási minta kutatási ügyekben való képviseletre.

I P 60 f

Meghatalmazás.

Meghatalmazom X. Y. okl. bányamérnök, miskolci lakos urat, hogy engem a miskolci m. kir. bányakapitányság kerületében lévő bányászati kutatásaimra nézve teljes jogkörrel képviseljen.

Sajószentpéter, 1931. évi augusztus hó 5-én.

Előttünk:

A. B.

K. L.

tanuk.

N. N.

kereskedő.

Alulírott N. N. kereskedő, sajószentpéteri lakos úrnak a miskolci m. kir. bányakapitányság kerületében lévő bányászati kutatásaira nézve a meghatalmazást elfogadom.

Miskolc, 1931. évi augusztus hó 6-án.

Előttünk:

M. S.

P. I.

tanuk.

X. Y.

okl. bányamérnök.

A kutatási engedelmek tartama.

16. §.

Kutatási engedelmek csak egy évre adatnak; kérelem folytán azonban azok évről évre meghosszabbíthatók, a bányahatóság meggyőződve arról, hogy a kutatásra jogosított által saját kutatási terén a kutatási munkák megkezdettek.

Kutatási engedélyeknek meghosszabbítása.

V. sz. 14. §. Valamely kutatási engedély tartamának pontos és minden kétséget kizáró módon való meghatározása céljából, abban azon nap világosan és feltűnően kitüntetendő, melyen az — a meghosszabbítás előző kieszközlésének elmulasztása esetében (á. b. t. 16. §.) — magától elenyészik.

Már lejárt (megszűnt) kutatási engedélynek meghosszabbítása nem eszközölhető; ha azonban ily meghosszabbítás iránti kérvény a lejárat előtt nyújtatik be, úgy a bányahatóság iktató és feljegyzési könyveiből meggyőződést szerzend arra nézve, vajjon

a kutató kutatási területén belül egy vagy több zártkutatmányt bejelentett-e, mely esetben a kutatási engedélynek minden további meghosszabbítása akadálytalanul engedélyezendő.

Ezen feltevés be nem állta esetében, a kérelmezett meghosszabbítás nem engedélyezhető, mert a kutató kutatási területén belül való és a törvény által követelt tevékenységének bizonyítéka hiányzik.

Egyedül ez okból azonban egy új kutatási engedélynek külön kérelmezett kiadása (13. §.) meg nem tagadható.

Annak alakja.

V. sz. 15. §. A meghosszabbítást azon bányahatóság kell, hogy engedélyezze, mely az eredeti kutatási engedélyt kiállította.

Ezen engedélyezés nem határozat alakjában, hanem hivatalos igazolási záradék módjára az eredeti kutatási engedélyen következő módon adatik meg:

19 . . évi . . . . . sz.

«Jelen kutatási engedély ezennel egy további év tartamára, azaz 19 . . évi . . . . . től, 19 . . évi . . . . . hó . . . . . ig meghosszabbítatik.»

bánya . . . . .

Ez okból minden kutatási engedély meghosszabbítása iránti kérvényhez az eredeti kutatási engedély mellékelendő, vagy a bányahatóság által e célra bekívánandó.

Joggyakorlat.

1. Kő- és barnaszénre irányzott kutatási engedélyek, valamint ugyan-ezen ásványra adandó adományozások, az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 1. §-ának c) betűje értelmében, ezen szabályok életbeléptetésétől számítandó, az illető földtulajdonosnak beleegyezése nélkül nem adathatván: a) az érintett törvénykezési szabályok hatályba lépte után adandó minden túrzási vagy szabad kutatási engedélylevélbe, valamint az idézett szabályok hatályba lépte előtt nyert kutatási vagy szabadkutatási engedélyeknek meghosszabbítása tárgyában, az érintett szabályok életbelépte után kiadott vagy kiadandó okiratokba azon záradék lesz felveendő: miszerint az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 1. §. c) pontja értelmében közszénbányászat csak azon földtulajdonosok beleegyezése mellett üzemeltethet, kiknek földterülete alatt a bánya műveltetni szándékoltatik. b) A bányaadományozás akár egyszerű kutatás, akár szabadkutatási engedély folytán kéressék, az adományozási kérvény alapján történnén, akár újabban, akár pedig az ideiglenes törvénykezési szabályok életbeléptetése előtt nyert szabadkutatási engedély folytán kéretik, az érintett szabályok VII. R. 1. §-ának c) pontja értelmében a földtulajdonos beleegyezése nélkül nem fogantatható, ennél fogva az oly ásványokra adandó minden adománylevélbe az a) alatti foglalt záradék szinte felveendő lesz. (Helytartótan. int. 32.248/1863.)

2. Ha a kutatási engedély alapján szabadkutatás nincs bejelentve, a kutatási engedély meghosszabbítása iránti kérelem elutasítandó. (F. I. és K. M. 3100/1873.)

3. Lejárt (elenyészett) kutatási engedélyek meg nem hosszabbíthatók. (F. I. és K. M. 20.013/1878. és 19.691/1881.)

4. Kutatási engedély meghosszabbítása iránt táviratilag intézett kérelem elfogadandó. (P. M. 15.681/1890.)

5. Bizonyos számú évekre szóló kutatási jog nem adható. (P. M. 11.235/1892.)

6. A kutatási engedély meghosszabbításának formai kellékei megszabva nem lévén, a zártkutatmányi felügyeleti illeték lefizetése a kutatási engedély meghosszabbításának kérelmét is kifejezi. (P. M. 75.169/1905. és 31.232/1907.)

7. I. A kutatási munkálatok megkezdését egy vagy több zártkutatmány bejelentése még nem vonja feltétlenül maga után, miért is a kutatási engedélyek csak akkor hosszabbíthatók meg, ha a kutatási munkálatok tényleges megkezdése beigazolást nyert. II. A kutatási munkálatok tényleges megkezdése szükség esetén a fél költségén is ellenőrizhető. (P. M. 86.633/1907.)

8. A kutatási engedély meghosszabbítása a kutatási munkálatok megkezdésének helyhatósági bizonyítvánnyal való igazolásától függővé nem tehető. (P. M. 48.345/1908.)

9. A kutatási engedély meghosszabbításánál az ez iránt benyújtott kérelem postára adásának ideje figyelembe nem vehető. (P. M. 93.898/1908.)

10. A zálogul leköötött bányajogosítványok érvényben tartása, vagyis az azok meghosszabbítása iránti gondoskodás, ha ez a zálogba vevőnek átadott engedélyokiratok nélkül is lehetséges, nem a zálogba vevőt, hanem a zálogba adót terheli. Kutatási és zártkutatási jogosítványok elzálogosítása esetén tehát a zálogba vevő nem vonható felelősségre azért, hogy az engedélyokirat birtoka nélkül is meghosszabbítható jogosítványok hatálya a zálogbaadás ideje alatt lejárt és meg nem hosszabbított. (C. 816/1910.)

11. Amennyiben a kutatási engedély meghosszabbítása iránti kérelem a bányakapitánysághoz egy napi késedelemmel érkezett be, a meghosszabbítás nem eszközölhető még akkor sem, ha a kutatási engedély lejáratát napja Gergely-naptár szerinti ünnepnapra esett. (P. M. 65.832/1911.)

12. Kutatási engedély meghosszabbítása iránti kérelem rendes időben beérkezettnek tekintendő, ha beigazolást nyer, hogy a késedelmet a posta okozta. (P. M. 129.511/1914.)

13. Zártkutatmányi bejelentésekkel érkező kutatási engedélyek iránti kérvény alapján kiállítandó kutatási engedély a beérkezés napján keltezendő. (P. M. 68.819/1914.)

Jegyzet.

Kutatási engedély meghosszabbítása iránti kérvényminta.

1 P 60 f

Tekintetes m kir Bányakapitányság!

Alulírott tisztelettel kérem, hogy a részemre 1928. évi március hó 5-én 5164. szám alatt kiállított s 'l. alatt csatolt általános kutatási engedélyt egy további évre meghosszabbítani méltóztassék.

A meghosszabbításhoz szükséges 1 P 60 f-es okmánybélyeget melletekelem.

Miskolc, 1930. évi február hó 28-án.

*X. Y.
ügyvéd.*

Kivett helyek.

17. §.

Következő helyeken a kutatás a földtulajdonos beleegyezése nélkül nem engedtetik meg:

- a) lakó, gazdasági vagy más épületeken belül;
- b) zárt udvartéren;
- c) bekerített házi, dísz- és másféle kertekben, továbbá temetőkben és köfállal körülvett földtéren;

d) az a) és b) alatt említett tulajdon körül húsz ölnél esekélyebb távolságban.

Közutakon és vaspályákon, vízi- és védépitményeken, valamely erősség kerületén, s attól, különös szabályok által meghatározott távolságon belől, továbbá a birodalmi és országos határokoni kutatásra, az illető közigazgatási hatóság engedelmre szükséges.

Joggyakorlat.

1. A bányatörvény 17. §-ában megállapított helyeken csak a külszíni talajbontással egybekötött bányászati munkálatok vannak tiltva. A földalatti bányaművelésre ezen tilalom ki nem terjed. Abban a kérdésben, hogy valamely feltétlenül biztosítandó kultárgy védelme a földalatti bányaműveléssel szemben mily intézkedéseket kíván, a viszonyokhoz képest esetről-esetre külön kell határozni. (P. M. 74.766/1903.)

2. A bányatörvény 17. §-a a dolog természeténél fogva vadaskertekre nem vonatkoztatható. (P. M. 32.274/1908.)

Jegyzet.

Ennek az elvi határozatnak az alapján sajátított ki a bányahatóság vadaskertekben területeket bányászati célokra.

3. Az ált. bányatörvény 17. §-a nem alkalmazható ott, hol a kutatási művelet régibb, mint az illető épület. (P. M. 64.910/1892.)

4. Vasút, víziépitmények és közutak védelmére nézve lásd az á. b. t. 54. §-ánál közölt joggyakorlatot.

18. §.

Ha a 17. §-ban elősoroltakon kívüli más helyeken leendő kutatás megengedhető volna ellen köztekintetekből nehézségek támasztatnak, a fölött a bányahatóságok az érdekelt közigazgatási hatóságokkal egyetértésben határozandanak.

Gyógyfürdők, ásvány- és gyógyforrások védelme.

1929: XVI. tc. a gyógyfürdőkről, az éghajlati gyógyintézetekről, a gyógyhelyekről, az üdülőhelyekről és az ásvány- és gyógyvízforrásokról.

I. fejezet.

C) Védőövek.

19. §. A gyógyhelyek, illetőleg a gyógyhelyen működő gyógyfürdő (éghajlati gyógyintézet) érdekében belső védőövet lehet megállapítani.

A belső védőöv határain belül nem létesíthető oly gazdasági, ipari vagy kereskedelmi üzem, amely a gyógyhely, illetőleg a gyógyfürdő (éghajlati gyógyintézet) egészségügyi követelményeit sérti, a gyógyhely-látogatók gyógyulási feltételeit vagy nyugalmaát zavarja vagy biztonságukat veszélyezteti.

A belső védőöv megállapítását a gyógyhelyi bizottság (fürdőegyesület) vagy a gyógyhelyen működő gyógyfürdő (éghajlati gyógyintézet) tulajdonosa (bérlelője) kérheti, úgyszintén eziránt a törvényhatóság első tisztviselője is előterjesztést tehet. A belső védőöv engedélyezése és mérete tárgyában a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter a m. kir. földművelésügyi és a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel, ha pedig a belső védőöv bányauzemet érint, a m. kir. pénzügyminiszterrel is egyetértve határoz.

Aki a belső védőövön belül gazdasági, ipari vagy kereskedelmi üzem akar létesíteni vagy a már meglevő üzemét változtatni, vagy szünetelő üzemét folytatni, vagy használaton kívül levő épületét a fenti célokra használatba venni kívánja, erre irányuló szándékát köteles az elsőfokú

iparhatóságnak, illetőleg amennyiben gazdasági üzemről van szó, az első-fokú közigazgatási hatóságnak bejelenteni. A gyógyhelyi bizottság (fürdő-egyesület választmánya) és a gyógyhelyen működő gyógyfürdő (égzhajlati gyógyintézet) tulajdonosa (bérelője) az üzem létesítése ellen az e §. második bekezdésében említett indokokból kifogást tehet.

A kifogásolt ipari vagy kereskedelmi üzemet csak abban az esetben szabad létesíteni, ha az iparhatóság az 1884:XVII. tc.-ben foglalt ipartörvény 26–34. §-ainak megfelelő alkalmazásával megállapította, hogy a létesíteni szándékolt üzem az említett szempontokból nem kifogásolható. Végső fokon a m. kir. kereskedelemügyi miniszter, gazdasági üzem, vagy gazdasági üzemhez tartozó létesítmények kérdésében a m. kir. földművelésügyi miniszter a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszterrel egyetértve határoz.

Háziállatok tartásáról a szabályrendelet (51. §.) intézkedik.

Ha a belső védőövön belül szabályszerűen keletkezett, illetőleg engedélyezett gazdasági, ipari vagy kereskedelmi üzem működésével a gyógyhely, illetőleg a gyógyfürdő (égzhajlati gyógyintézet) egészségügyi követelményeit sérti, a gyógyhelylátogatók gyógyulási feltételeit vagy nyugalma zavarja, vagy biztonságukat veszélyezteti és a káros befolyás másképp nem hárítható el, az üzem az érdekeltek teljes kárpótlása mellett kisajátítható. (34. §.)

20. §. A gyógyhely, illetőleg a gyógyhelyen működő gyógyfürdő (égzhajlati gyógyintézet) érdekében külső védőövet lehet megállapítani.

A külső védőöv határain belül a gyógyhely, illetőleg a gyógyfürdő (égzhajlati gyógyintézet) érdekeinek megfelelően egyes gazdasági művelési módok megtartását vagy megváltoztatását is el lehet rendelni.

A külső védőöv megállapításának kérésére és az erre vonatkozó határozatra a 19. §. harmadik bekezdésének rendelkezését kell alkalmazni.

Külső védőöv megállapításának csak akkor van helye, ha az a gyógyhely, illetőleg a gyógyfürdő (égzhajlati gyógyintézet) egészségügyi követelményei szempontjából elkerülhetetlenül szükséges.

Épületek, diszkertek, bekerített vadaskertek használatára a külső védőövi korlátozás nem terjed ki.

22. §. A gyógyhelyi bizottságnak (fürdőegyesület választmányának), illetőleg a gyógyfürdő (égzhajlati gyógyintézet) tulajdonosának (bérelőjének) kívánságára a külső védőöv területén a gyógyhelylátogatók használatára gyalogutakat lehet kihasítani.

A kihasítást a szolgálommal terhelt ingatlanok művelési módjának lehető kimélésével és a tulajdonos kártalanításával kell foganatosítani.

A gyalogutak kihasítása tárgyában a törvényhatóság első tisztviselője határoz. Határozata ellen a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszterhez lehet fellebbezni, aki a m. kir. földművelésügyi és a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve határoz.

23. §. A belső és a külső védőövbe bevont területnek védőövi jellege és a kapcsolatos tulajdonjogi korlátozások megszűnnek:

1. ha a gyógyhely elveszti a gyógyhely megnevezésére való jogosultságát (10. §.);

2. ha a szolgalmi jog létesítésének alapjául szolgáló körülmények megváltoztak vagy megszűntek.

A védőövi korlátozás megszűnését a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter a m. kir. földművelésügyi és a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel, ha pedig a védőöv bányauzemet érint, a m. kir. pénzügyminiszterrel is egyetértve állapítja meg.

D) Üdülöhelyek.

25. §. Az üdülöhelyekre a gyógyhelyekre vonatkozó 10–24. §-ok rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

II. fejezet.

Ásvány- és gyógyvízforrások.

26. §. Ásványvíz az a víz, amelynek a rendes víztől ellérő vegyi összetétele, fizikai tulajdonsága és geológiai eredete van és amely ennek következtében fokozottan üdítő vagy az emberi szervezet életműködését előmozdító hatású.

27. §. Gyógyvíz az az ásványvíz, amelynek vegyi összetételénél vagy fizikai tulajdonságánál fogva gyógyhatása van.

29. §. A víznek ásványvízként vagy gyógyvízként való megnevezését a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter engedélyezi.

31. §. A vízjogról szóló 1885:XXIII. tc. 16. §-a, úgyszintén 157. §-ának utolsó bekezdése hatályukat veszítik és helyükbe a következő rendelkezések lépnek:

Az ásvány- és gyógyvíz-, valamint a gyógyfürdő céljait szolgáló forrásoknak védelmére bármelyik érdekelt kérelme alapján *forrásvédőterületet* lehet megállapítani.

A *forrásvédőterületet* az illetékes elsőfokú bányahatóság javaslata alapján a m. kir. földmívelésügyi miniszter a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszterrel és a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértve állapítja meg.

A megállapított forrásvédőterületen ásások vagy fúrások csak hatósági engedéllyel végezhetők. Az engedélyt az elsőfokú bányahatóság adja meg, mégpedig az 1885:XXIII. tc. 158. és köv. §-aiban foglalt eljárás alkalmazásával. Az elsőfokú bányahatóság határozata ellen a m. kir. földmívelésügyi miniszterhez lehet fellebbezni, aki a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszterrel és a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértve határoz.

A forrásvédő területen belül harmadik személy áását vagy fúrását bányahatósági engedéllyel is csak azzal a feltétellel végezhet, hogy ezáltal a védő területen lévő ásvány- vagy gyógyvízforrás se minőségében, se mennyiségében veszélyeztetve ne legyen. Ha a munkálatok az ásvány- vagy gyógyvízforrást veszélyeztetnék, a munkálatokat az érdekelt fél kérelmére még abban az esetben is meg kell szüntetni, ha azokat a bányahatóság engedélyezte. A munkálatok folytatását tiltó határozat ellen csak birtokon kívül lehet fellebbezni.

A forrásvédő területnek megállapításával kapcsolatos tulajdonjogi korlátozások megszűnnek, ha az ásvány-, illetőleg gyógyvíz megszűnik vagy e jellegét elveszti.

A forrásvédő területi korlátozások megszűnését a m. kir. földmívelésügyi miniszter a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszterrel és a m. kir. pénzügyminiszterrel állapítja meg.

A forrásvédő terület megállapításával járó tulajdonjogi korlátozásoknak, valamint ezek megszűnésének telekkönyvi bejegyzésére a 24. §. rendelkezéseit kell alkalmazni.

III. fejezet.

Ingatlanok kisajátítása, gyógyhelyek és üdülők helyek fejlesztése, ásvány- és gyógyvízüzemek folytatása, valamint új gyógyfürdők, ásvány- és gyógyvízüzemek létesítése céljából.

34. §. Gyógyhely és üdülők hely fejlesztéséhez, valamint ásvány- vagy gyógyvízüzem folytatásához szükséges ingatlanok közegészségügyi érdekből kisajátíthatók.

35. §. Új gyógyfürdő létesítéséhez vagy új ásvány-, illetőleg gyógyvízforrás üzembehelyezéséhez kisajátítható az az ingatlan, amelyen még fel nem tárt, vagy feltárt, de ki nem használt, közegészségügyi szempontból közérdekű ásvány- vagy gyógyvízforrás van.

36. §. Ásvány- vagy gyógyvíz felkutatása vagy feltárása végett szükséges ingatlant ideiglenesen lehet kisajátítani.

37. §. A 34–36. §-ok alapján nem sajátíthatók ki a közforgalmú vasút üzemi céljaira rendelt ingatlanok, a bányászat céljaira szükséges földterületek . . . . .

38. §. . . . .

A kisajátításra egyebekben a kisajátításról szóló 1881:XLI. tc. rendelkezéseit kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a kisajátítási jogot a törvényhatóság első tisztviselőjének, az Országos Közegészségügyi Tanácsnak és az Országos Forrás- és Fürdőügyi Bizottságnak meghallgatása után a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter a m. kir. kereskedelemügyi és a m. kir. földművelésügyi miniszterrel, ha pedig a kisajátítás bányauzemet érint, a m. kir. pénzügyminiszterrel is egyetértve állapítja meg.

Ha a kisajátított ingatlan haszonbérlet tárgya, a haszonbérlet és az ingatlan tulajdonosa között keletkező igényekre a magánjog rendelkezéseit kell alkalmazni.

IV. fejezet.

Vegyes rendelkezések.

48. §. Felhatalmazást kap a m. kir. igazságügyminiszter, hogy a m. kir. népjóléti és munkaügyi, a m. kir. földművelésügyi, a m. kir. kereskedelemügyi és a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértve, rendelettel szabályozza a védőövek és forrásvédőterületek megállapítására és megszüntetésére, úgyszintén az ezeknek telekkönyvi bejegyzésére vonatkozó eljárást.

51. §. A törvényhatóság köteles a területén fekvő minden gyógyhely és üdülöhely részére együtt vagy külön-külön az engedélyezéstől számított egy éven belül szabályrendeletet alkotni, amely a törvény és a rendeletek korlátai között a gyógyhely és az üdülöhely különleges viszonyait rendezi. A szabályrendeletet a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter a m. kir. belügyminiszterrel és a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértve hagyja jóvá.

VI. fejezet.

Átmeneti rendelkezés és életbeléptetés.

59. §. E törvény hatálybalépési idejének megállapításával a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter, végrehajtásával pedig nevezett, úgyszintén a m. kir. belügyi, pénzügyi, földművelésügyi, kereskedelemügyi és igazságügyi miniszterek bizatnak meg.

E törvény életbeléptével . . . . . a törvényeknek a jelen törvény rendelkezéseivel ellenkező rendelkezései hatályukat veszítik.

A N. M. M. 1931. évi 500. sz. r. a gyógyfürdőkrol, az éghajlati gyógyintézetekről, a gyógyhelyekről, az üdülöhelyekről és az ásvány- és gyógyvízforrásokról szóló 1929:XVI. törvénycikk életbeléptetése és végrehajtása tárgyában.

A gyógyfürdőkrol, az éghajlati gyógyintézetekről, a gyógyhelyekről, az üdülöhelyekről és az ásvány- és gyógyvízforrásokról szóló 1929:XVI. tc. 47. és 59. §-ában kapott felhatalmazás alapján — a III. fejezetben foglalt rendelkezések tekintetében a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg — a következőket rendelem:

I. Életbeléptető rendelkezések.

1. §. A gyógyfürdőkrol, az éghajlati gyógyintézetekről, a gyógyhelyekről, az üdülöhelyekről és az ásvány- és gyógyvízforrásokról szóló

1929: XVI. törvénycikk (alább T.) rendelkezéseit a T. 59. §-ában kapott felhatalmazás alapján 1931. évi április hó 1-jével léptetem életbe.

2. §. (1) Az 1929: XVI. törvénycikk rendelkezéseinek életbeléptével a közegészségügy rendezéséről szóló 1876: XIV. tc. 100—108. §-ainak, a 154. §-a h) pontjának és a 157. §-a l. pontjának, valamint a törvényeknek a T. rendelkezéseivel ellenkező rendelkezései hatályukat veszítik.

(2) Hatályukat veszítik továbbá az 1876: XIV. törvénycikk most idézett §-ainak életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kibocsátott 44.404/1893. B. M. számú rendelet (Magyarországi Rendeletek Tára = R. T. 1893. évf. 1548. l.), valamint az 58.607/1895. B. M. (R. T. 1895. évf. II. k. 54. l.), 68.462/1898. B. M. (R. T. 1898. évf. II. k. 229. l.), 70.028/1898. B. M. (R. T. 1898. évf. II. k. 13. l.), 33.000/1906. B. M. (R. T. 1906. évf. 219. l.) és 23.043/1913. B. M. (R. T. 1913. évf. 1032. l.) számú rendeletek, valamint egyéb rendeleteknek a jelen rendelettel ellentétes rendelkezései.

III. Ásvány- és gyógyvízforrások.

1. Általában.

22. §. (1) Ásványvíz az a víz, amelynek a rendes víztől eltérő vegyi összetétele, fizikai tulajdonsága és geológiai eredete van és amely ennek következtében fokozottan üdítő vagy az emberi szervezet életműködését előmozdító hatású (T. 26. §.).

(2) Mély kutak és ártézi ivóvízkutak vizei, amennyiben vegyi összetételükben különleges alkotórészeket nem tartalmaznak, ásványvizeknek nem tekinthetők.

23. §. Gyógyvíz az az ásványvíz, amelynek vegyi összetételénél vagy fizikai tulajdonságánál fogva gyógyhatása van (T. 27. §.).

24. §. E rendelet szempontjából forrástermék a rádiumtartalmú vagy egyébként gyógyhatású gyógyiszap, a különleges kémiai vagy fizikai összetételű gyógyláp (moór), a különleges vegyületű gyógygőz, mégpedig tekintet nélkül arra, hogy forrásnak vagy más víznek lerakódásából keletkezett.

IV. Ingatlanok kisajátítása.

45. §. Gyógyhely és üdülöhely fejlesztéséhez, valamint ásvány- vagy gyógyvízüzem folytatásához szükséges ingatlanok közegészségügyi érdekből kisajátíthatók (T. 34. §.).

46. §. (1) Kisajátíthatók olyan ingatlanok, amelyek a gyógyhely vagy üdülöhely fejlesztéséhez szükségesek, így utcák, vízvezeték létesítése, általában vízellátás, csatornázás, a gyógyhely vagy az üdülöhely céljait előmozdító épületek, fürdőházak, partrendezési munkálatok, parkozások céljaira szolgálnak vagy a fürdés lehetőségét biztosítják.

(2) Ásvány- vagy gyógyvízüzem folytatásához pedig azok az ingatlanok sajátíthatók ki, amelyek az ásvány- vagy gyógyvízforrás foglalásához, kezeléséhez, a víz merítéséhez, töltéséhez és elszállításához, valamint fertőzéstől való megóvásához szükségesek.

47. §. Új gyógyfürdő létesítéséhez vagy új ásvány- vagy gyógyvízforrás üzembehelyezéséhez kisajátítható az az ingatlan, amelyen még fel nem tárt vagy feltárt, de ki nem használt, közegészségügyi szempontból közérdekű ásvány- vagy gyógyvízforrás van (T. 35. §.).

48. §. (1) Ásvány- vagy gyógyvíz felkutatása vagy feltárása végett szükséges ingatlant ideiglenesen lehet kisajátítani.

(2) A kutatás vagy a feltárás eredménytelensége esetében az, akinek javára az ideiglenes kisajátítást elrendelték, az okozott kárt megteríteni tartozik (T. 36. §.).

49. §. (1) Nem sajátíthatók ki (45—48. §-ok) a közforgalmú vasút üzemi céljaira rendelt ingatlanok, a bányászat céljára szükséges földterületek, valamint az a földterület, amelyen kihasználás alatt lévő ás-

vány- vagy gyógyvíz fakad vagy kihasználás alatt álló forrástermék található; nem sajátíthatók ki lakott épületek, díszkertek és bekerített vadaaskertek sem (T. 37. §.).

(2) Kisajátításnak a 47. és 48. § esetében csak akkor van helye, ha az ingatlan tulajdonosa a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter által kitűzött határidőben a gyógyfürdő vagy az ásvány-, illetőleg gyógyvíz-forrás üzembehelyezését nem teljesíti vagy az ásvány- vagy gyógyvíz felkutatása vagy feltárása iránt nem intézkedik (T. 37. §.).

(3) A kisajátítást az ingatlannak csak arra a részére lehet elrendelni, amely a kisajátítás által védett érdek megvalósítása céljából mulhatatlanul szükséges (T. 37. §.).

57. §. (1) A kisajátítási jogot a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter a m. kir. kereskedelemügyi és a m. kir. földművelésügyi miniszterrel, ha pedig a kisajátítás bányáüzemet érint, a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértve a törvényhatóság első tisztviselőjének, az Országos Közegészségügyi Tanácsnak és az Országos Forrás- és Fürdőügyi Bizottságnak meghallgatása után állapítja meg (T. 38. §.).

(2) A kisajátításra egyebekben a kisajátításról szóló 1881:XLI. törvények rendelkezései irányadók.

1885: XXIII. t.-c. a vízjogról.

16. §. Az ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre a földművelés- (ipar- és kereskedelem)-ügyi miniszter szakértők és az összes érdekelt meghallgatásával a helyi viszonyoknak megfelelő védterületet állapít meg.

A védterületen belül harmadik személy ásásokat vagy fúrásokat csak hatósági engedély (157. §.) és ez esetben is csak oly feltétel mellett végezhetnek, hogy ezáltal a védterületen levő gyógyforrás vagy gyógyvíz se minőségében, se mennyiségében veszélyeztetve ne legyen.

Ha az illető gyógyforrás vagy gyógyvíz az engedélyezett munkálatok által mégis veszélyeztetnék, a munkálatok az érdekelt fél kérelmére megszüntetendők.

157. §. ... Ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre megállapított védterületeken az ásásra vagy fúrásra az engedélyt a következő §-ban foglalt eljárás megtartása mellett a bányakapitányság adja meg, melynek határozata ellen a földművelés- (ipar- és kereskedelem)-ügyi miniszterhez lehet fellebbezni.

Jegyzet.

Az 1899: XVIII. tc. alapján 1899. évi június hó 15-étől kezdve a köz- munka- és közlekedésügyi miniszter kereskedelemügyi, a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter pedig a földművelésügyi miniszternek lévén nevezendő, az e tc. értelmében megállapított ügyosztás (1500/1889. eln. sz. rend.) szerint az összes vízrendezési és ármentesítéssel kapcsolatos vízvezetési ügyek a földművelésügyi minisztérium hatáskörébe utaltatván, jelenleg az összes vízjogi, engedélyezési és vízrendőri ügyekben a harmadfokú hatóság a földművelésügyi miniszter, amennyiben az 1896: XXVI. tc. második rész. II. fej. V. címének a közigazgatási bíróság hatásköre megállapítva nincs.

358. §. Ha valamely vízi munkálat több törvényhatóság területére terjed ki, azon alispán vagy polgármester, kihez az eljárás megindítását célzó kérvény benyújtott, köteles ezen kérvény másolatát a többi érdekelt törvényhatóság alispánjainak vagy polgármestereinek azonnal megküldeni, hogy azok az értesítés vételének napjától számítandó 15 nap alatt az illetékesség ellen esetleg fennforgó észrevételeiket a tudósító alispánnal vagy polgármesterrel írásban közölhessék.

Ha a felhívott alispánok vagy polgármesterek 15 nap alatt az illetékességre nézve kifogást nem tesznek, első fokban azon alispán vagy pol-

gármester illetékes, kihez a kérvény beadott; ha pedig az illetékességre nézve kifogás tétetett, azon alispán vagy polgármester, kihez a kérvény benyújtott, az illetékesség megállapítása végett az összes iratokat az illetékes miniszterhez késedelem nélkül felterjeszti.

Az illetékes alispán vagy polgármester a többi érdekelt törvényhatóságok alispánjait vagy polgármestereit a tárgyalásokra minden esetben meghívni tartozik, ezek akadályoztatásuk esetében helyettesít küldhetnek.

Az, hogy a meghívott alispán, polgármester vagy ezeknek helyettese a tárgyaláson meg nem jelent, az eljárást és a határozathozatalt meg nem akaszhatja.

160. §. Ha a vízi munkálatok végett másnak tulajdonát képező területeken és vizeken előmunkálatok teljesítendők s az illető terület tulajdonosa azokat akadályozná, a vállalkozó az illetékes alispántól vagy polgármestertől előmunkálati engedélyt kérhet.

Az előmunkálati engedély meghatározott időre szól és jogot ad arra, hogy a tervezett vállalat céljaira szükséges előnyomozásokat és tanulmányokat az engedélyes saját költségén, a fennálló törvények megtartása mellett megindíthassa és a szükséges felmérési munkálatokat foganatosíthassa.

Az előmunkálatok megkezdésének helye és ideje a megkezdés előtt legalább 3 nappal az illető község előljáráságának bejelentendő, miről az előljáráóság az érdekelt birtokosokat egyenként, vagy a helyi szokásnak megfelelő hirdetményben értesíti.

Ha az előmunkálatok alkalmával valakinek kár okoztatnék, azt az előmunkálatokra engedélyt nyert azonnal megtéríteni köteles. Ezen kártérítési kötelezettség biztosítása végett valamelyik érdekelt fél kérésére az illetékes hatóság megfelelő biztosíték letételét készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban rendelheti el, s annak megtörténteig a vállalkozót az előmunkálatok megkezdésétől vagy folytatásától eltilthatja.

Joggyakorlat.

1. Előmunkálati engedélyek adása a területileg illetékes alispán (polgármester) hatáskörébe tartozik. (F. M. 57.767/1896.)

2. Előmunkálati engedély ugyanazon vízfolyáson egyszerre többeknek is adható. (F. M. 20.656/1897.)

3. Régi jogon fennálló, igazolt vagy engedélyezett vízimunkálatok és vízhasználatok káros hatásának bebizonyítása céljából szükséges műszaki adatok beszerzésére a jelen §. értelmében előmunkálati engedélynek van helye. F. M. 68.658/1900.)

161. §. Az, aki vízhasználat vagy vízimunkálat engedélyezéséért folyamodik, az elsőfokú hatósághoz szakértő által készített felvilágosító rajzokkal és tervvel felszerelt kérvényt tartozik beadni.

A kérvényben a következőket kell előadni:

1. a munkálat terjedelmét és célját, azonkívül vízhasználatoknál azon víz és hely megnevezését és megjelölését, ahol a munkálat tervezetik és a szükségglendő vízmennyiséget;

2. a bemutatott terv alapján eszközözendő munkálatok létesítésének nemét és módját;

3. a munkálatból várandó előnyt és azon hátrányt, mely annak elmarádása esetén előáll;

4. mindazon vízhasználati jogosítvánnyal bírók és más érdekelt megnevezését, kiknek jogai a tervezett munkálat által érintetnek és azoknak netáni nyilatkozatait;

5. azon területek, vizek és vízi művek részletes megjelölését, melyek megszerzendők vagy szolgálommal terhelendők, úgyszintén azok tulajdonosainak neveit.

1913: XVIII. tc. a vízjogról szóló 1885: XXIII. tc. kiegészítéséről és módosításáról.

23. §. Az 1885:XXIII. tc. 161. §-a következőképpen egészítették ki:

A kérvényben azokat a területeket, amelyek megszerzendők vagy szolgálommal terhelendők, telekkönyvszerűleg kell megjelölni, úgyszintén azok tulajdonosainak nevén felül az egyéb telekkönyvi érdekelték nevét és lehetőleg lakóhelyüket is be kell jelenteni.

Jegyzet.

A kisebb jelentőségű vízimunkálatok engedélyezési eljárásának egyszerűsítését és olcsóbbbátételét a 8020/1903. sz. a. F. M. rendelet szabályozza.

Joggyakorlat.

Engedélyezési kérelem, hiányos felszerelés miatt el nem utasítható, hanem a szükséges pótlások rendelendők el. (F. M. 84.074/1900.)

1885: XXIII. tc.

162. §. Ha a tervezett munkálat közérdekbe ütköznék, azon esetben a kérvény indokolt határozattal minden további tárgyalás nélkül visszautasítandó, ellenkező esetben a hatósági szakértőnek nyilatkozás végett kiadandó, ki szükség esetén a helyszínére is kimenni és a hatóság által feltett kérdésekre, különösen pedig a következő pontok iránt tartozik felvilágosítást adni:

1. létesíthető-e munkálat egyáltalán és ha igen, minő módzatok mellett legelőszerűbben;

2. minő előnyök s minő hátrányok várhatók abból, mily arányban állanak az előnyök a hátrányokhoz; a vízfolyás természetes rendjének szándékolt megváltoztatása következtében harmadik személyek ki lesznek-e téve károsodásnak s ha igen, mily mérvűeknek és indokolt-e ily károsodásért kártalanítás?

3. a tervezett munkálat más már létező vízimunkálatokkal szemben mily hatással leendő;

4. a munkálathoz más tulajdon megszerzése vagy szolgálommal terhelése szükséges-e;

5. a munkálathoz más érdekelték bevonandók-e és mily mértékben.

Joggyakorlat.

1. Az engedélyezési eljárás keretében a hatóság az engedély megadását feltételekhez kötheti; de nem áll jogában az engedélyezés alá bocsátott munkálat létesítésének elrendelése. (F. M. 23.517/1890.)

2. Midőn a hatóság valamely vízimunkálatokat az elébe terjesztett alakban engedélyezhetőnek nem tart, az egyszerű visszautasítás helyett közgazdasági szempontból szükséges, hogy megállapítsa azon módzatokat, melyek mellett a kivétel megengedhető. (F. M. 26.442/1893.)

3. A vízjogi engedély megszerzése jog, s nem oly kötelezettség, melyre valaki kényszeríthető. (F. M. 114.877/1904.)

163. §. Ha a szakértő által észrevételek tétetnének, azok a kérvénnyel záros határidő alatt leendő nyilatkozás végett közöltetnek.

Ha a szakértő által észrevételek nem tétetnek, vagy ha a kérvényező az észrevételek közlése után is eredeti kérése mellett megmarad; az eljáró hatóság a tervet a szakértői észrevételekkel együtt az érdekeltékre nézve alkalmas helyen 30 napi közszemlére teszi ki, erről, valamint a tárgyalás idejéről az érdekeltéket hirdetmény útján értesíti.

A hirdetménynek magában kell foglalni a munkálatnak és tervezetnek rövid ismertetését, a tervek kitételének és a tárgyalásnak helyét, továbbá a tárgyalás idejét, mely a közszemle után való időre tűzendő ki, végül pedig azon felhívást, hogy az érdekeltek a munkálat tekintetében metáni ellenvetéseiket akár a közszemlére való kitétel alatt írásban, akár a tárgyalás alatt szóval annál inkább adják elő, mivel ellenkező esetben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni.

1913 : XVIII. tc.

24. §. Az 1885:XXIII. tc. 163. §-a következőképpen egészítették ki:

Az eljáró hatóság a kitűzött tárgyalás idejére beszerzi az illető telek-könyvi hatóságtól az érintett területre vonatkozó hitelesített kivonatos telekkönyvi másolatot, mely soronkívül és bélyegmentesen adandó ki az eljárás céljára.

1885 : XXIII. tc.

164. §. A hirdetmény az érdekelt községekben kifüggesztendő, azonkívül pedig a folyamodó által megnevezett vagy a hatóság előtt ismeretes érdekeltnek, a kisajátítandó vagy szolgálommal terhelendő birtokok tulajdonosainak kézbesítendő.

Joggyakorlat.

1. Ha szolgálommal terhelt ingatlan tulajdonosa a tárgyalásról nem értesíthető, a perrendtartás határozmányai alkalmazandók. Gyám és gondnokság alatt állóknál a gyám vagy gondnok, jogi személyeknél az igazgatóság vagy az alapszabályokban kijelölt közeg, községeknél az előljáró, a kir. kinestárért a kir. ügyészség, a közalapítványokért végre a közalapítványi ügyigazgatóság idézendő. (F. M. 18.524/1892.)

2. Az ügygondnok költségei az eljárási költségekkel együtt állapítandók meg s a szolgálmat, illetőleg a hozzájárulási bevonatást kérelmező fél által viselendők. (F. M. 18.524/1892.)

3. Ha a szolgálommal terhelendő ingatlan tulajdonosa részére a meghívás nem kézbesíthető, az 1881 : XLI. tc. 37. §-a értelmében ügygondnok rendelendő. (F. M. 61.985/1896.)

4. Ismeretlen birtokosok érdekeit érintő határozat nem emelkedhetvén jogerőre, az engedélyező hatóság érdemileg mindaddig nem határozhat, míg az érdekelt birtoktestek tulajdonosainak kiléte megállapítva nincsen s azoknak a tárgyaláson való részvételre mód nem nyújtott. (F. M. 14.811/1900.)

165. §. A helyszíni tárgyalást fontosabb esetekben az alispán, illetőleg a polgármester vagy helyettese, különben az alispán vagy polgármester megbízása következtében a szolgabíró, illetőleg a rendezett tanácsú város polgármestere vagy törvényhatósági bizottsági tag vezeti.

E tárgyaláson fontosabb esetekben a hatósági szakértőnek is részt kell venni.

166. §. A tárgyalás szóbeli. A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő, melyben a felek vagy megbízottjaiknak nyilatkozatai röviden felveendők. A jegyzőkönyv a tárgyaláson résztvevők által aláírandó; az aláírás megtagadásának oka megemlítendő.

Joggyakorlat.

Vizsgogi ügyekben a felek, illetve képviselőjük meghallgatása nélkül határozat nem hozható. (F. M. 9.066/1897.)

167. §. A helyszíni tárgyalásnál a munkálat ellen felmerülő nehézségek elhárítására, különösen pedig a nyújtandó kártalanításra nézve egyes-

ség kísérlendő meg és ha az egyesség létrejön, annak pontozatai a jegyzőkönyvben felveendők.

Ha ez nem sikerülne, a felmerült kérdések: a munkálat ellen felhozott érvek, a kivétel módoszata, az egyesek érdekeltsége s a netán szükséges szolgálmak kimerítően tárgyalandók.

1913 : XVIII. te.

25. §. Az 1885 : XXIII. te. 167. §-a következőképen egészítették ki:

A telekkönyvi érdekeltek a felajánlott kártalanítás ellen felszólalhatnak.

Joggyakorlat.

Azon esetre, ha valamely vízhasználat engedélyezése alkalmával magánjogi címenek alapuló kifogások tétetnek, a felek között a barátságos egyezkedés megkísérlendő, mely ha nem sikerülne, a kifogást tevő fél a törvény rendes útjára utasítandó, a nélkül, hogy az ez érdemben hozandó bírói határozattól a vizimű felállításának engedélyezése függővé tétethetnék. (F. M. 70.939/1886.)

1885 : XXIII. te.

177. §. A jelen törvény szerint engedélyezett munkálatok és vízhasználatok feletti felügyeletre, valamint a jelen törvény szerint engedélyezést nem igénylő ügyekben való intézkedésre nézve:

1. elsőfokú hatóság kis- és nagyközségekben a szolgabíró, rendezett tanácsú városokban a polgármester, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány, illetőleg a tanácsnak a rendőri ügyek vezetésével megbízott tagja és Budapest fővárosban a kerületi előljáró;

2. másodfokú hatóság az alispán, törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármester, Budapesten a városi tanács;

3. harmad- és utolsó fokban az illetékes miniszter a 157. §. értelmében megállapított hatáskör szerint.

A jelen törvény 157. és ezen §-a által szabályozott ügyekben fellebbezésnek az első- és másodfokú hatóságok egybehangzó határozatai ellen is helye van.

Joggyakorlat.

A bányakapitányság hatáskörébe csakis a védőterületen való kútúrás engedélyezése tartozik; midőn tehát az engedélytől eltérő, vagy engedély nélkül történt fúrásról van szó, az 1885:XXIII. te. 177. §-ában megjelölt hatóság illetékes. (F. M. 23.629/1894.)

1913 : XVIII. te.

29. §. Az 1885 : XXIII. te. 184. §-ának 1. pontja hatályon kívül helyeztetik, az idézett törvényszakasz pedig a következőkkel egészítették ki:

Kihágást követ el és (hatszáz koronáig terjedhető) pénzbüntetéssel büntetendő az:

1. aki az 1885 : XXIII. te. 16. §-ában megállapított védőterületen belül engedély nélkül fúrásokat eszközöl;

3. aki közhasználatra szolgáló vízvezetékek vagy közhasználatra szolgáló kutak és források részére a jelen törvény 4. §-a alapján megállapított védőterületen belül a hatóság által eltiltott munkálatot létesít vagy ily használatot gyakorol, továbbá, aki a védőterületen belül engedélyhez kötött munkálatot vagy használatot engedély nélkül létesít vagy gyakorol;

A. F. M. 1885. évi 45.689. sz. r. a vízjogi törvény (1885: XXIII. tc.) végrehajtásáról.

VII. Utasítás az ásvány- és gyógyforrások és azok védterületeinek megállapításánál felmerülő kérdésekre nézve.

40. §. Aki ásvány- vagy gyógyforrásra nézve védterületet kíván megállapíttatni, mindenekelőtt az 1876: XIV. tc. 100. és 101. §-a értelmében a belügyminiszternél kieszaközölni köteles, hogy vize ásvány- vagy gyógyforrásnak nyilváníttassék. (Lásd az 1929: XVI. tc. 29. §-át.)

A belügyminiszteri engedély alapján a vízjogi törvény 16. §-a értelmében a védterület megállapítása céljából a kérvény a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez nyújtandók be. (Lásd az 1885: XXIII. tc. 157. §-ánál közölt jegyzetet.)

41. §. A kérvény szakértő által készített felvilágosító rajzokkal és tervekkel szerelendő fel.

Nevezetesen szakértőileg kell kimutatni, hogy e védműveletre szükség van, amennyiben új kutak vagy források nyitása által a meglévő források vagy egészen elapadnának, vagy minőségükben megromolnának, nemkülönben ki kell mutatni a geológiai alakulások alapján azt a legkisebb határt, ameddig a védterületre szükség van.

42. §. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter jelen szabályrendelet 40. §-a értelmében benyújtott kérvényt az illetékes bányakapitányságnak küldi meg.

A bányakapitányság a vízjogi törvény és a jelen szabályrendelet 3–32. §-ai értelmében jár el.

A tárgyalás befejezése után a munkálat engedélyezése iránt a bányakapitány indokolt határozati javaslatot tesz, melyben a védterület kiterjedését, módozatait és feltételeit részletesen megállapítja és azt az összes iratokkal együtt határozat végett a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti fel.

43. §. A védterületre nézve a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által kiadott határozat egy-egy példánya az illető félnek, a törvényhatóságnak és a bányakapitányságnak megküldetik.

44. §. Védterületeken belül ásásra vagy fúrásra az engedélyt első fokban a törvény 157. §-a utolsó bekezdése értelmében a bányakapitányság adja meg, miért is a szükséghez képest felvilágosító rajzokkal felszerelt kérvény ezen hatóságnál nyújtandó be.

A bányakapitányság a kérvény tartalmát közli a védterület engedélyesével záros határidő alatt való nyilatkozás végett, s amennyiben helyszíni szemle megtartása vagy szakértő meghallgatása válik szükségessé — azt elrendeli s annak alapján meghozza az elsőfokú határozatot. Ha az ásási vagy fúrási munkálatok által a meglévő ásvány- és gyógyforrások veszélyeztetve volnának, ugyanezen határozatban megállapítja a biztosítékul leteendő összeg nagyságát.

A határozat az érdekelt felekkel a vízjogi törvény 164. §-ában megállapított módon közlendő és a kézbestétől számított 15 nap alatt a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez fellebbezhető. E fellebbezés a bányakapitánysághoz nyújtandó be.

Rendelet az ásvány- és gyógyforrások számára kérelmezett, közforgalmú vasutakat vagy közutakat érintő védterületek megállapítása és a védterületeken fogantatosítandó vasúti és közúti munkálatok engedélyezése körüli eljárás tárgyában. (F. M. 24.852/1889. és K. M. 37.668/1889. sz. r.)

Oly célból, hogy az ásvány- és gyógyforrások számára kérelmezendő védterületek megállapítása, valamint az ezen védterületeken ásások és fúrások engedélyezése körül követendő eljárás — amennyiben a védterületekbe egyes vaspálya- vagy közútrészek befoglaltatnának — az országgyűlési jóváhagyással kiadott vasútengedélyezési szabályrendelet és az

osztrák-magyar vámszöveség értelmében törvényerővel bíró vasuti üzletrendtartás határozmányaiival, illetve a közutakra vonatkozólag fennálló szabályrendeletekkel összhangba hozassék: a vízjogi törvény tárgyában 1885. évi december hó 31-én 45.689. sz. a kibocsátott általános rendelet VII. fejezete alatt foglalt határozmányok kiegészítéséül a következőket rendeljük:

1. Ha az ásvány- és gyógyforrások számára a védterület megállapítása olyképp kérelmezettik, hogy abba valamely közforgalomban levő vasút tulajdonát képező és a vasút üzemi céljaira szolgáló, vagy pedig valamely közforgalomban levő úthoz tartozó terület is befoglalandó lenne: a bevezető részben idézett általános rendelet 42. §-a értelmében eljáró m. kir. bányakapitányság a védterület ezen részeinek megállapítása iránt tartandó tárgyaláshoz a vasutakat érdeklőleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőséget, a közutakat érdeklőleg pedig, nevezetesen:

a) államutaknál az azok kezelésével megbízott m. kir. államépítészeti hivatalt;

b) törvényhatósági utaknál az illető törvényhatóság közigazgatási bizottságát, végre:

c) községi utakra nézve az illető községet mindenkor meghívja s a tárgyalás befejeztével pedig javaslatát a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség, illetve a fentebbi a), b) és c) alatt megjelölt közigazgatási vagy helyi hatóságok képviselői által érvényesíteni kívánt álláspont figyelembevételével mellett teszi meg, vagy amennyiben nézetkülönbség merülne fel, a m. kir. bányakapitányság saját javaslatával együtt a fentebbi határozatok értelmében kiküldött képviselők különvéleményét is fölterjeszti a földművelésügyi m. kir. miniszterhez, ki ez esetben a védterületet a kereskedelemügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg állapítja meg.

2. Ha az ekkép megállapított védterületen a vasút vagy annak üzletkezelő igazgatósága, illetve az útfenntartásra hivatott tényezők fűrésszel vagy ásással járó munkátot lennének kénytelenek közérdekből eszközöztetni: ezen munkátot szabályszerű engedélyezése előtt a fűrés vagy ásás megengedhetősége feletti határozathozatal végett a bányakapitánysághoz tartoznak fordulni, ezen hatóság pedig az e részbeni határozathozatalt megelőzőleg, a vízjogi törvényben és a jelen rendelet 1. pontjában idézett általános rendeletben előírt eljáráshoz a vasuti területet, illetőleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőséget, a valamely közforgalmú közúthoz tartozó területet illetőleg pedig az út jellegéhez képest az 1. pontban megállapított hatóságok valamelyikét meghívja és az engedélyezésre vonatkozó elsőfokú határozatot a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség, illetve az 1. a), b) és c) alatt említett hatóságok képviselője által nyilvánított vélemény figyelembe vételével hozza meg s végül e határozatot a most érintett hatóságokkal megfellebbezhetés céljából még az esetben is közli, ha ezek az eljárásnál részt nem vettek volna.

A bányakapitányság által elsőfokúlag hozott határozat elleni fellebbezés, vagy a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség, illetve az illetékes többi hatóság bármelyikének felszólalása esetén a földművelésügyi m. kir. miniszterhez terjesztendő fel, ki végső fokban a kereskedelemügyi m. kir. miniszterrel együttesen határoz.

3. Azon esetben, ha az ásvány- vagy gyógyforrás tulajdonosa az engedélyezett munkátokat a forrásra nézve veszélyesnek találná és ennél fogva a munka beszüntetését kérné: a földművelésügyi m. kir. miniszter a kereskedelemügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg végérvényesen határoz a felett, hogy a fennförgő esetben az engedélyezett munkátot vagy veszélyeztetett forrás képviselője fontosabb közérdeket?

Az ezen megállapítás alapján a nevezett két miniszter által egyetértőleg hozandó határozatnak magát mindkét fél feltétlenül alávetni tartozik.

4. Közérdekből, jelesül hadászati sürgősség, vagy veszély esetén, hogy ha az előző pontokban körvonalozott eljárás megtartásából a vasút forgalmi és szállítási képességéhez, illetve a közút használható állapotához

fűzött közérdekre kár vagy hátrány származhatnék: a vasút tulajdonában levő, illetve közutat vagy annak tartozékát képező védterületen szükséges vasuti vagy közuti munkálatokat a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ideiglenesen minden további alakszerűség nélkül engedélyezi és ebbeli rendeletéről az illetékes bányakapitányságot is értesíti.

Ezen ideiglenes engedélyben a nevezett miniszter egyszersmind záros határidőt tűz ki, mely alatt a kérelmező az engedély elvesztésének terhe alatt köteles a végleges engedély kinyerése iránt a fentebb előírt eljárás foganatba vételére a kellő lépéseket megtenni.

Ütmutatás a m. kir. bányakapitányságok részére a vízjogi törvény 16. §-ában érintett védterületek engedélyezése körül követendő eljárásra nézve.

A m. kir. bányakapitányság a vízjogi törvény 16. §-a alapján az ásvány vagy gyógyforrás számára kért védterület megállapítása iránt a földművelésügyi m. kir. miniszterhez benyújtott és az említett törvény végrehajtása tárgyában 45.689/1885. sz. alatt kiadott általános rendelet 42. §-a értelmében további eljárás céljából hozzá leküldött kérvényt mindenekelőtt megvizsgálja kellékeire és felszerelésére nézve.

A kérvényben s illetőleg a hozzácsatolt szakvéleményben a védterület szükséges voltának indokolva kell lennie.

A kérvény mellékletei:

1. Az idézett általános rendelet 40. §-ában említett *belügyminiszteri engedély*, illetőleg Horvát-Szlavónországokban a horvát-szlavón orsz. kormány belügyi osztályának engedélye eredetiben, vagy hiteles másolatban.

2. A szakértői vélemény, melyben az általános rendelet 41. §-ához képest a földtani, a víz vagy forrásképződési viszonyok beható fejtegetése, a különös helyi viszonyok, ú. n. édesvízi vagy másnemű kutak, vagy nevezetesebb ásások és építmények leírása mellett a kért védterület terjedelme, határai és feltételei foglaltatnak.

A szakértői véleményben kieterjesztendő a figyelem a megvédendő vizek védterülete szempontjából fontos források, vagy egyéb kutak vízének hőfokára, ennek felszálló, vagy nem felszálló voltára, a kutak mélységi viszonyaira és a vízszlopok magasságára s ha léteznek a kérdés szempontjából tekintetbe veendő vizekről kémiai elemzések, ezek a szakértői véleményhez szintén melléklendők. Végre kipuhatolandó általában, mily mélységben akadnak a környékbeli kutak a kielégítő édesvíz-tartóra, mi mellett az itt tekintetbe veelt kutaknak helyezkedési és magassági viszonya, a megvédendő ásványvíz szintjéhez viszonyítva, szintén közlendő.

A szakértői vélemény 3 példányban melléklendő s mindegyik példánynak a szakértő és a kérelmező vagy meghatalmazottja által aláírva kell lennie.

Megjegyzendő, hogy azon esetben, ha a magánfelek a bányakapitánysághoz fordulnak e részbeni szakértőért, ez azoknak legeelőirányosabban a m. kir. Földtani Intézetet hozhatja ajánlatba.

3. A *térvázlat*, mely lehetőleg a kataszteri térkép nyomán a helyszíni viszonyokat és a szakértői véleményben körülírt védterületet feltünteti, hivatalos írat formában (hosszúsága 34 cm, szélessége 21 cm) 3 példányban melléklendő; az egyik példány kemény papíron állítandó elő, a hossz- és keresztmetszvények milliméter-papíron is készíthetők. Mindegyik példány a kérelmezőnek vagy meghatalmazottjának és készítőjüknek aláírásával látandó el.

4. Az illető vidék *földtani térképe* egy példányban és pedig amennyiben bármely oknál fogva ezen térkép alapjául nem vétetnék mindjárt egy a vidék domborzati viszonyait is feltüntető térkép, úgy a beadványhoz okvetlenül hozzácsatolandó még az ily kellékekkel bíró térkép is, mely az 1:75.000 méretű vezérkari speciális lapok alakjában bárki által könnyen megszerezhető. Ezen térképre azután külön bejegyezve kell, hogy legyenek mindazon források, kutak vagy egyéb pontok, melyekről a szakvélemény-

ben említés van téve és egyszersmind reá rajzolandó a térkép méretehez viszonyítva a javaslatba hozott védterület helyezkedésével és kiterjedésével.

5. Egy kimutatás, melyben mindazon érdekelték (szomszédos birtokok, községek, társulatok, vasutak, vagy magánvállalatok) felsorolandók, akik a kért védterület által közvetve vagy közvetlenül érintettek.

Ha a bányakapitányság a kérvényben vagy a felszerelésben olyan hiányokat észlel, amelyeknek pótlását a dolog természeténél fogva a helyszíni tárgyalásra halasztani nem lehet, felszólítja a kérelmezőt, hogy bizonyos határidő alatt a hiányokat pótolja és ha ennek esetleg újabb határidőben nem felel meg, a kérvényt mellékleteivel együtt, mint nem tárgyalhatót, visszaadja a folyamodónak és erről egyidejűleg a földművelésügyi m. kir. miniszternek jelentést tesz.

A bányakapitányság, miután a kérvényt és mellékleteit megvizsgálta, illetőleg a hiányokat pótolta, a térvázlatot, a szakértői véleménnyel együtt hivatalos irodájában és az érdekelt községhezánál 30 napi közszemlére teszi ki s erről, valamint az egyidejűleg kitűzött tárgyalás idejéről az érdekeltet hirdetmény útján értesíti.

A hirdetmény az érdekelt községekben kifüggesztendő, azonkívül pedig a kimutatásban megnevezett érdekeltnek kézbesítendő. Továbbá a hirdetmény egy példánya tudomás végett megküldendő az illető közigazgatási hatóságnak (főszolgabíró, polgármester) és ha a kért védterület valamely vasutat érint, a hirdetmény egy példánya megküldendő az illető vasút igazgatóságának és a m. kir. vasuti főfelügyelőségnek (a m. kir. kereskedelemügyi minisztériumban) is és ezek hasonlólag meghívandók a tárgyalásra.

Azt, hogy a hirdetmények az érdekelt községekben kifüggesztve voltak, az illető községek igazolni tartoznak. E községi bizonyítványok, valamint a vétjegyek a tárgyalást megelőzőleg a bányakapitányság által beszerzendők.

Külön bányászati szakértőt a bányakapitányság rendszerint sem a tárgyalást megelőzőleg, sem a tárgyaláskor nem hallgat meg és nem alkalmaz. Vízépítészeti kérdések felmerülése esetében azonban a kerületi kultúr-mérnöki hivatal igénybevétele szükséges (l. 20.953/1887. sz. körrendeletet).

A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő.

A bányahatósági kiküldött, miután a tárgyalás célját előadta, valamint a szakértői véleményt, továbbá a 30 napi közszemlére való kitétel alatt, vagy a tárgyalás alkalmával írásban benyújtott nyilatkozatokat és ellenvetéseket fölolvasta s az egyéb iratokat bemutatta, a megjelent érdekelttel a megvédendő ásvány- vagy gyógyforrást és a kért védterületet megsejleli. Az említett írásbeli nyilatkozatok és ellenvetések ívenként 1 P. 60 f. (50 kr.-nyi) bélyeggel látandók el.

A védterület engedélyezése ellen esetleg felmerülő ellenvetések elhárítására kölesönös megállapodás kísérlendő meg és ha az létrejön, annak pontozatai a jegyzőkönyvbe felveendő, ha ez azonban nem sikerülne, a felmerült kérdések kimerítően tárgyalandók és az eredmény, valamint az engedélyezendő védterület módozatai és feltételei jegyzőkönyvbe foglalandók. (P. M. 25.126/1890.)

Jegyzet.

A tárgyalás befejezése után a bányakapitány jelentést tesz a m. kir. földművelésügyi minisztériumnak, mely jelentésben eladja az eljárás főbb mozzanatait, megvilágítja műszaki és jogi szempontból a felmerült ellenvetéseket, esetleg a létrejött megállapodásokat, részletesen megállapítja a védterület kiterjedését, határait, módozatait és feltételeit és végül a védterület engedélyezése iránt indokolt határozati javaslatot készít, ezen határozati javaslatot 15 napi határidő kitűzése mellett közli az érdekelt felekkel netalán észrevételeiknek megtétele végett és azután a javaslatot az észrevételekkel együtt ugyancsak a m. kir. földművelésügyi minisztériumhoz terjeszti fel.

A jelentés mellékletei: 1. a kérvény és mellékletei, 2. a hirdetmény egy példánya, 3. a hirdetmény kifüggesztését igazoló községi bizonyítvány, 4. a hirdetmény kézbesítéséről szóló vétjegyek, 5. a tárgyalási jegyzőkönyv, 6. a féltől beküldendő 1 pengő 60 filléres okmánybélyeg, mely a félnek kézbesítendő engedélyokirat-példányra ragasztatik.

Joggyakorlat.

1. Az ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre nézve a vízjogi törvény 16. §-ában említett védterületek megállapításánál követendő eljárást illetőleg egy felmerült eset alkalmából a következőkről értesitem a bányakapitányságot:

Habár a vízjogi törvény végrehajtása tárgyában 1885. évi 45.689. sz. a. kiadott általános rendelet 42. §-ának, illetőleg 3–32. §§-ainak rendelkezéséhez képest ezen védterületek megállapításánál az illető ker. kultúrmérnöki hivatal, mint hatósági szakértő volna alkalmazandó, mégis tekintettel arra, hogy a védterületek megállapításánál vízépítészeti kérdések alig fordulnak elő s a kérelemnek geológiai és bányászati szempontból leendő megbírálása végett a ker. kultúrmérnöki hivatal minden esetben a rendelet 8. §-a szerint más szakértő alkalmazását volna kénytelen a bányakapitányságnak javaslatba hozni, ennél fogva az ügymenet egyszerűsítése és gyorsítása szempontjából a védterületek megállapításánál mindazon esetekben, midőn vízépítészeti kérdések nem forognak fenn, a ker. kultúrmérnöki hivatalnak a 3–32. §§-ok által elrendelt igénybevételét szükségesnek nem tartom. Erről a bányakapitányságot tudomás és mihez tartás végett oly hozzáadással értesitem, hogy a védterületek megállapítása végett általam leküldendő kérvények tárgyalásánál a hatósági szakértő kijelölése iránt a kultúrmérnöki hivatal mellőzésével saját hatáskörében intézkedjék. (F. I. és K. M. 20.955/1887.)

2. A védőterületi tárgyalásokat és egyéb hivatalos teendőket a bányakapitány nem köteles személyesen végezni, hanem ezeket az alárendelt fogalmazói tisztviselőkkel is végeztetheti. (P. M. 77.144/1890.)

A kutató jogai.

19. §.

A kutatási engedelem által a kutató jogot nyer arra, hogy kutatási terén belül, amennyiben azt régebb bányaművelési jogok nem gátolják, korlátlan számú kutató vájásokat nyithasson és azokat művelhesse.

Kutató vájások elleni felszólamlások.

V. sz. 16. §. Ha megkezdett vagy tervezett vájások elleni beavatkozások iránti panaszok a bányahatóságokhoz beérkeznek, úgy ezeknek feladata figyelemmel lenni arra, hogy vajjon ezen beavatkozások az á. b. t. 17. és 18. §-ai alapján történtek-e.

Az első eset beállta alkalmával, és ha a bányahatóság a kutató részéről történt ellenmondás esetében szemle útján meggyőződött arról, hogy a kutatóvájás betiltása az á. b. t. 17. §-a szerint indokolt, úgy a kutató ilyzerű munkálatnak megkezdésétől nemcsak eltiltandó, hanem minden általa okozott kárért felelősnek és kártérítésre kötelezettnek nyilatkoztatandó.

A 18. §. beállta esetében, és ha a kutató vállalatától önkénytelen nem áll, a bányahatóság kötelessége, a nehézséget támasztó hatóság meghívása mellett egy bányahatósági biztost kiküldeni, a helyszíni szemlét megejteni és erről körülményes jegyzőkönyvet felvéteni.

E mellett lehetőleg oda kell hatni, hogy valamely reményre jogosító ilyen vállalatnak, szükségtelen akadályok útjába ne gördítenek, valóknak bizonyuló aggályok a kutató vájás lehető

megváltoztatása által elháríttassanak s ily módon a bányászat lehetőleg előmozdítottassék.

Ha ez iránt a bányahatóság és az érdekelt közigazgatási hatóság kiküldöttjei a helyszínén meg nem egyezhetnek, úgy mindkét rész nézete jegyzőkönyvbe veendő. Ha a bányakapitányság kiküldött biztosának nézeteit nyilván indokolatlanoknak tartja, úgy a kutató a felfolyamodási jog fenntartása mellett visszautasítandó és az érdekelt hatóság erről értesítendő.

Ellenkező esetben a bányakapitányság az érdekelt politikai hatóságot a határozathoz való hozzájárulás kikérése mellett, a szemle eredményéről ki fogja értesíteni és azon körülményeket ki fogja emelni, melyek a kutató vájás engedélyezését indokolják.

Ha a határozathoz való hozzájárulás következetesen megtagadatik, úgy az egész eljárási iratesomó a főbányahatóságnak benyújtandó, mely, ha a bányakapitányság nézeteit indokoltnak találja, az illetékes közigazgatási hatósággal szemben hasonló módon fog eljárni; ha ezen eljárás sem vezet eredményhez, úgy a lezárt tárgyratok a pénzügyminisztérium elé terjesztendők eldöntés végett.

Jegyzet.

Ennek a §-nak utolsó bekezdése a közbevetett másodfokú hatóság hiányában a gyakorlatban odamódosul, hogy az ilyen el nem döntött ügyek a pénzügyminisztériumhoz terjesztetnek fel, mely azután az érdekelt szakminiszterekkel egyetértésben határoz.

A kutatási munkák határai.

V. sz. 17. §. Egy telepnek valamely kutató vájás által való feltárása az á. b. t. 13. §-a szerint addig folytatható, míg a feltárás az á. b. t. 44. §-a szerint kétségtelenül adományozásra méltó. E feltárás azonban nem szabad, hogy a feltárt föntartott ásványok lefejtésébe menjen át, mert ehhez az á. b. t. 40. §-a szerinti adományozásra van szükség. Ily lefejtés tehát jogosítlan bányaművelés lenne, mely az á. b. t. 236. §-a szerint büntetendő.

Mily határok között üzendők a feltárási vágatok, hogy még lefejtési műveleteknek ne minősíttessenek, a helyi körülmények szerint ítélandó meg. A bányahatóság az (á. b. t. 178. §-ban) előírt üzemi jelentések által minden egyes zártkutatmányban folytatott kutatási munkák terjedelméről tudomást szerez, mi mellett, ha jogosítlan lefejtésre következtethet, vagy az á. b. t. 220. §. szerinti vizsgálatot megindíthatja, és a kutatót jogosítványa határai közé szoríthatja, vagy a körülményekhez mérten büntetőleg léphet fel.

Joggyakorlat.

1. A kutatási munkálatok a *bányajárási*g is folytathatók. (F. I. és K. M. 1022/1880.)

2. Ha a barnaszén feltárására felkért bányatelek adományozását a bányakapitányság az országbírói értekezlet határozmányainak VII. rész l. c) pontjában megkívánt földbirtokosi beleegyezés igazolásának hiánya miatt jogerős határozatával megtagadta s így a kutatási üzemnek céltalan volta, következésképen fenntartásának, illetőleg folytatásának jogosulatlansága beigazolást nyert, a kutatási üzem betiltandó, mivel olyan kutatási üzem, amely az egyedül törvényes cél eléréséhez, bányaadományozáshoz nem vezethet, még az esetben sem volna megengedhető, ha különben a kutató üzemből folytatott munkálatok a kutatás terjedelmét túl nem haladták volna. (P. M. 123.140/1909.)

3. Az a ténykörülmeny, hogy a kutató táró egyes szakaszaiban idegen szénterületek alatt, illetőleg széntelepen hatol keresztül, nem teszi

a kutatást, illetőleg a táró használatát jogosulatlaná, amennyiben az ideigl. törv. szabályok VII. 1. §. g) pontjából kivehetőleg, bármely kutatónak jogában áll idegen szénterületeken, illetőleg széntelepeken áthatalolni, sőt az áthatalás közben nyert ásványszeret kitermelni, aminek egyedüli jogkövetkezménye, hogy az így termelt szenet az idegen kutató a bányatörvény 124. §-a értelmében, a termelési költség megtérítése mellett, köteles a földtulajdonosnak odaengedni. (P. M. 123.140/1909.)

4. Ha a fél a kutatási területre nézve már bányaadományozásért folyamodott és az adományozás megengedhetősége valószínű, a kutatást, helyesebben feltérési munkálatok folytatását a fennálló általános gyakorlat szerint nem lehet törvényellenesnek minősíteni. (P. M. 2040/1910.)

20. §.

A nyert ásványokról a kutató csak a bányahatóság engedelmével rendelkezhetik.

Kutató vágásokban jövesztett föntartott ásványok.

V. sz. 18. §. Ki nem lesz kerülhető azonban, hogy föntartott ásványok telepein áthataló kutató vágatok, melyek e telepeket vagy a csapás vagy a dőlés irányában fölárják, e mellett ama ásványok mérsékelt jövesztését ne eredményezzék.

Az így jövesztett ásványoknak a kutató által való tetszés szerinti fölhasználása az á. b. t. 20. §-a szerint a bányahatóság engedélye nélkül mindaddig tilos, míg ama kutató vágás törvényszerű adományozása nem történt meg.

Az előbb említett engedélynek megadására csak a bányakapitány van felhatalmazva. Ha ily tárgyú kérvények a különben illetékes bányahatóságnál, a bányabiztosságnál nyújtnak be, úgy azok, véleményes jelentés kíséretében, a bányakapitánysághoz felterjesztendők.

Ha ily engedélyek iránti kérvények közvetve vagy közvetlenül érkeznek be a bányakapitányságokhoz, úgy azok, tekintettel az (á. b. t. 178. §.) üzemi jelentésekre, megbírálandók arra nézve, hogy vajjon azon föntartott ásványok mennyisége, melyre nézve a kutatónak a szabadrendelkezési jog esetleg megadandó, a kimutatott kivájasnak megfelel-e. Azon esetben, ha eziránt kételemek nem merülnek fel és ha a kérdéses mennyiség nem túlságosan nagy, úgy a kérelmezett engedély előző nyomozások nélkül akadálytalanul megadható. Ha azonban kétség merül föl aziránt, hogy ásványoknak ily mennyiségben való jövesztése egyszerű felnyitási művelet által eredményezhető, vagy több száz mázsányi ily ásványnak értékesíthetőségéről van szó, úgy a kérdéses kutató vágat megsemlélendő és a 17. §-ban mondottakra való tekintettel a vizsgálat megindítandó, mely vizsgálatnak eredménye szerint azután az értékesítési engedély vagy megadandó, vagy a kutató a rendes adományozás előző kieszközlésére utasítandó. Minden ily értékesítési engedély csak oly feltétel alatt adandó meg, hogy a bányaadózási törvénynek a bányavámra vonatkozó rendelkezései pontosan betartandók, mi mellett ily engedélyek csak bizonyos mennyiségű és már a külre szállított, nem pedig a kutató vágások által netalán csak jövesztendő föntartott ásványokra vonatkoznak. Hogy kutatások alkalmával jövesztett ásványoknak jogosítlan fölhasználása miként büntetendő, azt az á. b. t. 237. §-a határozza meg, és a bányahatóságok általában és különösen az üzemi jelentések megbírálásánál (á. b. t. 178. §.) kell, hogy ilyeszerű visszaélések megátlására törekedjenek.

E szabályok különben a segéd- és megyetárnákra (á. b. t.

85. és 90. §§.) is vonatkoznak, azon esetre, ha azok üzeménél szabad területen föntartott ásványok jövesztetnének, ha csak e műveletek tulajdonosainak az engedélyokmányban a termelt ásványok fölötti szabad rendelkezés meg nem adatott.

Joggyakorlat.

1. A kutatásközben termelt kőszénnel a földbirtokos is csak a bányahatóság engedélye mellett rendelkezhetik. (F. I. és K. M. 1753/1877. és 13.566/1885.)

2. Az értékesítési engedély iránti kérelem elintézésekor a vájástér-demlőség kérdése figyelembe nem vehető. (P. M. 62.722/1897.)

3. Ásványszénre vonatkozólag az adományozás kieszközlése körül nem késedelmeskedő vállalkozónak, amennyiben szénjoga nem vitás, a napi termelés értékesítésére a bányahatóság az engedélyt egyszersmindenkorra megadhatja. (P. M. 93.880/1908.)

4. Ásványszénre kért értékesítési engedély a földbirtokos beleegyezése (l. id. törv. szab. VII. R. 1. §. c. pont) nélkül meg nem adható. A földbirtokosi beleegyezést pedig a községi beleegyező nyilatkozat nem pótolja. (47.670/1909. P. M.)

5. Jogerős határozattal betiltott kutatásból termelt ásványszén értékesítésére a bányahatóság értékesítési engedélyt nem adhat. (P. M. 123.140/1909.)

6. Ásványszénre értékesítési engedélyt, — a földbirtokosi beleegyezés igazolását feltételezve — nemcsak a már kitermelt, hanem a termelendő mennyiségre is meg lehet adni. Az értékesítési engedély megadásának az ideiglenes törvénykezési szabályok hatályosságának területén az ásványszénnel a földtulajdonos beleegyezésének igazolása, tehát a földtulajdonos személyes megkérdése, illetve meghallgatása épűgy egyik lényeges előfeltétele, mint az ásványszénre való bányaadományozásnak. (P. M. 58.016/1911.)

Jegyzet.

Értékesítési engedély iránti kérvényminta.

1 P 60 f

Tekintetes m. kir. Bányakapitányság!

Alulírott a bányakapitányságtól 1930. évi április hó 5-én 812. szám alatt nyert általános kutatási engedély alapján végzett kutatási munkálatokkal X. Y. berentei lakos, földbirtokosnak berentei földbirtokán, melynek ásványszénjogát a tekintetes m. kir. bányakapitányság által 1930. évi február hó 20-án 514. szám alatt lajstromozott és záradékoltt szerződéssel megszereztem, ásványszénen tartam fel.

Tisztelettel kérem, hogy a kutatásból eddig nyert mintegy 300 q mennyiségű s a még abból kitermelendő, napi legfeljebb 200 q mennyiségű ásványszénre az értékesítési engedélyt megadni méltóztassék.

Berente, 1930. évi november hó 10-én.

X. Y.
bányavállalkozó.

21. §.

Pusztá kutatási engedelmek a kijelölt téren kutatásra még kizáró jogot nem adnak, s ugyanazon téren egyszerre több személynek adathatik kutatási engedelem.

Szabadkutatás.

22. §.

Egy bizonyos kutatási térre kizáró jog csak akkor szereztetik, ha a kutató a bányahatóságnak azon pontot, amelyen ő a kutató-vájást megkezdeni és a kutatási jegyet felállítani szándékozik, feljeleníti. Azon időponttól fogva, midőn ezen feljelentés a bányahatósághoz érkezik, a kutató a feljelentett pontra nézve kizáró kutatási jogot, azaz szabadkutatást nyer.

Joggyakorlat.

1. Szabadkutatások megerősítése csak azon feltétel alatt állapít meg kizárólagos jogot, ha általa idegen jogok nem sértenek. (F. I. és K. M. 10.516/1868.)

2. A zártkutatmányi bejelentésnek épügy, mint a kutatási engedély iránt benyújtott kérvénynek, a kérvényező vagy meghatalmazottja által sajátkezűleg kell aláírva lennie. (F. I. és K. M. 18.093/1874.)

3. Az á. b. t. szabályaival s az e törvényhez kiadott végrehajtási szabályokkal egyáltalában nem ellenkezik, hogy egy és ugyanazon bányavállalkozó egy és ugyanazon területre két általános kutatási engedéllyel is birjon s így semmi akadály sem foroghat fenn, hogy bizonyos szabadkutatások a nekik alapul szolgált ált. kutatási engedély lejárta után egy másik, ugyane területre fennálló ált. kutatási engedélyre az 1859. évben kelt és eddigelé érvényen kívül nem helyezett 32.472. sz. cs. k. pénzügyminiszteri rendelet alapján átírástassanak. (F. I. és K. M. 2.371/1879.)

4. A bejelentés feltétlen visszautasításának csak a zártkutatmány fektetése körül előforduló lényeges hiányok esetében van helye. A meghatalmazási okmány, vagy sajátkezü aláírás hiánya lényegtelen alaki hiba, amely pótolható. (F. I. és K. M. 7.173/1887.)

5. Tulajdonos társak közül zártkutatmányoknál közös meghatalmazott be nem jelentése esetén a zártkutatmány bejelentése alkalmával előljegyzett társ szokott ily képviselőnek tekintetni. Ennek a tárgyalásra való meghívása elégséges. (P. M. 83.254/1890.)

6. Részbeni téves adatokat tartalmazó zártkutatmányi bejelentések a zártkutatmány törlesztését nem vonják maguk után, ha különben a zártkutatmány helyzete biztosan megállapítható. (P. M. 64.947/1892.)

7. Azon zártkutatmány, melynek vezérpontja a természetben már nincsen meg, de valamely korábbi tárgyalási térképen fel van vezetve, tehát e térkép alapján a természetben kitűzhető, helyesnek fogadandó el. (P. M. 10.507/1893.)

8. Ha egy vezérpont meghatározására szolgáló adatok nem is mind helyesek, de a meglevőkből annak fekvése biztosan és minden kétséget kizáró módon megállapítható, a bejelentést érvénytelennek nyilvánítani nem lehet. (P. M. 6.766/1896.)

9. Ha a bejelentés szerint a zártkutatmány jegyálláspontja valamely bányatelek határkövén áll, nem mondható, hogy a zártkutatmány középpontja adományozott bányatelekbe esik, tehát érvénytelen. (P. M. 10.727/1897.)

10. I. A zártkutatmányi bejelentés rögzítőpontjának a bejelentés alkalmával meg kell lennie. II. A zártkutatmány rögzítőpontjául választott tárgy esetleges átépítése a zártkutatmányt még nem teszi feltétlenül kétségesse. III. A zártkutatmányok helyi fekvése nem a kutatási jel álláshelye, hanem a bejelentési adatok alapján bírálandó el. (P. M. 801/1898.)

11. A kutató-vájás és a kutatási jel álláshelye egy pontban is létezhetik, azonban csupán egy pont bejelentéséből a kutatás helyi fekvésének meghatározásánál nem vélemezhető az, hogy ezt a kutatási pontot egyúttal a kutatási jel álláshelyének is kell tekinteni. (P. M. 44.631/1898.)

12. A zártkutatmány jegyálláshelye semmi körülmények között nem eshetik adományozott bányatelekbe, tehát ha az adományozás folytán a bányatelekbe kerül, törlendő. (P. M. 42.396/1894. és 911/1900.)

Jegyzet.

Az osztrák gyakorlat ezzel ellentétes. Ott a saját zártkutatmány fennállhat.

13. Pótlásról csak olyan zártkutatmányoknál lehet szó, amelyek kutatási engedélyen alapulnak. (P. M. 88.103/1900.)

14. A kizárólagosságra alapított jog az ásványszénnél az országbírói értekezlet hatásköri területén nem a zártkutatmányi jogosítványon, hanem a földbirtokosi beleegyezésen nyugszik, amelyet zártkutatmányi jogosítvány megszerzésével elutalajdonítani nem lehet s azért itt a kizárólagosság elbírálásánál nem a zártkutatmányi elsőbbség az irányadó. (P. M. 4.454/1901.)

15. A község nevének helyesbítése sem a zártkutatmány jogérvényes fennállását, sem a zártkutatmányi jog eredeti tartalmát nem érinti. (P. M. 97.245/1901.)

16. A zártkutatmányi bizonyítvány nem igazolja feltétlenül a zártkutatmány jogérvényes fennállását, mert annak megerősítésekor a bányahatóság annak jogérvényes fennállása felett nem dönt és azt csak a bejelentő veszélyére erősíti meg. Zártkutatmányi jogviták felett a bányahatóság hivatott dönteni. (P. M. 12.690/1902.)

17. Alakilag helyes zártkutatmányi bejelentések megerősítése iránt a bányahatóságnak feltétlenül intézkednie kell, tekintet nélkül arra, vajjon a bejelentett kutatási tér bányajogilag szabad-e, vagy sem. (P. M. 9.605/1903.)

18. A helyesen bejelentett zártkutatmányt, — feltéve, hogy azt a bányahatóságnak a btörv. 241., vagy 242. §-án alapuló jogerős határozata meg nem szüntette s hogy az sem lemondás, sem adomány következtében meg nem szűnt, — mindaddig jogérvényesen fennállónak kell tekinteni, amíg az általános kutatási engedély, amelyre a zártkutatmány jegyezve van, jogérvényes. (P. M. 16.022/1903.)

19. A zártkutatmányok csak akkor tekinthetők jogérvényesen fennállóknak, ha azoknak, illetve vájár és középpontjuk fekvése a természetben a bejelentési adatok alapján minden kételyt kizáró módon, teljes határozottsággal megállapítható, mely szempontból a jogérvényesség leglényegesebb feltétele a választott alkalmas vezérpont tárgyának körülírása és felismerhetővé tétele a bejelentésben. (P. M. 9.240/1904.)

20. Valamely zártkutatmány egy másik zártkutatmány felnyitópontjától rögzíthető, mert ezen zártkutatmány helyi fekvése sem bizonytalan, ha a tájékozásul felhasznált zártkutatmány vezérpontja a követelményeknek megfelel. (P. M. 14.676/1904.)

21. A fennálló kutatási jogosítványoknak átírása az egyik kutatási engedélyről a másikra tetszés szerint szabadon eszközölhető; a felek idevonatkozó akaratának célszerűségét a hatóságnak nem szabad vizsgálnia. (P. M. 19.107/1904.)

22. A háromszögelő felmérés pontjait alkalmas zártkutatmányi vezérpontnak kell minősíteni, mégpedig tekintet nélkül arra, hogy az illető pont fekvése a természetben valamely oszlop, vagy más fizikai tárgy által meg van-e jelölve, vagy sem. (P. M. 74.255/1904.)

23. A zártkutatmány az ingó dolgok jogi minőségével bír. (P. M. 32.684/1905.)

24. A bányakapitányság nem felel a zártkutatmányoknak a bejelentett községben való fekvéséért. (P. M. 74.392/1906.)

25. Ha a zártkutatmányi bejelentések formailag helyesek és törvényszerűek, azoktól a megerősítést a vezérlopontnak pusztán csak vélelmezett alkalmatlansága címén nem lehet megtagadni. A bejelentés lényeges hiánya esetén nem pótlásnak, de visszautasításnak van helye. (P. M. 31.266/1907.)

26. Zártkutatmányi bejelentéseknél a helyi déllő megjelölése alatt az illető csillagászati délvonalat kell érteni. (P. M. 132.562/1907.)

27. Valamely, az eredeti fekvési helyéről elmozdított rögponttól rögzített zártkutatmány csak akkor tekinthető jogérvényesen fennállónak, ha a

rögpontnak eredeti fekvési helye minden kétséget kizárólag, pl. hatósági-lag nyilvántartott mérési adatok alapján, kellő pontossággal megállapítható, illetőleg kitűzhető. A fekvési hely azonossága közvetlenül megállapítható körülmények, vagy jelek által nem támogatott tanuvalomásokkal nem igazolható. (P. M. 93.899/1908.)

28. Ninesen olyan jogszabály, mely a zártkutatmányok rögzítésére nézve távolsági korlátozást foglalna magában. (P. M. 67.643/1908.)

29. A zártkutatmányi bejelentések rögzítése távolságainak bécsi öleken történt megjelölése esetén nem visszautasításnak, hanem pótlásra való felhívásnak van helye. (P. M. 26.582/1912.)

30. Akinak kutatási engedélye van, zártkutatmányi bejelentésével nem utasítható el azért, mert arra nem hivatkozik. (P. M. 108.600/1913.)

31. A zártkutatmány érvényessége az alapul szolgáló kutatási engedély érvényességi tartamán túl semmi esetre sem terjedhet, vagyis a zártkutatmány érvénye az alapul szolgáló kutatási engedély érvényével egy időben jár le. (P. M. 81.665/1915.)

32. Az elkésztett benyújtott meghosszabbítási kérvény a kutatási jogok új felkérésének, illetve bejelentésének nem tekinthető. A törölt és újból megerősíteni kért zártkutatmányok érvényességének kezdőpontja mindenkor az újabb bejelentés napjától számítandó. (P. M. 23.143/1915.)

33. A zártkutatmányok érvényességének, vagy érvénytelenségének megállapítása bármely érdekelt fél egyoldalú kérelme alapján eszközölhető. (P. M. 95.783/1915.)

34. A zártkutatmány megerősítésekor a bányahatóság a bejelentést csak alaki szempontból vizsgálja meg, azok jogérvényének, illetve érvényesülése lehetőségének vizsgálatába nem bocsátkozhatik. (P. M. 95.794/1915.)

23. §.

A szándékolt kutató-válaszrólí jelentés vagy a már nyert kutatási engedelemre hivatkozólag történhetik, vagy pedig magával a kutatási engedelemérti kérvénnyel kapcsolathatik egybe. Ezen följelentésnek azonban mindig a célbavett kutató-válas és a kutatási jegy álláshelyének pontos előadását kell tartalmaznia.

Zártkutatmányi bejelentések körüli eljárás.

V. sz. 19. §. Mihelyt egy választott zártkutatmány iránti bejelentés (á. b. t. 22. és 23. §.) a bányahatóság iktatójába beérkezik, erről a kutatási könyvben a megfelelő kutatási engedélynél azonnal feljegyzés teendő és a kerületi térképen (8. §.) a zártkutatmány fekvése legalább körülbelül berajzolandó, mire a kutatónak a zártkutatmányi bejelentésről szóló bizonyítvány lehetőleg sürgősen kiadandó.

Ezen bizonyítvány kiadása azonban következő esetekben megtagadandó:

a) ha a zártkutatmány fekvése nincs minden kétséget kizáró módon körülírva;

b) ha a bejelentés nem vonatkozik egy, a kérvényező által már szerzett vagy egyidejűleg kérelmezett kutatási engedélyre;

c) ha a zártkutatmány nem fekszik egy már szerzett vagy egyidejűleg kérelmezett kutatási területen;

d) ha a zártkutatmány valamely az á. b. t. 17. és 18. §-ában említett kivett helyen feküdnék és az arra illetékes egyén vagy hatóság beleegyezése nem igazoltatik.

A zártkutatmányi bejelentések mindezen esetekben kiigazításra vagy az akadály elhárítása végett visszautasítandók.

Zártkutatmányi bejelentésről szóló bizonyítvány.

V. sz. 20. §. Ha a zártkutatmányi bejelentés elfogadásának törvényszerű aggály nem áll útjában, úgy az a 19. §-ban említett

eljárással úgy intézendő el, hogy a bejelentőnek egy a IV. minta szerint nyomtatott és kellőleg kitöltött zártkutatmányi bejelentésről szóló bizonyítvány állíttatik ki. E bizonyítványokban az á. b. t. 25. §-nak teljesítésére különösen figyelmeztetendő. Maga a bejelentés a bányahatóság irattárában őriztetik.

A bejelentésekről szóló bizonyítványok még külön egy külön e célra szolgáló *«zártkutatmányi könyvbe»* bevezetendők, melynek alakját és szerkezetét az V. minta mutatja és melyben minden zártkutatmánynak legalább is egy lap szentelendő, melyre sorrend szerint az üzemi jelentések főeredményei (á. b. t. 178. §.), a netalán előírt munkateljesítés (á. b. t. 179. §.) vagy kirótt büntetések (á. b. t. 241., 242., 252. §§.), a zártkutatásra főtartott mező kimérése (á. b. t. 36. §.), a birtoknak más kutatóra való átruházása (á. b. t. 38. §.), a zártkutatásra vonatkozólag kérelmezett tárgyalás alatti és tényleg bekövetkezett adományozás minden mozzanata (á. b. t. 49–66. §§.) és végre esetleges kisajátítási tárgyalások (á. b. t. 100. és köv. §§.) előjegyzendők, úgy, hogy nemcsak a bányahatóság, hanem a kutató, sőt valamely más érdekelt is a jegyzéklapon mindazon adatokat találhassa, melyek valamely bizonyos zártkutatmányra vonatkoznak.

Zártkutatmányi bejelentések elfogadására, közvetlen hivatalos kerületükre nézve, a bányabiztosságok épügy, mint a bányakapitányságok fel vannak jogosítva. A bányabiztosságok azonban a bejelentett zártkutatásokról az előjegyzési könyv (V. minta) alakjában minden hónap lezártával kimerítő kimutatásokat tartoznak a bányakapitányságokhoz beterjesztetni.

Jegyzet.

E szakasz utolsó kifejtésében említett kimutatások beterjesztése a fennálló gyakorlat szerint nem szokásos.

IV. minta.

19 . . . évi . . . . . sz. . . . . kötet . . . lap.

Zártkutatmányi bejelentésről szóló bizonyítvány.

A . . . . . m. kir. . . . . ság részéről ezen-
nel bizonyíttatik, hogy . . . . . 19 . . . évi . . .
. . . . . hó . . . -n . . . sz. alatt kelt kutatási engedély alapján
(Kul. kv. . . . . k. . . . . l.) . . . . . birtokán . . . szám
alatti részleten . . . . . községben . . . . . járásban
. . . . . vármegyében 19 . . . évi . . . . . hó
. . . -n beérkezett és . . . . . számmal jegyzett beadvánnyal egy zárt-
kutatmányt jelentett be.

Ezen zártkutatmány létezik . . . . .

A zártkutatmányi jegy . . . . . áll.

A zártkutató köteles az 1854. évi május hó 23-án kibocsátott ált. bányatörvény szabályait szorosan betartani és jelen bizonyítványt a . . . . . járás szolgabíróságának azonnal bemutatni.

A zártkutatmányi jog csakis a fennebbi kutatási engedély idejére érvényes.

A zártkutatók nevezetesen a következőkre figyelmeztetnek:

1. nyert ásványokról szabadon rendelkezni az á. b. t. 20. §-nál fogva csakis a bányahatóság engedelmével lehet, mert ellenkezőleg az á. b. t. 237. §-ban kiszabott következmények foglaltának helyt.

2. A zártkutató köteles a zártkutatmányt az á. b. t. 174. §. szerint folytonos üzemben tartani s eredményéről félékenként, t. i. minden év

január hó 15-ig és július hó 15-ig a bánya . . . . . hoz jelentést beterjeszteni, mert különben az á. b. t. 241. és 242. §§-ban kiszabott büntetések lennének alkalmazást.

3. Köszérre kutatni vagy bányát nyitni az 1861-i id. törv. szab. VII. része 1. §. c) pontja értelmében csakis az illető földtulajdonos beleegyezése mellett lehet.

4. Az 1911: VI. tc. 1. §-a értelmében a természetes településben előforduló ásványolajfélék, ú. m. az ásványolaj (kőolaj, petróleum, nafta) és földkátrány, valamint az ásványolajfélékkel együttesen előforduló földriaszt (ozokerit), végül a természetes településben előforduló égethető földgázak tekintetében a kutatási és bányaművelési jog az állam részére tartatik fenn.

. . . . . 19 . . . évi . . . . . hó . . . -n.

(P. H.)

m. kir. bánya . . . . .

V. minta.

Zártkutatómágyi könyv.

. . . . . kötet . . . . . lap.

. . . . . sz. a. bejelentett 19 . . . évi . . . . . hó . . . -n.

Zártkutatómágya i

lakosnak, az 19 . . . évi . . . . . hó . . . napján . . . sz. a.

kelt kutatási engedélye alapján. (Kut. könyv . . . . . kötet . . . lap.)

A zártkutatómágy létezik . . . . . megyében . . . . .

. . . . . járásban, ... községben . . . . .

A zártkutatómágyi jegy . . . . . éll.

Jegyzetek.

19 . . . évi . . . . . sz. üzemi jelentés: 25 m. hosszú tárna meddő közelben hajtattott.

19 . . . évi . . . . . sz. üzemi jelentés: tárna 15 m-rel továbbíttattott.

19 . . . évi . . . . . sz. Adományozás kérelmezett.

19 . . . évi . . . . . sz. Bányajárás 19 . . . évi . . . . . hó

. . . . . napjára kitűzetett stb.

Bányahatósági eljárás szóbeli vagy hibás zártkutatómágyi bejelentéseknél.

V. sz. 21. §. A zártkutatómágyi bejelentések szóbelileg is nyújthatók be a bányahatóságoknál, mely esetekben ezek az á. b. t. 13. §-a értelmében kötelesek eljárni.

Úgy a kutatási engedélyek iránti kérvények, mint a zártkutatómágyi bejelentések azon bányahatóságnál kell hogy beadassanak, melynek közvetlen kerületében a kérdéses tárgy fekszik.

Ha ily beadvány valamely nem illetékes bányahatóságnál nyújtatik be, úgy az, azonnal és közvetlenül, az illetékes bányahatóságnak, illetékes elintézés végett, átküldendő.

Jegyzet.

«Szabadkutatás» szó helyett az 1885: XVI. tc., illetőleg az annak végrehajtására kiadott 1885. évi 32.529. sz. F. I. és K. M. rendelet szerint «zártkutatómágy» használandó.

Joggyakorlat.

1. Azon kérdést illetőleg, vajjon elfogadható-e oly szabadkutatás iránti bejelentés, melynek szabadkutatási köre, az általános kutatási terü-

letből (á. b. t. 15. §-a) minden oldalon kinyulik, — azaz ennél nagyobb, következő elvi jelentőségű magyarázat adatott. — Miután az á. b. t. 31. §-a a szabadkutatásoknak azon jogot biztosítja, hogy a kutatási jel álláshelyétől, mint központból, 224 bécsi öl (424'812 m)-nyi sugárral leírt körön belül idegen kutatóvájás nem kezdhető; miután a szabadkutató eme törvény 35. §-a szerint arra van feljogosítva, hogy annak idején való adományozásnál bányatelkei szabadkutatási köré határain át is fektetheti — ha csak ezáltal régiebb jogok nem sértenek — és mivel a kutatási területen kívül kutatási munkák nem kezdhetők, világos, hogy fentjelzett esetben a szabadkutatási bejelentés elfogadását elvi akadály nem gátolja. Előforduló ily eset gyakorlati következménye leendő, hogy a szabadkutatás bejelentője csak azon kutatási területen fog kutatni, melyet mint ilyent (á. b. t. 15. §.) a bányahatóságnak bejelentett, és melyre vonatkozólag általános kutatási engedélyt nyert, hogy jogosítva leendő szabadkutatás bejelentett álláshelyétől minden idegen kutatót 224 bécsi öl (424'812 m)-nyire távoltartani, még akkor is, ha ezen idegen kutatóbevéjás a kutatási területen kívül esik. Ezzel szemben előfordulhat azonban az az eset is, hogy a szabadkutatási kör azon részében, mely a kérelmezett kutatási körből kiesik, úgy a szabadkutató, mint minden más idegen kutató is el lehet tiltva a vájástól. Magától értetlik azonban, hogy a szabadkutató ilyen, bányászati kutatási munkálatok elől időnként elzárt területekre is nyerhet kutatási jogosítványokat, melyek alapján kutatási munkálatokat végezethet, ha eme területeket a bányahatóságnak a törvényes szabályok szerint feljelenti, és ezeket illető kutatási engedélyek kiadása iránt folyamodik. (Österr. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen 1855. évfolyam 18. szám.)

2. Azon vélemény, hogy a fiatalabb szabadkutatási bevéjás a régiebb külszabadkutatás jelétől épp 448 bécsi öl (849'625 m) távolságban kell hogy fekvődjék, az á. b. t. 23. §-ában foglalt és a foganatosítási szabályok IV. mintájában elfogadott azon ellennézet által megdöntetik, mely szerint a bevéjás- és a kutatási jel álláshelye nem kell hogy egy és ugyanazon ponton letezzék és hogy a legtöbb esetben a kutató szándékozónak érdekében fekszik a jelet az ásványtelep azon pontjához közel felállítani, melyben az valószínűleg megittetik, hogy a fenntartott mező kimérése szükségességének esetében telkeit szegényebb, vagy részben meddő területekre fektetni ne kénytelenítségük.

Csak a földalatti szabadkutatásokra vonatkozólag rendeli a foganatosítási szabályok 24. §-ának d) pontja, hogy a szabadkutatási jel merőlegesen a földalatti bevéjás fölött kell hogy létezzék, és hogy tehát ezen jel annak függélyes meghosszabbításában külön felállítandó. (Österr. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen 1855. évfolyam 19. szám.)

3. Az á. b. t. 23. és ama szakaszainak értelméből, melyek a kutatási jelekre vonatkozó határozatokat tartalmazzák, és az á. b. t.-hez kiadott foganatosítási szabályokban foglalt szabadkutatási bejelentési bizonyítvány (IV.) mintájából következik, hogy földszíni szabadkutatásoknál a bányahatóságnak bejelentett kutatóbevéjás és a kutatási jel álláshelye különböző pontok lehetnek. A szabadkutatás és a kutatási jel álláshelyének bejelentésénél azonban nem szabad két különböző rögpontból kiindulni. A szabadkutatás ugyanis irány és távolság szerint legalább egy vezérponttól, a szabadkutatási jel álláshelye pedig a kutatóbevéjástól kell hogy (irány és távolság szerint) rögzíttessék. Az új bányatörvény minden kutatónak, ki bányásztat kezdeni valóban szándékozik, módot nyújt arra, hogy bányásztatát, illetve fenntartott ásványokat tartalmazó telepének lefejtését, a kutatóvájásnak és a kutatási kör középpontját képezendő kutatási jel álláshelyének bejelentése által magának biztosíthassa és így megkezdett és jogérvényesen fenntartott kutatóvájásától minden később jelentkező vállalkozót 224 bécsi ölnyre (424'812 m) távol tarthasson.

Hogy a vállalkozó kutatóvájását miként kívánja biztosítani, hogy a kutatási jel közelebb állíttassék a bevéjáshoz, vagy távolabb helyeztes-

sék el attól, a helyi körülményektől, a megvizsgálandó ásványtelep kiterjedésétől, irányától stb. függ, s mindenkor a kutató belátására bízandó.

A kutatási jel álláshelye és a beválás közötti távolság szabályrendelétileg nem állapítható meg.

A kutató szabadkutatási jele álláshelyét különben saját érdekében is úgy fogja választani, hogy az lehetőleg közel feküdjék a bevájtáshoz, és hogy a jel és a beválás közötti távolság ne legyen több 112 bécsi ölnél (212,4062 m), mert a beválás különben a törvényszerű fenntartott mező (37. §.) kimérése esetében abból kiesnék.

Ha valamely kutató szabadkutatási jelét a bevájástól távol állítja fel, feltételezhető, hogy azt alá fogja hajtani és ekkor magyarázható és érthető lesz az is, hogy szabadkutatásokhoz segédvájások a szabadkutatási jelek irányában hajtandók (á. b. t. 175. §.), mert ellenesetben a kutató-bevájáshoz hajtott segédvárna bányászati szempontból indokolható nem volna, míg ellenben teljesen helyes eljárás, ha az a telep csapás vagy dőlés vonala irányában álló kutatási jel felé hajtatik, mert a bányatörvény szabályai és alapelvei felállításánál csak a szakszerű és értelmes bányaművelés lehetett mérvadó. (Öster. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen 1855. évfolyam 20. sz.)

4. Szabadkutatások megerősítése csak azon feltétel alatt állapít meg kizárólagos jogot, ha általa idegen jogok nem sértenek. (F. I. és K. M. 10.516/1868.)

5. Az á. b. t. 23. §-a ugyan megkívánja, miszerint a szándékolt szabadkutatási vájást illető bejelentés, a vájás és szabadkutatási jegy álláshelyének pontos előadását tartalmazza, de ebből még nem következik, hogy kétséges szabadkutatási bejelentések végkép visszautasíttassanak, hanem csak egyedül az, hogy az ily bejelentések az illető félnek kiegészítés végett adassanak vissza. (F. I. és K. M. 5.269/1870.)

6. Szabadkutatás — különben érvényesen bejelentett — felfüggesztendő, ha magánjogi kérdések bírói eldöntés alá kerülnek. (F. I. és K. M. 1.223/1872.)

7. Az á. b. t. 23. §-a szerint szabadkutatást általános kutatási engedély alapján szerezhetni, az ásványok minőségére való tekintet nélkül, a bányahatóság feladata lévén kellőleg bejelentett szabadkutatást feljegyezni s annak bejelentéséről a szabályszerű bizonyítványt kiállítani. Módosítást e tekintetben az á. b. t. foganatosítására fennálló szabály csak annyiban szenvedett, amennyiben azt az Ideigl. törv. szab. VII. 1. §. c) pontjának értelmezésül az 1862. évi 13.622. sz. a. kelt udvari rendelettel, illetőleg a fennállott m. kir. helytartótanácsnak, mint főbányahatóságnak 1862. évi 60.353. sz. rendeletével kimondatott, hogy minden ezután kiadandó kutatási engedély s ebből kifolyólag szabadkutatási okmányba is felveendő azon záradék, mely szerint a köszönbányák művelése az országbírói értekezlet határozatainak VII. részéhez, jelesen annak 1. §-ához képest csak az illető földbirtokos előleges beleegyezése mellett lehet. Ezen utóbbi rendelet szerint tehát a bányahatóságnak tisztá minden kellőleg bejelentett szabadkutatást elfogadni s erről a bizonyítványt a fentemlített záradékkal kiadni, miáltal a szabadkutató figyelmeztetik, hogy a bányahatóságtól nyert jogosítvány köszönné nézve csak akkor lép érvényre, ha szabadkutató a jogosítvány használatba vétele iránt a földtulajdonos beleegyezését kieszközölte. (F. I. és K. M. 45.058/1881.)

8. I. A kutatási üzem bármily nagymérvű elhanyagolása nem közvetlen semmisségi ok, hanem csak okul szolgálhat a zártkutatmány érvénytelenítésére. II. Azon körülmény, hogy valamely zártkutatmány középontja a folyó medrébe esik, nem teszi azt érvénytelenné, mert a folyók medrére feltétlen kutatási tilalmi helynek sem a bányatörvény, sem a vizjogi törvény értelmében nem tekinthető, s mert a kutató törvényes gyakorlat szerint a kutatási munkálatok tekintetében nincsen a bejelentett bevájási helyhez kötve. (P. M. 97.244/1901.)

9. Zártkutatmányi ügyekben kiegészítésre adott 20 napi határidő a fél kérelmére meghosszabbítható. (P. M. 40.356/1902.)

10. Amennyiben a zártkutatómáni bejelentésből kivehető, hogy a rögzítőpont bizonytalan, mint pl. magassági pontok megnevezése, a zártkutatómáni visszautasításának helye van. (P. M. 77.420/1905.)

11. Annak megállapítása, hogy valamely zártkutatómáni rögpontja minden kétséget kizáró módon körül van-e írva és hogy a zártkutatómáni rögpontja a természetben feltalálható-e, a bányahatóság jogkörébe tartozik. (P. M. 58.671/1906.)

12. A zártkutatómáni rögzítőpontjánál egy megkerülő, közvetett pont is elfogadandó, ha a kiindulópont vezérpont gyanánt elfogadható és a rögzítés a zártkutatómáni helyi fekvése tekintetében kétséget nem hagy fenn. — A patakok összefolyása és az utak keresztezése is bírhat az állandóság jellegével és így az ilyen összefolyási, illetőleg keresztezési pontokat nem lehet már elvi szempontból is alkalmatlan zártkutatómáni vezérpontoknak minősíteni. (P. M. 104.738/1907.)

13. Zártkutatómáni bejelentésnél, ha a zártkutatómáni bevájásának helye nincs megjelölve, nem pótlásra való visszaadásnak, hanem visszautasításnak van helye. (P. M. 116.278/1907.)

14. Az oly zártkutatómáni bejelentést, melyben a jegyálláspont megjelölésére vonatkozó adat hiányzik, a bányatörvény 23. §-a értelmében vissza kell utasítani. (P. M. 6.513/1908.)

15. A zártkutatómáni vezérpont elfogadhatósága kizárólag csak a zártkutatómáni bejelentés tartalma alapján bírálendő el s így bejelentő azon állítása, hogy ő a bejelentést a katonai térkép alapján eszközölte, amennyiben ezen körülmény a bejelentésből ki nem tűnik, figyelembe nem vehető. A katonai térképen feltüntetett magassági kóták, illetőleg kizárólag magassági kóttakkal megjelölt katonai mérési pontok zártkutatómáni rögzítésére rendszerint nem alkalmasak. (P. M. 40.672/1908.)

16. Ha a zártkutatómáni bejelentésben a rögzítési adatok egyszerűen a zártkutatómáni vannak vonatkoztatva, de e mellett ki van emelve, hogy a bevájás a középponton van, a zártkutatómáni megerősítendő. (P. M. 144.974/1915.)

17. Két patak összefolyása zártkutatómániok és bányatelkek rögzítésére alkalmas vezérpontnak csak akkor tekintendő, ha az összefolyási hely állandó és határozott. — Más irányú közelebbi megjelölés hiányában az összefolyási pontot a két patak középvonalának metszési pontja képviseli. (P. M. 106.161/1916.)

18. Miután a katonai magassági pontoknak különben is nagyon körülményes, tehát már ebből a szempontból is kifogás alá eső kitézése nem biztosítja a zártkutatómániok rögzítésénél feltétlenül megkívánandó pontosságot, azokat a magassági pontokat, amelyeknek helyi fekvése a természetben csak a mérnöki munkálatokat igénylő kitűzéssel, tehát csak az elkerülhetetlen hibahatár körének területével határozható meg, zártkutatómániok helyi fekvésének meghatározására alkalmas rögzítőpontoknak minősíteni nem lehet s csakis azok a magassági pontok alkalmasak zártkutatómániok rögzítésére, amelyek a katonai felvételi térkép (1 : 25.000) szerint zártkutatómániok rögzítésére feltétlenül alkalmas természeti tárgyakkal, illetőleg természeti tárgyak által megjelölhető pontokkal esnek össze. (P. M. 106.162/1916.)

19. A zártkutatómáni jegy álláshelyének rögzítési adatai nem helyesbíthetők, ily irányú kérelem új bejelentésnek nem minősíthető. (P. M. 126.289/1917.)

Kutatási jegy.

24. §.

Három nap alatt azután, amint a kutatóhoz az ő feljelentéséről a bányahatóság elismervénye eljutott, köteles ő a szabadkutatás helyét a földszínen a kutatási jeggyel megjelölni. Ha ő ezt elmulasztja, úgy köteles minden harmadik személynek, ki előtt a választott hely tudva nincs, az

ez által okozott kárt megtéríteni. A följelentésnek, a bányahatóságnál megtevéle előtt a kutatási jegyet nem szabad fölállítani.

25. §.

A kutatási jegy minden fölállításra azon politikai járási hatóságoknak (szolgabírói hivatal, kerület, praetúrának), melynek járásában a kutatási tér fekszik, följelentendő, és ezek által közhírré teendő.

Mily általános és egyforma alakot kellessék adni a kutatási jegyeknek mindegyik koronaországban, a végett, hogy azok mindenki által megismerhetők legyenek, a politikai országos hatóság által határoztatik meg.

A politikai hatóságnál való bejelentés iránti kötelezettségről.

V. sz. 22. §. Az á. b. t. 25. §-ában előírt azon köteletség, hogy a zártkutatmányi jegy felállítása a politikai hatóságnál azonnal bejelentendő, magát a zártkutatmányost illeti meg, mert csak ez felelős a zártkutatási jegy felállításáért (á. b. t. 24. §.) és mert a bányahatóság nem tudhatja, hogy a kutató ezen kötelezettségének megfelel-e, és ha igen, mikor.

A szomszédos kutatóknak, valamely zártkutatmányi bejelentés történt megerősítéséről való külön kiértékelése sem szükséges, mert azok, a kutatási jel felállítása, és a politikai hatóság által való nyilvános kihirdetése által (á. b. t. 24–25. §§.) erről úgy is értesülnek.

A kutatási jelek alakja.

Kíváncsok, hogy a kutatási jel alakja, legalább az egyes koronaországokban, egyöntetű legyen. Az első folyamodású bányahatóságok tehát azonnal az új bányatörvény életbelépte alkalmával, és annyiszor, ahányszor már választott alakok megváltoztatásának célszerűségét észreveszik, indokolt javaslataikat a főbányahatósághoz beterjeszteni kötelesek, mire az utóbbi, jelen törvényes szabály végrehajtására szükséges intézkedést meg fogja tenni.

E mellett megjegyzendő, hogy ily jeleken, esetleges zavarok kikerülése végett, a bányahatósági zártkutatmányi bejelentésről szóló bizonyítvány év- és iktatószáma szembetűnően foglaltassék. Hogy ez vajjon nem volna-e úgy eszközölhető, hogy ezen kutatási jelek rozsdá ellen jól megvédett, tehát mázolt, horgannyal bevont vagy ónozott vasbádogból készíttetnének, és ezek gyártása és eladása egy, a bányahatóság székhelyén tartózkodó és a bányahatóságnak ellenőrzése alatt álló iparosnak adatnék át, — ki fentemlített fölírási adatokat esetről-esetre megszerezhetné, — az országos politikai hatóság ítéletére bízatik.

A földtulajdonosnál jelentkezés.

26. §.

Minden kutató köteles a kutatóvájás megnyitása előtt a földtulajdonosnak a kutatási engedelmet előmutatni, s vele kárpótlási igényei miatt az egyességet megkíséríteni.

A kutatásnak a földtulajdonos általi gátlása alkalmávali magatartás.

27. §.

Ha a kutató a földtulajdonossal, az ezen utóbbi által kívánt kárpótlás iránt meg nem egyezhet, úgy jogában áll a politikai hatósághoz annak megengedéseért folyamodnia, hogy ő kutatási munkáját megkezdhesse. Ha ő, mint szabadkutató, szabadkutatásának általa választott helye iránt a

jelentést a bányahatóságnál már megtette, s ha ő e szerint jogot nyert arra, hogy szabadkutatását a helyszínén a kutatási jeggyel megjelölhesse, úgy a szabadkutatónak jogában áll, a politikai járási hatósághoz a kutatási jegy felállításának megengedéseért folyamodni.

Az illető kutató azonban mindkét esetben köteles:

a) a földtulajdonosnak, a kutatási munka megkezdése, vagy a kutatási jegy felállítása által netalán okozott bebizonyítható kárért, ha az iránt az egyesség létre nem jönne is, a kárpótlást a politikai járási hatóság küldöttje által meghatározandó összegben egyelőre biztosítani;

b) a bányahatósághoz tüstént a telek kényszerű átengedése iránti eljárás megindításáért folyamodni;

c) szabadkutatás esetében az afölött hozandó határozatig ezen helyen minden munkát abban hagyni.

28. §.

Ha a kutató a kutatási jegy felállításától számítandó harminc nap alatt, a bányahatósághoz a telek átengedése iránti tárgyalás végett intézett folyamodvány benyújtása tekintetében magát igazolni nem képes, úgy az illető politikai járási hatóságok (szolgabírói hivatal, kerület, praetura) kötelesek a földtulajdonos kérelmére a kutatási jegyeket eltakaríttatni, s ezt a bányahatóságnak följelenteni.

29. §.

A kutatás elkezdésében vagy a kutatási jegyek felállításában a földtulajdonossal tárgyalások által okozott késedelmek, a kutató előjogára nézve nem ártalmasak.

A zártkutatmányoknak a földbirtokosok beleszólása elleni biztosítása.

V. sz. 23. §. Az á. b. t. 26., 27., 28. és 29. §§-ai szó szerinti szövegük és összefüggésük szerint csak a zártkutatásnak a földbirtokosok beleszólása ellen való biztosítására vonatkoznak, melyre vonatkozó tárgyalások egyedül a politikai hatóságok hatáskörébe utaltatnak, még pedig azért, mert a bányahatóság csak a kutató felhívására köteleztetik, a — az á. b. t. IV. fejezete szerinti, — kisajátítási eljárás megindítására.

Azon esetben, midőn a bányahatóságokhoz oly értelmű egyes kérvények érkeznek, melyek a bányahatóságokat az általános bányászati érdekek a politikai hatóságok előtt való pártolására kéri, úgy a bányahatóságok az á. b. t. 220. §-a értelmében hivatva vannak, ily kérvények indokoltsága esetében, és különösen ha az á. b. t. 29. §-ában foglalt kikötés a bányavállalatok biztosítására nem mutatkoznék elégségesnek, a politikai hatósághoz ily értelmű átíratí megkereséssel fordulni, vagy — ha ez eredménytelennek bizonyulna, — a főbányahatósághoz indokolt és megfelelő jelentést tenni.

Földalatti kutatóvázások (reményvágatok).

30. §.

Vájnákbólí földalatti kutatásoknál, úgynevezett remény-vágatokkal bármely tetszés szerinti pont, habár az még valamely adományozott vájnamértéken belül léteznék is, új kutatás alapján választhatatik, azon föltétel alatt, hogy más szerzett jogok ne sértessenek, és az a bányahatóságnak följelentethetik. (22. §.)

Földalatti kutatások.

V. sz. 24. §. Az á. b. t. 30. §-ának célzata különösen az, hogy közel valamely adományozott bányatelek határához, vagy valamely elvetett telér vagy telep vagy annak valamely esetleges med-

dülésének, végre gyanított párhuzamos telérek vagy telepek stb. feltárására hajtandó reményvágatok számára, miknek biztosítására valamely külön választott zártkutatmány nem volna elegendő. — mert abból részint céltalan, részint költséges és időtrábló föltárási műveletek volnának hajtandók. — a további bányatelek-szerzés biztosítéka, szerencsés munkaeredmény után, úgy nyeresék, — hogy ily körülmények között levő bányavállalkozó reményvágatának valamely tetszésszerű pontját választhassa zártkutatása föltárási (nyitó) pontjának, hogy ezáltal zártkutatmányi körének azon részét biztosítsa magának, mely kérdéses adománnyozott telken kívül esik.

Hogy ez a törvény követelményeinek megfelelőleg történhessék, kell, hogy:

a) ezen további terület számára egy már előbb szerzett kutatási engedély bemutattassék, vagy egy olyan egyidejűleg kérelmeztessek;

b) hogy a kérvény az á. b. t. 15. §-ának tökéletesen megfeleljen;

c) hogy ezen zártkutatmány pontos bejelentése térkép útján történjék; és

d) hogy annak fekvése, egy a külön, föltette felállított kutatási jegy által kitüntettessék (á. b. t. 22—25 §§.).

A bányahatóságok annak megfontolására, és annak a főbányahatósághoz való bejelentésére utasíttatnak, hogy vajjon ily földalatti zártkutatmányokra vonatkozó zártkutatási jegyek, szembe-tűnő megkülönböztetésük végett, ne nyerjenek-e valamely elüto alakot.

A szabadkutatás körülete.

31. §.

Oly vízirányos körön belül, melynek sugara kétszázhuszonnégy bécsi ölt tesz, s melynek középpontját a kutatási jegy álláshelye képezi (kutatási kör), idegen kutató vajúás nem kezdethetik. Ezen határozatok alóli kivételnek csak azon bányamegyékben van helye, melyekre nézve a bányamegyei alapszabályok által (43., 274. §§.) más rendeltetik.

Zártkutatmányokra vonatkozó régiebb jogoknak védelméről.

V. sz. 25. §. Az á. b. t. 30. §-ának utolsó kikezdése határozza, hogy ily földalatti kutatások, csak úgy engedélyezhetők, ha azáltal régiebb jogok nem sértetnek, az á. b. t. 31. §-a kimondja, hogy a zártkutatmányi jegy álláshelyétől számítandó 224 bécsi ölt (424.8124 m) félátmérővel leírt körön belül idegen kutatóvajúás nem kezdhető, és az á. b. t. 33. §-a úgy intézkedik, hogy egymást egészen vagy részben fedő egyidejűleg bejelentett zártkutatások az (á. b. t. 31. §.) így fedett területet közösen kapják.

Ezen szabályok összefüggéséből következik, hogy már szerzett zártkutatási körök később bejelentő zártkutatmányosok által semmi szín alatt nem korlátozhatók, miért is az utóbbiaknak zártkutatási körei azokat nem fedhetik.

Régibb jogosultságú zártkutatmányosoknak, újabb zártkutatók ellen irányított ily tárgyú panaszai úgy intézendők el, hogy a fiatalabb jogosultságú zártkutatmányosok írásbelileg, vagy — ha az idézés a felek zaklatása nélkül lehetséges, — személyesen kihallgatandók arra nézve, ha vajjon a panasz valóságát elismerik-e, és hogy vajjon a támadt összeütközést zártkutatási jegyeik álláshelyeinek megváltoztatása által, kiegyenlíteni szándékoznak-e.

Ha sem ezúton, sem pedig mindkét fél közbejöttével megtartott tárgyalás alkalmával, a megkísérlett békés kiegyezés eredményre

nem vezetne, és mindkét fél követelése, vonatkozással ellenszegülése mellett megmarad, úgy a vitás zártkutatási körök felvételére és térképezésére a bányamérnök kiküldendő.

Ha a felvételtől a régebbi zártkutatmányi körnek befedése kitűnnék, úgy a bányahatóság az újabb zártkutatási jegynek át-helyezését, illetőleg a zártkutatási körnek új megválasztását (á. b. t. 32. §.) tartozik határozatilag kimondani.

Oly esetben, midőn az újabb kutatóvájás egészen beleesnék a régebbi zártkutatás körébe, úgy az jogosítatlannak lenne kinyilatkoztatandó. — a följegyzésből törlendő, és a kutatási jelnek eltávolítása az illetékes politikai hatóság által (á. b. t. 28. §.) volna eszközendő.

Az itt elrendelt tárgyalások, tekintettel a békés úton való kiegyenlítés megkísértésére, a bányabiztosságoknál is felvehetők. A bányamérnök kirendelése és annak munkálatai alapján való határozás, a bányakapitányságot illeti.

Zártkutatmányi körökön belül levő mellékkutatások.

V. sz. 26. §. A zártkutatmányos az á. b. t. 31. §-a szerint jogosítva van kutatási körén belül bejelentett és zártkutatási jeggyel megjelölt kutató vájásán kívül, több ily munkálatot kezdeni, — de ily vájások nem élvezik a zártkutatások előjogait — és birtokosuk tűrni tartozik, hogy ily vágatok, ha valamely szomszédos zártkutató előbb tárna fel valamely adományozást érdemlő telepet, — adománykérvény alkalmával a szomszéd bányatelke által befödethessenek, — ha csak ezen mellékvágatok az első zártkutató fenn-tartott mezejébe nem esnek (á. b. t. 36., 37. §§.) A nem védett vájás ily esetben a bányatulajdonosnak minden kárpótlás nélkül át-adandó lesz, ha csak ily vájás a bejelentett zártkutatás segéd-vájásaként nem szerepel (á. b. t. 175. §.).

Mintán a törvény nem tiltja a zártkutatónak, hogy kutatási körén belül, vagy annak közelében, egy második zártkutatást úgy jelenthessen be és jelölhessen meg, hogy ezen új zártkutatási kör a régit részleg fedji, úgy a zártkutató, ha csak a szomszéd kutatóknak a 25. §-ban tárgyalt jogai ezáltal nem sértetnek, azon helyzetben van, hogy esetleg létező mellékkutatóvágatai számára is a teljes törvényes biztosítékot megszerezhesse, mi mellett természetesen eme második vagy harmadik zártkutatásra vonatkozólag is, a minden zártkutatás számára fennálló kötelezettségek teljesítendők lesznek (á. b. t. 178—181. §§.).

A kutatási jogoknak bányamegyei alapszabályok szerkesztésénél való tekintetbe-vétele.

V. sz. 27. §. Zárt bányamegyékben, melyekben eddigelé kisebb vagy egészen máskép határolt bányatelkeknek, végre úgynevezett függelékeknek (Sehermasse) új feltárás nélküli adományozása törvényesen gyakorlatban volt, ama kiterjedt jogoknak behozatala, melyekben az új bányatörvény a zártkutatásokat részesíti, nagy zavarokat, sok vizálykodást és a tulajdon és vagyon nagy bizonytalanságát eredményezhetné.

Ezért a bányahatóságoknak kötelessége odahatni, hogy a bányamegyék megalakulása (8. §.) után azonnal a bányamegyei alapszabályok szerkesztése vétessék munkába (á. b. t. 274—275. §§.), mi mellett a kutatási jogoknak a helyi viszonyoknak megfelelő rendezésére kellő figyelem fordítandó.

Jegyzet.

A V. sz. 25. §-ában említett bányamérnök helyett bányahatósági kiküldött értendő, mivel a magyar korona országaiban, a bányamérnöki intéz-

mény beszüntetett és a bányamérnöki leendőket is a bányahatóság fogalmazási tisztviselői látják el.

Joggyakorlat.

1. Minden kutatónak szabadságában áll megengedni, hogy a régibb jogosultságú szomszédos kutató megerősített szabadkutatási körén belül folytatott kutatási munkálataival, az újabb keletű szabadkutatáshoz tetőzés szerint közeledjék, — e közeledés annyiban van korlátozva, hogy emellett munkálatait nem terjesztheti ki a régibb szabadkutatási kör területére is, mert ily munkálata különben az á. b. t. 31. §-a, és a végrehajtási szabályok 25. §-ának 6. pontja értelmében, mint törvényellenes, beszüntendő lenne. A régibb jogosultságú kutató, ezen jogának biztosítása végett, a fiatalabb jogosultságú kutatónak minden átfektetése ellen tiltakozhatik (vég. szab. 25. §. 3.), mely tiltakozás következtében azután (vég. szab. 25. §. 4. és 5.) tárgyalás alapján eldöntendő, hogy a fiatalabb kutató-vájás folytatható-e, vagy mennyire korlátozandó ennek kutatási joga a régibb szomszédos szabadkutatással szemben. Emellett a fiatalabb jogosultságú szabadkutatónak azonban fenntartott mezeje fektethetésének joga minden más irányban, és minden más idegen szomszédos kutatóval szemben biztosítva marad. A végrehajtási szabályok 25. §-ának ezen fejtegetéséből kitűnik, hogy az á. b. t. 31. §-ának teljesen megfelel. — és azon esetben vétetik különösen alkalmazásba, midőn a fiatalabb szabadkutató határozottan kinyilatkoztatja, hogy a régibb kutató-vájással szemben az á. b. t. 31. §-ában engedélyezett kutatási térről korlátozottabb kutatási területtel megelégszik. Azon értelmezés, hogy egy régibb kutatási körnek egy fiatalabb által való befedtetése mindig az utóbbinak átfektetését vonja maga után, azon helytelen következtetésre vezetne, hogy valamely még szabad, — de köröskörül már elfoglalt szabadkutatások által a törvényes méreten alól korlátozott területen harmadik személyek többé szabadkutatási jogokat nem szerezhetnek.

Ebből kifolyólag pedig azon esetben, midőn a kutatási jel áthelyezése vonatkozással az átfektetés már elfoglalt terület miatt lehetetlen volna, a felekre ily átfektetés nem lenne róható, és az átfektetés a szabadkutatás törlesztével egyértelművé válnék azon esetben, midőn az átfektetendő kutatási körnek kutató vájása egy idegen fiatalabb kutatási körbe beleesnék, mely az elsőnek átfektetése által (á. b. t. 32. §.) avval szemben mindenestre elsőbbséget nyerne. A törvény a kutatási munkálatokat végre elsőbbség szerint is biztosítani kívánja, és utóbbi esetben, az átfektetés elrendelése esetében, mégis a régibb, szabad területen megkezdett kutató vájás, az abban, illetve annak kutatási körében megkezdett, és azért jogosítlan fiatalabb kutató vájás mögé helyeztetnék. (Österr. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen 1858. évfolyam 4. szám.)

2. Abból, hogy valamely szabadkutatónak kutatási munkálatai egy korábbi szabadkutatás körébe beleesnek, az á. b. t. 31. §-a szerint csak annyi következik, hogy az ifjabb szabadkutató, a korábbi szabadkutatás körében jogérvényesen nem kutathat, de korántsem következik az is, hogy az ifjabb szabadkutatás minden körülmények között érvénytelen, mert ez utóbbi a korábbi szabadkutatás által nem fedett részére nézve jogosan továbbra is fennállhat, ha csak szabadkutatási jegye a korábbi szabadkutatásba bele nem esik. (F. I. és K. M. 13.225/1870.)

3. Mintán a bányatörvény 31. §-a kimondja, hogy egy szabadkutatás körén belül kutatást idegen nem kezdhet, annál kevésbé engedhető meg, hogy valaki más szabadkutatási jogosítványának megsértésével adományt nyerhessen. (F. I. és K. M. 4910/1880.)

4. Minden megerősített zártkutatmány érvényesnek tekintetik mindaddig, míg az egy másik erősebb jogú által meg nem támadtatik és nem érvénytelenítettik. A zártkutatmány tömeges bejelentése mellett a bányahatóság nincs azon helyzetben, hogy a bejelentés alkalmával megítélhesse azt, vajjon nem válik-e az egy régibb jogosítvány sérelmére, hanem telje-

sen a régi jogosítvány szabadságára kell bíznia, hogy jogait a 31. §. értelmében megvédje. A zártkutatómá ny birtokosa ninesen kötelezve arra, hogy zártkutatómá nyát a bejelentett vájáspon ton művelje. (P. M. 86.482/1891.)

5. I. A felkérvény benyújtása a zártkutatómá nnyal szemben jogelsőbb séget biztosít. II. A zártkutatómá ny, melynek vájás és jegyállá spontja ré gíbb zártkutatómá nyba esik, ez utóbbinak akarata ellenére fenn nem állhat. (P. M. 40.140/1895.)

6. A földalatti zártkutatómá nyok bejelentésének nem kelléke a vájás pont magassági fekvésének megjelölése, midő n annak helyzete a bejelen tésbő l úgyis kivehető. (P. M. 95.794/1915.)

32. §.

A kutatási jegynek a kutató általi minden elmozdítása új kutatási ter vezetnek tekintetik.

A kutatási jegy őnhatalmá áthelyezésének következményei.

V. sz. 28. §. Miután az á. b. t. 32. §-a szerint a kutatási jelnek minden elmozdítása új kutatási vállalatnak tekintendő, — úgy ebbő l következik, hogy az ily áthelyezés folytán, az előbb szerzett zártkutatósi jogosítvány elenyészik, és ha a kutató erre nézve a zártkutatásokra kiszabott előjogokat magának biztosítani akarja, az új álláshelynek fekvése, az á. b. t. 22. §-a szerint a bányaható ságnak bejelentendő, és ezáltal megerősítendő.

Ha a zártkutatómá nyos ezen kötelezettségének nem felel meg, úgy minden ezáltal másoknak okozott kárért felelős, áthelyezett kutatási jele nem állapít meg kizáró kört, vagy mezőfőntartást, — és mellette létező kutatóvájások csak előmunkálatoknak minősít tetnek. (10. §. a). Ha föléjük egy idegen zártkutatósi kör törvény szerűen helyeztetik, — minden kárpótlás nélkül elhagyandók. (10. §. 10.).

Ha a bányahatósá g a kutatási jelnek ily törvényellenes á t helyezésérő l tudomást szerez, úgy kötelelességében áll, a kutatót felelősségre vonni, — és ha ez magát igazolni nem tudja (20. §.), a jogosítlanul felállított kutatási jelnek eltávolítását a politikai hatóság által eszközöltetni.

Joggyakorlat.

1. Az á. b. t. 32. §. intézkedéseinek nem tulajdonítható azon hatály, hogy a kutatási jegy elmozdításával a ré gíbb kutatási jogosítvány elenyé szik; a kutatási jegyet elmozdító kutató csak a harmadik személynek okozott kárért felelős. (F. I. és K. M. 35.715/1889.)

2. A kutatási jel hibás felállítása új kutatási tervezetnek tekintendő, mely ha nem igazolható, mint jogtalan kutatás beszüntetendő, illetve a kutató a jel okmá ny szerinti kifizésére utasítandó. (F. I. és K. M. 120/1872.)

33. §.

Ha valamely bányahatósá gnál a kutatási jegyek föllállítása végett vá lasztott pontok iránt (22. §.) egyszerre több följelentések érkeznek be, s ha az, ez által nyert szabadkutatások körei egészen vagy részleg összevág nak, az ekkép összevágó térek, az érdeklé tt szabadkutatók számára közösen jelö lendők ki, kivévén, ha a szabadkutatók egymás között máskép egyez kednek.

Közös kutatási körök.

V. sz. 29. §. Az á. b. t. 33. §-a azt határozza, hogy egyidejűleg, azaz egy és ugyanazon napon (á. b. t. 53. §.) bejelentett oly két vagy több zártkutatás, melyeknek körei egymást fődik, az egymást fődő körök közös tulajdonjogát állapítják meg.

A bányahatóságok ily bejelentések elintézése előtt, a bejelentések nyomán, a zártkutatásokról térképet fognak szerkeszteni, mely térképen, az egymást fődő körök szembeötlően vannak ki-tüntetve.

E térkép egy példánya a zártkutatási könyv megfelelő helyén beillesztendő, — és ama könyv megfelelő lapjára, minden ily zártkutatásnál feljegyeztetik, hogy:

«Ezen szabadkutatás (öl, láb, hüvelyk) legnagyobb átmérővel bíró (északi, déli, nyugoti, vagy keleti) metszéke az 1 . . . évi . . . hó . . . napján, . . . sz. a. megerősített zártkutatással összevág.»

A másolatok pedig a zártkutatási bejelentésről szóló bizonyítvánnyal egyidejűleg (IV. minta) megküldetnek a folyamodóknak. A bejelentési bizonyítvány azon hozzáadással adatik ki, hogy az érdekeltek, valamely megszabott záros határidő lefolyása alatt, ama közös terek használata felett egyezkedni kötelesek, mivel ellenesetben igényeiknek a törvényes úton való kiegyenlítése előtt ama területek fölött való bányatelek-fektetés nem lesz foganatosítható.

A bányakerületi térképen a közös zártkutatási jogositvány szintén berajzolandó.

Jegyzet.

A bányakerületi térkép szerkesztése nincsen gyakorlatban.

Minden szabadkutatás számára föltartott tér.

34. §.

Minden szabadkutatás igényt ad, legalább is egy vájnamérték, azaz 12.544 négyszögölnyi egyenszög adományozásához. A közzénnél ezen igény legalább is két, egymást leghosszabb oldalával érintő vájnamérték, azaz kettős mérték adományozásáig emelkedik.

Ha azonban a szabadkutatás oly aknavájából áll, melynek feneke függélyesen legalább is ötven ölnyre van a természetes földszín alatt, úgy az igény általában két, a közzénnél pedig négy, egymást leghosszabb oldalával érintő vájnamérték adományozására terjed ki.

Több, ugyanazon adományozásban foglalt vájnamértékek összege vájnateleknek nevezetetik.

Jegyzet.

$12.544 \text{ négyszögöl} = 45.116.4 \text{ m}^2.$

$50 \text{ öl} = 94.824 \text{ méter}.$

35. §.

Jöllehet a kutató saját kutatási területén kívül kutatóvájás üzletére (15. §.) nines feljogosítva, mindazáltal az adományozásnál a vájnamértékek fekvése tekintetében saját kutatási tere határait nem szoríttatik.

36. §.

Oly bányamértékek adományozásánál, melyek valamely, még adományozást nem érdemlő szabadkutatás (44. §.) közelében léteznek, ezen utóbbi birtokosának, ha ő az adományozást kérővel meg nem egyezhet, szabadságában áll, azon irányt kiválasztani, melyben a vájnatelek egyenszögnek tekintve, a hosszabb kiterjedést kapja.

37. §.

Ha a vájnatelek hossza, irányára és nagyságára nézve meg van határozva, úgy annak szélessége is irányára és nagyságára nézve tudva van:

azonban mind a kettő kimérésének oly módon kell történnie, hogy a kutatási jegy a vájnamérték középre essék.

A kutatási terület fölött való bányatelek-fektetés.

V. sz. 30. §. Az á. b. t. 35–37. §§-ban előírt határozatokból, a bányahatósági gyakorlatra vonatkozólag következő következtetések vonhatók.

Kutatók, kik valamely kutató-vájást, annak adományozhatóságig föltárták (á. b. t. 44. §.) és adományozásért folyamodtak, kérelmezett vájnamértéküket, ha csak régibb adományozások nem állanak útjukban (á. b. t. 15. §. 2.), kutatási terük határain túl, sőt más idegen zártkutatásokba is fektethetik, ha csak az által annak azon tere fedve marad, mely tér neki az á. b. t. 34., 36. és 37. §§-ai nyomán fenntartva kell, hogy maradjon.

Ha az így fektetett bányamezőn belül oly kutató vájások léteznek, melyek a zártkutatás törvényes tulajdonaival nem bírnak (10. §. a) és 28. §§.), úgy ezek, az adományozás által minden kártérítési kötelezettség nélkül az adománykérőnek tulajdonába mennek át, és a bányahatóság ily általános kutatókat körülzárt kutató-vájásaik átszolgáltatására szorítandja. Az e mellett létező szerszámok, földbirtokok, épületek, gépek stb. azonban továbbra is a kutatók tulajdonát képezendik.

Joggyakorlat.

1. A fenntartott határ a 36. §. szerint csak saját zártkutatási területen, vagy esetleg rendelkezésre álló szabadterületen belül és a 37. §. szerint csak akként fektetendő, hogy a zártkutatmányi jegy a fenntartott határ középhe essek, mi azonban, minthogy a bányatörvény csonka fenntartott határt nem ismer, ha ez régibb jogok sérelme nélkül nem fektethető, a szomszédos adományt nem akadályozhatja, mivel a bányatelek szomszéd zártkutatmányokba és jogsérelem nélkül fektethető. (F. I. és K. M. 9646/1872.)

2. Ha a zártkutatmányos a bányajárási tárgyaláson nem is jelenik meg, a bányakapitányság egy előtte ismert régibb zártkutatmányi jogosítvány mellőzésével nem határozhat. (F. I. és K. M. 10.833/1878.)

3. Csonka fenntartott mező nem fektethető. (P. M. 40.134/1895.)

4. Felkérő a szomszédos zártkutatmányba telkével egészen addig beemelhet, amíg annak fenntartott határát nem érinti. (P. M. 40.135/1895.)

5. A zártkutató fenntartott mezőjének fektetésére vonatkozó nyilatkozatát, a felkérő szerzett jogának sérelmére, vissza nem vonhatja. (P. M. 40.141/1895.)

6. A zártkutatmányost a szomszédos zártkutatóval szemben nem úgynevezett fenntartott kör, hanem csupán egy fenntartott mérték fektetési joga illeti meg. (P. M. 71.196/1898.)

7. Ha a bányajárási tárgyalásnál a zártkutatmányos a zártkutatmányát megillető fenntartott mezőre vonatkozó jogkedvezményt igénybe nem veszi, az részére hivatalból nem állapítható meg. (P. M. 15.863/1899.)

8. A zártkutatmányos minden adományozásnál tetszés szerint újból választhatja fenntartott mértékének hosszirányát, de természetesen csak annyiban, amennyiben még szabad terület áll rendelkezésre (P. M. 15.863/1899.)

9. Az adománykérvény benyújtása után megerősített zártkutatmány a felkérvényben kijelölt terület ellenében fenntartott határfektetési joggal nem élhet. (P. M. 911/1900.)

10. I. A fenntartott mezőfektetés joga kivétel nélkül minden jogérvényesen fennálló zártkutatmány birtokosát megilleti, még akkor is, ha az adománykérés alapjául szolgáló zártkutatmány idősebb. II. A középpontjával idősebb zártkutatmányba eső fiatalabb zártkutatmány, ebből az okból csak az idősebb zártkutatmányos kérelmére érvényteleníthető. (P. M. 39.166—1910.)

A kutatási jogok átruházása.

38. §.

A kutatási engedelem, vagy a szabadkutatási jogosítványoknak minden más vállalkozóra leendő átruházása a bányahatóságnak följelentendő. Ha ezen vállalkozó valamely vajúást, a bányahatósághozzi följelentés előtt kezd, úgy ő jogtalan bányavállalkozókép büntetendő.

Kutatási jogosítványok átruházásának bejelentése.

V. sz. 31. §. Ha valamely kutatási engedély (á. b. t. 14. §.) az eredeti szerző által valamely harmadik személyre átruháztatik, úgy, a 38. §-ban előírt e tárgyu bejelentés a bányahatósághoz (bányakapitányság vagy bányabiztosság) egy mindkét fel által aláírt beadvánnyal kell, hogy eszközöltessék. A beadványhoz az eredeti kutatási engedély melléklendő. Mind emez irányban hiányos beadvány pótlásra visszaadandó.

Jogosítlan kutatási munkálatoknak betiltása.

Ha a bányahatóság valamely úton-módon tudomást szerez arról, hogy az átvevő az átveendő területen, az átvétel törvényszerű bejelentése előtt, kutatási munkálatokat kezdett, ellene, ama munkálatok betiltása mellett, az á. b. t. 236. §-át fogja alkalmazni. A betiltás maga a politikai hatóság kiértesítése mellett rendeletileg eszközöltetik.

Kutatási engedélyek bírói uton való átruházása.

Ha egy kutatási engedélynek átruházása bírói végzés (örökösödési eljárás, végrehajtás, csőd, stb.) folytán történik, úgy az átvevő ezen okmányt (végzést) eredetiben vagy hitelesített másolatban az eredeti kutatási engedély csatolása mellett, egyoldalú bejelentéséhez mellékei.

Kutatási engedélyek átruházása bejelentésének elintézése.

V. sz. 32. §. Minden kutatási engedély elidegenítése iránti bejelentés, a bányahatóság által mindenek előtt alaki szempontból (31. §.) vizsgálandó meg, és ha e tekintetben a törvényes kellékeknek megfelel, kipuhatólandó, ha vajjon az átvevő, az á. b. t. 7. és 8. §§. értelmében, bányaművelésre jogosult, és végre, hogy a kérdéses kutatási engedély érvényben van-e?

Ha e követelmények egyike vagy másika nincs minden kétséget kizáró módon beigazolvva, úgy a bejelentő értesítendő arról, hogy az átruházás a kutatási könyvekben nem jegyeztetett elő és hogy az átvevőt ezen átruházásból kutatási jogok nem illetik. Fogyanatosítandó azonban a bejelentett átruházás, ha a bányahatóság a fentemlített körülményekre nézve törvényes akadályokat nem talál az által, hogy a bejelentett átruházás úgy az eredeti kutatási okmányokon, mint a kutatási könyvben is, megfelelő helyeken feljegyeztetik. A bejelentő erről eredeti kutatási okmányai visszazárása mellett értesítendő.

Zártkutatmányok átruházása.

V. sz. 33. §. Bejelentett és megerősített zártkutatások (á. b. t. 22. §.), a 30. és 31. §-ban tárgyalt engedélyezhetési esetek kivételével, csak úgy ruházhatók át az eredeti szerzőről másra, ha az átvevő egyidejűleg az azok alappját képező kutatási engedélyeket is átveszi, vagy ha egy a kérdéses területre vonatkozó kutatási engedélyt bír, vagy végre, ha a zártkutatás átírásával egyidejűleg egy,

valamely a kérdéses terület tetszés szerinti részére vonatkozó, kutatási engedélyt is kér, és új jogosítványának erre való átiratását szorgalmazza.

Az első esetben a kutatási engedélynek és zártkutatásnak a kutatási és zártkutatási könyvekben való átirása eszközendő. Azon esetben, ha az eredeti kutató, az átadott kutatási engedély alapján, az illető kutatási területen még több, át nem adott zártkutatással bír, úgy bizonyos záros határidő kitűzése mellett felszólítandó arra nézve, hogy ezek számára egy kutatási engedélyt eszközöljön ki, mert ellenesetben a 10. §. 7. és 8. pontjaiban elősorolt következmények foglalnának helyt. A másik két esetben az átruházott zártkutatás, az eredeti kutatási engedéllyel törölendő és a közvetlen szerző a megfelelő régebb vagy új kutatási engedéllyel előjegyzendő. A megfelelő följegyzés a zártkutatási könyvben is eszközendő.

Jegyzet.

Zártkutatmány átirása iránti kérvényminta.

I P 60 f

Tekintetes m. kir. Bányakapitányság!

Alulírott taktiszlelettel kérjük, hogy a köztünk létrejött szerződés értelmében az 1930. évi 2.128. sz. a N. N. soproni lakos nevére kiállított kutatási engedélyt, valamint az azon alapuló 25 zártkutatmányt X. Y. soproni lakos nevére átirni méltóztassék.

A kutatási engedélyt és zártkutatmányi bizonyítványokat csatoljuk,

Sopron, 1931. évi május hó 25-én.

Előttünk mint tanúk előtt;

N. N. kereskedő.

Előttünk mint tanúk előtt;

X. Y. vállalkozó.

Joggyakorlat.

1. Zártkutatmányokra végrehajtás vezethető. A végrehajtás a kutatási könyvekben feljegyzendő. (F. I. és K. M. 8153/1885.)

2. A kutató társak mindenike szabadon rendelkezik a közös zártkutatmányoknak reá eső hányadával. (P. M. 10.727/1897.)

3. A zártkutatmány jogerős átirása közigazgatási úton meg nem támadható. (P. M. 34.538/1898.)

4. Zártkutatmány örökbérlet, vagy örökhaszonbérlet tárgya nem lehet, mert a kutatási jog nem olyan vagyonjog, mely bér. vagy haszonbéri szerződés körébe volna vonható. (P. M. 18.066/1898.)

5. A zártkutatmányokban nyerendő termények utáni jövedelem biztosítására tett engedmény a kutatási könyvekben és a kutatási okmányokon fel nem jegyezhető. (P. M. 22.688/1901.)

6. Csődnyitás a kutatási könyvekben feljegyzendő. (P. M. 35.589/1901.)

7. Zártkutatmányok átirása körül felmerülő vitás magánjogi kérdések bírói perútra tartoznak. (P. M. 44.390/1901.)

8. Zártkutatmányok egyik kutatási engedélyről a másikra, mégpedig akár már fennálló, akár pedig egyidejűleg kiadandó új kutatási engedélyre szabadon átirthatók. (P. M. 16.027/1903.)

9. Tulajdonjog iránti perfeljegyzésnek a kutatási könyvekben akkor sem lehet helyet adni, ha az ez iránti megkeresést maga a per bírósága intézi a bányakapitánysághoz. (P. M. 49.770/1903.)

10. A kutatási könyvekben csak az illető kutatási jogosítványok mibenlétét, tulajdoni viszonyait és jogi fennállását érintő érdemleges bejegyzések foglalhatnak helyet. (P. M. 16.021/1903.)

11. I. A zártkutatmány végrehajtás alá vonható. II. Az ilyen végrehajtás bányabíróági kiküldött által fogantatosítandó. III. A zártkutatmány szabályszerű végrehajtás alá vonását a bányakapitányság egyszerű feljegyzése nem pótolja. (B. T. 2776/1904.)

12. Zártkutatmányok opcióba vétele a bányahatóság által tudomásul veendő és az ezeken alapuló felkérvények tárgyalásához az opcióba vevő is meghívandó. Hogy miként lesz a hatóságnál nyilvántartva a szóbanlévő bejelentés, az a bányakapitányság tetszésétől függ, de ha a kutatási könyvekben jegyzi is fel azt a bányakapitányság, ennek a feljegyzésnek, amely nem lesz más, mint egyszerű emlékeztető jel a bányahatóságra nézve, kifelé (harmadik személlyel szemben), semmi jogi jelentőséget nem lehet tulajdonítani. (P. M. 25.974/1911.)

13. Végrehajtási zár alá vett zártkutatmányok, minthogy ez által a tulajdonos rendelkezési joga fel van függesztve, át nem írhatók, de az átruházási kérelem a kutatási könyvben feljegyzendő. (P. M. 105.380/1911.)

14. I. Zártkutatmányokra vezetett végrehajtás a kutatási könyvben feljegyzendő. II. A zártkutatmányi okmányokról másolatok akadály nélkül kiállíthatók, másodlatok azonban csak akkor, ha az eredeti okmány szabályszerű módon megsemmisítették és a másodlat természetesen csak a zártkutatmány igazolt tulajdonosának adható ki. III. Az előverezett zártkutatmány, a másodlatra vezetendő záradékkal, csak az eredeti szabályszerű megsemmisítése után írható át. (P. M. 135.746/1911.)

15. Zártkutatmányokra vezetett végrehajtás a kutatási könyvben feljegyzendő. (P. M. 2117/1913.)

16. A kutatási és zártkutatmányi jogosítványokra vezetett végrehajtás a bányahatóság nyilvántartási könyveiben a jegyzetrovatba feljegyzendő. A bányahatóság nem teheti sem kifogás, sem bírálat tárgyává a bíróságnak, illetőleg kiküldöttjének ezt az intézkedését sem általában, sem pedig abban a tekintetben, hogy az illető jogosult volt-e az intézkedés megtételére. (P. M. 8104/1913.)

17. Zártkutatmányok vételár hátralékának biztosítására a zálogjogot a kutatási könyvben feljegyezni nem lehet. (P. M. 113.440/1915.)

18. A jogügyleti elzálogosítás tekintetében a kutatási könyvekben teljesített bejegyzés nem bír jogalapító hatállyal, mint a telekkönyveknél s ugyanígy ranghelyet (elsőbbséget) sem biztosít, mert a bejegyzésnek jogkeletkeztető hatálya nem lévén, a keletkezés elsőbbsége az általános magánjog szerint igazodik. s a feljegyzésnek legfeljebb csak tájékoztató jellege van. (P. M. 28.237/1931.)

Kutatási könyvek.

39. §.

Minden kutatási engedelmekről szabadkutatások följelentéseiről s azok felől adott elismervényekről a bányahatóságok által saját kutatási könyvek vezetendők.

Ezeknek megtekintése mindenkinek megengedettik.

Kutatási könyv.

V. sz. 34. §. Az á. b. t. 39. §-a szerint vezetendő kutatási könyv, a VI. minta szerint szerkesztendő, és minden kutatás számára, a meghosszabbítások, átíratások, szerzett zártkutatások, azok átíratása vagy törlése eszközölhetése végett legalább egy lap nyitandó.

Úgy a kutatási, mint a zártkutatási könyvek (VI. minta) azon hatóságnál vezetendők, melyet az azok fölötti első határozás illet.

A bányakapitányságok azonban a bányabiztosságok e tárgyú bejelentéseit úgy kell, hogy rendezzék, hogy eme könyvek állásáról, mindig tudomással bírjanak. Mindkét könyv ezenkívül az átnevezés könnyítése végett pontos név és helyjegyzékkel kell, hogy felszereltessek.

Kerületi térképek.

A bányakapitányságoknál, eme könyveken kívül, még 40"=1 bécsi hüvelyk mértékarányban kerületi térképek is szerkesztendők.

Miután ugyanis a bányakapitányság a 8. §. szabványai szerint hivatalterületét kerületekre kellőkép felosztotta, azokról melyekben bányászás már üzetik, azonnal, a többiekről azonban a bányászati vállalatok keletkezésének mértékében, a tábori, úti vagy más megbízható térképeknek nagyítása által, az előírt kerületi térképeket megszerkeszteni és ezekbe a már létező kutatási, zártkutatási, adományozási vagy engedélyezési bányatárgyakat azonnal, az újonnan szerzetteket azonban kiadásuk sorrendjében pontosan berajzolni. Minden följegyzett bányatárgy külön számmal látandó el és minden küreleti térképhez, álljon az bár egy vagy több lapból, egy oly jegyzék csatolandó, melybe minden szám, minőségének megjelölése (kutató terület, zártkutatás, bányatelek stb.) és följegyzési könyvének kötete és lapja, bevezetendő.

Azon lapokról, melyek a bányabiztosságok területére vonatkoznak, ezeknek másolatok adandók ki.

A kerületi térképek is nyilvánosak.

VI. minta.

Kutatási könyv mintája és példája.

. . . . . kötet, ... lap.

Szám	A kutatási engedély kelté			A kutatónak és meghatalmazottjának neve, polgári állása és lakhelye	Kutatási terület
	év	hó	nap		
3.620	1930.	dec.	12	Nagy Miklós földbirtokos, veszprémi lakos. 3750/1930. sz. Meghat. Dr. Magyar Endre ügyvéd, Veszprém.	A bányakapitányság egész hív. területe.

Megjegyzések.

19 . . . évi . . . . . számú zártkutatmány bejelentetett (zártkutatm. könyv . . . . . kötet . . . . . lap.)

19 . . . évi . . . . . szám. A kutatási engedély egy további évre, azaz

19 . . . évi . . . . . hó . . . . . -ig meghosszabbított.

19 . . . évi . . . . . szám. — 19 . . . évi . . . . . sz. zártkutatmány töröltetett.

Jegyzet.

A V. sz. 34. §-a harmadik bekezdésének első mondata, továbbá a szakasznak a kerületi térképekre vonatkozó része nincsen gyakorlatban.

40" = 1 bécsi hüvelyk mértékarány, a kataszteri viszonysszámmal egyenlő. (1 : 2880.)

Joggyakorlat.

A kutatási könyvek csupán a bányahatóság által gyakorlandó felügyelet és ellenőrzés céljára szolgálnak és tartalmuk is ennek megfelelően van megállapítva. Nem feladatuk azonban, hogy a kutatmányi jog tisztán magánjogi természetű terheléseit és a kutatási jogok által képviselt vagyoni érték tekintetében létesült egyéb, a bányászati közigazgatást közvetlenül nem érdeklő magánjogi viszonyokat tartsanak nyilván annál

kévéshbbé, mert a kutatási könyvek ilyen természetű jogviszonyok nyilván-
tartására intézményesen szabályozott rendeltetéssel nem bírván, a köny-
vekben netán teljesített ilyenemű bejegyzésekhez különös joghatály sem
fűződik. (P. M. 28.237/1931.)

HARMADIK FEJEZET.

Az adományozásról.

Az adományozás célja.

40. §.

Aki a bányahatóság által, a valamely meghatározott kerületen belül
előforduló föntartott ásványokrai tulajdonjogot, s azoknak a megkíván-
tató műület általai nyerésérei följogosítást, nemkülönb a saját segéd-
vadások vagy megyetárnák előállítására és üzletérei jogosítványt meg
akarja szerezni, köteles az első esetben az adományozásért, a másodikban
pedig az engedélyezésért folyamodni.

Adományozás iránti kérvényminta.

3 P 20 f

Tekintetes m. kir. Bányakapitányság!

Nógrád vármegye, Salgótarján megyei város határában, a Papberke
nevű dűlőben, X. Y. salgótarjáni földbirtokos földbirtoka alatt az „Emilia“
lejtőszaknával egy barnakőszén telepet tártam fel. A feltárt széntelep csa-
pása 4 óra 2 fok — 16 óra 2 fok, dőlése 12 fok, 2 perc irányban 1 fok,
vastagsága 0.9 méter.

Erre a feltárára négy kettős bányamértékből álló bányatelek adomá-
nyozását kérem.

A feltárási pont, mely a fektetési térképen «50» számmal van jelölve,
az Emilia lejtőszakna nyílásától a lejtőszaknán és a 2-ik baloldali osztó-
vágaton át mérve, 690 méter távolságra, az Adriai tenger színe felett
240.92 méter magasságban fekszik, mégpedig a salgótarjáni elemi iskolának
a fektetési térképen «I»-gyel jelölt északi szögletétől, mint I. számú vezér-
ponttól 1 óra 2 fok 33 perc és 35.8 másodperc irányban 657.715 méter távol-
ságra, a Jánostárói bányairodának a fektetési térképen «T»-vel jelölt
nyugati szögletétől mint II. számú vezérponttól 19 óra 11 fok 28 perc 10.05
másodperc irányban 100.570 méter távolságra.

Az így rögzített feltárási pontból kiindulva, a bányateleket a követ-
kezőképen óhajtom fektetni:

A négy kettős bányamértékből álló bányatelek, melynek hossza
661.552 méter, szélessége 600.000 méter, 4 óra 8 fok 0 perc 0 másodperc
irányban 19.416 méter, ellenirányban 589.584 méter, 22 óra 8 fok 0 perc
0 másodperc irányban 107.247 méter, ellenirányban 294.395 méter távol-
ságra terjed.

Az összes irányok 360 fokos körosztás mellett a kataszteri délőre
vonatkoznak.

A felkért bányatelek Salgótarján megyei város határában a Papberke
és Tarrölgy nevű dűlőkben X. Y. salgótarjáni lakos földbirtoka alatt terül
el. A széntelephez való kizárólagos kutatási, bányanyitási és értékesítési
jogot az 1921 évi október hó 6-án kelt s ide eredetben csatolt szerződéssel
szereztük meg, melyet a lekinetes m. kir. bányakapitányság az arra veze-
tett záradék szerint a szénjogi területék kivételése céljából 1921. évi decem-
ber hó 5-én 2100. sz. a. lajstromozott.

Az adományozásra kért bányatelket, melynek területe 360.391'2 négyzetméter

«Károly»

védőnéven kérem az N. N. Rt. nevére önálló bányabirtok gyanánt bevezetltni a bányatelek-könyvbe.

A fektelési térképet három példányban, valamint a feltárás próbadarabját egyidejűleg küldöm.

Salgótarján, 1931. évi május hó 10-én.

meghatalmazott bányamérnök.

Annak fajai.

41. §.

A bányaadományozások tárgyait képezik:

a vájnamértékek, 42—70. §§.;

a határközegek, 71—75. §§.;

a külmértékek, 76—84. §§.;

A bányengedélyezések tárgyait képezik:

a segédvájások, 86—89. §§.;

a megyetárnák, 90—97. §§.

Adományozási és engedélyezési könyvek.

V. sz. 35. §. Az á. b. t. 41. §-ában elősorolt különféle adományokról és engedélyekről a bányahatóság külön adományozási vagy engedélyezési feljegyzési könyvet a VII. minta szerint tartozik vezetni, mely könyvben minden bányatárgynak külön lap szentelendő.

Az első lap homlokára a tárgy neve (határközöknél, csupán «kapesolt határköz» vagy «önálló határköz») irandó és ezen felírat alá annak helyfekvése az engedélyezési vagy adományozási okmány keltje és száma, a kerületi térkép (34. §.) lapszáma és a fölmérés és elcövekelés (64—66. §§. á. b. t.) adatai pontosan és körülmenyesen feljegyzendők.

Ugyan e lapra azután szembeötlően, középhelyen ezen cím íratik:

a) «Birtok-álladék»,

mely alá feljegyeztetik, hogy a kérdéses bányatárgy önállólag vagy valamely más bányabirtok tartozékaként, mely bányatörvénysszék, mely kötetének lapján és mely szám alatt van bevezetve.

Azon esetben, ha ezen, a bányakönyvbe már bevezetett bányatárgyhoz egyidejűleg vagy később más ily bányatárgyak vannak hozzácsatolva, ezek itt helyütt az adományozási és engedélyezési könyv azon kötetének és lapjának megjelölése mellett, melyben azok be vannak vezetve, itt is előjegyzendők. Vízesekek, előkészítési és kohóművek, gépek stb. hivatkozással azon iktató számra, melylyel azok a bányahatóságoknak bejelentettek, szintén itt feljegyzendők.

Végre feljegyzendő, hogy a kérdéses bányatárgy a bányavámokról vezetett könyv (XXII. minta) és a bányatermértéklajtsrom (XX. minta) mely kötetének, mely lapján van bevezetve.

A második lap közepére felül ezen cím íratik:

b) «Birtok és igazgatás»,

mely alá az eredeti szerző vagy szerzők kereszt-, vezetékneve, polgári állása és lakhelye, a bányatársulat cége, annak igazgatósága (á. b. t. 144. §.) és az esetleg bejelentett meghatalmazott neve, polgári állása és lakhelye beiktatandó (á. b. t. 188. §.).

Ha a bányatárgy több részbirtokos tulajdonát képezi (á. b. t. 135. §.), úgy az egyes részbirtokok neve, jellege (polgári állása), lakhelye és birtokrészletük aránya egyenként felsorolandó. Ha azonban valamely társulat tulajdonát képezi (á. b. t. 137. §.), úgy ennek neve és igazgatósága megjelölése mellett a bányatársulati könyv azon kötete és lapja is beiktatandó (141. §.), hol a bányarészvénytulajdonosok és azok meghatalmazottjai (á. b. t. 141., 148. §§.) feljegyezve találhatók.

Ezen megjegyzések mindegyikénél azonban a megfelelő iktató számok is bejegyzendők.

A harmadik lapra középen felül

c) «Megjegyzés»

cím íratik.

Ezen szakasz alá a megfelelő iktató számok felsorolása mellett tartoznak:

1. Az esetleges engedélyezett haladékok (á. b. t. 182. §.).
2. Előfordult különösen nevezetes események (á. b. t. 221., 222. §§.).
3. Bekövetkezett büntetési esetek (á. b. t. 238., 239., 240., 243., 244., 245., 246., 248., 250. §§.).
4. Áttörésekre vonatkozó tárgyalások és azok elintézése (á. b. t. 198. §.).
5. Bányák összesítése (á. b. t. 112. §.).
6. Segéd- vagy megyetárnajogositványok és azok jogviszonyai (á. b. t. 87., 94., 95. §§.), bányaszolgalmak (á. b. t. 191–197. §§.) stb.

Ha valamely adomány vagy engedély lemondatik, vagy töröltenek (á. b. t. 263–265. és 259., 260. §§.), úgy az illető bányatárgy az első lap fején feljegyzett neve vörös téntával aláhúzendó és a lap szelén épp így felirandó, hogy: «felhagyatott» (vagy «töröltetett») «19 . . . évi . . . sz. szerint».

Oly esetben, midőn e tárgy egy más összlet tartozéka, úgy ennek előjegyzése az a) alatti részben hasonló módon eszközözendő.

Ha valamely bányatárgy egyszersmind egy másik összlet tartozékaént van bevezetve, úgy annak első feljegyzési lapjára az a) és c) címek alatt csupán következő előjegyzés frandó:

«Lásd továbbiakat az adományozási (vagy engedélyezési) könyv . . . kötetének . . . lapján.»

VII. minta.

Adományozási és engedélyezési könyv.

. . . . . m. kir. bányakapitányság 1. l.

. . . . . megye

Barna köszénre.

«Miklós»

4 kettős mértékből = 360.931.200 m² és 2 határközből (a) = 28.868.548 m² és b) = 18.815.639 m² (álló 408.615.387 m² területű bányatelek . . . . . vidéken, ... N. N. . . . . (kereskedő) . . . . . lakos, ... számú földrésztelen, ... községben, ... járásban, ... megyében.

Adományoztatott 19 . . . évi . . . hó . . . n. . . sz. alatt.

Fektetési térkép . . . . . sz.

Felméretett és elhatárköveztetett 19 . . . évi . . . szám szerint.

Téradótajstrom . . . . . füzet . . . . . lap . . . . . sz. alatt.

Birtokálladék.

19 . . . évi . . . . . sz. A . . . . . m. kir. törvényszék, mint
 bányabíróság 19 . . . évi . . . . . hó . . . . . n . . . . . sz. a.
 kelt végzése alapján a . . . . . -i bányakönyv . . . . . kötet
 . . . . . lapján, mint (önálló) . . . . . bányabirtok bekebelezetett.
 Ezen bányatelekhez mint tartozék bekebelezetett:
 . . . . . bányatelek. (adom. és eng. kv. . . . . kötet . . . .
 lap.) . . . . . előkészítő műhely. Eng. sz. . . . . /19 . . . évi
 (2. l.)

Birtok.

N. N. kereskedő, . . . -i lakos . . . . . $\frac{2}{3}$ résszel,
 K. K. földbirtokos, . . . -i lakos . . . . . $\frac{4}{5}$ résszel vagy
 «Isten segits» bányatársulat.
 Bevezetve: bányatárs. kv. . . . . kötet . . . . . lapján (19 . . . évi
 . . . . . sz.)

Igazgatás.

Bányaigazgatóság . . . . . -ben
 19 . . . évi . . . . . sz. Meghatalmazott igazgató X. Y. bányamérnök.
 (Okmánytár . . . . . kötet . . . . . lap.)
 (3. l.)

Megjegyzések.

19 . . . évi . . . . . sz. Szünetelési engedély adatott 19 . . . évi . . . .
 hó . . . . . napjáig stb.

Jegyzet.

A V. sz. 35. §-ának a XXII. mintára vonatkozó rendelkezése a bányá-
 vám megszűnése folytán tárgytalanná vált.

A vájnamértékek adományozásáról.

A vájnamértékek fogalma.

42. §.

Egy vájnamérték egy meghatározott tért foglal magában (34. §.) a
 vájna fölnyitási pontjának síklapján, még pedig 12.544 négyszögölnyi
 egyenszög alakjában, s rendszerint végtelen magasságig és mélységig (ha-
 tártalanig) terjed.

Jegyzet.

12.544 négyszögöl = 45.116.400 m². A bányamérték legrövidebb oldala
 106.2 és a leghosszabb 424.8 m. lehet.

Bányamegyei alapszabályok.

43. §.

Amennyiben az egyes bányakerületekben, a különös viszonyok elkerül-
 hetlenné tennék azt, hogy vagy a vájnamértékeknek eddig ott létezett fajai
 a jövő adományozásoknál is megtartassanak, vagy pedig, hogy a 42. §.
 határozatától eltérő bányamértékek állapíttassanak meg, az eziránti hatá-
 rozatok a bányamegyei alapszabályokba iktatandók.

A bányamegyei bizottmány választása.

V. sz. 36. §. Hogy az á. b. t. 43. §-ában jelzett bányamegyei alapszabályok miként tárgyalandók, tervezendők és szerkesztendők, azt az á. b. t. 274. és 275. §§-ai szabják meg; a bányakapitányságok azonban kellő körültekintéssel és a 8. és 27. §§-ban foglalt utasítások tekintetbe vételével azonnal oda fognak hatni, hogy már megalakult bányamegyékben lehetőleg megbízható és helyi ismeretekkel bíró tagokból álló bányamegyei bizottságok választassanak, melyekkel azután a bányahatóságok minden, az egész bányamegyét érdeklő ügyben hivatalos összeköttetésbe lépni tartoznak.

E bizottságok megválasztásának oly módon kell megtörténnie, hogy a megalakult bányamegye minden egyes bányabirtokosa legalább is tizennégy nappal a választás előtt a választási napról és a felállítandó bányamegyei választmány céljáról és szükségességéről kiértesítették s a bányahatóság által kitűzendő napra, a választás megejtése vegett meghívatik.

A választást maga a bányakapitány vezetendi, mely alkalommal a 8. §. értelmében ezen intézmény szükségességét megmagyarázván, arra hívja fel a gyülekezetet, hogy a megválasztandó bányamegyei bizottmány tagszámát és ezek működési idejének tartamát szavazza meg. Ha e kérdések szótöbbséggel eldöntettek, mi mellett minden gyülekezeti tag egy szavazattal bír, szavazat egyenlőség esetén pedig azon vélemény válik határozattá, melyhez a legnagyobb bányavállalkozó, több egyenjogú bányavállalkozó között pedig a korra nézve legidősebb járult, a bányamegyei bizottság megválasztása kerül sorrendre. E választás szavazati bárcákkal történik. A viszonylagos szavazattöbbség dönt.

Azon esetben, midőn két vagy többen egyenlő számú szavazat esik, ez egyenlő számú szavazatot nyert gyülekezeti tagok visszavonulni tartoznak, mire a többi jelenlevő azok egyikének megválasztását szóbeli szavazattal határozza el.

Az eljárás egész folyamatáról jegyzőkönyv veendő fel, melyben a megválasztottak megválasztásuk elfogadása iránt nyilatkozni tartoznak.

Ha a bizottsági tagság elfogadását megtagadják, ezen elhatározásuk indokait is be kell, hogy jelentsék. Ha a bányakapitány a bejelentett indokokat tekintetbe vételre méltóknak találja, a visszalépők helyébe, az utánok legtöbb szavazatot nyertek sorából másokat jelöl ki, vagy a körülményekhez képest ezek figyelmen kívül hagyása mellett új választást fog megejtetni, minél fent leírt módon fog eljárni.

A bányakapitány a lezárt választási jegyzőkönyvet indokolt véleménye kíséretében a főbányahatósághoz tartozik felterjeszteni, ez pedig a megerősítési határozatot kiadni, vagy egy új választás megejtését fogja elrendelni.

Ha a kerületi bányabirtokosok vagy a bányamegyei bizottmány megválasztása iránt általán, vagy a személyek iránt megállapodásra jutni nem tudnának, oly annyira, hogy még viszonylagos szavazattöbbség sem volna elérhető, úgy a bányakapitány egy három tagból álló bizottságnak egy év tartamára való kirendelését a főbányahatóságnál javaslatba hozni és ezen idő lejártá után új választást kitűzni tartozik.

A bányamegyei választmány. — megalakulása esetén, — saját kebeléből és önállólag elnököt választ, kit a bányahatóságnak bejelenteni tartozik. Ezen elnök az ügyvitelt azonnal átveszi és a bizottság levelezéseit aláírja.

A bizottság csak azon esetben ül össze, ha az elnök a bányahatóság felhívására vagy az egész bányamegyét érdeklő ügyek miatt a gyűlést összehívja.

Ily gyűlések határozatai szavazattöbbséggel döntetnek el, szavazat egyenlőség esetében a szintén mindig szavazó elnök véleménye a mérvadó.

A vájnamértékek adományozásának feltételei.

44. §.

A vájnamérték adományozása csak akkor engedhető meg, ha a föntartott ásványok az a végeft bejelentett helyeni telepökben oly módon föltárják, hogy azok a helybeli viszonyok szerint váját érdemlőknek tekinthetnek.

A vájátérdemlőség megítélése oly bányamegyékben, hol azt a helybeli viszonyok kívánják, külön határozatoknak tartatik fenn, s ezek a bányamegyebeli részvényesek meghallgatása után a minisztérium által boesátatnak ki.

A vájátérdemlőség meghatározása.

V. sz. 37. §. A vájátérdemlőség fogalma, mint az, az á, b. t. 44. §-ából is kitünik, igen viszonylagos.

Valamely föltárt telepen előjövő föntartott ásványok vájátérdemlősége, nemcsak előfordulásuk minősége és mennyiségétől, hanem előjövételi helyükön való csere- vagy forgalmi értéküktől is függ. Különféle kölüércek (zúzercek), szegényebb vaskövek, kovandok stb. egyes helyeken, a kohókhoz való hosszú szállítási út, nagy kohóköltiségek miatt, vagy felhasználásukat és feldolgozásukat eszközlő megfelelő gyárak és müintézetek nem létében egyes helyeken teljesen értéktelenek és így nem is méltók a lefejtésre, míg más bányáknál előnnyel jöveszthetők.

Ez irányban különben minden bányakerületben egy gyakorlatilag helyes ítélet fog kifejlődni, mely ítéletnek adandó alkalommal való tekintetbe vétele a törvény által megkivántatik.

A bányahatóságokra nézve a megítélés ezen módja és annak további megfontolása lényeges marad, hogy a törvény oly bányaadományozást nem akar engedélyezni, hol a vállalkozónak számdéka föntartott ásványok lemüvelése meddő hegyzárlatra (helyfoglalásra), csak mellékeélok elérésére, szélhámos vagy harmadik személyek könnyenbívóségének és tudatlanságának kiaknázását célzó úzerkedésre irányul.

Az új bányatörvények célzata nyilván az, hogy csak oly bánya-vállalatoknak nyújtassék kedvezmény, csak olyanok számára szerztessék hitel és csak olyanok támogattassanak a szükséges tőkékkel, melyek nemzetgazdasági értékkel bírnak. További célja pedig az, hogy a bányakönyvnek alapja *lehetőleg* biztos legyen.

Ha a bányahatóságok ezen elveket mindig szem előtt fogják tartani, úgy adományozások alkalmával a vájátérdemlőség jelentőségét kellőleg méltányolván, ennek megítélésénél kellő szigorral fognak eljárni, annál is inkább, mivel a bányavállalkozó szabadkutatási jogosítványa által tovább és húzamosabb ideig tartó jogosítványaira nézve is teljesen biztosítva van.

A bányahatóságoknak e szerint tehát kiváló kötelessége lesz, az üzemben levő szomszédos bányavállalatok megszemlélése, a telepeknek további feltárásaikban való helyi alakulásának megtekintése, az egyes kerületek tapasztalt és bizalomra méltó bányászai-val való megbeszélések és tanácskozások alapján, az előforduló ásványos telepek helyi és tapasztalat szerinti lefejtésre valóságáról meggyőződést szerezni, anélkül azonban, hogy e mellett az egyes bányadalmak zárszámadásait tekintetbe vennék, mert ezek néha külső körülmények összefolyása által, a telepek gazdagsága dacára is nyereséget nem mutatnak.

Ha az adománykérvény alapját képező feltárás oly minőségű, hogy a helyi körülményekhez képest és a divó fejtési módok szerint lefejtésre alkalmas, úgy az adományozásnak ez oldalról, mi sem áll útjában. Valamely még műre nem való telep nemesbülésének reménye azonban adományozást nem indokolhat, még azon esetben sem, ha ezen remény teljesen jogosult lenne is, mert ennek érvényesítésére a szabadkutatási jog is elegendő.

Ha azonban a bányamegyei választmány vagy a bányabirtokosok nagy többsége vagy végre a bányahatóság jól megfontolt okokból oda nyilatkozik, hogy valamely kerületben az ásványos telepek fejtésrevalóságának megítélésére pontos és határozott támpontok léteznek, és kimondja azt, hogy e tárgyban a kerületre vonatkozólag határozott szabványok szerkesztése kívánatos, utóbbinak kötelessége az iránti ajánlatait és a bányamegyei választmány nyilatkozatát a főbányahatósághoz fölterjeszteni, mely erre vonatkozólag aztán a . . . . . minisztérium elhatározását kieszközölni fogja.

Jegyzet.

Ennek a szakasznak utolsó kikezdése akként módosult, hogy a bányakapitányság jelentését egyenesen a pénzügyminiszterhez terjeszti fel.

Joggyakorlat.

1. A vājástérdemlőség megítélésénél az, hogy a bányászat haszonnal jár-e, tekinteten kívül hagyandó és csak az veendő figyelembe, hogy a kérdéses telepen való bányászat, helyi körülmények, műtani tekintetek és a település minősége alapján ajánlatosnak és alkalmasnak látszik-e (Cs. kir. K. és K. M. 5540/1862.)

2. Fűrőlyukak, melyekből csak por, de tömött darabok nem jöttek, vājást érdemlőség megállapítására elégtelenek. (P. l. és K. M. 22.453/1877.)

3. Adományozásnál nem a feltárás fekvésének leírása, hanem a feltáró pontnak a vezérpontoktól való rögzítése az irányadó. (P. M. 5.762/1892.)

4. A feltárásnak már a felkérvény beadásakor meg kell lennie s így azon kérelemnek, hogy a feltárás eszközlésére az adománykérvények beadásától számítandó előjogok fenntartásával határidő engedélyeztessék, hely semmi szín alatt sem adható. (P. M. 68.222/1895.)

5. Az adományozásra felkért ásványtelepülés vājástérdemlőségének vizsgálatánál a bányahatóság nem a vállalat nagyobb vagy kisebb jövedelmezőségét kell, hogy fontolóra vegye, hanem azt van hivatva kinyomozni és megállapítani, hogy tartalmaz-e a feltárt telep olyszerű ásványt, mely a bányatörvény 3. §-ánál fogva, mint fenntartott ásvány bányászati lefejtés tárgya lehet. (P. M. 52.874/1896.)

6. Fűrással eszközölt feltárás mellett vasércekre való adományozás nines megengedve. (P. M. 75.229/1897.)

7. Ha a barnaszén feltárására felkért bányatelek adományozását a bányakapitányság az országbírói értekezlet határozmányainak VII. rész 1. §. c) pontjában megkívánt földbirtokosi beleegyezés igazolásának hiánya miatt jogerős határozatával megtagadta, a kutatási üzem betiltandó. (P. M. 123.140/1909.)

8. A bányahatóságilag betiltott céltalan feltárási munkálatok újból folytathatók, ha időközben beigazolást nyert, hogy a feltárás adományozásra vezethet. (P. M. 2.040/1910.)

9. Az előzetes feltárás a bányaadományozásnak minden körülmények között oly lényeges pozitív kelléke, hogy e nélkül a bányaadományozásra gondolni sem lehet. (P. M. 100.241/1910.)

10. I. A vājástérdemlőség kérdését mindenkor kellő körültekintéssel és szigorú tárgyilagossággal kell elbírálni. A bányahatóság a vājástérdemlőség kérdésének elbírlásánál, főleg oly esetben, midőn e kérdés vitás, ne csak magát a feltárási pontot nézze, hanem a szomszédságban már meg-

állapított települési viszonyokra és az azokból az újonnan felkért feltárás tekintetében levonható következtetésekre is figyelemmel legyen. II. A bányakapitányság a kiegészítő eljárásnál, illetve a megtartandó pótszemlénél szakértőket alkalmazhat s ha szakértők kirendelését az adománykérő kívánná, e kérelem teljesítését nem lehet megtagadni. (P. M. 123.423/1914.)

11. Valamely széntelep fekvésének s a feltárás vájásterdemlőségének megállapításához, más feltárás hiányában, legalább is három, térben egymástól távolos, olyan bányahatóságilag ellenőrzött mélyfúrással létesített, eredményes feltárás szükséges, melyből a széntelep vastagsága, csapása és dőlése is megállapítható. (P. M. 57.348/1924.)

12. Kivett helyen létesített feltárásra is lehet adományozni. (P. M. 137.243/1925.)

13. Mangánérere nem lehet fúrás alapján adományozni. (P. M. 69.033/1928.)

Fölnyitó pont.

45. §.

Azon pont, melytől a vájnamérték kimérendő (felnyitó pont) az adományozást kérő által szabad tetszése szerint választathatik, csak hogy annak az ásványtelep föltárt részén, s az adományozandó vájnatelken (34. §.) belül kell léteznie.

Joggyakorlat.

1. A feltárási pont megjelölésénél becsúsztott némely mérési hibák nem vonják következtetésképpen maguk után annak érvénytelenségét, ha más adatokból a feltárásnak a kérvény benyújtása alkalmával a bejelentett helyen való létezése kétségen kívül kiderül. (F. I. és K. M. 4.616/1888.)

2. Annak felderítése, hogy a feltárás a kérvény beadásakor már létezett vagy sem, nemcsak magán-, hanem közérdekű is képez, azért ez a körülmény hivatalból ellenőrzendő. (P. M. 68.222/1895.)

Vájnamértékek alaptere.

46. §.

A vájnamérték mindig egyenszöghézag határozandó meg, hosszúságának, szélességéhez aránya, csak annyiban van meghatározva, amennyiben az egyenszög rövidebb oldalának nem szabad ötvenhat ölnél kevesebbet tennie.

Jegyzet.

56 öl = 106'203 méter.

Joggyakorlat.

1. A bányateleknek oly egyenközenyekből kell állania, amelyeknek rövidebb oldalai a törvényben megszabott minimumnál kisebbek nem lehetnek. (P. M. 5789/1892.)

2. Bányatelkek fektetése olyan legyen, hogy azok az ált. bányatörvény 42. és 46. §-ban előírt alakokkal bíró bányahatárokat felbonthatók legyenek. Az, hogy az egyes telkek egymáshoz csatlakozva sokszöget képeznek és a feltárási pont nem esik össze az egyes bányahatárok csatlakozási pontjával, az az adományozást nem gátolja. (P. M. 28.957/1892.)

A vájnamértékek adományozható száma.

47. §.

Egy föltárásra rendszerint csak a szabadkutatásra föntartott számú vájnamértékek (34. §.) adományoztathatnak.

Ha pedig a fölnyitó pontnak oly fekvése van, hogy abból több, még nem adományozott vájnamértékek mérhetnek ki, az adományozást kérőnek szabadságában áll, kő- és barnaszénnél négy kettős mértékig, minden egyéb ásványoknál pedig négy egyszerű vájnamértékig terjeszkedni egy feltárássra.

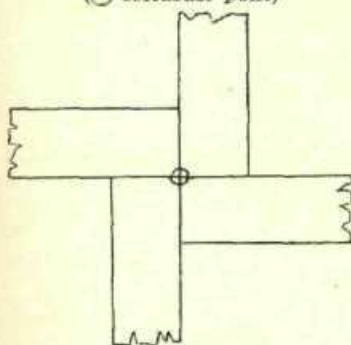
A kérelmezett bányatelkeknek zártkutatásokkal való összetalálkozása.

V. sz. 38. §. Az á. b. t. 47. §-a az adománykérő által igénybevett bányatelkek számáról, annak 52. §-a azok fektetéséről szól.

Ha ezen igények sem fiatalabb adománykérők, sem zártkutatók jogaival nem ütköznek össze, úgy a törvény minden kétséget kizáró módon körülírja azon elveket, melyek szerint a bányahatóságok eljárni tartoznak. Az á. b. t. 47. §-ának második kikezdése pedig azt határozza, hogy e mellett a feltárt ásványos telep fekvése tekintetbe veendő, és hogy több bányamérték adományozásánál mindig azon elv tartandó szem előtt, hogy egy bányatelekeknek tárgya föntartott, lefejtésre méltó ásványok létezésének valószínű tartama lehet csak.

Ha valamely adományozásra előkészített feltárás által (á. b. t. 44. §.) az ásványtelep annyira fel van tárva, hogy csapás és dőlés-vonal irányában való továbbvonulása valószínűnek látszik, ha a dőlésnek a szinthez való hajlásszöge csekély, ha a tárpont a telepen belül létezik, és ha a terep minden oldalon szabad, minden föltétel megvan arra nézve, hogy az á. b. t. 47. §-a értelmében, négy egyszerű vagy négy kettős bányamérték úgy fektethessék, hogy a tárpont ezen telkek közös találkozási pontjába essék. (L. a mellékelt rajzokat.)

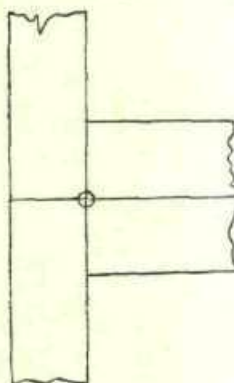
(● feltárási pont)

vagy

vagy

Ha azonban régibb jogosultságú adománykérő közelében, későbbi adománykérők vagy zártkutatmányok léteznek és az elsőnek tervezett telekfektetése az utóbbiak zártkutatási köreibe belenyúlna, úgy beáll annak szüksége, hogy a fiatalabb adománykérőnek vagy az adománykérvény benyújtására még nem jogosult zártkutatónak az á. b. t. 36. §-a

szerinti fenntartott mező kiméressék, ha csak az érdekeltek között a bányahatóság által minden egyes esetben ajánlatba hozandó megfelelő egység létre nem jönne.

E mellett a csupán zártkutatási jogosítvánnyal bíró bányavállalkozó fönttartott mezejének kimérését, csak az á. b. t. 36. és 37. §-ai, illetve annak 34. §-a szerint követelheti. Nincs azonban kizárva, hogy jövőre, ha ugyanis feltárása idővel vájástérdemlővé válik, a még talán létező szabad terepen, ezen feltárása alapján, nagyobb terjedelmű vagy máskép fektetett bányatelkek adományozását kérhesse. Ily esetben azután épúgy, mint a feljebb említett adománykérő, bányatelkeinek zártkutatási köre határain túl vagy adományozásra még nem jogosult zártkutatásokba való fektetését is kérelmezheti.

Ha a régibb jogosultságú adománykérővel összeütközésbe jövő zártkutató adománykérvényét később ugyan, de szintén benyújtotta, másképp alakulnak a körülmények. Ily esetben ugyanis a zártkutatások a régibb adománykérő bányatelkei fekvésének irányában zártkutatási jegyének álláshelyétől mint kiindulási ponttól számítva, nagyobb telket nem vehet igénybe, mint azt az á. b. t. 37. §-a, tekintettel ugyan e törvény 34. §-ára, engedélyezi. Bányatelke, mondott irányban választott egyszerű bányamértéke feléig terjeszkedhetik csak, míg minden más irányban, azaz még saját vagy más zártkutatók vagy fiatalabb jogosultságú adománykérők zártkutatási körein kívül is, azok föntjelzett törvényes igényeinek tekintetbe vétele mellett, kérelmezett bányatelkét tetszés szerint fektetheti.

Régibb jogosultságú adománykérők kérelmezett bányatelkeinek előleges kimérése alkalmával mutatkozó azon körülmény folytán, hogy ez a szomszédos zártkutatások körébe bele nem esik, a szomszédos fiatalabb adománykérők és zártkutatások számára kimérendő fönttartott mezők kitűzése elmarad.

Adománykérvény az á. b. t. 40. és 45. §-ai alapján még oly esetben is nyújtható be, midőn a kérelmezendő adomány alapját képező feltárás nem régibb kutatási engedély, hanem csak véletlen lelet eredménye, mely eset különösen földalatti bányaműveléseknél és adományozott bányatelkek határain fordulhat elő.

Ha azonban két ily körülmény között lévő adománykérő, adományozás iránti kérvényét különböző időben nyújtja be (á. b. t. 52. §.), a régibb jogosultságú kérvényező bányatelkeit, a kérvényét később benyújtott adománykérő lehelyén át is fektetheti, mi mellett utóbbit a fenntartott mező fektetésének joga nem illeti meg.

Joggyakorlat.

1. Az á. b. t. 47. §-a bizonyos körülmények között megengedi, hogy barna- és kőszénbányászatok számára egy feltárás alapján négy kettős bányamérték adományoztathassék. Ezen feltételek a végrehajtási szabályok 38. §-ában külön fel vannak sorolva és abból állanak, hogy a feltárt telep annyira kell, hogy feltárva legyen, hogy annak vájástérdemlősége minden kétségen kívül megállapítható, annak csapás és dőlés szerinti vonulatának huzamossága valószínű legyen, hogy a dőlés esekély hajlásszöveget mutasson, hogy a tárpont a telepen belül létezzék, és hogy a terep minden oldalról nyitott legyen. Ez és semmi több az, amit a törvény a négy kettős mértékig való adományozás tárgyában előírt, mert a végrehajtási szabályok idézett §-a határozottan kimondja, hogy fönt elősorolt esetek bekövetkezte alkalmával mindazon követelmények megvannak, melyek alapján az á. b. t. 47. §-a szerint négy egyszerű (ásványszénnél négy kettős) bányamértéknek egy feltárási pont alapján való kimérése lehetséges. Ha tehát az á. b. t.-hez kiadott végrehajtási szabályok 38. §-a egyik pontjában az van mondva, hogy e mellett a feltárási pont ezen mértékek közös találkozási pontjával összevág, és ez példaképen ábrákkal van

felvilágosítva, úgy ez az említett pont tekintetbe vételével és az á. b. t. 47. §-a értelmében nem úgy értelmezendő, hogy a feltárási pont mindig az adományozott telkek közös találkozási pontjába kell hogy essék, mert ha ezen vélemény állana, úgy ezen körülmény a törvényben és a hozzá kiadott végrehajtási szabályokban minden esetre fel volna véve. (Osztr. p. m. rend. Österr. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen 1858. év folyama, 21. sz.)

2. I. Több bányamértékből álló bányateleknek oly egyenközenyekből kell állania, melyek területe a törvényben világosan van előírva és amelynek rövidebb oldala bizonyos minimum alá nem szállhat. II. Egy, a felkérvény beadása idején még fennálló zártkutatmánynak időközbeni elenyészte nem csorbitja az annak alapján beadott felkérvénnel szerzett előjogot. (P. M. 5.789/1892.)

3. A kettős bányamérték alakja csak olyan lehet, amelyet a bányatörvény 34. §-a előír. (P. M. 12.373/1893.)

4. Több egyes bányamértékből összeállítandó bányateleknél a bányatelek valamennyi mértéke illeszthető egymásután szélességi oldalával. (P. M. 42.396/1894.)

5. Hogyha egy fővájásból eszközölt feltárások oly kiterjedtek és elágazottak, hogy a feltárásnak minden egyes része, vagy ága önálló feltárásként szerepelhet és máskülönben elegendő szabad tér áll rendelkezésre, úgy semmi sem áll útjában annak, hogy a feltárás minden részére, vagy ágazatára külön egy négy-négy határból álló bányatelek adományoztassék. (P. M. 40.150/1895.)

6. I. A feltárási pont a bányateleknek tetszés szerinti részébe eshetik és nem kell a közepére esnie. II. A bányatelekben fekvő egyes mértékek tetszés szerint illeszthetők össze. (P. M. 30.814/1896.)

7. Ásványszénre vonatkozó adományozásnál felkérőnek a kettős mérték adományozására csak jogigénye van, de a kettős mérték választása nem kötelező s így az ásványszénfeltáráshoz egyetlenegy egyszerű bányamérték önmagában is, minden jogi akadály nélkül adományozható. (P. M. 87.921/1897.)

48. §.

Minden oly adományozás után, mely eleinte nem a 47. §-ban kijelölt teljes mértékben kéretett, a telek törvényes kiegészítése még utóbb is kérhető, amennyiben azt más vállalkozók időközben szerzett jogai nem gátolják.

Az ilyes kiegészítés megengedhető volna azonban akkép nyomozandó ki, mint az új adományozásé.

Joggyakorlat.

A kezdetben kisebb térnagyságra vonatkozó adományozási kérelem később, akár a tárgyalás alkalmával is, mindenkor akadály nélkül a törvény által megengedett legnagyobb kiterjedésre, régebben és időközben szerzett bányajogositványok sérelme nélkül kiegészíthető. (F. I. és K. M. 24.697/1888.)

Az adományozási kérvények alakja és tartalmáról.

49. §.

Az adományozási kérvényeknek:

a) a kérelmező nevét és lakhelyét, vagy meghatalmazottja nevét és lakhelyét kell tartalmazniok, s általa sajátkezűleg aláírva lenniök.

Ha meghatalmazott folyamodik, a kérvény a szükséges meghatalmazvánnyal ellátandó;

b) a feltárás fekvése és minőségének leírását kell előadniok, a földtulajdonos, a helyközség és a politikai járásnak, továbbá a fölnyitó pontnak két elmozdíthatlan s általánosan megismerhető ponttól távolságának kijelölésével;

- c) a föltárás próbadarabjával kell ellátva lenniök;
 d) azon esetben, ha a föltárás kutatás által történt, a kutatóvájás előadandó, s egyszersmind kijelölendő, hogy a föltárás a külbevájástól mily mélységben s mily irányban történt. A kérvényező köteles továbbá:
 e) a fölkért vájnamértékek számát és fekvését, s az adományozás által viselendő nevet előadni, s végre:
 f) kijelenteni, vajjon a fölkért mértékek önállóan iktatandók-e be a bányakönyvbe, vagy pedig vajjon azok valamely már abba beiktatott műhöz új alkatrészenként esatolandók-e.

Az adománykérvények alakja és előleges elintézés.

V. sz. 39. §. Az á. b. t. 49. §-ában az adománykérvény követelményei kimerítően vannak tárgyalva. Ezekhez járulnak még következők:

1. Az adományozási kérvények írásban nyújtandók be. Azok szóbeli bejelentése el nem fogadható.

2. Oly adománykérvények, melyek jelkövel nincsenek felszerelve, vagy olyanok, melyekben az adomány alapját képező feltárás fekvése és minősége nincsen határozottan körülírva, föltétlenül visszautasítandó. Kiigazított ily kérvények elsőbbségi joga (á. b. t. 52. §.) csak azon naptól számíttatik, melyben a helyeshítt kérvény benyújtott.

3. Másnemű és különösen oly hiányok pótlására, melyek esetleg a bányajárás (á. b. t. 54. §.) alkalmával, mások jogainak sérelme nélkül ki nem egyenlíthetők, a kérelmezőnek az adománykérvény nyole napi, meg nem hosszabbítható záros határidő kitűzése mellett visszaadandó, mely határidőnek lejártáig elsőbbségi joga a pótlásra kiadott kérvény benyújtása idejétől számíttatik.

4. A bányakapitányság minden beérkező, sőt még az előző második pont értelmében véglegesen visszautasítandó adománykérvényt is egy külön e célra szolgáló és a VIII. minta szerint szerkesztett feljegyzési könyvbe bevezetni tartozik. Ezen feljegyzési könyvbe minden egyes, az illető adománykérvényekre vonatkozó intézkedés, rendelet, az adományozási okmány kiadása (á. b. t. 63. §.) és a kicövekelés megerősítése (á. b. t. 66. §.), a kelet és iktatói szám feljegyzése mellett bevezetendő.

VIII. minta.

Adománykérvény könyv.

19 . . évi . . . . . sz. — N. N. 19 . . évi . . . . . sz. alatti zárt-kutatása alapján (zártkut. kv. . . . . köt . . . . . lap) négy egyszerű bányamérték adományozását kéri.

19 . . évi . . . . . sz. — Bányajárás 19 . . évi . . . . . hó . . . . . napjára kitűzetett.

19 . . évi . . . . . sz. — Szakértők meghívása iránti kérvény. (Szakértőkül kinevezettek N. N. és N. N.)

19 . . évi . . . . . sz. — Bányajárási jegyzőkönyv.

19 . . évi . . . . . sz. — Adományozási határozat.

19 . . évi . . . . . sz. — N. N. felfolyamodása a határozat ellen. (Felterjesztetett 19 . . évi . . . . . hó . . . . . n.)

19 . . évi . . . . . sz. — Felfolyamodásnak hely nem adatott.

19 . . évi . . . . . sz. — Adományozási okmány kiadatott.

Joggyakorlat.

1. A kutatás, vagy szabadkutatás nem okvetlen előfeltétele az adománykérvénynek, mert véletlen leletre is kérhető adományozás (F. I. és K. M. 11.290/1876.)

2. A feltárási pont megjelölésével becsúsztott némely mérési hibák nem vonják következőképpen maguk után annak érvénytelenségét akkor, ha más adatokból a feltárásnak a kérvény benyújtása alkalmával a bejelentett helyen való létezése kiderül. (F. I. és K. M. 4.616/1888.)

3. Az adományozás alapját képező feltárási pont azonosságának megállapítása végett, az lehetőleg szabatosan körülírandó, mindamellett tekintettel arra, hogy a megjelölésnél mégis a legfőbb súly a két vezérponttól való pontos meghatározásra helyezendő, azon körülmény pedig, hogy ezen megjelölés kifogástalan-e, vagy sem, még megállapítva nincsen, a kérvény a bányajárási tárgyalás alapjául elfogadandó. (P. M. 5.762/1892.)

4. A bányatörvény 44. §-a szerint az adományozás csak akkor engedélyezhető, ha a feltáráspont ott található, ahol bejelentve van és a 49. §. b) pontja szerint a felkérvényben az erre vonatkozó adatoknak olyanoknak kell lenni, hogy a feltáráspont helyzete iránt kétség ne merülhessen fel. (P. M. 760/1894.)

5. Ha a feltárási pont fekvése lényegesen különbözik a felkérvényben bejelentett adatoktól, a felkérvény visszautasítandó. (P. M. 40.125/1895.)

6. I. Nincs törvényes akadálya annak, hogy a volt úrbéresesek közönsége akár az 1913. X. tc. alapján, avagy a bányatörvény 137. §. s következő szakaszai, vagy más jogszabály szerint szervezett, jogi személyiséggel bíró társulattá alakulva önálló bányamívelési jogot (bányatelket) szerezzen, amely esetben a kérelmezett bányajogi adományozás a társulatnak mint jogi személynek nevére történik. II. Ha a volt úrbéresesek közössége a fentemlített jogszabályok szerint jogi személlyé alakult, nincsen ugyan jogi akadálya annak, hogy a folyamodók a volt úrbéresesek elnevezése alatt pl. mint bányatársulat szerezzenek bányajogosítványt, gyakorlatilag azonban mégis csak az a célszerű, hogy az adományozandó bányateltek, az 1913. X. tc. 1. §-a alapján az érdekeltek netán már fennálló, vagy kellő időre megszervezendő legeltetési társulata részére adományoztassék. (P. M. 113.670/1925.)

Fekvési térkép.

50. §.

A földtérkép fekvéséről egy a kultúrt is előadó térkép, egy bécsi hüvelykre negyven ölnyi mértékarány szerint két példányban előterjesztendő, s ezen térképek egyikébe a földért vájnamértékek számának s fekvésének be kell jegyezve lennie.

Ezen térképek az adományozási kérvénnyel együtt nyújthatnak be, ezeknek azonban a kért adományozás megengedhető volta iránt a helyszínen teendő nyomozás, azaz a bányajárási (54. §.) előtt nyolc nappal be kell nyújtatniok, ellenkező esetben az adományozási kérvény hatályosságát elveszti.

Jegyzet.

Az 1" : 40⁰ mértékarány helyett az új mértékarány 3' 47 cm = 100 méter.

A fektetési térképnek a bányahatósági bányamérnök által való felvétele.

V. sz. 40. §. A fektetési térképnek felvétele (á. b. t. 50. §.) nagy fontossággal bír, mivel ez az adománykérvény képmása és mivel annak eme kérvénnyel egyeznie kell. — A fektetési térkép (á. b. t. 54. §.) a bányajárási tárgyalásnak alapja. Ezen körülményre, ha az még idejekorán lehetséges, az adománykérő figyelmeztetendő. Ha ez a fektetési térképet sem maga nem készítheti, sem más harmadik személyek által nem szerkesztetheti, úgy annak felvételére az adománykérő kérelmére és költségére a bányahatósági bányamérnök kirendelhető. A kirendelés elmarad, ha azt elhalasztathatlan hivatalos teendők gátolják, vagy a bányamérnök

által jövőre teljesítendő hivatalos eljárások tárgyában aggályok merülnek fel. Ezen körülmény azonban az engedély megadása előtt még jól megfontolandó. Ezáltal előidézett késedelem az adománykérvény érvényességének megszűnésére befolyással nincs.

Jegyzet.

A mostani bányahatósági szervezet bányahatósági, ú. n. hites bányamérnököket nem ismer. A fektetési térképeknek a fenti végrehajtási szabályban említett felvétele azonban a bányakapitányság vezetőjének esetéről-esetre adandó engedélye mellett, a bányahatósági szaktisztviselők által is eszközölhető. (Lásd a b. törv. XII. fejezetnél a bányahatósági tisztviselők magán munkájáról szóló P. M. 101.839/1926. sz. r.-et.)

Joggyakorlat.

1. A fektetési térképbe, melybe az á. b. t. 50. §-a értelmében a feltárás fekvésén kívül még a külterep is berajzolandó, a külszint jellemző tárgyak bejegyzése, pontos mérési adatok alapján kell hogy történjen. — A bányabirtok határolása így a legbiztosabb. — Határvillongások ezáltal legkönnyebben elkerülhetők. E mellett azonban csak kiváló rögpontokat képező tárgyak, utak, vizek, ültetvények veendők figyelembe, míg minden kevésbé fontos tárgyak berajzolása mellőzendő. — Általán mondván, a külszin kitüntetése, a kataszteri térképek szerkesztésénél szokásos módon kell hogy történjen. (Osztr. P. M. rend. 1855.)

2. Amennyiben a felkérvényben a felkért telek térbeli fekvése nincsen tüzetesen és szabatosan megjelölve, továbbá, ha a fektetési térkép elkészve érkezik a bányahatósághoz, az adománykérvény feltétlenül visszautasítandó. (P. M. 103.461/1901.)

Adományozási kérvények elkülönítése.

51. §.

Minden adományozásért külön kérvény nyújtandó be.

Ha azonban az egyidejűleg benyújtott kérvények a főlkért vájaamértékek tekintetében egymással kapcsolatban vannak, úgy megengedtetik, azokra nézve egy közös fekvési térképet (50. §.) nyújtani be.

Minden elkülönített adománykérvény külön tárgyalandó.

V. sz. 41. §. Mintán az á. b. t. 51. §-ának értelmében minden kérelmezett adomány tárgyában, külön adománykérvénynek benyújtása követeltetik, magától értetik, hogy minden ily elkülönített kérvény az á. b. t. szabványai szerint külön tárgyalandó és azok mindegyike részére külön adományokmány (á. b. t. 63. §.) állítandó ki.

Az adományozás ezen elkülönítése azonban csak az adományozás alá becsátott feltárásokra, és nem egyszerűen az azok alapján adományozandó bányamértékek számára vonatkozik. — Még határközök is (á. b. t. 71. §.), melyek egy és ugyanazon feltárás számára, az engedélyezhető bányatelkek mellett, a terep biztosítása céljából kérelmeztetnek, azokkal ugyanegy adománykérvénybe foglalhatók, azok tárgyalásánál azonban az á. b. t. 72–75. §-ai kellőleg megfigyelendők. — Azoknak a főbányatelek adományozási okmánya által való adományozása csak úgy lehetséges, ha a határköz az a mellett adományozott telkek által teljesen körülrátatik, vagy ha azok iránt a szomszédos idegen bányabirtokosok részéről jogigények nem támasztatnak. (á. b. t. 74. §.)

Mely hatóságnál nyújtandó be az adományozás iránti kérvény.

V. sz. 42. §. Ama fontos jogok következtében, melyek a bányaadományozással kapcsolatosak, ama nagyterjedelmű tárgyalások

folytán, melyek ily kérvények benyújtását követik, melyek felek és hatóságok közbejöttével tartandók meg, végre azon, a bányakapitányt személyes felelősség alatt illető befolyás miatt szükséges, hogy bányatelkek adományozása iránti kérvények csupán a bányakapitányságnál tárgyalassanak, létezzék bár az adománykérvény alapját képező feltárás a bányakapitányság közvetve, vagy közvetlenül alárendelt kerületében.

Ha a kérdéses feltárás valamely bányabiztosság kerületében létezik, annak adományozása iránti kérvény jogérvényesen ennél is benyújtható. Megjegyzendő, hogy ily beadványokat a bányabiztosságok prezentálni, beiktatni és a legközelebbi postával a bányakapitánysághoz beküldeni tartoznak.

Több kérvényezők közötti előjog.

52. §.

Több kérvényezők közül, a vájnatelek kiterjedésének és fekvésének a törvényes határozatok szerinti választására nézve, előjog azt illeti, kinek adományozási kérvénye előbb nyújtott be a bányahatóságnál.

53. §.

Az ugyanazon vájnatelekérti oly különböző kérvényezők, kiknek kérvényei ugyanazon napon jutnak a bányahatóságokhoz, a vájnatelek, ha annak fölosztása iránt egymással meg nem egyezhetnek, közösen kapják.

Bányajárás.

54. §.

Minden adományozást, az annak megengedhetősége iránt a helyszínen teendő nyomozásnak, a bányajárásnak kell megelőznie. Ennek feladata

- a) az előadott ásvány-feltárás létezését, s annak vájástérdemlőségét a 44. §. határozatai szerint kétségen kívülé tenni;
- b) megvizsgálni, vajjon s mily változásokkal adományoztathatik a felkért telek a felkerőnek, korábban szerzett jogok sérelme nélkül, mihez képest különösen a szomszédos szabadkutatóknak, kiknek vájnatelekük választásának előjoga illeti (36. §.), az egyelőre kimérendő;
- c) minden köztékintetbeni s az érdekelt földbirtokosokhoz viszonyokat kinyomozni;
- d) a fekvési térképet megvizsgálni, s azt, ha szükségesnek találta, kiegészíteni s megizgatni.

Joggyakorlat.

1. Ha egy fiatalabb szabadkutatás egy régebbit teljesen vagy részben fedi s a feltárás a régiben van, akkor a fiatalabb alapján kért adományozás meg nem adható. (F. I. és K. M. 737/1875.)
2. A bányajárás előleges nyomozás, melynek alapján a bányahatóság csak később határoz. (F. I. és K. M. 13.679/1875.)
3. Adományozási tárgyalásnál a zártkutatmánynak csak könyvileg bejegyzett birtokosa tehet kötelező nyilatkozatot. (F. I. és K. M. 9.564/1881.)
4. Mindazon vasutak közigazgatási bejárásához, melyek adományozott telkeken tervezetnek átvezettetni, az illetékes m. kir. bányakapitányság is meghívandó. (F. I. és K. M. 45.937/1881.)
5. Az adományozás iránti felkérvény egy független jogosítvány, mely által a felkérő előjogot szerzett, melynek további érvényességére az alapul szolgált kutatási jogosítvány elenyészte visszahatólag befolyással nincsen. (P. M. 731/1892.)
6. A felkérvény alapján szerzett előjogra az alapul szolgált kutatási jog elenyésztenek befolyása nincsen. (P. M. 5.789/1892.)

7. A fektetési térképnek a bányajárási tárgyalás során való kiegészítése és helyesbítése csak az olyan kevésbé lényeges adatokra vonatkozhatik, melyek — mint a bányatelek alakja vagy nagysága — a feltérési pont helyzetére semmi befolyással nincsenek. A feltérési pont helyzete a helyesbítés által eltólást nem szenvedhet. (P. M. 760/1894.)

8. A bányajárást egyetlen tárgyaláson is elvégezhető s elő- és végtárgyalás tartásának csak szükség esetén van helye. (P. M. 20.219/1894.)

9. Érdekeltség hiánya esetén az adományozás ellen kifogás nem tehető. (P. M. 34.538/1898.)

10. Épületek és más kultárgyak biztosításának kérdését földalatti bányamívelés eseteiben nem lehet a bányatörvény 17. §-a alapján, vagy annak analógiája szerint elbírálni. Abban a kérdésben, hogy valamely földtétlenül biztosítandó kultárgy védelme a földalatti bányamíveléssel szemben mily intézkedéseket kíván, a viszonyokhoz képest, esetről-esetre külön kell határozni. (P. M. 74.766/1903.)

11. Az adományozandó bányatelek rögzítésénél az eljáró bányahatósági kiküldött nincsen kötve a fél által megnevezett rögzítőpontokhoz és az ellenőrző felmérések során azok helyett másokat is választhat, mert ez a körülmény a felkérvény elbírálásánál teljesen közömbös. (P. M. 79.997/1905.)

12. A földtulajdonosi beleegyezés jogi alapján ásványszénfeltárássra kieszközölt bányaadomány valamely fenntartott ásvány feltárására adományozott idősebb bányatelek, vagy pedig a fenntartott ásványokra irányuló kutatás biztosítását célzó idősebb zártkutatmány jogérvényes fennállását nem befolyásolhatja s viszont ezek a bányajogok sem állhatnak útjában a közsenkutatásnak és a közsenkutatás alapján nyerhető bányaadománynak. (P. M. 17.216/1910.)

13. I. A bányajárási költségelőleg be nem küldése a felkérvény visszatartását vonja maga után. — II. Ismételt benyújtott felkérvény tárgyában a bányajárást újból megtartandó. (P. M. 76.467/1912.)

Vasút védelme.

14. Oly célból, hogy a bányászatnak a vaspályák közelébeni üzletéből az élet és tulajdon biztonságára nézve keletkező veszélyeknek eleje vétésék, különösen pedig, hogy a bányászat és vaspályák üzlete oly módon szabályoztassék, mely által a kölesönös háborítások elkerültessenek s a bányászati és vaspályavállalatok közötti összefüggések meggátoltassanak és elhárítottassanak, az 1854 május 23-án kelt általános bányatörvény s az 1854. szeptember 14-én kelt vaspályatörvény alapján következők rendeltetnek:

1. §. Kutatások és fölszíni bányaművek (bevájások), valamint az azokból keletkező görcek a vaspályáktól s az azok tartozékától oly távolságban tartandók, hogy a görgetérek által a vaspályauzlet semmikép se háborítottassék, vagy ne akadályoztassék; az aknák vagy más fölszíni bányaművek pedig az épületektől legalább is húsz ölnyi, a vaspályatöltések alapjának szelétől három ölnyi s a vaspálya útvezetések és hidak alapfalazatától hat ölnyi távolságban maradjanak.

Hasonló távolságok tartandók meg a vaspályáknak már létező aknák, tárnák s más fölszíni bányaművek és azok görcei közelébeni építésénél is.

2. §. Földalatti bányaművek a vaspályáktól csak oly távolságban vezethetnek, hogy azok által sem a vaspályaforgalomnak, sem pedig a bányauzletnek biztonsága csorbulást ne szenvedjen, vagy ne veszélyeztesék. Az e részben megtartandó távolságot, a különféle helyviszonyokrai tekintettel, a bányahatóságok a kerületi hatóságokkal (megyei hatóságokkal vagy delegációkkal) egyetértőleg fogják esetről-esetre megállapítani.

3. §. Tárnák és vaktárnák (Strecken) vaspálya alatt párhuzamosan ne vezettessenek. Ha azonban ilyes bányaművek más irányban vaspályák alatt vezettetnek, azokat úgy a bányamű, mint a vaspálya biztosítása végett boltozott falazattal kell építeni. (á. b. t. 170. és 171. §§.)

4. §. Ha oly bányamező adományozása kéretik, melynek valamely engedélyezett vagy már létező vaspályán túl kellene terjednie, az á. b. t. 54. §-a szerint teljesítendő bányajárásra a különbeni érdekelteken kívül, különösen a vaspálya birtokosainak vagy vállalkozóinak fölhatalmazott képviselőjét is köteleesség megidézni s a kerületi hatósággal (megyei hatósággal vagy delegációval) egyetértőleg egy országfejedelmi építészeti hivatalnokot is meghívni oly célból, hogy ennek közrehatása mellett gondosan kinyomoztassék, hogy lehet-e, s mily föltételek alatt, a tervezett vagy már létező vaspályárai tekintettel, a bányaadományozási kérelmet teljesíteni. Az e fölötti határozás a főbányahatóságot (most bányakapitányságot), mégpedig ha egyszersmind nem politikai országos kormánysszék, ez utóbbival egyetértőleg, s az az elleni föllebbezések fölötti határozás a pénzügyi minisztériumot, a belügyi, továbbá a kereskedelmi, ipar- és középítészeti minisztériumokkal egyetértőleg illeti. (á. b. t. 18. §.)

Jegyzet.

A tárgyalásra a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőséget és a vasútigazgatóságot kell meghívni.

5. §. Azon föltételek, melyek alatt a bányamező adományozása valamely vaspályárai tekintettel megengedhetőnek találtatott, a határozat jogerőre emelkedése után az á. b. t. 63. §. szerint kiadandó adományozási okiratba felveendő s a bányavállalkozót, a bányászat netalánai megszorítása miatt, a vaspályavállalat ellen kárpótlási igény nem illeti.

6. §. Ha valamely tervezett vaspálya már adományozott bányamezők vagy már létező bányaművek fölött lenne építendő, úgy az 1854. szeptember 14-én kelt vaspályatörvény 6. §-a szerint tartandó helybeli bizottmányba a bányászatra jogosítottan kívül még a bányakapitányságnak egy küldöttje is meghívandó, s az előterjesztett nyomozások alpján a politikai országos kormánysszék által, — mégpedig, ha egyszersmind nem főbányahatóság, ez utóbbival (a bányakapitánysággal) egyetértőleg — a belügyi minisztériumhozi folyamodás fennmaradása mellett elhatározandó, hogy lehet-e s mily feltételek alatt a bányászatot a vaspálya alatt tovább folytatni. Az az ellen benyújtott folyamodások a belügyminisztérium által a pénzügyi, továbbá a kereskedelmi, ipar- és középítészeti minisztériummal egyetértőleg fognak elintéztetni.

Jegyzet.

A föllebbezések fölött a pénzügyminiszter a belügy- és kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg határoz.

7. §. Ha a 6. §. szerint hozott s jogerejüvé vált határozat folytán a bányavállalkozó üzletének a vaspálya javárai megszorítását tűrni kénytelen, a vaspályavállalkozó neki azért megfelelő kárpótlást tartozik fizetni, s a vaspálya építései engedelem ezen föltétel alatt adandó meg. (Cs. kir. B. P. I. K. I. és K. M. 1859. jan. 2-án kelt rendelete.)

15. A közforgalmú vasút biztosítására szükséges szénpillér meghagyásával összefüggő rendészeti intézkedések megtétele az elsőfokú bányahatóság kötelessége. (P. M. 153.780/1921.)

A bányabiztosság az előterjesztésben azt a véleményét juttatja kifejezésre, hogy a bányabiztosság eleget tett kötelességének és hivatásának akkor, midőn a szóbanlevő vasút közizgatási bejárása alkalmával felhívta a kereskedelemügyi minisztérium figyelmét arra, hogy a vasút biztonsága érdekében az alatta elterülő széntelephelyen esetleg védőpillér lesz meghagyandó; annak megállapítására azonban, hogy a szénpillér bennhagyása feltétlenül szükséges-e, továbbá, hogy szükség esetén mely terjedelemben, illetőleg mennyiségben hagyassék meg a szén, magát sem illetékesnek, sem hivatottnak nem tekinti.

Ezt az álláspontot tévesnek kell minősítenem.

A fentiekben ugyanis oly hatósági intézkedések megtételéről van szó, melyek a létesítendő vasút biztonságát a bányászat részéről fenyegető

veszélyek ellen vannak hivatva megvédeni; minthogy pedig ily veszélyek elhárítása céljából a bányauzemek keretében szükséges intézkedések megtétele a bányaművek feletti törvényes felügyelet gyakorlására hivatott bányahatóságok bányarendészeti ügykörébe van utalva (ált. bányatörvény 222. §.), a bányabiztosság törvényszabta köteleességet képezi, hogy a szénpillér meghagyásának kérdésében intézkedéseit a saját hatáskörében tegye meg.

A bányabiztosság azon törvényes hivatásának tekintetbevételét és elismerését jelenti csupán a kereskedelemügyi minisztérium 1921. évi 53.005/13. sz. a. kelt rendeletének az az intézkedése, mely a vasút alatt esetleg szükséges szénpillér meghagyásának kérdésében az intézkedés jogát a bányabiztosságnak tartja fenn, miért is a bányabiztosság előterjesztésében kifejezésre juttatott az a felfogás, mintha a kereskedelemügyi minisztérium a fenti rendeletben a vasútengedélyezés feltételeinek megállapítását a bányabiztosság hatáskörébe utalta volna át, annál kevésbbé állhat meg, mert a jelen esetben már nem a vasút engedélyezéséről, illetőleg az engedélyezés feltételeiről, hanem a vasútengedélyezés tényének, illetve az engedélyezési feltételek illetékes kormányhatósági megállapításának folyománya képpen a bányauzem keretében szükséges bányarendőri intézkedések megtételéről van szó.

A bányabiztosság által a szénpillér meghagyásának kérdésével kapcsolatosan követendő eljárás tekintetében csupán általánosságban adhatok utasítást.

Az ügyiratokból kivehetőleg a vasút alatt elterülő széntelepek települési viszonyai (a széntelepek száma, vastagsága, helyezete, a fedőrétegek anyaga stb.) általánosságban ismeretesek, a II. számú széntelepek a vázlatrajz szerint a vasút alatt történt részbeni lefejtése pedig bizonyára értékes adatokat fog szolgáltatni a fejtési munkálatoknak a felsőbb rétegekre, illetőleg a külszinre gyakorolt hatása tekintetében.

Ily adatok birtokában máris módjában lesz a bányabiztosságnak tájékozódást szerezni arról, hogy a védőpillér meghagyásának kérdése mily szempontokból kiindulólág tárgyalassék.

Tekintettel arra, hogy a közérdeknek, valamint a bányavállalat és a vasutat létesítő társaság magánérdekeinek is egy oly megoldás fog legjobban megfelelni, melynél a szóbanlevő vasút biztonsága minél kevesebb szénvagyon feláldozásával lesz elérhető, elsőrangú fontosságot fog nyerni annak a kérdésnek elbírálása, vajjon szükséges-e a vasútforgalmi tekintetben kevésbbé jelentékeny iparvasút védelmére az alatta elterülő széntelepekben oly biztonsági pillért érintetlenül meghagyni, aminő az ügyirat mellékletét képező vázrajzban lett megállapítva, avagy bizonyos, a vasút és a bányamű üzemét érintő feltételek fennforgása esetén, illetve a vasút biztonsága érdekében netán szükséges, különne mű célravezető bányaművelési rendszabályok előírása mellett biztosítotttnak tekinthető-e a vasút védelme az összes vagy egyes széntelepek egészen vagy részben történendő lefejtése esetén is?

Mindenesetre szükséges lesz, hogy a fenti kérdések *szakértők bevonásával*, mégpedig az érdekelt bányavállalat, a vasutat létesítő társaság, továbbá a vasút felügyeleti hatósága részvétele mellett tárgyalassanak le.

Itt kell megjegyezni, hogy a szénpillér meghagyása kérdésében ajánlatos volna a . . . . . Rt. bányaműveinél működő szakértők közül azoknak a véleményét is meghallgatni, kiknek a . . . . . vasútvonal . . . . . szakasza alatt elterülő széntelep lefejtésével kapcsolatosan idevonatkozólag már volt alkalmuk kellő gyakorlati tapasztalatokat szerezni.

Amennyiben a széntelepeknek a vasút közelében vagy a vasút alatt való lefejtése még nem lenne időszerű, illetve amennyiben a vasútbiztosítás, jelesen a védőpillér kijelölése kérdésében a rendelkezésre álló adatok alapján ezidőszertig még nem lehetne érdemben kellő tárgyilagossággal határozni, egyelőre elegendő a vasút két oldalán egy megfelelő védelmi

zónát megállapítani, melyen belül a bányászati munkálatok csak a bányabiztonság előzetes engedélye alapján végezhetők; — egyúttal ebben az esetben célszerű lesz gondoskodni arról, hogy a lefejtés problémájának jövőben várható felmerülése esetén a bányaművelésnek a külszínen mutató hatásait illetően megfelelő helyszíni adatok gyűjtessenek.

Más megítélés alá esik a szóbanlévő vasút engedélyezésére vonatkozó 53.005/921. számú miniszteri határozatnak az a rendelkezése, mely szerint a szénpillér meghagyásából az Rt. szénbányáját érintő károk megtérítése tekintetében a vasútépítő köszénbánya egység hiányában az illetékes bányahatóság döntését magára nézve kötelezőnek tartozik elismerni.

Az általános jogelvek szerint a vitás kártérítési igények érdemleges elbírálása a bíróság hatáskörébe tartozik; alaptörvény másrészt, hogy a közigazgatás szervei a jogszolgáltatás feladat körébe be nem avatkozhatnak. Ezekre való tekintettel jelen esetben a közigazgatási bányahatóság feladata a kárigények tárgyalása tekintetében nem terjedhet tovább, mint-hogy az érdekelt felek között a békés megegyezés létrehozását megkísérli s amennyiben ez az egyeztető kísérlet eredményre nem vezetne, a kártérítést igénylő felet bírói perútra kell utasítania.

Vasút védelme külfejtésnél.

16. Kötelesek az adományozott bányatelek tulajdonosai és jogutódjai a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség és a m. kir. államvasutak képviselőinek a bányajárási tárgyaláson a budapesti m. kir. bányakapitányságnak 1899. évi október hó 12-én 5799. sz. alatt kelt határozatára való hivatkozással nyilvánított következő kikötéseit teljesíteni.

A kutatások és földszíni bányaművek, valamint az azokból keletkező górcsok a vaspályától, illetve a . . . . .-i vonalnak a bányatelek által érintett részétől oly távolságban tartandók, hogy azok által a vasúti üzem semmiképp se veszélyeztessék és ne akadályoztassék. Aknáknak és más földszíni bányaművek a vaspálya épületeitől legalább 40 méterre, az állomás fennsíkától legalább 30 méterre s a vaspálya töltéseinek lábától, avagy a bevágások felső szélétől legalább 6 méterre, a hidak és egyéb műtárgyak alapzataitól legalább 12 méter távolságban létesíttessenek. A köszén kiaknázása alkalmával a vaspálya alatt, tekintettel a második vágányra, mindkét vágány tengelyeitől számítva és azokhoz párhuzamosan nyolc-nyolc méter szélességben a köszéntömb teljesen meghagyandó. A műtárgyak és az épületek alatt az alapszélesség és az oldalakon több, egy-egy méter széles köszéntömb meghagyandó. Ha a vaspálya alatti keresztvágatok létesíttetnek, melyek a pályatestet átszelik, ezen keresztvágatok szilárdan átboltozandók (kövel vagy téglával); ez esetben tartozik a részvénytársaság, illetőleg a bányatelket üzemeltető minden egyes alkalommal úgy a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőséget, mint a pályatulajdonos m. kir. államvasutak igazgatóságát utólagosan a helyszínére meghívni az áttörések biztosítási munkálatainak ellenőrizhetése végett. Ily áttörések átboltozásainak tervei még a munka megkezdése előtt a magyar államvasutak igazgatóságának jóváhagyás végett bemutatandók.

Kikötetik, hogy a köszénbánya üzeméből kifolyólag beállható elemi események, csapások vagy másnemű balesetek következtében a pályateszten és az ahhoz tartozó építményeken okozott károkból származó költségeket a részvénytársulat, vagy annak jogutódja, esetleg a bányatulajdonos, a vasútintézetnek megtéríteni tartozik.

Ha a bányatelken belül a szén jóvesztése külfejtéssel történne, úgy a megtartandó óvintézkedésekre vonatkozólag a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőségnek 1901. évi január hó 4-én 41. sz. a kelt határozata lesz a mérvadó, mely határozat a következőképpen szól:

A Rt. külfejtéses feltárásainak a m. kir. államvasutak . . . . . vonalának 694/697. szelv. közt a pálya jobboldalán a pálya ezen részének mikénti biztosítása tekintetében szükséges óvintézkedések megállapítása tárgyában mult évi december hó 29-én felvett jegyzőkönyv tartalmát

tudomásul vettük. A pályamenti biztosítások, illetve a szóbanforgó feltárások mikénti végrehajtására vonatkozólag kikötjük, hogy azok a másolatban idecsatolt jegyzőkönyvben akár az I. akár pedig a II-vel jelölt módon eszközölhetők a felsorolt kikötések mellett.

Nincs azonban észrevételünk az ellen sem, hogy a külfejtés, illetve a pálya biztosítására irányuló kiemelés a csatolt jegyzőkönyvben a III-mal jelölt módon eszközöltessek; az esetben kikötjük azonban, hogy a vasúti töltés lábánál a természetes talajszintben egy 1'00 m széles padka meg-hagyassék és hogy ez esetben a köszénkiemelés a pálya mentén rövidebb részletekben eszközöltessek, amely kiemelt részek a nyert földanyaggal azonnal a természetes talaj magasságáig ismét feltöltendők.

Végül kikötjük, hogy a szóbanforgó munkálatokból eredő összes káro-kért a Rt. felelős, és hogy ha ezen munkálatok végrehajtása folyamán a pálya biztonsága szempontjából a munkálatokat ellenőrző m. kir. állam-vasúti közegek részéről bármily intézkedés megtétele, avagy netalán a munkálatok beszüntetése kívántatnék, azokat a Rt. haladéktalanul teljesí-teni köteles.

Az itt említett jegyzőkönyv idevonatkozó része a következőket tar-talmazza.

A vasúti test baloldalán berendeztetik egy szállítóakna, az úgyneve-zett külfejtés-akna, melyen át a külfejtésben nyerendő szén fog szállít-atni. Hogy ez eszközölhető legyen, szükséges lesz a külfejtésből ezen aknához egy földalatti és a vasút testét keresztező vágatot hajtani.

Kikötletik, hogy ezen vágatnak a vasúttest alatt elhúzódnó része erős falazattal biztosíttassék.

Ezen vágatnak elkészítése kellő ellenőrizhetős végett a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőségnek, a m. kir. államvasutaknak és a m. kir. bányakapitányságnak lesz bejelentendő.

A m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség képviselője, valamint a m. kir. államvasutak képviselői az alábbiakat kérik jegyzőkönyvbe venni.

A m. kir. államvasutak . . . . . vonalának 694—697. szelvényei között tervbe vett felszíni fejtést csakis a pálya beváltott és elhatárolt területén kívül a pályatest szilárdságára való tekintettel azon feltétel alatt tartják megengedhetőnek, hogy úgy a köszenet fedő szilárd és csak esakánnyal megoldható réteg, mint maga a köszöntőmb 1:1 rézsűvel le-gyen kiaknázható, megjegyezvén, hogy a pályatest lába és a felszíni fej-tés között minden körülmények között legalább egy méter széles padka hagyassék meg.

Azon esetre pedig, ha a bányatársulat saját gazdasági érdekéből a fel-színi kiaknázást nagyobb mélységig kiterjeszteni és az előbb említett 1:1-szeres rézsűnek betartását magára nézve előnyösnek nem tartaná, az említett képviselők megengedhetőnek tartják, hogy a felszíni kiakná-zás a töltés lábától számított 6 méter távolságban merőleges falakkal haj-tassék végre, mely esetben azonban a hatodik mélységi métertől kezdve a felszíni feltárás egész hosszában egy, a változó mélységeknek meg-felelő méretezett és vízhatlan mészbe fektetett támaszfalal biztosíttassék a pályatest állékonyasága.

Ha a felszíni bányászat az előbb említett mód szerint fog eszközöltetni, az esetben a bányatársulat köteles leend a feltárt és visszamaradó szén-réteget a fagy határán felül földdel borítani és a borítóanyagot termő-földdel befödni; ha pedig a bányászat az utóbb említett mód szerint fog végrehajtani, azon esetre a bányatársulat köteles lesz a támasztófal ter-veit hozzájárulás végett a m. kir. államvasutak igazgatóságának előzetesen bemutatni; az igazgatóság fenntartja magának a jogot, hogy a támasztó-fal építését műszaki közgegy által ellenőriztethesse, a bányatársulat pedig köteles leend az ellenőrzéssel megbízott műszaki közegnek a támasztó-falra vonatkozó utasításait feltétlenül betartani és követni.

A m. kir. bányakapitányság részéről ajánlatba hozatik, miszerint meg-engedtessek, hogy a társaság a vasúti töltés lábától 1:1 lejt alatt a szénig a fedőt levághassa, a szénét magát pedig függőlegesen.

Kiköztetik, hogy a leemelt rész azonnal, mégpedig a természetes talaj szintjéig kitöltessék. (Bpesti bkapság. 6.791/1901.)

Vasúti pillérfejtés.

17. *Határozat.* A . . . . . bányagazgatóságnak a m. kir. államvasutak budapest—bruck—királyhidai vasúti vonala . . . . . szakasza alatt elterülő szénpillér aláfejtetése iránt 1911. évi május hó 8-án 1422., 1423. sz. a. benyújtott kérelmére a budapesti m. kir. bányakapitányság, mint első folyamodású bányahatóság az általános bányatörvény 220. §-a, továbbá a m. kir. vasúti és hajózási főfelügyelőség, a m. kir. államvasutak igazgatósága, a folyamodó bányavállalat és üzemi képviseltei közbenjöttével a helyszínen és külföldön tartott szemlék és tanulmányutak, ezek alapján Budapesten 1912. év május 10-én kelt bizottsági vélemény, a m. kir. földtani intézet, m. é. július 11-én 468. sz. a. kelt szakvéleménye, a vegyes bizottságba bevont külföldi bányászati szakértők m. é. október hó 21-én kelt szakvéleménye, a nagyméltóságú m. kir. kereskedelemügyi minisztériumnál mult évi december 17-én tartott befejező tárgyalás és végül a nagyméltóságú m. kir. kereskedelemügyi minisztériumnak a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminisztérium folyó évi 17.251. sz. rendeletével közölt folyó évi február 4-én 2341. sz. a. kelt hozzájárulása alapján a következően határozott:

A m. kir. államvasutak budapest—bruck—királyhidai vasúti vonalának . . . . . szakasza alatt elterülő szén letelepülésére 1899. évi 1394., 1900. és 177., 1901. és 6789. és 6791. sz. a. kelt . . . . . védnevű bányatelkek adományozási okmányjaiban foglalt üzemi megszorítások feloldásával a . . . . . társulat engedélyt nyert az érintett vasúti vonal alatt elterülő, itt szorosan körülírt szénpillérnek az alábbi általános és részletes feltételek mellett történő feltárására, előkészítésére és lefejtésére.

Erről összes érdekelt hatóságok és felek azzal értesítetnek, hogy jelen határozat és egyes rendelkezései ellen 30 nap alatt a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminisztériumnál mint főbányahatóságnál felfolyamoddással lehet élni.

Az engedély tárgya: A bányauzem kiterjesztésének tárgya a m. kir. államvasutak Budapest—Bruck—Királyhida vonalának szakasza alatt elterülő ama szénpillér, mely a vasút tengelyétől jobbra-balra mért 75—75 méter, összesen tehát 150 m. szélességben a 680. és 691. vasúti kilométer-szelvények között terül el.

Üzemi feltételek: E szénpillérben folytatandó fejtési művelet körében a speciális bányarendészeti követelményeken kívül kiválóan a vasúti vonal zavartalan üzemének főkövetelménye lépven előtérbe, az üzemi feltételeknek a vasútr. főhatóság hozzájárulásának feltételeként szolgáló általános követelményeit kell elsősorban felölelniök.

Általános feltételek: 1. Azon pályarész közelében, amely alatt a bányaművelet folyik, egy állandó barakkszerű épületet kell emelni, hol a pályafenntartó munkások lakást és ellátást nyernek.

2. Ugyanott legalább az első időkben egy államvasúti mérnök lakása és irodahelyiségéről kell gondoskodni.

3. Ugyanancsak lakásról és irodahelyiségről kell gondoskodni ugyanott egy pályafelügyező számára.

4. A pályatest állapotát folytonos figyelemmel kell kísérni és azok magságát lehetőleg sűrűn lemérni. Az észleltekről rendszeres feljegyzéseket kell vezetni, mert már a vasútr. hatóság rendelkezése folytán a vonalnak óránkénti maximális sebessége az aláfejtés alatt álló pályarészen 20 kilométeres, a már aláfejtett pályarészen, valamint a pályarész előtt és után 100 m. hosszúságban 30 km.-t meg nem haladhat és e sebességkorlátozásokat mindaddig fenn kell tartani, amíg a pályatesten és a szomszédos talajon süllyedések észlelhetők.

5. A pályatest jellegének megfelelően pedig gondosan fenntartandó, süllyedés esetén azonnal az eredeti magasságra lévén kiemelendő; e célból elegendő felépítményi anyagot és kavicsot a pályamentőn készletben kell tartani és külön munkáscsapat készenlétéről gondoskodni.

6. E 4. és 5. pont alatt felsorolt, a m. kir. Államvasutak által végrehajtandó intézkedések folytán, valamint általában az ezzel kapcsolatosan felmerülő összes költségeket a . . . . . társulatnak kell viselnie. Megjegyzendő, hogy a pályatest e szakaszának gondosabb fenntartásának kötelezettsége a bányavállalatot terheli, mely ezt a megfelelő ellenérték fejében szerződésileg az államvasutakra ruházhatja át.

A szénpillér kifejthetése folytán a m. kir. államvasutakat érő kárért a teljes felelősség a nevezett részvénytársaságot terheli.

8. A bányahatóságilag jóváhagyott fejtési terveket köteles a bányagazgatóság a m. kir. államvasutak igazgatóságának bemutatni.

9. Minden egyes oly fejtésnek megkezdését, mely a vasút tengelyétől számított 62 m. széles ívbe esik, a m. kir. államvasutak osztálymérnök-ségének be kell mutatni.

10. Az elősorolt pontokban előadott, valamint a szénpillér kifejtésével kapcsolatosan a m. kir. államvasutak érdekeit érintő egyéb kérdések tárgyában a . . . . .

. . . . . részvénytársulatnak a nagyméltóságú m. kir. kereskedelmi minisztérium, illetőleg a m. kir. államvasutak igazgatóságával a kincstári jogügyigazgatóság közbenjöttével kötendő ama szerződés, mely a m. kir. kereskedelemügyi minisztériumban tartott tárgyalás III. tárgysorozatában felsorolt pontozatok alapján szolgál a magas kereskedelmi minisztérium hozzájárulásának egyik lényeges feltételül, 30 nap alatt a bányakapitányságnak bemutatandó. Ennek elmulasztása az alább engedélyezett feltárási munkálatok beszüntetését vonja maga után.

11. Ha az itt felsorolt és alább részletesebben kifejtett óvintézkedések betartása dacára a szóban lévő fejtés folytán oly aggrálys jelenségek mutatkoznának, hogy erre a fejtésre vonatkozó engedély megszüntetése válnék szükségessé, az engedély visszavonható, a nélkül, hogy ebből kifolyólag a . . . . . Rt. bármiféle kártérítési igényt támaszthatna.

Részletes feltételek: 12. A szénpillért csak ott szabad kifejteni, ahol a fedőrétegek vastagsága 80 m.-nél nagyobb, vizet tartalmazó futóhomokréteg alatt a szén csak a réteg víztelenítése után szabad kifejteni. E feltételnek megfelelően a jelenlegi feltárással mellett a fejtési művelet csupán a 680'2 és 691'05 vasúti km.-szelvények között található.

13. A széntelep kifejtését a település legmélyebb pontján kell kezdeni és megszakítás nélkül a legnagyobb gyorsasággal folytatni. A bányaműveletek jelenlegi állapotának megfelelően a fejtéseknek a 682'36 szelvénytől kiindulván a 691'05 szelvény felé kell települniök, a 680'2 és 682'36 szelvények közötti szénpillér lefejtése pedig csak ezen rész megfelelő külön feltárása után kezdhető meg.

Nincs kizárva azonban, hogy a bányakapitányság ellenőrző szint-mérése vagy a fejtéseket megelőző feltárások eredményeként a fejtések déli határsíkja a 682'36. sz. szelvénytől némi eltolódást igényel. A bányakapitányság ez esetben a 682'36 szelvény pontos határvonalához szorosan nem ragaszkodik ugyan, de a közös tárgyalási bizottsági tárgyalásokon megállapított általános fejtési tervezettől a célszerűség vagy egyéb okok által indokolt eltérés is csak az ellenőrzésre hivatott hatóságok és érdekeltségek közös megállapodása esetében nyerhet bányahatósági megerősítést.

14. Az első fejtéseket a vasúti vonal tengelye alatt annak hossza irányában kell telepíteni, a következő fejtéseket pedig — a vasúti tengelytől jobbra-balra 31—31 méterre terjedő szűkebb pillér határvonalain belül — jobbra-balra az előző fejtések mellé sorakoztatni.

A széntelepek a szűkebb pilléren kívül eső részében azonban egyidejűleg más fejtések is telepíthetők.

Az összes fejtések elrendezését és üzemi sorrendjét bányahatóságilag jóváhagyott fejtési tervszerint kell végrehajtani.

15. A széntelep 7–9 m. vastagságára, az egyes fejtések 3,2 normális magasságára, s az ü. n. iszap tömőmedékelési fejtésmód alkalmazására való tekintettel a fejtések függőleges irányú előrehaladásának alulról felfelé (feküdtől fedű felé) kell történnie. Az egyes 3,2 m. magas fejtési szeletek (emeletek, etageok) ekként egymás fölé települve, a fejtési mező térbeli kiterjesztésével előáll természetesen szükségessége annak, hogy helyenként egyidőben két különböző emeleten egyszerre folyjanak fejtési munkák. Ezekre nézve az a szabály, hogy két különböző fejtési szinten fekvő fejtések egyidőben való megtámadása csak akkor van megengedve, ha a fejtések között dőlési irányban legalább 4 normál fejtési szélességű (14 m.), csapás irányban pedig legalább egy fejtési hosszúságú (25 m.) beiszapolt fejtés, akár pedig érintetlen szénpillér fekszik.

A talpsüllyedés lehető lapos kifutása céljából a 62 m. széles szűkebb pillér határai között a vasúti vonalra merőleges fejtési határon az egyes fejtési emeletek e határsíkjai egymáshoz képest lépcsősen eltolandók. Előlepcsők magassága és hosszúsága egy normális fejtés magasságának és hosszúságának megfelelően választandó meg.

16. Egy-egy fejtés normális magassága 3,2 m., és ennél vastagabb rétegekben a telepet kifejtési rendszerint nem szabad. Ott azonban, hol helyenkénti települési viszonyoknál fogva a széntelep vastagsága kisebb, mint a rendes magasság (3,2 m.) többszöröse, ott kivételesen megengedhető, hogy a legalsó fejtés (talpfejtés) 4 m. magas legyen. Ilyen abnormális fejtések különösen nyilvántartandók és úgy a bányahatóságnak, mint a m. kir. államvasutak osztálymérnökségének idejekorán bejelentendők.

17. Az egyes fejtések ürtartalma 300 m³-t rendszerint meg nem haladhat, alakját pedig úgy kell megválasztani, hogy szélessége a 3,5 m.-et meg ne haladja.

Ettől eltérni csak az előbbi pont szerint engedélyezett kivételes esetekben szabad annyiban, amennyiben a nagyobb magasság folytán a fejtés ürtartalma körülbelül 20%-kal megnövekszik. Ez eltérés pedig csak az alsó fejtésnél (talpfejtés) van megengedve.

18. Az összes vágatokat és fejtéseket oly módon kell ácsolatokkal biztosítani, hogy omlások elő ne forduljanak. Ennélfogva a 17. pont alatt engedélyezett kivételes magasságú fejtések a többi fejtésnél alkalmazott ácsolatnál (3 oszlop, 1 fejfő) erősebb ácsolattal biztosítandók (4 oszlop, 1 fejfővel).

19. A kifejtett üregeket azonnal jóminőségű homokkal kell beiszapolni. E célból elegendő homok előkészítéséről, iszapcsővezeték és az egész iszap tömőmedékelési felszerelés oly berendezéséről kell gondoskodni, hogy az iszapolás a fejtést nyomban követhesse. E feltétel biztosításául a III. sz. akna ezen fejtési területére külön iszapolási berendezést kell létesíteni.

Ha pedig valamely okból (pl. tartós hideg stb. folytán) az iszapolási berendezés rendes teljesítőképessége lényegesen csökkenne, a fejtésüzemét ennek megfelelően szintén csökkenteni kell.

20. A bányavállalat köteles a szóbanforgó pillér mindenkorai üzemi állapotát feltűntető fejtési térképet, naplót, feljegyzéseket, az ellenőrzés alatt álló összes üzemi feljegyzéseket külön vezetni; a térképeket a fejtések előrehaladásával kapcsolatosan kiegészíteni.

21. A vasúti vonalon és egyáltalán külszínen a bányamivelés által előidézendő külszíni süllyedések pontos ellenőrzésére köteles a bányavállalat és a bányakapitányság és osztálymérnökség által közösen megállapítandó szintezési tervszerint állandó szintméréseket végeztetni, ezek adatait pontosan vezetni és kívánságra időnként bemutatni.

22. A szénpillér gyors lefejtésére és ennek állandó üzemére való tekintettel köteles a bányavállalat az üzem minden ágában eleve gondoskodni arról, hogy üzemzavarok elő ne forduljanak és illetőleg, hogy esetleges üzemzavarok esetére tartalék gép felszerelések stb. által az engedélyezés tárgyát képező üzem a többi fejtési mezőtől önállóan és mielőbb helyre-

állíttassék. E különös gondoskodásnak a rendes feltárás, elővájás, a légvezetés, vízelelés, szállítás, repesztés és fenntartási munka, világítás, gépberendezés stb. minden követelményeire ki kell terjeszkednie. Köteles a bányavállalat az engedélyezés alatti bányarész külön üzemvezetéséről, valamint arról is gondoskodni, hogy ott főleg gyakorlott, megbízható munkáscsapatok nyerjenek beosztást.

23. Tekintettel arra, hogy a jelen engedélyezés tárgyát képező pillérnek a . . . . . sz. lejtősakna + 58–60 m. tengerszint feletti alapfolyosójából indítandó harántvágatokkal és ezeket összekötő csapásmenti folyosókkal történő részletes feltárása még előreláthatólag 3–4 hónapi időt vesz igénybe, mely előtt a részletes végleges fejtési tervzet benyújtása a bányagazgatóságnak módjában sem áll, miután másrészt a pályatestnek vágatokkal való keresztezése a bányamivelés jelenleg érvényben álló korlátozása mellett is meg van engedve, ennél fogva a szobanforgó szénpillérnek feltáró vágatokkal való feltárásának akadályai nincsen. Köteles azonban a bányagazgatóság a feltárási munkának részletes üzemtervét ide 14 nap alatt bemutatni, és a feltárási üzem minden mozzanatát feltüntető térképet, vázrajzot, metszetet, feljegyzéseket stb. pontosan vezetni és azokat a bányahatóság és osztálymérnökség kiküldötteinek mindenkor kívánnatára előmutatni. A feltárási üzemtervhez kell csatolni egyúttal a külön iszapolási berendezés helyszínrajzát, csővezeték, szivattyúi, motorjai tartalék felszerelésének leírását is.

A végleges fejtési tervzet részleteit megállapító feltárás befejezése után a fentiek szerint felülvizsgálat és jóváhagyás végett a bányakupitányságnak annakidején szintén bemutatandó lesz.

A kir. államvasutak osztálymérnökségével közösen történő ellenőrzés és annak módzatai közösen lesznek a helyszínen megállapítandók.

Indokok: A . . . . . megye . . . . . , járás . . . . . , községben, a m. kir. államvasutak budapest–brucki fővonala alatt elterülő fent felsorolt bányatelkei adományozása idejében a vasúti vonal és felépítményei biztosítására már az adományozási okmányokban bizonyos szénpillér érintetlenül hagyása iratott elő.

A bányavállalat az adományozási tárgyalások során ugyan biztosítani kívánta ama jogát, hogy a szerzendő tapasztalatok alapján ezen biztonsági pillérek leművelhetése végett újabb eljárást hozhasson javaslatba, a felszín védelmére irányuló biztonsági pillérek méreteire azonban a telepmélység, a fedő rétegek vastagsága, és ezek természeti minőségétől függő ú. n. törési szög gyakorlati megállapítása szolgáltatatta annakidején mindenütt az egyedül irányadó adatokat. A . . . . . ezirányú megfigyelések azonban a hatóságilag megállapított védőpillér lényeges kiterjesztése tehát a bányaművelés lényeges megszorítása mellett szörlöttek. 200 m. telepmélységnél 78° tapasztalati «törésszög» adattal véve számításba ama távolságot, melyen túl a fejtés függélyes határsíkjától a külszínnek sem repedésétől, sem süllyedésétől tartani nem kell, a . . . . . vasúti vonalszakaszhoz 42'5 m.-nél kisebb távolságra a fejtéssel közeledni nem szabad. Ama veszélyre való tekintettel, mely a védőpillérnek esetleg a szűk megállapításából a védeni célozt építményekre hárulhat, a bányavállalat a 42'5 m. távolságot a vasúti vonal tengelyétől önszántából 75–75 m.-re, összesen 150 m.-re terjesztette ki, minél fogva a körülbelül 2'5 km. hosszban, 150 m. szélességben átlag 10 m. vastag széntelep szolgál máig a vasúti vonalnak a kiaknázás alól elvont biztonsági pillérül.

Az ílymódon kiaknázatlan jelentékeny szénkines közgazdasági jelentősége, másrészt újabb külföldi tapasztalatok indokán megjett helyszíni tanulmányutak ama pozitív eredménye, mely szerint vasúti főközlekedési vonalak, épületek, folyók, községek alatt elterülő széntelepek leművelése a bányaművelés mai technikája mellett már nehézségbe nem ütközik a . . . . . viszonyoknak, a m. kir. Földtani Intézet és külföldi szaktekintélyek bevonásával tartott speciális helyszíni vizsgálatára veze-

tett, melynek vegyes bizottságú beható szaktanácskozmánya a következő eredménnyel számolt be.

A szóbanforgó vasúti pillérnek a vegyes bizottság által kikötött feltételek mellett történő bányászati leművelése technikai szempontból helyes, közgazdasági szempontból indokolt és a vasúti vonal állagának és üzemének veszélyeztetése nélkül véghezvihető.

A jelen határozatban feltételül szabott fejtési mód minden irányban a legjobb, a legtekélyesebb azért, mert a széntelepek az itt már meghonosított iszaptömedékkal járó fejtési rendszer mellett a külszíni területnek legesekélyebb igénybevétele és megváltozása mellett engedi meg a széntelep tiszta teljes kifejtését.

E körülmény különösen fontos valamely vasút alatt történő bányaművelésnél, melynek biztosításul gyakorlati szabályként áll az, hogy a vasúti test állaga a vasúti üzem veszélyen kívül áll, ha a bányaművelésből keletkező süllyedések csak fokozatosan nyilvánulnak, és havonként a 120–150 mm.-t meg nem haladják.

E süllyedést előidéző körülmények részint geológiai, részint bányászati technikai okokra vezethetők vissza. A . . . sz. aknáknak a m. kir. Földtani Intézet által is megállapított geológiai viszonyai-
ból következik, hogy a széntelep fedőrétegének oly abnormális települése, mely a külszín előrelátott esekély, fokozatos süllyedését károsan befolyásolhatná, — hiányzik. A 681. vasúti kilométernél konstalt 117 m. vastag fedőréteg, mely kék színű ú. n. «tályos» (Tegel)-ből áll, fokozatosan vékonyodik ugyan, de a 691. km.-szelvénynél még mindig 80 m. vastag. A fedőréteg e vastagsága már az iszaptömedékekre való tekintet nélkül magában elég ahhoz, hogy 3/2 m. fejtési magasság betartása mellett csak lassú fokozatos felszíni süllyedés álljon be.

A csehországi barnaszénbányászatnál évek óta tett pontos megfigyelések szerint a fejtési magasság húszszorosának megfelelő vastag fedőréteg omlasztásos fejtés mellett is csak lassú fokozatos süllyedést idéz elő a külszínen. A . . . iszaptömedékelési fejtési mód mellett a külszíni hatások még kedvezőbbé alakulnak.

A . . . évek óta teljesített szintezési mérések egyrészt számos megfigyelés, másrészt, hogy az épületek alatt folyt fejtési művelet a külszín behatásokra sokkal érzékenyebb épületekre sem gyakorolt számbavehető változásokat, kétségtelen bizonyítékát nyújtják annak, hogy a 7–10 m. vastag széntelepek iszaptömedékkal járó lefejtése csak fokozatosan és lassanként előálló oly talajsüllyedések eredményeznek, melyek maximális mértéke a telepvastagság 8–10%-át, a havonkénti süllyedés pedig a 30–50 millimétert meg nem haladja.

Az előadottakból kifolyólag kétségtelen, hogy a vasúti test alatt folytatandó fejtési művelet a vasúti test bizonyos külszíni elváltozásával, nevezetesen némi süllyedésével jár ugyan, mely ennek a rendes fenntartásától eltérő felügyeletet és munkálatokat igényel. És e körülmény szabta a bányahatósági engedélyezés előfeltételül a vasútrenndőri hatóságok és az államvasutak előzetes elvi hozzájárulását és ezért kellett az engedélyezés feltételül a bányahatósági rendes hatáskörön túl eső kötelezettségeket is ezen határozat keretébe vonni. Ezen előfeltételek fennforgása mellett azonban az üzemi engedélyt annál inkább meg kellett adni, mert a megszabott részletes óvintézkedések betartásának bármely akadályja esetén az üzem hatósági beszüntetése mellett a mindenkor közérdekből védendő vasúti vonal és üzemének váratlanul is jelentkezhető esetleges hátrányai mindenkor idejekorán megszüntethetők, amint ez az ott szóbanforgó . . . sz. aknának telepítése és üzemi berendezéséből is kitűnik.

A . . . sz. lejtős akna, mely 300 m. hosszában éri'el a +58 m. tengerszint feletti magasságú főszállító szintet, földalatti kiterjedésében még a személyszállításra berendezett . . . aknával, a légaknával, a XVI. és XVII. sz. fészes aknákkal és a volt külfejtésekbe nyíló siklfeljáróval érintkezik, a külszínnel is jelenleg három különálló, iszaptömedékelési berendezéssel van ellátva, melyhez a vasúti pillérhez elrendelt 4-ik

Ily berendezés 2–3 hónap alatt szintén elkészül. Az aknarakodó és légakna közelében felszerelt szivattyúkamrában 2 darab egyenként 2'5 m³ teljesítményű triplex szivattyú, 2 darab egyenként 2'5 m³ teljesítményű háromszakaszos 130 m. nyomómagasságú centrifugal szivattyú van felszerelve, mely felszerelés minden órában még kiegészíthető. Úgy a lejtős akna, mint az 500 m. maximális szállítási hosszúságú alapfolyosók a legmodernebb gépiüzemű végtelen kötélzállítással vannak felszerelve.

A vasúti szénpillér mindkét oldalán elterülő szénpillér évek óta van feltárva és nagyrészt teljesen lefejtve. Maga a vasúti pillér az aknában négy helyen teljesen átharántolva, tehát annyira megnyitva és fűrés által is átvizsgálva van, hogy sem különösebb települési szabálytalanságoktól, sem vízbetöréstől vagy hirtelen gázkitöréstől tartani nem kell és illetőleg a leírt aknafelszerelés mellett ezek váratlan előfordulásával is előreláthatóan minden nehézség és az üzem megzavarása nélkül megküdeni lehet. Miután pedig mindezek dacára a legmesszebbmenő óvintézkedések és ezek állandó ellenőrzése részletesen szabályozva van, ennélfogva a fejtési üzemterv végleges megállapítása előtt a feltárási munkák megindítását is csak a határozatban felsorolt feltételekhez kellett szabni. (Bpesti bkps. 831/1913.)

18. Adományos köteles a székesfehérvár—celli vasúti vonal megvédésére annak 203—214. szelvénypontjai között, a pályatest tengelyvonalától számítva, 42+20=62 m. széles védőpillért hagyni a pályatest baloldalán és amennyiben annak jobboldalán is történnék bányaművelés, ezen az oldalon is hasonló szélességű (62 m). védőpillért kell hagyni. Minthogy a védőpillérnek ez a szélessége 50 m. mélységben van megállapítva, ha a széntelep dőlése szerint esetleg a bányaművelés kisebb mélységben történék, a védőpillér most megállapított szélessége az 50 fokos törésszög figyelembevételével megfelelő módon csökkenthető, azonban a hagyandó védőpillér a pályatest tengelyvonalától számítva egyik oldalon sem lehet 40 (negyven) méternél keskenyebb. Amidőn a bányászat a megszabott biztonsági pillér határvonalához közeledik, bányavállalkozó köteles ezt az illetékes vasúti osztálymérnökségnek bejelenteni. A bányavállalkozó a bányaszatból eredő és a vasúti pályatestet érintő károkért úgy a vasútintézzettel, mint más harmadik személyekkel szemben is szavatossággal tartozik.

Ha a bányaművelés érdekében a törvényes vasúti távolságon belül ideiglenes, vagy állandó jellegű létesítmény emeltetnék, ezekre nézve köteles bányavállalkozó a szabványszerű távlati nyilatkozatot kiállítani.

Ha esetleg a bányatelek «E» jelű határközének X—XI. oldalai mellett közvetlenül elvezető mezei dűlő uton a bányaművelés következtében süppedések fordulnának elő, bányavállalkozó köteles azokat saját költségén haladéktalanul úgy kijavítani, hogy a közlekedés zavartalanul és biztonsága teljes mértékben megóvassék. (Bpesti bkps. 1.200/1922.)

19. A bányakapitányság jogköre nem terjed ki arra, hogy a MÁV, mint földtulajdonos egyoldalú kérelmére a pályatest alatt levő kibányászott szén mennyiségét a terrágiumfizetés céljából megállapítsa. Ennek a kérdésnek az eldöntése bíról szakértői szemle feladata. Nem lehet azonban akadály a annak, hogy a bányakapitányság a fenti kérdést eldöntse abban az esetben, ha a felek a bányakapitányságot egyező akarral döntőbíróul kijelölik. (P. M. 35.245/1923.)

Vízi építmények védelme.

20. Az 1885:XXIII. tc. A vízjogról.

142. §. A vízfolyások, medrek, partok és vízművek mindennemű rongálása tilos.

143. §. Az árvédelmi töltéseknek s az ezekhez tartozó műveknek, nemkülönben a védülttervényeknek rongálása egyáltalán tilos.

Jelesen tiltva van:

3. a védtöltés lábvonalához 10 méternél közelebb földet ásni.

Egyéb építmények védelme.

21. *Határozat.* A . . . . R. T. «. . . -Aknai» bányaműveleteinek előrehaladása, illetve ezeknek a . . . . Főkapitálnak 1907-ben 7247. bányakapitánysági szám alatt «Lajos» védnévvel adományozott bányatelkében a . . . . R. T. . . . mésztelepéhez való közeledése szükségessé tette, hogy a mésztelep műépítményeinek biztonsága végett megfelelő intézkedés történjék. Az érdekelt két bányavállalattal és a Főkapitálannal, mint föld- és bányatulajdonossal e tekintetben lefolytatott tárgyalás s erről 1929. évi október 28-án, illetve december 23-án felvett 7840/1929. és 9158/1929. számú jegyzőkönyvek alapján a bányakapitányság a következő határozott:

A Lajos bányatelek 7247/907. számú adományokmányában a . . . . R. T. tulajdonát képező . . . . mésztelep műépítményei (körkemencék és 2 magas kémény) részére a körkemencék alapfalától számított 50 méterre terjedőleg rendelt védőpillér elégtelennek találván, annak helyébe ezen a körkemencék körül azok alapfalától számítandó 130 méter sávra kiterjedő új védőpillér állapít meg, mely megállapítás a megvédendő építmények alapsíkjához viszonyítva, 130 méter mélységben folytatandó széntelepkifejtés 45 fokos hatásszögének felel meg. — *Indokolás.* A «Lajos» bányatelek 7247/907. sz. adományokmányában 50 méter szélesnek rendelt védőpillér kibővítése, illetve a védőpillérnek nagyobb kiterjedéssel való megállapítása szükséges, mert az adományozáskor a települési viszonyok, valamint a széntelep lefejtési módjának ismerete nélkül csak formálisan rendelt védőpillér a kérdéses mészkörkemencék és magas kéményeik megvédésére elégtelen, mely megállapítás érdekelteknek is egyértelmű nézete.

Hogy a védőpillérnek a megvédendő objectumok (körkemencék és magas kémény) alapfalától számítandó 130 méteres kiterjedését a lefejtendő 7 méteres széntelep fölötti és a . . . . által beterveztett VII. sz. mélyfúrásának szelvényéből ismeretes fedőrétegeknek 55° tapasztalati törésszögének laposabb, mégpedig 45° törésszöggel határozta meg a kir. bányakapitányság, ez a település vetődéses voltára és a széntelep felső padjának omlasztásos fejtéssel leendő leművelésére, főleg pedig a kémények magas építményére való tekintettel, ezen műépítményeknek emberi számítás szerint lehetőleg biztos megvédése céljából történt.

A védőpillér kiterjedésének megállapításánál szem előtt tartotta a bányakapitányság, hogy aláfejtéseknek a felterületre való kihatása mérvére, a süppedési, illetve utáncúszási terület kiterjedésére általános szabályt és pontos számításokat felállítani nem lehet és hogy — mint az az erre vonatkozó szakirodalomból ismeretes — sokszor még a tapasztalati törésszögekkel jól kiszabott védőpillér mellett is, annál inkább a nem elégségesen avagy épen szűken megállapított védőpillér mellett, a szomszédos fejtések eltolási zónái alányúlhatnak a védőpillér területébe és épen ezen alányúló hatások az egyenlőtlen süllyedések és szintes irányú eltolások veszélyes pontjai.

A védőpillér kiterjedésének 45° törésszöggel való kiszámításához s ennek megfelelően 130 méter kiterjedéssel való megállapításához érdekeltek hozzájárultak, illetve azt nem ellenezték. (Bpesti bkps. 85/1930.)

Közutak védelme.

22. *Az 1890 : I. tc. A közutakról és vármokról.*

119. §. Utak mellett, kő-, kavics-, föld- vagy homokbányák és gödrök csak hatósági engedély és az engedélyben kikötendő feltételek megtartása mellett, illetőleg akkor is csak úgy nyithatók és tarthatók üzemben, hogy ezáltal az uton való szabad közlekedés ne hátráltassék és az útfenntartás vagy az út és műtárgyak kárt ne szenvedjenek. Oly gödrök és bányáknál, melyek fenékszíne az út-felszínétől mérve 1 méternél mélyebben fekszik.

szik, az út szélén a bányatulajdonos által védkorlátok állítandók. Az ezen szakasz határozatai ellen vétők (50 frt-ig) terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

120. §. Amennyiben a bányatörvény nem intézkedik, azon bányáknál, melyek robbantások segélyével műveltetnek, a bányanyithatásra kiadandó engedély feltételeiben azon távolság, mely mellett robbantások bármely időben eszközölhetők, esetleg azon megszorítások és elővigyázati rendszabályok, melyek mellett ily művelés közelebb is — és mily távolban — megengedtetik, megállapítandók.

Az ezen §. határozatai ellen vétők az 1879: XL. tc. 109. és 110. szakaszainak határozatai értelmében 15 napig terjedhető elzárással és (100 frt-ig terjedhető) pénzbüntetéssel büntetendők.

23. A budapest—kassai állami út megvédésére, annak északi szegélyétől számítva és vele párhuzamosan 25. központonálól számítva tehát 30 m. széles védőpillér hagyandó. A védőpillérnek ez a legkisebb szélessége 25—30 m. mélységre vonatkozik, amennyiben ez a mélység a széntelep még feltáratlan részének dőlése következtében nagyobb volna, a védőpillér a mélység és törésszög figyelembevételével a bányakapitányság közbenjöttével aránylagosan növelendő. Kikötöttik továbbá az, hogy a bányauzem folytatása következtében az állami közútban netalán előálló bármily károkért adományos teljes szavatossággal tartozik és a netalán jelentkező esuszamlásokat az egri m. kir. államépítészeti hivataltól veendő műszaki előírásoknak megfelelően saját költségén azonnal helyreállítani és a közúti forgalom biztonsága szempontjából nevezett hivatal által netalán szükségesnek vélt egyéb intézkedéseket is mindenkor haladéktalanul és pontosan teljesíteni tartozik. (Bpesti bkps. 681/1921.)

Erdők védelme.

24. A m. kir. földművelésügyi miniszter úr felkérése folytán a bányakapitányság figyelmét a következőkre hívom fel:

Abban az esetben, ha a bányaadományozás erdőket is érint, az adományozási eljárás (bányajárás) során figyelmeztesse az érdekelteket, hogy a fennálló törvényes rendelkezésekhez képest az erdőterület igénybevételéhez az erdőrendészeti hatóság előzetes engedélyét kell kikérni és számolni kell azzal, hogy a hatóság az igénybeveendő területeknek újraerdősítésre alkalmassá tételét és ismételt beerdősítését, esetleg az igénybevett területnek megfelelő nagyságú területnek más helyen való beerdősítését rendeli el. Figyelmeztetendők továbbá az érdekeltek, hogy egyezkedésük alkalmával az előbb említetteken kívül arra is legyenek tekintettel, hogy az erdőben esetleg okozott kár hatósági közbenlépést is vonhat maga után. (P. M. 45.363/1930.)

Annak közhírré tétele.

55. §.

Minden bányajárás, az adományozási kérvény lényeges pontjainak elősorolásával, előbb kellő időn át nyilvánosan közhírré teendő.

Bányajárási tárgyalás kitűzése alkalmával való eljárás.

V. sz. 43. §. Az á. b. t. 54. §-ából a bányajárás fontossága kitűnik, és a bányakapitány, minden bányajárási biztosnak, kiküldése előtt, a tárgyalás teljes és kimerítő keresztülvitelét kötelességévé teendi.

Következőkben a pontosan teljesítendő eljárási szabályok felsoroltatnak:

1. Minden elrendelt bányajárás felől, minden a bányakapitányság előtt ismeretes kutató (zártkutató) és bányabirtokos, kinek kutatási körei és bányamértékei az újonnan adományozandó

bányatelekkel határosak, vagy ezáltal jogaikban érintethetnének, értesítendő, és a bányajárásnál való megjelenésre meghívandó.

Ezen meghívások kézbesítése oly módon kell hogy történjék, mint azt a perrendtartás, bányászati viszálykodások iránti pama-szok alkalmával rendeli.

2. Ily meghívás kézbesítendő azon földbirtokosoknak, kik ezen új adományozás által bármily módon érdekelve vannak, vagy érdekelve lehetnek.

3. A bányajárási hirdetmény (IX. minta) nyilvános kihirdetése céljából az, a bányakapitányság hivatalos helyiségén, vagy ha a bányatárgy valamely bányabiztosság kerületében léteznék, ennek helyiségén is kifüggesztendő. Egy példány az adományozandó feltárás külbévására szegezendő. A hirdetménynek egy példánya végre az érdekelt politikai hatóságnak oly megkereséssel küldetik meg, miszerint annak, az érdekelt községben való szokásos módoni kihirdetését eszközöltesse.

4. Ha a kérelmezett adományozás iránti tárgyalásnál közhatalóságok is érdekelve vannak, ezeknek meghívása átirat útján eszközölendő.

5. Idő- és költségkímélés céljából szabadságában áll a bányakapitányságnak a bányajárásokat úgy rendezni, hogy több ily tárgyalás sorrend szerint egy utazás alkalmával elvégezhető legyen. A bányajárás azonban az adománykérvény beadási napjától számítandó 6 hónapon túl ne halasztassék el.

6. Midőn ezen okból az elrendelt bányajárás megtartásának napja, a hirdetmény kibocsátása alkalmával az á. b. t. 55. §-a szerint még nem lenne megállapítható, a hirdetmény kiadása alkalmával közhírré teendő az is, hogy ezen határnap később fog kitűzteni.

Ha a tárgyalás napja bizonyossá válik, ez az előbb előszabott módon közhírré teendő és arról a meghívandók külön kiértesítendőek.

7. Minden adománykérvőnek szabadságában áll a kérelmezett bányatelekre vonatkozó bányajárásnak előbb való és elkülönített megtartását kérelmezni; sőt már elrendelt bányajárás is hamarabb ejtendő meg, ha az érdekelt valamelyike hitelt érdemlőleg bebizonyítja azt, hogy a halasztás által jogai veszélyeztetve vannak és ha a meghívottak a határidő megrövidítése felől még idejekorán értesíthetők.

A bányahatóság az említett esetek mindegyikében a kérelemnek megfelelni és az előbb leírt szabályok szerint eljárni tartozik.

IX. minta.

Bányajárási hirdetmény.

Az . . . . .-i m. kir. bányakapitányság részéről közhírré tétetik, hogy N. N. vaskereskedő és nagyiparos 19 . . . évi . . . . . hó . . . . . n. . . . . sz. alatt ide egy kérvényt nyújtott be, mellyel 19 . . . évi . . . . . számú . . . . . községben, ... járásban, ... vármegyében fekvő zártkutatmányára, a fektetési térképnek . . . . . egyidejű . . . . . bemutatása mellett négy egyszerű mértékből álló vájmateleknek adományozásáért folyamodott.

Az adományozandó feltárás, a . . . . . püspöki uradalom földbirtokán, egy 23 mm. vastag aranyozástól tartalmazó teléren, a kitalálótól 250-ik mértékben eszközöltetett.

Erre nézve az á. b. t. 54. §-ában rendelt bányajárás 19 . . . évi . . . . . hó . . . . .-ének délelőtti 9 órájára s a következő napokra a helyszínére kitűzetik, melyhez mindenkit, ki magát érdekelve találja, az adománykérvő pedig az á. b. t. 58. és 59. §§-ra vonatkozólag meghívatik.

Kelt . . . . .

Aldítás.

Joggyakorlat.

1. Ha valamely bányahatóság még nem rendelkezik mindazon adatokkal, melyek alapján valamely bányajáráshoz meghívandó összes érdekelteket, az á. b. t.-hez kiadott végrehajtási szabályok 43. §-a szerint annál való megjelenésre megidézhesse, az adománykérők határidő kitűzése mellett felhívhatók az esetleg érdekeltek bejelentésére. Miután azonban az á. b. t. 55. §-a a bányajárásnak csak nyilvános kihirdetését követeli, a végrehajtási szabályok 43. §-a pedig csak a bányahatóság előtt ismert érdekeltek megidőzését kívánja, egy esetleg kimaradt meghívás (megidőzés) az eljárás semmisségét még nem vonja maga után. (Osztr. P. M. rend. 1855. évből.)

2. A bányajáráás kitűzése ellen folyamodásnak helye nincsen. (F. I. és K. M. 10.204/1875.)

3. Amennyiben a felfolyamodó fél a bányajárásról idejében nem értesítettetett s a tárgyalás csak a felkérővel tartatott meg, az eljárást új bányajáráás kitűzésével meg kell ismételni. (F. I. és K. M. 19.731/1879.)

4. A bányajáráásnak csak nyilvános közzététele szükséges (á. b. t. 55. §.) és nem szükséges, hogy minden egyes érdekelt fél személyesen meghívassék, minthogy azok sok esetben a bányahatóság előtt nem is ismeretesek. (P. M. 50.041/1892.)

5. Adománykérvények sürgős elintézésének indokolt esetben helyt kell adni. (P. M. 6.977/1907.)

Műértők meghívása.**56. §.**

Bányajáráásrai idézés (54. §.) megkapása után tizennégy nap alatt, mind az adományozást kérőnek, mind pedig minden szomszédos kutatónak és bányabirtokosnak szabadságában áll, két elfogulatlan műértőnek a bányajáráásrai meghívását kérni. Ezeket a bányahatóság határozza meg.

Eljárás a bányajáráási tárgyalásoknál.

V. sz. 44. §. Bányajáráási tárgyalások alkalmával minden az á. b. t. 54. §-a szerint fontos körülmény hivatalból megállapítandó, a megjelent felek, azok meghatalmazottjai, a szakértők és más hatóságok küldöttjei kihallgatandók, és minden, akár köztekin-tetekből, akár magánjogviszonyok alapján emelt ellenmondások kiegyenlítendőek.

A bányahatósági kiküldöttnek szorgos kötelessége a támadt nehézségeknek elhárítására és a keletkezett vizsálykodások kiegyenlítésére hatni. Ha ez nem sikerülne, oda kell törekednie, hogy e nehézségek és vizsályok mégis annyira tisztába hozassanak, hogy a bányajáráás és az adománykérvény fölött alaposan határozni lehessen.

Joggyakorlat.

1. Méltányos, hogy a vájástérdemlőség kérdésében alkalmazott szak-értők költségeit, ha a bányahatóság is a vájástérdemlőség ellen nyilatkozott, az adománykérő viselje. (P. M. 49.438/1890.)

2. A felkért bányatelek által érintett véderdők köztekintetű viszonyait a bányajáráás során az illetékes erdőhatóság közreműködése mellett ki kell nyomozni s ezt a körülményt a bányahatóság hivatalból köteles figyelembe venni. (P. M. 72.265/1896.)

3. A gyógyvizekre vonatkozó védőterületi jogintézmény a bányászatra is korlátokat szabhat. Adott esetben azonban vagy a gyógyviz, vagy a bányászat nagyobb közgazdasági érdeke az irányadó. Nagyjelentőségű bányászat háborítatlan folytatásához oly erős, túlsúlyban levő közgazdasági érdekek s más köztekintetek fűződnek, hogy azt valamely kisebb jelentőségű

gyógyforrás védelme szempontjából korlátozni nem lehet. (P. M. 112.419/1911., 147.946/1917.)

Jegyzet.

A gyógyfürdők, ásvány- és gyógyforrások védelmét lásd a b. törv. 18. §-ánál.

A bányajárás folytáni határozás.

57. §.

Minden bányajárás folytán köteles a bányahatóság elhatározni, vajjon a kért adományozás megengedhető-e, s erről minden érdekelt feleket értesíteni.

A bányajárási jegyzőkönyv fálrététele.

V. sz. 45. §. Az egész bányajárás folyamáról a bányahatósági kiküldött által jegyzőkönyv veendő fel, mely épűgy, mint a hitelesített vagy kiigazított fektetési térkép, az összes jelenvoltak és a szakértők által aláírandó. A lezárt jegyzőkönyv a bányahatósági kiküldött véleménye kíséretében a bányakapitányság elé terjesztendő, mely a fölött határozni és elhatározásáról az összes érdekeltet értesíteni tartozik.

A feleknek a bányajárási tárgyalás iránti írásbeli vagy későbbi nyilatkozatai el nem fogadhatók.

A felek által a bányajárás alkalmával kötelezőleg kötött szerződések.

V. sz. 46. §. Ha a felmerült ellenvetések kiegyenlítése végett a felek között a bányajárás alkalmával (44. §.) oly egyességek kötnek, melyek mindkét részre tartós kötelezettségeket rónak és jogokat biztosítanak és ezek a jegyzőkönyvbe (45. §.) felvétetnek, a bányajárási biztosnak kötelessége oda törekedni, hogy ezek az általános polgári törvénykönyv szabályainak megfelelő jogérvényes alakban és tartalommal szerkesztessenek. Ily egyességekre vonatkozó, a bányajárási jegyzőkönyvből veendő hivatalos kivonatok rendes szerződések megállapítása vagy a kikötött jogok és kötelezettségek könyvi biztosítására való kiadása kérelmezhető. A bányakapitányság ily tárgyú kérelemnek pedig helyt adni tartozik.

Joggyakorlat.

1. Minden adományozási kérvény felett a bányahatóságnak a bányatörvény 57. §-a szerint külön határozatot kell hoznia s ebből kifolyólag minden egyes határozat ellen a törvény 230. §-a értelmében külön lehet felfolyamodni. (F. I. és K. M. 3.778/1875.)

2. Az adományozási határozatba a bányatelek fektetésére vonatkozó minden adatot egész terjedelmében fel kell venni és nem elég ebben a tekintetben a fektetési térkép és a tárgyalási jegyzőkönyvre hivatkozni. (P. M. 12.373/1893.)

3. Mérés hiabatarok kompaszmérésnél: hosszsmérésnél $\frac{1}{2000}^0$, vagyis 20 cm. hiba 100 méternél; fokívvál való magasságmérésnél $\frac{1}{2200}^0$, vagyis 4 cm. hiba 100 méternél. (P. M. 16.203/1893.)

4. Bányajárási jegyzőkönyvbe felveendő adatok. A felvétel helyének és idejének megjelölése, a jelenlevők felsorolása, a tárgy előadása és végre a tárgyalás és ennek menete. Ide tartoznak (1.) a földtárás fekvésére vonatkozó adatok, mégpedig a vármegye, járás, község, vidék, kataszteri hrsz., s a földtulajdonosok elősorolása; (2.) a földtárás minőségére nézve: a feltárt fenntartott ásvány minősége, a feltárás eszközlésének módja, a feltárt ásvány ismert kiterjedése, a telep főcsapásának és dőlésének iránya, a dőlés szöge és a telep vastagsága; (3.) a vájásterdemlőség megállapítása vagy annak kimondása, hogy a telep műrevalósága kétséges; mindkét megállá-

pitás azonban indokolandó; (4.) a feltárási pontra nézve annak megállapítása, hogy ez a feltárás melyik pontján (a táró, akna hányadik méterében, a talptól minő magasságban) létezik; annak megjegyzése, vajjon a bányajárás hirdetmény ki volt-e függesztve a külbevéjárásra; (5.) A bányatelek fektetésére vonatkozó adatok: ú. m. (6.) a feltáráspontnak a külbevéjáástól való távolsága és iránya; (7.) a feltáráspontnak a két rögzítőponthoz irány és távolság szerint viszonyított fekvése; (8.) a felmérés minő délőre vonatkozik; (9.) a bányatelek fektetésének meretek szerint való leírása; (10.) a bányatelek minősége és száma (hány egyes vagy kettős bányamértékből áll a bányatelek); (11.) határközök adományozása esetében a szükségesség indokolása, a határközöknek a bányatelekhez való csatlakozása, határai és területének körülírása; (12.) a bányatelek területe; (13.) a bányatelek fekvése a földbirtokon (kinek földbirtokán terül el); (14.) a már fennálló szomszédos bányatelek, külmértékek és zártkutatmányok felsorolása; (15.) a közelben elvonuló közutak és vasutakra nézve előrt védelmi szabályok betartandók; (16.) akadályok köztekinteteből és ezek elhárítására tett intézkedések; (17.) a magánfelek esetleges kifogásai; (18.) a bányatelek becsértéke; (19.) az adományozás kinek a nevére történjék; (20.) az adományozandó bányatelek védneve; (21.) annak elhatározása, vajjon önálló bányabirtokként vagy valamely már adományozott bányabirtok elválaszthatatlan tartozékaként jegyeztessék be az adományozandó bányatelek (bányatárgy) a bányakönyvbe; (22.) a térkép helyességének felek által való elismerése.

Jegyzet.

Amennyiben a bányajárás alkalmával a felek között egyesség köttnék, a végrehajtási szabályok 46. §-ának rendelkezése szerint a bányajárás biztosnak kötelessége ezt a magánjog (az általános polgári törvény) szabályainak megfelelő jogérvényes alakban és tartalommal a jegyzőkönyvbe felvenni. Erre nézve lásd Magyarország magánjogi törvényjavaslatának a szerződésekre vonatkozó 949–1048. és az egyességre vonatkozó 1692–1696. §-ait, illetve az 1874: XVIII. tc. 3., 1874: XXXIV. tc. 54., az 1875: XXXVII. tc. 276., 280., 312., 314., 315., 319., 322–26., 331., 332. és 468. §-ait, az 1877: XX. tc. 27. §-át, az 1880: XXXVII. tc. 25. §-ait.

58. §.

Ha az adományozást kérő a tárgyalásra meg nem jelent, a bányahatóság azon időponttól fogva, melyre a tárgyalás rendelve volt, tizennégy napi határidőt köteles elvárni.

59. §.

Ezen, semmi föltétel alatt meg nem hosszabbítható határidő közben az adományozást kérőnek szabadságában áll bebizonyítani, hogy ő a megjelölésben gátoltatott, s a bányajárás újolagos elrendelését kérni.

A bányajárás jegyzőkönyv föltötti határozás.

V. sz. 47. §. Ha az adománykérő a bányajárásnál nem jelent meg (á. b. t. 58. §.) a bányakapitányság a bányajárás jegyzőkönyv elintézését az említett §-ban előirt igazolási idő lejártáig el kell hogy halassza.

Ha ezen időtartamon belül az igazolás beérkezik (á. b. t. 59. §.), a bányajárás 43. §. szerint újolag elrendelendő és kihirdetendő.

Ezen törvényes tizennégy napi határidő azonban meg nem hosszabbítható és az elmaradás később beérkező igazolása hivatalból visszautasítandó.

Az igazolás a kiszabott határidőn belül nem érkezvén be, vagy ha az adománykérvény illetéktelensége a bányajárási tárgyalásból kitűnnék, az adománykérő folyamodványával visszautasítandó.

Midőn a tárgyalás alatt annak folyamában ki nem egyenlíthető köztekintetű akadályok merülnek fel, a bányakapitányság az

érdekelt hatóságokkal értekezni tartozik. Véleményeltérések esetében a főhatóság döntő határozata kérendő ki.

Joggyakorlat.

1. Kiszállási költség be nem küldése a felkérvény visszautasítását vonja maga után. A bányatörvény 58. §-a ilyen esetre nem alkalmazható. (F. I. és K. M. 45.115/1888.)

2. Az adománykérőn kívülálló harmadik személynek a bányajárási tárgyaláson való meg nem jelenése, vagy nem megfelelő képviseltetése csak akkor lehet alapja a bányajárással való megtartásának vagy kiegészítésének, ha azt az ügy érdeme megkívánja, vagyis, ha az illető fél kellő időn belül igazolja, vagy legalább valószínűvé teszi, hogy őt a képviselő hiányából vagy a nem megfelelő képviselőből jogsérelem éri vagy érheti. (P. M. 2136/1912.)

60. §.

Az adományozási kérvény elutasítása csak az annak benyújtásából származó előjog (52. §.) elvesztését vonja maga után; de a kérelmezőnek előbb szerzett kutatási jogai azáltal meg nem szűnnek.

61. §.

Ha az adományozást magánjogok fölötti perlekedések gátolják, ezek a törvény útján egyenlítődni ki.

62. §.

Az ilyes előkérdések fölötti tárgyalás befejezéseig az adományozás iránti határozás felfüggesztendő nyíltan, de az adományozást kérő köteles magát a bányahatóságnál igazolni az iránt, hogy neki a kellő sürgetés hiánya bűnül nem tulajdonítható. A bányahatóság neki kellő határidőket is tűzhet ki, melyek alatt ő a befejezést kieszközölni s az az iránti bizonyítékokat felmutatni köteles, ellenkező esetben az adományozási kérvény el fogván utasíttatni.

Magánkérdések megszüntetése.

V. sz. 48. §. Az á. b. t. 62. §-ának nem lehet célja, az adománykérőt előjogától (á. b. t. 52. §.) jogigényeinek hosszabb ideig tartó tárgyalása miatt elűzni, de igenis célja az adományozás elintézésének szándékának, a peres ügy lomha szorgalmazása által való késleltetését megakadályozni és útját állani annak, hogy más adománykérőknek a telekszerzés megnehezítettessék vagy lehetetlenné tétessék.

A bányakapitányságok tehát az á. b. t. 62. §-ának végrehajtása körül felmerülő körülményeket fontolóra venni, az ügyek állásáról az illetékes közigazgatási hatóságoktól és bíróságoktól felvilágosítást kérni és ezen adatok nyomán a felek végvető sürgetése által az ügy legombolítását siettetni tartoznak.

Joggyakorlat.

1. A törvény rendelkezéseivel nem volna összeegyeztethető, hogy a földtulajdonos, amidőn (az országbírói értekezlet hatásköri területén) a saját földterületén ásványszén feltárására kér adományozást, harmadik személyeknek mivel sem bizonyított magánjogi igényekre alapított ellenmondása esetén, a szénhez való jogának érvényesítése végett perre utasíttassék. (F. I. és K. M. 17.485/1882.)

2. Az adományozás előfeltételeit nem képező jogviszonyokra vonatkozó magánjogi szerződéseknek csak a szerződő felekkel szemben van kötelező erejük és így az adományozást nem befolyásolhatják. (F. I. és K. M. 66.186/1887.)

3. A köszönre vonatkozó földbirtokosi beleegyezést felkérő köteles igazolni, ha tehát az ásványszénhez való földtulajdonosi jogaim vitás, felkérőt kell perre utasítani. (F. I. és K. M. 24.697/1888.)

4. I. A felfolyamodó érdekeltségének hiánya esetén a felfolyamodásnak hely nem adható. II. A zártkutatmány átírása ellen emelt kifogás, illetőleg az átírás érvénytelenítése iránt indított polgári per, az adományozás feletti határozathozatal felfüggesztésére alapul nem szolgálhat. (34.538/1898. P. M.)

5. Abban az esetben, ha a szénjog az adománykérő javára telekkönyvileg biztosítva van s ily módon a földtulajdonosi bejegyzés közokirattal van igazolva, az adományozás feletti határozat felfüggesztésének, illetőleg perre való utasításnak nincs helye. (P. M. 58.645/1906.)

6. A bányaadományozásnál szükségessé váló perrenvasítások alkalmazásával (á. b. t. 62. §-a) mindenkor a felkérő felperességét lehet és kell megállapítani, mert a felkérőnek áll érdekében, hogy az általa célba vett bányaadományozás jogi akadályai megszüntetessék. (P. M. 29.321/1909.)

7. Az adományozást nemesak a más folyamatban lévő perek akadályozzák, hanem általában az adományozhatásnak előkérdését képező vitás kérdések is bírói eldöntés elé viendők s ezek eldőltségéig az érdemleges adományozási határozat függőben marad. (P. M. 72.993/1911.)

8. Általános elvi szempontokból is méltán kifogásolható volna az adománykérő perre utasítása és az adományozás feletti határozás felfüggesztése oly vitás szerződés alapján, amely szerződésben gyökerező jogoknak kétharmadrészben az adománykérő a tulajdonosa. (P. M. 72.748/1922.)

9. A bányamivelés által okozható kár megtérítésének kérdése a törvény szerint nem tartozik a bányaadományozás előtt megoldandó, úgynevezett előkérdések közé, és így annak bírói úton, vagy egy új egységi tárgyaláson való eldöntéséig az adományozást függőben tartani nem lehet. (Állandó gyakorlat.)

Az adományozási okirat kiadványozása.

63. §.

Ha az adományozás vagy tüstént, vagy pedig az előfordult akadályok elhárítása után megengedhetőnek nyilvánított, s az az iránti határozás jogerejűvé vált, a kérelmező annak alapján a bányahatóságtól adományozási okiratot kap.

Az adományozási okmány alakja és tartalma.

V. sz. 49. §. Minden adományozási okmány (á. b. t. 63. §.) «Öcs. és ap. kir. Felsőge» nevében állítandó ki, felső szélére az év és iktatói szám írandó. Tartalma következő:

1. A szerző vezeték- és keresztnéve, rangja (polgári állása) és lakhelye (ha több egyén folyamodik, azok mindegyikére vonatkozó ezen adatok felsorolása), bányatársulatoknál (á. b. t. 137. §.) ezek, az igazgató vagy az igazgatóság összes tagjainak aláírása és azok székhelyeinek megjelölése.

2. A feltárásban foglalt ásvány neve.

3. A bányamértékek száma, azok területe és fektetése és a helyesbített fektetési térképnek, hivatalos okmányok számára előírt módon, hivatalos másolatban való csatolása.

(Az á. b. t. 51. §. második kikezdése esetében elegendő a fektetési térképnek egy adományozási okmányhoz való csatolása, ha a többi erre vonatkozó okmányban megjegyeztetik, hogy a fektetési térkép mely okmánynál fekszik.)

4. Az eszközrendő telekfelmérés kezdőpontja külső fekvésének, két elmozdíthatlan és általánosan ismert tárgyhoz, irány és távolság szerinti viszonyítása.

5. A helyközség és politikai járás (kerület, szolgabírói járás stb.).

6. Az adományozott teleknek a szerző által választott neve.

7. Annak meghatározása, hogy az adományozott bányatelek önállólag vagy valamely már bejegyzett birtok tartozékaként vezetessék-e be a bányakönyvbe.

Egyöntetőség lehető elérése céljából a X. minta szerinti példa iratik elő.

X. minta.

Adományozási okmány.

Ő cs. és ap. kir. Felsége nevében . . . . .
 19 . . . évi . . . . . sz. alatt benyújtott adományozás iránt beadott kérvényére, az 19 . . . évi . . . . . hó . . . . . -n véghezvitt bányajárás és a . . . . . bányakapitányságnak 19 . . . évi . . . . . hó . . . . . -n . . . . . sz. a. az adományozás megengedhetősége iránt hozott határozata nyomán, az 19 . . . évi . . . . . sz. szabadkutatással . . . . . tájékán . . . . . birtokán, ... községben, ... járásban, ... megyében eszközölt . . . . . tartalmú felnyitásra az ált. bányatörvény 42. §-a szerint a bányatelekben való régebbi jogok sérelme nélkül . . . . . bányamérték adományoztatik.
 Ezen . . . . . m² területű bánya . . . . . felnyitó pontja . . . . .

Az ekként újonnan adományozott bánya . . . . .
 « . . . . »
 védnevet visel, melynek fektetése . . . . . látható.
 A bányatelekkönyvben mint . . . . .
 . . . . . beiktatandó.

Ezen bánya . . . . . birtokosa kötelezi magát az általános bányatörvény szabályaihoz alkalmazkodni, az illetékes bányahatóság rendeleteit teljesíteni, a bányaadózásokat pontosan fizetni; másrésről a fennebbi törvény szerint a bányaadományozással összekötött mindennemű jogokat gyakorolhatja.

Kelt . . . . .

A m. kir. bányakapitányságtól.
 (P. H.)

. . . . . m. kir. bányakapitány.

Jegyzet.

Az adományozási okmányt a bányakapitányságok az 1930 : XXXIV. tc. 1. §-ában foglaltaknak megfelelően 1931. évi január hó 1-től kezdődően a Magyar Szent Korona nevében állítják ki. (P. M. 38.651/1931.)

Az adományozásnak a kutatási könyvekben való feljegyzése.

V. sz. 50. §. Ha valamely zártkutatás által eszközölt feltárás ilymódon adományozás alá jutott, az úgy a zártkutatási könyvben (20. §.), mint a kutatási könyvben is vörös tintával aláhuzandó; az adományozás megtörténte itt is előjegyzendő.

Ha a kutatási engedély alapján csak éppen az adományozás alá került zártkutatás állott fenn, ennek adományozása folytán az magától elenyészett. Oly esetben azonban, midőn a kérdéses kutatási engedély nagyobb területre vonatkozik és annak alapján zártkutatások be vannak jelentve vagy nincsenek, a kutatási engedély továbbra is érvényben marad és a kutató kérelmére meg is hosszabbítható.

Jegyzet.

Vaspályák közelében adományozott bányatelkekre nézve lásd az á. b. t. 54. §-ánál közölt szabályrendelet 5. §-át.

Joggyakorlat.

Az adományokmány kiállításával és az adományozott bányateleknek telekkönyvi bekebelezésével az ingatlan dolgok jellegével bíró bányatulajdon keletkezik, amelyen változtatásokat a bányahatóság nem eszközölhet. (P. M. 124.458/1913.)

A vájnamértékek elővekelése.

64. §.

Minden adományozott telek, amennyiben a bányamegyei alapszabályok által más nem rendeltetik, az adományozás jogerejévé válta után legfőlebb egy év alatt, minden szomszéd bányabirtokosok és kutatási vállalkozók s a földbirtokosok meghívása mellett, az adományozási okirathoz és a fekvési térképhez képest felmérendő s künn a (fölszínen) elhatárákővezendő.

65. §.

Az e végetti intézkedést a bányahatóság hivatalból köteles megtenni. Azon esetekben, midőn már a bányajárásnál kiderül, hogy az adományozást semmi sem gátolja, a bányahatóság küldöttje a határkövezést mindjárt a bányajárás iránti tárgyalás befejezése után köteles teljesíteni.

66. §.

A határkövezés teljesítéséről minden határkö pontos leírása mellett jegyzőkönyv szerkesztendő, s a határkövek fekvése a fekvési térképbe beiktatandó.

A jegyzőkönyv a bányahatóság által megerősítendő, s ezáltal a bírói hatósággal a bányakönyvbe leendő beiktatás végett közöltetik.

A bányatelkek kicővekelése.

V. sz. 51. §. Miután a 35. §. azt is rendeli, hogy az adományozott bányamértékek befejezett felmérése és kicővekelése az adományozási könyvben előjegyzendő, a bányakapitányság ezáltal azon helyzetben van, hogy az á. b. t. 64. §-ában foglalt törvényes szabálynak is meg fog felelhetni.

A bányakapitányság kötelessége ezen könyveket időről-időre átnézni és az előirt fölmérést és elhatárkövezést (kicővekelést), hol az még nem történt meg, kellő sorrendben úgy elrendelni, hogy annak keresztülvitele lehetőleg idő- és költségkiméléssel fogantatható legyen.

Ezek keresztülvitelére kiválólag a bányamérnök van hivatva, kinek akadályoztatása esetében azonban ez a bányabiztosnak vagy más bányahatósági tisztviselőnek is kötelességévé tehető, magától értetvén, hogy ily eljáráshoz úgy a felmérendő telek- vagy bányamező birtokosa, mint a szomszédos, határos bánya-, kül-mérték-, zártkutatás-, segédvárna- vagy megye-tárna tulajdonosok és a földbirtokos is rendes úton megidézendő.

A felek által az á. b. t. 67. és 68. §-ai értelmében kérelmezett határujításokhoz vagy határkijelölésekhez mindig a hites bányamérnök küldendő ki. Ily eljárásokhoz az összes érdekelték és szomszédos bányavállalkozók (bányatelekbirtokosok, engedélyesek és zártkutatók) külön meghívandók; az elhatárkövezés folyamáról kimerítő jegyzőkönyv veendő fel és ez a hozzátartozó térképekkel együtt a bányakapitányság elé terjesztendő megerősítés végett.

Ezen jegyzőkönyvfelvételnél nemesak minden egyes határkö fekvése, hanem anyaga, alapzata (pl. üveg, téglá, széndarabok stb.) és jele lehetőleg pontosan leírandó.

A jel, ha csak lehetséges (bányászjelvény), az elhatárkövezendő bányamérték nevének kezdőbetűjét és a kicővekelés évszámát kell hogy tartalmazza.

A megerősített térképek, az illető fél kérelmére, a kerületi térképek (34. §.) kiigazítása után kiadandók.

A bányakapitányság megerősítési záradéka csak arra vonatkozzék, hogy a felvétel helyessége a tárgyalásnál résztvevő felek által a jegyzőkönyvben elismertetett és hogy a térkép a jegyzőkönyvi leírásnak megfelel.

Ha valamely bányatelek felmérése vagy kicövekelése alkalmával békés úton ki nem egyenlíthető viszálykodások merülnek fel, a bányamérnöknek kötelessége lesz az összes vitás tárgyakat felmérni és a viszálykodás tárgyát a jegyzőkönyvben lehetőleg körülírni; a bányakapitányság pedig a viszálykodókat az ügy elintézése alkalmával a per útjára fogja utasítani.

Jegyzet.

A hites bányamérnöki intézmény rendszerezése nincs, annak teendőit a bányahatóságok fogalmazó tisztviselői végzik.

Joggyakorlat.

1. Az érdekelt felek által elismert és érvényre jutott bányatelekfelmérés felülvizsgálása és helyesbitése valamely fél egyoldalú kérelme alapján a másik érdekelt fél határozott tiltakozása ellenére nem foganatosítható. (Kormányrend. 1864. évből.)

2. A bányatelek határjelzése hivatalból (á. b. t. 64. és 65. §-a és V. sz. 51. §-a), az illető bányatelektulajdonos költségén foganatosítandó; azon körülmény, hogy valamely harmadik személy kérelmezi-e a határjelzést vagy sem, itt figyelembe nem jön, hanem azt a bányahatóság ily kérelem benyújtása nélkül is hivatalból jogosítva van elrendelni. (P. M. 118.453/1890.)

3. 1. Határkijelölésnél csakis az adomány-okmány fogadható el irányadónak. II. Annak a pontosságnak biztosítása céljából, melyet adományozási és határviszályos ügyekben a jogbiztonság érdeke főleg a fémbányászathoz megkíván, a háromszögletű számítást kell használni. (P. M. 16.256/1897.)

4. A bányatelek határainak kicövekelése a fél kérelme, vagy minden különös indok nélkül nincsen gyakorlatban. (P. M. 43.513/1907.)

5. Határkövezés hivatalból nem rendelendő el. (P. M. 47.780/1912.)

6. A bányatörvény 64. §-ának az a rendelkezése, mely szerint a határkövezés hivatalból rendelendő el, a földmérésben időközben való nagyarányú kifejlődése mellett gyakorlati jelentőségét teljesen elvesztette, miért is a határkövezésnek hivatalból való foganatosítása, illetőleg elrendelése már évtizedek óta mellőztetik. (P. M. 104.664/1914.)

A vájnatelkek határainak megújítása.

67. §.

Minden vájnbirtokosnak jogában áll a bányahatóságtól vájnatelke ismerhetlenné vált határjeleinek a megelőző 64., 66. §§-ban meghatározott módon megújítását szorgalmazni.

A határoknak a vájnábani kijelölése.

68. §.

A vájnbirtokos azt is megkívánhatja, hogy a külhatárok a vájnában kijelöltesse, vagy hogy egyes pontoknak a vájnábani fekvése kiűn meghatározottassék.

Az ez iránt készítenő s a bányahatóság által megerősítendő térkép a bányahatóságnál veendő föl.

Joggyakorlat.

Határviszályos ügyekben a bányahatóságnak legnagyobb gyorsasággal kell eljárnia. Ha zaklatás esete forog fenn, a peccételezés iránti kérvények csak akkor fogadandók el, ha ahhoz a kiszállási költség mellékelve van. (F. I. és K. M. 606/1889.)

A törvény útjának föntartása a vájnatelek-fölméréseknél.**69. §.**

Ha a vájnatelek-fölméréseknél (64., 68. §§.) barátságos úton ki nem egyenlíthető villongások támadnak, azok a törvény útján egyenlítendőek ki.

A törvény útján eszközözendő határkijelölések iránti szemlékhez mindig a bányahatóságnak egy küldöttje hívandó meg.

Joggyakorlat.

1. Adományozott bányatelek iránti határviszályos ügyben a bányahatóságnak csak békeltető szerepe lehet, döntés a bányabirtokosoktól illeti. (P. M. 10.544/1893.)

2. A régibb hosszsmérték tulajdonosa kicövekelés iránti kérelmének helyt adni bíról döntés előtt nem lehet abban az esetben, ha a hosszsmérték holfekvése tekintetében újabb bányajogositványok birtokosai oly ellenvetéseket támasztottak, amelyek bákés úton nem voltak kiegyenlíthetőek. (P. M. 81.003/1897.)

A vájnamértékek adományozása és fölmérése iránti tárgyalások joghatálya.**70. §.**

A vájnatelek adományozása és fölmérése más bányabirtokosoknak a telekbeni időbségükre, vagy általuk korábban szerzett más jogokra nézve sérelmet nem okozhat.

Régebben szerzett jogok védelme.

V. sz. 52. §. Ha a befejezett adományozás után régibb, már szerzett jogok megsértésére vonatkozó panaszok hozatnak elő és ezek a bányajárás alkalmával nem lettek figyelembe véve, vagy nem lettek kiegyenlítve vagy elintézve, úgy ily panaszos beadványok vissza nem utasíthatók, de az á. b. t. 70. §-a értelmében tárgyalás alá veendőek.

Ily tárgyalások a helyszínén, az összes érdekelt közreműködése mellett ejtendőek meg. A vitás tárgy tisztázandó. A vita kiegyenlítése lehetőleg elősegítendő. Az egész eljárásról kimerítő jegyzőkönyv veendő fel.

Ha a felek egyezkedésre nem hajlandók, per útjára utasítandók. A bányakapitányság csak azon időleges bányarendőri intézkedéseket köteles megtenni, melyek a tárgy föntartására szükségesek. Más jogi kezdeményezések az illetékes törvényszék hatáskörébe tartoznak.

Joggyakorlat.

1. Az adományozott bányatelek jogelsőbbségét nem a telekkönyvi bejegyzés, hanem az adományozás időpontja határozza meg. (P. M. 36.321/1893.)

2. Azért, mert a bányahatóság intézkedése annakidején jogorvoslattal megtámadva nem lett, az adományozás megsemmisítése iránti kereset hivatalból vissza nem utasítható. (Legfőbb ítélőszék 625/1877.)

3. A bányakapitányság nincsen hivatva arra, hogy valamely bányajogositvány helyi fekvése tekintetében saját kezdeményezéséből, vagyis a felek akarata nélkül jogvitát támasszon. (P. M. 98.043/1903.)

b) A határközegek adományozása.

71. §.

Oly hegyrészek, melyek adományozott vájnamértékekkel úgy körül vannak véve, hogy azokba rendes vájnamérték nem fektethetik (42., 46. §§), határközegeknek neveztetnek.

72. §.

A határközegek különösen adományozandók és új adományozásoknál lehetőleg kerülendők.

A már létező, vagy jövődöbéli adományozásoknál el nem kerülhető határközegek csak oly bányabirtokosoknak adományoztathatnak, kiknek vájnamértékei azokkal határosak.

Joggyakorlat.

Határköz-adományozásoknál semmiféle kutatási jogosítványokon alapuló elsőbbségnek helye nincsen, hanem ily határközők a bányatörvény 72. §-a értelmében csak azon bányabirtokosoknak adományozhatók, akiknek bányatelkei azokkal határosak. (P. M. 36.305/1893.)

73. §.

Ha valamely bányajárás alkalmával határközeg mutatkozik, vagy ha azt valamely bányaszomszéd kéri föl, erről minden szomszédok oly fölszólítással értesítendők, hogy a kézbesítéstől számítandó harminc nap alatt nyilatkozzanak az íránt, vajjon ők annak adományozásáért akarnak-e folyamodni.

74. §.

Ha ezen határidő alatt csak egy folyamodó jelentkezik, vagy ha a fölosztás íránt több jelentkezők egy értelemben vannak, az elsőbb esetben azon egyetlen folyamodónak az egész határközeg, a második esetben pedig a jelentkezők mindegyikének a határközeg azon része, mely íránt ők meg egyeztek, adományozandó és telkéhez kapcsolandó.

Ha az ilyes folyamodók a fölosztás íránt meg nem egyezhetnek, úgy nekik az egész határközeg, mint külön tulajdon, közösen adományozandó, azonban egy részbirtokos sem adhatja el a maga részét másnak, mintsem a tulajdonostársak valamelyikének, vagy annak, ki az ő szomszédos vájnamértékét ezen résszel együtt átveszi. (111. §.)

75. §.

A határközeg adományozására nézve, annak fekvésénél és szandektott fölosztásáról készített s minden részbirtokosok által elismert térkép előterjesztése elegendő.

Határközők adományozása.

V. sz. 53. §. Miután határközők adományozására a fektetési térképnek (á. b. t. 75. §.) betérjesztése elegendő, bányajárás megtartásának szükségessége nem forog fenn; a térkép szerinti összes szomszédok azonban vagy záros határidő kitűzése mellett írásbeli felhívás útján vagy megidéztetésük folytán egy e tárgyban megtartandó tárgyalás alkalmával kihallgatandók a határköz adományozása elleni kifogásaik íránt. (á. b. t. 74. §.)

A fektetési térkép szerkesztése végett az adománykérő folyamodására a bányahatósági bányamérnök kiküldendő.

Az érdekeltek kihallgatása alkalmával a felosztás íránti egyezkedés létrejötte lehetőleg szorgalmazandó.

Bányabiztossági kerületekben adományozandó határközők íránti kérelmek a bányabiztosságoknál is benyújthatók és ezek

által is letárgyalhatók. A tárgyiratok azonban határozathozatal és adományozás végett a bányakapitánysághoz felterjesztendők.

Ha az érdekelt határosok a határköz szétdarabolása iránt meg-egyeztek, a bányakapitányság a határosok mindegyikének a nekik adományozott rész pontos leírásával külön adományozási okmányt tartozik kiállítani. Az okmányhoz a fektetési térképnek oly másolata csatolandó, melyen a szétdarabolás kitüntetve van.

Az adományokmányban egyidejűleg azon külön megnevezett bányatelek is megjelölendő, melyhez az adományozott határköz vagy annak valamely része a bányakönyvben elválaszthatlan tar-tozókként irandó lesz.

Midőn valamely határköz több határos közös tulajdonaként adományoztatik, arról csak egy okmány állítandó ki. Ezen okmány-ban kiteendő, hogy a határköz a külön-külön megnevezendő hatá-rosek közös tulajdonul adományoztatván, önálló birtokként je-gyeztetik be a bányakönyvbe.

Az adományozási okmány annak bányakönyvi elintézése után a résztvevők bármelyikének kézbesíthető. A többi résztvevők azon-ban e kézbesítésről saját címre szóló rendelettel értesítendők.

A határköz-adományozási okmányok a *XI. minta* szerint állí-tandók ki.

Jegyzet.

A végrehajtási szabályok 53. §-a második bekezdésében említett bányá-hatósági bányamérnök helyett bányahatósági szaktisztviselő értendő.

XI. minta.

Határközadományozási okmány.

Ő cs. és ap. kir. Felsége nevében . . . . .
 19 . . . évi . . . . . hó . . . -n . . . sz. alatt benyújtott
 kérvényére a . . . . . fektetési térkép szerint . . . . .
 . . . . . bányaműhöz tartozó . . . . .
 . . . . . (adománykönyv . . . . . kötete . . . . . lapján
 továbbá . . . . .
 . . . . . bányamegyében, ... községben,
 járásban, ... megyében fekvő, ...
 . . . . . alakú . . . . . m. széles . . . . . m. magas és
 . . . . . m² tért nagyságú határköz a szomszédoknak 19 . . . évi
 . . . . . hó . . . -n . . . számú jegyzőkönyvi egysége
 folytán és az alulírt bányakapitányságnak 19 . . . évi . . . hó
 . . . -n . . . sz. a. kelt határozata nyomán a fennebbi bányamér-
 tékhez, a fektetési térképen kitett módon akként adományoztatik, hogy
 annak déli része . . . . . m-rel a . . . . . bányamérték-
 hez, nyugati része . . . . . m-rel a . . . . . bányá-
 mértékhez, keleti része . . . . . m-rel a bányamértékhez, északi
 része . . . . . m-rel a . . . . . bányamérték-
 hez elválaszthatlan alkatrészként a bányakönyvben csatoltassék.

A m. kir. bányakapitányságtól . . . . .

Kelt . . . . .

m. kir. bányakapitány.

Jegyzet.

A határköz-adományozási okmányt a bányakapitányságok az 1930. évi XXXIV. tc. 1. §-ában foglaltaknak megfelelően 1931. évi január hó 1-től kezdődően a Magyar Szent Korona nevében állítják ki. (P. M. 38.651 1931.)